

Доверието в институциите 2013-2023

Сборник прогнози и доклади

Доверието в институциите 2013–2023

Сборник доклади и прогнози

Под съставителството на
Виктор Аврамов

ПУБЛИКАЦИИ НА „ЦЕНТЪР ЗА АНАЛИЗ И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКОВЕ“
(електронна поредица)
Книга Втора

Редакционен състав:

Проф. д-р Людмил Георгиев

Проф. д-р Евгения Стоименова

Проф. д-р Кристиян Хаджиев

Доц. д-р Иван Костов

Доц. д-р Ренета Димитрова

Доверието в институциите 2013–2023
Сборник доклади и прогнози

© доц. д-р Иван Костов, гл. ас. д-р Екатерина Цветанова, Полина Крайнева – автори

Съставител: доц. д-р Виктор Аврамов

Рецензент: проф. д-р Мартин Канушев

© Издателство на Нов български университет, 2024

ул. „Монтевидео“ 21, 1618 София

www.nbu.bg

bookshop.nbu.bg

Всички права са запазени. Не е разрешено публикуването на части от книгата под каквато и да е форма – електронна, механична, фотокопирна, презапис или по друг начин – без писменото разрешение на носителя на авторските права.

© Александър Миронов – корица и предпечатна подготовка

ISBN 978-619-233-264-8 (електронно издание)

Съдържание

Въведение	
Виктор Аврамов.....	7
 Дял I. Доклади, публикувани от Центъра за анализ и управление на рискове (2013–2019)	
Периодичен доклад за доверието в институциите, октомври 2013 (публ. 07.11.2013 г.)	
Полина Крайнева.....	10
Analysis and Prognosis of (Dis)Trust in Institutions, december 2013.....	33
Междинен доклад за доверието в институциите, декември 2013 (публ. 17.12.2013 г.)	
Полина Крайнева.....	47
Периодичен доклад за доверието в институциите, януари 2014 (публ. 05.02.2014 г.).....	60
Доклад за доверието в институциите, март 2014 (публ. 24.03.2014 г.)	
Полина Крайнева.....	76
Периодичен доклад за доверието в институциите, април 2014 (публ. 23.04.2014 г.)	
Полина Крайнева.....	88
Междинен доклад за доверието в институциите, май 2014 (публ. 30.05.2014 г.)	
Полина Крайнева.....	101
Периодичен доклад за доверието в институциите, юни 2014 (публ. 18.06.2014 г.)	
Полина Крайнева.....	112
Междинен доклад за доверието в институциите септември 2014 (публ. 03.09.2014 г.)	
Полина Крайнева.....	124
Периодичен доклад за доверието в институциите, октомври 2014 (публ. 28.10.2014 г.)	
Полина Крайнева.....	138
Периодичен доклад за доверитe в институциите, декември 2014 (публ. 30.12.2014 г.)	
Полина Крайнева.....	151
Периодичен доклад за доверието в институциите, януари 2015 (публ. 03.02.2015 г.)	
Полина Крайнева.....	162
Междинен доклад за доверието в институциите, март 2015 (публ. 01.04.2015г.)	
Полина Крайнева.....	172

Периодичен доклад за доверието в институциите, април 2015 (публ. 04.05.2015 г.) Полина Крайнева.....	185
Периодичен доклад за доверието в институциите, юни 2015 (публ. 03.07.2015 г.) Полина Крайнева.....	197
Периодичен доклад за доверието в институциите, октомври 2015 (публ.01.12.2015 г.) Полина Крайнева.....	206
Периодичен доклад за доверието в институциите, януари 2016 (публ. 04.02.2016 г.) Полина Крайнева.....	218
Периодичен доклад за доверието в институциите, април 2016 (публ. 28.04.2016 г.) Полина Крайнева.....	230
Периодичен доклад за доверието в институциите, юли 2016 (публ. 22.07.2016 г.) Полина Крайнева.....	241
Доклад за доверието в институциите, октомври 2016 (публ. със забавяне 25.11.2016 г.) Полина Крайнева.....	252
Периодичен доклад за доверието в институциите, януари 2017 (публ. 06.02.2017 г.) Полина Крайнева.....	264
Извънреден доклад за доверието в институциите, март 2017 (публ. 13.03.2017 г.) Полина Крайнева.....	277
Доклад за доверието в институциите, юли 2017 (публ. 21.08.2017 г.) Полина Крайнева.....	286
Доклад за доверието в институциите, октомври 2017 (публ. 17.10.2017 г.) Полина Крайнева.....	303
Доклад за доверието в институциите, януари 2018 (публ. 23.01.2018 г.) Полина Крайнева.....	315
Доклад за доверието в институциите, април 2018 (публ. 23.04.2018 г.) Полина Крайнева.....	328
Доклад за доверието в институциите, ноември 2018 (публ. 05.11.2018 г.) Полина Крайнева.....	341
Периодичен доклад за доверието в институциите, януари 2019 (публ. 27.02.2019 г.) Полина Крайнева.....	353
Периодичен доклад за доверието в институциите, май 2019 (публ. ????) Полина Крайнева.....	364

Дял II. Доклади и прогнози, изготвени от УПИЗ „Количествени методи и моделиране“ (2021–2023)

Консолидирана прогноза на социологическите агенции за състава на 45 ОНС, април 2021 Иван Костов, Полина Крайнева.....	374
Достоверност на социологическите агенции преди и след изборите за 45 ОНС Иван Костов, Полина Крайнева, Екатерина Цветанова.....	377
Консолидирана прогноза на социологическите агенции за състава на 46 ОНС, юли 2021 Екатерина Цветанова, Полина Крайнева.....	381
Достоверност на социологическите агенции преди и след изборите за 46 ОНС Екатерина Цветанова, Полина Крайнева.....	384
Достоверност на социологическите агенции преди и след изборите за 47 ОНС Екатерина Цветанова, Полина Крайнева.....	388
Консолидирана прогноза на социологическите агенции за състава на 48 ОНС, октомври 2022 Екатерина Цветанова, Полина Крайнева.....	392
Достоверност на социологическите агенции преди и след изборите за 48 ОНС Екатерина Цветанова, Полина Крайнева.....	395
Консолидирана прогноза на социологическите агенции за състава на 49 ОНС, април 2023 Екатерина Цветанова, Полина Крайнева.....	398
Достоверност на социологическите агенции преди и след изборите за 49 ОНС Екатерина Цветанова, Полина Крайнева.....	401

Въведение

През лятото на 2019 г. беше закрито Сдружение „Център за анализ и управление на рискове“ и на негово място в Нов български университет се създаде учебно-практическо и изследователско звено (УПИЗ) „Количествени методи и моделиране“. Една от целите на новия УПИЗ е използването и развиването на създадените

в Центъра методологии за анализ на енергийни, социални, политически и икономически рискове, както и на методологията за създаване на общ индекс на несигурност. Заедно с това наследството на Центъра трябва да бъде съхранено. То се състои от 176 доклада и десетки авторски студии и анализи по посочените теми.

Докладите и студиите, публикувани от Центъра, представляват научни трудове с висока практическа значимост. Те разкриват нови или осъществяват мониторинг на вече идентифицирани рискове за даден сектор, предлагайки мерки за управленско въздействие върху тях с помощта на създадените за целта методологии. Докладите и студиите се отличават с висока прецизност на анализа и използваните теоретични и приложни инструменти, а техни автори са едни от най-изявените експерти с практически опит в управлението и академичните среди, някои дори с исторически значим принос за развитието на дадени сектори или на страната като цяло.

Докладите, включени в настоящия сборник, са публикувани в периода октомври 2013 – април 2023 г. Техен основен акцент е доверието в политическите институции, но сериозно изследователско внимание се отделя и на ключови теми като достоверността на социологическите агенции преди и след провеждането на избори, прогнозирането на изборните резултати или оценката на бизнес климата в страната.

Всеки доклад е източник на информация за динамиката в електоралните нагласи за съответния период. Например в Периодичния доклад от януари 2016 г. се обръща внимание на стабилизирането на електоралните нагласи след местните избори през октомври – ноември 2015 г. Важен фактор за тази динамика, както се посочва ясно в доклада, е геополитическата обстановка: в случая това са усложнените отношения между Русия и Турция и реакцията на българските политически лидери в изборната обстановка. Докладите демонстрират важната роля на външнополитическото положение неведнъж. В Периодичния доклад от януари 2017 г. предизборната кампания за парламентарните избори през март същата година е поставена в контекста на дестабилизиращия ефект на руската пропаганда, но хоризонтът на последиците от тях е българското председателство на Съвета на Европейския съюз през първата половина на 2018 г. Друга важна тема в докладите е мониторингът на бизнес климата, който се оценява с общия показател на бизнес климата в страната, но и с производствената активност, очакваното състояние на бизнеса, преките чужди инвестиции и дела на брутното образуване на основен капитал от БВП.

Източник на тези данни е Националният статистически институт, докато данните за електоралните нагласи са погледени от социологическите агенции. Този доклад е специален с това, че в него наследството на Центъра е смесено с анализите и прогнозите, публикувани до 2023 г. След закриването му са публикувани общо девет доклада, чийто фокус неизменно е бил върху изборите, изборните резултати и оценяването на успеха на социологическите агенции, които трябва да ги прогнозират.

Оценката на достоверността на прогнозите на социологическите агенции е сред най-важните теми в публикуваните доклади. Те са направени по създадена специално за тази цел методология, която използва като входни данни изборните резултати, от една страна, и прогнозните резултати на социологическите агенции, от друга, както и прогнозите им за успех или неуспех за преодоляване на четирипроцентната изборна бариера. Оценките са интересни и с това, че класират достоверността на наблюдаваните социологически агенции за един относително дълъг период – от 2009 до април 2023 г., откогато датира последният публикуван доклад, озаглавен „Достоверност на социологическите агенции преди и след изборите за 49 ОНС“.

Накратко, настоящото издание представлява един систематичен и прецизен обзор на процесите, свързани с доверието в институциите, контекста и влияещите фактори, инструментите за изследването и достоверността на важен елемент от публичната информация. С него екипът на УПИЗ „Количествени методи и моделиране“ предлага достъп до докладите и студиите на по-широката експертна и академична публика с цел да се популяризират използваните методологии и да се съхранят постигнатите резултати. Подобни издания нямат аналог в България и могат да служат като ценен източник за експерти, учени, студенти и граждани.

доц. д-р Виктор Аврамов

Дял I.
Доклади, публикувани от Центъра за
анализ и управление на рискове (2013–
2019)

**ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО
В ИНСТИТУЦИИТЕ ОКТОМВРИ'2013**

**АНАЛИЗ И ПРОГНОЗА ЗА (НЕ)ДОВЕРИЕТО
В ИНСТИТУЦИИТЕ**

В доклада се анализират политическите реалности: действията и официалното говорене на институциите. При изготвянето му, безпристрастно и с респект към фактите, са взети всички мерки за осигуряване на обективна и точна информация, а данните, анализите и мненията са базирани на посочените източници по начина и обхвата, изложен в доклада. Анализът и прогнозата не изразяват политически пристрастия; не третират положително или отрицателно политическата констелация; не дават аргументи за ползата или за вредата от нея.

Авторите не носят отговорност за информация и материали, изхождащи от други източници и не носят пряка или косвена отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в доклада. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на доклада не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели - докладът не е част от публичния, а от академичния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Рискът от недоверие е висок за всички политически институции и това е причината те да не предприемат решителни действия, за да формират цялостна перспектива за развитие на страната и осъществят реформи. Управлението създава риск, като увеличава институционалния натиск, за да спечели време с политика на „малки социални стъпки“.

Сондажите на общественото мнение показват, че на кабинета Орешарски се гледа като на преходен; недоверието в него покрива историческия рисков критерий за криза. По отношението доверие/недоверие, този кабинет е в същото положение, като този на Луканов и в по-лошо, от този на Борисов, при подаване на оставките им.

Очакваните резултати за бъдещото НС при гласуване „сега“ дават аргументи на парламентарните партии и коалиции да бъдат против предсрочни избори. Допълнителен аргумент е общата несигурност на резултатите и тенденции в настроенята и страховете на избирателите, които стават още по-неблагоприятни.

Страхът от влошаване на позициите на парламентарните партии след предсрочни избори, прикрит зад аргумента за евентуална бъдеща безизходица, е по-силен от страха от трайната загуба на обществено доверие. Това прави устойчиво сегашното състояние на недоверие в институциите, дори когато то показва, че може да ескалира до криза на обществената легитимност на всички политически институции в страната.

Политическите институции възпроизвеждат и поддържат състоянието на засилващо се недоверие към себе си.

*Доброто управление е същностна причинна и структурна база на доверието
Ян Делхай и Кенет Нютън¹*

Въведение

Докладът е анализ на (не)доверието към политическите институции² като основен източник на обществена (не)сигурност. Разширяването на обхвата и консолидацията на общественото доверие в институциите е стратегическа цел на доброто управление. В този смисъл, доверието се формира в резултат от характера на управлението и определя неговата (не)стабилност; то е основание за управлението - негова обществена легитимност.

Доверието³ структурира очакванията, а оттам и готовността за предприемане на конкретни действия, насочени към участие или неучастие в публичните процеси. То е конкретен измерител на представите за устойчивост и предвидимост на социалната среда. Доверието към политическите институции или към публичната среда като цяло може да прерасне в консолидирана подкрепа или да се разколебае до неодобрение на конкретни техни действия. Общественото недоверие винаги е потенциален риск за целите на институциите. Трите правителствени кризи у нас са предизвикани от неодобрение и масови протести.

Докладът започва с анализ на доверието към представените и непредставените в 42-то НС политически партии и движения. Той е последван от детайлно разглеждане на връзката между доверието на потребителите и бизнеса (бизнес климат) към политическите институции като фактор за икономически рискове. Накрая е представен сондаж за състава на НС ако изборите се проведат „сега“.

Докладът си поставя за цел да оцени: а) потенциала на управлението чрез ресурса от доверие; б) съотношението на силите между управляващи и опозиция на базата на общественото доверие към тях. И да прогнозира партийния състав на НС, ако изборите се проведат „сега“. Основният риск, свързан пряко с равнищата на обществено недоверие, е **СИСТЕМНИЯТ РИСК ОТ**

криза⁴ на обществена легитимност на политическите институции в България.

Предмет на анализа е систематизация на рисковете, за които Лабораторията определя допустими нива на риск по отношение на управляващите партии, Министерския съвет, Народното събрание и Президента.

В настоящия анализ, доверието към политическите институции се оценява на базата на: социологически данни, статистически данни за доверието на потребителите и бизнеса, както и чрез изразено доверие към тях от страна на външни източници.

Анализът обхваща период от шест месеца – от предизборните прогнози, публикувани в последната седмица преди извънредните парламентарни избори, проведени на 12 май, до края на октомври т.г. Този период позволява да бъдат проследени определени тенденции, както и да бъдат маркирани събития, които са довели до значими промени в равнищата на доверие към политическите институции.

Доколкото основа на анализа са социологически изследвания, (които най-често представляват сондажи на общественото мнение, отнасящи се към периода на тяхното провеждане), основани на извадки, представителни за пълнолетното население на страната, тук няма да бъдат коментирани като значими разлики, които са по-малки или равни на 3 %. Отговорност за достоверността на тази информация носят само социологическите агенции и медиите, публикували резултатите от техните изследвания през разглеждания период.

1. Доверие в парламентарно представените политически партии

Рисков⁵ контекст и динамика на доверието в политическите партии (май – октомври 2013 година)

Всички социологически изследвания, проведени през последните десет години, отбелязват изключително ниски стойности на декларираното доверие в политическите институции. Заради негативните си оценки по този показател, България се нарежда на едно от първите места в Европа⁶. Международните сравнителни изследвания, както и националните изследвания в този период, показват, че българските граждани декларираят по-високи стойности на доверие в международни, отколкото в националните политически институции. Данните показват, че през последното десетилетие, мнозинството от тях поставят под съмнение качеството на демократичния и правов ред в страната⁷.

Традиционно ниските равнища на обществено доверие в политическите институции не е довело до непосредствени последствия, свързани с тяхното съществуване. Не е налице риск от прекратяване на дейността на политически институции заради ниското обществено доверие в тях. В същото време, последствията от продължителния период на ниска обществена легитимност се отразява трайно в други сфери: повече от 70 % от пълнолетните български граждани смятат, че у нас законът се прилага изборително, а повече от 80 % определят всичко случващо се в страната през последните години като несправедливо⁸.

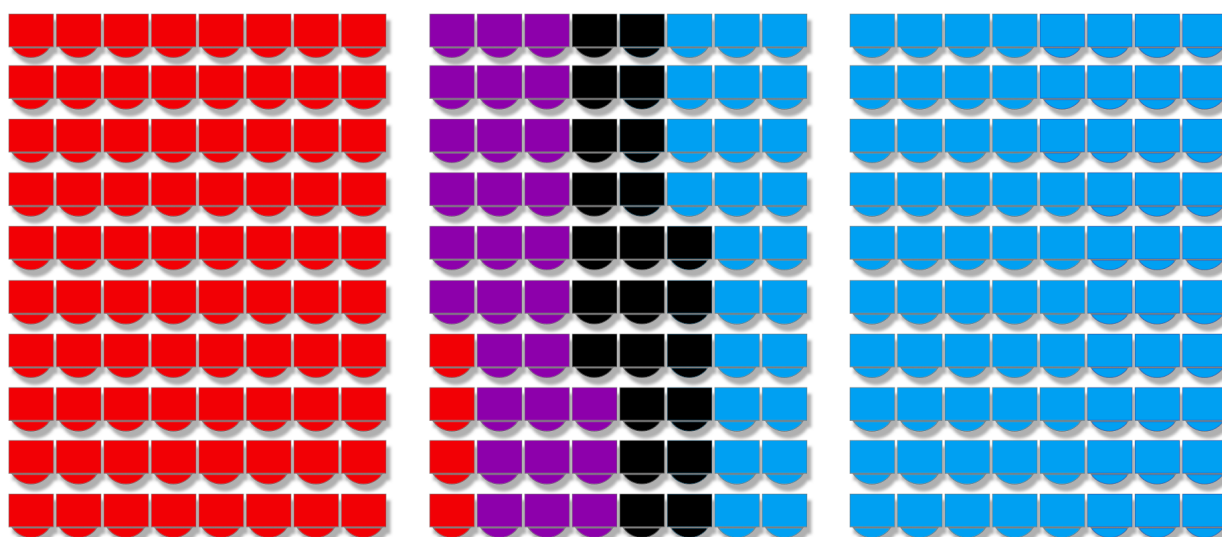
Ниското обществено доверие води до нарастване на вторичните рискове, свързани със стабилността на политическата система като цяло. В условията на ниско обществено доверие се наблюдава своеобразен регрес по отношение на постигнатите законодателни норми и управленски практики. При липсата на достатъчна обществена подкрепа, управлението си поставя цели, които имат отношение само към неговото собствено съхранение и се отклонява от отговорността си да формулира високи цели пред общественото развитие.

Подаването на оставката на правителството на ГЕРБ под натиска на граждански протести в началото на 2013 година, както и отказът за съставяне на второ правителство в рамките на 41-то Обикновено Народно събрание, засилиха негативните оценки към всички политически партии. Още през първите месеци на 2013 година, резултатите от социологическите 13

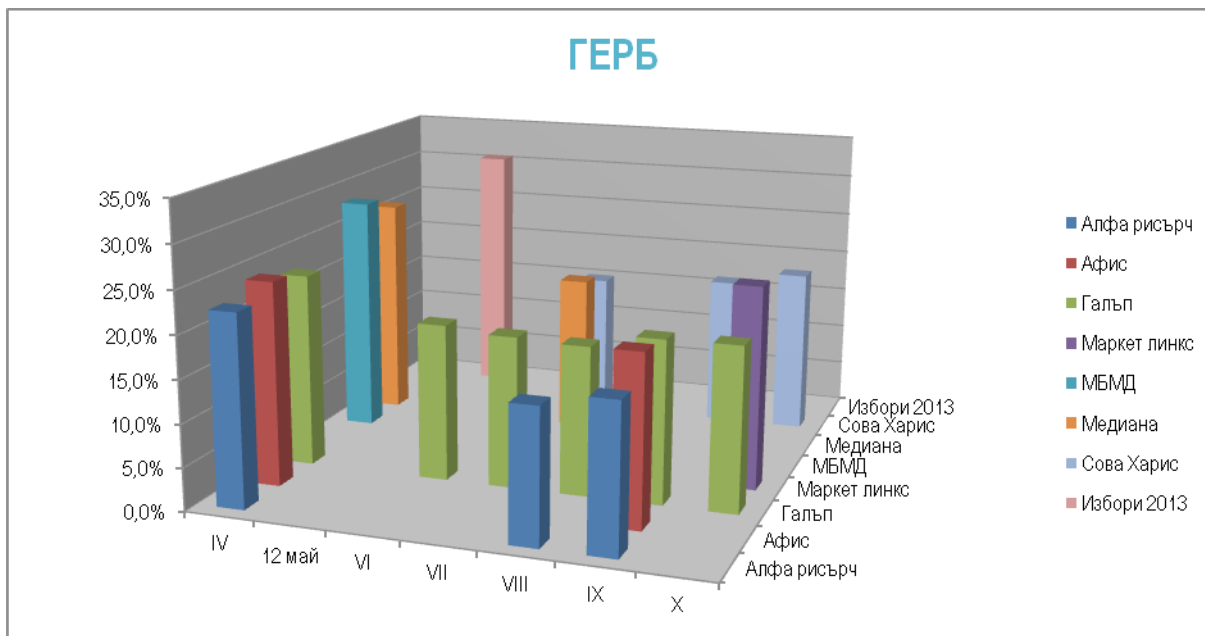
изследвания показваха, че загубата на подкрепа за управлявалата партия ГЕРБ не се трансформира в подкрепа за ясно определена политическа алтернатива.

Високата критичност на гражданите по отношение на всички политически партии, участвали в управлението на страната през изминалите години, насърчи очаквания за цялостна промяна в управлението и дори за смяна на политическата система. На този фон, политическите партии предпочетоха по-скоро да се оттеглят от публичния дебат, отколкото да бъдат упрекнати в опит за овладяване и насочване на гражданските протести. Този избор определя до голяма степен възможностите за възстановяване на общественото доверие в сегашните им действия.

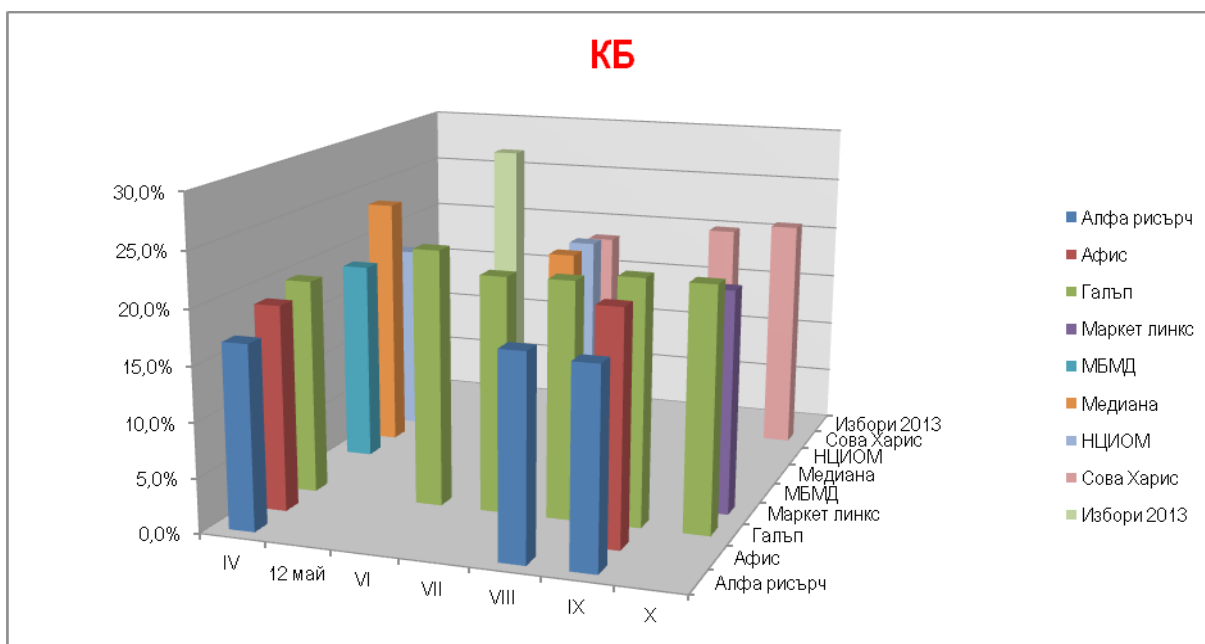
Предизборната кампания за извънредните парламентарни избори⁹ доведе до спад на избирателната активност¹⁰. В НС избирателите изпратиха следните парламентарни фракции:

Регистрираните стойности на доверие в партия **ГЕРБ**¹¹ след изборите са представени на следващата графика.

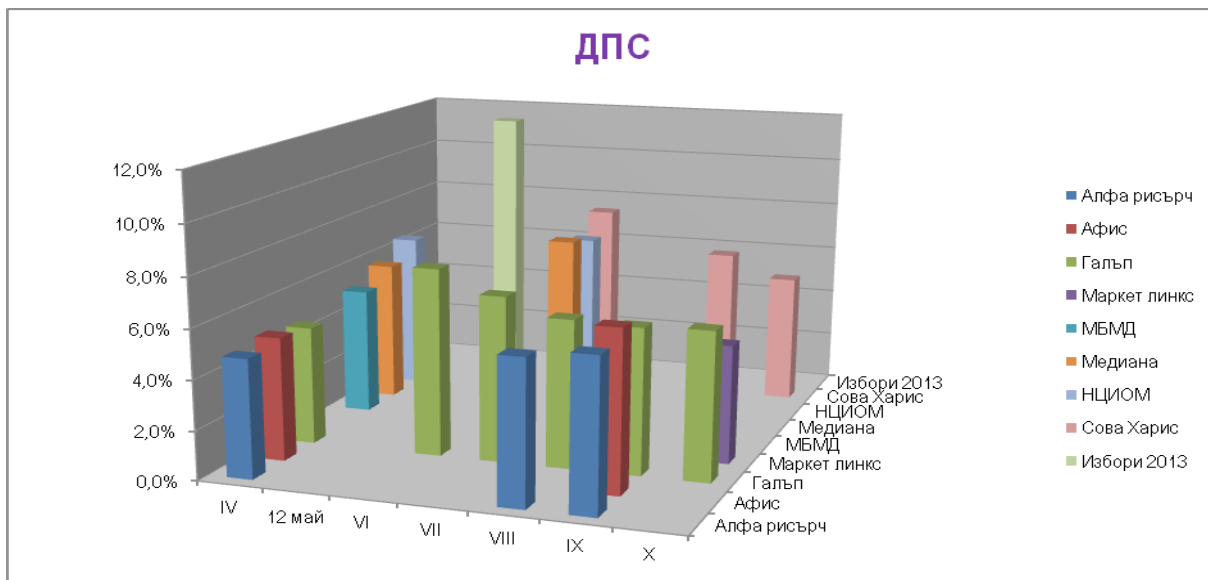
Налице е тенденция към относителен спад на подкрепата за ГЕРБ, която се стабилизира около нива между 17% и 19%. В условията на предизборна кампания, партията е успяла да мобилизира допълнителна подкрепа в рамките на около 5%. Тези стойности са значително по-ниски в сравнение с традиционното обществено доверие, което ГЕРБ има в периода след 2008 година, което гравитира около 40% с ясно изразен пик през август 2009 година при съставянето на самостоятелно правителство, когато подкрепата за партията достига почти 60%.

Динамиката на доверието в **КБ/БСП**¹² се отличава от тази на ГЕРБ. През последните петнадесет години, независимо от състава на своите коалиционни партньори, БСП запазва устойчиво влияние сред 17% до 19% от пълнолетното население на страната. В същото време, независимо от регистрираните колебания в подкрепата за БСП/КБ, няма надеждни данни, които

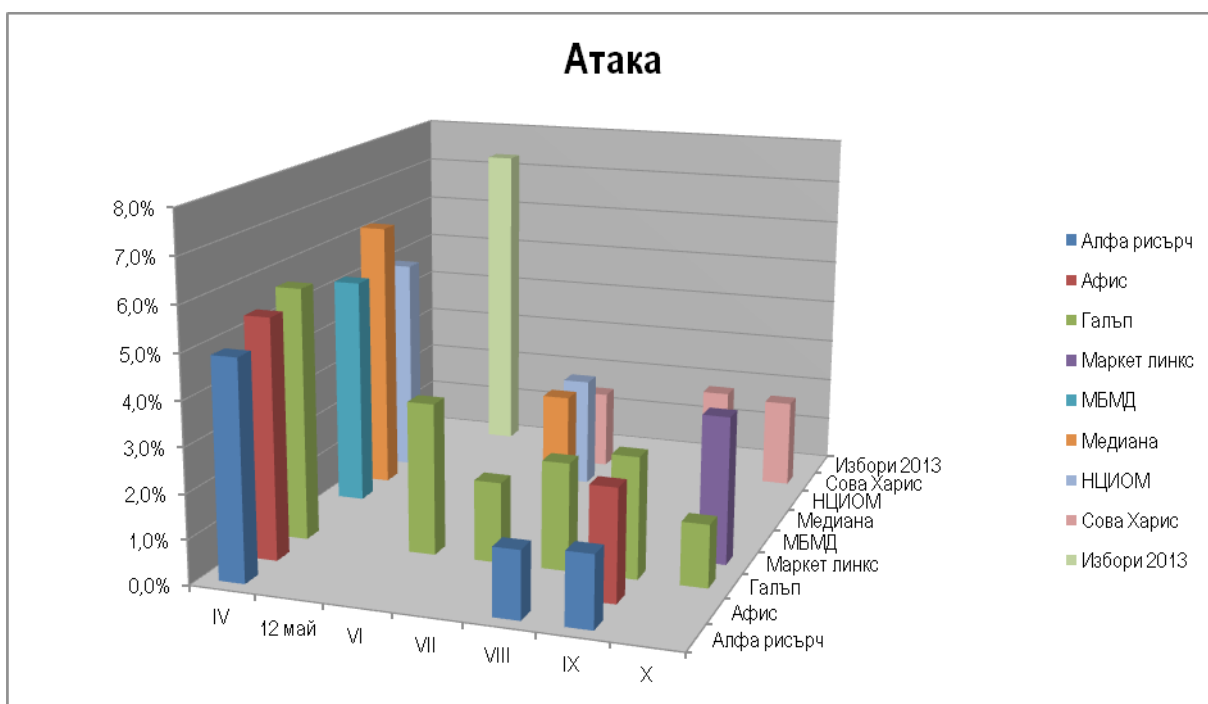
да показват тенденция към трайно разширяване на общественото доверие и подкрепа.

Доверието в **ДПС**¹³ е стабилно през последните години, в рамките на 5 % до 7 % от всички пълнолетни български граждани. Това е партията, която в най-голяма степен печели от регистрираната избирателна активност, постигайки резултат над 11%

След изборите, ДПС запазва същия относителен дял на декларирано обществено доверие и подкрепа. То не ѝ гарантира запазване на позициите в НС, получени сега от преразпределението на местата, поради големия процент гласове, подадени за партии и коалиции, останали извън парламента.

Резултатите показват по-висока динамика в доверието за партия **Атака**¹⁴.

Тя бележи стабилна подкрепа, в рамките на повече от 10 % в последните години, но¹⁶т

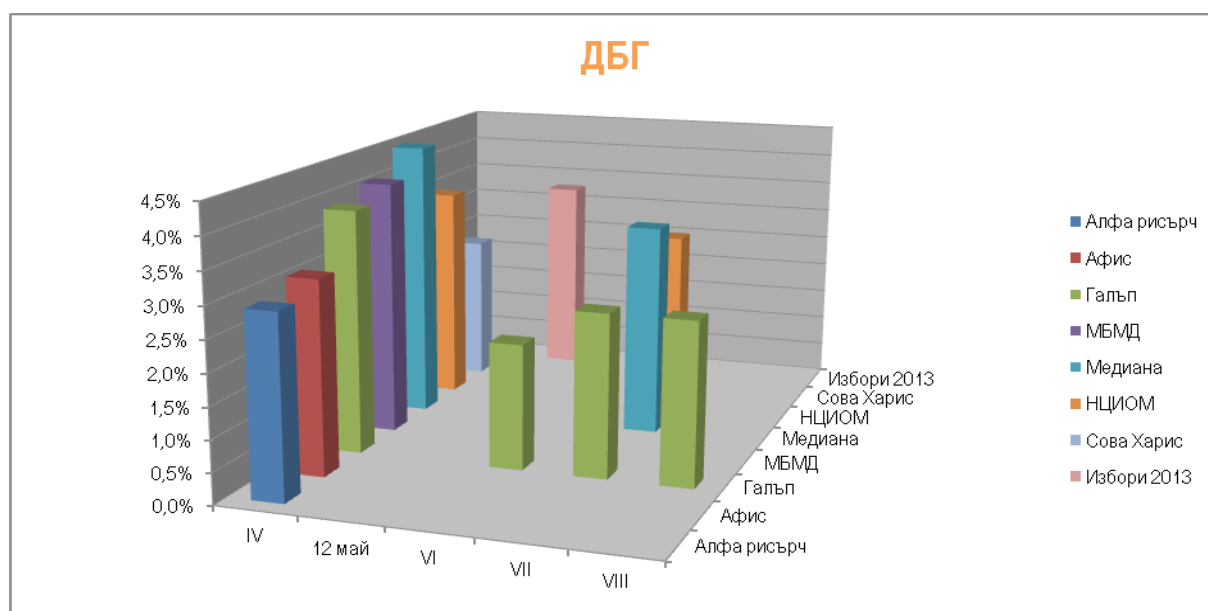
началото на 2013 година бе регистриран сериозен спад на доверие. Той бе преодолян в резултат от мобилизацията, предизвикана от протестната вълна през февруари и март и партията навлезе в предизборния период с устойчива подкрепа от 5 % до 6 %. Но веднага след съставянето на 42-то ОНС и позиционирането на „Атака“ в него, равнищата на обществено доверие в партията рязко спадат, като през следващите месеци се установяват в рамките на 2 % до 3 %.

Представените резултати показват, че в периода след извънредните парламентарни избори, нито една парламентарна фракция не е успяла да разшири и стабилизира равнището на подкрепа, което е получила на изборите. Налице е ясно изразена тенденция на „отлив“ в общественото доверие към тях.

В тези условия, парламентарните партии и коалиции се ориентират към различен тип политика за управление на риска¹⁵ от загуба на доверие. КБ/БСП като мандатоносител предпочете да лансира правителството като експертно-политическо, а ДПС декларира, че го подкрепя без да е в коалиция. Партиите от управляващия съюз, макар и частично, се дистанцираха от правителството, опитвайки се да ограничат последствията от ясно изразена партийна подкрепа като фактор, който би могъл да доведе до по-ниски стойности на обществено доверие към тях и към кабинета. КБ/БСП и ДПС се опитват да игнорират гражданските протести.

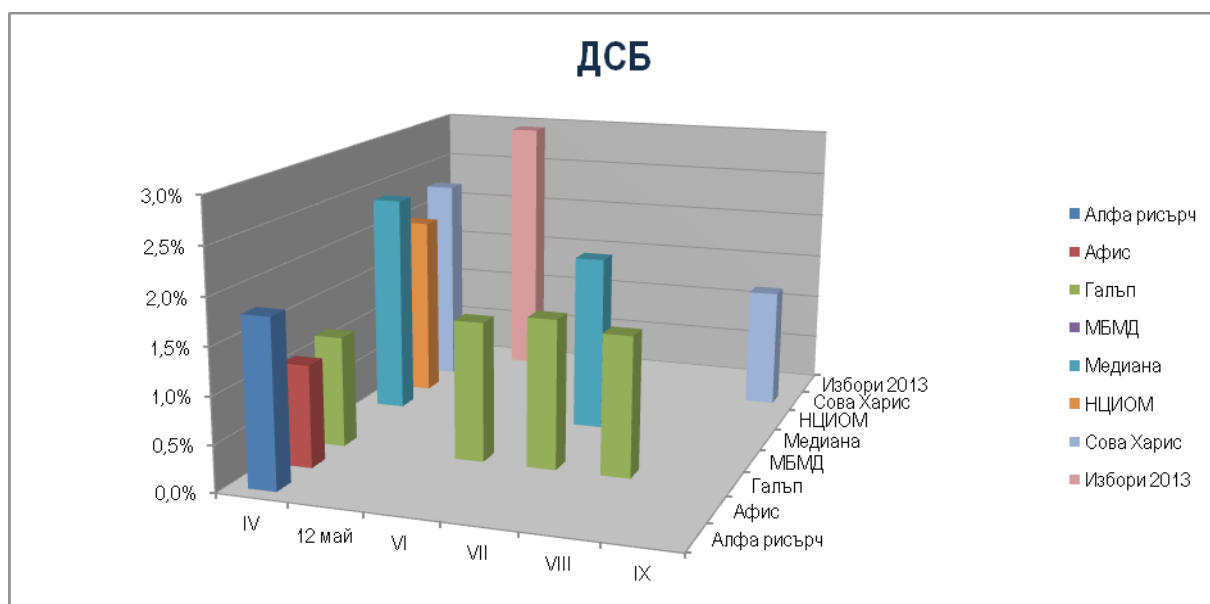
2. Доверие в непредставените в Народното събрание партии и движения

Движение „България на гражданите“ (ДБГ)¹⁶ е единствената нова политическа формация, успяла да постигне резултат, близък до 4% бариера за участие в Народното събрание.

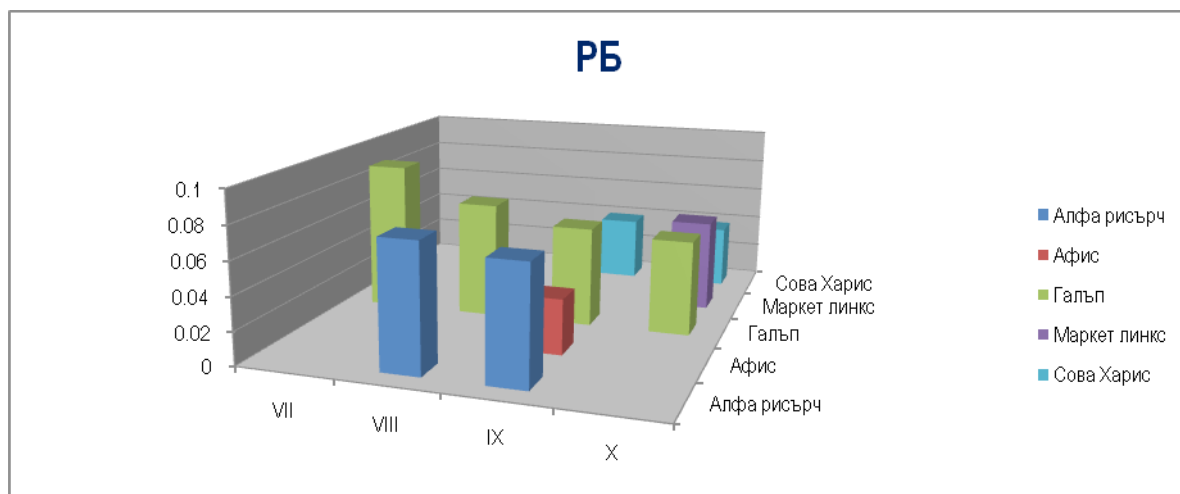
Динамиката на общественото доверие в партията бележи известен спад в периода след нейното създаване до провеждането на извънредните парламентарни избори. Първоначалната подкрепа за партията ѝ отреждаше почти сигурно място в 42-то ОНС, но в хода на предизборната кампания, резултатите от изследванията показаха известно разколебаване на доверието и подкрепата в ДБГ. След изборите, в периода юни – август, общественото доверие в партията се стабилизира на нива между 2 % и 3 %.

ДСБ¹⁷ показва значително по-висок изборен резултат в сравнение с доверието, което получава от социологическите агенции.

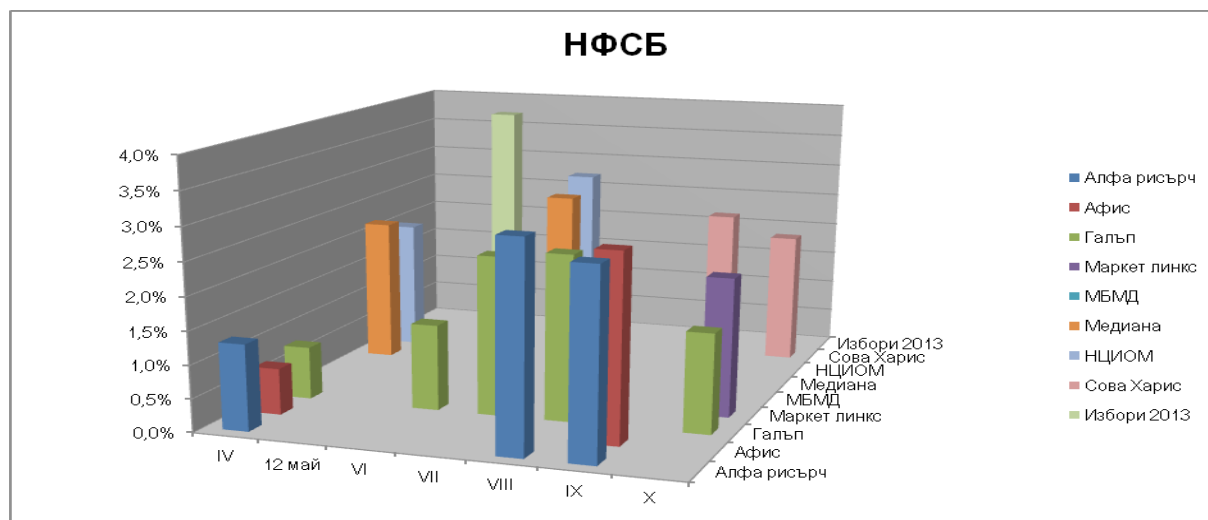
Резултатите за ДСБ показват, че партията запазва доверието, което са отчитали социологическите агенции преди изборите – в рамките на около 1,5 % от всички български граждани.

Динамиката на общественото доверие в политическата платформа **Реформаторски блок**¹⁸ се различава съществено от тенденциите при останалите политически формации. Възникнала в резултат от изборите, тази платформа бележи първоначална подкрепа в рамките на 7% - 9 %, след което се стабилизира на по-ниски нива.¹⁹

Спрямо Реформаторския блок са налице най-съществени различия в данните от социологическите изследвания на общественото мнение. Амплитудата от 4 % до 7 % не може да бъде обяснена само с различия в периодите на провеждане на изследванията и използваната методика. Част от тези разлики се дължат на подхода на различните агенции, които формулират въпросите си по различен начин, включвайки РБ като самостоятелна политическа сила или като изброяване на партиите, включени в него.

Националният фронт за спасение на България (НФСБ)²⁰ отбелязва трайно нарастване, според данните на социологическите агенции като реализира значително по-добър резултат от 1,0 % - 1,5 %, в рамките на които се движи подкрепата за него през април 2013 година.

След изборите, подкрепата за НФСБ се стабилизира и бавно продължава да нараства като в периода август – септември 2013 година, достига до интервала между 2 % и 3 %. Налице е висока степен на зависимост между резултатите на партия „Атака“ и НФСБ – при спад в подкрепата за „Атака“ се наблюдава частично нарастване на доверието в НФСБ.

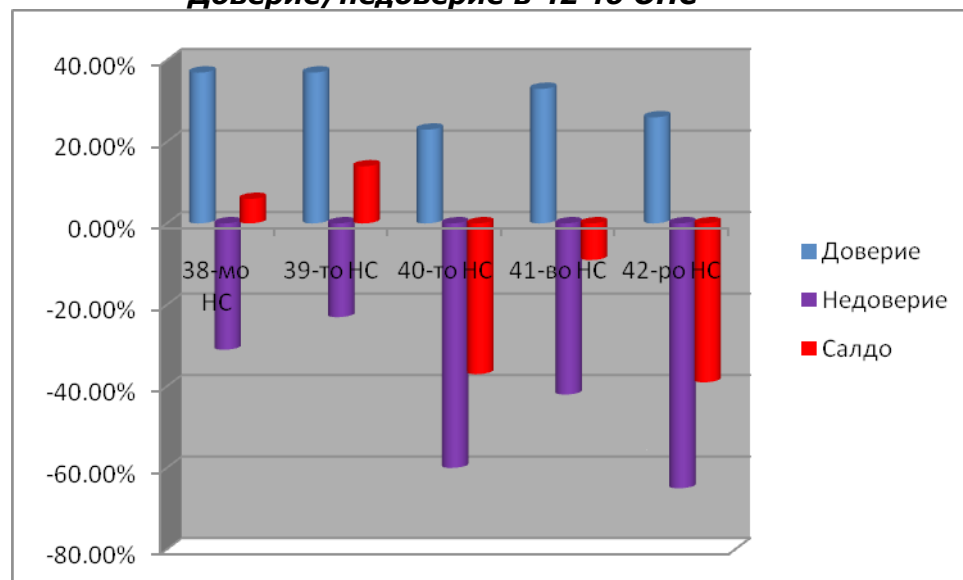
Извънпарламентарните политически партии, постигнали резултат между 1 % и 4 % на извънредните парламентарни избори²¹ се ориентират към различен тип политика за управление на риска от загубата на разпознаваемост. Без възможности за парламентарно представителство, особено по отношение на онези политически формации, които са участвали в предишни състави на Народното събрание, те губят доверие и това трайно ограничава възможностите им. В тези условия, част от партиите търсят възможности за активно позициониране спрямо управляващото мнозинство, като запазват дистанцията си спрямо парламентарната опозиция.

Освен партиите, които не успяха да преминат 4 % бариера, през изминалите месеци активно се структурират нови формации – платформата „България без цензура“ и партията БАСТА. Първата от тях, според данните само на една социологическа агенция – Сова Харис, постига предварителни стойности на одобрение в рамките на 4,8 %, а втората – на 1,5%.

3. Доверие в Народното събрание, Министерски съвет и Президента

42-то ОНС започна мандата си с най-високи стойности на недоверие и най-ниска стойност на доверие в сравнение с предходните четири състава на парламента, според данните на НЦИОМ²².

Доверие/недоверие в 42-то ОНС

Критично високите стойности на (не)доверие в Народното събрание фокусират в себе си общите тенденции на недоверие в политическите институции. Наблюдението през изминалите месеци показва, че е налице трайна тенденция на допълнителна загуба на доверие в парламента като данните за месец септември на Алфа Рисърч отбелязват доверие в рамките на 11 %. Фактът, че то представлява едва около 30 % от всички имащи право на глас български граждани, допринася за този негативен резултат, но не го определя изцяло. Ниските стойности на обществено доверие са резултат и от неодобрение към действията на народното представителство и задълбочаващото се усещане за нестабилност и загуба на перспектива пред управлението на страната.

Ръководството на Народното събрание предприе мерки за противодействие срещу риска от блокиране на една от най-съществените функции на народното представителство – парламентарния контрол. Макар и със значително закъснение, целта на тези действия е да бъде компенсирано отчасти изгубеното време чрез провеждане на извънредни заседания на парламента. Съществена част от негативните ефекти в (не)доверието към Народното събрание е свързана с отношението към правителството с министър-председател Пламен Орешарски.

Почти в самото начало на дейността си, кабинетът предизвика масови протести, които продължават и до днес. Доверието към правителството остава приблизително на равнищата, от които стартира, но недоверието продължава да нараства, което определя изключителната нестабилност на обществените нагласи и потенциала им за резки промени. Резултатите от изследването на Алфа Рисърч през септември, показват че нараства делът на онези, които не одобряват правителството за сметка на неизразилите мнение през предишните месеци. Задълбочава се и разбирането, че правителството обслужва корпоративни интереси, а не публичния интерес.

Стеснената социална база на правителството,²³ както и липсата на тенденция към разширяване на общественото доверие, определят рисковете пред управлението. При тези условия, правителството може да реализира успешно само ограничен обем от предварително формулираните си цели. Това определя обхвата на възможните загуби или щети, които

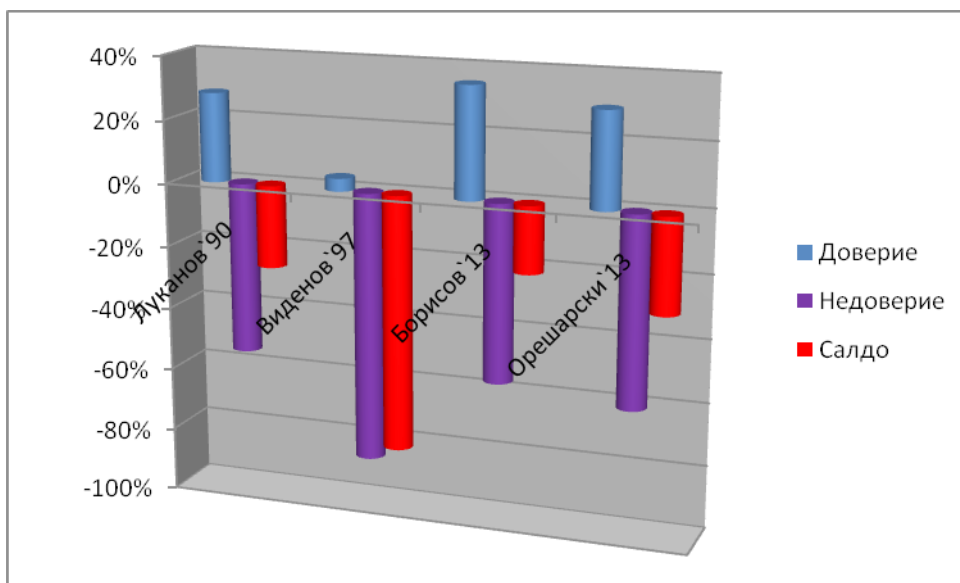
правителството може да понесе през следващите месеци.

Сравнението с предходни периоди от време очертават граници на риска от критична загуба на доверие и прекратяване на мандат.

Исторически рисков критерий за правителствена криза

На основата на данни на Сова Харис²⁵, съпоставяме доверието и недоверието в кабинета Орешарски с кабинетите подали оставка, поради масово недоволство на улицата; тези на А. Луканов, Ж. Виденов и Б. Борисов.

Сравнението показва, че сегашният кабинет е в същата ситуация както този на Луканов през 1990 г. и дори в по-тежка от този на Б. Борисов през февруари 2013

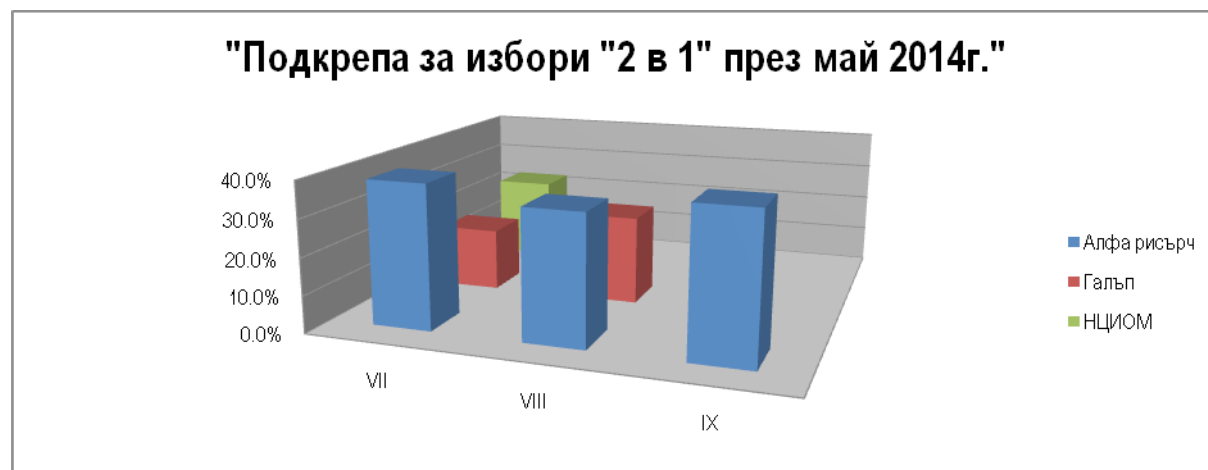
Данните показват, че непосредствено преди подаване на оставка на правителството, общественото недоверие доминира масовите нагласи. Критично високи са стойности над 55 % – 60 % недоверие, независимо от запазването на определени стойности на доверие.

Актуалните стойности на (не)доверие в правителството Орешарски не се различават съществено от показателите на кабинета Борисов – според данни от проведените през септември 2013 година изследвания, съотношението неодобрение-одобрение е 30:60, според Галъп Интернешънъл, докато според Алфа Рисърч, доверието е в рамките на 24 %.

За бърза оставка на кабинета и насрочване на нови парламентарни избори²⁶, независимо от потенциалната възможност за съставяне на нов кабинет в рамките на това Народно събрание, се изказват между 35 % и 40 % от всички български граждани.

Разбирането за практическата невъзможност за незабавно провеждане на нови извънредни парламентарни избори, при запазването на високи равнища на недоверие в правителството, определят общия контекст, в който се разполагат мненията, подкрепящи паралелното провеждане на изборите за Европейски парламент и за Народно събрание през май 2014 година²⁷.

Подобна позиция среща устойчиво одобрение, според резултатите на Алфа рисърч и регистрира чувствително по-ниски стойности, според данните на Галъп Интернешънъл. Подобна трайна дистанция в резултатите би могла да бъде обяснена чрез различна формулировка на въпроса или съществени методически трудности. Галъп регистрира нарастване на дела на онези, които подкрепят подобна перспектива в същия период, когато другата социологическа агенция отбелязва известно намаление по същия показател.

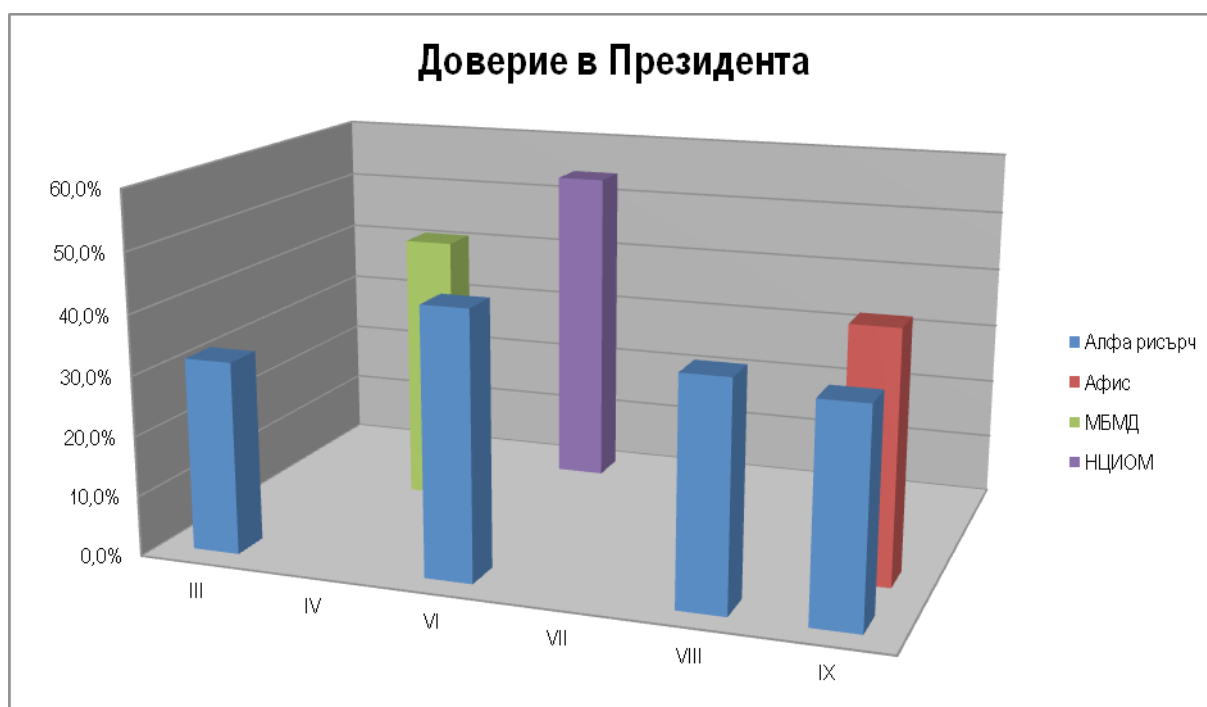
Подкрепа за пълен мандат на кабинета „Орешарски“²⁸ заявяват между 20% и 30% от всички български граждани, но тя остава затворена в електоралните групи на „Коалиция за България“ и ДПС.

Политика за управление на риска от загуба на доверие

Политиката за управление на риска, към която се ориентира както управляващото мнозинство, така и правителството е на пренебрегване на щетите от загуба на обществена легитимност чрез аргументация в полза на законността на избраното управление. Противопоставянето на законността на управлението на недоверието като основание за оставка, не води до трайно и ефективно противодействие на риска в настоящите условия. Тезата, че предизвикването на предсрочни избори ще позволи на президента да състави ново служебно правителство, (което всъщност ще бъде правителство на ГЕРБ), е форма на управление на риска от загуба на доверие чрез засилване на междуинституционалното противопоставяне.

Доверието в **Президента на Републиката**²⁹ допълва общата картина на доверието в политическите институции. Президентът остава единствената политическа институция, която продължава да се ползва с относително високо обществено доверие. Резултатите в разглеждания период показват известна динамика – от стабилизиране на подкрепата за него по време на управлението на служебния кабинет, до повишаване на доверието в средата на юни 2013 година, до стабилизиране на стойностите на обществено доверие през последните три месеца на стойности около 35 %.

Едновременно с това, резултатите показват по-ниски стойности на недоверие в президентската институция, което ѝ отрежда водещо място по отношение на баланса между одобрение и неодобрение сред всички останали политически институции за разглеждания период от време.

Политиката на президента за управление на риска се характеризира с повишаване на активността на институцията. Усилието за структуриране на дневен ред, различен от онзи, който налагат периодичните атаки срещу президента, поддържа публичността и видимостта на институцията като формира добра основа за стабилизиране на стойностите на обществено доверие в нея. В същото време, поне засега, равнищата на (не)доверие не позволяват на президента да постига съгласие около общи приоритети.

Динамиката на политическите процеси през 2013 година, продължителните и интензивни протести, доведоха до специфичен феномен – формира се обществено мнение, което възприема *протеста като своеобразна политическа институция*. Тя се определя от отношението към официалните политически институции и без да се възприема като тяхна алтернатива,

позволява да бъде установено действително равнище на (не)одобрение към тях. В предаването Референдум на БНТ от 16 юли 2013 година³⁰, възможността за постигането на съгласие между политическите партии в парламента като фактор за успокояване на обстановката в страната, бе подкрепена от 58,1 % от анкетирания в страната и 46,7 % от участвалите в изследването на Алфа Рисърч в София. Именно в това изследване ясно се очертава устойчиво разпределение през месеците юни и юли 2013 година: 34,1 % през юни и 34,5 % през юли, са посочили, че според тях не са необходими нито ново правителство, нито провеждането на предсрочни избори. Това е относителният дял на подкрепа за съществуващата конфигурация от политическо представителство в Народното събрание.

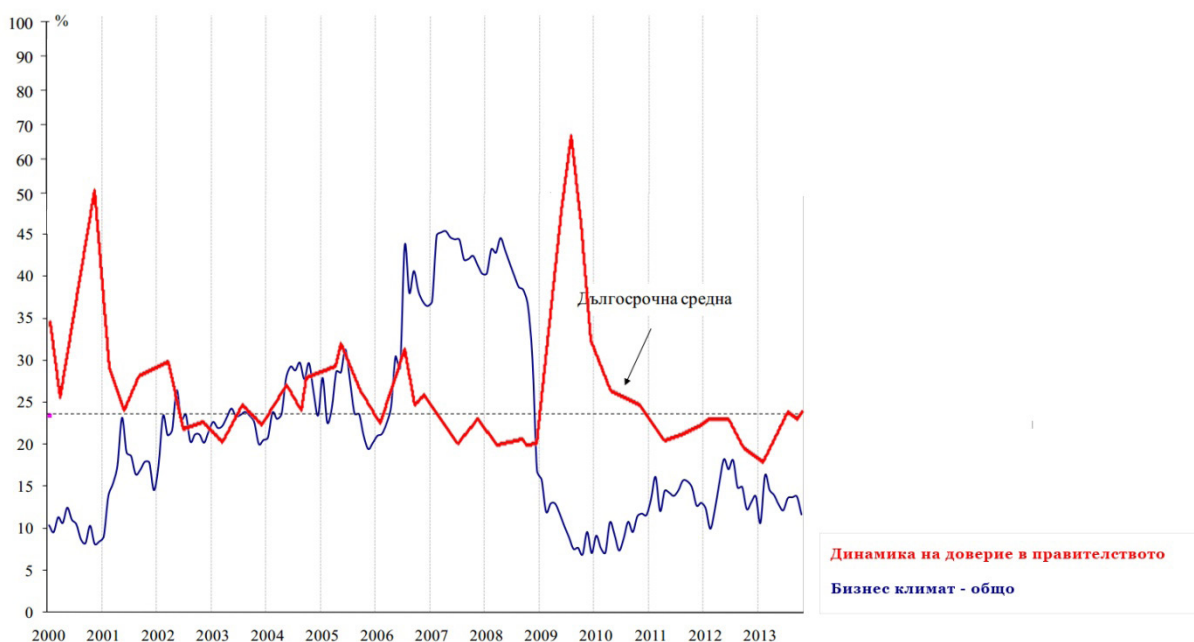
Подобна устойчивост, независимо от динамиката на политическите събития, е налице и по отношение на подкрепата за други варианти – между 35,3 % през юни и 37,7 % през юли са онези, които настояват за незабавна оставка на правителството и предизвикване на незабавни избори. Двата центъра на споделени оценки в тази ситуация имат съизмерими дялове и освен разделението в обществото, отразяват специфично блокиране на политическия процес – двете нагласи са стабилни, но ограничени, без пространство на диалог между тях. В същото време, данните показват, че 55,7 % от анкетирания смятат, че постигането на съгласие между партиите в парламента няма да доведе до успокояване на обстановката в страната.

В началото на политическия сезон, преди внасянето на първия вот на недоверие и отчета на правителството за първите сто дни, резултатите от изследване на Алфа Рисърч, представено в рамките на друго предаване „Референдум“ на БНТ, показват че 56,7 % от анкетирания очакват повече конфронтация и задълбочаване на политическата криза, а 42,0 % - повече консенсус и обединени усилия около националните приоритети.³¹ Възможността за постигане на съгласие между политическите партии по ключови за страната теми се преценява като реална от 46,0 % от анкетирания, а за 51,6 % от всички участвали в изследването, подобна възможност не съществува.

4. Доверие на бизнеса, потребителите и инвеститорите, външни оценки

Резултатите от изследванията показват на фона на период от 14 години ограниченото доверие на бизнеса в последните две правителства.

Доверие в правителството/бизнес климат³²

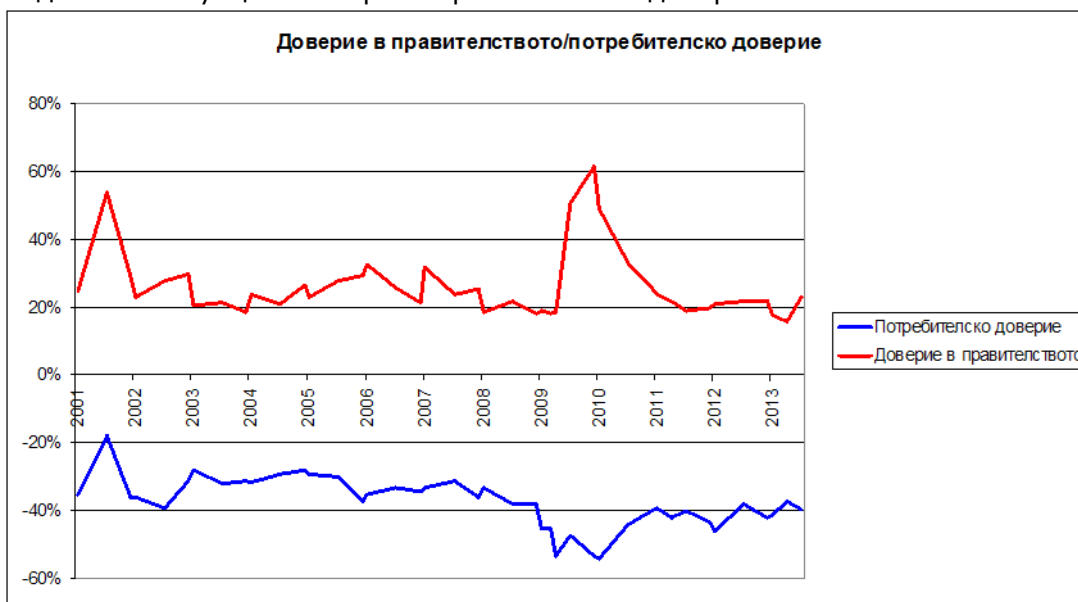

Два пъти - през 2009 и 2013 гг, бизнесът възприема отрицателно вота на избирателите и реагира обратно със засилено недоверие. Това е израз на неговите очаквания за възможностите на изпълнителната власт да изведе икономиката от кризата, започнала през 2008 година. Политическата нестабилност се възприема като пречка пред икономическата и инвестиционна активност.

След преодоляването на първата съществена криза пред правителството се наблюдава частична стабилизация на бизнес-очакванията. Стойностите им, регистрирани в летните месеци на 2013 година не бележат значителни колебания, но остават под летния бизнес климат на 2011 и 2012 гг. През октомври е налице влошаване на общия бизнес-климат с 2,1 пункта и може да се очаква сезонното му по-нататъшно влошаване. Водещ е съставният показател "бизнес климат в промишлеността", който намалява с 4.6 пункта в сравнение със септември. Производствената активност в момента се оценява като леко подобрена, но очакванията за дейността през следващите три месеца са по-неблагоприятни.

Бизнесът няма да бъде активен фактор за икономическо развитие в следващите месеци, а вероятно и до средата на следващата година.

Подобна е ситуацията и при потребителското доверие³³

Спадът на доверието на потребителите по времето на кризата напълно се разминава с високото доверие в правителството на Б. Борисов и не реагира на избора на правителството на Пл. Орешарски. Потребителското доверие не може да достигне равнищата си от началото и средата на предишното десетилетие. Недоверието на домакинствата се засилва сезонно в зимните месеци на годината. Това дава основание за следната прогноза:

Недоверието на потребителите ще продължава да бъде фактор за потискане на потреблението и препятствие за икономическия растеж в следващите месеци и до средата на 2014 година.

Продължителният период на икономическа криза в страната сведе преките чуждестранни инвестиции до нивата от началото на века. Тенденцията в 2013 година е неблагоприятна.

По данни на БНБ преките инвестиции (ПЧИ) в страната за периода януари-август 2013 година възлизат на 772.5 млн. евро (1.9% от БВП) при 1.59 млрд. евро (4% от БВП) за същия период на миналата година. Спадът им е близо 50%.

България се придвижва слабо напред по конкурентоспособност сред 148 страни, според годишния доклад на Световния икономически форум. Страната остава на задни места в редица области - слабо доверие в институциите, излишни регулации, корупция, липса на връзка между

бизнеса и образованието, според Центъра на икономическо развитие, партньор на Световния икономически форум.

Сред основните бариери е и политическата нестабилност. По отношение на Индекса за конкурентоспособност България е на задни позиции по качество на институциите (107-о място), съдебната система (123-то място), бизнес регулации (105-о място). Състоянието на бизнеса продължава да се оценява негативно - по този фактор България е на 106-о място. По макроикономическа стабилност обаче страната е доста по-напред - на 30-о място.³⁴

В рамките на световната класация „Да се прави бизнес“ на Световната банка, България запазва 58-то си място от миналата година сред общо 189 страни, в които е реализирано мониторинговото изследване. Предмет на анализ в този мониторинг е рамката от регламенти за малките и средни предприятия. Приоритет има оценката на условията за започване на бизнес, достъпа до кредит и възможността за плащане на данъци.

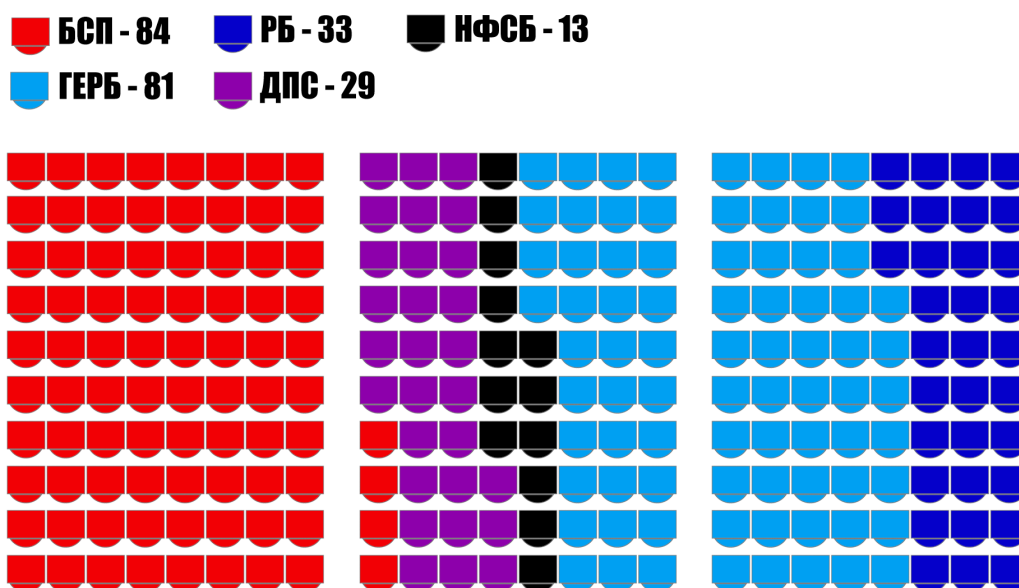
Доминираща е тенденцията към слаба събираемост на приходите и ръст на разходите от месец юни до края на наблюдавания период. Актуализацията на бюджета за 2013 година не дава категорични резултати за преодоляване на негативните тенденции. Наблюдава се изоставане както в приходите от данъци, така и в неданъчните приходи. Постъпленията от ДДС са с 228.8 млн. лв. повече спрямо септември 2012 година, докато заложеният ръст е за 555 млн. лв. Парите от данъците върху доходите на физическите лица са с 29.5 млн. повече спрямо година по-рано, а от тези данъци се чакаха 230.2 млн. лв. повече. Налице е траен негативен ефект от продължителния период на ниско доверие в политическите институции, който се отразява не само върху инвестиционната активност, но и върху събираемостта на публичните вземания.

5. Сондажи за състава на НС ако изборите се проведат „сега“.

През наблюдавания период, доминираща теза в публичното пространство бе представата, че предсрочни избори няма да доведат до съществено разместване на партиите, представени в Народното събрание. Резултатите от социологическите проучвания показват по-различна картина, която продължава да се трансформира динамично.

Прогнозата ни е направена при следните допускания: 1) гласовете са преизчислени спрямо 6 868 455 избиратели, имащи право на глас в България; и 2) приемаме 51,33%; избирателна активност - равна на тази от 12 май 2013 година.

Разпределението на местата в хипотетичния парламент при парламентарни избори „сега“, според данните на Алфа рисърч за септември³⁷, би било следното:

Независимо от запазването на ниски стойности на обществено доверие в политическите институции и политическите партии, все още няма надеждни данни за консолидирането на подкрепа за нови партии или движения. Възможно изключение в това отношение прави само политическият проект „България без цензура“, който само според една социологическа агенция – Сова Харис, регистрира предварително ниво на политическа подкрепа в рамките на 4,8 %.³⁸ В същото изследване, са посочени и данни за партия БАСТА, която би получила около 1,5 % от гласовете на всички български граждани, имащи право на глас.

Въпреки че КБ и ДПС биха постигнали сходен резултат на възможни предсрочни избори, прогнозата е за нова политическа констелация, а не за запазване на сегашната. Промените могат да бъдат систематизирани така:

1. Броят на парламентарно представените партии се увеличава от 4 сега, на 5, като не присъства Атака, а се появяват Реформаторският блок и НФСБ;
2. КБ запазва депутатите си – 84; две парламентарни партии ще бъдат представени с по-малък брой депутати: ГЕРБ вместо 97 сега, с 81, и ДПС вместо 36 сега, с 29;
3. Както сега, така и в очаквания следващ парламент ще има коалиционно правителство с повече от две политически партии.
4. Нито сегашните управляващи, нито сегашната им опозиция получават мнозинство в НС. Една непредсказуема, свързана с крайната европейска десница партия НФСБ ще играе сегашната роля на „Атака“; дори е възможно при запазване на настроенията в бъдеще да са две.

Развитието на актуалния политически дебат по темите за удължаването на мораториума за покупка на земя от европейски граждани и нелегалните имигранти, води до повишаване на политическата мобилизация на вота за националистически формации. Според експертни оценки той съставлява между 16 % и 18 % от вота всички български граждани, имащи право на глас. При продължаване на тази тенденция „Атака“ и НФСБ биха могли да бъдат парламентарно представени в следващо Народно събрание.

Профилът на избирателите, на които биха могли да разчитат различните политически партии при следващите парламентарни избори ще определи възможните съюзи и коалиции в НС. Спрямо резултатите от изборите на 12 май 2013 година³⁹ се оформят два типа взаимодействие: сътрудничество или остро противопоставяне между партии, представляващи сходен електорален профил. Съществуващата политическа констелация не предполага формирането на трайни съюзи и коалиции, които да изграждат отношенията си на основата на взаимно допълващи се характеристики на избирателите.

Традиционно сътрудничество е налице между БСП и ДПС като партии, представляващи по-често възрастни избиратели, с по-ниско образование, живеещи в по-малки населени места. При хипотеза на съвместно присъствие в 43-то ОНС на Атака и НФСБ може да се очаква остро противопоставяне между тях, въпреки че представляват почти напълно идентичен профил на български избиратели. Сходна е и ситуацията по отношение на ГЕРБ и РБ, макар и да представляват сходен тип избиратели, установяването на съюз или следизборна коалиция би довело до чувствителна загуба на доверие и за двете формации.

При тези условия, следващото мнозинство ще бъде съставено на базата на коалиция, която най-вероятно ще трябва да включи повече от две политически формации.

Тези очаквани резултати за бъдещото НС дават достатъчно убедителни аргументи на всяка от сегашните парламентарни партии и коалиции да бъде реално против предсрочни избори, независимо от публичните си заявления. Тези техни аргументи се засилват допълнително от общата несигурност на резултатите и наблюдаващите се още по-неблагоприятни тенденции в настроенията и страховете на избирателите.

Страхът от влошаване на позициите на парламентарните партии след предсрочни избори, прикрит зад аргумента за евентуална бъдеща безизходица, е по-силен от страха от трайната

загуба на обществено доверие. Това прави устойчиво сегашното състояние на недоверие в институциите, дори когато то показва, че може да ескалира до криза на обществената легитимност на всички политически институции в страната. Така политическите институции сами възпроизвеждат и поддържат състоянието на засилващо се недоверие към себе си.

Бележки

¹ Delhey, J. and K. Newton. 2004. „Social Trust: Global Pattern or Nordic Exceptionalism?” In: WZB Discussion Paper, June 2004, Bestell-Nr./Order No.: SP I 2004.

² „Политически институции” в случая са парламентарните и потенциално парламентарните политически партии (коалиции), Народното събрание, Министерския съвет и Президента.

³ Според някои автори, доверието се разглежда като: фактор за икономически растеж; основа на социалния капитал или като ключова предпоставка за реализиране на принципите на доброто управление.

⁴ „Криза” е системно нарушаване на рисковите критерии, събднати рискове, водещи до тежки щети и каскада от нови рискове. ISO 31000/2009

⁵ „Рисков контекст” е установяване на обстоятелствата - определяне на външни и вътрешни параметри, които да бъдат отчитани при управлението на риска, и определяне на областта на приложение, както и на критерии за риск за политиката за управление на риска. При изясняване на контекста организацията е в състояние да избира своята реакция по отношение на целта, влиянието, вероятността и последиците. ISO 31000/2009

⁶ Подобни резултати се регистрират в международни сравнителни изследвания като EuropeanSocialSurvey, (ESS) EuropeanValueSurvey, (EVS), WorldValueSurvey (WVS) и др., в които са включени и самостоятелни

представителни изследвания за България.

⁷ Типичен пример в това отношение са резултатите от Европейското изследване на ценностите, в сравнението, направено от Пепка Бояджиева между резултатите от 1999 и 2008 година, „Доверието – невидимата ос на обществото”, публикувано в сп. „Политики”, бр. 3 от 2009г. http://politiki.bg/?cy=135&lang=1&a0i=223273&a0m=readInternal&a0p_id=463

⁸ Това показват провежданите периодично от 1999 до 2012 година от Националния център за изучаване на общественото мнение изследвания „Правно съзнание на българското общество”.

⁹ На тези парламентарни избори, за първи път, в сравнение с предходните избори през 2001, 2005 и 2009 година, не бе установено присъствието на нов политически субект, който да успее да привлече съществена подкрепа в месеците преди изборите. Единствената нова политическа формация – Движение „България на гражданите”, (ДБГ) събираше в седмиците преди изборите достатъчна подкрепа, за да премине 4 % бариера, но в крайна сметка не успя да направи това.

¹⁰ „...В самото начало на кампанията 58% от имащите право на глас, около 6 млн. българи, заявяваха готовност да участват в изборите. Скандалите около подслушванията и изтеклите записи със СРС не доведоха до ръст на протестния вот, а до разколебаване на част от избирателите – главно от широката периферия на ГЕРБ и бивши десни симпатизанти.

В резултат, в края на кампанията твърдо желание да гласуват заявяваха 54%-56% от анкетираните.” Електорални нагласи на финала на предизборната кампания, Агенция Алфа Рисърч, по поръчка на вестник „Дневник”,

http://alpharesearch.bg/bg/socialni_izsledvania/socialni_publicacii/elektoralni-naglasia-na-finala-na-predizbornata-kampaniya.792.html

¹¹Таблица №1

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Маркет линкс	МБМД	Медиана	Сова Харис	Избори 2013
IV	22,5%	24,0%	22,8%		28,3%	26,4%		
12 Май								30,535%
VI			18,4%					
VII			17,8%			18,6%	16,9%	
VIII	15,6%		17,5%					
IX	17,1%	19,9%	19,1%				17,9%	
X			19,2%	23,8%			19,5%	

¹²Таблица №2

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Маркет линкс	МБМД	Медиана	НЦИОМ	Сова Харис	Избори 2013
IV	16,9%	18,9%	19,8%		18,7%	23,7%	17,9%		
12 Май									26,609%
VI			23,5%						
VII			21,6%			20,0%	20,0%	19,3%	
VIII	18,4%		21,7%						
IX	17,9%	21,2%	22,4%					20,9%	
X			22,3%	20,5%				21,7%	

¹³Таблица №3

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Маркет линкс	МБМД	Медиана	НЦИОМ	Сова Харис	Избори 2013
IV	4,8%	5,0%	4,8%		5,2%	5,8%	6,5%		
12 Май									11,306%
VI			7,6%						
VII			6,7%			7,4%	7,0%	7,8%	
VIII	5,8%		6,0%						
IX	6,1%	6,5%	5,9%					6,2%	
X			6,0%	4,8%				5,3%	

¹⁴Таблица №4

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Маркет линкс	МБМД	Медиана	НЦИОМ	Сова Харис	Избори 2013
IV	4,9%	5,4%	5,7%		5,2%	6,2%	5,0%		
12 Май									7,297%
VI			3,4%						
VII			1,8%			2,5%	2,5%	1,8%	
VIII	1,5%		2,4%						
IX	1,6%	2,5%	2,7%					2,1%	
X			1,4%	3,3%				2,0%	

¹⁵„Политика за управление на риска“ - декларация за общите намерения и насоченост²⁹ на

дадена организация по отношение на управлението на риска. ISO 31000/2009

¹⁶Таблица №5

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	МБМД	Медиана	НЦИОМ	Сова Харис	Избори 2013
IV	2,9%	3,1%	3,9%		2,4%	2,0%	2,3%	
12 Май								2,926%
VI			1,5%					
VII			1,6%		1,9%			
VIII			1,5%				1,3%	

¹⁷Таблица №6

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	МБМД	Медиана	НЦИОМ	Сова Харис	Избори 2013
IV	1,8%	1,1%	1,2%		2,4%	2,0%	2,3%	
12 Май								2,926%
VI			1,5%					
VII			1,6%		1,9%			
VIII			1,5%					
IX							1,3%	

¹⁸Част от агенциите – Алфа рисърч и Сова Харис разглеждат РБ като единен политически субект. Медиана и НЦИОМ предоставят отделни данни за ДСБ и ДБГ. Галъп предоставя данни както заедно, така и поотделно.

¹⁹Таблица №7

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Маркет линкс	Сова Харис
VII			9,0%		
VIII		7,6%		7,0%	
IX		7,0%	3,3%	6,0%	3,9%
X				5,7%	3,8%

²⁰Таблица №8

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Маркет линкс	МБМД	Медиана	НЦИОМ	Сова Харис	Избори 2013
IV	1,3%	0,7%	0,8%			2,2%	2,0%		
12 Май									3,703%
VI			1,3%						
VII			2,4%			2,8%	3,0%	1,8%	
VIII	3,1%		2,5%						
IX	2,8%	2,8%						2,3%	
X			1,5%	2,1%				2,0%	

²¹Резултатите от извънредните парламентарни избори през 2013 година, според окончателните данни на ЦИК, показват, че с резултат между 1 % и 4 % са девет политически формации: НФСБ – 3,703 %, Център – Свобода и достойнство – 1,626 %; СДС – 1,374 %; РЗС – 1,670 %;

ВМРО-БНД – 1,886 %; Лидер – 1,736 %; ДСБ-БДФ – 2,926 %; ДБГ – 3,252 %; Глас народен – 1,339 %. За тези политически формации са гласували общо 691 138 избиратели.

²²Данни – Резултати от Национално представително проучване на НЦИОМ – 3-10 юли 2013г.
http://www.parliament.bg/pub/NCIOM/20130715014554Obshtestveno-politicheski_Naglas_i_July-2013.pdf

²³„... Самите протести консолидират подкрепата за правителството, но тя остава затворена в две електорални групи. Именно стеснената социална база на управлението осигурява много малък резерв за действие и свобода за маневри при решаването на неизбежно възникващите проблеми и осъществяването на дългосрочни политики.“ Обществени нагласи в навечерието на 100-те дни на кабинета „Орешарски“, 19 – 27 август 2013 година, 0813 Press Release Alpha Research
http://alpharesearch.bg/bg/socialni_izsledvania/socialni_publicacii/obshtestveni-naglas-i-v-navecherieto-na-100-te-dni-na-kabineta-oresharski.802.html

²⁴„Загуби“ или „щети“ са нежеланите последствия. ISO 31000/2009

²⁵„Какво се случи в България? Разказ за прехода в България и малко след него.“, Андрей Райчев и Кънчо Стойчев, София 2008г.

<http://raichev-stoychev.org/uploads/Kakvo-se-sluchi.pdf>

²⁶Таблица № 9

Месец	Алфа рисьрч	Галъп	НЦИОМ
VII	43,0%	38,0%	38,0%
VIII	41,0%	32,0%	
IX	38,0%		

²⁷Таблица №10

Месец	Алфа рисьрч	Галъп	НЦИОМ
VII	38,8%	17,0%	23,0%
VIII	34,8%	24,0%	
IX	39,0%		

²⁸Таблица № 11

Месец	Алфа рисьрч	Галъп	НЦИОМ
VII	20,3%	22,0%	35,0%
VIII	19,0%	23,0%	
IX	23,0%	30,0%	

²⁹Таблица №12

Месец	Алфа рисьрч	Афис	МБМД	НЦИОМ
III	32,0%			
IV			45,0%	
VI	44,0%			54,0%
VII				
VIII	37,0%			
IX	35,0%	41,4%		

³⁰Предаване „Референдум“, БНТ, 16 юли 2013 г., изследване на Агенция „Алфа Рисърч“
http://bnt.bg/bg/productions/74/edition/33353/referendum_16_uli_2013_syglasieto_mejdu_partiite_v_parlamenta_shte_uspokoi_obstanovkata_v_stranata

³¹Предаване „Референдум“, БНТ, 17 септември 2013 г., изследване на Агенция „Алфа Рисърч“
http://bnt.bg/bg/productions/74/edition/34312/referendum_17_septemvri_2013_vyzmojen_li_e_politicheski_konsensus_i_kakyv_shte_e_efektyt_ot_vota_na_nedoverie_kym_kabineta

³²По данни на НСИ

³³По данни на НСИ.

³⁴„Политическата нестабилност е пречка пред бизнеса“, вестник „Стандарт“, 4 септември 2013 г.
<http://www.segabg.com/article.php?id=672469>

<http://paper.standartnews.com/bg/article.php?d=2013-09-04&article=464013>

³⁵Информацията е публикувана на 29 октомври 2013 г.

<http://www.mediapool.bg/bulgaria-e-na-58-myasto-v-sveta-v-klasatsiya-za-biznesklimat-news212869.html>

³⁶„Приходите в бюджета изостават въпреки актуализацията“, вестник „Сега“

<http://www.segabg.com/article.php?id=672469>

³⁷Алфа Рисърч - септември

	КБ	ГЕРБ	РБ	ДПС	НФСБ	Атака
септември	17,9%	17,1%	7%	6,1%	2,8%	1,6%

³⁸Резултатите са публикувани на 16 септември 2013 г. в предаване на TV 7, като според Сова Харис, изследването е проведено преди Николай Бареков да обяви официално намерението си да влиза в политиката.

³⁹„Социално-демографски профил на гласувалите в парламентарните избори 2013 година“, Агенция Алфа Рисърч, 13 май 2013 г.
http://alpharesearch.bg/bg/socialni_izsledvania/socialni_publicacii/socialno-demografski-profil-na-glasuvalite-v-parlamentarnite-izbori-2013.794.html

**THE TRUST IN INSTITUTIONS
DECEMBER'2013**

ANALYSIS AND PROGNOSIS OF (DIS)TRUST IN INSTITUTIONS

This report is a laboratory analysis of (dis)trust in institution as a factor of insecurity in the country; it does not provide any positive or negative assessment of the existing distrust, but rather analyses it only from the perspective of insecurity in the country. In drafting the report, all measures have been taken to ensure that the information is objective and accurate, and all data, analyses and opinions are based on referenced sources, in the stated manner and scope.

This report is part of the academic and not of the public debate. Without the authors' explicit written consent, the contents of this report: can not be modified, revised, adapted or supplemented; can not be used for development of derivative materials and can be quoted for scientific and educational purposes only. Any damages caused shall give rise to appropriate pecuniary liability. The authors disclaim any responsibility for information and materials originating from other sources or for inaccurate, incomplete and distorted use of the analysis.

Summary

As a result of the establishment of the government in power the (non-) confidence in political institutions stabilized at critically low levels. The risk of a government crisis has decreased in the period of adoption of the 2014 state budget and the risk of blocking the activity of the legislative power remains constant. The main risk associated directly with the levels of public non-confidence continues to be the systemic risk of crisis¹ of public legitimacy of the political institutions in Bulgaria. The prerequisites for its activation are present, but in the past period the likelihood of development of such a scenario decreased.

During that period the measured differences in the support for BSP and GERB for the first time went beyond statistical error. Almost all sociological agencies measure a difference of 5% to 6% between the two leading political parties in favour of BSP. This difference is a result of the strengthening of pro-government attitudes related to the establishment in power of the ruling political alliance between the Coalition for Bulgaria and DPS. At the same time, the receding prospects of early elections limit the support for GERB within its "hard core". The reduction of the support for the former ruling party will deepen depending on the determination wherewith the ruling alliance will continue to impose its own agenda.

Introduction

The report is an analysis of the (non-)confidence in political institutions² as a major source of social (in) security. The extension of the scope and the consolidation of public confidence in institutions is a strategic objective of good governance. In this sense, confidence is formed as a result of the nature of the governance and determines its (in)stability; it is the basis for governance - its public legitimacy.

The report aims to analyze: a) the changes in attitudes compared to October that reflect the potential of the government through the resource of confidence; b) the balance of power between government and opposition on the basis of public confidence in them. Subject of the analysis is the systematization of the risks for which the Laboratory determines admissible levels of risk in terms of the ruling parties, the Council of Ministers, the National Assembly and the President.

In this analysis, confidence in political institutions is assessed on the basis of: sociological data, statistical data on consumers and businesses' confidence, as well as the expressed confidence in them by external sources.

As far as the analysis is based on sociological survey (which is most often opinion polls relating to the period of their conduct) based on representative samples of the adult population of the country, the report will not discuss as significant any differences less than or equal to 3%. The responsibility for the accuracy of this information is borne only by the sociological agencies and the media that have published the results of their surveys during the analyzed period.

Confidence in the parliamentary political parties

Risk context³ and dynamics of confidence in political parties (October - December 2013)

The decreasing intensity of civil protests, the establishment in power of the ruling³⁵ political

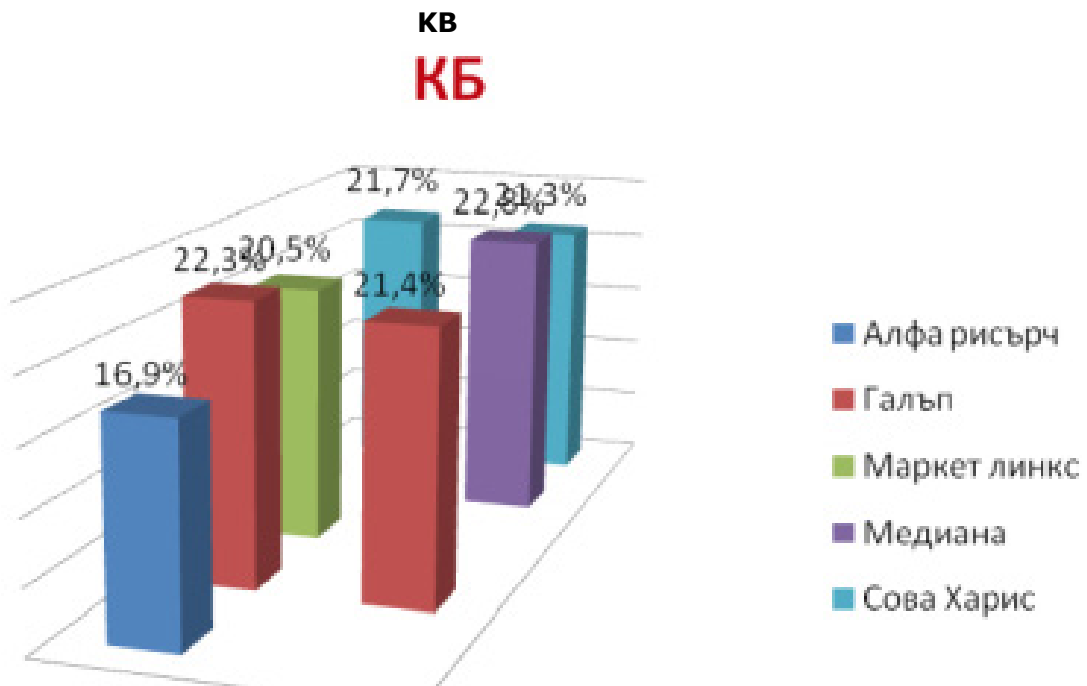
alliance and the period of adoption of important legislative decisions have led to partial stabilization of the government and relative reduction of the risk of inducing a governmental and parliamentary crisis.

During the analyzed period there were significant changes in the key indicators of public opinion due to the deepening erosion of confidence in political institutions in the country. The strong pressure of the unprecedented in terms of their length civil protests has led to reduction of the capacity and resilience of political institutions under the conditions of a high level of public anxiety and permanent dissatisfaction with the way the country is governed.

At the same time, the actions of the ruling political alliance encouraged the emergence of two political trends. The first of them is related to the growth of social populism, and the second one mobilizes national populist rhetoric and increases the recognition of this type of political projects. The risk of occurrence and possible future success of new populist and national populist formations, filling the vacuum between political elite and civil society, is increasing.

Dynamics of confidence in parties

The recorded values of confidence in CB/ BSP are presented in the following chart.

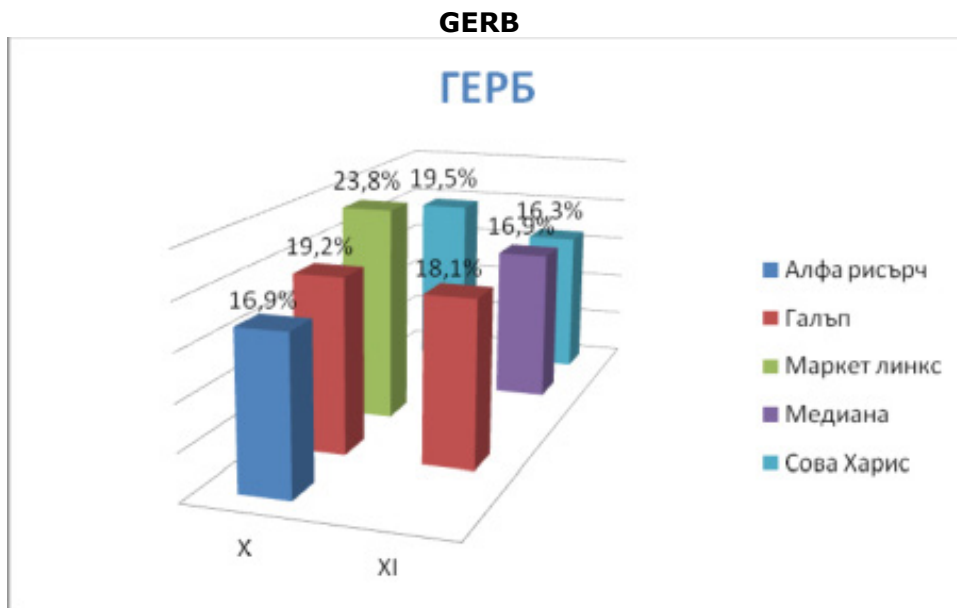

List of agencies, top to bottom and front to back: Alpha Research, Gallup, Market Links, Mediana, Sova Harris

The relative increase of the registered support for the Coalition for Bulgaria is due to the mobilization of pro-government support. After the establishment of the political alliance BSP - DPS in power there has been a trend towards declaring support for the government. The previous survey experience shows that this declarative support exerts no significant influence on electoral attitudes and behaviour in a real election situation. At the same time, Alpha Research notes that the erosion of confidence in the performance of BSP's pre-elec-

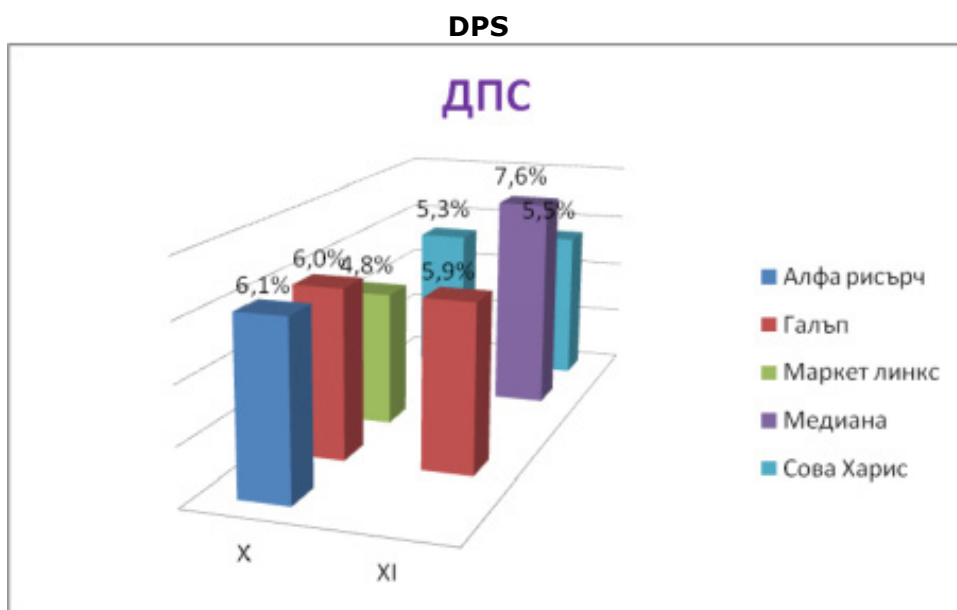
tion promises at this stage is already affecting the very core of its supporters - the residents of small settlements and the eldest generation.

Confidence in GERB follows an unstable upward and downward trend, which is a direct reflection of its controversial parliamentary behaviour and ineffective oppositional performance. Thus, after the slight increase in the values registered in September, after the return of GERB to the National Assembly, during the analyzed period it has again lost support and returned close to the levels from early summer.

List of agencies, top to bottom and front to back: Alpha Research, Gallup, Market Links, Mediana, Sova Harris

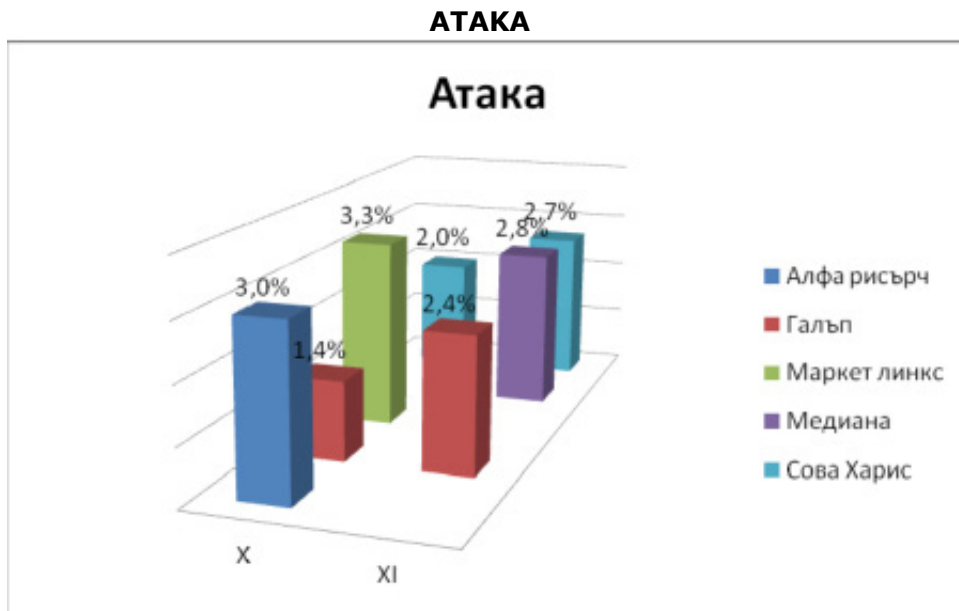
DPS retains its traditional support despite the scandal surrounding the quitting of the deputy chairman of the party - Hristo Biserov, and the prosecution against him.

List of agencies, top to bottom and front to back: Alpha Research, Gallup, Market Links, Mediana, Sova Harris

Ataka party has overcome the initial criticism of its voters for supporting the ruling alliance ³⁷BSP

- DPS. During this period it has managed to regain some of the lost confidence and has increased the declared support, mostly due to its radical positions on sensitive social issues such as the sale of land⁴ to foreign citizens and the crisis with illegal immigrants.

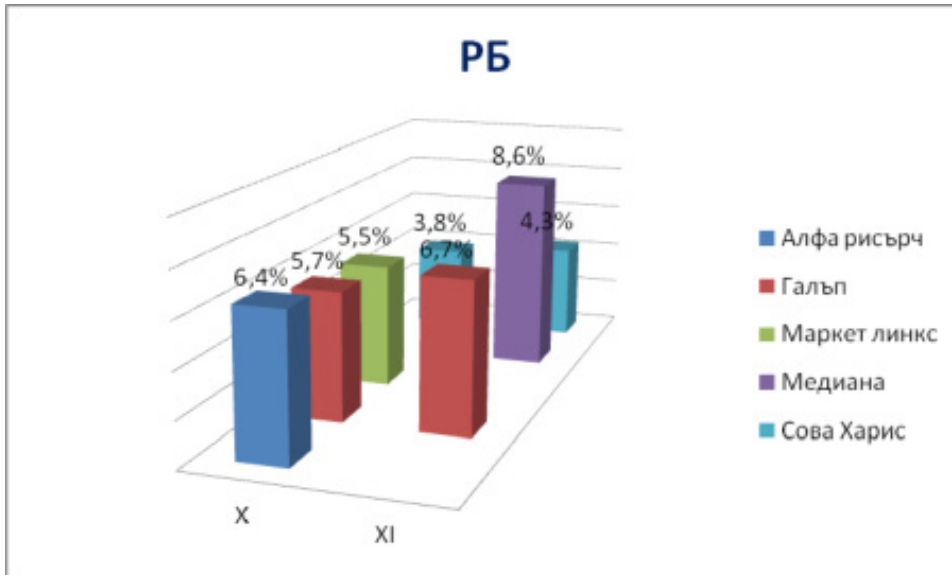
List of agencies, top to bottom and front to back: Alpha Research, Gallup, Market Links, Mediana, Sova Harris

The likelihood of a drop in the support for Ataka in favour of the new formations and a fragmentation of the nationalist vote has decreased after the quitting of two MPs from GERB⁵ and the loss of its key role in the 42nd National Assembly. At the same time, as long as it has substantial resources – parliamentary representation, subsidy, TV and newspaper, and is free from the need to balance conflicting positions, it will most likely be able to retain the support of the majority of its traditional voters.

Confidence in parties and movements not represented in the National Assembly

The Reformist Bloc continues to account for the most significant differences in the data from the sociological surveys of public opinion. Despite the discrepancy in the figures the Reformist Bloc has retained its third position but has not been able to expand its electoral potential in the last two months. A positive trend, recorded by Gallup, is the increase in the recognition of the formation - more than 2% spontaneously call the name "Reformist Bloc".

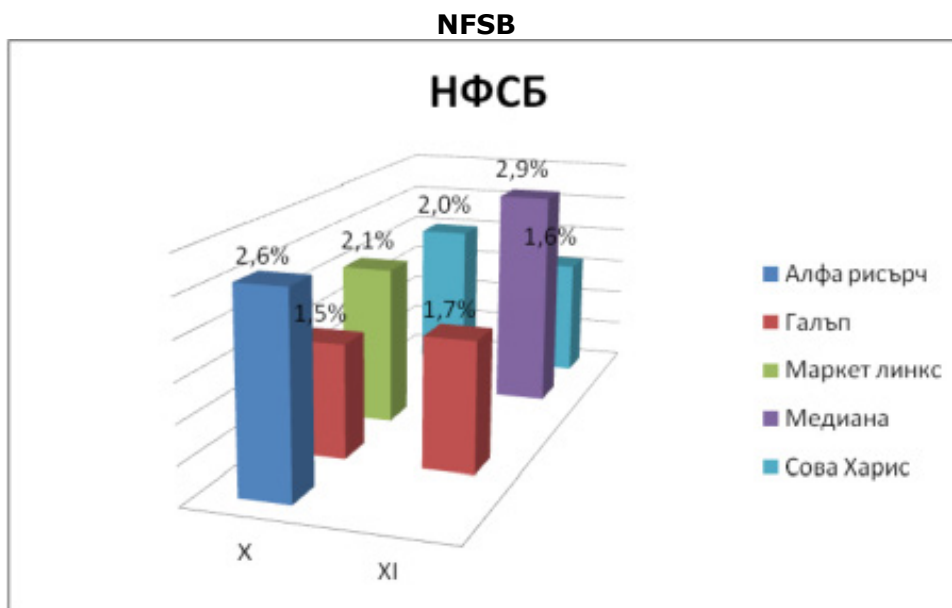
RB

List of agencies, top to bottom and front to back: Alpha Research, Gallup, Market Links, Mediana, Sova Harris

The announced intention the parties from the Reformist Bloc to create a single political entity before the end of 2013 was met with conflicting assessments. The six steps proposed by the parties from the Reformist Bloc as a way to overcome the crisis have kept public attention to the structuring processes, but at least for now there is no common public consent on the potential of the Reformist Bloc to participate in the government of the country after potential elections.

The support for NFSB remains within its traditional levels of 2-3% although the party became the centre of the newly formed "Patriotic Union" joined also by "GORD", "Middle European Class", "NIE" and "Whole Bulgaria".

List of agencies, top to bottom and front to back: Alpha Research, Gallup, Market Links, Mediana, Sova Harris

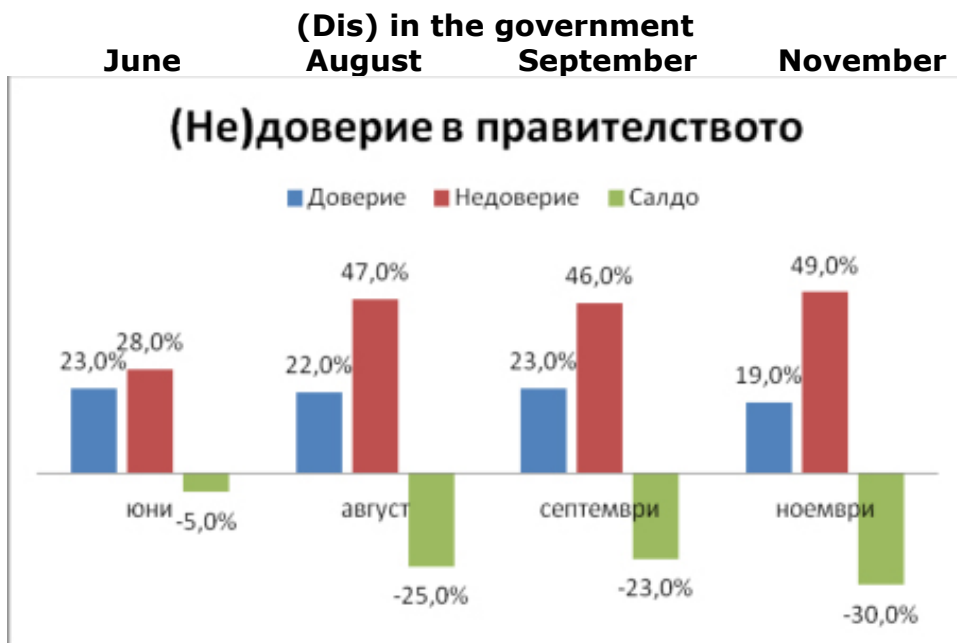
In addition to the Reformist Bloc, "Bulgaria without censorship" is the second new formation for which surveys registered noticeable levels of support. This formation is constantly

experimenting with certain messages and political gestures in search of an optimal response among different social groups. The main resource of the formation is the visible financial support for its development and the media recognition of Nikolay Barekov as the face of the new formation. There are attempts for joint action and cooperation with VMRO, "Power" and "Civil Control"⁶, which maintain the relevance of this political offer. This is also one of the reasons the potential support for this new formation to fluctuate so hard - from below 1% to 4,8%

There are prerequisites for mobilizing the electoral potential of national populism and relative expansion of the national populist electoral niche⁷. The driving forces of this process are 1) Ataka party and the new nationalist formations⁸ that radicalize their discourse in the media and launch actions such as creating civil patrols in an attempt to make the most of the situation; 2) the actions of the government which has been building for months its strategy on the basis of opposition - "protests - counter protests", etc., thus deepening the demarcation lines in society; and on the other hand - in the context of the general delegitimation of public institutions and high levels of insecurity in the society⁹.

Confidence in the National Assembly, the Council of Ministers and the President

The prevalence of non-confidence in the government has reached its highest levels since the beginning of the term of office of the Oresharski cabinet.

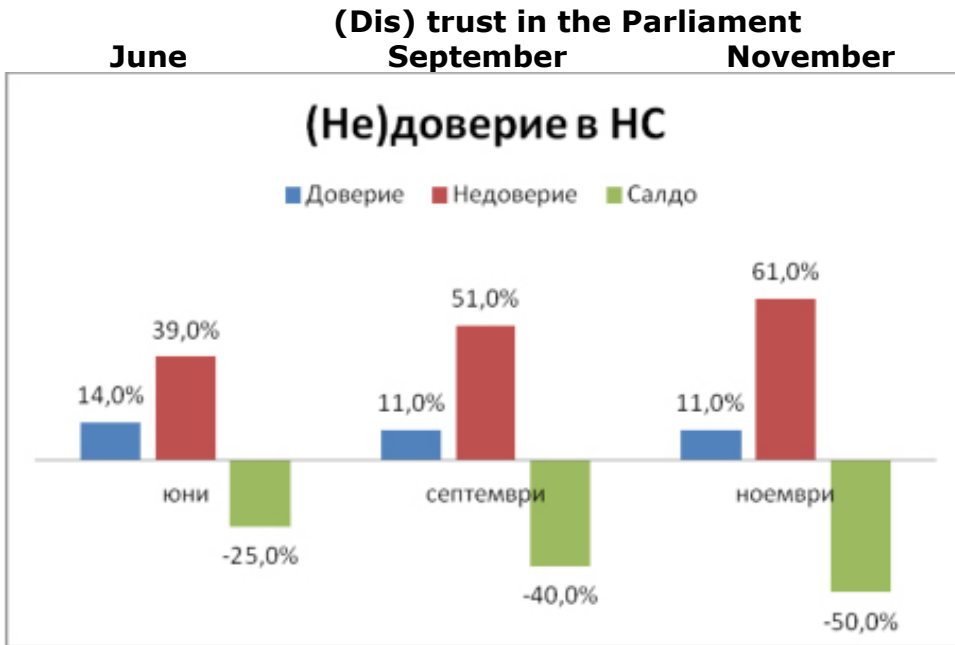

Source: Allpha research

Blue bars: trust, red bars: distrust; green: saldo

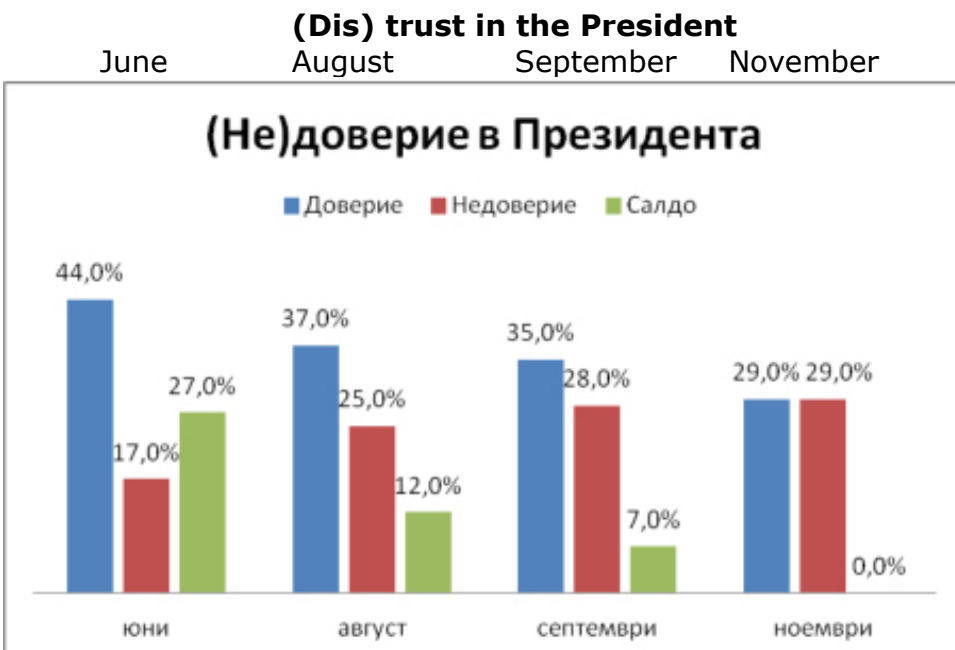
The additional indicators that indirectly reflect this trend - the support for the protests, the desire for conducting early elections, the demands for resignation, also rise by several percentage points. According to "Alpha Research" 78% of all Bulgarian citizens are in favour of early elections. "Gallup" notes that for only two months that indicator has risen by 9 points from 33% in September to 42% in November, while at the moment there is parity in attitudes - 42%:42%. The stated desire for resignation of the cabinet is in the ratio of 48:37%, at levels of 41:40% two months earlier.

The critically low levels of confidence in the National Assembly remain within 11%, but during the analyzed period it has accumulated another 10% non-confidence (Alpha Research).

Source: Allpha research Blue bars: trust, red bars: distrust; green: saldo

The only institution with a positive balance of support until recently – the President of the Republic, has been also retreating from its position in the last two months. The attitude towards him is predetermined by both the total collapse of confidence in all institutions, and his inclusion in the highly confronted political debate in which he, despite his efforts, at this stage fails to form his own agenda and is forced to avoid the compromising attacks against him.

Source: Allpha research Blue bars: trust, red bars: distrust; green: saldo

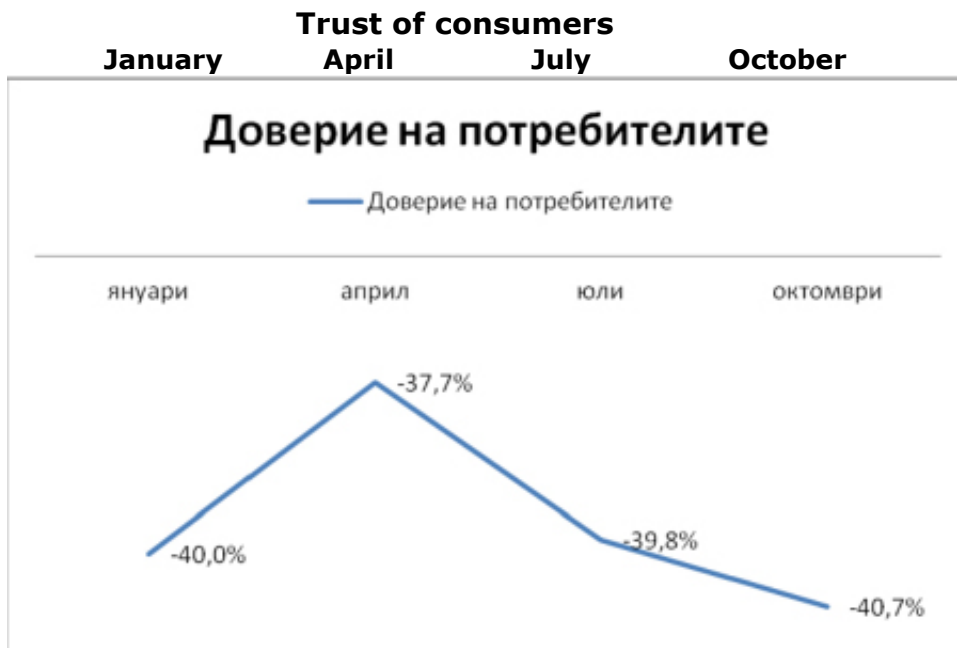
Confidence of businesses and consumers in political institutions as a factor of economic risks

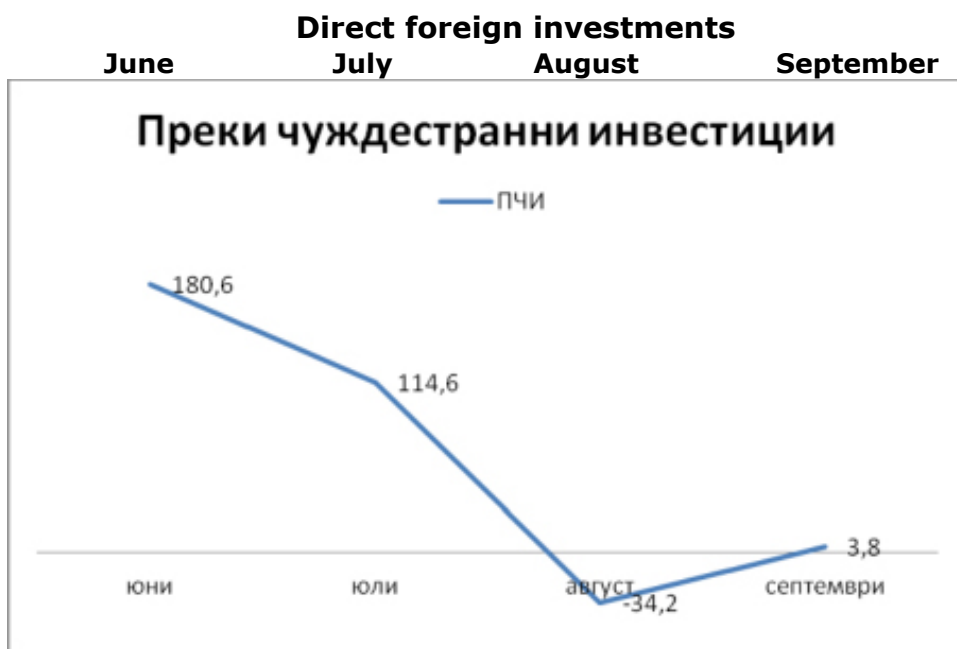
In late October 2013, the overall indicator of businesses' confidence fell by 0.2 points compared to its level in September.

The uncertain political situation is referred to as the most significant problem facing businesses at the moment according to 78% of the employers and business owners (members of CEIBG), while more than half of them indicated that businesses do not have their own political representation (survey of Market Links commissioned by the "Konrad Adenauer" Foundation and conducted among 1226 respondents in the period July - September 2013). The lasting negative effects of the prolonged periods of low confidence in political institutions also influence the collection of public receivables. According to the Center for the Study of Democracy, in November the values of the indexes of grey economy in businesses and undeclared economic activity of the population increased. Calculations show that for the period January - September 2013 the budget has lost BGN 184.2 million of unpaid social security and health insurance contributions, which by the end of the year, if the trend persists, may reach BGN 245.6 million.

Reduction is also registered in terms of the general indicator of consumer confidence - by 0.9 points compared to its level in July, which according to the NSI is entirely due to the reduced confidence among urban population.

Negative is also the trend for direct investment in the country, which in September 2013 amounted to EUR 3.8 million compared to BGN 70.7 million in September 2012.

The drop for the nine months compared to 2012 is more than 50 %.

These results correspond to the data of "Alpha Research", according to which the negative assessments for the economic situation of the country dominate over the positive ones in the ratio of 48:16%.

After the data of Gallup World placed Bulgaria in the top of the list as the most suffering nation in the world for 2012, being ahead of countries with totalitarian regimes like Iran or

countries having a civil war like Syria, the latest data for November measuring the levels of pessimism/ optimism show that this year the results will hardly be different – according to 72% “The country is getting worse”, against only 14% who believe the opposite.

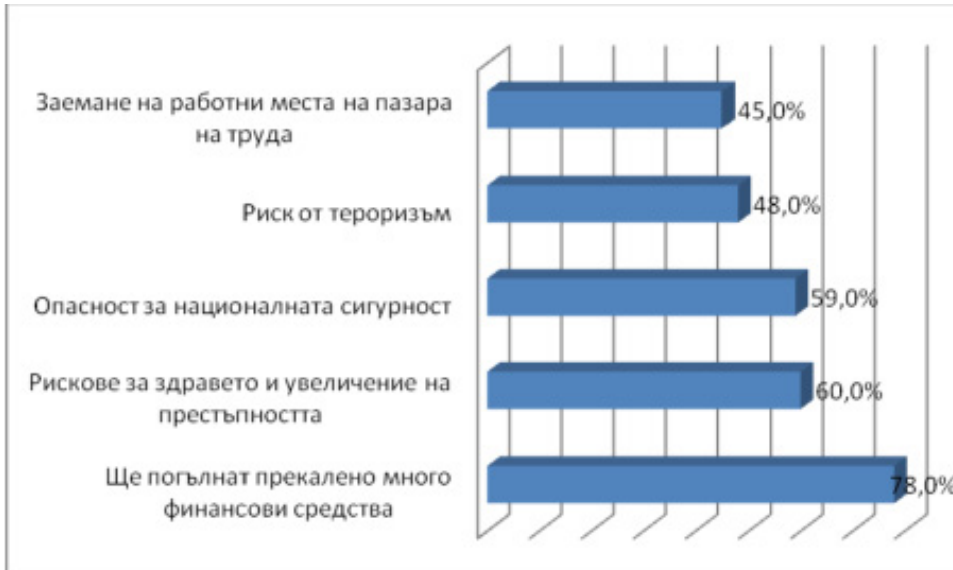
Three examples

Here we are going to present three of the topics of the public debate in the recent weeks, the response to which is indicative of the nature and direction of the processes determining the level of (non-) confidence in political institutions.

The actions of the government institutions under the conditions of increased pressure by illegal immigrants outlined a risk whose owner was the government in the person of the Deputy Prime Minister and Minister of Interior. Despite the fact that, even though with a significant delay, at the time being this risk seems under control, this situation has produced a negative effect on confidence in government institutions. The non-confidence was not addressed to specific political subjects but to the state as a whole.

A survey by “Alpha Research” from the beginning of November shows that 62% of Bulgarian citizens believe that the state is not prepared to deal with this situation, while only 8% believe the opposite.

The dominant fears related to illegal immigrants according to Alpha Research are presented in the following chart.

List of fears, top to bottom: Occupy workplaces on the labor market, Pose a terrorism threat, Pose a threat for the national security, Health risks and increase of crime, Consume too much financial resources

Data show that the intensification of sensitivity in terms of illegal immigrants is determined mainly by social and economic reasons.

Attitudes in the Bulgarian society seem highly polarized on the issue whether the country should continue to accept them - 41% agree with the statement that “Bulgaria as a country should help the refugees from Syria¹⁰ because they are fleeing a military conflict”, 39% - with the idea that “Bulgaria should not accept any more refugees from Syria and should deport all those already in the country” and 20% - cannot decide.

ers to the acquisition of agricultural land in Bulgaria has generated a specific type of risk. Its owner was again the state, but the adoption of the decision of the Parliament found expression in increased confidence in the ability of Ataka party to form a policy in line with its own priorities.

At the same time, the formal consent among all political parties currently represented in the National Assembly has not led to increased confidence in them. In this sense, in this situation a single party gained additional confidence increasing the risks to the state.

Fee on the profits of the renewable energy sources (RES). The proposal for additional taxation of the revenues from electricity produced from RES, submitted by Ataka party and supported by BSP and MRF, is the third such case where the confidence in a political party acquires additional importance at the expense of creating a precedent that could have negative consequences for the business climate in the country. The public assessments of this legislative act focused further attention to the interaction among Ataka, MRF and BSP; have not contributed significantly to increasing the confidence in the state and have significantly damaged the attitude towards the private sector. The fact that President Plevneliev attacked that decision at the Constitutional Court on the grounds of unlawful interference may intensify the public response, extending its negative effects on the public image of the Constitutional Court.

Conclusion and forecast

As a result of the establishment of the government in power the (non-) confidence in political institutions stabilized at critically low levels. The risk of an abrupt destabilization of the government remains average, against the background of critically low levels of confidence and deepening sense of lack of positive prospects for development of the country.

Indicative is the fact that despite the active political communication of the social measures envisaged in the 2014 budget, this has not led to a distinctive positive result either for the support for the ruling alliance BSP – MRF, or the government. Encouraged are certain public expectations for an increase in the funds planned for social assistance, but those will not and cannot be satisfied.

A major factor in the dynamics of the (non-) confidence in political institutions in the coming months will be the development of the relations between Bulgaria and the European Union. The sanctions imposed under Operational Programme "Environment" have already directly affected several municipalities in the country and have had their negative effect on the image of the government and the ruling alliance. The critical reaction of the European Commission regarding the "South Stream" project will further influence the development of the political constellation in the wake of the campaign for election of Bulgarian representatives in the European Parliament.

In the coming months the first negative effects of the created social expectations will begin to show. The inevitable rise in the cost of living will increase the criticism in the assessments for the government even among the loyal supporters of the ruling political alliance. The government is getting out of the period of natural protection determined by the need of adopting the 2014 budget and the accompanying tax laws. In the context of the forthcoming economic and social challenges the ruling political alliance cannot rely on stable public support and this will result in increasing the pressure on political opponents, media and civil sector organizations.

References

- ¹ „Crisis“ is a systematic violation of the risk criteria, occurred risks leading to severe damages and a cascade of new risks. ISO 31000/2009.
- ² „Political Institutions“ in this case are the parliamentary and the potentially parliamentary political parties (coalitions), the National Assembly, the Council of Ministers and the President.
- ³ „Risk context“ is establishment of the circumstances – defining the external and internal parameters to be taken into account when managing risk, and setting the scope and risk criteria for the risk management policy. In clarifying the context the organization is able to decide on its response in terms of the objective, influence, likelihood and consequences. ISO 31000/2009.
- ⁴ A survey by Gallup in November shows that the sale of land to foreigners meets the disapproval of nearly 70% of Bulgarian citizens.
<http://www.gallupbbss.com/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2013/175-Political-and-Economic-Index-November-2013>
- ⁵ Georgi Markov and Svetlen Tanchev.
- ⁶ On 9 October “Bulgaria without censorship”, VMRO, “Civil Control” and “Power” held a joint protest against CEZ in front of the Ministry of Economy and Energy.
- ⁷ According to Boriana Dimitrova (Alpha Research) the potential of a nationalist vote in Bulgaria is about 400 thousand votes - http://www.dnevnik.bg/analizi/2013/07/18/2104498_fragmentacia_na_radikalnii_nacionalisticheski_vot/, Market Links estimates it at approximately 660 thousand votes - http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2013/12/08/2198644_market_links_vse_poveche_hora_iskat_ostavka_na/
- ⁸ „Nationalist Party of Bulgaria“ established on 9 November 2013, “National Unity” and others.
- ⁹ „The success of nationalist parties can be reduced to one word - uncertainty“ – (Dehousse 2002: 4)
- ¹⁰ The original wording of Gallup is preserved.

**ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО
В ИНСТИТУЦИИТЕ ДЕКЕМВРИ'2013**

**АНАЛИЗ И ПРОГНОЗА ЗА (НЕ)ДОВЕРИЕТО
В ИНСТИТУЦИИТЕ**

В доклада се анализират политическите реалности: действията и официалното говорене на институциите. При изготвянето му, безпристрастно и с респект към фактите, са взети всички мерки за осигуряване на обективна и точна информация, а данните, анализите и мненията са базирани на посочените източници по начина и обхвата, изложен в доклада. Анализът и прогнозата не изразяват политически пристрастия; не третират положително или отрицателно политическата констелация; не дават аргументи за ползата или за вредата от нея.

Авторите не носят отговорност за информация и материали, изхождащи от други източници и не носят пряка или косвена отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в доклада. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на доклада не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели - докладът не е част от публичния, а от академичния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

В резултат от установяването на управляващите във властта, (не)доверието в политическите институции се стабилизира на критично ниски равнища. Рискът от правителствена криза намаля в периода на приемане на държавния бюджет за 2014 г., а рискът от блокиране в дейността на законодателната власт, остава постоянен. Основният риск, свързан пряко с равнищата на обществено недоверие, продължава да бъде системният риск от криза¹ на обществена легитимност на политическите институции в България. Предпоставките за неговото активиране са налице, но през изминалия период вероятността от развитието на подобен сценарий намаля.

През този период, измерените разлики в подкрепата между БСП и ГЕРБ, за първи път преминаха границите на статистическата грешка. Почти всички социологически агенции измерват дистанции между 5% и 6% между двете водещи политически партии, в полза на БСП. Тази разлика е резултат от засилване на про-правителствената нагласа, свързана с установяването във властта на управляващия политически съюз между Коалиция за България и ДПС. В същото време, отдалечаването на перспективата за предизвикване на предсрочни избори, ограничава подкрепата за ГЕРБ до рамките на нейното „твърдо ядро“. Отливът на подкрепа за партията на предишните управляващи ще се задълбочи в зависимост от решителността, с която управляващият съюз продължи да налага собствения си дневен ред.

Въведение

Докладът е анализ на (не)доверието към политическите институции² като основен източник на обществена (не)сигурност. Разширяването на обхвата и консолидацията на общественото доверие в институциите е стратегическа цел на доброто управление. В този смисъл, доверието се формира в резултат от характера на управлението и определя неговата (не)стабилност; то е основание за управлението – негова обществена легитимност.

Докладът си поставя за цел да: а) анализира промените в нагласите спрямо м. октомври, отразяващи потенциала на управлението чрез ресурса от доверие; б) съотношението на силите между управляващи и опозиция на базата на общественото доверие към тях. Предмет на анализа е систематизацията на рисковете, за които Лабораторията определя допустими нива на риск по отношение на управляващите партии, Министерския съвет, Народното събрание и Президента.

В настоящия анализ доверието към политическите институции се оценява на базата на: социологически данни, статистически данни за доверието на потребителите и бизнеса, както и чрез изразено доверие към тях от страна на външни източници.

Доколкото основа на анализа са социологически изследвания, (които най-често представляват сондажи на общественото мнение, отнасящи се към периода на тяхното провеждане), основани на извадки, представителни за пълнолетното население на страната, тук няма да бъдат коментирани като значими разлики, които са по-малки или равни на 3%. Отговорност за достоверността на тази информация носят само социологическите агенции и медиите, публикували резултатите от техните изследвания през разглеждания период.

1. Доверие в парламентарно представените политически партии

Рисков контекст³ и динамика на доверието в политическите партии (октомври – декември 2013 г.)

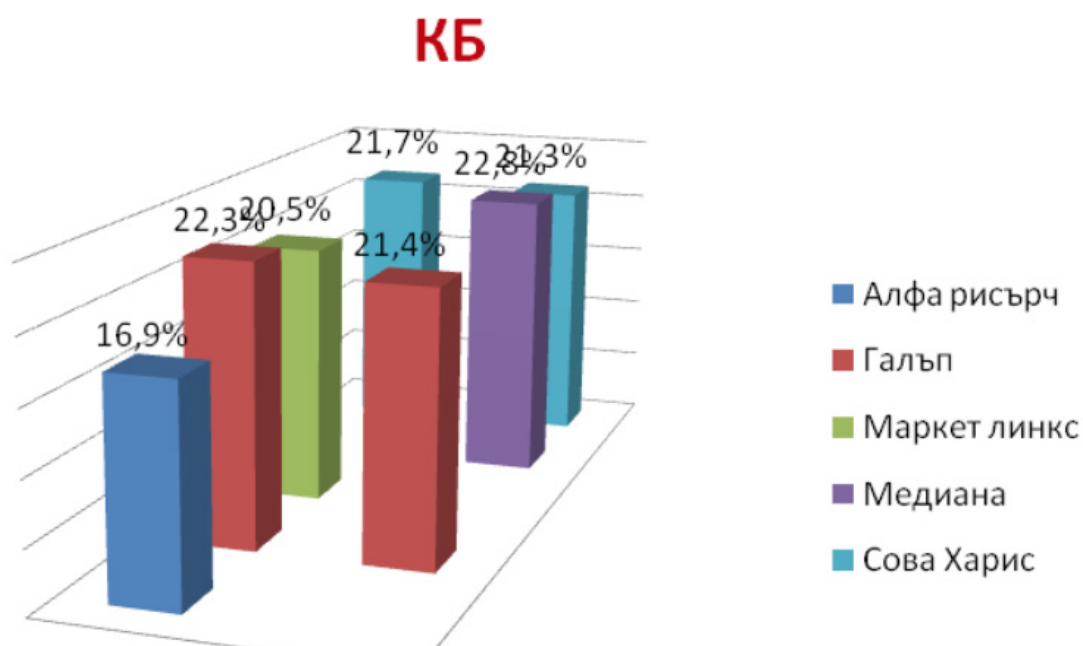
Намаляването на интензитета на гражданските протести; установяването във властта на управляващия политически съюз и периодът на приемане на важни законодателни решения водят до частична стабилизация на управлението и относително намаляване на риска от предизвикването на правителствена и парламентарна криза.

През разглеждания период са налице значими изменения в основните показатели на общественото мнение, вследствие на задълбочаващата се ерозия в доверието към политическите институции в страната. Силният натиск на безпрецедентните по своята продължителност граждански протести доведе до намаляване на капацитета и съпротивителните сили на политическите институции в условията на висока степен на обществена тревожност и трайна неудовлетвореност от начина, по който се управлява държавата.

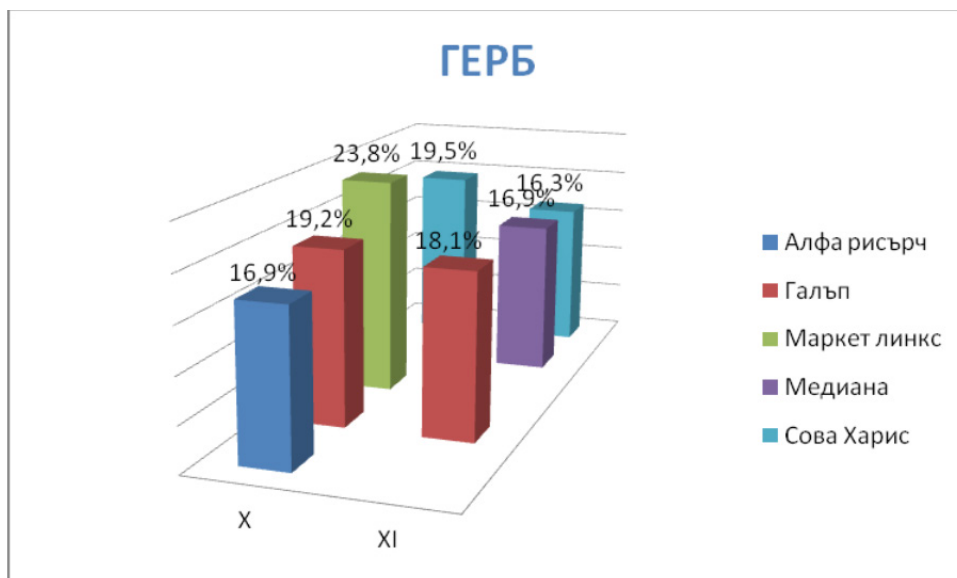
В същото време, действията на управляващия политически съюз насърчиха зараждането на две политически тенденции. Първата от тях е свързана с нарастване на социалния популизъм, а втората мобилизира национал-популистката реторика и повишава разпознаваемостта на подобен тип политически проекти. Нараства рискът от възникване и евентуален бъдещ успех на нови популистки и национал-популистки формации, които да запълнят вакуума между политическия елит и гражданското общество.

Динамика на доверието в партиите

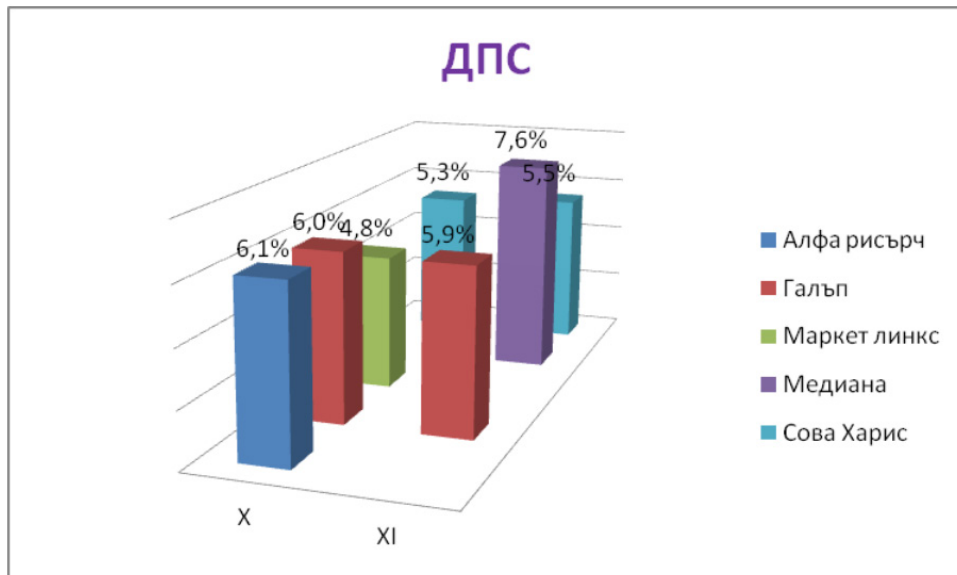
Регистрираните стойности на доверие на КБ/БСП са представени на следващата графика:

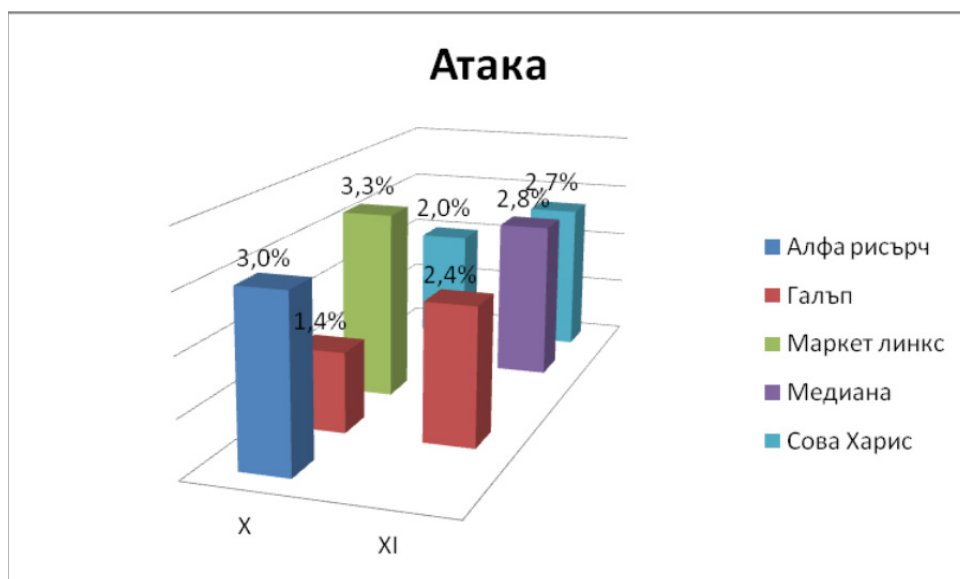
Относителното нарастване на регистрираната подкрепа за Коалиция за България се дължи на мобилизирането на про-правителствена подкрепа. След установяването на политическия съюз БСП-ДПС във властта, се регистрира тенденция към деклариране на подкрепа за управляващите. Досегашният изследователски опит показва, че тази декларативна подкрепа не оказва съществено влияние върху електоралните нагласи и поведение в условия на реална предизборна ситуация. В същото време, Алфа рисърч отбелязва, че ерозията на доверието в изпълнението на предизборните обещания на БСП на този етап вече засяга същинското ядро на нейните симпатизанти – жителите на малките населени места и най-възрастното поколение. Доверието към ГЕРБ следва нестабилна тенденция на приливи и отливи, която е пряко отражение на противоречивото ѝ парламентарно поведение и неефективно опозиционно представяне. Така, след слабото покачване на стойностите, регистрирано през септември, след завръщането на ГЕРБ в Народното събрание, през разглеждания период тя отново губи подкрепа и се връща близо до нивата от началото на лятото.

ДПС запазва традиционната си подкрепа, въпреки скандала около напускането на заместник-председателя на партията – Христо Бисеров и повдигнатите към него обвинения от прокуратурата.

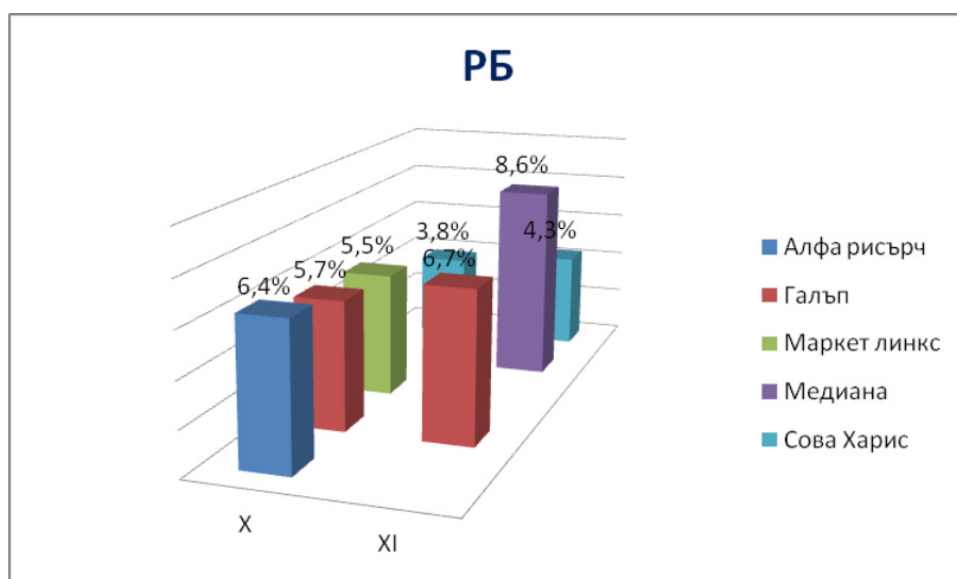
Партия Атака преодоля първоначалната критика на избирателите си за подкрепа на управляващия съюз БСП – ДПС. През този период тя успява да си върне част от загубеното доверие и бележи ръст на декларирана подкрепа, най-вече вследствие на радикалните си позиции по чувствителни за обществото теми като продажбата на земя⁴ на чуждестранни граждани и кризата с нелегалните имигранти.

Вероятността от спад в подкрепата за „Атака“ в полза на новите формации и фрагментиране на националистическия вот намалява след напускането на двама народни представители от ГЕРБ⁵ и загубата на нейната ключова роля в 42-то Народно събрание. В същото време, доколкото тя разполага със съществени ресурси – парламентарно представителство, субсидия, телевизия и вестник, и е освободена от необходимостта да балансира противоречиви позиции, най-вероятно ще успее да запази подкрепата на по-голямата част от традиционните си избиратели.

2. Доверие в непредставените в Народното събрание партии и движения

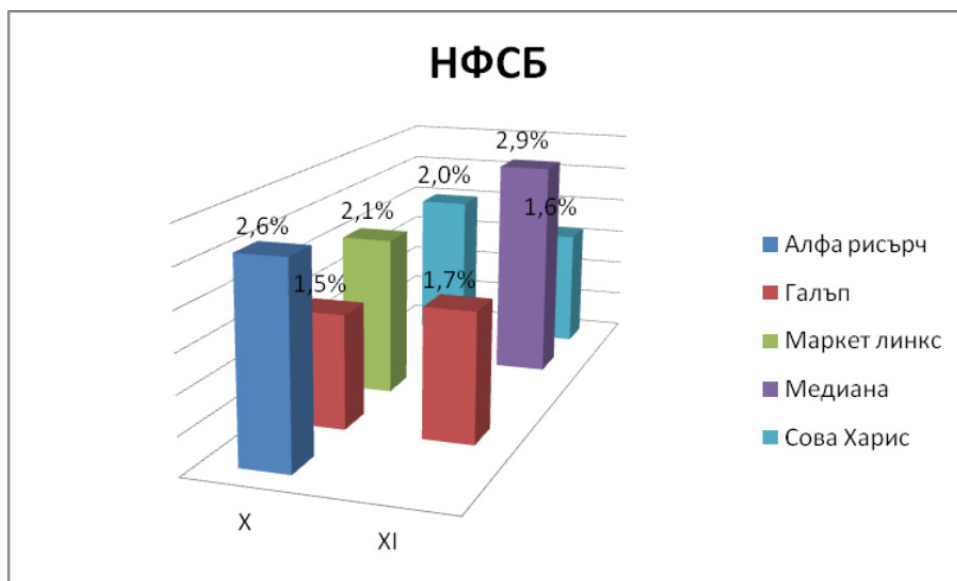
Спрямо Реформаторския блок продължават да бъдат налице най-съществените различия в данните от социологическите изследвания на общественото мнение. Въпреки разминаването в стойностите, Реформаторският блок запазва третата си позиция, но не успява да разшири своя електорален потенциал през последните два месеца. Положителна тенденция, регистрирана от Галъп, е увеличаването на разпознаваемостта на формацията – повече от 2% назовават спонтанно името „Реформаторски блок“.

Обявеното намерение партиите от Реформаторския блок да създадат единен политически

субект преди края на 2013 г., бе посрещнато с противоречиви оценки. Шестте стъпки, които предложиха партиите от Реформаторския блок като път за преодоляване на кризата, поддържат общественото внимание към процесите на структуриране, но поне засега липсва споделено обществено съгласие относно потенциала на Реформаторския блок за участие в управлението на страната след евентуални избори.

Подкрепата за НФСБ се запазва в рамките на традиционните си равнища 2 – 3%, въпреки, че партията се превърна в център на новосформирияния „Патриотичен съюз“, към който се присъединиха още „ГОРД“, „Средна европейска класа“, НИЕ и „Целокупна България“.

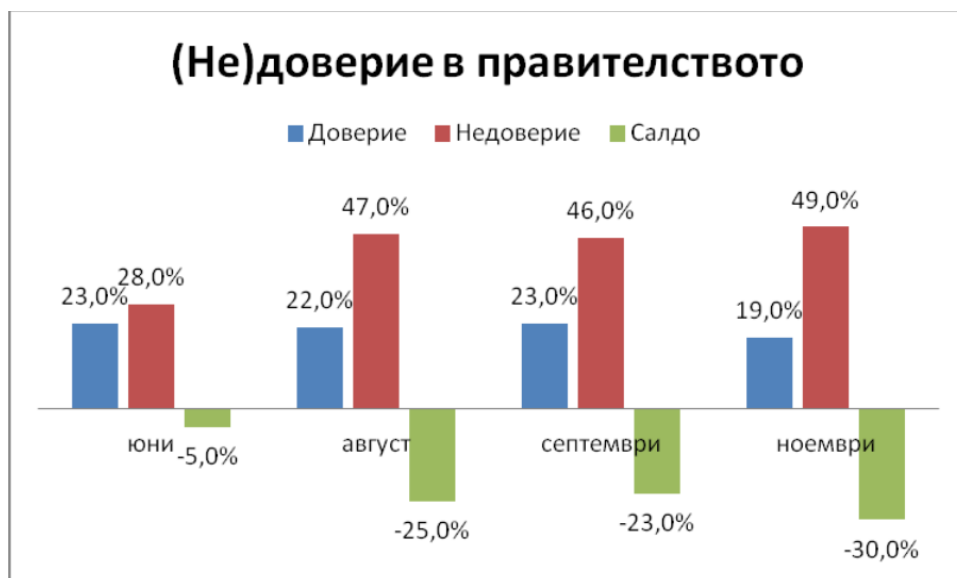

Освен Реформаторския блок, „България без цензура“ е втората нова формация, за която изследванията регистрират забележими равнища на подкрепа. Тази формация експериментира непрекъснато с определени послания и политически жестове в търсене на оптимален отзвук сред различни социални групи. Основният ресурс на формацията е видимата финансова подкрепа за нейното развитие и медийната разпознаваемост на Николай Бареков като лице на новата формация. Налице са опити за съвместни действия и сътрудничество с ВМРО, „Сила“, и „Граждански контрол“⁶, които поддържат актуалността на тази политическа оферта. Това е и една от причините потенциалната подкрепа за тази нова формация да се колебае толкова силно – от стойности под 1% до 4,8%.

Налице са предпоставки за мобилизиране на електоралния потенциал на национал-популизма и относително разширяването на национал-популистката електорална ниша⁷. Движещите сили на този процес са 1) партия „Атака“ и новозаявените националистически формации⁸, които радикализират своя дискурс в медийното пространство и лансират действия от типа на създадените граждански патрули, в опит да извлекат максимална полза от създалата се ситуация; 2) от действията на управляващите, които в продължение на месеци изграждат своята стратегия на основата на противопоставянето – „протести – контрапротести“ и т.н. и по този начин задълбочават демаркационните линии в обществото; и от друга – в контекста на общата делегитимация на публичните институции и високите равнища на несигурност в обществото⁹.

3. Доверие в Народното събрание, Министерски съвет и Президента

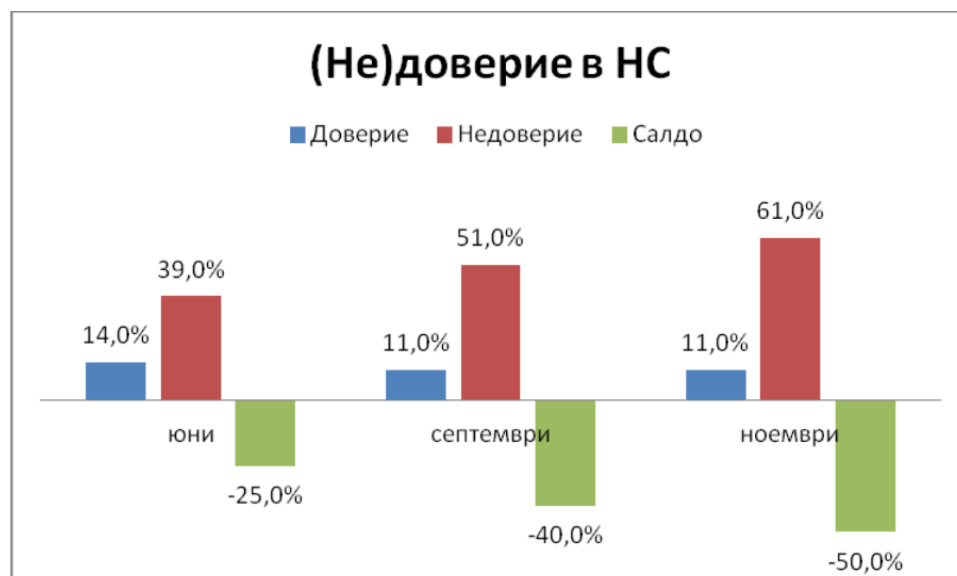
Превесът на недоверие към правителството достига най-високите си равнища от началото на мандата на кабинета „Орешарски“.

Данни „Алфа рисърч“

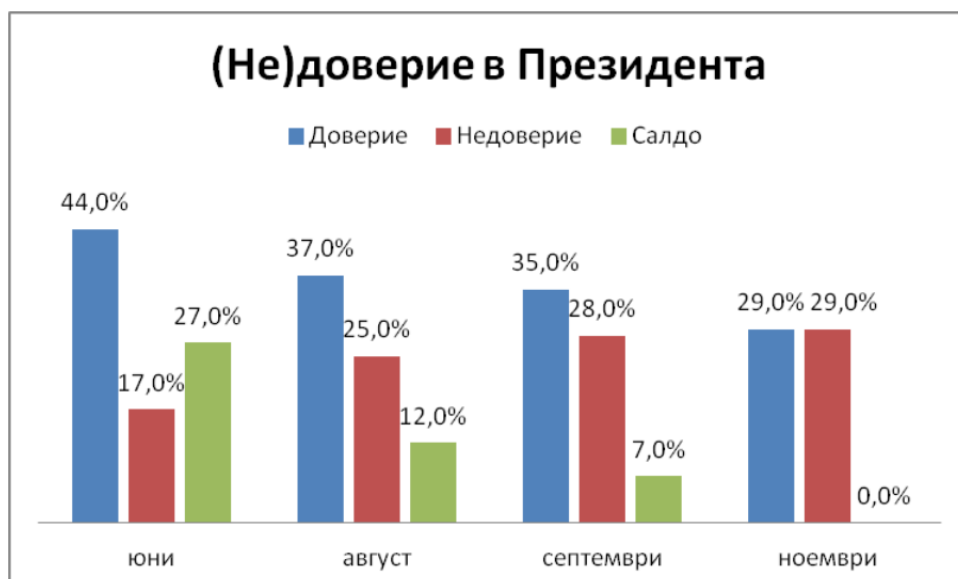
Допълнителните индикатори, които косвено отразяват тази тенденция – подкрепа за протестите, желанието за провеждане на предсрочни избори, искането за оставка, също се покачват с няколко пункта. Според „Алфа рисърч“, за предсрочни избори се обявяват 78% от всички български граждани. „Галъп“ отбелязва че само за два месеца този показател се е повишил с 9 пункта от 33% през септември, до 42% през ноември, като към момента е налице паритет в нагласите – 42%:42%. Декларираното желание за оставка на кабинета е в съотношение 48:37%, при равнища от 41:40% два месеца по-рано.

Критично ниските стойности на доверие в Народното събрание се запазват в рамките на 11%, но през разглеждания период то трупа нови 10% недоверие (Алфа рисърч).

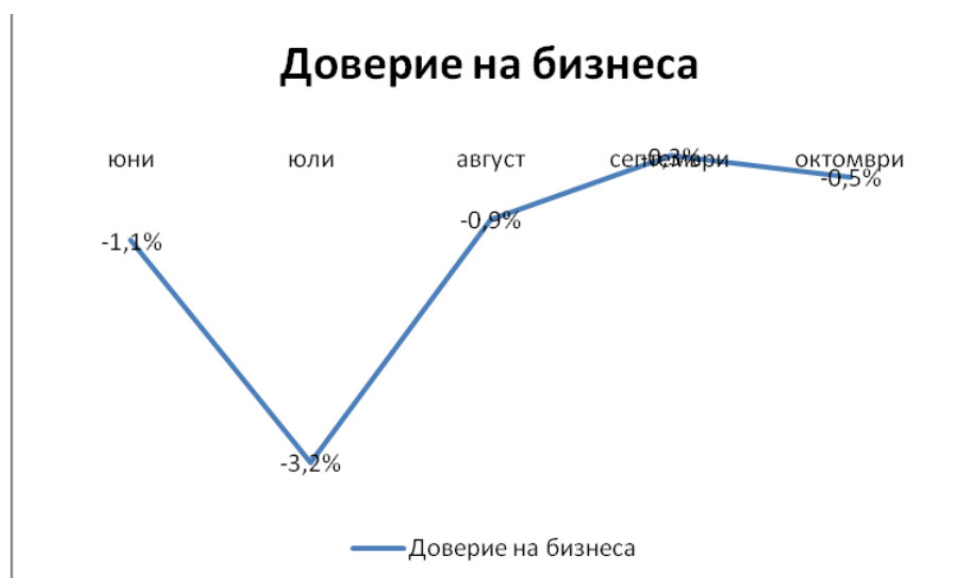
Данни „Алфа рисърч“

Единствената институция с доскоро положителен баланс на подкрепа – Президентът на Републиката, също отстъпва от своята позиция в последните два месеца. Отношението към него се предопределя както от общия срив на доверие във всички институции, така и от включването му в силно конфронтирания политически дебат, в който той, въпреки усилията си, на този етап не успява да формира собствен дневен ред, а е принуден да отбягва компроматните атаки срещу себе си.

Данни „Алфа рисърч“

4. Доверие на бизнеса и потребителите в политическите институции като фактор за икономически рискове

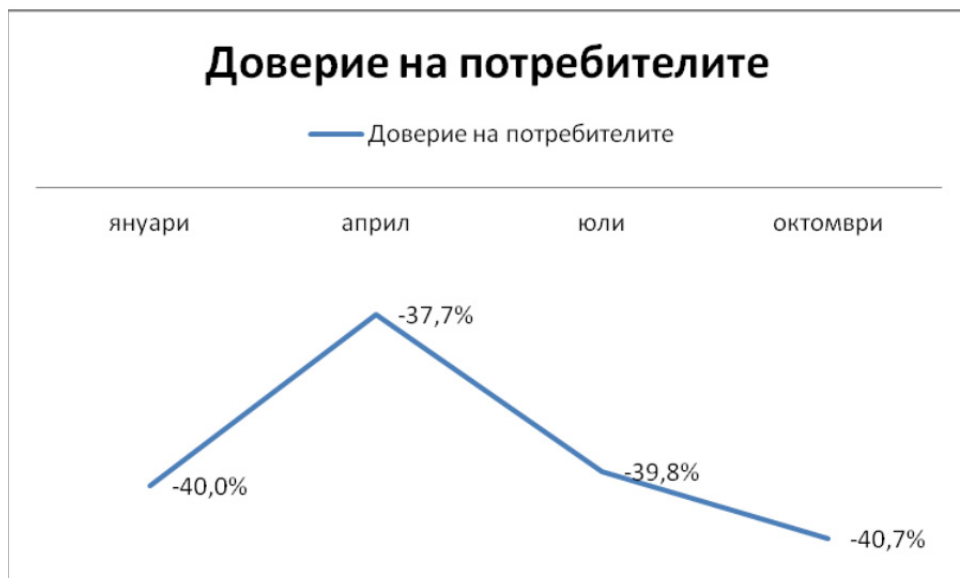

В края на октомври 2013 г. общият показател на доверие на бизнеса се понижава с 0,2 пункта спрямо нивото си от септември.

Несигурната политическа ситуация е посочена като най-съществен проблем пред бизнеса в момента, според 78% от работодателите и собственици на фирми (членове на КРИБ), а повече от половината отбелязват, че бизнесът няма свое политическо представителство (изследване на Market Links, по поръчка на фондация „Конрад Аденауер“, проведено сред 1226 анкетирани в периода юли – септември 2013.).

Трайният негативен ефект от продължителния период на ниско доверие в политическите институции се отразява и върху събираемостта на публичните вземания. Според Центъра за изследване на демокрацията, през ноември се покачват стойностите на индексите на скрита икономика при бизнеса и на недеklarирана икономическа активност на населението. Изчисленията показват, че за периода януари – септември 2013 г. бюджетът е загубил

184.2 млн. лв. от невнесени социални и здравни осигуровки, които до края на годината, при запазване на тенденцията, могат да достигнат до 245.6 млн.лв.
Намалява и общият показател на доверие на потребителите с 0.9 пункта спрямо равнището си от юли, което според НСИ се дължи изцяло на пониженото доверие сред градското население.

Негативна е и тенденцията при преките инвестиции в страната, които за септември 2013 г. са в размер на 3.8 млн. евро, при 70.7 млн. евро за септември 2012г.

Спадът за деветмесечието в сравнение с 2012г. е повече от 50%.
Тези резултати кореспондират с данните на „Алфа рисърч“, според които негативните оценки за икономическото състояние на страната доминират над позитивните в съотношение – 48:16%. След като данните на Gallup World поставиха България начало на класацията за най-страдаща нация в света за 2012 г., изпреварвайки държави с тоталитарни режими като Иран или такива, където се води гражданска война, като Сирия, последните данни за ноември, измерващи равнищата на песимизъм/оптимизъм, показват, че и тази година резултатите едва ли ще бъдат по-различни – според 72%, „Страната върви към по-лошо“, срещу едва 14%, които вярват в

обратното.

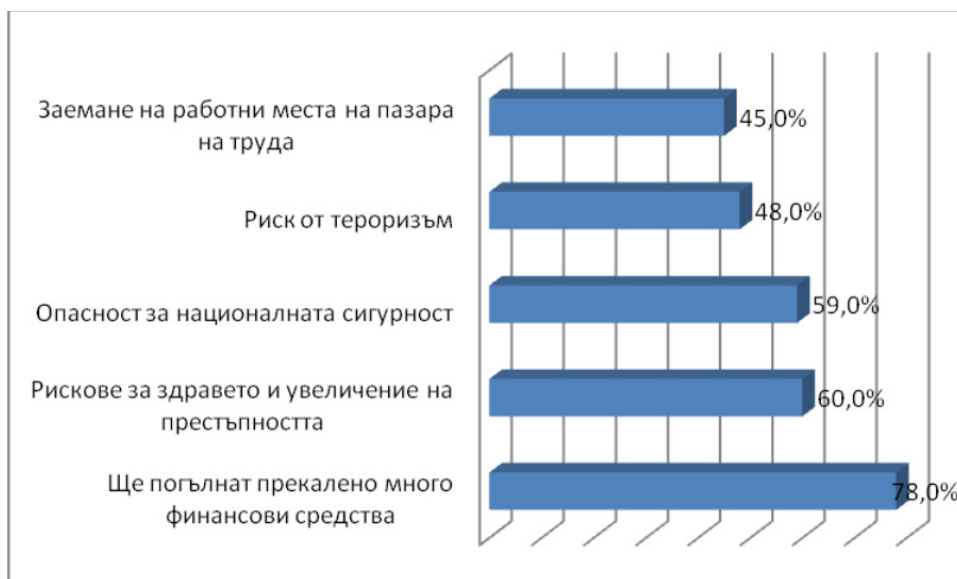
5. Три примера

Тук ще представим три от темите на публичния дебат през изминалите седмици, реакцията спрямо които е показателна за характера и насочеността на процесите, определящи равнището на (не)доверие в политическите институции.

1. Действията на държавните институции в условията на нараснал натиск от страна на нелегални имигранти, очертаха риск, чийто собственик бе правителството в лицето на вицепремиера и министър на вътрешните работи. Независимо от факта, че макар и със съществено закъснение, в момента този риск изглежда овладян, тази ситуация произведе негативен ефект спрямо доверието в държавните институции. Недоверието не бе адресирано към конкретни политически субекти, а към държавата като цяло.

Изследване на „Алфа рисърч“ от началото на ноември показва, че 62% от българските граждани считат, че държавата е неподготвена да се справи с възникналата ситуация, докато едва 8% вярват в обратното.

Доминиращите страхове, свързани с нелегалните имигранти, според „Алфа рисърч“, са представени на следващата графика.

Данните показват, че изострянето на чувствителността по отношение на нелегалните имигранти се обуславя най-вече от социално-икономически мотиви.

Нагласите в българското общество изглеждат силно поляризирани по въпроса дали страната трябва да продължи да ги приема – 41% се съгласяват с твърдението, че „България като държава трябва да помага на сирийските бежанци¹⁰, защото се спасяват от военен конфликт“, 39% – с тезата „България не трябва да приема бежанци от Сирия и трябва да изгони всички бежанци, които вече са влезли“, а 20% – не могат да преценят.

2. Решението на Народното събрание за предприемане на действия от страна на правителството за ограничаване на достъпа на чужденци до придобиването на собственост върху земеделска земя в България, генерира специфичен тип риск. Негов собственик отново бе държавата, но приемането на решението на парламента се изрази в нарастване на доверието във възможностите на „Атака“ да формира политика в съответствие със собствените

приоритети.

В същото време, формалното съгласие между всички политически партии, представени в момента в Народното събрание, не доведе до повишаване на доверието към тях. В този смисъл, в тази ситуация, отделна партия спечели допълнително доверие, увеличавайки рисковете пред държавата.

3. Такса върху печалбата на ВЕИ. Предложението за допълнително облагане на приходите от произведена електрическа енергия от ВЕИ, направено от „Атака“ и подкрепено от БСП и ДПС, представлява трети подобен случай, в който доверието към политическа партия придобива допълнително значение за сметка на създаване на прецедент, който би могъл да има негативни последици за бизнес климата в страната. Обществените оценки за този законодателен акт насочиха допълнително внимание към взаимодействието между Атака, ДПС и БСП; не допринесоха съществено за повишаване на доверието към държавата и съществено накърниха отношението към частния сектор. Фактът, че президентът Плевнелиев атакува това решение пред Конституционния съд за неправомерна намеса, може да задълбочи обществения отзвук, разпростирайки негативните му последици върху публичния образ на Конституционния съд.

6. Заключение и прогноза

В резултат от установяването на управляващите във властта, (не)доверието в политическите институции се стабилизира на критично ниски равнища. Рискът от рязка дестабилизация на управлението остава в рамките на средните стойности, на фона на критично ниски равнища на доверие и задълбочаващо се усещане за липса на позитивна перспектива за развитие на страната.

Показателно е това, че независимо от активната политическа комуникация на социалните мерки, предвидени в бюджета за 2014 г., това не води до различим положителен резултат, нито по отношение на подкрепа на управляващия съюз БСП – ДПС, нито към правителството. Насърчени са определени обществени очаквания за нарастване на средствата, предвидени за социално подпомагане, но те няма и не могат да бъдат удовлетворени.

Основен фактор в динамиката на (не)доверието към политическите институции през следващите месеци ще бъде развитието на отношенията между България и Европейския съюз. Наложените санкции по Оперативна програма „Околна среда“ вече засегнаха пряко няколко общини в страната и оказаха своя негативен ефект върху образа на правителството и управляващия съюз. Критичната реакция на ЕК по отношение на проекта „Южен поток“ допълнително ще окаже влияние върху развитието на политическата констелация в навечерието на кампанията за избор на български представители в Европейския парламент.

В следващите месеци ще започнат да се проявяват първите негативни ефекти от създадените социални очаквания. Неизбежното поскъпване на живота ще повиши критичността в оценките за управлението дори и сред лоялните привърженици на управляващия политически съюз. Правителството излиза от периода на естествена защита, определен от необходимостта от приемането на бюджета за 2014 г. и съпътстващите го данъчни закони. В контекста на предстоящите икономически и социални предизвикателства, управляващият политически съюз не може да разчита на стабилна обществена подкрепа, а това ще доведе до усилване на натиска спрямо политическите опоненти, медиите и организациите от гражданския сектор.

БЕЛЕЖКИ

¹ „Криза“ е системно нарушаване на рисковите критерии, събднати рискове, водещи до тежки щети и каскада от нови рискове. ISO 31000/2009.

² „Политически институции“ в случая са парламентарните и потенциално парламентарните политически партии (коалиции), Народното събрание, Министерския съвет и Президента.

³ „Рисков контекст“ е установяване на обстоятелствата – определяне на външни и вътрешни параметри, които да бъдат отчитани при управлението на риска, и определяне на областта на приложение, както и на критерии за риск за политиката за управление на риска. При изясняване на контекста организацията е в състояние да избира своята реакция по отношение на целта, влиянието, вероятността и последиците. ISO 31000/2009.

⁴ Изследване на „Галъп“ през ноември показва, че продажбата на земя на чужденци среща неодобрението на близо 70% от българските граждани.
<http://www.gallupbbss.com/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8/2013/175-Political-and-Economic-Index-November-2013>

⁵ Георги Марков и Светлин Танчев.

⁶ На 9 октомври „България без цензура“, ВМРО, „Граждански контрол“ и „Сила“ провеждат съвместен протест срещу ЧЕЗ пред Министерството на икономиката и енергетиката.

⁷ Според Боряна Димитрова (Алфа ризърч) потенциалът на националистически вот в България е около 400 хил. гласа - http://www.dnevnik.bg/analizi/2013/07/18/2104498_fragmentacia_na_radikalnii_nacionalisticheski_vot/, Маркет линкс го оценява приблизително на 660 хил. гласа - http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2013/12/08/2198644_market_links_vse_pov-eche_hora_iskat_ostavka_na/

⁸ „Националистическа партия на България“, учредена на 9 ноември 2013 г., „Национално единство“ и др.

⁹ „Успехът на националистическите партии може да бъде сведен до една дума - несигурност“ – (Dehousse 2002: 4)

¹⁰ Запазена е оригиналната формулировка на „Галъп“.

**ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО
В ИНСТИТУЦИИТЕ ЯНУАРИ'2014**

**АНАЛИЗ И ПРОГНОЗА ЗА (НЕ)ДОВЕРИЕТО
В ИНСТИТУЦИИТЕ**

Този доклад е лабораторен анализ на общественото мнение по отношение на политическите реалности, действията и официалното говорене на политическите институции.

Той не изразява политически и идеологически пристрастия.

Докладът не е достатъчно основание за вземането на каквито и да било политически решения; не е в състояние да сподели отговорността за тях. Позовавания, цитирания и изваждане на смисъла от неговия контекст са некоректни.

Този доклад не е предназначен да бъде част от публичния дебат.

Авторите не носят отговорност за информация и материали, изхождащи от други източници и не носят пряка или косвена отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в доклада.

Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на доклада не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели - докладът не е част от публичния, а от академичния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

РЕЗЮМЕ

Политическите институции започват годината с изключително нисък кредит на доверие. Въпреки затихването на протестите, вторичните рискове, които те породиха, изправиха управляващия съюз пред предизвикателството на нова ситуация. Възобновяването на формацията АБВ и обявеното на 14 януари намерение за регистриране на самостоятелна листа с водач Ивайло Калфин дава заявка за разместване на политическите пластове и конфигурацията на мандатите в Европейския парламент.

В този смисъл, четири месеца преди евроизборите е налице необичайно висок интерес към тях от страна на избирателите¹ и нарастващо напрежение сред основните политически партии², свързани с очакванията, резултатите от тях да определят съдбата на правителството, от една страна, а от друга – лидерството в левицата.

ВЪВЕДЕНИЕ

Докладът си поставя за цел да: а) анализира промените в нагласите спрямо м. декември, отразяващи потенциала на управлението чрез ресурса от доверие; б) съотношението на силите между управляващи и опозиция на базата на общественото доверие към тях; в) представи изследване на националпопулистките партии³ в сравнителна перспектива и в контекста на по-широките проявления на популизма. Предмет на анализа е систематизацията на рисковете, за които Лабораторията определя допустими нива на риск по отношение на управляващите партии, Министерския съвет, Народното събрание и Президента.

1. Доверие в парламентарно представените политически партии

Рисков контекст⁴ и динамика на доверието в политическите партии (декември 2013 – януари 2014 г.)

Данните показват, че цялостната равносметка за годината⁵ е една от най-негативните за последните 15 и е съпоставима единствено с периодите на тежка икономическа криза, които са предшестваха значителни политически промени.

В тази ситуация управляващият политически съюз към момента успява да намали риска от предизвикване на правителствена и парламентарна криза, което се дължи отчасти на ефективността на стратегията на самите управляващи, но в много по-голяма степен – на вътрешни слабости на протестните движения и колебливото поведение на опозицията – парламентарна и извънпарламентарна.

В своята съвкупност отделните протестни вълни не постигнаха обединение на мотивите и аргументацията срещу правителството на Пламен Орешарски и, в този смисъл, не успяха да се позиционират като негов коректив и алтернатива.

Липсата на достатъчно доверие в опозиционните партии, от друга страна, допълнително задълбочи невъзможността гражданската енергия да бъде трансформирана в политическа. През ноември ГЕРБ направиха опит да оглавят протестите със свикването на антиправителствен митинг в Пловдив, но се натъкнаха на остра реакция от страна на протестиращите групи⁶. Партиите от Реформаторския

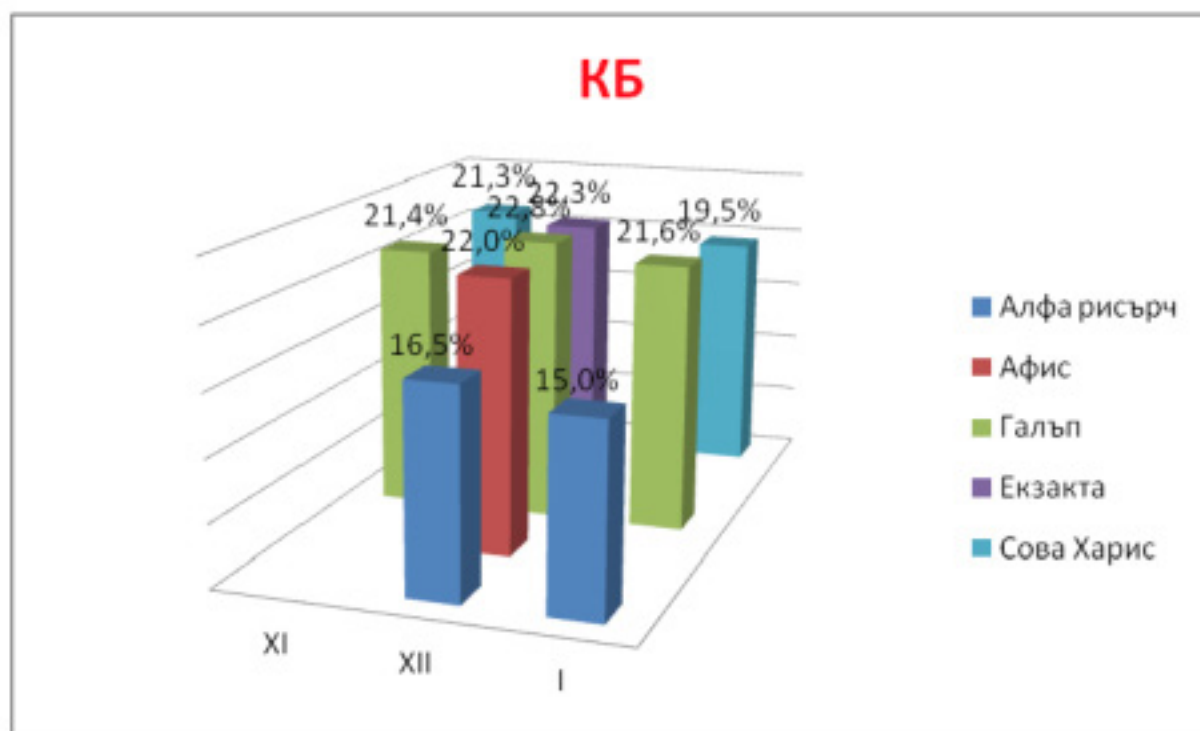
блок не успява да зададат собствен дневен ред и да се възползват от създалата се ситуация, отстъпвайки територия за изява на по-активните сред протестиращите. НФСБ декларира подкрепа за протестите, но ограничи участието си до действия срещу конкретни, най-често екологични проблеми⁷ и, на практика, се дистанцира от големите протести.

Така, въпреки устойчиво високите равнища на протестния потенциал⁸ от лятото до сега, той не успя да намери своята естествена реализация, а надеждите за развръзка се прехвърлиха към изборите за Европейски парламент през май.

Динамика на доверието в партиите

Всички изследвания през разглеждания период отчитат спад в доверието към КБ и доближаване до електоралната подкрепа за ГЕРБ.

Регистрираните стойности на доверие на КБ/БСП са представени на следващата графика:

През януари 2014 г. агенция „Алфа рисърч“ публикува данни⁹, според които вследствие на възобновяването на проекта АБВ и заявката за регистриране на самостоятелна листа за предстоящите Европейски избори, КБ отстъпва мястото си на първа политическа сила на 2,8% след ГЕРБ.

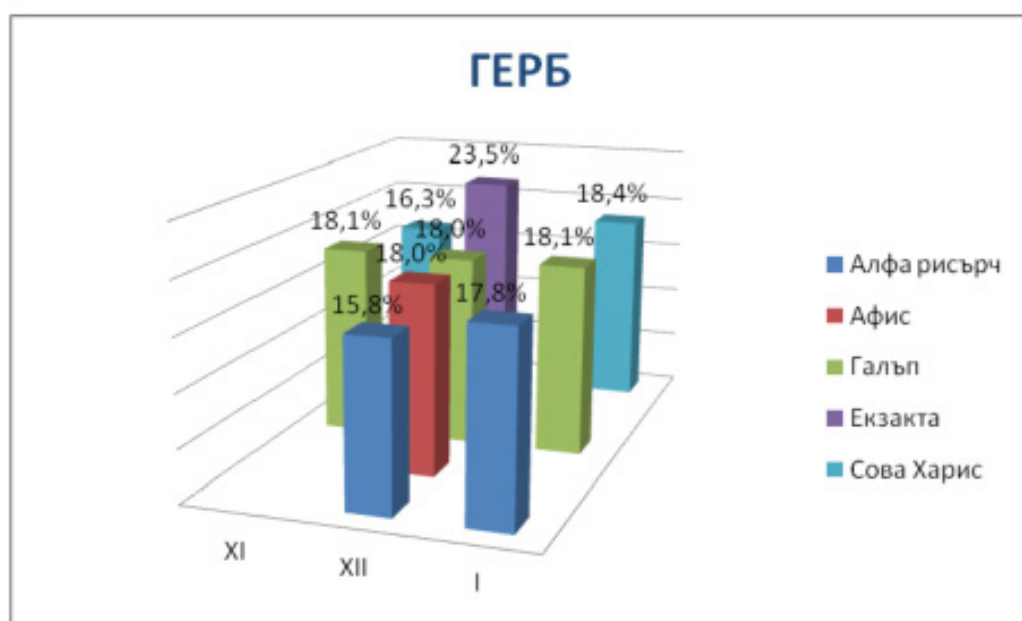
Според резултатите, с появата на АБВ, КБ губи около 20% от избирателите, гласували за нея на парламентарните избори през 2013 г. Това са основно хора от меката електорална периферия на партията, разочаровани от поведението ѝ след изборите, от зависимостта ѝ от „Атака“, или персонално неодобряващи С. Станишев.

7-те процента и статутът на 3-та политическа сила, които според изследването

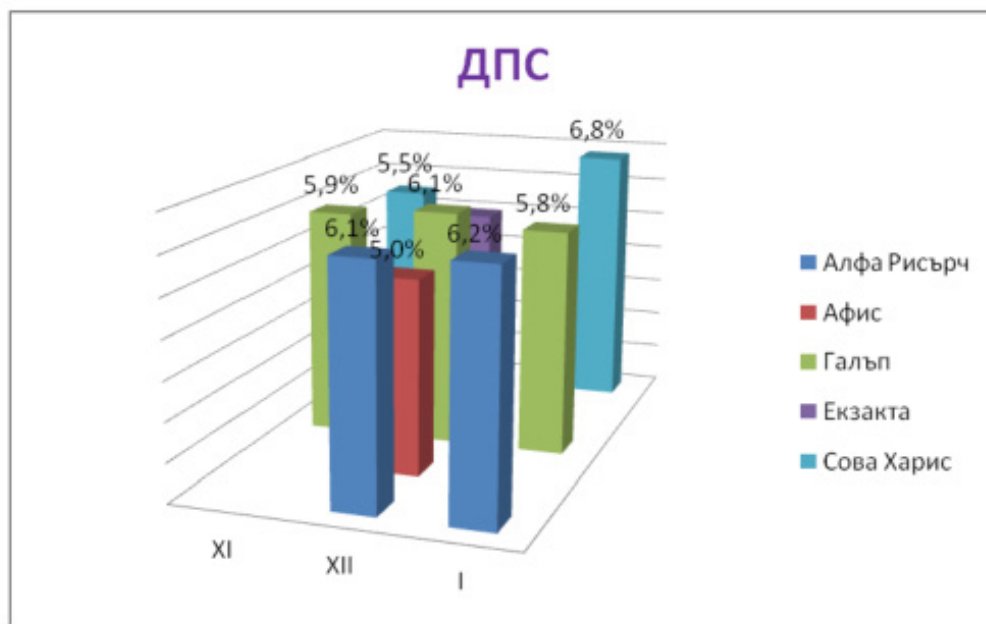
движението АБВ би получило, ако изборите се проведат сега, станаха повод за остри нападки срещу агенцията. Достоверността на данните към момента не може да се потвърди от други сондажи, доколкото единствено „Сова Харис“ публикува проучване, обхващащо периода след 14 януари, според което АБВ получава подкрепата на 0,5% или 25 – 30 хил. гласоподаватели¹⁰.

Безспорно обаче е налице сериозен риск листата на АБВ да отнеме значима част от подкрепата на КБ, което при сегашните равнища на близки резултати с тези на ГЕРБ, може да се окаже решаващо за изхода от изборите.

На фона на напрежението в левицата, ГЕРБ успява да си върне част от загубените позиции.

Този факт се дължи отчасти и на обстоятелството, че през разглеждания период, ГЕРБ полагат известни усилия да нормализират парламентарното си поведение и позиции от една страна, а от друга – да заздравят партията във вътрешноструктурен аспект. При ДПС не се наблюдава съществена промяна на електоралните нагласи. Ниските равнища на доверие към лидера – Лютви Местан се отразяват негативно върху отношението към управляващия съюз, но не и към подкрепата за партията.

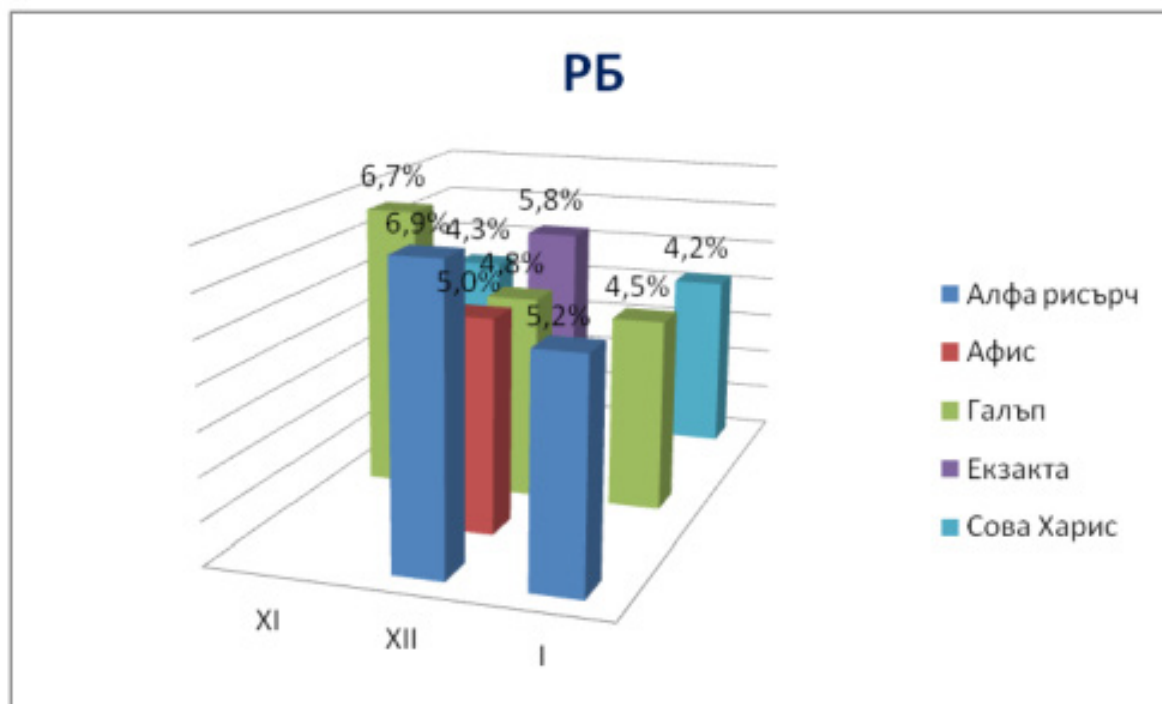

Вследствие на частичното овладяване на кризата с нелегалните имигранти и поредицата скандали¹¹, възникнали около председателя на партията – Волен Сидеров, при „Атака“ е регистриран спад в доверието за последните два месеца, като тя се връща на равнищата отпреди февруарските протести през 2013 г.

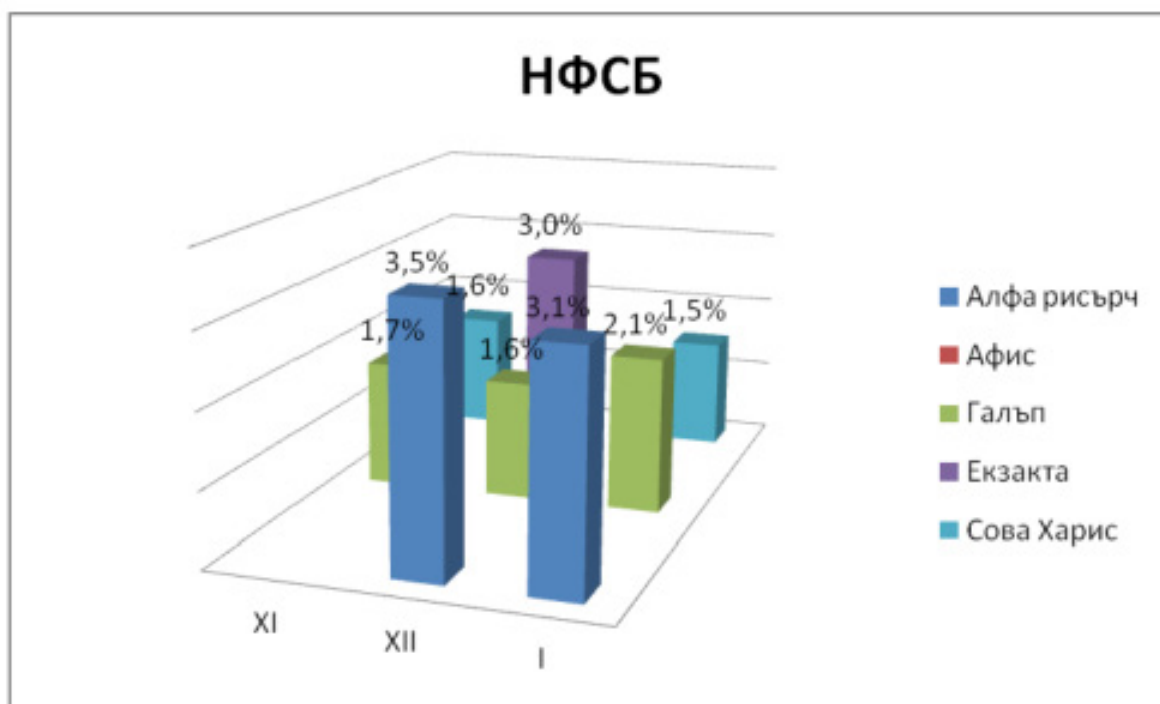
В така създалата се ситуация „Атака“ предприе агресивни действия за преодоляване на негативната тенденция – групов отказ от депутатски имунитет на народните представители от парламентарната група¹², събиране на подписка за инициране на референдум срещу продажбата на земеделска земя на чужденци, придружени от масирана рекламна кампания с клипове и билбордове в цялата страна – „Долу ръцете от българските земи!“, внасянето на проекторешение за отваряне на 3-ти и 4-ти реактор на АЕЦ „Козлодуй“ и дискриминираща поправка в Наказателния кодекс за инкриминиране на провеждането на гей-паради¹³. До този момент те не дават търсения резултат на фона на силно конкурентната среда, която се създаде в националистическата ниша.

2. Доверие в непредставените в Народното събрание партии и движения

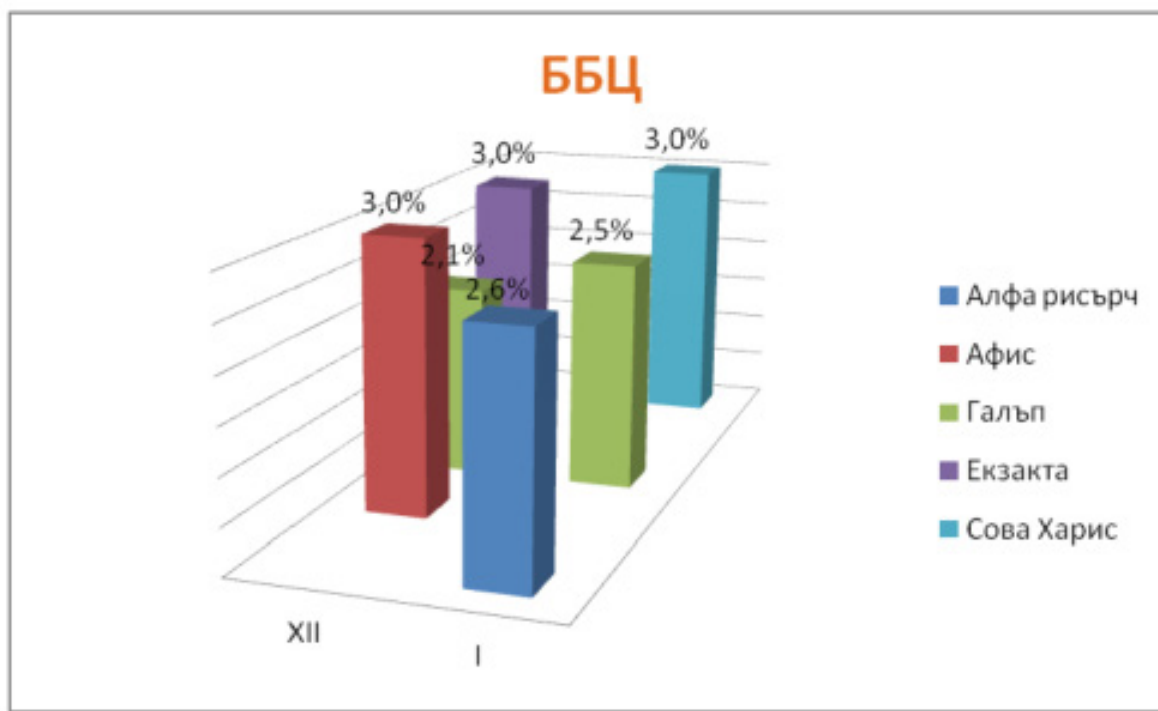
В контекста на затихването на протестите срещу правителството на Пламен Орешарски и проблемите около подписването на коалиционното споразумение¹⁴, Реформаторският блок продължава да губи доверие през разглеждания период.

От националистическите формации към момента НФСБ отбелязва най-стабилни позиции и леко повишаване на доверието, вследствие на отлива на гласоподаватели от „Атака“.

Възникнал като хибрид между политическа формация и телевизия, подобно на „Атака“ и НФСБ, партия „България без цензура“¹⁵ на този етап вече изпреварва формацията на Волен Сидеров, според всички изследвания от последните 2 месеца, и се движи близо до равнищата на доверие към Фронта.

В случай, че данните на Алфа рисърч на регистрирана подкрепа към формацията АБВ се потвърдят от сондажите в следващите месеци, тя ще се окаже най-сериозният нов субект, който притежава реален потенциал да размести политическите пластове.

Според анализа на агенцията, профилът на избирателите на АБВ е близък до този на КБ, като е изтеглен леко към средните възрастови групи, хората със средно образование, по-големите градове и в център-ляво. Проектът печели допълнителна подкрепа от симпатизанти на ГЕРБ, ДБГ, НФСБ и „България без цензура“.

3. Доверие в националистическите партии

В контекста на намаляването на напрежението около кризата с нелегалните имигранти, която през ноември 2013 г. доведе до известно покачване на доверието в партиите от националистическия спектър и породила опасения от разширяване на нишата, в началото на годината продължава да се наблюдава значителен интерес към нея, като фокусът се измества в посока на по-умерен патриотизъм и засилен социалпопулизъм.

Според определението на Кас Муде, националпопулистките (популистки радикално-десни партии¹⁶) съдържат следните отличителни характеристики:

- Нативизъм – идеология, която твърди, че държавата трябва да бъде населена единствено от жители на националната доминираща група („нацията“), и че неместни елементи (хора или идеи) представляват заплаха за нейната хомогенност. Базата за дефиниране на нативизма е широка – етническа, расова или религиозна, но винаги присъства културен

компонент;

- Авторитаризъм – вяра в стриктно подредено общество, в което нарушенията на авторитета трябва да бъдат строго наказвани. В този си вид, авторитаризмът представлява един вид наказателен морализъм. Той не задължително включва антидемократично отношение, но във всеки случай не изключва такова;
- Популизъм – слабо-центрична идеология, която приема, че обществото е изначално разделено между две враждуващи групи – „добрият народ“ и всички останали, които са виновни за неговите страдания, в рамките на една теория от конспиративен тип, а реториката се характеризира с особена враждебност и емоционална наситеност; доминира явният апел към народа и морализаторска екзалтация на неговите добродетели.

Кас Муде подчертава, че тези черти присъстват с различна тежест при отделните партии. Необходимото условие или „минимална дефиниция“ за идентифицирането на една формация като националпопулистка е – нативизмът.

Ситуацията в България се характеризира с многообразие на проявленията на разглежданото явление, което на практика покрива целия политически спектър, съчетавайки се с различни идеологически позиции.

Обобщение на идеологическите черти за всяка от разглежданите партии* (Я – ядро, П – присъства, но не е ядро, И – индикация, не е изрично подчертана)

Характеристика:	Атака	НФСБ	ВМРО	„България без цензура“	АБВ*
Нативизъм	П	Я	Я		И
Авторитаризъм	П	И	П		
Популизъм	П	П	П	Я	
Социализъм	Я	П		Я	Я

* Обект на изследване са партиите, получили значителен резултат на парламентарните избори през 2013, новосформирани организации, както и онези, декларирали готовност за участие в коалиция. Анализът е осъществен на базата на предизборните програми и други основни документи и обявени официални позиции на партиите.

* Формацията АБВ е включена заради обявеното намерение нейна основа да бъде „просветеният патриотизъм“ или „автентичен национализъм“¹⁷.

Според различни изследвания¹⁸, потенциалът на националпопулистки вот в България е между 400 и 600 хил. гласа. Общият резултат на 9-те формации¹⁹ с националпопулистки профил, взели участие в изборите на 12 май 2013 г., е

502 730 гласа.

На фона на липсата на изявен лидер в нишата (към месец януари по данни на Алфа рисърч „Атака“ печели 2,5% от гласовете, а НФСБ – 3,1%), тя се превръща в предпочитана цел за нововъзникналите формации – „България без цензура“, в коалиция с ВМРО-БНД²⁰ и АБВ.

Техните възможности се благоприятстват допълнително и от кризата в традиционната левица, която изостави голяма част от своите предизборни обещания, като по този начин освободи пространство за развитие на силни социалпопулистски послания.

Обобщение на най-актуалните теми към момента за всяка от разглежданите партии* (Я – ядро, П – присъства, но не е ядро, И – индикация, не е изрично подчертана)

Тема:	Атака	НФСБ	ВМРО	„България без цензура“	АБВ
Противодействие на демографската криза	П	П	Я	Я	Я
Отмяна на плоския данък	П	П		П	П
Реализиране на проекта АЕЦ „Белене“	П			И	Я
Възстановяване на 3-ти и 4-ти реактор на АЕЦ „Козлодуй“	П				
По-социално образование, здравеопазване и пенсионна система	П	П		П	П
Забрана на продажбата на земя на чужденци в България	Я				
Развитие на регионите				Я	
Провеждане на операция „Чисти ръце“	П			Я	
Защита на българската природа		Я	П		

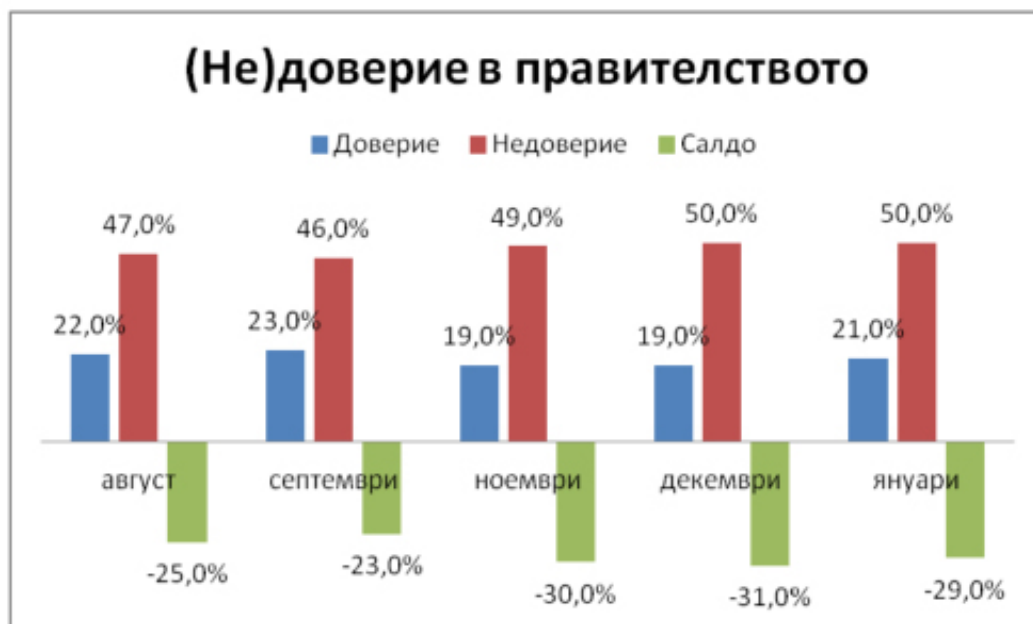
*Анализът е осъществен на базата на предизборните програми и други основни документи, както и актуални позиции на партиите.

В навечерието на Изборите за Европейски парламент, проучванията показват недостатъчна подкрепа за преодоляване на по-високата избирателна бариера от страна на утвърдените формации в лицето на „Атака“ и НФСБ.

В този смисъл по-нататъшното развитие на ситуацията в спектъра зависи както от потенциала на НФСБ да преодолее своето регионално изолиране , а „Атака“ – настоящата криза, в която се намира, така и от потенциала на новосъздадените формации.

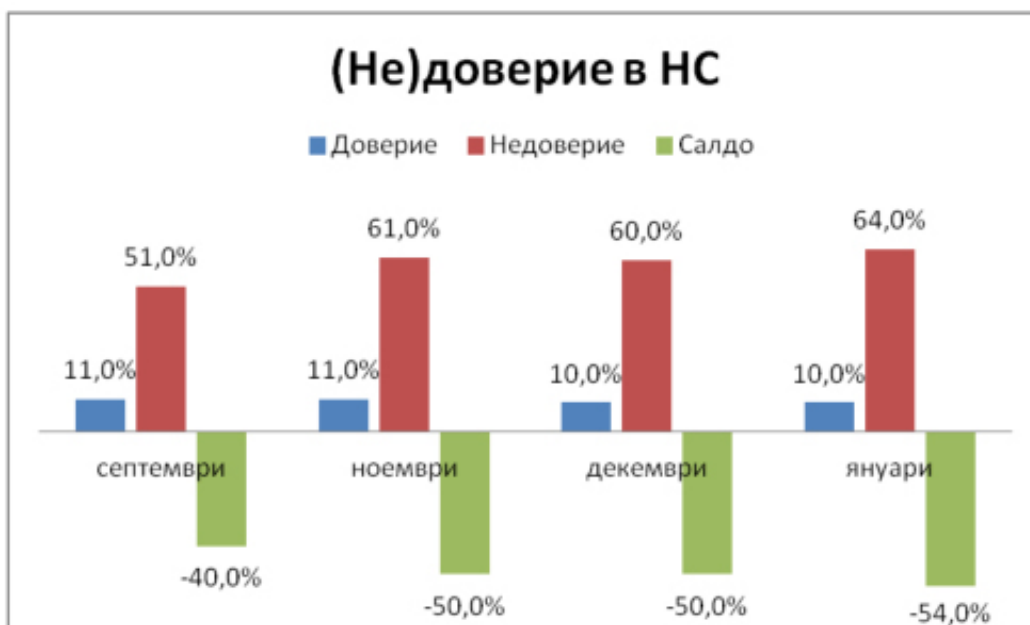
4. Доверие в Народното събрание, Министерския съвет и Президента

В началото на годината, трайното усещане за кризисна политическа ситуация продължава да ерозира доверието в институциите. Неодобрението към правителството на Пламен Орешарски се запазва на нивата от м. ноември, след избухването на студентските протести.

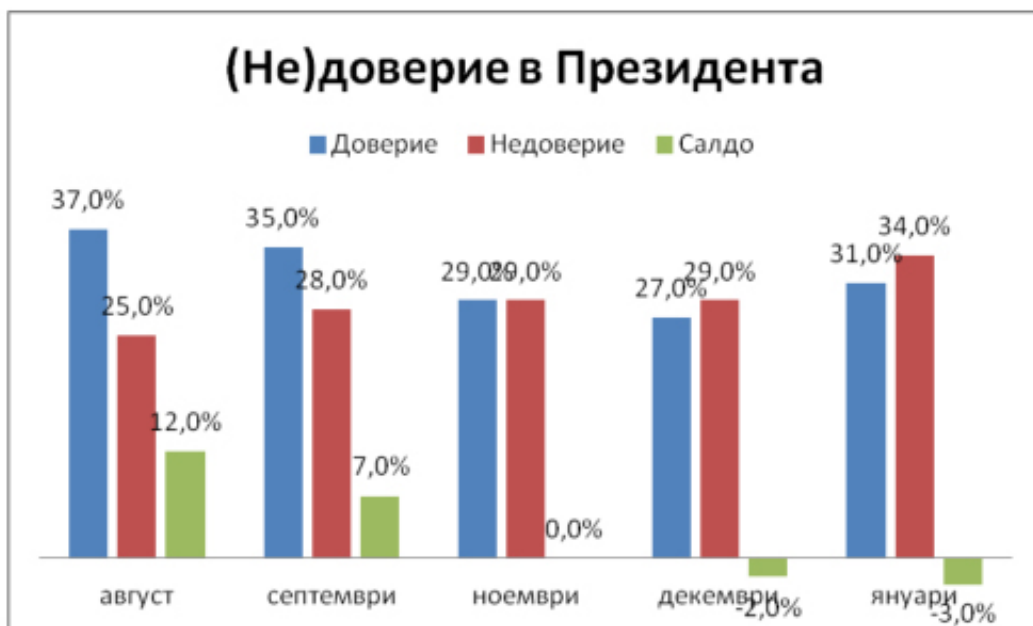
Данни Алфа рисърч.

Отрицателно остава и съотношението в оценките за работата на Народното събрание.

Данни Алфа рисърч.

Запазва се и тенденцията в регистрираната подкрепа за Росен Плевнелиев, която остава силно поляризирана²¹.

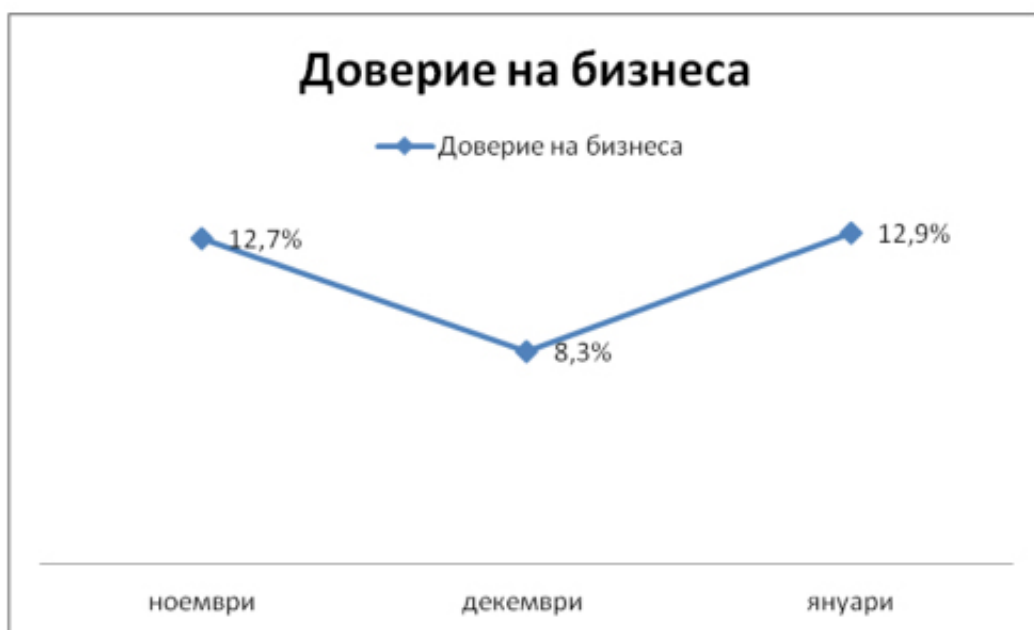

Данни Алфа рисърч.

5. Доверие на бизнеса и потребителите в политическите институции като фактор за икономически рискове

Според данните на Националния статистически институт, в началото на годината е налице значително повишаване на доверието на бизнеса. Общата оценка на бизнес климата се повишава с 4.6 процентни пункта, което е най-високото покачване за последните 12 месеца.

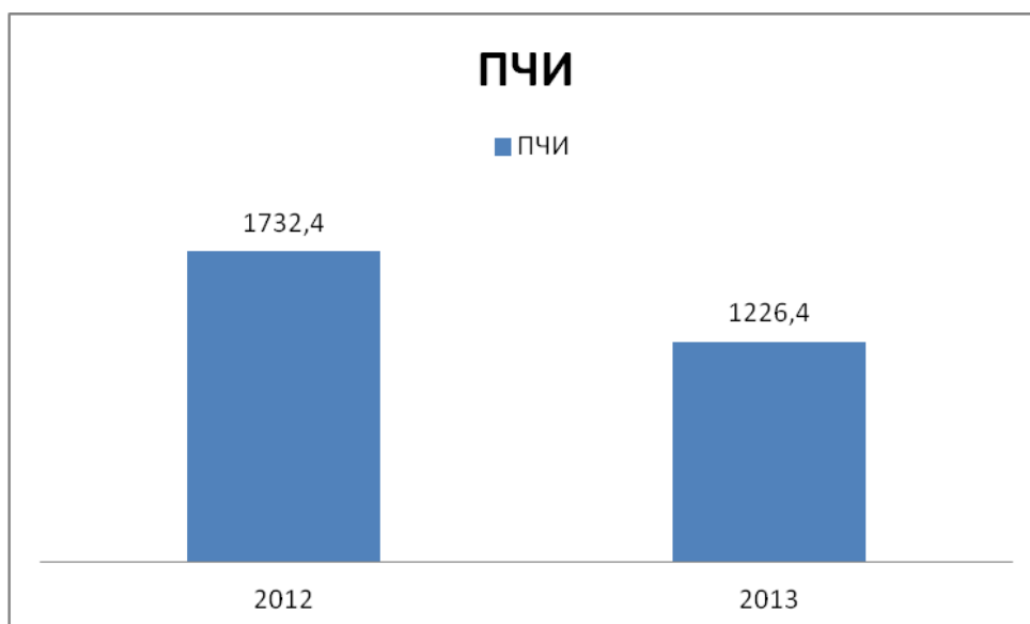
В същото време, несигурната политическа и икономическа обстановка в страната продължават да бъдат сред основните пречки пред развитието на дейността, посочени от предприемачите²².

Доколко оптимистичните нагласи се споделят от потребителите, ще покажат данните на НСИ през февруари.

6. Външни източници на (не) доверие

Негативна остава равносметката при преките инвестиции в страната в края на годината. За периода януари – ноември 2013 г. те възлизат на 1226.4 млн. евро (3% от БВП), при 1732.4 млн. евро (3.7% от БВП) през януари – ноември 2012 г.

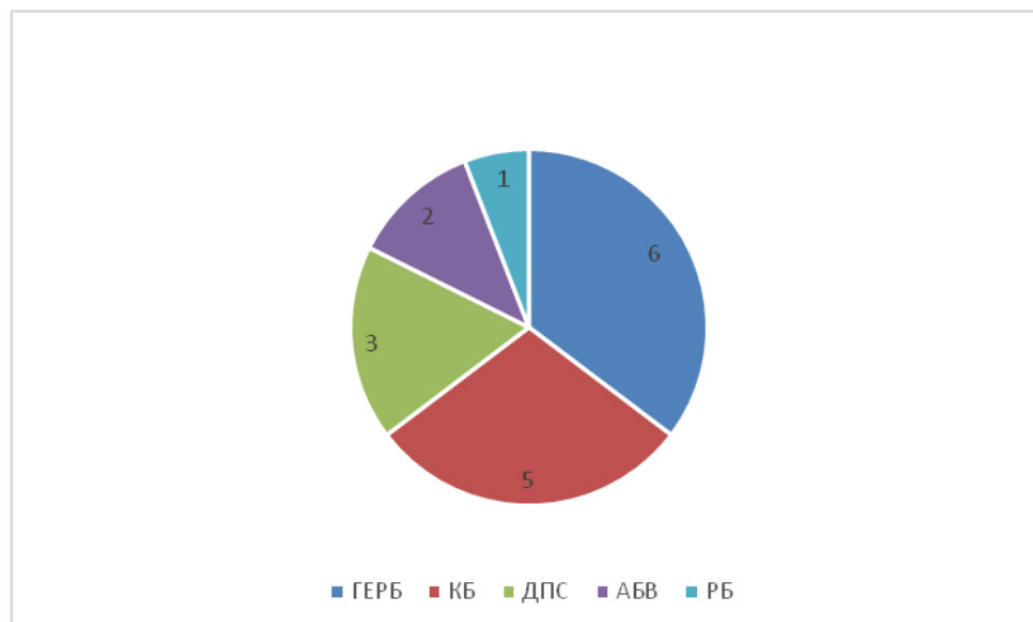

Докладът на Европейската комисия, публикуван на 22 януари 2014 г., оцени напредъка на страната като незадоволителен. Еврокомисията посочи широкоразпространената корупция като сериозен проблем и значително предизвикателство за властите, чиито действия в тази посока бяха определени като „слаби и некоординирани“. Брюксел разкритикува и борбата с организираната престъпност. Като червена линия през анализа преминава темата за назначенията. Те са отразени както в споменаванията на конкретните скандални процедури, така и в констатациите за провалите на съответните ръководни състави. Сериозна е присъдата, че ВСС не се справя с реформата и не защитава независимостта на съдебната власт.

Изводите поставят държавата в нов неблагоприятен контекст. Те представляват съществена отправна точка за определяне на отношението към България на широк кръг европейски и международни институции. Съществува значителен риск негативните оценки да продължат да потискат и инвестиционния интерес към страната.

7. Сондажи за разпределението на 17-те места на България в Европейския парламент, ако изборите се проведат „сега“.

Според данните на Алфа ризърч за м. януари, самостоятелната листа на формацията АБВ предизвиква значима промяна в съотношението на силите за предстоящите Европейски избори:

БЕЛЕЖКИ

- ¹ Изследване на Алфа рисърч през януари показва, че според 58% от анкетираниите „трябва да се гласува масово, тъй като от евровота ще зависи кой ще управлява България“: http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2014/01/26/2227957_alfa_risurch_purvanov_otnema_podkrepa_ot_bsp_gerb/
- ² „Земята ще изровя, за да спечелим изборите“ – изказване на Сергей Станишев в Пловдив: http://www.plovdivutre.bg/2014/01/19/204459-stanishev_zemyata_shte_izrovya_za_da_spechelim_izborite
- ³ В настоящето изследване националистическите партии ще бъдат разгледани в тяхното популистко проявление, доколкото то е най-разпространено в България. Необходимо е да се отбележи, че те се срещат и в непопулистки вид, каквато е Българска национално-радикална партия.
- ⁴ „Рисков контекст“ е установяване на обстоятелствата – определяне на външни и вътрешни параметри, които да бъдат отчитани при управлението на риска, и определяне на областта на приложение, както и на критерии за риск за политиката за управление на риска. При изясняване на контекста организацията е в състояние да избира своята реакция по отношение на целта, влиянието, вероятността и последиците. ISO 31000/2009
- ⁵ 47% от анкетираниите оценяват 2013г. отрицателно и едва 11% – положително: <http://www.mediapool.bg/alfa-risarch-darzhavnite-institutsii-i-partiite-prodalzhavat-da-gubyat-podkrepa-news214734.html>;
- ⁶ „Ние не ви чакаме да ни оглавите, а да си тръгнете“ – Декларация на „Ранобудните студенти“: <http://www.mediapool.bg/ranobudnite-kam-boiko-borisov-ne-vi-chakame-da-ni-oglavite-a-da-si-tragnete-news213522.html>
- ⁷ Протест пред министерството на Екологията, срещу изграждането на регионални отпадъци в Ямбол, Самоков; дело срещу директора на РИОСВ в Благоевград, заради ОВОС за сметище в село Баня.
- ⁸ Политически и икономически индекс за януари 2014: <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/78-2014/178-Political-Economic-Index-January-2014>
- ⁹ http://alpharesearch.bg/bg/socialni_izsledvania/socialni_publicacii.html
- ¹⁰ <http://pressadaily.bg/publication/33256-%D0%A0%D0%B0%D0%B7%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BC%D0%B5%D0%B6%D0%B4%D1%83-%D0%91%D0%A1%D0%9F-%D0%B8-%D0%93%D0%95%D0%A0%D0%91-%D1%81%D0%B5-%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BF%D0%B8>
- ¹¹ На 12 декември информационна агенция Пик публикува снимки на Волен Сидеров и група депутати на плажа в Куба по време на гласуването на Бюджет 2014 в НС: <http://www.dnesplus.bg/News.aspx?n=633085>; На 6 януари Волен Сидеров се забърква скандал на летище Варна, който става повод Главният прокурор да поиска депутатския му имунитет: <http://www.vesti.bg/bulgaria/volen-siderov-se-zabyrka-v-skandal-na-letishte-varna-6002268>
- ¹² <http://dnes.dir.bg/news/volen-siderov-imunitet-15984459?nt=10>
- ¹³ Поправката е отхвърлена на първо четене в НС: http://politics.actualno.com/Na-pyrvo-chetene-parlamentyt-prie-NK-i-othvyrli-popravkata-na-Siderov-za-homoseksualnostta-news_13548.html
- ¹⁴ На 20 декември 2013г. пет партии от РБ подписват коалиционно споразумение за учредяване на траен съюз – ДСБ, ДБГ, СДС, НПСД и БЗНС: http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2013/12/20/2207617_pet_ot_partiite_v_reformatorskii_blok_podpisaha/; На 21 декември формацията „Синьо единство“ оповестява окончателното си решение за отказ от подписване на споразумение с РБ: http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2013/12/21/2208757_sinyo_edinstvo_napuska_reformatorskii_blok_ottuk/
- ¹⁵ На 25 януари 2014г. формацията „България без цензура“ се учредява като политическа партия на конгрес в НДК: <http://btvnews.bg/article/bulgaria/politika/barekov-uchredyava-partiya-balgariya-bez-tsenzura.html>
- ¹⁶ Кас Муде използва определенията „националпопулистки“ и „популистки радикално-десни“ като синоними. В обясненията към избора на тази терминология той подчертава, че в случая думата „десни“ е

използвана не в нейната икономическа конотация а като „вяра , че съществува естествен ред в света с неравенство между хората“ (Populist radical-right parties in Europe, 2007)

¹⁷ <http://www.investor.bg/ikonomika-i-politika/332/a/georgi-pyrvanov-abv-shte-se-iavi-samostoiatelno-na-ev-roizborite,164974/>

¹⁸ Според Боряна Димитрова (Алфа рисър), потенциалът на националистически вот в България е около 400 хил. гласа - http://www.dnevnik.bg/analizi/2013/07/18/2104498_fragmentaciia_na_radikalniia_nacional-isticheski_vot/, Маркет линкс го оценява приблизително на 660 хил. гласа.

¹⁹ „Нова алтернатива“, Национален фронт за спасение на България, Национална демократична партия, „Атака“, ВМРО-Българско национално движение, Национално движение „Единство“, Национално патриотично обединение, Демократична алтернатива за национално обединение, „Горда България“.

²⁰ Към момента не е подписано коалиционно споразумение за съвместно явяване на предстоящите избори между „България без цензура“ и ВМРО-БНД, но са налице индикации в тази посока.

²¹ Резултатите от изследването на Алфа рисърч обхващат периода преди обявеното на 29 януари 2014г. искане на Президента за провеждане на референдум за избирателната система, съвместно с изборите за ЕП през май.

²² <http://profit.bg/news/Biznes-klimatut-se-podobryava-prez-yanuari/nid-118337.html>

**ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО
В ИНСТИТУЦИИТЕ МАРТ'2014**

**АНАЛИЗ И ПРОГНОЗА ЗА (НЕ)ДОВЕРИЕТО
В ИНСТИТУЦИИТЕ**

Този доклад е лабораторен анализ на общественото мнение по отношение на политическите реалности, действията и официалното говорене на политическите институции.

Той не изразява политически и идеологически пристрастия.

Докладът не е достатъчно основание за вземането на каквито и да било политически решения; не е в състояние да сподели отговорността за тях. Позовавания, цитирания и изваждане на смисъла от неговия контекст са некоректни.

Този доклад не е предназначен да бъде част от публичния дебат.

Авторите не носят отговорност за информация и материали, изхождащи от други източници и не носят пряка или косвена отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в доклада.

Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на доклада не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели - докладът не е част от публичния, а от академичния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

Изследването на дискурса като един от елементите на политическата комуникация е индикатор на степента на развитие на политическата среда и протичащите в нея процеси. През разглеждания период тя се характеризира с високата степен на конфронтация, деструктивност, силна провокация и стремеж за изолация на тезите и аргументите на опонента.

Управляващите партии се стремят да изместят дебата към европейски контекст, за да намалят вътрешното напрежение и очакванията, че резултатите от изборите ще определят съдбата на правителството. От друга страна, критиките на опозиционните формации артикулират преди всичко теми от националния дневен ред. В изграждането на образа на властта доминира езикът на конфронтацията и персонализирането на значенията, с цел дискредитиране на политическите противници. Този ранен етап от предизборната надпревара се характеризира преди всичко с тестване на ефективността на различните политически послания, като публичният дебат се структурира в най-голяма степен от лидерите на основните партии, а участието на обявените водачи на листи (Томислав Дончев и Ивайло Калфин), с изключение на С. Станишев, е минимално.

Въведение

Докладът си поставя за цел да: а) анализира промените в нагласите спрямо м. януари, отразяващи потенциала на управлението чрез ресурса от доверие; б) съотношението на силите между управляващи и опозиция на базата на общественото доверие към тях; в) представи в дълбочина съдържанието и функциите на политическия дискурс като един от най-важните елементи на комуникационните стратегии на основните партии.

През разглеждания период продължава да нараства напрежението сред основните политически сили, свързано с предстоящите в края на май избори за Европейски парламент. То се обуславя от съществуващите нагласи, че резултатите от тях ще окажат силен ефект върху политическата констелация в страната. Това предполага оспорвана битка на няколко равнища – за статута на първа политическа сила между управляващия съюз и ГЕРБ; във вътрешнопартиен план в левицата; за измерване на електорална тежест на новите политическите формации; за преструктурирането на националистическата ниша.

През месец февруари не са констатирани значими изменения в декларираната подкрепа за основните политически сили, с изключение на формацията „България без цензура“, която, според данните, удвоява своя резултат. Продължава и спадът в доверието към институциите на Народното събрание и правителството, които концентрират в най-голяма степен критиките, насочени срещу партиите от управляващия съюз. Въпреки че инициативата за свикване на референдум от страна на президента Росен Плевнелиев среща широка обществена подкрепа, той също не успява да преодолее негативната тенденция.

По тази причина анализът в настоящето изследване ще отдели внимание върху посланията на партиите като един от елементите на комуникационните им стратегии, чрез които в предкампанията те въздействат на риска от недоверие към себе си и в перспектива – управляват вторичните рискове, очаквани след изборите.

Доверие в парламентарно представените политически партии

Почти всички проучвания на общественото мнение¹ регистрират лек превес на подкрепата на ГЕРБ над БСП/КБ – 16,9% до – 21,7%, но подчертават, че резултатите са в рамките на статистическата грешка, което предопределя ожесточена предизборна надпревара за първото място.

Изследванията показват стабилизиране на резултатите на БСП/КБ на равнищата от предходния месец, като според различните агенции² те се движат в диапазона от 15,1% до – 19,9%. Коалицията успя през този месец да запази дистанцията си спрямо ГЕРБ. Тази позиция изглеждаше разколебана от възобновяването на проекта АБВ, чрез който Г. Първанов успя да привлече част от меката периферия на партията в лицето на хора, разочаровани от поведението ѝ след изборите, от зависимостта ѝ от ДПС и „Атака“ или персонално не одобряващи С. Станишев.

Близките резултати на първите две политически сили предопределя големия национален залог на изхода от предстоящите избори. От ключово значение към момента са степента на мотивация на привържениците на двете партии и спирането на отлива към конкурентни формации. Това обстоятелство намира пряко отражение в избора на водачи на двете листи – Сергей Станишев и Томислав Дончев. С кандидатурата си лидерът на БСП и ПЕС цели да постигне пълна мобилизация, поемайки висок риск от последиците при евентуални загуба. Чрез фигурата на Томислав Дончев, ГЕРБ отправя заявка да си върне част от загубените десни гласоподаватели от меката периферия на партията.

ДПС запазва традиционните си равнища на влияние³ – 5,3 % до – 6,9% и дори успява леко да ги повиши, в следствие на мобилизационния ефект на обичайната за движението стратегия за позициониране като жертва на етно-религиозно напрежение. Нарастването на неодобрението към лидера Лютви Местан (73%) оказва негативен ефект най-вече върху отношението към управляващия съюз като цяло и върху повишаващите се негативни настроения сред привържениците на БСП, заради зависимостта от ДПС (66%).

Агресивната кампания, предприета от страна на „Атака“, чрез изостряне на антиевропейската, ксенофобска и хомофобска реторика, към момента не постигат желаните резултати. През февруари формацията получава подкрепа⁴ в границите от 1,6% до – 3,8%.

Доверие в непарламентарните партии и коалиции

На този етап данните очертават конкурентна битка за спечелване на представителство в Европейския парламент между новите формации – АБВ, „България без цензура“ и Реформаторския блок.

Данните за февруари на агенциите показват подкрепа за движението АБВ съответно 7,3% и 6%, което към момента я превръща в четвърта политическа сила.⁵ Формацията не показва потенциал да съхрани тази подкрепа и е възможно да започне да губи меката периферия на КБ и националистическите гласове.

Най-значим ръст през февруари (удвояване на резултата си спрямо януари) отбелязва „България без цензура“ (ББЦ + ВМРО + ЗНС + Гергьовден)⁶. Съчетаването на 79

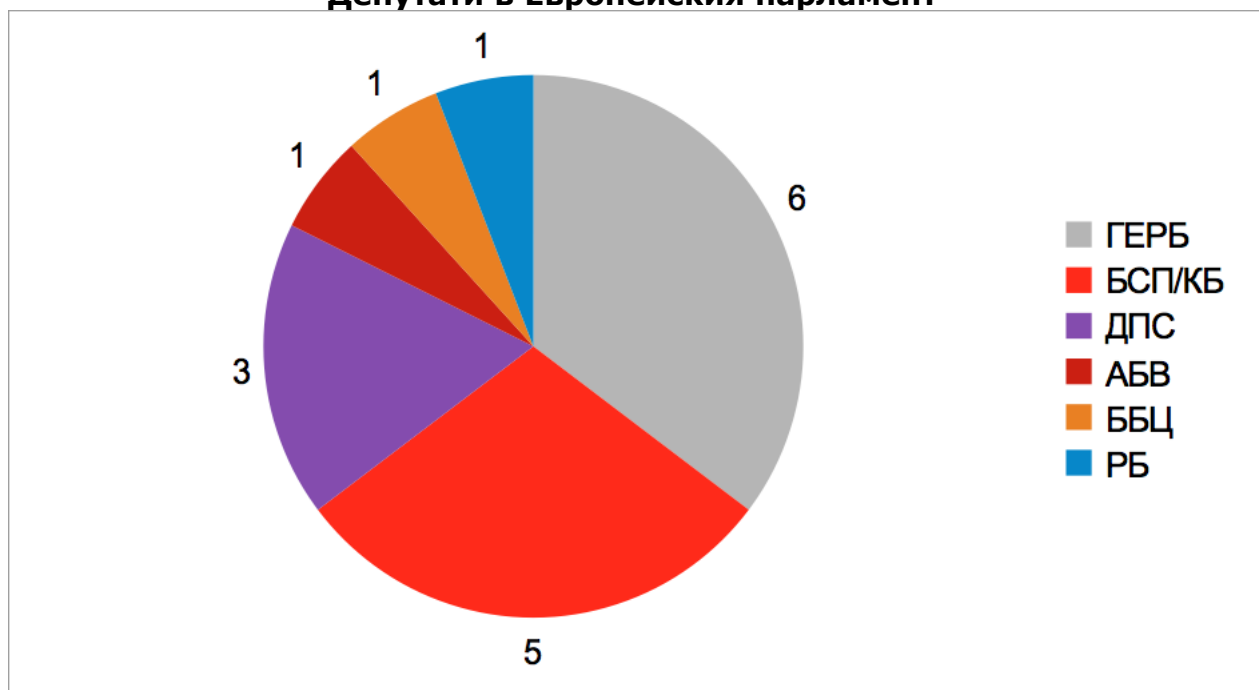
радикална лява и национал-популистка реторика, на фона на изключително активно медийно присъствие, осигурява подкрепа за формацията в рамките на 5,5% – до 7,7%. Анализът показва, че подкрепата за новия политически проект се дължи най-вече на отлива от гласоподаватели от „Атака“ и различни центристски партии.

Реформаторският блок продължи да губи доверие⁷ през разглеждания период и се стабилизира на равнища между 3,1% – до 5,6 без реално да е започнал кампания.

*НФСБ*⁸ оспорва ролята на „Атака“ с доверие от 1,5% до 3,2%, но възможностите му за разширяване на подкрепата намаляват, вследствие появата на новите конкуренти в лицето на АБВ и „България без цензура“.

Сондажи за разпределението на 17-те места на България в Европейския парламент, ако изборите се проведат „сега“, показват следната картина: Според данните за февруари, нарастването на подкрепата за „България без цензура“ предизвиква разместване на конфигурацията на разпределение на местата за предстоящите Европейски избори спрямо предходния месец:

Депутати в Европейския парламент

Прогнозата показва, че е възможно някоя(и) от трите партии с по 1 потенциален евродепутат да не прескочи изборната бариера и, съответно, друга да получи 1 евродепутат повече.

Доверие в държавните институции

През февруари критиките към дейността на народните представители и неодобрението към управляващите съюз продължава да ерозира доверието в Народното събрание. С 9% доверие и 65% недоверие парламентът достига поредната критична точка в кризата на обществено доверие.

Периодът на известна стабилизация на правителството след лятото бе преустановен. С 18% доверие и 53% недоверие то достигна отново критично нетното недоверие от 35%. Въпреки това, за целия период от началото на своя мандат правителството концентрира много по-малко критики, в сравнение с НС. Това се дължи от части на обстоятелството, че кабинетът разполага с относително висока свобода по отношение на своите приоритети и отчасти на факта, че чрез политиката на „малки социални стъпки“ не беше допусната ескалация на социалното напрежение през зимния период. Критичните настроения са насочени в много по-голяма степен към управляващия политически съюз, отколкото към дейността на кабинета.

Подкрепата за президента Росен Плевнелиев остава силно поляризирана – 33% недоверие и 28% доверие. Иницирираната от него кампания за провеждане на референдум за изборното законодателство среща подкрепата на 54% от анкетираните, като против са едва 15%. Сред конкретните въпроси с най-висока степен на одобрение е въвеждането на мажоритарен избор при определянето на народните представители – 55%, което за пореден път отразява недоверието към цялата политическа класа.

Доверие на бизнеса и потребителите в политическите институции

През разглеждания период са регистрирани слаби положителни тенденции и повишаване на оптимистичните очаквания сред бизнеса и потребителите. Като цяло, общият показател на бизнес климата през февруари отбеляза ръст с 4,9 пункта. Конюнктурните анкети на НСИ отчитат подобрене на показателя в промишлеността и строителството и намаление в търговията на дребно и сектора на услугите.

В сравнение с октомври 2013 г., се наблюдава и намаление на песимизма в оценките на хората за финансовото състояние на техните домакинства. По последни данни, общият показател на доверие на потребителите се покачва с 5,9 пункта спрямо равнището си от октомври 2013 г.

Външни източници на (не)доверие. По силно негативно остава недоверието на чуждестранните инвеститори. За месец януари преките чуждестранни инвестиции в страната възлизат на 58.3 млн. евро (0,1%) от планирания БВП.

Партийният дискурс

Всички форми на политическа комуникация са насочени към противодействие на риска от недоверие, чрез опити за промяна на съществуващите нагласи и мотивиране на определен тип поведение за участие в политическия живот и извършване на действия, насочени в подкрепа на определена партия и/или кандидат. В този смисъл, тя е преди всичко убеждаваща комуникация, при която се поставя акцент върху съчетаването на три фактора – позициониране чрез подбор на послания, изграждане на идентичност, постигане на емоционално въздействие.

В настоящето изследване фокусът е насочен към анализ на съдържанието и функциите на политическия дискурс като един от най-важните елементи на комуникацията в условията на предизборна кампания. Ще проследим процесите на убеждаване, структуриране на посланията и интерпретация на значенията.

Проучването си поставя за цел да: 1) анализира успеха/неуспеха на използваните комуникационни стратегии; 2) установи кои политически послания са били приоритетни за изследваните партии през периода; 3) идентифицира основните характеристики на използваните внушения; 4) да открие доминиращите тенденции в началото на предизборната надпревара, което да послужи като отправна точка за цялостен анализ в края на кампанията, в контекста на нейната вътрешна динамика. То е осъществено при следните условия:

- приложена е методиката на content анализ за разкриване характеристиките на посланията на основните политически партии. Тя се основава на изследване на вербални (устни или писмени) теми и съобщения в съдържателна перспектива и от гледна точка на честотата на проявление на даден признак;
- събраните емпирични данни са подложени на качествена и количествена обработка, посланията са формирани в отделни категориални групи;
- за единица анализ се приемат посланията (думи, изрази, словосъчетания и твърдения), излъчени от партийните лидери и обявените водачи на листи през периода;
- използвани са части от интервюта, изявления от пресконференции и други публични прояви, парламентарни изказвания, елементи от доклади на партийните лидери и др. Общият брой на обхванатите в изследването източници е 217. Във всеки от тях е търсено основното внушение и/или внушения;
- в предмета на анализ не са включени предизборните програми на политическите партии, послания, адресирани към строго конкретизирана предметна сфера или тясна социална група;
- настоящето изследване не претендира за изчерпателност от фактологическа гледна точка, събраните данни нямат за цел да обхванат всичко, излязло от името на основните политически сили, а представляват опит за синтез на техните основни послания.

В изследването са идентифицирани послания, които попадат в следните категориални групи:

- Абстрактни – послания, които артикулират фундаментални принципи и ценности;
- Послания, ангажиращи се с решаване на проблеми – посланията, включени в тази категория, не отразяват конкретните политики и идеи, залегнали в партийните програми. Вниманието е насочено към онези изказвания, които демонстрират компетентност по проблеми с различна степен на общност, но не конкретизират тяхното решение. Включени са още отправени към избирателите обещания, както и генерализирани решения. В случая на опозиционните партии, в тази група са отразени отправени обвинения за нерешени проблеми;
- Послания, изграждащи идентичност чрез утвърждаващ (позитивен) подход – акцентира се върху стойността на партията, традиции и добри практики¹⁸²

внушаващи у реципиента гордост от принадлежността към дадената кауза;

- Послания, изграждащи идентичност чрез дискредитиращ (негативен) подход – имат за цел да внушат негативно отношение към политически опонент, насочени са към емоционално, а не толкова рационално възприятие;
- Послания, изясняващи коалиционни отношения. Включването на тази категория са предопределя от обстоятелството, че е налице нарастващо напрежение към въпросите, интерпретиращи настоящи и евентуални бъдещи политически съюзи. Това е и една от най-използваните от партиите стратегии за делегитимация на политическите им противници.

Предмет на анализ са партиите, които към момента имат реални шансове да получат представителство в ЕП.

Комуникационна стратегия БСП/КБ

Доминират абстрактните послания, които са свързани с бъдещето на ЕС и мястото на България в него. Показва желание за изместване на дебата към общоевропейски контекст, а фокусът на противопоставяне – на идеологическа основа като противоборство между двете най-големи фракции в ЕП – ЕНП („статукво“) и ПЕС („промяна“). Целта е противодействие на риска предстоящите избори да се разглеждат като референдум срещу партиите от управляващия политически съюз. На втори план, аргументацията се допълва от послания, съдържащи доминиращо негативна конотация, целящи да дискриминират ГЕРБ (през образа на Цветан Цветанов и като партия – олицетворение на страха и тоталитарните методи), като основен политически опонент. На този етап разгърнатата стратегия отразява желанието за постигане на пълна мобилизация най-вече на твърдото ядро на БСП.

Комуникационна стратегия ГЕРБ

Преобладават изцяло негативните послания, насочени персонално срещу С. Станишев („дезертьор“, „ще избяга и на луната“, „той е никой“, „не може да носи отговорност“, „страда от комплекси“, „бивш комунист“ и т.н.), дейността на правителството на Пламен Орешарски („ще докара България до фалит“, „взимат само заеми“, „убиха „Хемус“ и т.н.) и налагане на тезата за това, че в действителност ДПС управлява държавата. По този начин лидерът на ГЕРБ на практика пресъздава римейк на ситуацията преди изборите през 2009 г., повтаряйки обвиненията, насочени срещу правителството на „Тройната коалиция“. На второ място се открояват внушенията, утвърждаващи правителството на ГЕРБ като изключително успешно. Европейската тематика отсъства, изложените тези следват националния дневен ред. На този етап, както и при БСП/КБ, реализираната стратегия не води до разширяване на електоралната база на партията.

Комуникационна стратегия ДПС

При ДПС отново на преден план излизат абстрактните послания и желанието за аргументиране на тезите чрез европейски принципи и ценности. Наблюдава се разлика в лекия превес на позитивните, в сравнение с негативните внушения. Положени са усилия за неутрализиране на тезата, че ДПС управлява държавата, чрез утвърждаване на ролята на БСП като мандатоносител. Като най-вероятна комуникационна стратегия се очертава характерната и най-успешна за движението позитивна кампания под знака на „жертва на етно-религиозно напрежение“. В резултат, движението е една от двете партии, които отбелязват ръст на доверието през изминалия месец.

Комуникационна стратегия АБВ

На този етап АБВ се ориентира към стандартна предизборна кампания с премерен паритет между различните послания. Открояват се абстрактните тези за „липса на държавност“, „изчерпване на идеята за парламентаризъм“, „необходимостта от промяна на статуквото“ и т.н. Прави впечатление още, че за разлика от ГЕРБ, движението се съсредоточава в по-голяма степен върху формулирането на решения за конкретни проблеми, отколкото върху обвиненията за нерешени такива. Преобладават силно емоционалният език по отношение на общността на БСП и специфично придаване на неодушевеност на нейното ръководство – „централата“, „Позитано“. Атаката срещу Сергей Станишев се реализира на принципна, а не на персонална основа. Осъществената стратегия отразява профила на гласоподавателите на движението – разочаровани членове и симпатизанти на БСП и избиратели, податливи на национал-популистка реторика.

Комуникационна стратегия „България без цензура“

Лидерът на „България без цензура“ регистрира най-голяма активност през разглеждания период. Реториката е доминирана от изцяло негативна аргументация. Налице е разгръщане на класическата популистка реторика на яростно противопоставяне между „народа“ и „политическата класа“ (от средата на февруари тя е насочена както срещу ГЕРБ и президента Росен Плевнелиев, така и срещу БСП и ДПС в опит за дистанциране от ДПС и кръга около Д. Пеевски). Езикът е наситен с особена враждебност и емоционалност. Политическата класа е разгледана в светлината на „боклуци“, „измет“, „подлоги“, „оста на злото“ и т.н. Преобладават личните нападки най-вече към лидера на ГЕРБ – Бойко Борисов – „с криминално

минало“, „ниско интелигентен“, „зависим от жена си“ и т.н. Доминират реваншистките и социалните и национал-популистки призови. В настоящата политическа ситуация, така формулираната стратегия, подкрепена със значително медийно влияние, постига търсения резултат и формацията успява да удвои своята подкрепа през изминалия месец.

Комуникационна стратегия на Реформаторския блок

През разглеждания период усилията на РБ са насочени най-вече в посока на изграждане на собствения им образ като алтернатива на „мафията“ и „олигархията“ в българската политика. Като цяло доминират позитивните, утвърждаващи послания, въпреки че е налице известно изостряне на конфронтационния език към политическите опоненти, най-вече срещу движението на Николай Барекков – „Николай Общи“, „Мара Общата“ и т.н. На този етап РБ все още не успява да се позиционира ясно спрямо европейския дневен ред. Основен рисков фактор остава и неизяснената позиция спрямо ГЕРБ. На този фон коалицията не успява да противодейства на негативните тенденции и продължава да губи доверие.

Заключение

Обстановката в навечерието на изборите за ЕП до известна степен повтаря ситуацията преди предсрочните парламентарни избори през миналата година с разликата, че е налице известно разместване на политическите пластове на втора линия, вследствие на появата на новите формации – АБВ, ББЦ и РБ. Най-оспорвана изглежда битката за центристко-популисткия вот. В тази надпревара с предимство е ББЦ.

Наблюдаваното пряко противопоставяне и конфронтация между двете основни политически партии – БСП и ГЕРБ има за цел да ги препотвърди като лидери в съответните електорални категории и да намали възможностите за развитие на по-малките партии в лицето на АБВ и РБ. Към момента ГЕРБ има по-добри шансове за спечелване на превес, доколкото се намира в ролята на опозиция на управляващия политически съюз и разполага с ресурса на по-широка мека периферия, която да се опита да мобилизира в хода на кампанията.

КБ/БСП изглежда в по-тежка ситуация, поради сблъсъка между Брюксел и Москва след анексирането на Крим от Руската федерация. Този сблъсък поставя на преден план преразпределението на националистическия вот. Ресурсите за спечелване на влияние от страна на АБВ изглеждат ограничени до първоначално декларираната за движението подкрепа. Известна мобилизация би могла да бъде търсена в нишата на проруски настроени гласоподаватели на БСП чрез заемането на по-крайна позиция в конфликта между Запада и Русия по отношение на кризата в Украйна. Същото позициониране може да се очаква и от Атака и ББЦ.

Реформаторският блок към момента не успява да защити целта си да бъде алтернатива на настоящето политическо статукво. Коалицията губи голяма част от енергията си в опити за изграждането и утвърждаването на собствения си политически образ и не съумява да се позиционира успешно спрямо европейския и националния дневен ред. Възможностите му, както и при АБВ, са свързани с разгръщане на втора, цивилизационна линия в кампанията (извън противопоставянето на управляващия политически съюз) в посока на препотвърждаване и защита на европейското членство

на България в контекста на случващото се с Украйна.

БЕЛЕЖКИ

1

Месец	Алфари сърч	Афис	Галъп	Екзакта	Сова Харис
XII	15,8%	18,0%		23,5%	
I	17,8%				18,4%
II	16,9%	18,6%	17,7%	21,7%	20,1%
III			20,7%		

2

Месец	Алфари сърч	Афис	Галъп	Екзакта	Сова Харис
XII	16,5%	22,0%		22,3%	
I	15,0%				19,5%
II	15,1%	18,9%	18,9	19,2%	19,9%
III			19,5%		

3

Месец	Алфари сърч	Афис	Галъп	Екзакта	Сова Харис
XII	6,1%	5,0%		5,3%	
I	6,2%				6,8%
II	6,9%	5,3%	6,7%	6,0%	6,1%
III			6,0%		

4

Месец	Алфари сърч	Афис	Галъп	Екзакта	Сова Харис
XII	2,7%			2,7%	
I	2,5%				2,3%
II	2,1%	3,8	1,6%	1,8%	2,7%
III			2,5%		

5

Месец	Алфари сърч	Афис	Галъп	Екзакта	Сова Харис
I	7,0%				
II	6,1%	7,3%	6,0%	6,0%	2,3%
III			3,2%		

6

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Сова Харис
I	2,6%			3,0%
II	5,5%	7,7%	6,1%	7,0%
III			5,0%	

7

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Екзакта	Сова Харис
XII	6,9%	4,8%		5,8%	
I	5,2%				4,2%
II	5,0%	3,3%	4,6%	5,6%	4,5%
III			3,1%		

8

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Екзакта	Сова Харис
XII	1,6%			3,0%	
I	3,1%				1,5%
II	3,2%	2,4%	1,3%	3,0%	1,1%
III			1,9%		

**ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО
В ИНСТИТУЦИИТЕ АПРИЛ 2014**

**ДОКЛАД С АНАЛИЗ И ПРОГНОЗА
ЗА (НЕ)ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ**

Докладът анализира доверието в политическите институции, както и действията и поведението им в периода 21.03.2014–17.04.2014 г. Той не изразява политически и идеологически пристрастия. Докладът не е достатъчно основание за вземането на каквито и да било политически решения; не е в състояние да сподели отговорността за тях. Позовавания, цитирания и изваждане на смисъла от неговия контекст са некоректни. Този доклад не е предназначен да бъде част от публичния дебат. Авторите не носят отговорност за информация и материали, изхождащи от други източници и не носят пряка или косвена отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в доклада. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на доклада не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели - докладът не е част от публичния, а от академичния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

С приближаването на европейските избори през май нараства напрежението между основните политически партии, включително вътре в управляващия съюз, а темата за предсрочни парламентарни избори отново се връща в политическия дневен ред.

В опит да преодолеят изтичането на подкрепа към по-малките формации, ГЕРБ и БСП продължават стратегията си на лидерски сблъсък помежду си. Прекаленото засилване на тази кампания може да даде обратен ефект. Трите нови формации – АБВ, ББЦ и Реформаторският блок се позиционират като алтернатива на оста на двете големи партии.

В комуникационните стратегии на партиите липсва конкретика и ясно разграничаващи се послания, както по отношение на развитието на ЕС, така и по отношение на националните приоритети на България. Управляващи и опозиция не споделят частично или изцяло съюзническата позиция, заета от президента и ключовите членове на правителството. На този етап ефектът на кризата не може да бъде определен на основата на настоящите проучвания на общественото мнение. Влиянието ѝ най-вероятно ще бъде по-ясно измерено през следващия месец.

На старта на кампанията за европейските избори предимството на блока БСП/КБ и ДПС над ГЕРБ е солидно. След тези избори ДПС ще може да избира дали да отърве управляващата коалиция от „Атака“ или да продължи да управлява с нея. БСП/КБ няма възможност да попречи на Движението и ГЕРБ да предизвикат предсрочни избори, ако двете партии решат да го направят. Пробният тест на единодействието помежду им мина успешно при гласуването на промените в Избирателния кодекс.

Рисков контекст¹ и послания на политическите партии

Докладът си поставя за цел да анализира комуникационните стратегии на основните партии; да отрази промените в обществените нагласи към управляващите и опозицията спрямо миналия период и да проследи как кризата с Русия ще се отрази на (не)доверието към политическите институции.

Налице са значими различия, в сравнение с предишните кампании за европейски избори в България през 2007 и 2009 г., които се характеризираха със значително по-нисък интерес от страна на политическите партии, интензивност и острота на дебата, в ситуация на спокойна геополитическа обстановка.

Изходът от предстоящите избори ще се окаже решаващ за съдбата на кабинета „Орешарски“. Това предопределя големия им залог за основните политически партии на национално ниво. Той е подчертан от решението на почти всички партийни лидери (с изключение на ГЕРБ, АБВ и ДПС) да оглавят листите на своите формации за предстоящият вот.

Ситуацията, в която ще се проведат изборите, се променя под въздействието на руско-украинската криза, която прерасна в конфликт на НАТО и ЕС с Руската федерация: за първи път са налице елементи на пропукване на националния консенсус по отношение на принадлежността на България към атлантическото и европейско пространство;

съюзническата позиция на президента Р. Плевнелиев и правителството заплашва да увеличи вакуума между политическия елит и обществото; трансформира политическия процес в страната и увеличава натиска върху партиите да се препозиционират спрямо новите обстоятелства; събужда традиционни сантименти и демаркационни линии на основата на противопоставяне на „русофили и русофоби“, като по този начин подлага под въпрос единството на нацията.

На този етап изследванията на общественото мнение не дават категоричен отговор за влиянието на кризата върху доверието към основните политическите партии и институции. През разглеждания период то остава на обичайните критично ниски нива по отношение на институциите. Не се наблюдават и съществени промени в електоралната подкрепа към основните политически сили.

В настоящето изследване фокусът е насочен към анализ на съдържанието и функциите на политическия дискурс като един от най-важните елементи на комуникацията в условията на предизборна кампания. Детайлно ще бъдат проследени процесите на убеждаване и мотивиране на избирателите, използвани от основните политически партии.

Анализираме *основните политически послания*, излъчени в анализирания период от всяка от политическите партии в сравнителна перспектива. Стремим се да решим следните задачи чрез content анализ на вербални (устни или писмени) теми и съобщения в количествена и качествена перспектива; и семантичен анализ на политическото говорене: 1) да идентифицираме основните теми на кампанията им; 2) да установим приоритетните им послания; 3) да разкрием подхода им при структуриране на посланията и да предложим интерпретация на значенията; 4) да определим наличие или липса на ценностна ориентация на посланията; 5) да открием промяна, в случай, че има такава, на използваните комуникационни стратегии в сравнение с предишния разглеждан период; 6) да анализираме (не)успеха на комуникационните стратегии.

Предмет на анализа са:² 1) основните теми и послания, върху които партиите акцентират; 2) специфичните ползи за избирателите, предложени в предизборните програми и поетите ангажименти за реализация на конкретни политики; 3) ключовите думи; 4) идеологическите ценности като конструиращ елемент.

В месеца преди официалния старт на кампанията за Европейски парламент на 25 април дебатът между основните политически партии е реализиран почти изцяло на базата на теми от националния дневен ред. В голямата си част те преповтарят основните приоритети от последните парламентарни избори и доколкото се явяват общи за почти всички формации, макар и с различна относителна тежест, не успяват да се превърнат в конкурентно предимство за никоя от тях. Европейският контекст е артикулиран през посланието за необходимост от защита на българския национален интерес в рамките на общото европейско пространство, което също е възприето от всички политически сили. Като цяло отсъства стратегическа визия за развитието на Европа, с изключение отчасти на програмата на БСП („социална Европа“) и РБ („енергийно независима Европа“).

Следващата таблица е обобщение на най-актуалните теми в периода 21.03.2014 – 17.04.2014 г. за всяка от разглежданите партии* (Я - ядро, П - присъства, но не е ядро, И – индикация, не е изрично подчертана):

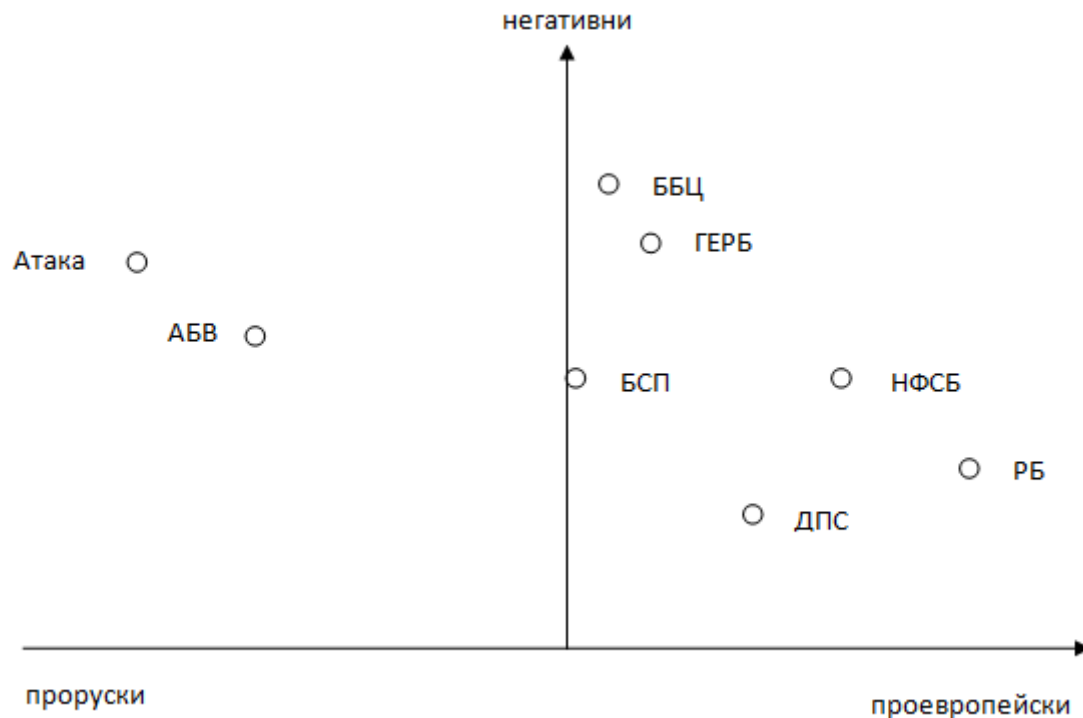
Теми	БСП/КБ	ГЕРБ	ДПС	ББЦ	АБВ	РБ	Атака	НФСБ
Бъдещето на ЕС	Я	И	И	П	П	П		И
Защита на българския интерес в ЕС	Я	П	П	Я	Я	Я	Я	П
Задкулисие в политиката	И	П	И	Я	Я	Я	И	И
Предсрочни избори		Я		Я	П	Я	П	И
Провеждане на операция „Чисти ръце“		И		Я		П	П	И
Енергетика	П	П	П	И	П	Я	И	И
Промяна на Конституцията		П		П	Я	П		
Реиндустриализация	Я			П	И	И		
Отмяна на плоския данък	П	И		Я	Я			И
Малък и среден бизнес	П	П		П	И	П		И
Борба с безработицата, по-високи доходи	Я	П		П	П	Я		И
Борба с монополите	П	И		П	П	П	П	И
Защита на потребителите срещу банките и чуждестранните ЕРП-та	П			П		И	П	
Противодействие на демографската криза	И	И		П	Я	И	И	И
Развитие на регионите	П	И	И	Я	П	П		И
Спрени евро фондове		Я				П		
Образование, здравеопазване, пенсионна система	П	И		П	Я	П		И
Кризата в Украйна	П	П	И	П	Я	П	Я	П
АЕЦ „Белене“					Я			

Невъзможността на партиите да формулират ясни и разграничени послания, на основата на които да се позиционират една срещу друга, намира своето отражение в повишаване на цялостния негативен тон на кампанията, който остава доминиращ при „България без цензура“, ГЕРБ и „Атака“, но постепенно се покачва и при останалите.

През последните месеци възникналата криза промени дневния ред пред държавните институции и политическите партии. Това доведе до вътрешно реструктуриране на политическата среда в страната като политическите партии се оказаха в ситуация, в която се налага да се позиционират спрямо съюзническата позиция, заета от президента и правителството. Народното събрание на практика не зае позиция по геополитическия конфликт с Руската федерация,³ в който фактически страна е и България, като по този начин обезсили позициите на президента и правителството и увеличи натиска върху партиите да запълнят създалия се вакуум.

Създалата се ситуация придава ново значение на европейските избори и възможност дебатът да бъде осмислен и пренесен на ценностно ниво.

Разпределение на посланията на политическите партии на основата на процент на негативност и по оста проевропейска – проруска позиция:

БСП/КБ променя своето политическо дебатиране; говоренето се измества от европейския контекст към въпроси и политики от национално значение и засилване на лидерския сблъсък с ГЕРБ. Използваната комуникационна стратегия има за цел да утвърди образа на БСП като лидер в лявото политическо пространство и да не допусне отливане на подкрепа към по-малките конкурентни формации: 1) силни социални послания (в национален и европейски контекст, поява на елементи на популизъм – позиции срещу банките, чуждестранните ЕРП-та и т.н.); 2) посоката на критично говорене към ГЕРБ също се реализира на социална база („политиката на Дянков – социален геноцид“ и т.н.); 3) противоборството между БСП и ГЕРБ се прехвърля на европейско равнище чрез конституиране на образите на ПЕС (защитник на българските национални интереси, социално бъдеще за ЕС) и ЕНП (виновен за сегашната ситуация в Европа, разрушил европейския социален модел).

На семантично ниво избраният подход се осъществява като образите на БСП и ГЕРБ се противопоставят огледално: 1) БСП – ключови думи и словосъчетания с позитивна конотация – „справедливост“, „промяна“, „кауза“, „солидарност“, „по-добро бъдеще“, „създава“, „възстановява“, „нормализира“, „защитава“, „добър живот“, „високи доходи“, „работни места“ и т.н.; ГЕРБ – обратно – „безвреме“, „социален геноцид“, „рекети“, „репресия“, „руши“, „саботира“ и т.н.

БСП срещат значителни трудности при аргументирането на позицията си по конфликта с Русия. Поставен под натиска на електората на лявата страна, където проруската ориентация е най-силно изразена, „Атака“ и АБВ, от една страна, и необходимостта поне отчасти да следва общата европейска рамка на дебата, Сергей Станишев към момента не успява ефективно да противодейства на рисковете от създалата се ситуация. Той се дистанцира от позицията на премиера и външния министър и се опитва да защитава проруските тези чрез парламентарната група на КБ в лицето на Янаки Стоилов, което допълнително обърква избирателите.

На този етап изследванията все още не отразяват въздействието на риска върху обществените нагласи в полза на БСП. Партията стабилизира позицията си вляво⁴ и не отбелязва отлив на електорат към АБВ и другите по-малки партии.

ГЕРБ. Както и през предходния период тук изцяло доминират негативните послания. Налице е разлика в адресата, като на този етап критиките се насочват към правителството на Пламен Орешарски (в секторите, които ГЕРБ счита за най-голям успех на своето управление – икономическа стабилност, развитие на инфраструктурата и усвояване на европейските фондове) и намаляват по отношение Сергей Станишев.

Партията почти не участва в дебата за реализиране на конкретни политики, както на национално ниво, така и относно бъдещото развитие на Европа. Европейската тема е развита частично от водача на листата Томислав Дончев, но отново липсва конкретика. В последните дни Бойко Борисов отново активизира своето опозиционно поведение и извади на дневен ред темата за провеждане на предсрочни избори „2 в 1“ през май, впоследствие – през есента.

Както и при БСП, стратегията се изгражда на основата на огледален образ на двете партии: 1) ГЕРБ – „победител“, „строи“, „прилив на инвестиции“ и т.н.; 2) БСП (като част от новата „Тройна коалиция“): „фалит“, „немощ“, „пагубна“, „безработица“, „сриват“, „Жан Виденов“ и т.н.

Позиционирането на ГЕРБ спрямо конфликта с Москва е замаскирано чрез характерния за Бойко Борисов противоречив стил на говорене, но на практика е много близо до това на БСП/КБ – „санкциите ще ни ударят“, „не бива да се скарваме с Русия“, „Южен поток“ ни е нужен“.

За трети пореден месец ГЕРБ изглежда успява да запази своята преднина пред БСП⁵ в едно, според левите социолози, равностойно съперничество.

ДПС залага на традиционната за формацията позитивна кампания. В позициите на партията най-отчетливо са откроява дебата върху европейските ценности и утвърждаване на ролята на движението като гарант за тяхното спазване. През разглеждания период движението постепенно започва да увеличава дистанцията си от БСП, с цел да пресрещне евентуални вторични рискове, свързани с резултатите от изборите.

ДПС не е засегна от напрежението в БСП/КБ по отношение на Русия и поддържа проевропейска позиция. Партията запазва обичайните си равнища на подкрепа и висока степен на мобилизация.⁶

„Атака“ използва обичайния си предизборен подход за позициониране на основата на една тема – кризата в Украйна. Загубата на легитимност от страна на формацията пречатства възможностите ѝ към момента да повиши доверието към себе си, което остава на нивата от предходните месеци.⁷ На този фон нагнетяването на напрежение чрез яростната защита на проруската позиция – „санкциите срещу Русия са санкции срещу България“, „ако правителството ги подкрепи, ще работим за свалянето му“, „България трябва да наложи вето“ и т.н. повишава шансовете на АБВ да се възползват от създалата се ситуация.

Като нов играч в политическото пространство „България без цензура“ се позиционира на базата на противопоставяне срещу всички „партии на статуквото“. Комуникационната стратегия на формацията представлява конгломерат от настоящи и вече изоставени от останалите партии популистки послания, както на ниво политики (предимно от БСП и АБВ): реиндустриализация, отмяна на плоския данък, борба с демографската криза, развитие на регионите, атаки срещу чуждестранните ЕРП-та, банки, частни съдебни изпълнители и т.н., така и на ниво политически дискурс („Атака“, БСП, АБВ, РБ, ГЕРБ): „окрадоха държавата“, „преди 25 години беше по-добре“, „ние не сме управлявали“, „ще свалим ДПС от власт“ и т.н., на фона на яростен реваншизъм. Преобладават негативизмът и силната персонификация, най-вече по отношение на президента Плевнелиев и ГЕРБ – „слуги на Иво Прокопиев“ и т.н.

Партията представя противоречива позиция по отношение на конфликта в Украйна – „санкциите срещу Русия ще бъдат катастрофа за нас“, „България може да е врата на Русия към Европа“, „ние трябва да сме плътно с ЕС“, което я поставя съвсем близо до позицията, заета от ГЕРБ.

Към момента формацията запазва позициите си от предходните месеци.⁸

Стратегията на **АБВ**, както и тази на ББЦ, се осъществява на основата на изграждане на образа като алтернатива на статуквото – „задулисието“, „Коалиция 2+“, „Тайната коалиция“. През последния месец формацията продължава стратегията си на умерен паритет между различните послания, насочени най-вече към електората на левицата и националистическата ниша. Нараства критичното говорене срещу БСП и ГЕРБ на една плоскост – срещу реализираните от тях политики в сферата на икономиката, спирането на проекта „Белене“ и кадровите назначения.

Значителна възможност за увеличаване на електоралния потенциал представлява заетата твърда проруска позиция от АБВ по отношение на кризата в Украйна – „санкциите срещу Русия са несправедливи“, „те ще имат тежки последствия за българската икономика и туризъм“, „братска Русия“ и т.н.

През последният месец нарастват разминаванията в данните на социологическите агенции по отношение на по-малките партии, в това число и АБВ.⁹ Движението притежава потенциал за допълнителна подкрепа във връзка със позицията си за конфликта с Русия, която към момента не е регистрирана.

Реформаторският блок продължава да среща големи трудности при формирането на своя образ – от една страна, поради разнородния характер на съставляващите го партии, от друга – поради обстоятелството, че изградената първоначална позиция на противопоставяне срещу статуквото и мафията, беше иззета от АБВ и ББЦ, а от трета – посланията и действия на коалицията се разминават, например включването на петте лидери на партии в листата за предстоящите избори, което влезе в противоречие с наложения граждански облик на блока.

Всичко това рефлектира и на ниво програма и конкретни политики, които се характеризират с хаотичност и липса на ясно разграничени от останалите партии приоритети.

Конфликтът с Русия се явява шансът на РБ да преодолее тези проблеми. Коалицията влезе остро в дебата срещу руската анексия на Крим,¹⁰ а през последните дни полага

значителни усилия да се позиционира в защита на европейското членство на България и да му придаде нов смисъл – отстояване на енергийната независимост на страната, която да стане инициатор, заедно с Полша, Румъния и балтийските страни, на общ европейски енергиен съюз.

Данните при измерване на електоралната тежест на РБ през периода също се разминават.¹¹ Най-сериозната опасност пред коалицията е използването на възможността за преференция в листата, което от една страна е възможност да бъде повишена общата подкрепа, но от друга – допълнително ще рефлектира върху усилията за конструиране на единен образ.

Комуникационната стратегия на **НФСБ** е изградена на основата на противопоставяне, както срещу управляващия съюз – „управлението на ДПС“, така и срещу „Атака“ като основен конкурент. Това предопределя и позицията на Фронта по отношение на кризата в Украйна като проевропейска – макар че не заема категорично становище относно санкциите срещу Русия, партията се обявява „срещу прекрояването на граници в 21 в.“, подчертава, че без НАТО и ЕС, България е заплашена от турска инвазия, а „Атака“ е обвинена, че защитава интересите на друга държава срещу заплащане – „путинофили“, „получават пари от православна организация в Солун“ и т.н.

Фронтът запазва водещите си позиции спрямо „Атака“ през разглеждания период, но към момента също не успява да спечели необходимата за спечелване на представителство в ЕП подкрепа.¹²

Прогноза за резултатите от изборите за Европейски парламент

Има признаци за намаляване на вероятността за консолидиране на електоралните нагласи около два основни центъра ГЕРБ и КБ, поради което по-малките политически формации да изгубят шансове за представителство в Европейския парламент. Наблюдава се висока степен на фрагментация, както в обществото, така и в електоралните предпочитания, което прави по-вероятно разпиляването на гласове при относително ниска избирателна активност, което може да даде шанс на повече от три политически формации да излъчат свои европейски депутати.

С приближаването на изборите, електоралната мобилизация бележи спад. Причините за това би трябвало да бъдат търсени по посока на изострянето на политическото противопоставяне, в условия на дълбока криза на доверие към всички политически институции. Намалява относителният дял на онези, които заявяват, че са твърдо решени да гласуват. Специфичният контекст, в който предстои да се проведе предизборната кампания няма да промени съществено тази тенденция.

Очакваната избирателна активност е под 2 500 000 избиратели. На изборите за Европейски парламент през 2009 година гласуваха 2 576 434 избиратели. Няма основания да се очаква, че общата избирателна активност на 25 май 2014 година ще повтори тази стойност. Независимо от късното приемане на изцяло нов Изборен кодекс и съкратените срокове за подготовка на изборите, малко вероятен е сценарий, при който резултатите да бъдат повлияни съществено от наличието на значителен брой невалидни бюлетини.

Запазва се тенденцията за известно предимство на ГЕРБ пред КБ. Електоралният потенциал на двете политически сили е различен – ГЕРБ са постигали резултати около един милион избиратели, докато стабилната подкрепа за КБ е в рамките на около 750 000 души. И двете политически формации разполагат с ограничени възможности за привличане на групи от избиратели, подкрепящи други политически формации. При запазване на тази пропорция, дори и при по-ниска електорална мобилизация сред избирателите на двете формации, това означава вероятност ГЕРБ да спечели един мандат повече от КБ. Това би могло да означава пропорция от 6:5 мандата в Европейския парламент.

Високата мобилизация на ДПС, (което постигна резултат от над 600 000 гласа на парламентарните избори през 2009 г.) може да му осигури три мандата. Движението може да разчита на мобилизация на групи от колебаещи се или дори не гласуващи, но те остават ограничени. Ако ДПС мобилизира всички ресурси, с които разполага, за да постигне резултат, който да го доближи до четвърти мандат, това може да доведе до негативни последици по отношение на позициите на Движението в периода след изборите.

ББЦ бе трайно фаворизирана през изминалите шест месеца като политическа формация, която ще има сигурен участник в Европейския парламент, още преди да е възникнала като политически субект. Коалицията ББЦ-ВМРО-ЗНС-Гергьовден може да разчита на поне един свой представител. Формацията мобилизира подкрепа от широка периферия на политически партии като СДС, ДБГ и „Атака“, но основно разчита на разочаровани симпатизанти на ГЕРБ. Липсата на електорална биография затруднява точността на преценката, но наблюденията показват, че, поне засега, ББЦ изглежда надценена като електорална тежест. Все още формацията няма свое електорално ядро, а по-скоро разчита на амалгама от периферии.

Реформаторският блок разполага с електорален потенциал за поне два мандата в Европейския парламент, но единственият възможен източник за неговата електорална мобилизация зависи от междупартийната конкуренция, която на свой ред компрометира самия политически проект на коалицията. В този смисъл, ако подобна конкуренция успее да осигури един мандат на РБ, то това би могло да доведе до съществена дестабилизация на коалицията в периода след изборите.

Регистрираният от социологическите агенции спад в подкрепата за АБВ може да се дължи на феномена „скрит вот“. Съществуващият политически натиск, който оказва ръководството на БСП върху собствените си структури за разграничаване и противопоставяне срещу АБВ, може да е причина за прикриване на готовността да се гласува за АБВ. Формацията привлича основно разочаровани членове и симпатизанти на БСП и по-малките комунистически партии, но също така и на формации от националистическия спектър като НФСБ. Все пак, движението запазва шансовете си да излъчи поне един евродепутат.

Шансовете на „Атака“ да се доближи до резултата си от 2009 г., (от над 300 000 избиратели) изглеждат малки. Основните групи от избиратели, на които винаги е разчитала партията, в момента са ориентирани към други политически проекти в националистическия спектър. Разчитайки на проруска реторика, „Атака“ може да се опита да привлече периферия на БСП, разочарована от липсата на активна подкрепа за действията на руския президент.

Ако не настъпят съществени промени в рамките на предизборната кампания, очакваното разпределение на 17-те мандата в Европейския парламент би било следното: ГЕРБ – 6 мандата; КБ – 5 мандата; ДПС – 3 мандата; ББЦ – 1 мандат; АБВ – 1 мандат; РБ – 1 мандат.

Подобни резултати биха дали преднина на ЕНП в България с общо 7 мандата, (формирани от ГЕРБ и РБ); ПЕС би постигнала 6 мандата, (от КБ и АБВ); АЛДЕ би имал 3 мандата, осигурени от ДПС, а избория от ББЦ и коалиция ще трябва да определи своите предпочитания между възможна група на консерваторите, ЕНП или парламентарна група на националистите в Европейския парламент.

Заклучение

На старта на кампанията за европейските избори предимството на блока БСП/КБ и ДПС над ГЕРБ е солидно. След тези избори ДПС ще може да избира дали да отърве управляващата коалиция от „Атака“ или да продължи да управлява с нея. БСП/КБ няма възможност да попречи на Движението и ГЕРБ да предизвикат предсрочни избори, ако ДПС реши да го направи. Пробният тест на единодействието помежду им мина успешно при гласуването на промените в Избирателния кодекс.

БЕЛЕЖКИ

¹ Рисков контекст¹ е установяване на обстоятелствата - определяне на външни и вътрешни параметри, които да бъдат отчитани при управлението на риска, и определяне на областта на приложение, както и на критерии за риск за политиката за управление на риска. При изясняване на контекста организацията е в състояние да избира своята реакция по отношение на целта, влиянието, вероятността и последиците. ISO 31000/2009

² За единица анализ се приемат посланията (думи, изрази, словосъчетания и твърдения), излъчени от партийните лидери и обявените водачи на листи през периода. Настоящото изследване не претендира за изчерпателност от фактологическа гледна точка, събраните данни нямат за цел да обхванат всичко, излязло от името на основните политически сили, а представляват опит за синтез на техните основни послания

³ До обща позиция на НС не се стигна, въпреки насроченото обсъждане на такава. В заседанието на 19.03.2014 г. Л. Местан поиска отлагане на обсъждането с аргумента „Ако ще трябва да има декларация на Народното събрание, то тя трябва да бъде надпартийна, обща позиция на българския парламент, консенсусна...Още по-добре би било парламент, правителство, президент да успеем да постигнем обща държавна позиция“. <http://www.cross.bg/pozitziya-mestan-deklaratziya-1401857.html#ixzz2xFvvJRiZ> От последвалите изявления на управляващите стана ясно, че Народното събрание няма да успее да изработи обща позиция: М. Миков (23.03.2014) „При тази ситуация е очевидно, че трудно може да се изработи една всеобща позиция за Украйна в Народното събрание. Не знам защо парламентът трябва да бъде тикан в невъзможното.“ <http://bnr.bg/post/100378469/mihail-mikov-trudno-moje-da-se-izraboti-vseobshta-pozicia-po-ukraina> Така постигането на политическо съгласие се отложи за заседанието на Консултативния съвет по национална сигурност при Президента. След приетото с широк консенсус становище на КСНС, от БСП отново се върнаха към темата: Декларация на ПГ на КБ (26.03.2014) „Българският парламент беше в състояние да изработи по-силна и по-балансирана позиция от тази, която се формира след Консултативния съвет.“ <http://www.bsp.bg/bg/novini/view/deklaracij-na-parlamentarnata-grupa-na-koaliciq-za-bylgariq-26-03-2014-g/4793>

4

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Екзакта	Медиана	Сова Харис
II	15,0%	18,0%	18,9%	19,2%		19,9%
III	15,2%	18,0%	9,5%			19,1%
IV			20,0%	18,2%	21,9%	21,9%

5

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Екзакта	Медиана	Сова Харис
II	16,9%	18,6%	17,7%	21,7%		20,1%
III	17,5%	17,0%	20,7%			19,1%
IV			20,9%	22,5%	19,6%	21,9%

6

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Екзакта	Медиана	Сова Харис
II	6,9%	5,3%	6,7%	6,0%		6,1%
III	6,5%	4,8%	6,0%			6,2%
IV			6,4%	6,0%	8,8%	7,0%

7

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Екзакта	Медиана	Сова Харис
II	2,1%	3,8%	1,6%	1,8%		2,7%
III	2,0%	3,2%	2,5 %	2,5%		2,7%
IV			2,2%	2,2%	0,5%	2,2%

8

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Екзакта	Медиана	Сова Харис
II	5,5%	7,7%	6,1%	5%		7,0%
III	5,2%	3,2%	5,0%			6,5%
IV			5,3%	5,3%	7,0%	6,0%

9

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Екзакта	Медиана	Сова Харис
II	6,1%	7,3%	6,0%	6,0%		2,3%
III	4,0%	3,1%	3,2%			2,4%
IV			3,5%	5,0%	3,7%	2,2%

¹⁰ „Реформаторският блок настоява България да има твърда позиция срещу анексията на Крим, като подкрепи международни санкции“ http://blog.reformatorskiblok.bg/2014/03/blog-post_8485.html

11

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Екзакта	Медиана	Сова Харис
II	5,0%	3,3%	4,6%	5,6%		4,5%
III	5,1%	1,3%	2,5%			4,2%
IV			2,2%	5,2%	3,8%	2,8%

12

Месец	Алфа рисърч	Афис	Галъп	Екзакта	Медиана	Сова Харис
II	3,2%	2,4%	1,3%	3,0%		1,1%
III	3,6%	0,9%	1,9%			0,9%
IV			2,4%	3,4%	4,0%	0,9%

**ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО
В ИНСТИТУЦИИТЕ МАЙ 2014**

**ДОКЛАД С АНАЛИЗ И ПРОГНОЗА
ЗА (НЕ)ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ**

Междинният доклад анализира доверието в политическите институции след изборите за Европейски парламент. Докладът не е достатъчно основание за вземането на каквито и да било политически решения; не е в състояние да сподели отговорността за тях. Позовавания, цитирания и изваждане на смисъла от неговия контекст са некоректни. Този доклад не е предназначен да бъде част от публичния дебат.

Авторите не носят отговорност за информация и материали, изхождащи от други източници и не носят пряка или косвена отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в доклада. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на доклада не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели - докладът не е част от публичния, а от академичния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

Европейските избори създават обстановка на критично спадане на доверието в основните политически институции в страната. Това на свой ред създава нови рискове за политическа криза – предсрочно прекратяване мандата на правителството и на Народното събрание още през тази година.

Парламентарно представените политически партии и коалиции (с изключение на ДПС) са основните губещи доверието на избирателите. ПП Атака загуби двамата си европейски депутата и падна под 4% от вота на избирателите. Най-тежка и най-неочаквана е загубата на гласове на избиратели от мандатоносителя БСП/КБ. Победителката на изборите ПП ГЕРБ също губи част от доверието на избирателите си и не демонстрира качества на убедителна управленска алтернатива. Европейските избори задълбочиха недоверието в българската политическа система и сега я изправят пред нови предизвикателства по отношение на управлението на страната и най-вече пред създаването на коалиционно мнозинство с достатъчно доверие, което да поеме управлението на страната.

Пред много тежки проблеми е изправено сегашното управляващо мнозинство в НС. То очевидно не отговаря на вота на избирателите, няма политическа перспектива и е подложено на ерозия.

Европейските избори обезсилиха правителството в основните направления на неговите функции и отговорности. Обществена подкрепа за неговите действия падна до санитарно допустимото най-ниско ниво.

Европейските избори натовариха Президента с отговорността да помогне, за да бъде предотвратена очертаващата се политическа криза.

Анализ на резултатите от изборите за ЕП за партиите/коалициите

Докладът анализира доверието в основните партии и коалиции, такова каквото е показано на последните избори, както и отражението на тези избори върху доверието в основните държавни институции.

Активността на гласоподавателите бе изцяло в прогнозата на ЛУР за „под 2500000 избиратели“.¹ Независимо, че негласувалите от тях знаеха, че тези избори ще окажат силно влияние върху българските институции. Този важен факт може да има само две възможни обяснения:

- Избирателите не виждат реална алтернатива на сегашното управление в лицето на опозицията и нейните водачи. Поради това не са убедени, че вотът им може да промени нещо съществено за тях самите;
- Политическите партии в страната са причинили трайно отрицателно отношение на избирателите към себе си със своето цялостно досегашно поведение и с, като цяло, много слабата и неубедителна предизборна кампания.

Както прогнозирахме в предишните си доклади за доверието в институциите, двете

основни теми в предизборната кампания се оказаха решаващи за резултатите. Тези две конфликтни теми в българското общество са отношението на партиите/коалициите към:

- ЕС, като се разположиха по оста: „ЗА“ и „СРЕЩУ“ ЕВРОПЕЙСКАТА ИНТЕГРАЦИЯ на България;
- съюзническите задължения на България в конфликта на НАТО и ЕС с Руската федерация след анекса на Крим и разпалването на сепаратизъм в Източна Украйна, като се разположиха по оста „МОСКВА“-„БРЮКСЕЛ“.

Партиите/коалициите (ГЕРБ, ДПС и Реформаторският блок), които разположиха своите послания в първото пространство – „ЗА“/„БРЮКСЕЛ“,² спечелиха силно доверие на избирателите, неочаквано за всички политически наблюдатели и анкетни прогнози.

Партиите/коалициите (БСП/КБ, Атака и АБВ), чиито послания бяха разположени във третото пространство – „СРЕЩУ“/„МОСКВА“, се оказаха големите губещи от изборите. Това стана отново неочаквано за всички политически наблюдатели и анкетни прогнози за БСП/КБ и за част от наблюдателите и анкетите за АБВ. Загубата на доверие от страна на „Атака“ има и други допълнителни причини, които не са свързани с конкретното позициониране на партията на европейските избори.

Евроскептичните послания на ББЦ и НФСБ, но все пак споделящи повече или по-малко съюзническата позиция, разположиха тези формации във второто пространство – „СРЕЩУ“/„БРЮКСЕЛ“. Техният резултат е противоречив: успехът на ББЦ е два пъти по-скромен от предварително поставените цели на коалицията, независимо от много масираната предизборна кампания; НФСБ също не успя, но за първи път взе преднина пред „Атака“, нейния пряк съперник за националистическия вот.

Сред наблюдаваните в предишните ни доклади партии и коалиции, потенциални претенденти за участие в ЕП, няма такива, провели кампания в четвъртото пространство, определено от оста „ЗА“ европейската интеграция на страната и оста в подкрепа на каузата „МОСКВА“.

Този пространствен модел на позициониране на партиите/коалициите дава убедителни аргументи за изводите, които ще направим от изборните резултати. Поради отсъствието на субекти в специфичното 4-то пространство, дилемата на европейските избори може да се синтезира и опрости така: „ЗА ЕВРАЗИЯ“-„ЗА ЕВРОПА“

Първо. Ако в българското общество е имало противопоставяне по посочената дилема, то решението е категорично в полза на избора „ЗА ЕВРОПА“. Големите губещи или разочаровани в очакванията си са тези формации, които силно надцениха т.нар. от пропагандата на Кремъл „русофилство“ на българския избирател. Тези среди в БСП/КБ, които се опитват да обяснят неуспеха на коалицията с недостатъчната защита на каузата „ЗА ЕВРАЗИЯ“, следва да отговорят на въпроса защо „Атака“, която защитаваше яростно въпросната кауза, претърпя такова катастрофално поражение.

Второ. За първи път, по пътя на стимулирана отвън конфронтация, българското общество бе поставено пред избора между ЕВРОПА и ЕВРАЗИЯ и избра, неочаквано за своите „познавачи“, и най-категорично, ЕВРОПА. Резултатът със сигурност е голяма изненада за авторите и възложителите на кремълската пропаганда, която

компрометираща своите поддръжници в България. Заключението следва да насочи читателя към угнетяващи изводи за нивото на българския обществен дебат и за неговите „авторитети“. По-дълбокият извод е, че тази незрялост, самозалъгване и продажност на „авторитетите“ доведе до тежки поражения за лявата част от политическата система на страната ни. В предишните си доклади ЛУР предупреди за вероятността от тези последствия.

Трето. Европейските избори отнеха доверието от управляващите, но не го дадоха на техните противници. В резултат, общият риск от дефицит на доверие в партиите и коалициите от политическата система на страната се задълбочи под досегашното си незадоволително ниво. И преди изборите доверието в политическите партии не им позволяваше да предприемат силни политически действия в полза на българските граждани, след изборите е дори по-лошо. Ще аргументираме този извод със следната естествена хипотеза:

Нека предположим, че изборите бяха едновременно за Европейски парламент и за Народно събрание, както настояваше парламентарната опозиция. Резултатът от тях би бил следният:

Управляващата коалиция би останала с 99 места, останали от спечелените 120 на предходните избори; би загубила общо 21 места, като БСП/КБ би се разделила с 32 народни представители, компенсирани от евентуалното увеличение на ДПС с 11;

ГЕРБ биха загубили 14 места и биха се оказали в очевидна неспособност да се представят за алтернатива на управляващите;

Феномен биха били трите нови формации:

- ББЦ би спечелила доверие за 29 народни представители, но те са много по-малко от намерението и очакванията ѝ да бъде алтернатива на сегашните парламентарни управляващи и опозиция и да управлява самостоятелно. Ето защо след изборите ББЦ заяви готовност за коалиране с БСП/КБ, обаче категорично без

ДПС. Но 81 депутати, събрани от двете формации, не са достатъчни и за тази цел;

- Реформаторският блок има доверие за 18 народни представители, но те не са достатъчни на коалицията да управлява заедно със сестринската ГЕРБ. Двете формации биха имали едва 102 депутата;
- АБВ има подкрепа за 11 народни представители. При обявената от формацията позиция на противопоставяне на сегашните парламентарни управляващи, но и на парламентарната опозиция изглежда неясно участието ѝ в някакво управляващо мнозинство: доверието във формацията не е достатъчно да бъде в управляващо мнозинство с БСП/КБ и ДПС; участието ѝ във формация с ГЕРБ и РБ също не позволява създаване на управляващо мнозинство.

В тази силно отслабена хипотетична парламентарна констелация три партии/коалиции могат да решат задачата за създаване на управляващо мнозинство, но само една има две възможности за това – ББЦ:

- ДПС, което, ако се присъедини към ГЕРБ и РБ, би могло да създаде стабилно управляващо мнозинство;
- ББЦ, което създава две управляващи мнозинства: 1) ако се присъедини към формата ГЕРБ и РБ и, 2) ако се присъедини към формата БСП/КБ и ДПС;
- АБВ, което може да усилва управляващо мнозинство само заедно с ББЦ.

Преди да направим заключенията, ще заявим категоричното си убеждение, че въпросната хипотеза не е умозрителна: тези изчисления са направени от всички партии, изпратили и не изпратили свои представители в ЕП; тяхното политическо поведение и действията им до следващите избори ще се базират на тези техни изчисления. Европейските избори вече са произвели своето цялостно и реално въздействие върху българската партийна система.

Заключенията са следните:

Първо. Европейските избори задълбочават недоверието в българската политическа система и я изправят пред нови предизвикателства по отношение на политическото бъдеще на страната. Сред тях на първо място е конструирането на коалиционно мнозинство с достатъчно доверие, за да поеме изпълнителната и законодателната власт. Решенията на най-важния въпрос – за мнозинството, не са очевидни и изискват от всяка партия да направи отстъпки от досегашните си позиции; например ГЕРБ да признае, че няма доверие да управлява страната самостоятелно; ДПС – да потърси отваряне към нови партньори, защото напълно реална е възможността след избори да отиде в опозиция и пр.; ББЦ да направи своя избор между двата варианта.

Второ. Европейските избори разбиха доверието в сегашната управляваща коалиция. Много тежкото поражение на мандатоносителя на правителството БСП/КБ принуди ДПС да започне да търси алтернатива. Всяко тяхно съвместно действие ще бъде посрещано с противопоставяне, практически, от всички страни. Това саботира функционирането на НС и поражда разделение между партньорите.

Трето. Нито ГЕРБ, нито БСП/КБ и ДПС имат достатъчно доверие, за да бъдат стабилни,

че ще участват в управлението на страната след предсрочни избори. В този смисъл, евроизборите заплашиха с неопределеност партийната система. Никой не е истински победител. Всеки зависи от своето поведение и компромиси и от поведението и компромисите на останалите. Никой няма гаранции за положението си в бъдещата политическа констелация.

Въздействие на европейските избори върху Народното събрание

След европейските избори *сегащото мнозинство в Народното събрание е без перспектива*. Очевидна е невъзможността то да възстанови доверието в себе си със силни политически действия. Основните политики на държавните институции, сред които здравеопазването, образованието, енергетиката изискват много трудни и болезнени решения. Тези решения не могат да бъдат проведени от сегашното мнозинство, което е лишено от доверие да управлява. Осъществяването на тези необходими политики би довело до пълно рухване на доверието основно в БСП/КБ.

Досегашното управляващо мнозинство ерозира; депутатите, обявили принадлежност към ББЦ, го напускат и то става напълно зависимо от подкрепата на „Атака“. Не е много вероятен сценарият за реконструиране на мнозинството, за сметка на тази партия; например, чрез външно мотивиране на депутати от нея да я напуснат, да се обявят за независими и да започнат да подкрепят правителството. Още по-малко вероятно е да се присъединят към КБ и съвсем невероятно – към ДПС. Дори да се приведе в действие този сценарий, не е в състояние да даде доверие на парламентарното мнозинство, за да може то безпрепятствено да упражнява функциите си.

Парламентарната констелация не отговаря на доверието на избирателите. Това се отнася както за управляващите, така и за парламентарната опозиция: първите нямат доверие да управляват; вторите нямат основание да претендират, че са единствената опозиция. Европейските избори опровергаха представителността на НС като цяло. Това поставя основната институция на страната в изключително слабата позиция да бъде гръмоотвод на предстоящи конфликти.

Три партии имат доверието да бъдат в парламента, а не са там, което означава, че ще използват всяка възможност да се конфронтират с него. Една партия („Атака“), чието поведение е ключово за поддържането на мнозинството, няма вече нужното доверие да бъде парламентарно представена.

Въздействие на европейските избори върху правителството

Резултатите от европейските избори обезсилиха правителството в следните направления:

Първо. Изпълнителната власт отслабна значително след европейските избори – не е в състояние да управлява така, както преди тях. Причината за това е, че кабинетът е пряко свързан с доверието в мандатоносителя – БСП/КБ, а това е формацията, претърпяла най-тежкото и неочаквано поражение. Кабинетът е създаден и управлява по модел, предложен лично и с пълното ангажиране с отговорността от председателя на БСП Сергей Станишев. Това прави доверието в кабинета и в мандатоносителя подобно на течност в скачени съдове – колкото е в единия, толкова е и в дру¹⁰⁷рия.

Прекратяването на мандата на правителството ще бъде изключително тежък удар върху БСП/КБ и персонално върху нейния председател. От друга страна, не се виждат надеждни продължения на неговото функциониране, поради слабостта на парламентарното мнозинство, което го подкрепя. От трета страна, риск за БСП/КБ създава самото продължаване на живота на правителството. Задаващите се редовни местни избори заплашват мандатоносителя с много тежка загуба и откъсване от избирателите по места. Местните избори не могат да бъдат пренебрегнати като заплаха при трудните решения, които предстои да се вземат, те досега са били винаги решаващ фактор за левицата.

Слабостта на БСП личи и от частичния характер на победата над АБВ. Прекият им конкурент не изпраща европейски депутат, но изглежда, че може да прескочи изборната бариера при скорошни парламентарни избори. Това поддържа под напрежение центробежните сили в БСП и прави действията на ръководството ѝ много трудни. Партията още не се е справила с предизвикателството, отправено от своя бивш президент и не показва, че има ресурс да се справи с него, освен чрез смяна на ръководството си и връщането на отлъчените в лоното на партията.

Второ. ДПС, досегашният най-силен и монолитно подкрепящ правителството фактор, постави под въпрос неговия мандат. ДПС може да поиска повече места в правителството срещу своята подкрепа, защото внася към него почти същото доверие, колкото БСП/КБ, но със сигурност няма да го направи: на първо място, поради заплахата да остане вън от управлението след евентуални предсрочни избори; на второ място, защото разбира, че подобно поведение би било разрушително по отношение и на правителството, и на мнозинството; на трето, защото се стреми да възстанови загубения си авторитет в ЕС с умерено центристко и коалиционно поведение. Партията демонстративно показва, че може да се договаря както с БСП/КБ, така и с ГЕРБ.

Изборните резултати бяха неочаквани за ръководството на ДПС. За силата на изненадата говори обстоятелството, че двете формации от управляващото мнозинство не координираха реакциите си и позициите си след обявяването на резултатите. Това разтвори и показа различията помежду им. Основно те се състоят в следното: БСП/КБ губи от подкрепата на правителството; ДПС печели с всеки ден от участието си във властта, защото превръща всяка своя властова позиция в ресурс за печелене на избиратели. Политическата практика в последните 25 години показва недвусмислено, че ДПС най-силно губи подкрепа, когато не е на власт, затова страхът от излизане от властта е най-голямата му движеща сила.

Трето. Министрите и ръководителите на други национални институции са силно демотивирани от резултатите от европейските избори. Без значение е дали се чувстват заплашени от частични кабинетни промени или не, всички ключови носители на изпълнителна власт са загубили основния аргумент за своето поведение – обществото е загубило доверието си в подкрепящото ги мнозинство в Народното събрание. Ако са верни основателните за мнозина подозрения, че правителството се стреми да реализира интересите на Кремъл в България, то е в немощ да реши такива задачи; трудно ще се намерят хора, които да тръгнат срещу интересите на страната си и на ЕС в полза на трета страна и при това да са компетентни да го направят.

Четвърто. Поради много ниското доверие, премиерът не е в състояние да решава посочените по-горе тежки въпроси в ключовите сектори и се превръща в заложник на

партийните ръководства на мнозинството. Изходите за него са два: а) палиативен – да направи министерски промени; б) да поиска вот на доверие с кратка програма, която завършва с предсрочни избори, за да може да запази санитарно необходимото доверие в изпълнителната власт и професионалния си авторитет.

При тези условия, вариантите за действие на БСП/КБ и ДПС са ограничени до следното:

- Да избегнат спешни предсрочни избори за Народно събрание, за да избегнат най-голямата опасност – да покажат непростима слабост пред очите на своите избиратели;
- Да се гарантират срещу враждебни действия на назначено от Президента служебно правителство или, ако могат, да не го допуснат;
- Да укрепят временно управлението и да обявят хоризонт за предсрочни избори.

Европейските избори и Президентът

Президентът, който би трябвало да не е засегнат от резултатите от европейските избори, получи на тях неочаквана от никого подкрепа. Причината е кризисният за политическата система следизборен контекст. Той единствен не е засегнат от отлива на доверие. Нещо повече, партийните атаки срещу неговата категорично проевропейска и съюзническа позиция, получиха категорично противопоставяне от страна на вота на избирателите; вероятно не защото избирателите се впуснаха масово да го защитават, а защото неговата позиция напълно съвпадна с позицията на голямото мнозинство в българското общество.

Нарасналото недоверие в политическата система – в партиите, парламента и правителството след европейските избори засилва ролята и отговорностите на Президента. От него се очаква да бъде много повече от активен участник в намирането на изход от назряващата политическа криза, той следва да помогне да се намери и посочи изходът от нея. Това е неговият шанс да влезе в ролята си на държавен глава и да намери политическия консенсус, необходим на страната. В този момент, иначе слабо значимата му представителна власт, става изключително важна и може да послужи като средство за намиране на национално решение.

Решаването на тази задача изисква повече доверие от това, с което Президентът разполага. Предишните му позиции и битки ерозираха значителна част от доверието, което той получи след президентските избори. Предизвикателството за него обаче е да реши точно тази много трудна ситуация: по този начин би възстановил част от обществената си подкрепа; в противен случай, ще загуби шансовете си да получи отново доверието на избирателите.

„В президентството няма да се правят коалиции, в какъвто и да е формат. Не очаквайте от мен посредничество и политическо брокерство“,⁹ заяви Президентът. Едновременно опитва консултации с ДПС, ГЕРБ и БСП/КБ, което дава основание да се предполага, че има представа за отговорностите пред себе си в сегашната критична за страната политическа обстановка.

Заклучение

Европейските избори в комбинация с конфликта с Русия поставиха на тежко изпитание българската политическа система. ЛУР към НБУ предупреди навреме за второто изпитание, което дойде отвън и остана неочаквано и неосмислено от голямото мнозинство политически лидери. Политическите партии/коалиции не успяха да намерят верните отговори на двете предизвикателства едновременно и това доведе до ново, изненадващо за всички намаление на доверието в тях, като единствен източник и политическо основание да представляват българското общество.

След изборите българското общество стана по-неадекватно политически представено, а България стана по-слабо управляема, поради демонстрирания дефицит на доверие към институциите от страна на избирателите.

БЕЛЕЖКИ

¹ „На изборите за Европейски парламент през 2009 година гласуваха 2 576 434 избиратели. Няма основания да се очаква, че общата избирателна активност на 25 май 2014 година ще надхвърли тази стойност“. (Доклад за доверието в институциите - ЛУР април 2014) [http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=products&categories_id\[0\]=7&categories_id\[1\]=8&products_id=46&tx_multishop_pi1\[page_section\]=products_detail](http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=products&categories_id[0]=7&categories_id[1]=8&products_id=46&tx_multishop_pi1[page_section]=products_detail)

² (Политическият дискурс в кампанията за Европейски парламент 2014 - ЛУР май 2014) [http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=news&tx_ttnews\[tt_news\]=118&cHash=7107f6666ff916422afda6802bb74448](http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=news&tx_ttnews[tt_news]=118&cHash=7107f6666ff916422afda6802bb74448)

³ „ До момента без партия и структури ни дават 3% доверие, ако на евроизборите гласуват около 50%, то ще имаме 6%, което прави двама евродепутати. Нашата цел е те да достигнат до четирима“. (Н. Бареков – 21.12.2013) http://www.livenews.bg/barekov-borim-se-za-4-ma-evrodeputati-video-52323.html?utm_source=flip.bg

⁴ „ Искам да имам 70-80 резултата, което е постижимо, ние ще утроим нашия резултат. Ако БСП успее да се реформира и смени това поколение и млади хора поемат там, те имат шанс да вкарат 40-50 мандата в следващия парламент и да станат нещо като по-малък, но аз ще ги приема като равностоен коалиционен партньор в едно експертно правителство, на което ще трябва обаче да приемат аз да съм министър-председател“. (Н. Бареков – 28.05.2014) <http://www.focus-news.net/news/2014/05/28/1925181/nikolay-barekov-az-iskam-da-upravlyavam-balgariya-kato-ministar-predsdatel.html>

⁵ „Няма да водя разговори за коалиции с ГЕРБ, БСП и ДПС. С тях сме конкуренти до изборите.“ (Г. Първанов – 29.05.2014) http://news.ibox.bg/news/id_682481045

⁶ „Политическите реалности не позволяват кабинета на Орешарски да изкара мандата си“. (Л. Местан – 28.05.2014) http://www.dnevnik.bg/izbori2014/2014/05/28/2309931_ljutvi_mestan_niama_variant_pravitelstvoto_da_izkara/

⁷ „Чл. 1. (1) България е република с парламентарно управление.“ <http://www.parliament.bg/bg/const>

⁸ „Ако европейският вот прелегитимира кабинета, ако партиите, които стоят зад него, получат подобаващо доверие, кабинетът може да изкара пълния си мандат“. (Л. Местан – 08.03.2014) <http://m.dnes.bg/politika/2014/03/08/liutvi-mestan-obiden-na-bsp-no-ne-fatalno.218272>

⁹ <http://dnes.dir.bg/news/kabinet-rosen-plevneliev-izbori2013-16786587?nt=4>

**ПЕРИОДИЧЕН ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО
В ИНСТИТУЦИИТЕ, ЮНИ 2014**

**ДОКЛАД С АНАЛИЗ И ПРОГНОЗА
ЗА (НЕ)ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ**

Този доклад се отнася до ресурса от доверие, с което разполагат парламентарните и извънпарламентарните формации и държавните институции, като фактор за тяхната политическа ефикасност и ефективност; анализира общественото мнение за политическите реалности, действията и официалното говорене на институциите. Този доклад не е предназначен да бъде част от публичния дебат.

Авторите не носят отговорност за информация и материали, изхождащи от други източници и не носят пряка или косвена отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в доклада. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на доклада не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели - докладът не е част от публичния, а от академичния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

От началото на годината крайно конфликтната политическа ситуация ерозира доверието към всички институции. Както беше предвидено от ЛУР, резултатите от изборите за Европейски парламент предизвикаха отново – след 15-месечно прекъсване, политическа криза с дългосрочни последици. Такава криза носи в себе си опасност да бъде продължителна и много трудна за възпиране и управление; има потенциал да предизвика вторична вълна от рискове за управлението, икономиката и социалното равновесие в страната.

Политическата криза вече породила допълнителни рискове пред българската икономика, поради спрените европейски програми и финансиране, тревогите за неизпълнение на приходите на републиканския бюджет и увеличаващите се дефицити в енергетиката, здравеопазването, транспорта и други сектори. Агенцията Standard & Poor's понижи кредитния рейтинг на страна за първи път след 1996 г.

Предстоящите предсрочни парламентарни избори правят трудна прогнозата за доверието в бъдещите законодателна и изпълнителна власт. Политическите институции са пред сериозно изпитание на недостиг на доверие за управление на страната.

Въведение

Както констатирахме в доклада на ЛУР от октомври 2013 г.¹ предсрочните парламентарни избори през 2013 г. не зададоха ясна управленска алтернатива и поставиха политическата система на страната в положение на неустойчивост и неравновесие. Правителството на Пламен Орешарски започна своята дейност с ниско обществено доверие, в условията на нестабилна и полускрита парламентарна подкрепа. Само няколко месеца по-късно, вследствие на вълната от протести, свързани с поредица компрометирани назначения и породеното обществено напрежение, недоверието в кабинета премина историческия рисков критерий за криза.

Анализът ни още тогава показа, че правителството се намира в същата ситуация като това на Андрей Луканов през 1990 г. и дори в по-тежка от това на Бойко Борисов през февруари 2013 г.²

Въпреки това, закрепването във властта на управляващия политически съюз и намаляването на силата на протестите към края на годината, доведоха до частична стабилизация на управлението и намаляване на риска от предизвикване на парламентарна и правителствена криза. Както първи прогнозирахме от ЛУР – *„надеждите за развръзка се прехвърлиха към изборите за Европейски парламент“*.³

През изминалата година основните политически институции в страната възпроизвеждаха и поддържаха състояние на нарастващо недоверие към себе си, което на практика ограничи възможностите им да реализират своите законодателни и управленски намерения. Европейските избори през май разкриха в пълна степен тази картина на загуба на обществена легитимност. БСП и „Атака“, две от трите партии, които стояха зад правителството и не разполагаха със специфичните средства и способности на ДПС, претърпяха най-тежки поражения. Резултатите не очертаха ГЕРБ

като управленска алтернатива.

Положителният сигнал на резултатите от изминалите избори е категоричното потвърждение на европейския избор на страната и отхвърляне на пропагандно внушения конфликт за русо(филство)фобство. Противно на очакванията на мнозинството от анализаторите, европейският избор на обществото нанесе тежки поражения на левицата и на формациите, които защитават позициите на Кремъл. В доклада си от април ЛУР предупреди за тази опасност.⁴

Противоречията, конфронтирали открито ДПС и БСП лишиха правителството от неговата парламентарна подкрепа. След серията взаимни обвинения и противоречиви послания на двете основни партии, държавните институции са блокирани и с неясна перспектива. Това увеличава силно вторичните рискове за България.

Доверие в парламентарните формации

Непосредствено след съставянето на кабинета „Орешарски“ сондажите на общественото мнение показваха нарастване на подкрепата за **БСП/КБ** най-вече в следствие на мобилизиращия ефект, който протестите и остро обществено противопоставяне оказваха върху електората на левицата. През януари този ефект изглеждаше вече изчерпан и всички изследвания регистрираха спад в доверието и доближаване до електоралната подкрепа за ГЕРБ. През следващите месеци до изборите тази тенденция се запази, като на практика почти никой не успя да прогнозира размерите на загубата, която претърпя БСП/КБ на 25 май.

Неочаквано тежкото поражение изправи левицата пред изключително сложна ситуация. Резултатите показват, че основно социалистите са понесли негативите от едногодишното управление, като подкрепата за тях се е свила в рамките на най-твърдото ядро на поддръжниците им. Различните обяснения относно причината за поражението: компрометираното участие на БСП/КБ във властта във формат с ДПС и „Атака“; появата на формацията на Г. Първанов и недостатъчната защита на позициите на Кремъл, отстъпват в полза на аргумента, че поражението е заради позицията на формацията в конфликта на ЕС и НАТО с Русия.

Оценката на позициите на левицата преди изборите следва да се базира на следните елементи:

В седмиците след обявяването на резултатите БСП влязоха в режим на минимизиране на щетите, но това доведе до противоречиво и неясно поведение, което по-скоро може да причини ново намаляване на доверието във формацията.

Сблъскана с основния си партньор ДПС, БСП/КБ е пред големия риск да попадне в положението на ГЕРБ от 2013–2014 г. – изолация от обществото и от останалите политически сили. Традиционното излизане от криза в България е съпроводено с посочване на партия-грешник, върху която се стоварва цялата отговорност, включително на останалите партийни и държавни институции.

Говорителите на левицата дават признаци, че очакват изборно поражение. Това говорене най-вероятно произтича от пораженски настроения на нейните поддръжници. Предварително самообявила се за победена коалиция губи значителна част от

периферията на своите гласоподаватели.

В БСП и в Коалиция за България има силни вътрешни противоречия. Левите отиват на избори с постоянно губещ водач.

Видим е страхът в БСП от служебното правителство, много е вероятно то да разкрие позорни и осъдителни действия на тяхното управление.

В началото доверието в **ГЕРБ** като основна парламентарна опозиция следваше нестабилна тенденция на приливи и отливи, което беше пряко отражение на неубедителното ѝ поведение. В началото на годината партията успя да си върне част от загубените позиции и постигна относителна стабилизация на подкрепата към себе си на равнища, близки до тези на БСП. В хода на кампанията ГЕРБ постигна изненадваща мобилизация на своите поддръжници, която ѝ донесе убедителна победа над БСП.

Оценката на позициите на ГЕРБ преди изборите през есента следва да се базира на следните елементи:

Партията продължава да е в изолация от останалите, с изключение на Реформаторския блок, който още не е заявил ясни позиции спрямо нея. Опитите да компенсират самотата си с незначителни за избирателите партньори не могат да решат основния проблем – недостиг на гласове за управлението на страната.

Бойко Борисов и Цветан Цветанов носят много негативи от своето управление: неспособност за решаване проблемите на енергетиката и предсрочното подаване на оставка, за да бъде спасена партията ГЕРБ; купуването на депутати и създаване на платено мнозинство в Народното събрание; коалирането с „Атака“ почти през цялото време на управлението; многократното погазване на Конституцията и законите на страната, сред най-ярките примери за което бяха решението за прехвърляне на частните пенсионни фондове към НОИ през 2010 г., трансферът на средства от НЗОК към МЗ и въвеждането на единно платежно нареждане през 2011 г., всички от които бяха обявени за противоречащи на Конституцията на страната с решения на Конституционния съд; публичното оповестяване на информация от специални разузнавателни средства от Цветан Цветанов извън целите на наказателното производство във връзка с обвиненията срещу лекарите от Горна Оряховица в края на 2010 г., засилването и масовизирането на корупцията и заемането от страна на олигархията и монополистите на ключови позиции в икономиката на страната; опитите за овладяване на съдебната система.

ПП ГЕРБ няма реформаторски опит; поради популисткия си характер не е показала досега, че е в състояние да понесе отговорност за промени и дори за отделни мерки, които са болезнени за обществото и за неговите публични системи.

ГЕРБ нямат никакъв коалиционен опит и не е ясно могат ли изобщо да управляват при споделяне на правомощия и отговорности.

Макар на лидерско ниво да се поддържат непрекъснато контакти, в самата партия има остро негативни настроения на първо място срещу ДПС и след това срещу БСП. Това прави тези партньорства спорни.

Тези обстоятелства, заедно с резултатите от европейските избори, налагат промяна на сегашните стратегически позиции на ГЕРБ. За да преодолее своята изолация и да се върне на власт, партията трябва да направи отстъпки от своите позиции. Такива частични заявки вече бяха направени.⁵ От последователността на тези усилия ще зависи дали ГЕРБ може да формира коалиция, която да бъде управленска алтернатива на съюза, който допусна настоящата политическа криза.

През целия разглеждан период **ДПС** регистрираше традиционните равнища на подкрепа към себе си. Както и при предишни избори, на 25 май се потвърди тезата, че доверието към формацията не зависи от отношението на привържениците ѝ към нейното поведение. Успехът на движението се дължи на способността му да изкарва на избори своите гласове, на фона на ниската активност на останалите.

Оценката на позиционирането на ДПС преди предсрочните избори следва да отчита следните елементи:

При масово гласуване ДПС не може да повтори процентния си резултат от изборите за Европейски парламент. Партията ще използва всички средства и има шансове да запази по-голямата част от подкрепата си, освен ако не допусне разобличения на лица от висшия си ешелон.

След изборите ДПС направи рязък завой в поведението си, свали доверието си в правителството и потърси нови партньори, извън БСП/КБ.⁶ Следва да се наблюдават внимателно стъпките на партията в тази посока. ДПС може да си позволи да извърши остър политически завой. Рискът е дали има път с желания партньор след него. Защото за всички останали политически партии коалирането с ДПС е много опасно и разобличаващо.

Основният риск за ДПС е да остане в опозиция. В това състояние партията губи много гласоподаватели и позиции в местната власт; рискува да загуби трудно създадени млади политици и експерти.

Напълно е възможно връщането на ДПС в една орбита с БСП/КБ, особено ако там се окажат след изборите ББЦ и АБВ. Формирането на четворна коалиция е един от възможните изходи от сегашната политическа криза.

Непосредствено след съставянето на 42-то НС и позиционирането на „Атака“ в него, редом до ДПС, подкрепата към партията рязко се понижи. Известно преодоляване на негативната тенденция на спад беше регистрирано през есента на миналата година, вследствие на радикалните позиции на партията по обществено чувствителните теми като продажбата на земя на чуждестранни граждани и кризата с нелегалните емигранти, но серията скандали около председателя ѝ, предопределиха краха на формацията на изборите за Европейски парламент. Твърдо про-руската позиция в конфликта на ЕС и НАТО с Русия и антиевропейската кампания не донесоха успех на партията.

„Атака“ почти няма възможности за участие в следващо Народно събрание. Важен фактор за това ще бъде и значителното отслабване на Кремъл в конфронтацията с ЕС и НАТО след успешните президентски избори в Украйна на 25 май т.г.

Партията е изместена в националистическата ниша от своя конкурент НФСБ и трудно

може да възстанови водещото си място дори сред бившите си избиратели.

Доверие в извънпарламентарните формации

Два месеца преди изборите „България без цензура“ започна да демонстрира значими равнища на електорално присъствие. До изборите новата формация осъществи най-агресивната и активна кампания, на фона на значителна медийна подкрепа. Това бе отразено в изследванията на общественото мнение, част от които дори предричаха резултати, изпреварващи тези на ДПС. Въпреки това, представянето на формацията се оказва надценено.

Оценката на позициите на коалицията преди предсрочните парламентарни избори следва да се базира на следните обстоятелства:

Коалицията със сигурност не може да повтори своя процентен резултат от Европейските изборите при масово гласуване на избирателите на предсрочни парламентарни избори.

Партията ББЦ рискува да загуби досегашната си финансова подкрепа, поради вътрешните раздори на подкрепящите я досега сили и поради това, че водачът ѝ не може да се позиционира в този конфликт и, ако не извлече полза, то поне да минимизира щетите за коалицията.

Поведението на Николай Бареков след изборите претърпя поврат с демонстрираната готовност за определени отстъпки.⁷ Едновременно претендираното от него място в управлението на страната със сигурност изглежда силно несъразмерно и неоснователно на възможните му партньори от левицата и ДПС.

С оглед на неизбежното провеждане на предсрочни избори, коалицията може да има представителство в следващото Народно събрание; и, в зависимост от прегрупирането на политическите сили – възможността да измести ДПС като балансър в бъдещото управление на страната.

Реформаторският блок отбеляза силен старт в разгара на протестите през лятото на 2013 г., непосредствено след своето възникване. С намаляване на интензивността им обаче, и в следствие на проблемите около подписването на коалиционното споразумение през декември, формацията отбеляза спад в подкрепата за себе си в началото на годината. Следващите месеци затвърдиха негативната тенденция.

Решаващи за преодоляването на изборната бариера бяха силната и категорична проевропейска позиция в конфликта на ЕС и НАТО с Русия и защитата на европейската интеграция, които се превърнаха в основни акценти на кампанията, както и възможността за преференциално гласуване. Резултатите показаха, че формацията е успяла да съхрани в най-голяма степен твърдото ядро от гласоподаватели на ДСБ, докато части от електората на останалите партии, и най-вече от ДБГ, са се пренасочили към други партии.

РБ има потенциал да повтори и да увеличи подкрепата си при по-масово гласуване на избирателите. В това отношение, не са верни крайно некоректните към коалицията прогнози на агенциите за сондажи на общественото мнение.

От ключово значение за бъдещото представяне на РБ ще бъде ясният му политически образ и убедеността на избирателите на Блока, че в него отсъстват дълбоки противоречия и конфликти.

Избирателите на дясната коалиция очакват от нея решителна и безкомпромисна защита на съюзническите позиции и на задълбочаването на европейската интеграция, бързо членство в еврозоната, влизане в Шенгенското пространство, гарантиране на енергийна независимост и балансиране търговски отношения с Руската федерация.

Най-голяма пречка пред Блока остава уклончивата позиция спрямо ГЕРБ – партията, която е доказала, че с лекота не спазва дадените коалиционни обещания; тя умее да превръща тази близост и обещания в доверие в себе си, а не във възможния коалиционен партньор. Затова всяко озоваване в близост до ГЕРБ, елиминира доверието в РБ на неговите избиратели.

Проблемите около БСП/КБ направиха възможно рестартирането на проекта **АБВ** на президента Георги Първанов. Формацията започна силно своето представяне, но в периода до изборите подкрепата за нея намалю, най-вече вследствие на реакционната защита на позициите на Кремъл и антиевропейската риторика. Въпреки че не успя да спечели място в Европейския парламент, тя достигна границата от 4%.

При по-голяма избирателна активност, АБВ е с по-малки шансове за представителство в бъдещото НС. Възможностите ѝ могат да нараснат само при неуспех на ръководството на БСП да овладее вътрешнопартийната криза.

АБВ ще изпита същото негативно въздействие от спирането на „Южен поток“ и отслабването на Кремъл в неговата конфронтация с ЕС и НАТО, както ПП „Атака“.

Въпреки че също не успя на изборите, **НФСБ** за първи път спечели победа над прекия си конкурент „Атака“. През изминалата година подкрепата към фронта запази традиционните си равнища. След краха на „Атака“ това отваря шансове партията да претендира за представителство на националистите в следващото НС.

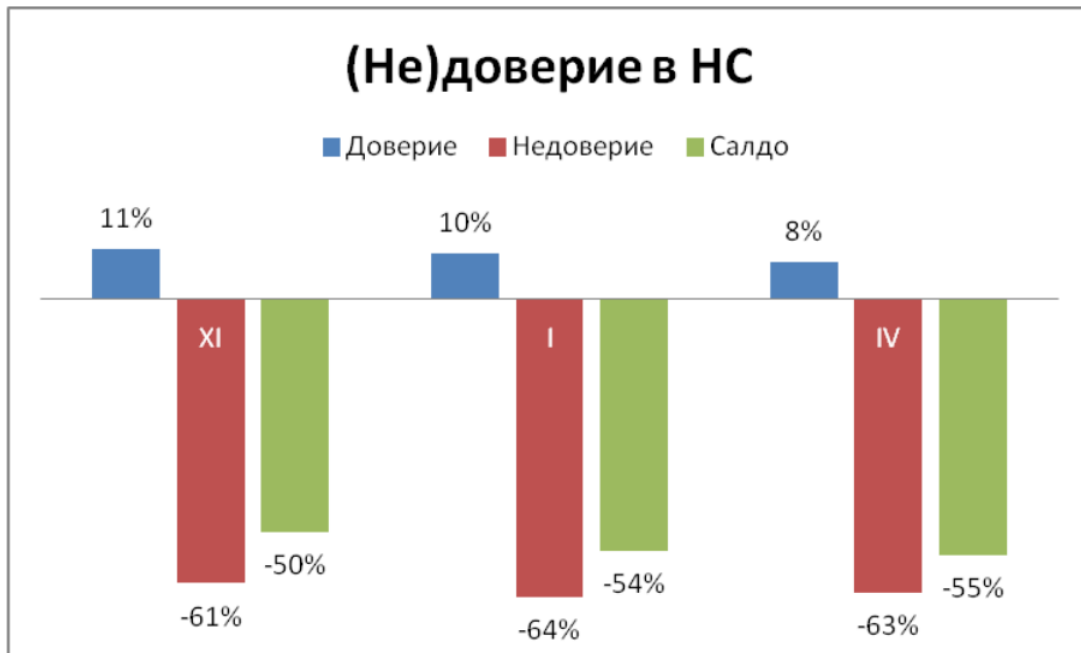
НФСБ не е добре позиционирана за самостоятелно влизане в следващото Народно събрание.

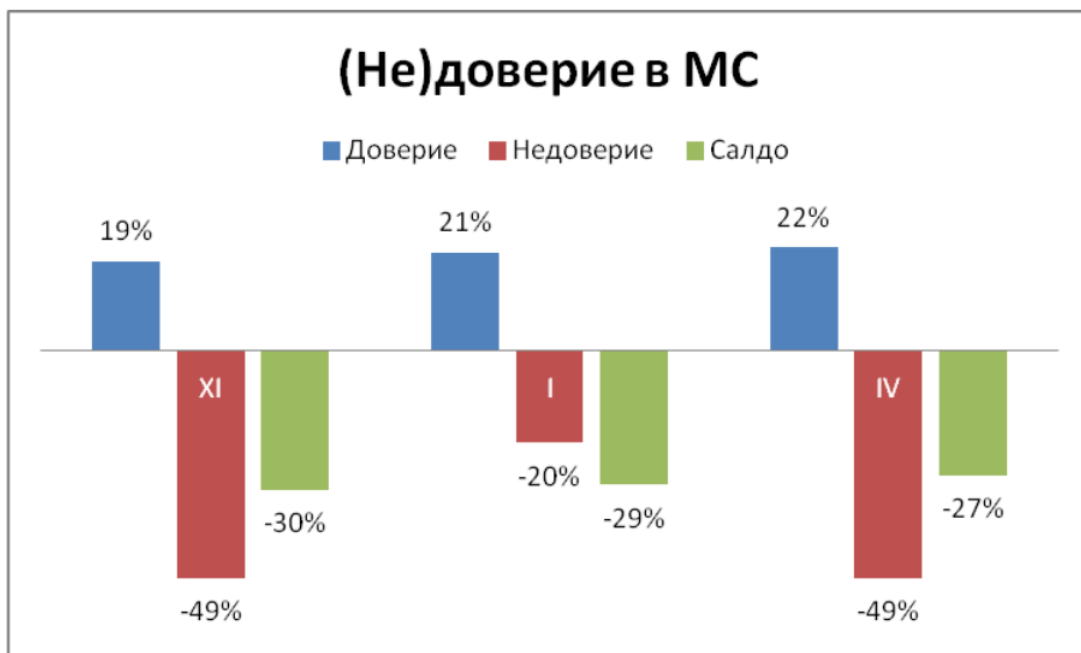
Доверие в основните държавни институции

Народното събрание започна своята дейност с най-високото нетно недоверие, в сравнение с предходните четири парламента. През разглеждания период негативните оценки към дейността му отразяваха в най-голяма степен задълбочаващата се криза на доверие в политическите институции и загубата на перспектива пред управлението на страната.

Резултатите от европейските избори потвърдиха предположенията, че настоящата парламентарна констелация не отговаря на доверието на избирателите.

Правителството почти в самото начало на дейността си предизвика масови протести, което на фона на нестабилната парламентарна конфигурация, задълбочи рисковете пред управлението. Опасността от критична загуба на доверие и предсрочно прекратяване на мандата съпътстваха цялата първа година от мандата на правителството. Причините за това обстоятелство се дължаха в много по-голяма степен на негативното отношение към управляващия политически съюз, отколкото към дейността на кабинета като цяло. В този смисъл правителството се превърна в заложник на своята политическа формула управление БСП+ДПС+„Атака“.

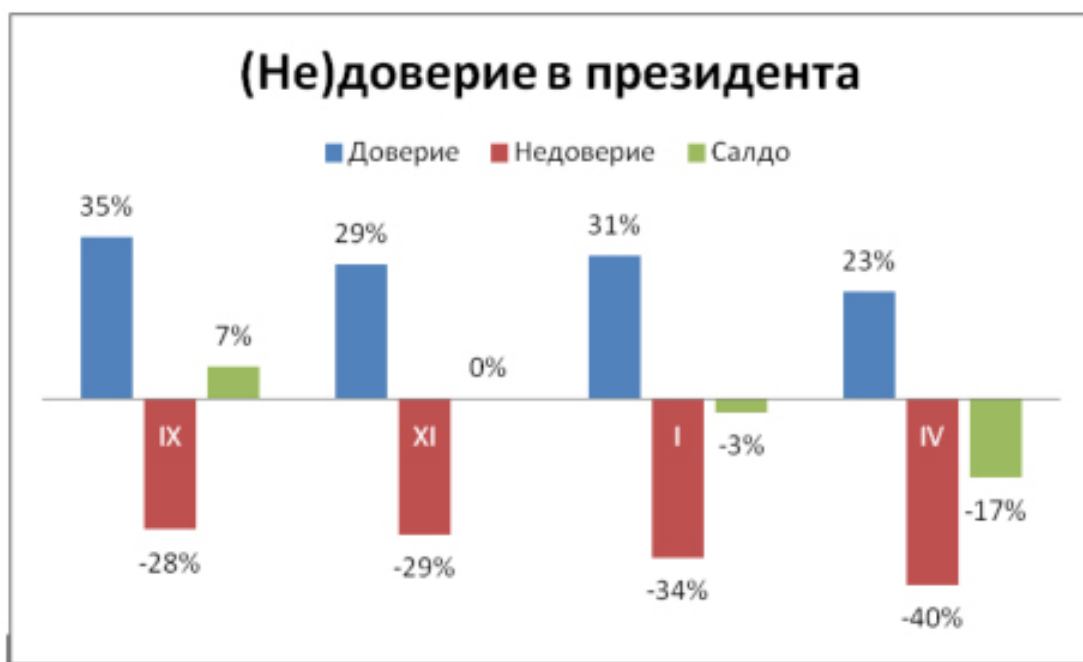

След Европейските избори стана ясно, че освен обществената, правителството вече е загубило и своята политическа легитимност, след като последователно и двете

основни партии, които стояха зад него, свалиха своето доверие и се обявиха за провеждане на предсрочни избори.

Президентът Плевнелиев повиши доверието към себе си с позициите си по време на протестите през февруари 2013 г. с мандата на служебния кабинет. Неговото доверие запази стабилни равнища след позиционирането му по време на новите протести от средата на 2013 г.

Включването му в силно конфликтни дебати с неясни намерения породиха непрекъснати атаки срещу него, на които той не успя да противодейства ефективно. Това предизвика спад в одобрението и поляризира обществените оценки към институцията.

Президентът получи неочаквана подкрепа на отминалите избори, доколкото категорично европейската и съюзническа позиция, заета от него, беше подкрепена от мнозинството от българските граждани. Последвалите събития го поставят пред голямо предизвикателство да поеме отговорността за намиране на изход от кризата.

Резултатите от изборите за български представители в Европейския парламент очертаха тенденции на промяна в политическите ориентации и общото равнище на доверие към политическите институции в България и това определя нашата **прогноза**.

Налице е масово споделено разбиране за необходимостта от провеждането на предсрочни парламентарни избори. Обществените нагласи показват, че 70,3% от анкетираните са посочили като предпочитан период за провеждане на предсрочни парламентарни избори месец септември 2014 г.,⁸ а 28,4% подкрепят провеждането на избори до края на 2014 г.. Формират се масови нагласи за провеждането на незабавни избори, а те представляват риск по отношение на общото равнище на доверие в политическите институции.

В унисон с тази нагласа, доверието в парламента бележи тенденция на необратим спад. Налице е ясно изразен *риск от делегитимиране на цялостната законодателна*

дейност на народното представителство в периода до провеждането на предсрочните избори. Подобна е и тенденцията по отношение на правителството.

За разлика от Народното събрание и Министерския съвет, доверието в Президента се запазва и би могло да бележи тенденция към нарастване в периода на управление на служебно правителство, както това се случи през 2013 г.. Доверието в политическите институции се преориентира към институцията на Президента като изпълва с реално съдържание неговата конституционна роля на институция, ангажирана с непосредственото управление на политически кризи.

Заклучение

Отминалите избори за Европейски парламент поставиха партийната система на страната в криза. Изчисленията на ЛУР от извънредния доклад през май относно евентуалното разпределение на мандатите в следващо НС⁹ показват трудна ситуация, пред която са изправени всички основни формации да съставят следващо управление с достатъчно устойчиво доверие. АБВ, РБ и ББЦ са затруднени да преминат изпитанието на по-големия брой избиратели на следващите избори; други като БСП/КБ са заплашени от по-нататъшна загуба на доверие; пред голямо предизвикателство да не бъде в управлението е изправено ДПС. ГЕРБ следва да намери партньор(и) и да развие липсващата му сега коалиционна култура.

Политическата нестабилност генерира допълнителни рискове пред икономиката на страната, на фона на спрените европейски програми, данните за неизпълнение на бюджета и увеличаващите се дефицити в енергетиката, здравеопазването, транспорта и други сектори. Преди дни Standard & Poor's понижи кредитния рейтинг на страната за първи път след 1996 г.

Предстоящите предсрочни парламентарни избори правят трудна прогнозата за доверието в бъдещите НС и МС. Политическите институции са пред сериозното предизвикателство да преодолеят сегашния дефицит на доверие, за да възстановят управлението на страната.

В противен случай, България ще бъде заплашена от непрекъснато възпроизвеждаща се политическа криза.

БЕЛЕЖКИ

¹ [http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=products&categories_id\[0\]=7&categories_id\[1\]=8&products_id=10&tx_multishop_pi1\[page_section\]=products_detail](http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=products&categories_id[0]=7&categories_id[1]=8&products_id=10&tx_multishop_pi1[page_section]=products_detail)

² [http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=products&categories_id\[0\]=7&categories_id\[1\]=8&products_id=10&tx_multishop_pi1\[page_section\]=products_detail](http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=products&categories_id[0]=7&categories_id[1]=8&products_id=10&tx_multishop_pi1[page_section]=products_detail)

³ [http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=products&categories_id\[0\]=7&categories_id\[1\]=8&products_id=29&tx_multishop_pi1\[page_section\]=products_detail](http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=products&categories_id[0]=7&categories_id[1]=8&products_id=29&tx_multishop_pi1[page_section]=products_detail)

⁴ [http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=products&categories_id\[0\]=7&categories_id\[1\]=8&products_id=46&tx_multishop_pi1\[page_section\]=products_detail](http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=products&categories_id[0]=7&categories_id[1]=8&products_id=46&tx_multishop_pi1[page_section]=products_detail)

⁵ „Една държава, в която БСП и ДПС управляват, е разделена. Една държава, в която само ГЕРБ управлява, също ще е разделена. Аз си давам сметка за това.” (Б. Борисов – 14.06.2014)
<http://boykoborissov.bg/bg/content/%D0%B1%D0%BE%D0%B9%D0%BA%D0%BE-%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B2-%D0%B8%D0%B7%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%8A%D1%82-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%B4%D0%B0-%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%88%D0%B8%D0%B7%D1%8A%D0%BC>

⁶ „Анализът на изборните резултати прави невъзможен пълния мандат на кабинета “Орешарски”... Сега е време за кафе... Трябва да се преодолее този дефицит, т.е. отсъствието на ефективен политически диалог.” (Л. Местан – 06.06.2014)
http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2014/06/05/2315986_ljutvi_mestan_sega_e_vreme_vsichki_da_piem_kafe/

⁷ “Не, да се прегръщат двамата, мисля, че са си лика-прилика. Но дайте сега, аз имам своето мнение, но партията е много голяма и може да каже: “Г-н Бареков, нашето мнение е обратното – дайте да се гради център-дясно управление” (Н. Бареков – 05.06.2014)
http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2014/06/05/2316459_vremeto_se_uskoriva_i_za_partiite_izvun_vlastta/

⁸ Предаването „Референдум” на БНТ, 10 юни 2014 година, Въпрос: „Кога според Вас е най-добре да се проведат предсрочните парламентарни избори?” <http://bnt.bg/part-of-show/dopitvane-predi-predavaneto-koga-e-naj-dobre-da-se-provedat-predsrochnite-parlamentarni-izbori>

⁹ [http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=news&tx_ttnews\[tt_news\]=121&cHash=2157767b913c1b2db5c1f95b4995f24c](http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=news&tx_ttnews[tt_news]=121&cHash=2157767b913c1b2db5c1f95b4995f24c)

**ПЕРИОДИЧЕН ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО
В ИНСТИТУЦИИТЕ, СЕПТЕМВРИ 2014**

**ДОКЛАД С АНАЛИЗ И ПРОГНОЗА ЗА
(НЕ)ДОВЕРИЕТО В ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ФОРМАЦИИ ПРЕДИ ИЗБОРИТЕ**

Този доклад е лабораторен анализ на общественото мнение по отношение на политическите реалности, действията и официалното говорене на политическите институции.

Този доклад не е предназначен да бъде част от публичния дебат.

Авторите не носят отговорност за информация и материали, изхождащи от други източници и не носят пряка или косвена отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в доклада.

Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на доклада не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели - докладът не е част от публичния, а от академичния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

Резултатите от изборите на 5 октомври се явяват по-скоро следствие на инерцията от създалата се политическа ситуация след изборите за Европейски парламент и подаването на оставка на правителството на Пламен Орешарски, отколкото на активни действия от страна на политическите формации.

Кампанията се характеризира с необичайно нисък интензитет, отсъствие на дебат и фактическа неспособност на основните политически сили да формулират ясни и различаващи се послания. Нарастват подозренията, че част от тях (в лицето на големите партии) умишлено целят постигането на по-ниска избирателна активност. Следващата парламентарна конфигурация ще се определи от броя на малките партии, които успеят да прескочат изборната бариера.

Като най-вероятна към момента се очертава хипотезата за парламент във формат 5+, което увеличава алтернативите пред ГЕРБ при избор на евентуални коалиционни партньори.

Въведение

Изборите протичат в условия на нарастваща тревожност от финансова и икономическа криза и дори финансова катастрофа.¹ Кампанията за предсрочните парламентарни избори на 5 октомври се различава съществено от тези в последните години: отсъстват основните компоненти на същинска надпревара за спечелването на доверието на избирателите; кампанията е с необичайно ниска интензивност; отсъства дебат; личи фактическа неспособност на основните политически сили да формулират ясни, различни послания.

В този смисъл изборите на 5 октомври протичат по инерция от създалата се политическа ситуация след изборите за Европейски парламент. По-големите партии умишлено целят по-ниска избирателна активност.²

Динамика на доверието в политическите партии (юни 2014–септември 2014 година)

Шансовете на формациите са обобщени в SWOT табличен анализ.

ГЕРБ води убедително пред „БСП лява България“, според данните на социологическите агенции в последните месеци³ Ръстът в подкрепата към партията не се дължи на възникването на специфична електорална вълна, а се предпоставя от тежкото положение и кризата, в която се намира левицата и естественото изместване на махалото в посока център-дясно.

В началото на горещата фаза от кампанията различни сондажи на общественото мнение⁴ констатираха, че партията притежава допълнителен електорален потенциал, който в случай на висока мобилизация има вероятност, макар и слаба, да осигури самостоятелен мандат на ГЕРБ. Вместо да се опита да максимизира резултата си, обаче, (въпреки многократните изказвания на Б. Борисов, че целта му е именно тази), формацията като че ли съзнателно се отдалечи от тази възможност, реализирайки

една необичайно вяла кампания. Предпоставките за това поведение могат да бъдат търсени в две посоки: 1) ГЕРБ не желаят да спечелят самостоятелно мнозинство, за да избегнат отговорността за сформиранието на еднопартиен кабинет в настоящите условия; 2) целта е да бъде постигната по-ниска избирателна активност, респективно – фрагментиран парламент, в който те да разполагат с по-широки възможности за избор на евентуални коалиционни партньори.

<p><u>Силни страни</u> Кризата в ляво; изместване на махалото в център-дясно; Имат европейска легитимност. Успяха да се легитимират като десница в България; Предизвестен победител са и привличат колебаещи сегласоподаватели; Добро организационно състояние; липса на вътрешни конфликти; силни позиции в местната власт.</p>	<p><u>Слаби страни</u> Носят негативите от последния си провален мандат; Компрометирани фигури (Цв. Цветанов), продължават да заемат ръководни позиции в партията; не демонстрират желание за вътрешно-партийно обновление; Противоречиви позиции по отношение на „Южен поток“, АЕЦ „Белене“ и КТБ. Възприемат се като част от статуквото.</p>
<p><u>Възможности</u> Не демонстрираха желание да се възползват от възможността да се борят за спечелване на пълен мандат.</p>	<p><u>Заплахи</u> Подозрение, че ще съставят кабинет с ДПС; Невъзможност да съставят правителство.</p>

„БСП лява България“ се намира в, може би, ней-тежкото състояние след периода 1996–1997г. Много проучвания на общественото мнение отбелязват повече от 10–15% разлика в доверието с ГЕРБ.⁵ След като левицата понесе основно негативните последици от провала на кабинета „Орешарски“ и съвместното управление с ДПС, в момента демонстрират поведение, близко до режим на оцеляване. Новият председател Михаил Миков изостави директната линия на противопоставяне на основата на личностен сблъсък с Б. Борисов, а критиката се ограничи до президента и действията на служебния кабинет, в опит негативите да бъдат приписани на ГЕРБ.

Стратегията на формацията беше изместена към съхраняване на най-твърдото ядро от гласоподаватели; доминиращата ретроградно лява реторика цели да ограничи изтичането на подкрепа към конкурентните формации в лицето на АБВ и „Движение 21“. Коалицията дори промени своето име на „БСП – лява България“ и добави към състава си 5 нови формации,⁶ две от които с комунистически профил. Най-големият риск пред БСП е АБВ⁷ да спечели места в следващото НС и добро представяне на движението на Татяна Дончева, доколкото това ще задълбочи и би могло да направи неизбежни процесите на разпад в левицата.

Друга опасност, макар и по-малко вероятна, създава заявената от ДПС цел⁸ за изместване на БСП от мястото ѝ на втора политическа сила.

<p style="text-align: center;"><u>Силни страни</u></p> <p>Кохерентен идеологически профил;</p> <p>Фокусирана кампания; силни социални послания; следват програмата си;</p> <p>Активна кампания по места;</p> <p>Структури в цялата страна; ядро от лоялни гласоподаватели.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Слаби страни</u></p> <p>Понесе основно негативите от съвместното управление с ДПС;</p> <p>Пореден провален мандат; пряка асоциативна връзка с 1996–1997 г.: БСП + власт = банкова криза; Нов председател; вътрешнонапрежение;</p> <p>Липса на периферия; затваряне в ядрото от твърд електорат.</p>
<p style="text-align: center;"><u>Възможности</u></p> <p>Еманципиране от ДПС (до голяма степен успешно реализирано).</p>	<p style="text-align: center;"><u>Заплахи</u></p> <p>Силни конкуренти: АБВ и „Движение 21“; разцепление; Трета политическа сила и маргинализация.</p>

ДПС запазва статута си на трета политическа сила.⁹ Основната опасност пред нея е изпадне в изолация в следващото НС. След настъпилия разрыв с БСП и заявления от всички останали партии отказ от сътрудничество с движението. В тази ситуация от ДПС избраха агресивна стратегия, за първи път открито демонстрираха намерения за изместване на БСП; залагат на ниска избирателна активност, за да максимизират собствения си резултат и да постигнат оптимално фрагментирана парламентарна конфигурация.

<p style="text-align: center;"><u>Силни страни</u></p> <p>Твърд електорат, който не се влияе от действията на партията и се характеризира с най-високата степен на мобилизация;</p> <p>Допълнителна мобилизация от агресивни атаки (Н. Барков успешно заема мястото на В. Сидеров в тази роля).</p>	<p style="text-align: center;"><u>Слаби страни</u></p> <p>Деклариран отказ от сътрудничество с ДПС на всички останали политически формации;</p> <p>На последните избори за ЕП ДПС загуби влияние в част от традиционно силните си избирателни райони в следствие на емиграционни процеси.</p>
<p style="text-align: center;"><u>Възможности</u></p> <p>Прогнозираната по-ниска избирателна активност увеличава електоралната тежест на движението;</p> <p>Разширяване на подкрепата в посока на привличане на изселнически гласове от Турция и ромски гласове в страната.</p>	<p style="text-align: center;"><u>Заплахи</u></p> <p>Мобилизация в последния момент и по-висока избирателна активност; действия от страна на МВР за предотвратяването на купуването на гласове в районите, в които на последните избори ДПС постигна изненадващи резултати;</p> <p>Съставянето на парламентарна конфигурация, при която ДПС реално да остане в изолация.</p>

„България без цензура“ ще бъде четвъртият сигурен участник в следващото ОНС, според данните на социологическите агенции.¹⁰ Повечето от тях (с изключение на „Алфа рисърч“, „Екзакта“, „Афис“ и ЦАМ) прогнозира, че въпреки ограниченото финансиране, отливът на отделни лица и включването на ВМРО-БНД в коалицията „Патриотичен фронт“,¹¹ запазват 4-та позиция.

ББЦ се опитва да повтори модела „Атака“ от парламентарните избори през 2013 – има почти пълно съвпадение по отношение на социалните и националистически елементи в реториката и основните послания на партията. Труден за прогноза е електоралният ефект на т.нар. корпоративен вот, който би могъл да добави партия „Лидер“.¹²

<p><u>Силни страни</u></p> <p>Агресивни популистски послания – блокиране на границата с Турция, нереалистични социални обещания; копиране на модела „Атака“; Съществено медийно присъствие, въпреки намаленото финансиране; Силна кампания по места.</p>	<p><u>Слаби страни</u></p> <p>Присъединяването на ВМРО-БНД към Патриотичния фронт; напускане на формацията; създаването на усещане за отлив; Ограничено финансиране; Подозренията в обвързаности.</p>
<p><u>Възможности</u></p> <p>Разширяване на електоралната подкрепа в посока на корпоративен вот (партия „Лидер“).</p>	<p><u>Заплахи</u></p> <p>Ниска степен на мобилизация; летливост на декларираната подкрепа; Слаба вероятност при по-висока избирателна активност да остане извън следващото НС.</p>

Реформаторският блок е с най-голяма, сред всички останали формации наблюдавана динамика. Изненадващата оставка от страна на говорителя на Блока Радан Кънев и обявените към нея мотиви в началото на август направиха видимо създаването се напрежение и недоверие сред отделните партии, но в същото време с този акт беше постигнато известно разграничаване от ГЕРБ, противоречивото отношение към който, до този момент потискаше подкрепата към формацията.

Последва втори опит с поставянето на условия за неучастие в следващо коалиционно дясно-центристко правителство на лица, заемали поста – министър-председател, министър на финансите и министър на вътрешните работи.¹³ Този тактически ход оказва положителен ефект върху електоралните нагласи и коалицията отбелязва ръст в декларираната към нея подкрепа.¹⁴ Провалът на съюзния конгрес в средата на септември изигра неблагоприятна роля в две посоки: 1) окончателно беше разрушен образът на Блока като единен политически субект; 2) събитията около него отнеха голяма част от енергията, необходима за структуриране на успешна кампания – РБ не съумя да намери правилната стратегия за позициониране, програмата беше представена със закъснение и претърпя редица критики (най-вече в социалните мрежи), заради наличието на множество грешки и неясноти, посланията се оказаха зле премислени и без нужния фокус, говоренето на различни езици от отделните представители се задълбочи.

Както и на отминалите през май избори за Европейски парламент, огромният

шанс за добро представяне на Реформаторския блок, се крие във въвеждането на преференциалното гласуване.¹⁵ Именно тази възможност, до известна степен, успя да тушира породеното недоволство към част от избраните водачи на листи в страната и би могла да се превърне в естествен катализатор на определянето на бъдещото лидерство в коалиционния формат.

Най-големият риск пред Блока се изразява във вероятността от разцепление на бъдещата парламентарна група непосредствено след изборите, вследствие на вътрешни фактори – непропорционално представителство и напрежение между отделните партии и/или външен натиск – от страна на ГЕРБ. Този опасност е с висока степен на вероятност, доколкото към момента, според прогнозите, РБ може да разчита на малка парламентарна група.

<p align="center"><u>Силни страни</u></p> <p>Сигурен участник в следващото ОНС (според прогнозите); привлича избиратели, които не искат гласът им да бъде изгубен; Изместване на махалото в център-дясно; привлича разочаровани от ГЕРБ избиратели; Инициативата „Излез и гласувай“ за насърчаването на избирателната активност на българите в чужбина (на последните избори РБ постигна добри резултати извън страната).</p>	<p align="center"><u>Слаби страни</u></p> <p>Неясен идеологически профил; Липсва стратегия за позициониране в настоящата кампания; неясни послания, прескачане от тема в тема; говорене в различни посоки от страна на основните представители; Разрушен образ на единство; вътрешни конфликти и напрежение; Спорни фигури, избрани за водачи на листи в част от районите.</p>
<p align="center"><u>Възможности</u></p> <p>Насърчаване на използването на преференциално гласуване (беше активно реализирано в кампанията).</p>	<p align="center"><u>Заплахи</u></p> <p>Заплаха от разцепление на бъдещата парламентарна група под вътрешен и /или външен натиск; риск от последващо разпадане на коалицията.</p>

АБВ демонстрира значим електорален потенциал, въпреки че не успя да спечели едно от 17-те места в ЕП през май. През разглеждания период формацията запазва равнищата си на подкрепа и шансовете да прескочи 4% бариера,¹⁶ необходима за участие в следващия парламент. Движението беше учредено официално като партия¹⁷ и полага значителни усилия да разшири регионалното си присъствие, най-вече за сметка на структури на БСП. Именно към разочарования електорат на левицата са насочени и основните послания в кампанията. В стратегията доминират социалната тематика и призивите за увеличаване ролята на държавата, като разграничението от БСП се реализира на основата на предложения за промяна на съществуващия политически модел – промяна на Конституцията и въвеждане на президентска република и/или смесена избирателна система със силен мажоритарен елемент, засилване на компонентите на пряка демокрация, значително съкращаване на държавните субсидии за партиите.

<p><u>Силни страни</u> Идеологическа кохерентност; Фокусирани, ясни и аргументирани послания, насочени към разочарования лев електорат; Добро представяне на изборите за ЕП; Частична подкрепа от местна власт; Висок личен рейтинг на Г. Първанов.</p>	<p><u>Слаби страни</u> Компрометирани политици; Липса на структури; недостатъчно териториално разгръщане на кампанията; По-слабо медийно присъствие.</p>
<p><u>Възможности</u> Тежката криза, в която се намира БСП; възможност за отцепване на по-голям електорат в сравнение с изборите за ЕП.</p>	<p><u>Заплахи</u> Появата на конкурент за левите гласове в лицето на „Движение 21“; Неуспех при преодоляването на 4% бариера, последващ провал на проекта.</p>

Патриотичният фронт притежава реален потенциал за участие в следващия парламент,¹⁸ на фона на регистрирания траен спад в подкрепата за „Атака“.¹⁹ В националистическата ниша се създаде възможност прегрупиране. След присъединяването на ВМРО-БНД към коалицията около НФСБ, данните на социологическите агенции показват наличие на шансове.

<p><u>Силни страни</u> Налага се като обединител в националистическата ниша; след привличането на ВМРО-БНД съставът на участващите формации се увеличи на 14; Идеологическа кохерентност; Последователност в отстояването на определени тези; по-умерен, в сравнение с „Атака“, национал популистски профил; НФСБ се позиционира в защита на Европейския избори срещу Русия на изборите за ЕП през май; Телевизия „Скат“.</p>	<p><u>Слаби страни</u> Неравномерно териториално влияние; Някои крайни позиции – срещу ромите; разминаване между позициите на НФСБ и ВМРО-БНД по отношение на „Южен поток.“ Все още не успява да постигне високата разпознаваемост на „Атака“.</p>
<p><u>Възможности</u> В случай на евентуален изборен неуспех на „Атака“, може да се утвърди като лидер в националистическата ниша.</p>	<p><u>Заплахи</u> Оставане извън 43-то НС.</p>

Заклучение и прогноза

В навечерието на парламентарния вот социологическите проучвания предвиждат между 5 и 8 политически субекта да получат представителство в 43-то ОНС. Най-вероятна е убедителна победа за ГЕРБ, но недостатъчна за самостоятелен мандат. Те ще бъдат отговорни за сформиране на бъдещото правителство. Броят на малките

партии, които ще прескочат избирателната бариера, се оказва голямото неизвестно в прогнозата, защото от тях ще зависи следващото парламентарно мнозинство, премиерът, правителството и управленската програма.

Хипотеза № 1²⁰ – Парламентарна конфигурация от 5 партии (ГЕРБ, БСП, ДПС, РБ и ББЦ) – средна степен на вероятност.

Този резултат предполага като първа възможност съставяне на дясно-центристко коалиционно управление с участието на ГЕРБ и РБ, доколкото според официалните позиции на Б. Борисов, останалите три формации са изключени като евентуални партньори.²¹ Пред тази възможност са налице две сериозни въпросителни: а) макар и математически възможно, съставянето на мнозинство във формата ГЕРБ+РБ няма да разполага с необходимата стабилност, т.е. ще се нуждае от подкрепата на някоя от останалите три формации, което най-вероятно ще се окаже неприемливо (особено за РБ); б) въпреки наличието на сходства в програмите на двете партии, те не са достатъчни, за да изградят основа за управленска програма; заявените позиции за ограничен мандат и свикване на ВНС, както и поставените условия в декларацията на РБ, не кореспондират с намеренията на ГЕРБ; нараства напрежението между двете формации в последните седмици. Втора малко вероятна възможност е съставянето на правителство на малцинството на ГЕРБ, с подкрепата на ДПС.

Хипотеза № 2 – Парламентарна конфигурация във формат 5+(ГЕРБ, БСП, ДПС, РБ, ББЦ, ПФ +/- АБВ) – най-висока степен на вероятност.

Бъдеща парламентарна конфигурация от 6 или 7 партии увеличава евентуалните алтернативи пред ГЕРБ: 1) коалиционен формат ГЕРБ+РБ, подкрепен или с участието на Патриотичен фронт – лидерът на ГЕРБ вече отправи подобни заявки,²² като от Фронта също демонстрират, че нямат непреодолими различия с партията на Б. Борисов и биха подкрепили програмно „правителство на националното спасение“.²³ Що се отнася до РБ, националистическата коалиция би била по-приемлив вариант (в сравнение с ДПС и ББЦ), с оглед на позицията им по ключови въпроси като „Южен поток“; 2) коалиционен формат ГЕРБ + част от РБ + Патриотичен фронт; 3) Коалиционен формат ГЕРБ + Патриотичен фронт, подкрепен или с участието на АБВ, доколкото официалната позиция на формацията на Г. Първанов изключва единствено ДПС като евентуален съюзник.²⁴

Хипотеза № 3 – Парламентарна конфигурация от 8 партии (ГЕРБ, АБВ, ДПС, ББЦ, РБ, ПФ, АБВ и „Атака“) – най-ниска степен на вероятност.

Подобно стечение на обстоятелствата и участие на „Атака“ в следващото Народно събрание ще намали тежестта на всички останали парламентарни групи и ще ограничи в максимална степен възможностите за съставяне на правителство.

БЕЛЕЖКИ

¹ Редовно изследване на „Галъпинтернешънъл“, проведено в периода 12-18 септември 2014 – на въпроса „Съгласни ли сте със следното твърдение: Страната се намира във финансова катастрофа?“ - 61% - отговарят „да“, 16% - „не“ и 23% - „не зная“.
<http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2014/200-Political-Economic-Index-September-2014>

² Две социологически агенции (Афис и ЦАМ) прогнозирали дори намаляване на декларираната готовност за участие в изборите в горещата фаза на кампанията. При останалите прогнозираната активност се движи в границите от 45-58%, т.е. - по-ниска в сравнение с предсрочните парламентарни избори през 2013г.
<http://www.afis.bg/index.html>; http://izbori2014.actualno.com/CAM-GERB--36-BSP--22-DPS--15-news_50287.html

³ Алфа ризърч	5.9.2014	36,2
Галъп	3.7.2014	22,3
Галъп	6.8.2014	23,4
Галъп	18.9.2014	35,9
Сова Харис	15.7.2014	23
Сова Харис	30.8.2014	43,2
Сова Харис	25.9.2014	37,2
Афис	21.8.2014	31,3
Афис	14.9.2014	34,3
Медиана	1.9.2014	26,8
ЦАМ	10.9.2014	36
ИМП	25.7.2014	27,2
ИМП	30.8.2014	24
ИМП	30.8.2014	36
ИМП	27.9.2014	35
ЦДП	12.9.2014	19,5
Екзакта	19.9.2014	36,5

⁴ http://alpharesearch.bg/bg/socialni_izsledvania/socialni_publicatii.html

⁵ Алфа ризърч	5.9.2014	22,5
Галъп	3.7.2014	17,2
Галъп	6.8.2014	15,9
Галъп	18.9.2014	18,3
Сова Харис	15.7.2014	15,2
Сова Харис	30.8.2014	31,4
Сова Харис	25.9.2014	25
Афис	21.8.2014	22,7
Афис	14.9.2014	23,7
Медиана	1.9.2014	17,5
ЦАМ	10.9.2014	22
ИМП	25.7.2014	13,5
ИМП	30.8.2014	16
ИМП	30.8.2014	24
ИМП	27.9.2014	21,2
ЦДП	12.9.2014	15,2
Екзакта	19.9.2014	20,2

⁶ ПД „Социалдемократи“, „Обединена социалдемократия“, „Екогласност“, „Партия на българските комунисти“ и „Съюза на комунистите в България“. http://frognews.bg/news_74722/BSP_%E2%80%93_liava_Balgaria_s_5_novi_partii/

⁷ В случай, че АБВ успее да прескочи 4% бариера, това ще е първият успех на конкурентна

80%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%8F-%D0%B1%D0%BB%D0%BE%D0%BA-2/

¹⁴ Алфа рисърч	5.9.2014	5,2
Галъп 3.7.2014	3,9	
Галъп 6.8.2014	4,2	
Галъп 18.9.2014	5,6	
Сова Харис 15.7.2014	4	
Сова Харис 30.8.2014	7,1	
Сова Харис 25.9.2014	5,6	
Афис 21.8.2014	6,3	
Афис 14.9.2014	5,5	
Медиана 1.9.2014	4,4	
ЦАМ 10.9.2014	6	
ИМП 25.7.2014	4,5	
ИМП 30.8.2014	4,1	
ИМП 30.8.2014	6,2	
ИМП 27.9.2014	5,6	
ЦДП 12.9.2014	4,2	
Екзакта 19.9.2014	7,3	

¹⁵ Според проучването на „Екзакта“ от 19 септември 2014 г. най-висок е дялт на декларирана готовност за използване на преференцията сред гласоподавателите на РБ – 2/3. http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/izbori2014/2014/09/23/2386138_ekzakta_risurch_sedem_partii_vlizat_v_parlamenta/

¹⁶ Алфа рисърч	5.9.2014	3,9
Галъп 3.7.2014	3	
Галъп 6.8.2014	2,4	
Галъп 18.9.2014	3,6	
Сова Харис 15.7.2014	2,7	
Сова Харис 30.8.2014		
Сова Харис 25.9.2014	3,4	
Афис 21.8.2014	4,9	
Афис 14.9.2014	5,3	
Медиана 1.9.2014	3,3	
ЦАМ 10.9.2014	3,2	
ИМП 25.7.2014	4	
ИМП 30.8.2014	3,7	
ИМП 30.8.2014	5,6	
ИМП 27.9.2014	5,4	
ЦДП 12.9.2014	3,4	
Екзакта 19.9.2014	5,3	

¹⁷ На 30 юни 2014 г. АБВ се учредява официално като политическа партия. <http://www.abv-alternativa.bg/politics-news/rech-na-georgi-prvanov-uchreditelna-konferencija-28-juni-2014-g-871.html>

¹⁸ Алфа рисърч	5.9.2014	3,7
Галъп 3.7.2014	2	
Галъп 6.8.2014	3,1	
Галъп 18.9.2014	4,9	
Сова Харис 15.7.2014	1	
Сова Харис 30.8.2014		
Сова Харис 25.9.2014	4,8	
Афис 21.8.2014	4,1	

¹⁹ Към момента, според прогнозите на част от агенциите („Галъп“, „Афис“, „Медиана“) ³⁵Сова

Харис“ и ИМП), партията на Волен Сидеров запазва теоретични шансове за преминаване на 4% бариера.

Алфа рисърч	5.9.2014	2,9
Галъп	3.7.2014	2,2
Галъп	6.8.2014	1,7
Галъп	18.9.2014	3,4
Сова Харис	15.7.2014	1,3
Сова Харис	30.8.2014	
Сова Харис	25.9.2014	3,5
Афис	21.8.2014	3,2
Афис	14.9.2014	3,9
Медиана	1.9.2014	3,7
ЦАМ	10.9.2014	3,4
ИМП	25.7.2014	2,4
ИМП	30.8.2014	2,4
ИМП	30.8.2014	3,7
ИМП	27.9.2014	5
ЦДП	12.9.2014	
Екзакта	19.9.2014	

²⁰ Хипотезите са направени на основата на официалното говорене на политическите лидери.

²¹ Няма организация на ГЕРБ в страната, която би подкрепила съвместно управление с партията на Лютви Местан. Ако БСП ни победи, защото на 5 октомври е възможно да бъдем победени от БСП, аз ще ги подкрепя във взимането на решение в името на стабилността. „България без цензура“ няма как да имаме коалиция с тях по простата причина, че коалицията, която я направиха, няма как да има нито „чисти“ ръце, нито каквото и да било. – Б. Борисов – 27.09.2014 г.

<http://boycoborissov.bg/bg/content/%D0%B1%D0%BE%D0%B9%D0%BA%D0%BE-%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B2-%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%B4-5-%D0%BE%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B2%D1%80%D0%B8-%D0%B5-%D0%BC%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%B2%D1%8A%D0%B7%D0%B-C%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%BE-%D0%B4%D0%B0-%D0%BD%D0%B5-%D1%81%D0%B5-%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%B8-%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%B4%D0%B0-%D0%BD%D0%B8>

²² „ Пожелавам успехи на Валери Симеонов, ако с Краси Каракачанов се справят добре, след това трезво да седнем и без политиканстване да се опитаме да стабилизираме държавата“. – Б. Борисов – 23.09.2014

<http://expressnews.bg/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0/%D0%BD%D1%84%D1%81%D0%B1-%D0%B8-%D0%B2%D0%BC%D1%80%D0%BE-%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%86%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%B1/%D0%BD-11622>

²³ „Бихме седнали и с Бойко Борисов и с Михаил Михов, и с Миглена Кунева, с всички, но без ДПС, тъй като сме убедени в тяхната недоброжелателност и сме подозрителни дори, когато предлагат нещо добро. Да, готови сме да седнем на една маса с абсолютно всеки и да говорим за приоритетите и за изваждането на България от тази тежка криза, в която се намира. Но не желаем да правим коалиция с никого. Желаяме да направим програмно правителство, ние сме „за“ съставянето на правителство на националното спасение, а това правителство може да бъде само програмно с други думи то трябва да е назначено с конкретна програма и приоритети, които са уточнени между всички партии“ – Валери Симеонов – 27.09.2014 <http://www.focus-news.net/opinion/2014/09/27/30114/valeri-simeonov-ima-vazhod-na-patriotichnata1301na.html>

²⁴ „АБВ няма да участва в коалиция, в която ДПС присъства“ – Г. Първанов – 07.09.2014 <http://fakti.bg/bulgaria/112347-parvanov-abv-nama-da-uchastva-v-koalicia-v-koato-dps-prisastva>

**ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ,
ОКТОМВРИ 2014**

ОЦЕНКА НА ПРЕДИЗБОРНИТЕ ПРОГНОЗИ ЗА ПРЕДСРОЧНИТЕ
ПАРЛАМЕНТАРНИ ИЗБОРИ – 5 ОКТОМВРИ 2014 Г.

Този доклад анализира предизборните прогнози за предсрочните парламентарни избори. При изготвянето му, безпристрастно и с респект към фактите, са взети всички мерки за осигуряване на обективна и точна информация, а данните, анализите и мненията са базирани на посочените източници по начина и обхвата, изложен в доклада. Анализът и прогнозата не изразяват политически пристрастия; не третират положително или отрицателно политическата констелация; не дават аргументи за ползата или вредата от нея.

Авторите не носят отговорност за информация и материали, изхождащи от други източници и не носят пряка или косвена отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в доклада. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на доклада не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели - докладът не е част от публичния, а от академичния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

Социологическите прогнози за предсрочните парламентарни избори, проведени на 5 октомври 2014, са най-неточните за последните четири вида избори. В същото време, те са най-натоварените с изразена лява политическа пристрастност от страна на агенциите. Най-надценени са прогнозните данни за „БСП – Лява България“, а най-подценени – за Реформаторския блок и Патриотичния фронт. Прогнозите с най-висока степен на достоверност са налице в случая на АБВ. Най-точните прогнози са дело на ЦАМ, а най-неточните – на „Сова Харис“.

Най-надценявана формация за последните години е КБ/БСП, а най-подценяваната – ДСБ и впоследствие – РБ. На основата на проведените анализ на четири последователни изборни момента, НЦИОМ/„Екзакта“ и „Алфа рисърч“ се позиционират като агенциите с най-верни резултати и най-слабо проявена политическа пристрастност. Обратно, „Сова Харис“ и ИМП са агенциите с най-неверни резултати.

Налице е картел между три агенции – „Галъп“, „Сова Харис“ и „Медиана“, които отбелязват висока степен на сходимост в своите данни за всички формации, като акцентът пада върху силно надценените прогнозни резултати за КБ/БСП, силно подценените за ДСБ/РБ и силно завишените прогнози за трета формация – „Атака“ (2009), ДБГ (2013), „Атака“ (ЕП/2014), ББЦ (НС/2014).

Въведение

Настоящият анализ на социологическите сондажи за предсрочните парламентарни избори, проведени на 5 октомври 2014 г., е реализиран на основата на „Методология за оценка на предизборните прогнози“¹, чиято основна цел е да определи надеждността и коректността на прогнозите, изхождайки от действително получените резултати.

Моделът за оценка е реализиран при следните условия:

Първо. Предмет на изучаване са анкетите, проведени през последните 90 дни преди изборния ден. Основните изходни данни за настоящата методология са оценките, произведени в този времеви интервал от съвкупността от социологическите агенции, които провеждат анкети за прогнозиране на резултатите от гласуването на избори за народни представители или евродепутати – А, за изборните резултати на съвкупността от политическите формации (партии и коалиции от партии), които са наблюдавани от А – F. По-нататък социологическите агенции са идентифицирани с техния пореден номер i ($1 \leq i \leq m$), политическите формации с номера им j ($1 \leq j \leq n$), а моментът на провеждане на анкетата – с броя d ($1 \leq d \leq 90$) на оставащите до изборите дни. Необходимо е да се отбележи, че под *момент на провеждане на анкетата* се разбира денят, в който агенцията е обявила, че е приключила анкетирането. По-отдалечените от датата на изборите прогнози са пренебрегнати, поради незначителната им точност.

Второ. Използвани са три вида входящи данни:

Изборни резултати. Използвани са официалните данни на ЦИК за:

- общия брой v_j на действителните гласове, подадени за формацията j от F във всички секции на територията на страната, а $V = \sum\{v_j : 1 \leq j \leq n\}$ е тяхната сума. Резултатите от гласуването в чужбина не се използвани, тъй като предварителните оценки се отнасят само за гласоподавателите в страната;
- мандатите, получени от формацията j от F . За нуждите на тази методология е важно само дали този брой е нула или е различен от нула. Затова се полага $q_j = 1$, ако формацията j получава мандати и $q_j = 0$ – в противен случай.

Прогнозни резултати в проценти. С ξ_{ijd} се означава прогнозата за изборния резултат на формацията j , произведена от агенцията i в деня d . Данните могат да бъдат в брой избиратели, процент от отговорилите, от заявилите, че ще гласуват и пр.

Прогнозите „успех-неуспех“. Всяка агенция съобщава пряко или косвено вероятността за преодоляване на изборната бариера за всяка формация при всяко свое наблюдение. Така $\eta_{ijd} \in \{0, \frac{1}{2}, 1\}$ се определя по следния начин:

- При наличие на пряка оценка η_{ijd} приема стойност 0 за оценка формацията „не влиза“, $\frac{1}{2}$ за – „може да влезе“ и 1 за – „влиза“;
- При отсъствие на пряка оценка η_{ijd} приема стойност 1, ако ξ_{ijd} надхвърля изборния праг и 0 – в противен случай.

Трето. Въведени са коригиращи коефициенти δ_d със стойности в интервала $(0, 1]$, с помощта на които се намалява тежестта на прогнозите за изчисляването на критериите в съответствие с отдалечеността им d от изборния ден, доколкото прогнозните резултати прогресивно намаляват надеждността си с отдалечаване от него.

Четвърто. Деветдесетдневният интервал до изборния ден се разделя на p ($3 \leq p \leq 90$) на брой подинтервала Δ_k , $1 \leq k \leq p$, като Δ_1 е най-близкият до изборния ден подинтервал, а Δ_p – най-отдалеченият. По-нататък денят на провеждане на анкетата d се заменя с номера k на подинтервала Δ_k , в който е проведена тази анкета. Ако една агенция е провела повече от една анкета в един и същ подинтервал, се оставя само анкетата, проведена най-близо до изборния ден; С ω_{ik} се означава коефициентът δ_d , отговарящ на анкетата, произведена от агенция i и избрана в интервала Δ_k ; При реализацията на тази методология времевият интервал се разделя на три тридесетдневни подинтервала. Това деление се съгласува с естествения технологичен срок за провеждане на една анкета и оповестяване на получените резултати.

С така описаните данни се получават следните множества от стойности:

$$X_0 = \{\xi_{ijk} : 1 \leq i \leq m, 1 \leq j \leq n, 1 \leq k \leq p\},$$

$$Y_0 = \{\eta_{ijk} : 1 \leq i \leq m, 1 \leq j \leq n, 1 \leq k \leq p\}. \text{ и}$$

$$\Omega = \{\omega_{ik} : 1 \leq i \leq m, 1 \leq k \leq p\}.$$

Анализ на формациите²

Критериите за анализ на формациите включват: нормирано отклонение на прогнозите

по формации,³ средно стандартно отклонение,⁴ среден коефициент на отклонение,⁵ среден коефициент на асиметрия,⁶ среден ексцес,⁷ нормирано завишение/занижение на прогнозите за формациите.⁸

Прогнозите на социологическите агенции за предсрочните парламентарни избори през 2014 г. регистрират най-високите равнища на отклонение от реално получените от формациите резултати (среден ексцес на всички формации: -12,66 (НС/2014); -11,16 (ЕМ/2014); -12,66, но при по-голям на брой участници (2013); -12,58 (2009)). Разсейването на прогнозите на отделните агенции за всички партии/коалиции е по-ниско (средно стандартно отклонение: 27,5), в сравнение с изборите през май (32,32), но по-високо от 2013 г. (23,17) и 2009 г. (23,64). Това ги превръща в най-неточните за последните години.

Коалицията с най-надценена прогноза за 2014 г. е „БСП – лява България“ (сред. норм. откл.: 0,892; сред. к. на асим.: 0,86; норм. завишение: 0,86), а тази с най-подценена – РБ (сред. норм. откл.: -0,916, сред. к. на асим.: -0,82; норм. занижение: -0,86). Силно занижена е и прогнозата за Патриотичния фронт (сред. норм. откл.: -0,731; сред. к. на асим.: -0,84; норм. занижение: -0,81). За първи път е регистрирано подценяване на изборния резултат на „Атака“ (сред. норм. откл.: -0,564; сред. к. на асим.: -1,31; норм. занижение: -0,70; най-ниска степен на достоверност на прогнозата по критерия „успех – неуспех“: 4,20). Доколкото това е единичен случай, то може да бъде обяснен със събитие, възникнало в последния момент (обявеното на 1 октомври покачване на цената на тока от страна на ДКЕВР) и последвалата електорална мобилизация. Прогнозата за ДПС е значително по-слабо занижена (в сравнение с изборите за ЕП) (сред. норм. откл.: 0,190; сред. к. на асим.: -0,37; норм. занижение: -0,49). Най-вярно прогнозираният резултат е идентифициран в лицето на АБВ (сред. норм. откл.: -0,268; сред. к. на асим.: -0,21; норм. занижение: -0,01; достоверност на прогнозата „успех – неуспех“ – 6,899). Близка до нормалното отклонение е и прогнозата за ББЦ (сред. норм. отклонение: 0,158; сред. к. на асим.: 0,45; норм. завишение: 0,34).

Коалиция за България/БСП е най-надценяваната формация в социологическите сондажи. Тя е единствената, при която е налице завишение на прогнозните резултати и през 4-те анализирани изборни момента. Нещо повече, степента на завишаване е най-високата в сравнение с наблюдаваните при останалите партии/коалиции изобщо (сред. к. на асим.: 2,85; норм. завишение: 2,71 общо за 4-те вида избори) и в частност, в периодите, в които КБ/БСП е част от управляващото мнозинство – 2009 г. (сред. к. на асим. 0,88; норм. завишение: 0,84), 2014 г. (ЕП) (сред. к. на асим.: 0,90; норм. завишение: 0,89) и 2014 (НС) (сред. к. на асим.: 0,86; норм. завишение: 0,86). През 2013 г. регистрираните стойности на надценяване са по-ниски и близки до нормалното отклонение (сред. к. на асим.: 0,21; норм. завишение: 0,12). Това е и формацията, при която са идентифицирани най-високите степени на разсейване на прогнозите около резултата (среден ексцес: -7,86 – за 4-те вида избори) и несигурност на агенциите (средно стандартно отклонение: 27,95 – за 4-те вида избори) през последните години;

Втората най-надценена формация е „Атака“. Изключение правят прогнозите за изборите за НС през 2014 г. (сред. к. на асим.: -1,31; норм. занижение: -0,45). Най-високата степен на завишаване е регистрирана на изборите за ЕП през 2014 (сред. к. на асим.: 1,31; норм. завишение: 0,62), а най-близък до реално получения на изборите резултат, през 2013 г. (сред. к. на асим.: 0,36; норм. завишение: 0,42);

Формациите с най-подценени прогнозни данни са **ДСБ** (сред. к. на асим.: -1,11; норм. занижение: -0,61 през 2009 г.) и в следствие **РБ** (в най-голяма степен на изборите през октомври 2014 – сред. к. на асим.: -0,82; норм. занижение: -0,86) и изборите за ЕП/2014г. (сред. к. на асим.: -0,92; норм. занижение: -0,46). На лице е допълнителен изкривяващ елемент на основата на прогнозата „успех – неуспех“ през 2013 г. и за изборите за ЕП през май 2014 г. В случая на Синята коалиция през 2009 г. не се идентифицира подобно явление, доколкото прогнозираният резултат е слабо завишен (сред.к.на асим. 0,74; норм. завишение: 0,37), около средно наблюдаваните при останалите партии/коалиции;

Втората най-подценена формация е **НФСБ/ПФ** като най-голямото занижение е регистрирано в моментите, когато партията/коалицията има реални шансове да прескочи изборната бариера – 2013 г. (сред. к. на асим.: -0,94; норм. занижение: -0,75) и октомври 2014 г. (сред. к. на асим.: -0,84; норм. занижение: -0,81). През май 2014 г. прогнозата е съвсем близо до нормалното отклонение (сред. к. на асим.: 0,28; норм. завишение: 0,08);

Прогнозните данни за **ДПС** също са ситематично подценени. Впечатление прави, че степента на занижение на изборите за Европейски парламент е близо 2 пъти по-висока (сред. к. на асим.: -0,88; норм. занижение: -0,90), отколкото идентифицираните при избори за НС (сред. к. на асим. : -0,32; норм. занижение: -0,42 през 2013 г. и сред. к .на асим.: -0,37; норм. занижение: -0,49 през 2014 г.). Най-верният прогнозен резултат за движението е налице през 2009 г. (сред. к. на асим.: 0,15; норм. завишение: 0,07);

Прогнозните данни за **ГЕРБ** варират, като завишения около средното са отбелязани през 2013 г. (сред. к. на асим.: 1,12; норм. завишение: 0,53) и изборите за НС през 2014 г. (сред. к. на асим.: 0,71; норм. завишение: 0,56), а най-високото занижение на резултатите – през 2009 г., когато партията за първи път участва на парламентарни избори (сред. к. на асим.: -0,89; норм. занижение: -0,68);

Като цяло прогнозните резултати за формации, които за първи път участват на избори, са силно подценени – ГЕРБ (2009), РБ (ЕП/2014), ББЦ (ЕП/2014) – (сред. к. на асим.: -1,07; норм. занижение: -0,57), НФСБ (2009), РЗС (2009) – (сред. к. на асим.: 0,18; норм. занижение: -0,15), Лидер (2009) – (сред. к. на асим.: -0,15; норм. занижение: -0,22). Изключение правят ДБГ (2013) – (сред. к. на асим.: 1,02; норм. завишение: 0,79) и АБВ (2014) – (сред. к. на асим.: 1,08; норм. завишение: 0,62), чийто резултати са силно завишени.

Анализ на агенциите⁹

Критериите за анализ на агенциите включват: точност спрямо най-точната агенция,¹⁰ критерий за достоверност на агенциите „успех – неуспех“,¹¹ средно нормирано отклонение на прогнозите на агенциите,¹² ориентация за ляво-дясно,¹³ средното нормирано отклонение на прогнозите на агенцията *i* за формацията *j*.¹⁴

Социологическите сондажи за предсрочните парламентарни избори на 5 октомври 2014 г. са в най-голяма степен натоварени с лява политическа пристрастност от страна на агенциите. Анализът на прогнозните резултати и през четирите наблюдавани

изборни момента показва липса на нормално разпределение на прогнозите около резултатите. Напротив, идентифицираните висока степен на разпръснатост около реалните резултати и отсъствие на сходимост в данните на отделните агенции, многократно надхвърлят приетите за стандарт разминавания в рамките на доверителните интервали за големи, средни и малки формации. В това отношение, изборите за НС през 2014 г. отбелязват най-големите отклонения. Агенцията, прогнозираща най-близки до резултатите от 5 октомври данни, е ЦАМ (точност: 1). „Сова Харис“, от друга страна, е агенцията, предоставила най-неверни прогнозни данни (точност: 0,19 спрямо ЦАМ).

- Лявата политическа пристрастност в прогнозите на агенциите доминира във всички анализирани изборни моменти. Като най-политически натоварени са прогнозите за НС през 2014 (всички агенции), а най-слабо – прогнозите за НС през 2009 г.(3/12);
- Като трайно леви се идентифицират агенциите – „Галъп“, „Сова Харис“, „Медиана“, „Афис“ и ЦАМ, които отбелязват лява политическа пристрастност през три от разглежданите четири вида избори. Най-голяма степен на политически неутралитет се наблюдава при НЦИОМ/„Екзакта“ (единствено НС/2014), следвана от „Алфа рисърч“ (НС/2013 и НС/2014);
- ЦАМ се позиционира като агенцията с най-точни резултати за четирите разглеждани избори (най-точна агенция за НС/2014 и НС/2013, близка до най-точната за ЕП/2014 и НС/2009). Доколкото ЦАМ съществува като агенция-фантом – няма официален сайт, не членува в ЕСОМАР и БАМОП, често не предоставя данни относно методиката на извадката и допитването, както и други приети за стандартни подробности относно проведеното изследване, точността на представените данни буди подозрения. Следват НЦИОМ/„Екзакта“ (най-точна агенция за 2009, близо до най-точната – за ЕП/2014 и НС/2014) и „Алфа рисърч“ (най-точна агенция за ЕП/2014 и близо до най-точната агенция за НС/2013 и НС/2014). Средни стойности на достоверност на прогнозите са на лице при „Медиана“, „Галъп“ и „Афис“. Агенциите с най-неверни прогнози са съответно ИМП и в най-голяма степен – „Сова Харис“ (най-неточна агенция за НС/2009 и НС/2014, отдалечена в голяма степен от прогнозите на най-точната агенция за НС/2013 и ЕП/2014);
- Агенцията, с най-неверни прогнозни резултати сред всички останали, за четирите анализирани избори, е МБМД през 2013 г. (отдалечаване от най-точната агенция – 0,12);
- На фона на високата степен на разпръснатост около резултатите и липсата на сходимост в данните на отделните агенции и през четирите анализирани вида избори, припокриването на данните на три агенции¹⁵ – „Галъп“, „Сова Харис“ и „Медиана“, може да бъде идентифицирано като картел. Те предоставят данни с много висока степен на сходимост за всички формации, с изключение на пренебрежими разлики по отношение на малките партии/коалиции. Акцентът пада върху силно надценените прогнозни резултати за КБ/БСП, силно подценените за ДСБ/РБ и силно завишените прогнози за трета формация – „Атака“ (2009), ДБГ (2013), „Атака“ (ЕП/2014), ББЦ (НС/2014);
- В два от разглежданите случаи агенция „Афис“ би могла да бъде упрекината

в определена поръчководност, доколкото регистрира най-високите равнища на надценяване на прогнозните данни на малка формация, която се опитва да преодолее изборната бариера – РЗС (2013) и АБВ (2014).

БЕЛЕЖКИ

¹ [http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=news&tx_ttnews\[tt_news\]=145&cHash=ac659aa236cab62cc62b912a5189a286](http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=news&tx_ttnews[tt_news]=145&cHash=ac659aa236cab62cc62b912a5189a286)

	ГЕРБ	КБ/БСП	ДПС	"Атака"	РБ	СК	ДСБ	ДБГ	СДС	НФСБ /ПФ	ББЦ	АБВ	РЭС	Лидер	НАСВ
Средно нормирано отклонение на прогнозите по формации															
НС/2014	0,285	0,892	0,190	-0,564	-0,916					-0,731	0,158	-0,268			
ЕП/2014	-0,747	0,883	-0,902	0,747	-0,691					-0,261	-0,219	0,587			
НС/2013	0,254	0,343	-0,279	-0,036			-0,593	0,788	-0,114	-0,753			0,022		
НС/2009	-0,916	0,858	0,489	0,460		0,800							0,450	0,855	0,742
Критерии\Формации															
Средно стандартно отклонение															
НС/2014	3,59	7,99	2,89	2,32	3,05					4,54	1,81	1,31			
ЕП/2014	3,36	10,60	8,36	1,62	1,85					1,52	2,62	2,39			
НС/2013	5,41	2,92	2,98	1,80			1,77	2,63	1,25	2,75			1,66		
НС/2009	6,79	6,38	2,01	1,19		1,75							1,19	2,65	1,68
Среден коефициент на отклонение															
НС/2014	10,22	46,74	19,86	46,66	32,38					56,96	28,76	28,89			
ЕП/2014	10,40	52,09	45,36	51,11	27,26					46,51	23,04	55,63			
НС/2013	15,58	9,48	26,21	21,43			53,67	71,53	79,77	64,57			86,12		
НС/2009	16,54	34,34	15,61	12,23		25,33							27,55	77,66	53,69
Среден коефициент на асиметрия															
НС/2014	0,71	0,86	-0,37	-1,31	-0,82					-0,84	0,45	-0,21			
ЕП/2014	-1,16	0,90	-0,88	1,31	-0,92					0,28	-1,07	1,08			
НС/2013	1,12	0,21	-0,32	0,36			-1,11	1,02	-0,61	-0,94			0,00		
НС/2009	-0,89	0,88	0,15	1,06		0,74							0,18	-0,15	-0,24
Среден ексцес															
НС/2014	-1,61	-2,02	-1,89	-0,45	-2,16					-2,00	-1,73	-0,80			
ЕП/2014	-1,24	-2,02	-2,06	-0,77	-1,35					-1,53	-0,95	-1,24			
НС/2013	-0,68	-1,86	-1,58	-0,45			-1,30	-1,56	-1,59	-1,72			-1,92		
НС/2009	-1,72	-1,96	-1,82	-1,37		-1,57							-0,63	-1,79	-1,72
Завишение/занижение на прогнозите за формациите															
НС/2014	0,56	0,86	-0,49	-0,70	-0,86					-0,81	0,34	-0,01			
ЕП/2014	-0,64	0,89	-0,90	0,62	-0,46					0,08	-0,57	0,62			
НС/2013	0,53	0,12	-0,42	0,13			-0,61	0,79	-0,35	-0,75			-0,22		
НС/2009	-0,68	0,84	0,07	0,56		0,37							-0,15	-0,22	-0,17
Критерий за достоверност на прогнозите за формациите "успех"/"неуспех"															
НС/2014				4,20						10,499	13,580	6,899			

³ $z_{ijk} =$ е нормираното отклонение на прогнозите на агенциите за формацията j ; $z_{ijk} = 0$ когато k -та прогноза на агенцията съвпада със средната; $z_{ijk} < 0$, когато k -та прогноза

е по-ниска от средната'; $z_{ijk} > 0$, когато 'k-та прогноза надвишава средната'. В тази методология z_{ijk} има значение на 'степен на подценяване/надценяване на прогнозата на агенцията i за формацията j сред останалите агенции'.

σ_j = , значението на стандартното отклонение в този вариационен анализ е 'разсейване на прогнозите на агенциите за дадена формация от резултата', колкото по-висока е стойността на толкова по-разхождащи се са агенциите в прогнозите си за тази формация.

$v_{jk} = 100$, е коефициентът на вариация - разсейването на прогнозите около резултата в процент има значение на 'относително разсейване на прогнозите на агенциите от резултата за формация j' и позволява сравнението помежду им.

μ_3 = , където μ_3 е третият централен момент. Когато коефициентът на асиметрия прогнозите на 'агенциите имат нормално разпределение около резултата'; когато $\mu_3 > 0$, прогнозите имат дясно изтеглено рамо – 'повечето от агенциите са дали по-големи прогнози от резултата на формацията j'; когато $\mu_3 < 0$, изтегленото рамо е лявото – 'повечето от прогнозите на агенциите са по-малки от резултата'.

γ = , където γ е ексцесът на прогнозите на агенциите за формация j; когато $\gamma = 0$ 'разпределението на прогнозите за формацията около резултата е нормално'; когато $\gamma > 0$, разпределението е "над нормално" – 'прогнозите са групирани около резултата'; когато $\gamma < 0$, разпределението е „под нормално“ – 'прогнозите са разпръснати околорезултата'.

δ = е нормираното отклонение на прогнозите на агенцията i за формацията j от нейния резултат; $\delta = 0$ когато 'прогнозата на агенцията съвпада с резултата'; $\delta < 0$, когато 'е по-ниска от резултата'; $\delta > 0$, когато 'прогнозата надвишава резултата'. В тази методология има значение на 'степен на подценяване/надценяване на прогнозата на агенцията i за формацията j от резултата'.

9

Критери и/агенци	Алр	Гал	Афс	СвХ	Мед	НЦИО М/Екз	ИМ П	ЦА М	МБМ Д	Скала	Бар М	Скан	Марк Л
Точност спрямо най-точната агенция													
НС/2014	0,51	0,41	0,57	0,19	0,75	0,59	0,46	1,00					
ЕП/2014	1,00	0,53	0,44	0,40	0,55	0,72	0,42	0,84					
НС/2013	0,52	0,65	0,35	0,21	0,91	0,31	0,20	1,00	0,12	0,23			
НС/2009	0,47	0,44	0,47	0,19	0,21	1		0,68	0,69	0,73	0,59	0,67	0,87
Критерий за достоверност на агенциите "успех"/"неуспех"													
НС/2014	0,861	0,439	0,761	0,404	0,895	0,230	0,793	1					
ЕП/2014	1	0,589	0,457	0,788	0,391	0,697	0,024	0,56					
НС/2013	0,583	0,853	-0,103	0,634	0,791	-0,167	0,108	1	0,853	-0,648			
НС/2009	0,454	0,381	0,395	0,415	0	0		0,794	0,827	0,500	0	1	0,500
Завишение/занижение на прогнозите на агенциите													
НС/2014	-0,16	-0,09	-0,15	-0,32	-0,10	-0,01	-0,03	-0,33					
ЕП/2014	0,16	-0,11	0,06	-0,29	-0,06	0,12	-0,05	-0,28					
НС/2013	-0,19	-0,07	-0,11	0,01	0,01	-0,22	0,03	0,01	-0,29	0,10			
НС/2009	0,07	0,28	0,18	-0,06	0,73	0,49		-0,09	0,18	0,40	0,77	0,05	0,29
Ориентация за ляво/дясно													

НС/2014	лява	лява	лява	лява	лява	лява	лява	лява					
ЕП/2014	-	лява	лява	лява	лява	-	лява	лява					
НС/2013	лява	лява	-	лява	лява	-	-	-	-	-			
НС/2009	-	-	лява	-	-	-		лява	лява	-	-	-	-

¹⁰ $EI = \{EI_i\} = \{ \text{агенция } i \text{ има следното значение: 'неточност на усреднените прогнози по отношение на тези на най-точната агенция'} \}$

¹¹ $EI_y = \{EI_{y_i}\}$ за всяка агенция i има следните значения:

1. $\max EI_{y_i}$ има 'агенцията с най-точни неочевидни прогнози „успех-неуспех“';
2. $\min EI_{y_i}$ има 'агенциите с най-неточни неочевидни прогнози „успех-неуспех“';
3. EI_{y_i} за всяка агенция j се оценява от положението си между $\min \{EJ_{y_j}\}$ и $\max \{EJ_{y_j}\}$.

¹² $EI_z = \{EI_{z_i}\} = \{ \}$, е средното нормирано отклонение на прогнозите на агенциите, което има следните значения:

1. $EI_{z_i} = 0$ 'прогнозите на агенцията i съвпадат с резултата';
2. $EI_{z_i} > 0$ 'прогнозите на агенцията са завишени с ...';
3. $EI_{z_i} < 0$ 'прогнозите - са занижени с ...'.

¹³ Конструираме критерий за установяване на политическа пристрастност на агенциите по оста „ляво – дясно“ по следния начин: Избират се две формации в двата полюса на политическото пространство: j_{left} за означаване на левия полюс и j_{right} за означаване на десния. Тогава:

1. 'агенцията i е с лява ориентация' когато $[\dots]$;
2. 'агенцията i е с дясна ориентация' когато $[\dots]$;
3. 'агенцията i няма ориентация' за всички останали случаи.

¹⁴ $EIJ_z = \{ \} = \{ \}$, е средното нормирано отклонение на прогнозите на агенцията i за формацията j , което има следните значения:

- $EIJ_{z_{ij}} = 0$ 'прогнозите на агенцията i за формацията j съвпадат с резултата';
 $EIJ_{z_{ij}} > 0$ 'прогнозите на агенцията i за формацията j са завишени с ...';
 $EIJ_{z_{ij}} < 0$ 'прогнозите на агенцията i за формацията j са занижени с ...'.

ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ, ОКТОМВРИ 2014

Завишение/занижение на агенции за формации	ГЕРБ	КБ/БСП	ДПС	"Атака"	РБ	СК	ДСБ	ДБГ	СДС	НФСБ/ПФ	ББЦ	АБВ	РЗС	ЛиДер	НАСВ
Алр															
НС/2014	0,586	0,461	0,394	-0,349	-0,714					-0,663	-0,353	-0,200			
ЕП/2014	-0,854	0,522	-0,766	0,478	0,367					1,208	-0,702	1,026			
НС/2013	0,873	0,068	-1,008	0,370			-0,045	0,638	-0,933	-0,646			-0,990		
НС/2009	-0,847	0,777	0,235	0,797		0,387							-0,339	-0,477	-0,003
Гал															
НС/2014	0,333	0,865	-0,032	-0,609	-					-0,853	0,843	-0,218			
					1,024										
ЕП/2014	-0,011	0,998	-0,969	0,448	-					-0,158	-0,701	0,550			
					0,999										
НС/2013	0,290	1,145	-0,627	-0,347			-	0,829	-0,085	-0,763			-0,261		
							0,91								
НС/2009	-0,667	0,645	0,132	0,637		0,622							0,304	0,007	-0,209
Афс															
НС/2014	0,016	0,557	-0,365	-0,226	-0,442					-0,518	-0,061	0,252			
ЕП/2014	-1,079	0,827	-1,025	1,539	-0,924					-0,517	0,063	1,563			
НС/2013	0,606	-0,496	-1,104	0,588			-0,667	0,718	-1,314	-0,55			1,258		
НС/2009	-0,577	0,312	0,365	0,260		-0,047							-0,147	0,106	0,215
СвХ															
НС/2014	1,190	1,282	-0,863	-1,264	-					-1,261	0,492	-1,135			
					0,979										
ЕП/2014	-0,525	1,274	-0,991	0,393	-					-1,008	-0,523	0,063			
					0,976										
НС/2013	-0,012	0,418	-0,486	-0,387			-	0,044	0,497	-0,322			0,341		
							0,066								
НС/2009	-0,397	0,954	-0,592	0,186		0,229							-0,484	0,113	-0,320
МеА															
НС/2014	-0,265	0,514	-0,364	-	-0,612					-0,202	0,657	-0,248			
				0,032											
ЕП/2014	-1,713	0,993	-0,659	0,346	-0,03					1,139	-0,539	-0,012			

ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ, ОКТОМВРИ 2014

НС/2013	-0,038	0,738	-0,007	-0,216			-	0,87	0,544	-0,548			-0,836		
							0,44	8							
НС/2009	-0,422	0,332	0,230	0,701		0,247							0,104	0,328	0,435
НЦИОМ/Екз															
НС/2014	0,710	0,417	-0,168	-0,550	-0,294					-0,642	0,501	-0,053			
ЕП/2014	-0,200	0,615	-1,031	-0,042	0,320					0,767	-0,697	1,267			
НС/2013	0,876	-0,031	-0,150	0,074			-0,59	0,545	-0,741	-0,644			-0,654		
НС/2009	-0,332	0,255	0,233	0,141		0,346							-0,087	0,332	0,42
ИМП															
НС/2014	0,832	0,687	-1,102	-0,290	-1,006					-0,832	0,276	1,167			
ЕП/2014	-0,506	1,026	-1,168	1,712	-1,188					-0,929	0,164	0,509			
НС/2013	0,385	0,37	-0,357	-0,392			0,061	0,090	0,105	-0,522			0,356		
ЦАМ															
НС/2014	0,272	0,287	0,025	-0,044	-0,213					-0,268	-0,389	-0,554			
ЕП/2014	-0,094	0,604	-0,276	-0,16	-0,041					0,058	-1,337	-0,224			
НС/2013	-0,038	-0,055	-0,019	-0,109			-0,244	0,638	0,147	-0,170			-0,107		
НС/2009	-0,476	0,953	0,677	-0,290		-0,320							-0,812	-0,296	-0,136
МБМД															
НС/2013	1,191	-0,619	0,157	0,236			-1,125	0,517	-0,741	-0,713			-0,654		
НС/2009	-0,009	0,369	0,243	0,371		-0,343							0,488	-0,157	-0,01
Скала															
НС/2013	-0,515	-0,754	0,823	1,163			-0,357	0,899	-0,020	-0,572			-0,062		
НС/2009	-0,399	0,134	0,536	0,443		0,412							0,316	0,313	0,399
БарМ															
НС/2009	-0,429	0,151	-0,015	-0,074		0,387							0,878	0,644	0,515
Скан															
НС/2009	-0,359	0,574	-0,459	0,193		0,947							-0,237	-0,170	-0,239
МаркА															
НС/2009	-0,186	0,183	-0,143	0,147		0,555							0,221	0,162	-0,169

**ПЕРИОДИЧЕН ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО
В ИНСТИТУЦИИТЕ, ДЕКЕМВРИ 2014**

**ДОКЛАД С АНАЛИЗ И ПРОГНОЗА
ЗА (НЕ)ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ**

Този доклад се отнася до ресурса от доверие, с което разполагат парламентарните и извънпарламентарните формации и държавните институции, като фактор за тяхната политическа ефикасност и ефективност; анализира общественото мнение за политическите реалности, действията и официалното говорене на институциите. Този доклад не е предназначен да бъде част от публичния дебат.

Авторите не носят отговорност за информация и материали, изхождащи от други източници и не носят пряка или косвена отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в доклада. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на доклада не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели - докладът не е част от публичния, а от академичния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

Резултатите от изборите не зададоха устойчив модел на управление, който да осигури необходимата легитимност и предвидимост в действията на основните институции.

Бъдещето на кабинета зависи от способността на партията-мандатоносител да управлява тази ситуация и да се опита да постигне известна стабилизация на страната с перспектива до изборите за местна власт. Като най-вероятен се очертава сценарият за предсрочни избори „2 в 1“.

След изборите не настъпва повишаване на доверието в парламентарните партии и коалиции и в основните държавни институции. Не се наблюдава и стабилизация на подкрепата за новото управление.

Въведение

За близо двегодишен период политическата криза, започнала с предсрочното прекратяване на мандата на ГЕРБ през март 2013 г., прерасна в тежка криза на недоверие, която постепенно обхваща всички политически институции и стана причина за фактическата им неспособност да изпълняват своите функции.

Предсрочните парламентарни избори на 5 октомври отразиха фрагментация на общественото доверие след продължителния период на политическа нестабилност. Наказателният вот за политическото статукво се реализира чрез подкрепа за нови малки партии и коалиции, които успяха да прескочат избирателната бариера.

Двата нови коалиционни формата, които за първи път взеха участие на парламентарен вот – Реформаторският блок и Патриотичният фронт, надхвърлиха предварителните очаквания за своето представяне. „България без цензура“ загуби значителна част от подкрепата си на изборите за ЕП през май. Ситуационни фактори в последния момент осигуриха представителство на АБВ и „Атака“.

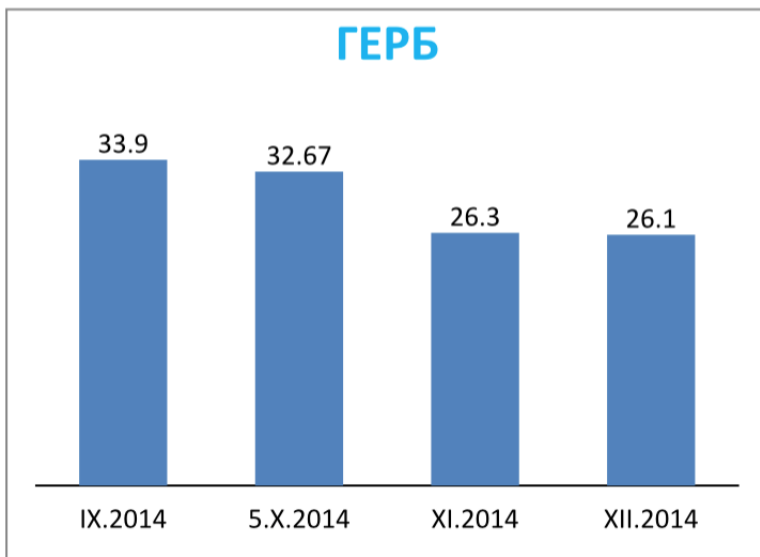
Отливът на доверие засегна най-вече „БСП – лява България“. Левицата претърпя тежко поражение, като на практика се срина под прага си от изборите през 1997 г.¹ Но ГЕРБ също загуби част от парламентарната си тежест; не увеличи резултатите си вследствие на естествено изместване на посоката на електоралното доверие към център-дясно след провала на правителството на Пламен Орешарски. Единствено ДПС, която по времето на прехода е била най-дълго време част от управлението на страната, показва отново, че електоралният ѝ капацитет не се влияе от общата конюнктура.

Новата парламентарна конфигурация от осем формации доведе до втори кабинет на ГЕРБ, който не концентрира доверието на съставляващите и подкрепящите го партии и коалиции. Принуден да се опира на нестабилна конструкция от плаващи мнозинства, без общ коалиционен договор и управленска програма, без общи ценности и идеология на 4-те партньорски формации, кабинетът е изложен на заплахата за съкращаване на мандата, а страната – от нова политическа криза.

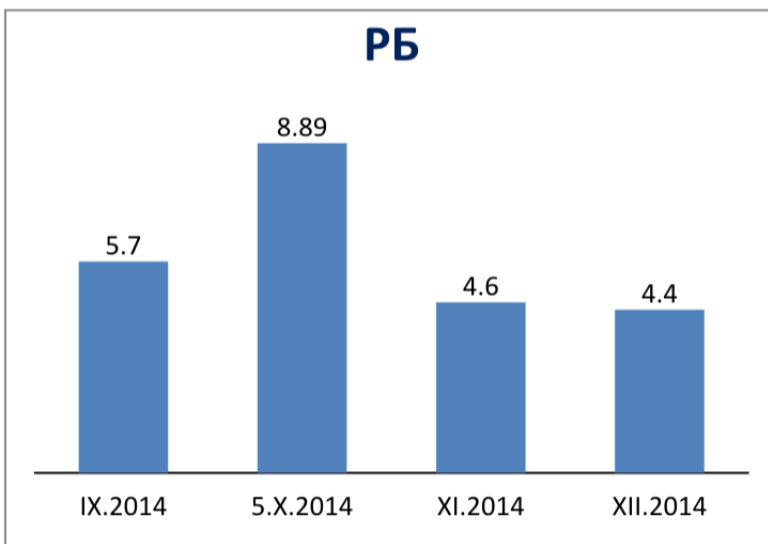
Доверие в политическите формации

Проучване на обществено мнение, месец след съставянето на новия кабинет, показва в сравнение с изборните резултати, отсъствие на съществени промени в доверието към 8-те основни политически формации, представени в 43-то НС.²

ГЕРБ успя да запази статута си на първа политическа сила, като за разлика от миналата година преодоля изолацията и реализира успешно мандата за съставяне на правителство. По време на преговорния процес и след неговото приключване партията претърпя рязък обрат в поведението си и се позиционира като своеобразен арбитър, пренасочвайки голяма част от напрежението и основните негативи към РБ и Патриотичния фронт. Заплахите за ГЕРБ идват от плаващото мнозинство в парламента, необходими за реализацията на собствените ѝ цели, и най-вече с

недоверието, което произтича вследствие на ключовата подкрепа от ДПС за всички спорни и предизвикващи силни обществени реакции решения.³

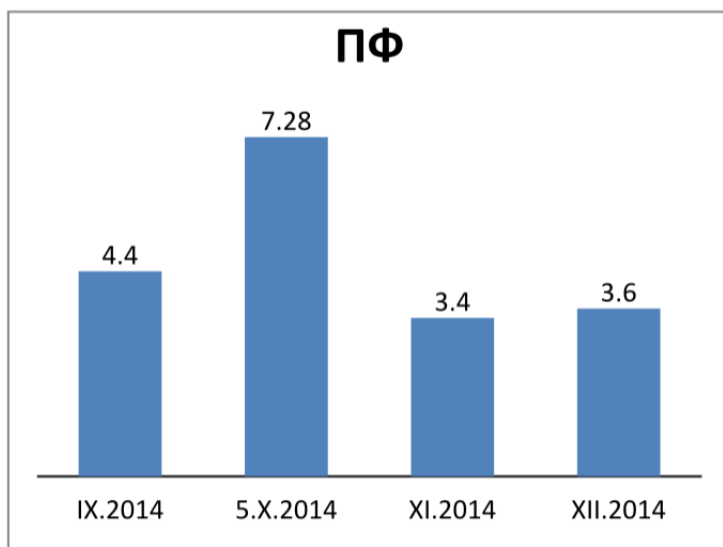

Реформаторският блок е формацията, изправена пред най-съществени предизвикателства от гледна точка на загуба на доверие в настоящата ситуация. След изборите коалицията е подложена на силен външен и вътрешен натиск. Блокът мотивира своето участие в коалиционния кабинет и аргументира отстъплението от предварително заявените си позиции въз основа на необходимостта от провеждане на неотложните пред държавата реформи и изолация на ДПС от властта. На практика, обаче,

реформите в сферите, поверени на представителите на блока, се намират в пряка зависимост от волята на парламентарното мнозинство, което на този етап демонстрира изключително ниска степен на консенсус и единодействие. Що се отнася до изолацията на ДПС, към момента тя има формален характер, доколкото със законодателните си актове движението запълва пукнатините между партиите, съставляващи управляващия съюз.

Не на последно място, участието в коалиционния кабинет с ГЕРБ, вместо да 154

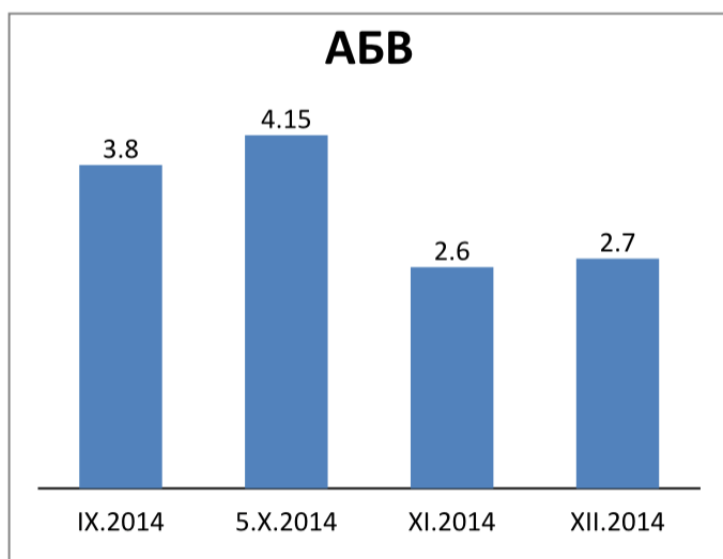
консолидира, засилва центробежните сили между отделните партии в състава на формацията, като провокира допълнително противопоставяне по основната ос между ДСБ и ДБГ и генерира ново напрежение във връзка с разрасналия се конфликт между НПСД и Патриотичния фронт.⁴ Критичен тест за бъдещето на РБ ще бъде способността му да ревизира решението относно замразяването на пенсионната реформа и приетите промени в Кодекса за социално осигуряване.

На този етап цитираното изследване не регистрира отлив в доверието за Патриотичния фронт (подобно на РБ и АБВ) вследствие на подкрепата му за управляващото мнозинство. В същото данните показват, че началното нетно недоверие към правителството на Бойко Борисов се поражда отчасти от обстоятелството, че не всички симпатизанти на РБ, ПФ и АБВ подкрепят този управленски формат.

Рисковете от компрометиране на доверието към Патриотичния фронт в настоящата ситуация се минимизират от коректността на предизборните му позиции,⁵ от една страна, а от друга –

от факта, че коалицията не участва със свои представители в изпълнителната власт.⁶ Тази роля разширява възможностите му в по-голяма степен да се придържа към собствения си политически образ. Налице е втвърдяване на риториката и засилване на крайнодесния популистски профил на формацията, което от своя страна крие риск от дискредитиране на управляващото мнозинство като цяло, и вторични негативни ефекти за Реформаторския блок, в частност.⁷

АБВ съумя да максимизира ползите си като част от управляващото мнозинство. Коалицията получи вицепремиерски пост, а част от предизборните ѝ предложения в конкретния ресор, бяха отразени в „Програмната декларация“. Впоследствие, обаче, промените в Кодекса за социално осигуряване бяха приети против съгласието на парламентарната група на АБВ.⁸ Възможностите за повишаване на доверието към формацията са свързани със способността ѝ да се разграничи от ГЕРБ, а от друга – от темпа на възстановяване на „БСП – Лева България“.

ББЦ в лицето на парламентарната група на БДЦ изпитва значителни трудности да се позиционира в рамките на съществуващата парламентарна конфигурация. Във

хетерогенност на групата и противоречивото ѝ поведение, станаха причина Николай Бареков да се разграничи от действията ѝ.⁹ На фона на негативната тенденция от Европейските избори досега, формацията отбелязва нов спад през разглеждания период.

Основната опозиционна формация „БСП – Лява България“ се намира в изключително сложна ситуация след поредицата от тежки изборни загуби. Ролята на категорична опозиция благоприятства възможността за постепенно възвръщане на доверието. На този етап, заедно с втората, определила се като опозиционна формация, „Атака“, не са в състояние да предложат алтернатива на настоящия управленски модел.

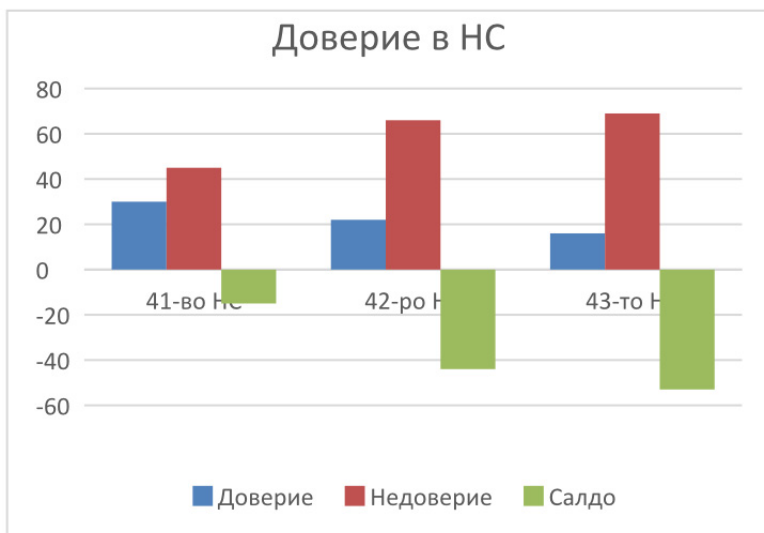
Налице са негативни тенденции в доверието към „Атака“. Формацията продължава да следва линията си на позициониране като анти-европейска

и про-руска формация, която стопи подкрепата към нея през миналата година и предпостави случайния елемент в успеха ѝ да прескочи избирателната бариера.

В следизборния период ДПС запазва традиционните си равнища на доверие.

Доверие в основните държавни институции

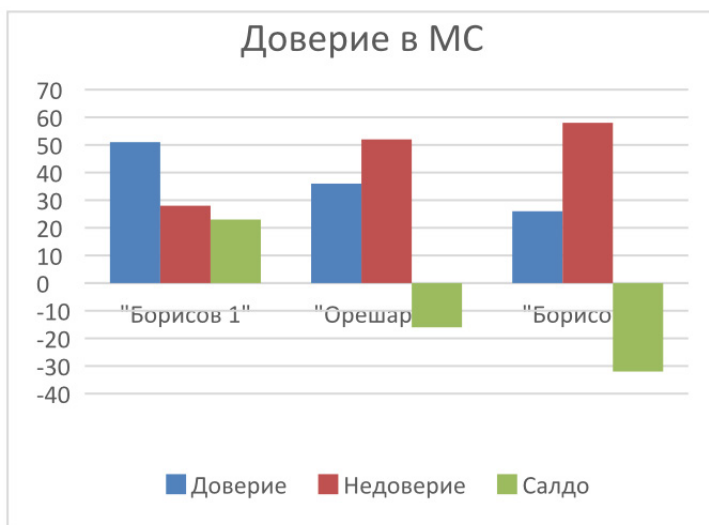

43-то НС започва своята дейност в условията на по-високо нетно недоверие, в сравнение с предходния парламент. Това се дължи отчасти на обстоятелството, че институцията акумулира най-тежките негативи от продължителната криза. От друга страна, резултатите от изборите, сами по себе си, не зададоха устойчив модел на управление, който да осигури необходимата легитимност и предвидимост на действията.

Данни „Галъп“

Тезата, че недоверието в 42-то НС е толкова ниско, защото голяма част от българските избиратели не са представени в него, която бе в основата на исканията за предсрочни избори, не се потвърждава. Причините за още по-високото нетно недоверие в 43-то НС, отколкото в предишния парламент, и то веднага след изборите, трябва да се

търсят другаде.

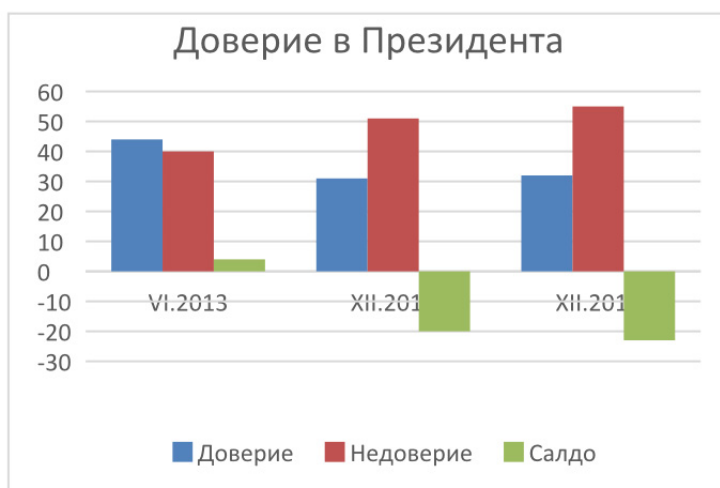

МС също стартира с високо нетно недоверие. Неочаквано е най-вече много ниското стартово доверие в кабинета – 26%, според данните на „Галъп“. То е значително по-високо от стартовото доверие на кабинета на Пламен Орешарски – 36%, който обаче го загуби още в първия месец (26%) със скандалното кадрово предложение за ръководител на ДАНС.

Следва да се изчакат нови изследвания на доверието в кабинета от други агенции, за да се направят по-категорични изводи. Но веднага може да се констатира, че причините

за неочаквано високото нетно недоверие на изпълнителната власт не се дължат единствено на ефекта на политическата криза. По принцип, точно смяната на управлението следва да бъде първата крачка за възстановяване на доверието на избирателите във властта. Може да се предположи, че в обществото няма очаквания, че новите управляващи ще решат проблемите на страната. ГЕРБ не даде решения на тези проблеми, когато имаше собствено контролирано мнозинство. Високата обществена подкрепа от първия мандат на неговото управление остана неоползотворена. Сега, по-скоро изглежда, е налице убеждението, че няма каквото и да било друго приемливо решение за управлението на страната в настоящия момент. Такова заключение се подкрепя от големия брой негласували на проведените избори.

Потенциалът за успешно управление в момента допълнително се ограничава от странични фактори, свързани с недоверието и съществуващите различия между формациите, съставляващи управляващото мнозинство. Напрежението между коалиционните партньори и подкрепящите кабинета партии поставя управлението в зависимост от плаващи парламентарни мнозинства и поставя под въпрос продължителността му. Второто ограничение е неизбежната вътрешна съпротива в сферите, които се нуждаят от най-решителни реформи.

Бъдещето на кабинета зависи от способността на партията-мандатоносител да управлява тази ситуация и да се опита да постигне известна стабилизация на страната с перспектива до изборите за местна власт. Като най-вероятен се очертава сценарият за предсрочни избори „2 в 1“. Известно противодействие на тази тенденция и сигурен знак за наличие на желание за решаване проблемите на страната, би имало приемането в парламента на действителна управленска програма, с конкретни

ангажименти във всички сфери.

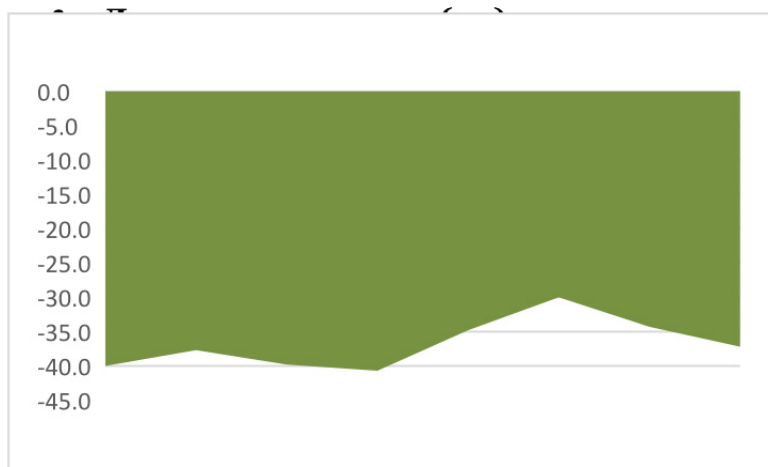
Динамиката на доверие в президентската институция от началото на политическата криза, според данните на „Галъп“, показва, че в сравнение с останалите институции, президентът успява в по-голяма степен да управлява произтичащите от нея рискове и запазва по-ниски равнища на нетно недоверие. Предпоставките за това обстоятелство могат да бъдат открити в няколко посоки: 1) покачване на доверието към президента се наблюдава в моментите, когато той упражнява активна роля в политическия процес – непосредствено преди и в хода на мандатите на двата служебни кабинета; позициите и действията му по време на февруарските и летните протести през миналата година; при обявяването на инициативата му за провеждане на референдум за промяна на изборното законодателство. Това, от своя страна, опровергава дълго налаганата теза, че президентът губи от включването си в силно конфронтационен политически дебат; 2) спадът в подкрепата от края на 2013 и началото на 2014 г. отразява общия срив на доверие към всички институции и пасивността на позицията на президента като обект на продължителни атаки; 3) категоричната проевропейска и евроатлантическа позиция на президента беше препотвърдена от мнозинството от българските граждани на изборите за ЕП през май.

Поради естеството на своята позиция, президентът винаги разполага с условия за постепенно възстановяване на своята обществена подкрепа. Успехът в тази посока ще зависи в голяма степен от способността му да се позиционира спрямо събитията и да отстоява ролята си на коректив на управлението.¹⁰

Други признаци на (не)доверие

Изборите през октомври не пречупват тенденцията на *нарастване на недоверието на потребителите*. Песимизмът в оценките относно промените във финансовото състояние на домакинствата, продължава да доминира. Както се вижда, много високи равнища на недоверие на потребителите се задържат от началото на кризата януари 2013 г. до появата на очакване за икономическа и политическа промяна през пролетта на 2014 г. С приближаването и провеждането на изборите и в месеца на тяхното провеждане, недоверието на потребителите отново започва да се засилва.

Съставянето на новото правителство не генерира съществено повишаване на *доверието сред бизнеса*, но за първи път пречупва тенденцията на засилване на недоверието, която продължи 5 месеца. Стопанската конюнктура през ноември регистрира слаб положителен растеж от 0,5 процентни пункта.

Силно негативна продължава да бъде тенденцията на нарастващо недоверие на чуждестранните инвеститори. От началото на

годината до 31 октомври 2014 г. е регистрирано *ново намаление на преките чуждестранни инвестиции* с близо 1 млрд. лева¹¹ в сравнение със същия период на м.г.

Кредитната агенция *Standard&Poor's* понижи дългосрочния и краткосрочен кредитен рейтинг на България с още една категория (през юли тази година, заради нестабилната политическа обстановка,¹² той беше намален от категория BBB-/A-2 на BBB-/A-3) до ниво BB+/B, при стабилна перспектива. Негативната оценка е мотивирана от елементите на нестабилност на банковата система на страната, както и влошаването на фискалната позиция, вследствие на слабия икономически растеж и дефлационните процеси. Двете понижения в рамките на една година са индикация за тревожни равнища на външно недоверие, доколкото се случват за първи път след периода 1996 – 1997 г.¹³

Fitch остави дългосрочния кредитен рейтинг на страната на ниво BBB-/BBB, със стабилна перспектива, за трети път след януари и юли тази година. В аргументите си, от агенцията посочват, че възможната преоценка на присъдения рейтинг, е в пряка зависимост от подобряване на институционалното управление и запазване на политическата стабилност, които да позволят реализиране на ефективна политика.¹⁴ Според агенцията до понижение на кредитния рейтинг може да се стигне при следните хипотези: значително отклонение от официалните бюджетни цели; повишаване на държавния дълг над средното ниво за този клас рейтинг; проблеми в банковия сектор, оказващи натиск върху публичните финанси; съществено понижаване на перспективите за растежа на brutния вътрешен продукт (БВП) и инфлацията в средносрочен план.

Като положителен външен сигнал за новото правителство може да бъдат отчетено решението на ЕК за възстановяване на плащанията от европейските фондове по Оперативна програма „Околна среда“ за програмния период 2007-2013г., които бяха замразени през октомври миналата година.¹⁵

Заклучение

След изборите не настъпва повишаване на доверието в парламентарните партии и коалиции и в основните държавни институции. Не се наблюдава и стабилизация на подкрепата за новото управление. То е подложено на сериозни изпитания, особено поради противоположните позиции при гласуването на бюджета.

Напълно се оправдават нашите прогнози за потенциала на новото управление. Високото нетно недоверие в кабинета и НС прави нереалистично очакването, че те ще пристъпят към реформи и ще се съгласят на допълнителна загуба на подкрепа за взимането на нужни на страната, но непопулярни решения. Действията и назначенията им честно се посрещат с остра обществена съпротива.

Обратно, отказът да бъдат решавани най-острите проблеми на страната, няма да позволи подобряване на сигурността и благополучието на избирателите. Поради това, в края на 2014 г. не виждаме реални възможности за нарастване на доверието в политическите и държавни институции до местните избори през следващата година. Напротив имаме опасения за нова загуба за подкрепа за управлението на страната.

БЕЛЕЖКИ

- ¹ На предсрочните парламентарни избори, проведени на 19 април 1997 г., „Обединена левица“ получава 939308 гласа, на парламентарните избори от 5 октомври 2014г. „БСП – лява България“ получава – 505527 гласа. <http://portal.cik.bg/>
- ² Проучването е проведено от агенция „Галъп“ в периода 28 ноември – 4 декември 2014г. Известна промяна в електоралните нагласи е регистрирана единствено в случая на „Атака“ и „България без цензура“, които отбелязват слаб спад. Моделът за оценка на социологическите сондажи, разработен от ЛУР, показва склонност от страна на агенцията трайно да завишава своите прогнози за БСП и „Атака“ (с изключение на последните избори) и трайно да занижава резултатите на РБ и НФСБ/Патриотичния фронт. Прогнозните данни за ГЕРБ обикновено са много близо до реалните. На тази основа се поражда съмнението, че е възможно към момента „БСП – лява България“ и „Атака“ да губят по-голяма, от обявената, подкрепа, след съставянето на кабинета. Евентуален ръст в електоралните нагласи за РБ и Патриотичния фронт, който да не е отразен от „Галъп“, изглежда слабо вероятен. <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2014/210-Political-Economic-Index-December-2014>
- ³ Двата законопроекта, внесени от „БСП-лява България“ и „Атака“, целящи да отменят плоския данък и да възстановят прогресивното подоходно облагане, са отхвърлени с гласовете на ГЕРБ, РБ и ДПС, при подкрепа от страна на АБВ и Патриотичния фронт. <http://www.mediapool.bg/dps-spasi-zapazvaneto-na-ploskiya-danak-news227386.html>; Промените в Кодекса за социално осигуряване са приети с гласовете на ГЕРБ, ДПС, част от БДЦ и независими депутати. Против гласуват РБ, ПФ и АБВ. http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2014/12/19/2442582_gerb_i_dps_prieha_okonchatelno_spornite_pensionni/
- ⁴ „Блокът е монолитен субект, но ние многократно сме предупреждавали, че наложи ли ни се да правим компромис с ценностите си, може да се разграничим от парламентарната група на РБ“, изказване на Корман Исмаилов, по повод приетото от РБ искане на Патриотичния фронт, новините на турски език да бъдат преместени в БНТ 2, 05.12.2014, <http://www.mediapool.bg/patriotite-umilostiveni-s-dva-posta-i-svalyane-novinite-na-turski-ot-bnt1-news228004.html>
- ⁵ „Ние влизаме в предизборната кампания с категоричното решение за сформирание на правителство на националното спасение... Ние предлагаме съставяне на правителство от специалисти от всички партии“, изказване на Валери Симеонов, 25.08.2014г., <http://www.focus-news.net/news/2014/08/25/1958156/valeri-simeonov-nasheto-iziskvane-e-pravitelstvo-na-nationalnoto-spasenie-sled-izborite.html>
- ⁶ След поставения ултиматум от страна на ПФ, че ще свали подкрепата си за правителството, ако партия НПСД не оттегли кандидатурите си за заместник-министър на отбраната и областен управител на гр. София, се постига съгласие между ПФ и РБ, Фронтът да излъчи свои представители в Министерство на отбраната и Областната управа на гр. София, които към момента все още не са назначени.
- ⁷ Б.Борисов застъпва тезата, че участието на ПФ в управляващото мнозинство е следствие на действията на РБ – „Надявам се колегите от Реформаторския блок, с които до момента работим прекрасно, да поемат своята отговорност.Тяхното изрично условие за съвместно управление и съставяне на правителство беше участието и на Патриотичния фронт.В името на стабилността аз се съобразих с това тяхно желание, но има неща, които минават границата и е крайно време от Реформаторския блок да кажат до къде им е границата.“, изказване на Б. Борисов, 01.12.2014г., <http://dnes.dir.bg/news/boyko-borisov-izbori2013-reformatorski-blok-17936404>
- ⁸ Това се превърна в повод за обвинения от страна на лидера Георги Първанов в сближаване между ГЕРБ и ДПС - „Защо през главата на социалния министър се прави това нещо толкова сериозно? Но тук, в този случай, това сближаване става много бързо. Гласуването е важно

въпроси - вероятно е някакво по-дългосрочно партньорство, което в бъдеще ще се реализира по-плътно", 19.12.2014г., http://news.ibox.bg/news/id_1869940361

⁹ „Не може хора, които са влезли в парламента с моето име, да гласуват ГДБОП да се върне в ръцете на Цветан Цветанов и да подкрепят изземването на парите за пенсии на хората"; „Ако се наложи, ще задълбоча жестовете си и бих се отказал дори от шестимата депутати, които представляват "България без цензура", изказвания на Николай Барекков, 20-21 декември 2014г., http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2014/12/20/2442869_nikolai_barekov_se_otreche_ot_deputatite_na_kovachki/, http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2014/12/21/2443068_barekov_bil_gotov_da_se_otkaje_i_ot_sobstvenite_si/

¹⁰ „Ако до 31 март не се вземе устойчиво и отговорно решение за пенсионната реформа, ще променя позицията си... Трябва да има дебат и да се направи цялостна пенсионна реформа към края на март, който срок определиха управляващите. Ако към 31 март не се направи този дебат, ще имаме много тежка криза на доверието", изказване на Р. Плевнелиев, 20.12.2014, <http://www.blitz.bg/news/article/309439>

¹¹ <http://www.bnb.bg/Statistics/StMacroeconomicIndicators/index.htm>

¹² http://www.dnevnik.bg/biznes/finansii/2014/06/13/2322878_sp_ochakvano_poniji_reitinga_na_bulgariia/

¹³ http://www.dnevnik.bg/biznes/finansii/2014/12/12/2437315_sp_namali_kreditnii_reiting_na_bulgariia_do_bokluk/

¹⁴ <http://dnes.dir.bg/news/krediten-reyting-agentzia-fich-18085882?>

¹⁵ <http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=4426098>

ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ, ЯНУАРИ 2015

Анализ и прогноза за (не)доверието в институциите

Този периодичен доклад анализира ресурса от доверие на политическите институции, като фактор за тяхната ефикасност и ефективност; анализира общественото мнение за политическите реалности, действията и официалното говорене на институциите.

Докладът не изразява политически и идеологически пристрастия; той не е достатъчно основание за вземането на каквито и да било политически решения; не е в състояние да сподели отговорността за тях. Позовавания, цитирания и изваждане на смисъла от неговия контекст са некоректни.

Този доклад не е предназначен да бъде част от медийния дебат. Той е предназначен да дискутира рисковете пред управлението на страната.

Резюме

В началото на годината високото недоверие остава константна величина в отношението към всички политически институции. Въпреки това, настоящата ситуация съдържа в себе си известен шанс за бавно възстановяване, чрез търсене на по-широка подкрепа за провеждане на най-неотложните реформи в сферите, където съществува известен консенсус, но без възможност за формиране на цялостна перспектива за развитие на страната.

Местните избори през есента на тази година ще бъдат сериозно изпитание пред реализацията на подобен положителен сценарий, когато партиите от управляващия съюз ще влязат в режим на конкуренция и съперничество за вота на избирателите.

Въведение

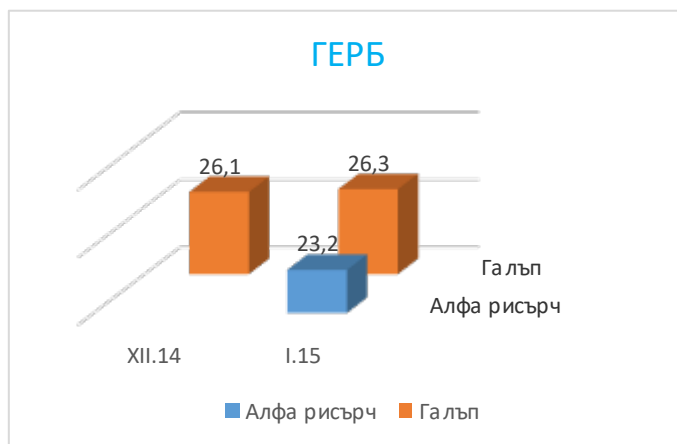
Управляващият съюз към момента успява да намали риска от предизвикване на нова политическа криза; показва признаци за търсене на единодействие в дългосрочен аспект и амбиция за реализация на целия мандат¹. Основен консолидиращ фактор в тази посока, са опозиционните действия от страна на ДПС, което се оказва в трудно положение в рамките на настоящата политическа констелация.

Бъдещото развитие на възникналата ситуация, в която Движението все повече фокусира нарастващо обществено недоволство, на фона на силен политически натиск, крие редица рискове пред страната.

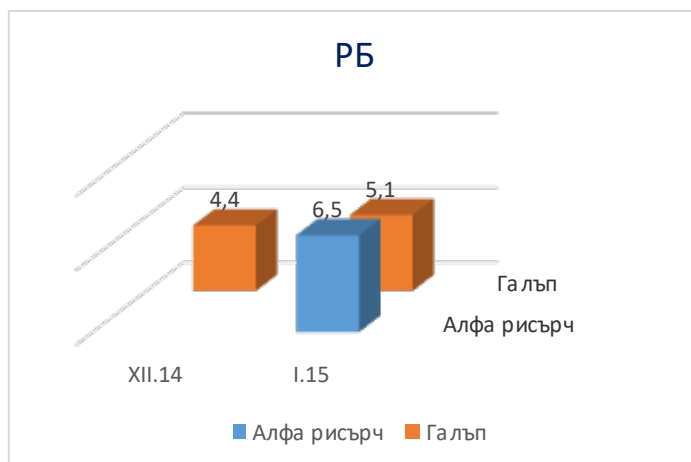
Доверие в политическите формации

В началото на годината, ГЕРБ запазват електоралното си влияние. През последния месец от формацията затвърждава образа си на основен стабилизиращ фактор в управлението: дистанцират се от конфронтация; демонстрират готовност за консенсус и ревизиране на собствените си решения, както и желание да бъде постигнат работещ модел на взаимодействие в рамките на мнозинството².

От друга страна, от партията полагат усилия да гарантират реализацията на собствените си цели като минимизират рисковете, произтичащи от нестабилната парламентарна конфигурация на „плаващи мнозинства“ и евентуалната загуба на обществено доверие, в следствие на подкрепата от страна на ДПС за определени решения. В този смисъл, партията се стреми да легитимира настоящия управленски модел като „гъвкава коалиция³“, в която 4-те отделни формации са обединени около изпълнението на ангажиментите, заложи

в програмата на кабинета, като в същото време запазват достатъчно автономност и независимост да търсят подкрепа за собствените си приоритети, извън нея. 164

На този етап не е идентифициран отлив в доверието към Реформаторския блок в следствие на съвместното управление с ГЕРБ, на фона на сравнително висока подкрепа (29%)⁴, от страна на гласоподавателите му за кабинета.

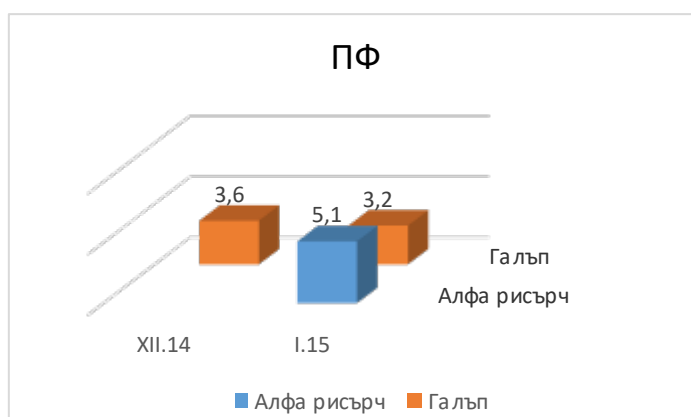
Коалицията демонстрира решителност да отстоява своите позиции като надделя относно решението за замразяване на пенсионната реформа и приетите спорни промени в Кодекса за социално осигуряване. Двата основни принципа, на основата на които, беше легитимирано участието в управленския

формат – реализация на неотложните пред държавата реформи и изолация на ДПС от властта, изглеждат от части постигнати към момента. Като цяло се налага усещането, че именно блокът формира политическия дневен ред на кабинета, пример за което е постигнатия парламентарен консенсус относно намеренията за провеждане на реформа в съдебната власт⁵.

В същото време, Реформаторският блок е най-уязвимата от 4-те формации в състава на парламентарното мнозинство. Вътрешното сцепление между отделните партии се поддържа като функция на властта и не поражда същинска консолидация⁶. Динамиката на персоналното доверие в лидерите на РБ показва, че то нараства за тези от тях, които отстояват тезата за самостоятелна и независима политика, и особено срещу ДПС.

Липсата на развитие на проекта на РБ допълнително усилва риска от обезличаване в рамките на коалиционния формат с ГЕРБ, доколкото партньорите споделят обща електорална категория, а в хода на управленския мандат разликите между тях се стопяват. В тази ситуация двете формации потискат взаимно възможностите си за растеж.

Позицията на лидер в дясно предполага, че ГЕРБ може да се опита да максимизира резултатите си на местните избори, като превземе цялото пространство и изтласка РБ от него. Така, бъдещето на Реформаторския блок зависи освен от собствените му усилия и от стратегическите амбиции на ГЕРБ. Показателни в това отношение ще бъдат реакциите след местните избори през тази година, на които коалицията има ограничени възможности за успешно представяне.

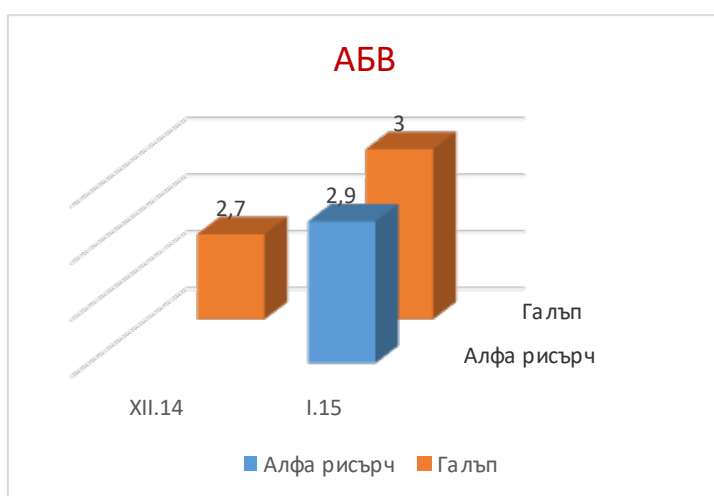
Тенденция към съхраняване на подкрепата от изборите е на лице и при Патриотичния фронт.

Коалицията съумява да запази относителна дистанция от действията на кабинета, а участието ѝ в парламентарното мнозинство, легитимирано през остро противопоставяне на ДПС, добавя допълнителна стойност и затвърждава националистическия

профил на формацията. Новите обстоятелства около ДПС крият риск от ескалация на напрежението в бъдеще и предпоставят нови електорални възможности пред Фронта, при избор на правилна стратегия за позициониране. Възможно е новите обстоятелства да създадат предпоставки за разширяване на националистическата ниша. Процесът може да получи силен тласък, в случай, че бъдат приети с референдум, обсъжданите промени в Избирателния кодекс, въвеждащи задължителното гласуване⁷.

Наблюдава се пряка зависимост между засилената анти-ДПС реторика и ръста в персоналното доверие към част от политическите лидери на РБ и ПФ⁸. В действителност, обаче, този вид одобрение в повечето случаи не води до директна трансформация в подкрепа за съответната формация⁹.

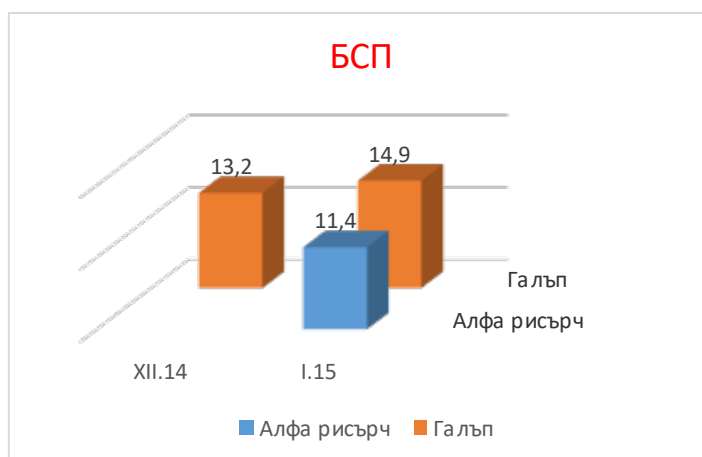
Отсъства съществена динамика и в доверието към АБВ.

Формацията се позиционира като социален коректив в рамките на мнозинството. Както и при ПФ, статутът ѝ позволява относителна самостоятелност на действията и съхраняване на принадлежността ѝ към лявото политическо пространство¹⁰. Възможностите за повишаване на доверието продължават да се определят в максимална степен от развитието на ситуацията в БСП.

Перспективите за развитие пред ББЦ се стопяват, след като партията загуби окончателно контрола върху

парламентарната група на БДЦ и напусна коалицията. Данните към момента я поставят категорично под прага на 4-ри процентната бариера¹¹.

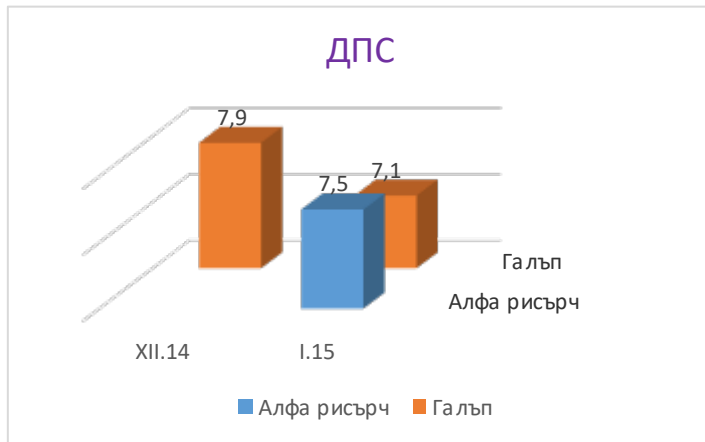
На този етап „БСП – Лева България“ не показва признаци на възстановяване¹².

Ролята им на конструктивна опозиция и категоричното разграничаване от ДПС¹³, не водят до пречупване на негативните тенденции. Възможностите на коалицията силно се препятстват под натиска на АБВ, от една страна, и „Атака“, от друга. Нещо повече, на лице е риск, от развитието на сценарий, при който ДПС да се опита да измести формацията от статута ѝ на втора политическа сила. В този смисъл, представянето на традиционната левица

на местните избори ще има определящо значение както за бъдещето ѝ в частност, така и за политическата система на страната, като цяло.

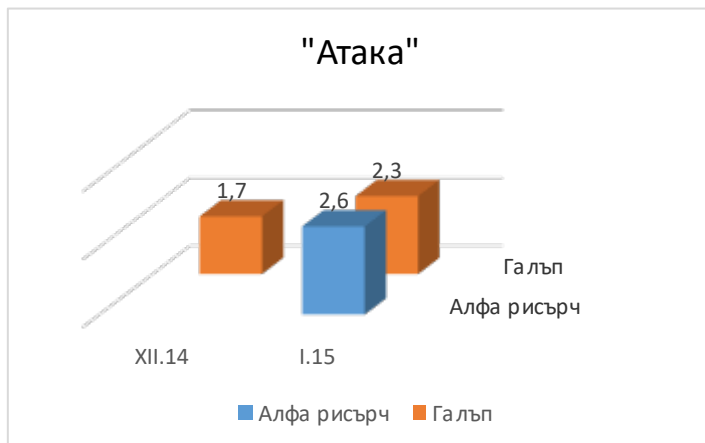
ДПС запазват традиционното си влияние, но на фона на рязък спад в одобрението към неговия лидер¹⁴.

Острата конфронтация между Реформаторския блок и Патриотичния фронт, от една

и поражда голямо напрежение. Конфликтът все повече придобива характеристиките на същинска демаркационна линия. В тази ситуация, ДПС се стреми да управлява рисковете пред себе си, като предприе стратегия, която преследва цели в няколко посоки: 1) утвърждава позитивния си образ като носител и защитник на европейските ценности; жертва на етно-религиозно напрежение; 2) прави опит за

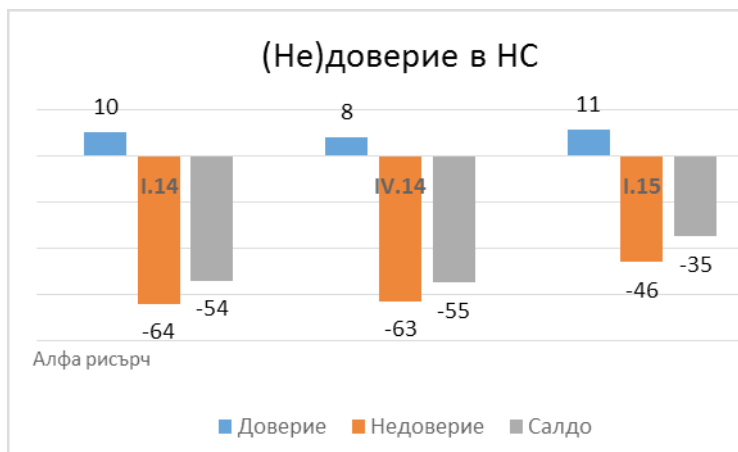
разтваряне на профила си в посока на ромските общности с намерения за последваща електорална експанзия; 3) стреми се да катализира вътрешното недоверие между партиите, съставляващи управляващото мнозинство и да разруши равновесието между тях; 4) възползва се от високата си легитимност като член на АЛДЕ и се опитва да покачи външното недоверие към кабинета, дискредитирайки го като „ксенофобски“.

„Атака“ все повече се маргинализира, като изоставя националистическия си образ и защитава позициите на Кремъл. Партията капсулира подкрепата към себе си в силно стеснени граници.

Доверие в основните държавни институции

Данните от месец януари потвърждават извода, че предсрочните парламентарни избори не са донесли прилив на доверие към основните държавни институции.

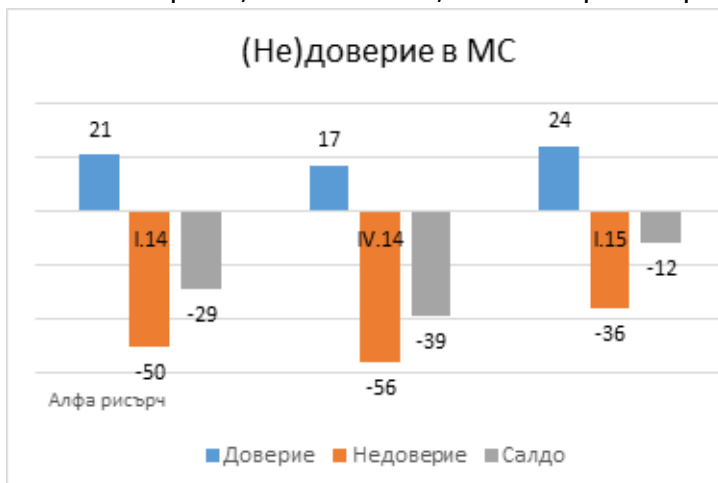
Подкрепата към законодателната власт запазва критично ниски стойности, макар че според последният социологически сондаж недоверието към НС спада.

Известна положителна тенденция е

на лице в намаляването на отрицателните, за сметка на неутралните оценки, към дейността на Народното събрание.

Парламентарното мнозинство остава нестабилна конструкция. В следващите месеци ще може да се проследи доколко лансирания модел на „гъвкава коалиция“ е в състояние да генерира необходимата легитимност, която да повлияе положително върху обществените нагласи. В дългосрочен план, Народното събрание е институцията, която ще следва най-бавен темп на възстановяване, дори при благоприятна политическа конюнктура.

В навечерието на 100-дни на новия кабинет нетното недоверие продължава да доминира обществените настроения към него. Оповестените данни¹⁵, които проследяват в динамика този процес, регистрират слаб ръст на подкрепата през януари (2%), в сравнение с предходния месец. Обяснението на подобна тенденция може да бъде открито в съвкупното действие на няколко фактора: 1) преобладават нагласи за стабилизация след изтощителната политическа криза¹⁶; 2) Кабинетът се позиционира като „единствената алтернатива“; 3) липсва реална опозиция; двете основни партии, ГЕРБ и БСП, остават равно раздалечени от основната ос на

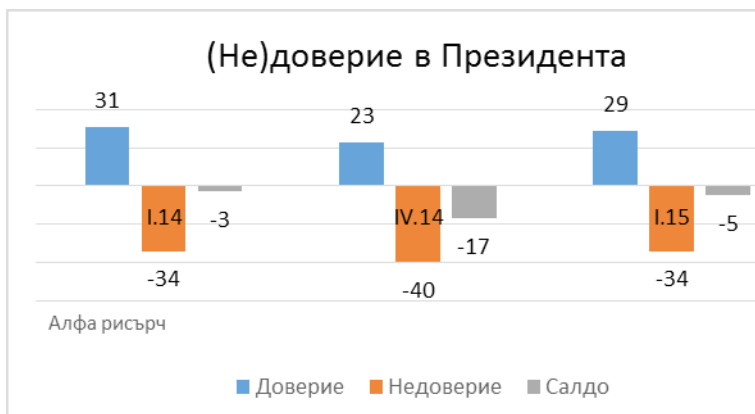

противопоставяне в парламента; 3) партньорите показват желание за израждането на работещ модел на взаимодействия помежду си и готовност за завършване на целия мандат; 4) стратегията на ДПС за разрушаване на равновесието в мнозинството, оказва консолидиращ ефект.

Тази ситуация предоставя известни перспективи за бавно възстановяване и изграждане на ново доверие, стъпка по стъпка, чрез търсене на по-широка подкрепа

за провеждане на реформи като начало в сферите, където съществува известен консенсус.

Сериозно изпитание пред развитието на подобен положителен сценарий, ще бъдат местните избори през есента на тази година, когато партиите от управляващия съюз ще влязат в конкурентен режим помежду си.

Поляризацията в оценките за дейността за президента се запазва през разглеждания период. В основен риск пред него се превръща вероятността да не получи подкрепа от страна на ГЕРБ за втори мандат през следващата година¹⁷.

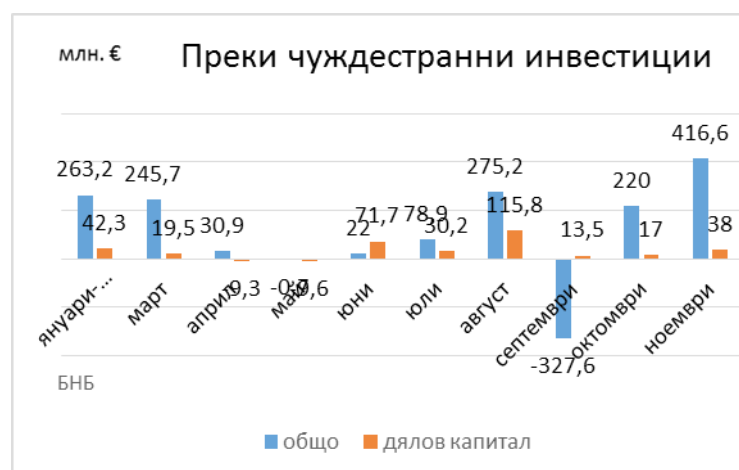

Други източници на (не)доверие

Средните стойности за доверие на бизнеса за изминалата година отбелязват слабо подобрение, в сравнение с 2013г. (съответно – 4,86%; при -7,37%)¹⁸. В началото на 2015г. статистиката отчита оптимизъм в нагласите относно стопанската конюнктура като общия показател се повишава с 3,8 процентни пункта¹⁹.

Положителен сигнал относно повишаване и на доверието на чуждестранните инвеститори е регистриран през месец ноември м.г., непосредствено след съставянето на новото правителство, когато преките инвестиции в страната нарастват с 416,6 млн. евро. Ръстът, обаче, се дължи основно на инвестиции в „друг капитал“ (363.3 млн. евро). Тази категория има силно променлив характер и в най-голяма степен подлежи на последващи корекции, защото е свързана с вътрешнофирмено кредитиране между чуждестранните компании и дъщерните им дружества в България. В този смисъл едва през следващия отчетен период могат да бъдат правени категорични заключения.

Равносметката за изминалата година остава негативна. Инвестициите се увеличават през първото тримесечие на 2014 г., но спадат рязко през второто. През септември, месецът предхождащ извънредните парламентарни избори, те отбелязват най-драстичен срив в размер на 327.6 млн. евро.

Статистиката отбелязва годишно изоставане с над 20% за периода януари-ноември 2014г. в сравнение със същия период на 2013г²⁰.

Най-обезпокоителният индикатор за доверието на външните инвеститори, са отрицателните тенденции в инвестициите в дялов капитал, доколкото представляват най-важният показател за дългосрочни интереси в конкретна държава-резидент. През разглеждания период те намаляват с почти 50% в сравнение с предходната

година²¹.

В края на месеца Европейската комисия оповести последния си доклад относно напредъка на България по механизма за сътрудничество и проверка²². Тревожните прогнози за висока степен на критичност, се сбъднаха от части, доколкото не се констатира сериозен напредък в най-проблемните области. Перспективите пред новия кабинет, обаче, са оценени позитивно, най-вече в следствие на активните действия на правосъдния министър Христо Иванов и приетата Стратегия за съдебна реформа.

БЕЛЕЖКИ

¹ На 23 януари правителството прие „Програма за стабилно развитие на България за периода – 2014-2018г.“ <http://www.government.bg/cgi-bin/e-cms/vis/vis.pl?s=001&p=0211&n=132&g=>

² Към Министерски съвет беше създаден специален Съвет за развитие, който следва да регулира всички спорни въпроси в управляващата коалиция, както и решенията, свързани със стратегическото развитие на страната. http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2015/01/18/2455772_vlastta_si_suzdade_koalicionen_organ_suvet_za_razvitie/

³ От самото начало беше ясно, че това е една „гъвкава коалиция“ и в това няма никакъв проблем.“, Румяна Бъчварова, 20.12.2014г., http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2014/12/20/2442816_rumiana_buchvarova_ne_vijda_razpadane_na_koalicijata/

⁴ „ http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0115_Public_Opinion_Alpha_Research.pdf

⁵ Съдебната реформа не беше сред приоритетите, заложи в предизборната програма на ГЕРБ. <http://gerb.bg/bg/pages/otcheti-za-predizborni-kampanii-88.html>

⁶ Реформаторският блок отложи конгреса, на който следваше да се вземе решение за възможността за създаване на една партия и избор на общ лидер. http://clubz.bg/13288-reformatorite_pak_otlagat_kongresa_za_obsht_lider

⁷ В статията „Предварителен анализ на евентуалните последствия от въвеждането на задължителното гласуване в България“, на основата на анализ на ситуацията в общо 12 страни, е доказана хипотезата, че „повишаване на избирателната активност до такава, клоняща към 100%, чрез административно-законови мерки, ще доведе до диспропорционално преимущество за националистическите партии, в сравнение с останалите“. http://riskmanagementlab.com/bg/fileadmin/user_upload/documents/zadyljitelnoglasuwane.pdf

⁸ В периода след съставяне на кабинета най-значим ръст в доверието отбелязват основните анти-ДПС говорители - Радан Кънев (от 7 – на 14%), Красимир Каракачанов (13%) и Валери Симеонов (от 8 на 11%). Висока е и оценката за дейността на здравния министър Петър Москов (21,1%). http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0115_Public_Opinion_Alpha_Research.pdf

⁹ Пример за това са личният рейтинг на президента Георги Първанов (23%) и одобрението към вицепремиера Ивайло Калфин (15,7%) на фона на 2,9% подкрепа за АБВ. http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0115_Public_Opinion_Alpha_Research.pdf

¹⁰ Пример в тази посока е подкрепата за законопроекта, внесен от „БСП – Лева България“ и „Атака“, за отпадане на плоския данък. http://clubz.bg/10888-dps_spasi_ploskiq_danyk_

¹¹ Според изследването на Алфа рисърч от януари ББЦ получава 1,5% обществена подкрепа http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0115_Public_Opinion_Alpha_Research.pdf; партията не е включена като самостоятелен субект в изследването на Галъп от същия месец <http://www.vesti.bg/bulgaria/politika/galyp-petyr-moskov-sred-naj-populiarnite-ministri-6030505>

¹² Не можем да приемем за резултати, с необходимата степен на достоверност, данните за повишаване на подкрепата, представени от агенция „Галъп“. Последната беше идентифицирана като част от картела, който трайно завишава резултатите на БСП. <http://ureport.bg/wp-content/uploads/2014/11/%D0%94%D0%94%D0%98-%D0%9F%D0%94-%D0%BE%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B2%D1%80%D0%B82014.pdf>

¹³ „БСП-Лява България“ не подкрепи инициативата на ДПС за провеждане на вот на недоверие с мотив „ксенофобските изказвания“ на министъра на здравеопазването Петър Москов. <http://www.mediapool.bg/bsp-nyama-da-podkrepi-vot-za-ostavka-na-moskov-dps-e-v-izolatsiya-news229636.html>

¹⁴ Рейтингът на Лютви Местан бележи спад от 13 на 7% в рамките на една година. http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0115_Public_Opinion_Alpha_Research.pdf

¹⁵ Социологическото изследване на Галъп през януари регистрира повишаване на доверието към МС с 2% ръст при съотношение 28:56. <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/79-2015/212-Political-Economic-Index-January-2015>

¹⁶ Социологическото проучване на Алфа рисърч през януари показва, че 61 % от българските граждани искат кабинетът да изкара пълен мандат, срещу едва 13 %, които се обявяват за предсрочни избори. http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0115_Public_Opinion_Alpha_Research.pdf

¹⁷ В публичното говорене на премиера Бойко Борисов е на лице опит за омаловажаване ролята на президента Плевнелиев и демонстрация на надмощие – „Защо не се напънем да сложим жена за президент“ <http://www.mediapool.bg/borisov-zashto-ne-se-napanem-i-ne-slozhim-zhena-za-prezident-news229463.html> (в последствие, окачествено като „шега“ <http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=4547822>); „Аз си го харесвах много като министър...“ http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=1390081

¹⁸

	2012	2013	2014
Доверие общо	-9,58	-7,37	-4,86
промишленост	-6,04	-8,69	-3,32
строителство	-42,19	-35,08	-31,80
търговия	4,77	9,96	10,46
услуги	5,13	4,32	5,20

<http://www.nsi.bg/bg/content/2002/%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F>

¹⁹ http://www.standartnews.com/biznes-ikonomika/nsi_otchete_podobar_biznes_klimat_prez_yanuari-271388.html

²⁰ ПЧИ – януари-ноември 2014г. – 1224,2млн. евро, при 1545,1 млн. евро за периода – януари-ноември 2013г. www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_publication/201411_s_fdi_pub_bg.pdf

²¹ Инвестиции в дялов капитал – януари-ноември 2014г. – 441,8 млн. евро, при 861,1 млн. евро за периода – януари-ноември 2013г.. www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_publication/201411_s_fdi_pub_bg.pdf

²² http://ec.europa.eu/cvm/docs/com_2015_36_bg.pdf

ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ, МАРТ 2015

Анализ и прогноза за (не)доверието в институциите

Този доклад анализира ресурса от доверие на политическите институции, като фактор за тяхната ефикасност и ефективност; анализира общественото мнение за политическите реалности, действията и официалното говорене на институциите.

Докладът не изразява политически и идеологически пристрастия; той не е достатъчно основание за вземането на каквито и да било политически решения; не е в състояние да сподели отговорността за тях. Позовавания, цитирания и изваждане на смисъла от неговия контекст са некоректни.

Този доклад не е предназначен да бъде част от медийния дебат. Той е предназначен да дискутира рисковете пред управлението на страната.

Резюме

Доверието към основните политически сили отчасти възпроизвежда ситуацията преди предсрочните избори от 5 октомври 2014г. Според нашата прогноза „ако изборите се проведат сега“, съставът на Народно събрание и сформирването на парламентарно мнозинство ще се определят в максимална степен от способността на АБВ и „Атака“ да запазят доверието към себе си, за да преминат 4%-ия праг. Ако не преминат прага, ГЕРБ и РБ имат потенциал да формират самостоятелен кабинет с мнозинство в НС. В случай че едната или двете формации преминат прага, се възпроизвежда настоящата формула на коалиция на малцинство на ГЕРБ и РБ, подкрепена най-малко от Патриотичния фронт.

Под натиска на „Атака“, левите партийни формации се преориентират към социален популизъм и към подкрепа на Русия в конфликта ѝ с ЕС и НАТО. Това заплашва политическия консенсус за евро-атлантическия избор на България.

Въведение

Основните политически партии преминават в предизборен режим. Конкуренцията за местна власт през есента се очертава като изключително оспорвана, доколкото резултатите от нея ще окажат чувствителен ефект върху настоящата констелация: 1) ще се превърнат в тест за стабилността на управлението като цяло и в частност – за отношенията между коалиционните партньори ГЕРБ и РБ¹; 2) ще ускорят реструктурирането в лявото политическо пространство; 3) ще покажат доколко ДПС е в състояние да запази своята електорална география, в условия на опозиция. Настоящият анализ е реализиран на основата на по-долу описаната:

Методика на прогноза на парламентарната констелация

Тя позволява извеждането на независима прогнозна оценка на ЛУР „ако изборите се проведат сега“, относно равнището на доверие в политическите формации, представена като разпределение на мандатите в Народното събрание (или Европейския парламент).

- I. **Основната хипотеза** е, че отклонението на осреднените коригирани и претеглени прогнози на агенциите за дадена формация от реалното доверие на избирателите ще клони към 0 при:
 - (1) коригиране на всяка прогноза на агенция за формация със средните отклонения на предишните прогнози на агенцията за формацията от изборни резултати;
 - (2) претегляне на всяка прогноза на агенция за формация с тегло, в зависимост от точността на прогнозите на съответната агенция за тази формация; и
 - (3) нарастване на броя на наблюдаваните избори.

II. Изходни данни:

- (1) Действително подадените гласове за партийните формации от всички проведени избори за Народно събрание и Европейски парламент от 2009 до 2014г. включително r_j^t , където, $j = 1 \div ms$ са партийните формации и $t = 1 \div p$ са наблюденията на проведените избори.

Между 2009 и 2014 г. са проведени 5 избори – 3 за Народно събрание и 2 за Европейски парламент и са налице пет вектора на действително подадени гласове за партийни формации на тези избори и съответно пет суми на действително подадени гласове, които определят разпределението на мандатите:

- (2) Оповестените публично до 100 дни преди изборите социологически сондажи на агенциите в проценти за наблюдаваните от тях формации²: x_{ij}^t , където $i = 1 \div n$ за агенциите:

- α. Наблюдавани са основно ГЕРБ, БСП (във формати – КБ и „Лява България“), ДПС, Реформаторския блок (във формати – „Синя коалиция“ и ДСБ, ДБГ, и СДС), „Атака“, Патриотичния фронт (и във формат НФСБ), ББЦ и АБВ на изборите от 2014г.;
- β. Агенциите с прогнозни сондажи за посочените избори са Алфа рисърч, Галъп България, Афис, Сова Харис, Медиана, Екзакта (НЦИОМ), Маркет линкс, Института за модерна политика, Центъра за анализ и маркетинг, МБМД, Скала, Барометър инфо и СКАН.

III. **Първична обработка на данните:**

- (1) Претегляне на действително подадените гласове и изчисляване на вектор на резултатите в проценти³:

$$r_j^t = \frac{r_j^t}{R} * 100$$

- α. Извършва се избор на основните наблюдавани формации $j = 1 \div m$ съобразно честотата на сондажите за тях на всички агенции;
 - β. Действително подадените гласове за партийните формации за всеки проведен избор r_j^t в посочения период се претеглят със сумата на действително подадените гласове за тях R , като тези, които нямат вероятност да преминат изборната бариера се сумират в „Други“;
- (2) Претегляне на процентите на сондажите и изчисляване на матрица на сондажите на агенциите за формациите в проценти²:

$$x_{ij}^t = \frac{x_{ij}^t}{\sum_j x_{ij}^t} * 100$$

- α. Първо се извършва същият избор на основни наблюдавани формации както в II. (1) а;
- β. Претеглят се на всички прогнозни сондажи за всяка агенция за

всяка формация x_{ij}^t със сумата на прогнозните проценти за основните наблюдавани формации $\sum_j x_{ij}^t$, като останалите се добавят в сума на „Други“ както в (1).

- (3) Когато агенцията няма сондаж за дадена формация, параметърът в съответната матрица не участва в следващите изчисления.

IV. Изчисляване на коригиращи коефициенти и тегла:

- (1) Изчисляване на отклоненията на прогнозните сондажи на всяка агенция за всяка наблюдавана формация⁵, за всеки проведен избор по формулата:

$$z_{ij}^t = \frac{r_j^t}{x_{ij}^t},$$

- α) $z_{ij}^t = 0$, когато агенция i няма прогноза за формация j ;
- β) когато $z_{ij}^t = 1$, прогнозният сондаж на агенция i съвпада с резултата на формация j за изборите t ;
- γ) когато $z_{ij}^t > 1$, прогнозният сондаж на агенция i е подценил резултата на формация j за изборите t ;
- δ) когато $z_{ij}^t < 1$, прогнозният сондаж на агенция i е надценил резултата на формация j за изборите t ;
- ε) за определянето на z_{ij}^t използваме най-близкия до изборите прогнозен сондаж на агенция i за формация j ;

- (2) Изчисляване на средно отклонение за всички проведени избори на отклоненията на прогнозните сондажи на всяка агенция за всяка наблюдавана формация⁶ по формулата:

$$\bar{z}_{ij}^{ts} = \frac{1}{p} \sum_{ts} z_{ij}^t$$

където ts са наблюденията на проведените до осредняването избори:

- α) $\bar{z}_{ij}^{ts} = 0$, когато агенция i няма нито един прогнозен сондаж за формация j ;
- β) когато $\bar{z}_{ij}^{ts} = 1$, прогнозите на агенция i средно съвпадат с резултатите на формация j за всички избори;
- γ) когато $\bar{z}_{ij}^{ts} > 1$, прогнозите на агенция i средно подценяват резултатите на формация j за всички избори;

δ) когато $\bar{z}_{ij}^{ts} < 1$, прогнозите на агенция i средно надценяват резултатите на формация j за всички избори.

(3) Изчисляване на теглата на прогнозните сондажи на агенциите за формациите⁷ по следната формула:

$$q_{ij}^t = \frac{0,1}{|1 - \bar{z}_{ij}^{ts}|}$$

$$q_{ij}^{ts} = 10, \text{ когато } q_{ij}^{ts} > 10;$$

агенция i получава тегло: $0,1 \leq q_{ij}^{ts} \leq 10$ за своите бъдещи прогнози за формация j , в зависимост от тяхното отклонение от резултатите;

α) агенция i получава тегло: $0,1 \leq q_{ij}^{ts} \leq 1$ на своите бъдещи прогнози за формация j , когато те са средно с 10% и повече процента по-неточни от резултатите, независимо от посоката на отклонението им;

β) агенция i получава тегло: $1 < q_{ij}^{ts} \leq 10$, за своите бъдещи прогнози за формация j , когато те са неточни средно по-малко от 10% от резултатите, независимо от посоката на отклонението им;

χ) агенция i получава тегло: $q_{ij}^t = 0,1$ за своите бъдещи прогнози за формация j , когато няма дори един предходен, тестван за достоверност, предизборен сондаж за формация j .

V. Изчисляване на коригирана и претеглена оценка за доверието на избирателите в наблюдаваните от агенциите партийни формации:

(1) Коригиране на прогнозите на агенциите за формациите след последните проведени избори в зависимост от тяхните средни отклонения от изборните резултати⁸ по формулата:

$$\hat{x}_{ij}^{\tau} = \bar{x}_{ij}^{\tau} * \bar{z}_{ij}^{ts}$$

където \bar{x}_{ij}^{τ} е прогноза на агенция i за формация j за периода $\tau = p + s_l, p$ е моментът на последните проведени избори, а $s_l, l = 1 \div o$, е оценяваният интервал от време след изборите⁹;

а \hat{x}_{ij}^{τ} е коригираната прогноза на агенция i за формация j в момента τ в зависимост от нейното средно отклонение от изборните резултати.

(2) Изчисляване на коригирана и претеглена оценка за доверието на избирателите в наблюдаваните от агенциите партийни формации¹⁰ по формулата:

$$\tilde{x}_j^{\tau} = \frac{\sum_{i=1}^{n^{\tau}} \tilde{x}_{ij}^{\tau} * q_{ij}^{\tau}}{\sum_{i=1}^{n^{\tau}} q_{ij}^{\tau}}$$

където $i = 1 \div n^{\tau}$ е броят на агенциите съобщили прогнозни сондажи за доверието във формациите в периода τ ;

\tilde{x}_j^{τ} оценката за доверието на избирателите във формация j е средна величина, получена с претегляне на коригираните прогнози на агенциите \tilde{x}_{ij}^{τ} с техните тегла q_{ij}^{τ} , получени в зависимост от точността на предизборните им прогнози.

- (3) Преизчисляване на коригираната и претеглена оценка за доверието на избирателите в наблюдаваните от агенциите партийни формации в брой мандати по формулите:

$$M_{jm} = \tilde{x}_{jm}^{\tau} * \sum_{jm} M_{jm}$$

където: $jm = 1 \div pp$ е са формациите, преминали изборната бариера и разпределящи мандатите в Народното събрание или Европейския парламент.

Когато изчислената по формулата сума на мандатите е по-голяма от техния брой¹¹ се прилага правилото на най-големия остатък за закръгляване на мандатите до постигане на равенство с техния брой.

VI. Приложение и развитие на методиката:

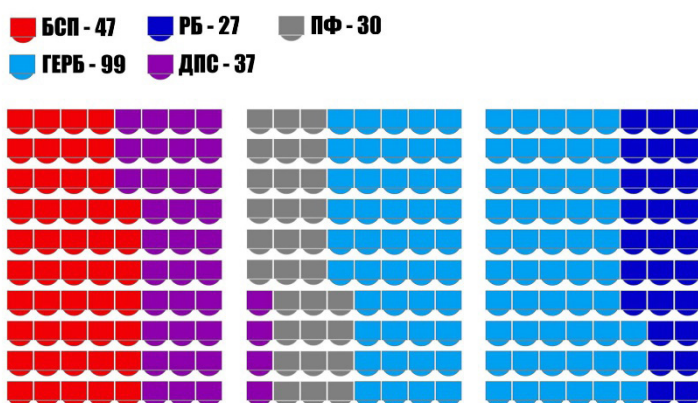
- (1) Периодът след последните избори се разделя на **sl**-месечни подпериода. За всеки от тях се изчислява прогнозна оценка на ЛУР съобразно методиката по-горе;
- (2) Следизборните прогнози се коригират и претеглят по реда на точка V. и се получава прогнозната оценка на ЛУР за доверието на избирателите в съответната партийна формация като разпределение на мандати, „ако изборите се проведат сега“;
- (3) След всеки проведен избор за Народно събрание или Европейски парламент към наличната база данни се добавят нови данни по точка II. и се извършва преизчисляване по методиката описана в точки III. и IV;
- (4) При наличие на достатъчно голям брой проведени избори, включително преди 2009, може да се построи статистически достоверна крива, чиито прогнозни стойности могат да заместят като по-достоверни средните стойности \bar{z}_{ij} и съответно теглата q_{ij} в периода между проведените последни и следващите избори за Народно събрание и Европейски парламент.

Доверие в партийните формации

След приложение на Методиката от т. 1 върху публикуваните сондажи на доверието на избирателите през януари и февруари 2015г.¹² има един сигурен извод - ББЦ (БДЦ) не влиза в следващото НС. Имаме следните варианти на разпределение на доверието:

Първи вариант (вероятен):

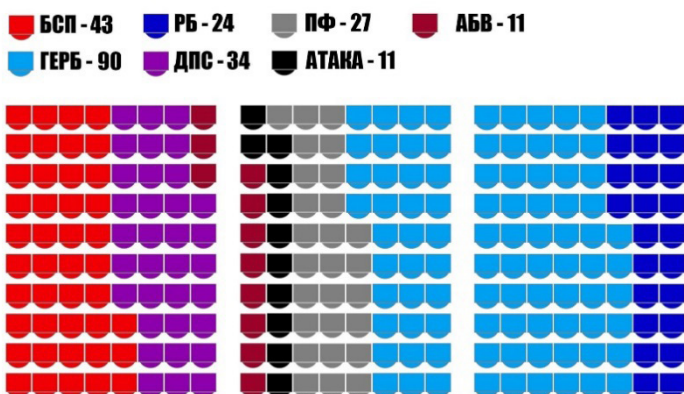

Според нашата прогноза „Атака“ получава 3.83% от действителните гласове, а АБВ 3.82%. Вероятно е, както да преодолеят, така и да не преодолеят бариерата за влизане в НС и със сигурност не влизат в Европейския парламент.

При първият вариант двете формации не влизат. В този случай ГЕРБ и РБ формират мнозинство в НС от 126 депутата и могат да съставят напълно самостоятелно коалиционно

правителство.

Втори вариант (малко вероятен):

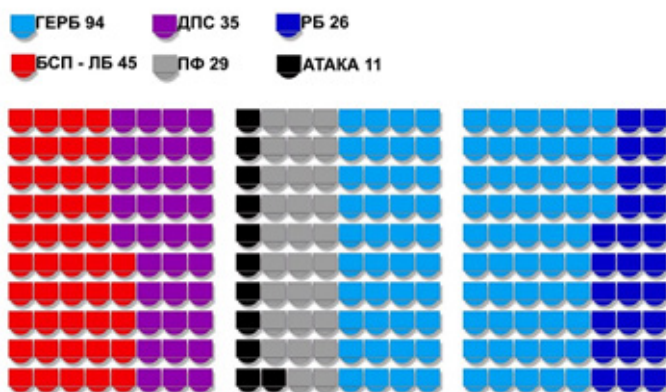

При него „Атака“ и АБВ преодоляват бариерата и се възпроизвежда ситуацията от предсрочните избори от 5 октомври 2014. Съставът на Народно събрание и сформирането на парламентарно мнозинство се определят от ПФ.

Това се получава и при третият вариант, който е най-вероятен - една от двете малки партии преминава изборната бариера.

(Двете са в почти напълно еднакви позиции).

Трети вариант (най-вероятен):

Аргументът за най-високата вероятност на третия вариант е, че двете формации, заедно с БСП ЛБ ще се борят за един и същ избирател, според тях настроен популистски и в подкрепа на политиката на Кремъл срещу Украйна, ЕС и НАТО. Едновременно нашите прогнози показват, че този електорат не се разраства дотолкова, че да позволи влизането в НС на „Атака“ и на АБВ. От друга страна прогнозите ни сочат, че двете формации не събират достатъчно доверие, но то може да се

прелее от едната към другата и така това разпределение става по-вероятно от това при първия вариант.

Подкрепата за коалиционните партньори ГЕРБ и Реформаторския блок се запазва близо до стойностите, достигнати на последните избори. Липсата на типичния за периоди на политическа криза бърз отлив в доверието (2013) към двете формации, и в частност към РБ, се дължи основно на управленския конформизъм и на усещането за известна стабилизация, след умората от политическа криза. Това позволява двата коалиционни партньора да запазват управленската си позиция.

Патриотичният фронт е единствената формация в състава на сегашното мнозинство, която регистрира значимо покачване на доверието към себе си. Намираме обяснението в липсата на представителство в органите на изпълнителната власт¹³. Това дава на Фронта „морален“ (всъщност политически - отстраняване на ДПС от властта) аргумент за подкрепа на кабинета; едновременно му осигурява възможност да не поема отговорност за непопулярните действия и политическите грешки. ПФ се налага като лидер в националистическата ниша, предефинира нейните граници и напълно се разграничава от „Атака“. В този смисъл показва потенциал за растеж в бъдеще.

АБВ, въпреки че се опитва да максимизира политически ползите си като част от мнозинството, губи електоралното си влияние. Вероятните причини са непоследователното поведение на ПГ и разграничаването на лидера Георги Първанов от нея. Заявките за преосмисляне на подкрепата на АБВ за кабинета¹⁴ са отговорът на тази загуба преди изборите. В тази светлина следва да бъде разглеждана и оставката на Първанов¹⁵ - като утвърждаване на неговото лидерство и евентуална промяна в стратегическата ориентация на формацията. Действителните причини за ограничаване на перспективите пред АБВ, не се изчерпват с вътрешните ѝ проблеми и участието ѝ във властта, а - в много по-голяма степен, от специфичния натиск, който „Атака“ оказва върху лявото политическо пространство.

В началото на миналата година „Атака“, под влияние на руската агресия в Украйна, започна да се позиционира като радикално-лява популистка формация с открита подкрепа за Путин срещу европейската и атлантическата принадлежност на България. Това съвпадна с рестартирането на АБВ и се превърна в неин естествен конкурент¹⁶. Според нас „Атака“ има не само теоретично по-големи шансове за оцеляване от АБВ.

След тежката загуба на изборите за ЕП през май, БСП също претърпя промяна

в стратегическото си поведение на основата на: 1) своеобразна регресия към ретроградно-лявата си идентичност¹⁷; 2) радикализация на политическото говорене и на конкретните ѝ действия¹⁸.

Ожесточаването на конкуренцията между трите формации и интересът към една и съща ниша от избиратели¹⁹ може да се обясни с: 1) силните сантименти към Русия, които доминират в голяма част от българското общество; 2) спечелването на властта от ляво-радикалната и популистка коалиция СИРИЗА в Гърция.

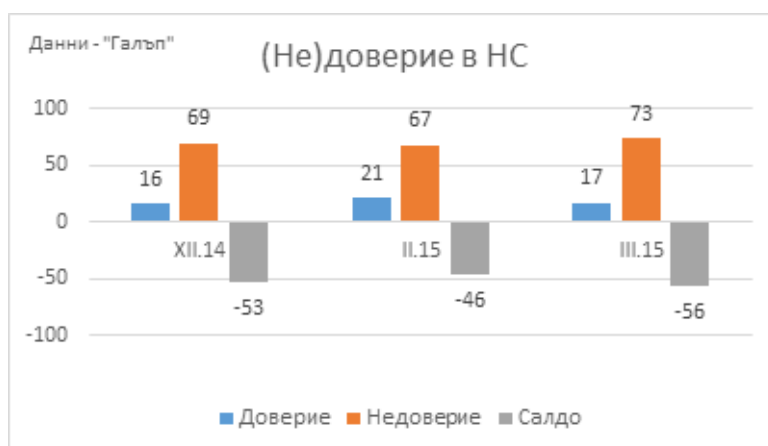
Внимателното наблюдение на тази ниша от избиратели показва, че: 1) поставени в ситуация на непосредствен избор, те не подкрепят партиите, които заеха категорично страната на Кремъл в конфликта с НАТО, ЕС и Украйна („Атака“, АБВ и от части БСП КБ). В доклада на ЛУР през май 2014г²⁰ констатирахме, че именно те са големите губещи на изборите за Европейски парламент. В последствие, първите две съумяха да прескочат изборителната бариера в резултат на конюнктурни фактори, а БСП – „Лява България“, понесе поредното поражение; 2) данните от социологическите проучвания показват доминираща висока оценка и обществена легитимност на принадлежността на България към евроатлантическото пространство; за избирателите Русия не е реална алтернатива²¹; 3) за разлика от Гърция и други държави от региона, у нас доверието в институциите на ЕС е традиционно много високо и в пъти изпреварва доверието в националните²²; 4) въпреки кремълската пропагандна война срещу страната ни, се констатира негативна промяна в отношението към Русия²³ през последната година.

Ситуацията обаче крие най-голям риск за БСП – Лява България. Коалицията сега остава затворена в ядрото на най-твърдите си поддръжници, без възможност за разширяване на своето влияние, но с възможност от нова загуба на доверие. Причината може да бъде откъсването ѝ от образа на модерна европейска левица, което стратегически е равнозначно на отказ от статута на партия, изразяваща интересите на широки групи избиратели.

Към момента ДПС запазва традиционното си ниво на подкрепа, при намаляване на числеността на представителството си в следващо Народно събрание. Политическата изолация на партията откъсва от нея кариеристични и меркантилни групи избиратели и особено тези настроени конформистки спрямо властта. Подкрепата за ДПС на избори винаги досега е зависела от шансовете ѝ за участие в управлението.

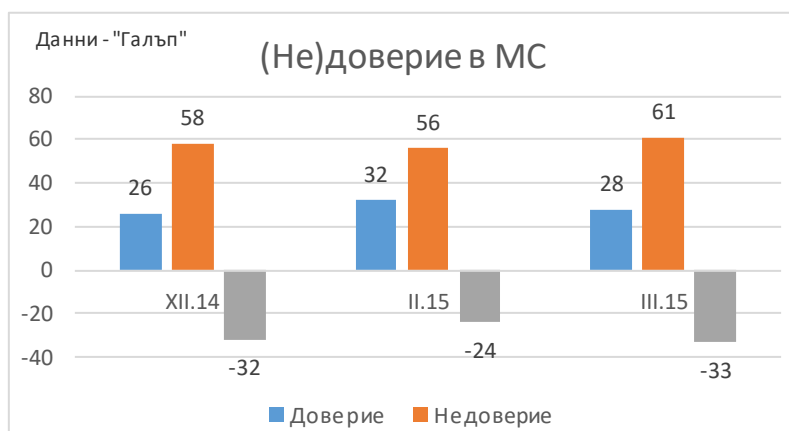
Доверие в основните държавни институции

На лице е загуба на позитивната инерция в отношението към основните държавни институции²⁴.

Липсата на предвидимост в действията на НС, критичната употреба на „плаващите мнозинства“²⁵ препятстват възможността за повишаване на доверието към неговата дейност. Нетното недоверие към парламента запазва и дори нараства до критично

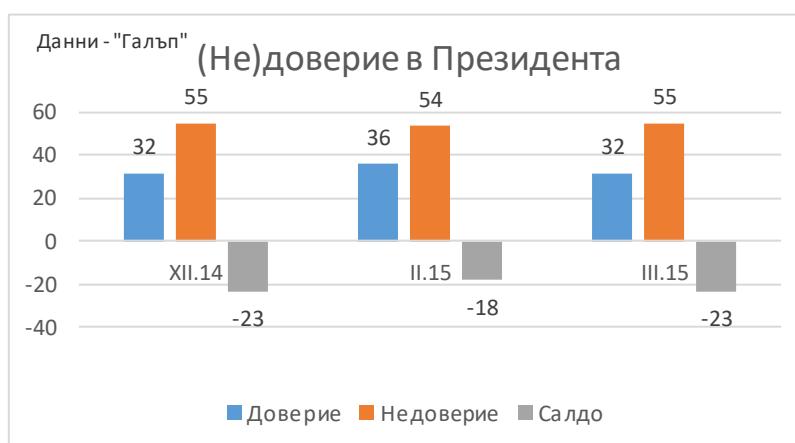
ВИСОКИ СТОЙНОСТИ.

Правителството засилва вътрешната си консолидация и укрепване на властовите си позиции. Все повече се налага представата, че следваната линия на поведение на кабинета и мнозинството в НС се формира изцяло по волята на ГЕРБ.

Управляващите предпочетоха поетапно да разширят зоната си на комфорт и сигурност пред предприемането на бързи реформи преди местните избори през

есента. Доверието към кабинета отново започва да намалява.

Президентът Плевнелиев се стреми да противодейства на рисковете пред себе си, произтичащи от политическата изолация, в която изпадна след съставянето на втория кабинет с мандат на ГЕРБ, и възможността да не бъде подкрепен от формацията на предстоящите президентски избори през 2016г. В последното си изказване пред Народното събрание той: 1) демонстрира дистанция от действията на кабинета,

подчертавайки липсата на напредък по стратегическите за страната реформи²⁶; 2) опита се да си върне инициативата върху идеята си за провеждане на национален референдум за промяна в изборното законодателство²⁷. След временно слабо повишаване, доверието към него отново намалня.

Заклучение

Доминира пасивност на нагласите на избирателите. Предпочитанията им не предполагат промяна на политическата констелация.

Властовото стабилизиране на управляващите след 100-те им дни, не намира позитивен отзвук в обществените настроения и в нарастване на доверието към тях.

Другата причина за устойчивост на статуквото е слабостта на опозицията и липсата на алтернатива на настоящото управление.

(Бележки)

¹Заявената позиция от страна на ГЕРБ е за самостоятелно явяване на изборите за местна власт с уговорката, че в онези общини, в които ГЕРБ или РБ се изправят на балотаж срещу кандидат от ДПС или БСП, следва да получат подкрепата на коалиционния си партньор: „Можем да подкрепим кандидат на Реформаторския блок, ако той отиде на втори тур, а ние останем трети. Логично е и те да направят същото.“, Б. Борисов, 15.03.2015г., <http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=4655916>; в тази посока в тази посока са и изказванията на представители на РБ: „В името на едно по-добро управление на много общини в страната и на прекратяване на монопола или доминацията на БСП и ДПС в някои от тях, смятам, че сътрудничество с ГЕРБ е възможно“, Радан Кънев, 14.03.2015г., <http://www.trud.bg/Article.asp?ArticleId=4655217>. В същото време изходът от балотожа на изборите в Сърница показва, че тази формула няма да сработи автоматично (кандидатът на ГЕРБ Мустафа Аликанов обвини за поражението си партньорите от РБ, упреквайки

ги в пасивност) и може да доведе до повишаване на напрежението между двете формации.

²По принцип агенциите оповестяват своите прогнози за формациите, които имат вероятност да преминат изборната бариера.

³Претеглянето на действително подадените гласове се извършва, за да има съпоставимост на данните.

⁴Претеглянето на процентите за основните наблюдавани формации ги привежда в съпоставим вид с данните от изборите.

⁵Отклонението z_{ij}^t се формира от три компонента: 1) неадекватност на извадката на агенцията за прогнозиране на резултатите за дадена партийна формация, поради специфичното разпределение на гласовете на формацията на територията на страната; 2) невъзможност на извадките да прогнозира гласовете от чужбина; 3) постоянно отклонение на прогнозите на дадена агенция за дадена партийна формация по други причини.

⁶Средната стойност \bar{z}_{ij}^t ни ориентира за средната посока и величина на отклоненията на прогнозните сондажи от резултатите.

⁷В основата на формулата за изчисляването на теглата е поставена аксиомата: „Колкото е по-близо \bar{z}_{ij} до 1, толкова по-голямо тегло q_{ij} следва да има прогнозният сондаж на агенция i за формация j в коригираната и претеглена оценка за доверието на избирателите във формация j “. Така изчислените тегла отчитат достоверността (точността) на прогнозите на агенциите за съответната формация q_{ij}

⁸Основанието за тази корекция е, че за всяко t_0 и агенция i_0 е в сила скаларното произведение:

$$r_j^{t_0} = x_{i_0 j}^{t_0} * z_{i_0 j}^{t_0},$$

векторът на изборните резултати се възпроизвежда точно от прогнозите на съответната

агенция и изчислените за нея отклонения и тегла по формации.

⁹ЛУР ще прави тези оценки на два месеца: $s = 2$.

¹⁰Това е приложението на теглата q_{ij} получени при тестването на прогнозните сондажи на агенциите за близост до изборните резултати. Формулата позволява да се изчисляват \hat{z}_{ij}^t дори при наличието на прогнозен сондаж само на една агенция за формацията. Ако това се случи, този сондаж няма да бъде претеглен за достоверност, а само коригиран с неговото средно отклонение.

¹¹Това се случи при разпределението на мандатите на изборите за НС през 2014г.

12

	ГЕРБ	БСП-ЛБ	ДПС	РБ	ПФ	Атака	АБВ	ББЦ	
Алфа рисърч	23,2	11,4	7,5	6,5	5,1	2,6	2,9	1,5	
Галъп	26,4	14,5	6,7	5,8	3,2	2,9	2,6	1,3	
Екзакта	27,4	11,1	8,2	5,5	4,5	3	3		
Медиана	22,8	16,9	9,3	3,2	5,4	4,4	2,7	0,2	

http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0115_Public_Opinion_Alpha_Research.pdf; <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2015/214-Political-Economic-Index-February-2015>; <http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=4643594>; <http://www.mediana.bg/bg/articles-and-analyses/>

¹³След възникналото напрежение и протест от страна на ПФ срещу назначението на Орхан Исмаилов за заместник-министър на отбраната от квотата РБ, в края на годината на негово място беше назначен Димитър Кюмюрджиев като представител на ПФ. <http://www.mediapool.bg/patriotite-vkaraha-bivshiya-shef-na-kabineta-na-rumyana-zheleva-vav-voenoto-ministerstvo-news228221.html>.

¹⁴„Затова приемам за замразено и недействащо партньорското споразумение между АБВ и ГЕРБ.“, Г. Първанов, 11.03.2015г., <http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=4646837>; „Участието на АБВ в кабинета скоро ще бъде преосмислено“, Ивайло Калфин, 15.03.2015, <http://btvnovinite.bg/article/bulgaria/politika/abv-shte-preosmislja-uchastieto-si-v-kabineta-objavi-kalfin.html>

¹⁵Г. Първанов заявява, че ще подаде оставка като лидер на АБВ на конференция през април. Решението е мотивирано с подкрепата от страна на парламентарната група на коалицията за теглене на външен дълг в размер на 8 млрд. евро <http://dnes.dir.bg/news/ostavka-georgi-parvanov-dalg-izbori2013-18566598>

¹⁶Разломът в ляво и размразяването на проекта АБВ беше обяснен идеологически с „откъсване на БСП от левия електорат“. Движението се позиционира като „автентична“ левица в противовес на „буржоазната левица“ на БСП;

защитата на про-руските интереси са сред основните позиции на партията, както към настоящия момент, така и в политическата биографии на членовете нейното ръководство.

¹⁷Рязко засилване на идеологическия елемент при изграждането на третата по ред коалиция около БСП – БСП – „Лява България“; разширение на състава на коалицията с 5 нови формации, две от които с комунистически профил.

¹⁸Съвместното протестно шествие с „Атака“ от средата на февруари срещу изграждането на команден център на НАТО в страната, <http://www.bgonair.bg/bulgaria/2015-02-15/protestshno-shestvie-sreshtu-nato-v-sofiya>; визитата на Михаил Миков в Москва. <http://www.blitz.bg/news/article/325479>

¹⁹Независимият депутат Велизар Енчев обяви намеренията си за учредяване на „Движение за радикална промяна“ през април, което да следва модела на СИРИЗА в Гърция. http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2015/03/22/2496858_velizar_enchev_uchrediava_bulgarskata_siriza_na_4_april/

²⁰http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=products&categories_id%5B0%5D=7&categories_id%5B1%5D=14&products_id=50&tx_multishop_pi1%5Bpage_section%5D=products_detail

²¹На въпрос „Ако бъде организиран референдум за външно-политическата ориентация на България, как бихте гласували“ – 62,8% отговарят „Към НАТО и ЕС“, срещу 32,9% - „Към Русия и принадлежащите към нея републики“ http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0215_Public_Opinion_AR_present.pdf

²²Над половината (51%) от населението на страната над 15-годишна възраст споделя положителна представа за Европейския съюз, стойност с над десет процентни пункта над средно измереното за всички страни-членки(39%). България е на първо място сред 28-те членки по дял от населението, което споделя напълно положителна представа за Европейския съюз. 14% от българските граждани имат изцяло позитивно мнение за Съюза, докато средното измерено за всички 28 страни-членки е 4%., Стандартен Евробарометър82/Есен2014–TNS Opinion&Social,http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb82/eb82_bg_bg_nat.pdf

²³На въпрос относно промяна в отношението към Русия след анексирането на Крим и военния конфликт в Украйна, 54% декларират, че са съхранили положителното си отношение към нея, а други 7% твърдят, че й симпатизират дори повече от преди. За 40% действията на Русия в този конфликт пораждаат негативно отношение. От тях само 9% заявяват, че са имали негативно отношение към Русия и преди конфликта, а останалите 30 на сто са променили позицията си заради политиката ѝ към Украйна. http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0215_Public_Opinion_AR_present.pdf

²⁴Не можем да приемем представените от „Галъп“ данни за намаляване на доверието в НС и МС през март с необходимата степен на достоверност. Необходимо е да бъдат изчакани данните от останалите агенции, които биха потвърдили или опровергали тази тенденция. „Галъп“ беше идентифицирана като част от картела, който трайно завишава резултатите на БСП. <http://ureport.bg/wp-content/uploads/2014/11/%D0%94%D0%94%D0%98-%D0%9F%D0%94-%D0%BE%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B2%D1%80%D0%B82014.pdf>

²⁵Възникналата ситуация около ратификацията на договора с банките за дълга, когато парламентарната подкрепа беше осигурена БДЦ, ДПС и АБВ. Последните промениха становището си в последния момент. <http://www.dnes.bg/politika/2015/02/25/s-ramo-ot-abv-i-dps-noviiat-dylg-ot-16-mlrd-lv-mina-v-ns.255666>

²⁶„...Постигнахме стабилност – до тук добре. Но стабилността не може да е трайна, ако не се извършат реформи.“, Р. Плевнелиев, 19.03.2015г., <http://www.president.bg/news2488/obrashtenie-na-prezidenta-kam-43-to-narodno-sabranie-po-povod-priklyuchiliya-mesets-na-politicheskite-konsultatsii.h>

²⁷„...Инициирах провеждането на национален референдум по изборни права на гражданите...“, Р. Плевнелиев, 19.03.2015г., <http://www.president.bg/news2488/obrashtenie-na-prezidenta-kam-43-to-narodno-sabranie-po-povod-priklyuchiliya-mesets-na-politicheskite-konsultatsii.html>

ПЕРИОДИЧЕН ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ, АПРИЛ 2015

Този доклад анализира ресурса от доверие на политическите институции като фактор за тяхната ефикасност и ефективност; анализира общественото мнение за политическите реалности, действията и официалното говорене на институциите.

Докладът не изразява политически и идеологически пристрастия; той не е достатъчно основание за вземането на каквито и да било политически решения; не е в състояние да сподели отговорността за тях. Позовавания, цитирания и изваждане на смисъла от неговия контекст са некоректни.

Този доклад не е предназначен да бъде част от медийния дебат. Той е предназначен да дискутира рисковете пред управлението на страната, които произтичат от равнището на (не)доверие в нейните национални и партийни институции.

Резюме

Налице е изостряне на конфронтацията между основните политически сили преди местните избори, което е отражение на промяната на доверието в тях.

Коалицията на малцинството на ГЕРБ и РБ стабилизира и увеличава своето доверие и „при избори сега“ притежава потенциал за съставяне на самостоятелно правителство; основно поради намаляването на формациите, които могат да преодолеят изборната бариера. ПФ продължава да стабилизира нарасналото доверие към себе си, заради самостоятелната си политика и поради неучастието си в правителството.

След ББЦ, АБВ е втората формация, от състава на сегашното НС, която загубва перспективи за участие в следващия парламент. „Атака“ продължава да деформира контурите на лявото пространство, катализирайки процесите на разпад и фрагментация в него. Същевременно няма достатъчно доверие, за да предполага добро представяне на местните избори и че ще преодолее изборната бариера на следващите парламентарни избори.

Доверието в партийните формации през април предполага, че управляващите партньори ще спечелят сигурно предстоящите местни избори.

Доверието в парламента и правителството продължава да ерозира, въпреки усещането за известна политическа стабилизация, след изборите и първата 1/2 година на правителството.

Вътрешното доверие към управлението и перспективите пред икономиката на страната продължава стабилно да нарастват. Външното доверие продължава да намалява.

Въведение

Наблюдава се изостряне на противопоставянето между основните политически субекти преди местните избори през есента.

В дясното политическо пространство, вследствие на стабилизацията, нараства доверието към управляващите партньори: ГЕРБ, ПФ и РБ.

На фона на консолидацията на управляващите, сред левията, разединена на опозиционна и управляваща се развива процес на реструктуриране и ожесточаване на конкуренцията.

През месец април беше учредена новата формация „Българска пролет“, която според първоначалните данни получава одобрението на 15% от българските раждани, привличайки подкрепа от привържениците на „Атака“, на БСП и на АБВ.¹ Както показахме,² това не означава наличие на достатъчно доверие, което да гарантира парламентарно представителство на новосъздадената партия.

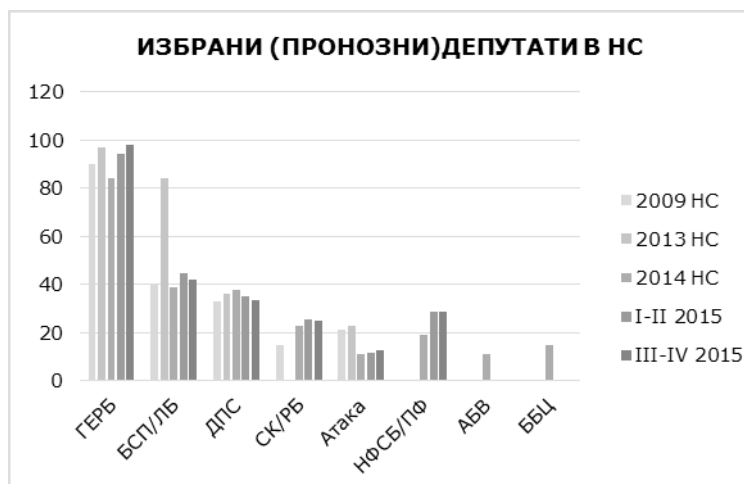

Доверие в партийните формации

След приложение на Методиката за прогноза на парламентарната констелация върху публикуваните сондажи на доверието на избирателите през март-април 2015³ е изведена независима прогнозна оценка на ЛУР, представена като

разпределение на мандатите в следващото Народно събрание. Това е направено след:

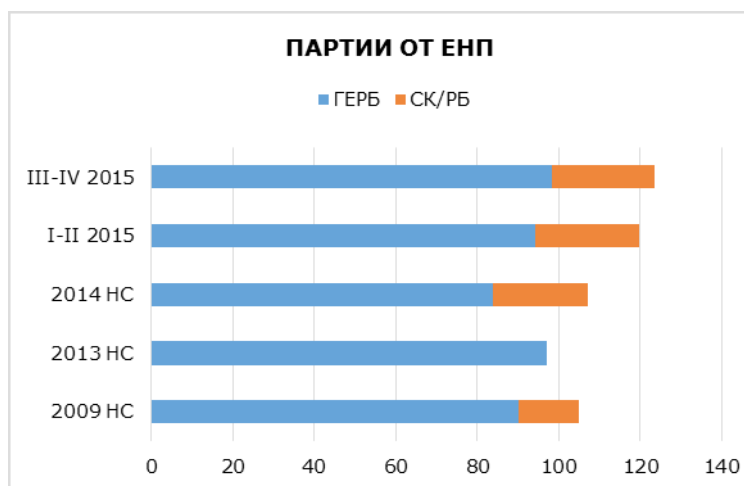
- коригиране на прогнозите на социологическите агенции с техните средни отклонения от изборните резултати на последните 5 проведени избори за НС и ЕП;
- претегляне на прогнозата на всяка агенция за всяка формация със степента на нейната усреднена точност; и
- изчисляване на средна претеглена прогноза от всички публикувани от агенциите сондажи за доверието във парламентарните формации.

Първият извод е, че само 5 партийни формации имат сигурни шансове да присъстват в едно бъдещо НС. От следващата графика, в която са показани последователно разпределенията на местата в НС в 2009, 2013 и 2014 и нашите прогнози за депутатите от януари-февруари и март-април, могат да се констатира следното: 1) Нарастване на доверието към ГЕРБ; 2) Стабилизира се увеличеното след изборите доверие към ПФ и РБ; 3) Намаляване на доверието в БСП и ДПС след изборите; 4) Категорична е загубата на доверие от ББЦ/БДЦ за влизане в

НС; 5) АБВ няма достатъчно доверие, за да влезе в следващото НС; 6) Недостатъчно е доверието в „Атака“, за да влезе в НС. Според нашата прогноза партията запазва минимални шансове да прескочи изборната бариера с 2,94% от действителните гласове. Следва да се уточни, че в графиката „Атака“ присъства с депутати, поради очакването, че ще повиши преди избори доверието в себе си и ще присъства в бъдещо НС, както е правила преди. Сега тези шансове на партията намаляват още повече, поради появата на новата партия „Българска пролет“.

Способността на „Атака“ за мобилизация и за спечелване на представителството не се отразява съществено на евентуална бъдеща парламентарна констелация, такава, каквато прогнозираме половин година преди местните избори.

Втората и най-важна констатация към момента се отнася за управляващото мнозинство. На втората графика⁴ се вижда, че и при двата варианта на нашата прогноза: с и без участието на „Атака“, настоящата малцинствена коалиция от партийни формации, членки на ЕНП – ГЕРБ и РБ, притежава потенциал за съставяне на самостоятелно правителство – има общо доверие, за да спечели съответно 123 или 131 мандата.

Това развитие се явява в следствие на две причини. Основната е увеличаването на относителната

тежест на представителството на ГЕРБ и РБ поради сигурното отпадане на ББЦ и силно вероятното – на АБВ. Втората причина е нарастването на доверието към ГЕРБ и стабилизиране на доверието към РБ след влизането им и стабилизирането им в управлението на страната.

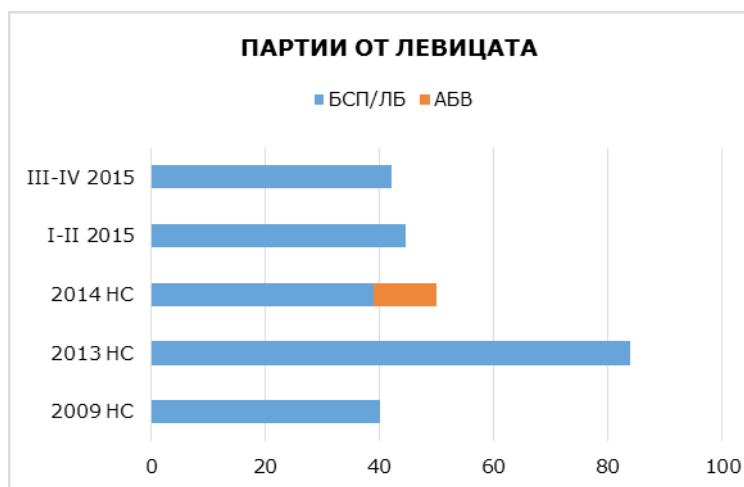
ГЕРБ увеличават своята електорална преднина пред останалите политически сили: 84 депутата на изборите 2014 (32.67% от действителните гласове); 94 – януари-февруари (30.32%); и, 98 – март-април 2015 (22.63%) при варианта с влизането на Атака в следващото НС. Много е вероятно поради тази причина партията все по-отчетливо да налага модел на еднопартийно управление, следвайки собствените си приоритети, за сметка на изолиране на своите партньори от процеса на вземане на решения.

Малкият партньор в коалицията – РБ първоначално увеличава, а след това стабилизира доверието към себе си: 23 депутата на изборите 2014 (8.89% от действителните гласове); 26 – януари-февруари (8.22%); и, 25 – март-април 2015 (5.78%) при варианта с влизането на „Атака“. В най-голяма степен концентрацията на властта в ГЕРБ намира отражение върху Реформаторския блок. Коалицията е изправена пред риска от обезличаване, особено в случай на по-слабо от очакваното представяне на изборите за местна власт през есента.

Патриотичният фронт увеличава, а в последните месеци – стабилизира доверието към себе си: 19 депутата на изборите 2014 (7.28% от действителните гласове); 29 – януари-февруари (9.2%); и, 28 – март-април 2015 (6.56%) при варианта с влизането на „Атака“. Формацията успява да избегне евентуални вреди от подкрепата си за управляващото мнозинство; отстоява относително независим и налагащ се политически образ. След оттеглянето на „Атака“ от националистическата ниша, коалицията остава без пряка конкуренция за лидерството в нея. В този смисъл, формацията е единствената политическа сила сред управляващите партньори, която разполага със значима електорална периферия, доколкото потенциалът на националистично ориентирания вот се изчислява на около 400–450 хил. гласа.

Ако РБ и ПФ се явят с единна листа навсякъде за местните избори, тяхната коалиция със сигурност ще се превърне във втора политическа сила. Те ще изпреварят БСП-ЛБ и ДПС със своите 12.34% от доверието на избирателите, прогнозирани от нас през март-април 2015. Изборната бариера на местните избори е по-висока, отколкото на парламентарните и е между изборите за НС и тези за ЕП: реално над около 4.7% за общините до 30 000 души, които са огромният брой от местните власти. Коалиция РБ&ПФ може да спечели до 24% от общинските съветници поради голямото разпиляване на гласовете от партии като „Атака“, АБВ, ББЦ/БДЦ и пр.

АБВ загуби подкрепата си от изборите през 2014: 11 депутата на изборите 2014 (4.15% от действителните гласове); 0 – януари-февруари (1.9%); и, 0 – март-април 2015 (1.7%). Намеренията на формацията за оставане/оттегляне на подкрепата за парламентарното мнозинство и участието си в кабинета остават неясни и след проведеня конгрес на партията. Преизбраният с голяма подкрепа⁵ лидер Георги Първанов постави колебливо нереалистичен ултиматум⁶ за смяна на министри от правителството, който впоследствие беше отхвърлен от премиера.⁷ Този ултиматум може да представлява както опит за спечелване на допълнителна тежест в правителството, така и индикация за излизане от състава му преди местните избори. В ситуацията на значим спад в електоралното влияние и при категоричен отказ от страна на БСП-ЛБ за бъдещо взаимодействие,⁸ вторият вариант изправя коалицията пред опасността от пълна изолация и нова загуба на политическо доверие. Третата причина за спадащото доверие виждаме в позиционирането на формацията за открита подкрепа на кремълската политика и срещу европейската и атлантическа принадлежност на България.⁹

Кризисната ситуация в БСП-ЛБ се задълбочава и това се изразява в продължаващо спадане на доверието в нея: 39 депутата на изборите 2014 (15.4% от действителните гласове); 45 – януари-февруари (14.35%); и, 42 – март-април 2015 (9.7%). Причините за спада на доверието, според нас, следва да се търсят в следните посоки: на първо място в неубедителното опозиционно поведение и неспособността да се заеме водеща роля в опозицията; на второ място в демонстрираното на конгреса на БСП явно изостряне на вътрешното напрежение и

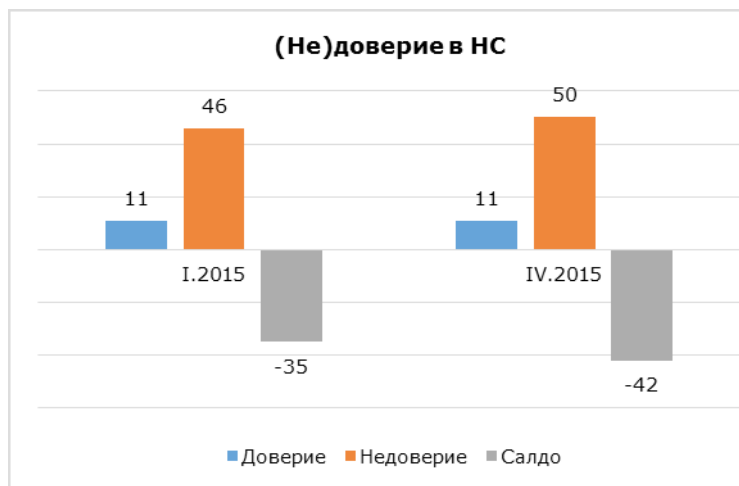
противопоставяне;¹⁰ на трето в нарастващата радикализация в посока – ретроградна лява идентичност и загуба на електорат от проевропейски и модерно настроените леви избиратели; и, в подмането на тезите на руската пропаганда и подкрепата за Кремъл. Тези обстоятелства капсулират подкрепата за БСП-ЛБ във все по-свиващо се твърдо ядро; отчуждават я от широк кръг леви избиратели, сред които доскоро тя имаше своето представителство.

„Атака“ реално е заплашена с изпадане под прага на избирателната бариера: 11 депутата на изборите 2014 (4.52% от действителните гласове); 11 – януари-февруари (3.83%); и, 11 – март-април 2015 (2.94%) при варианта с преодоляването на бариерата от нея. Шест месеца преди местните избори най-малката в електорално отношение партия в състава на настоящото HC упражнява особена роля върху политическите процеси в страната. Под нейното влияние се задълбочава тенденцията на трайна деформация на левия спектър, което на свой ред води до изкривяване на модела на представителство – към една голяма партия (ГЕРБ) и няколко средни и малки партийни формации. Интензивният натиск, който „Атака“ оказва върху лявото политическо пространство пречатва способностите му да възстанови доверието си и катализира процесите на разпад и фрагментация. Предпочетената от левите формации стратегия ограничава размерите на електоралната им подкрепа, на фона на общо изостряне на конкуренцията помежду им.

ДПС намалява своето електорално доверие: 38 депутата на изборите 2014 (14.84% от действителните гласове); 35 – януари-февруари (11.38%); и, 33 – март-април 2015 г. (7.67%). Причините следва да се търсят в публичната изолация на партията от страна на останалите парламентарни фракции; нарастващото убеждение, че партията бива постепенно отстранявана от властовите ѝ позиции; намаляващата ѝ възможност да реализира своя специфичен модел на изолация и привличане с материални стимули на избиратели сред ромите. В последното направление тя среща нарастващ натиск от страна на ГЕРБ. Предстоящите местни избори ще бъдат много сериозно изпитание за мобилизационните възможности на Движението. В условия на корпоративно участие на част от елита ѝ в управлението на страната, на партията ще бъде трудно да инсценира достатъчно видима и тревожна за нейните избиратели междуетническа конфронтация. От друга страна стоят влошаващите се условия на живот на нейните избиратели.

(Не)доверие в основните държавни институции

В настоящия анализ ползваме данните на „Алфа рисърч“ от тяхното допитване през април. Предишният анализ бе осъществен на база данните на „Галъп“. Между данните на двете агенции за (не)доверието в държавните институции има значителни разлики, предимно в данните за недоверието. ЛУР е установила трайни отклонения по посока на завишаване на резултатите на левицата и занижаване на резултатите на партиите от ЕНП от страна на „Галъп“; в това отношение агенцията покрива критерия за „лява

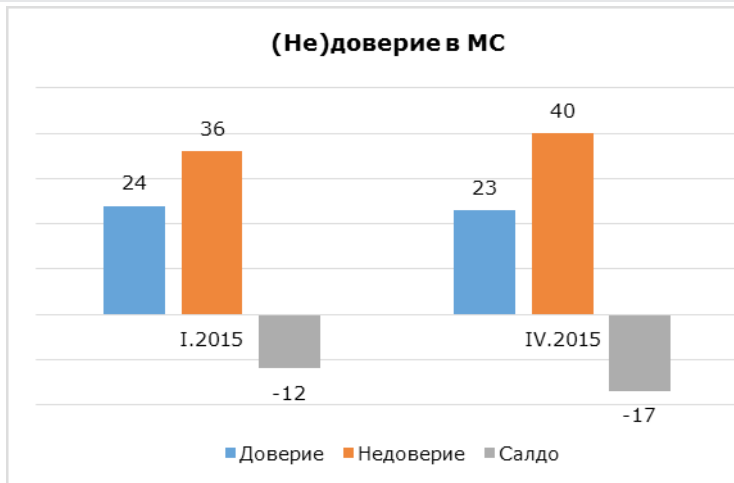
ориентация“. Разликата следва да се има предвид при възприемането на резултатите.

Общественото доверие¹¹ в дейността на законодателната власт остава трайно ограничено и без изгледи за нарастване. Недоверието в Народното събрание нараства в края на първата трета на годината, а с това и нетното недоверие към институцията. Подобни бяха тенденциите в резултатите на „Галъп“.

Ако приложим използваните от нас определения¹² за отношенията към политическото, следва да интерпретираме тези резултати извън понятието за доверието. Следва да отчетем, че:

- избирателите отговарят на този въпрос от социологическата анкета с ясното съзнание, че не определят състава на НС и че нямат контрол върху дейността му;
- в отговора им на предно място излиза одобрението или неодобрението им за действията, извършени до момента от НС;
- според американските политолози и социолози, в отговор на подобен въпрос избирателите изразяват цялостното си отношение към състоянието на политическата система на страната си;
- преобладаващото неодобрение към политическата система се разпространява бързо сред всички демокрации по силата на много общи причини, които тук няма да бъдат анализирани.

В този смисъл данните сочат висок негативизъм в обществото към показаната досега способност на политическата му система да решава проблемите в страната. Показват също масовото убеждение, че тази система има друго лице зад фасадата си. Това е оценка, че тази система не съответства на представите на избирателите за сигурност, справедливост, свобода и солидарност.

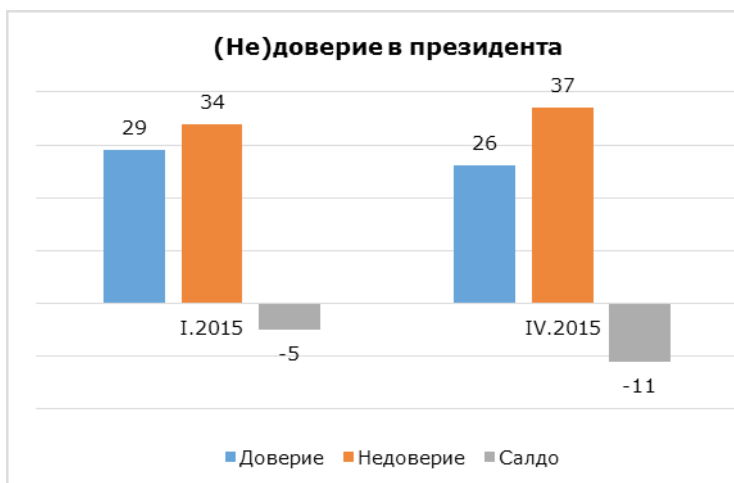
Доверието към правителството изглежда стабилизирано на ниско ниво. Недоверието нараства, а с него и нетното недоверие следва тенденция на плавно покачване. Същата тенденция, но на по-високи нива на нетно недоверие се отчита и от „Галъп“.

Нашата интерпретация на тези данни ще бъде съобразена с предпоставките изложени по-горе. Сред избирателите с активна гражданска позиция съотношението „за“ и „срещу“ кабинета е приблизително 1/3:2/3, което се потвърждава от много други

допитвания за одобрение или неодобрение на действията му. Основните причини за нарастващото неодобрение е разочарованието от неоправданите очаквания за: подобряване на сигурността; унищожаване на „модела „Кой?“ и пълно отстраняване на ДПС от управлението на страната; по-бързо нарастване на доходите и намаляване на безработицата; реализиране на нужните на страната реформи,¹³ най-вече в опорочената съдебна власт, в образованието, здравеопазването, в социалната и пенсионната системи на страната.

В този контекст министър-председателят поема инициативата за провеждането на съдебната реформа чрез промени на Конституцията. Към нея бяха създадени много високи очаквания. В хода на управленския мандат нараства значимостта на неговата роля, на персоналното одобрение¹⁴ за дейността му.¹⁵ Доверието в премиера и в малка група от активни министри създава своеобразен буфер срещу неодобрението на обществеността към целия МС заради отсъствието на реални резултати от дейността му.

Усещането се стабилизира на изпълнителната власт, въпреки анализирания данни, продължава да се предопределя в максимална степен и от липсата на управленска алтернатива.

Отношението към президента се вписва в общата картина на поляризация в оценките за дейността на основните институции. След изборите се очертават тенденции за спад на доверието, за нарастване на недоверието и общо нарастване на нетното недоверие. Подобна картина очертава и агенция „Галъп“.

Досега инициативите на президента Р. Плевнелиев, предприети от него за утвърждаване на образа му на „обединителна фигура“ в нацията, не водят до позитивна промяна в общественото мнение за него. Една от

причините е постоянната му конфронтация с все по-отчетливо ориентиращите се към Кремъл партии от левията. Президентът не успява да противодейства на обективната загуба на политическа значимост на ролята си след дейността на служебното правителство и провеждането на предсрочни избори за НС.

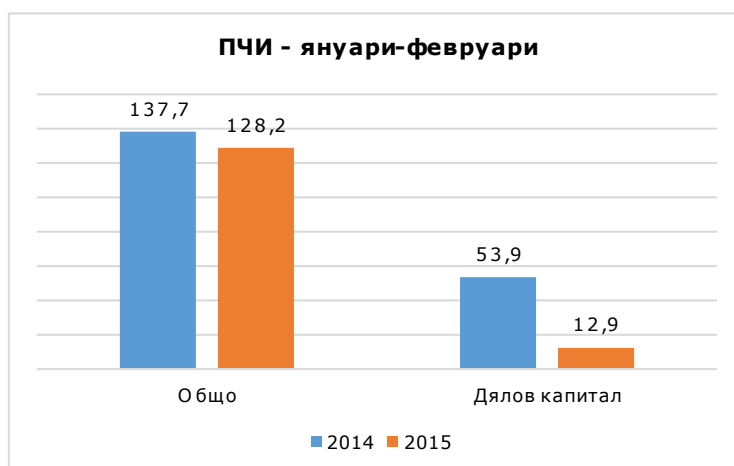

Други показатели за общото (не)доверие

През април статистиката отчита ново повишаване на оптимизма в нагласите относно стопанската конюнктура. Показателят отбелязва постоянно позитивно развитие, след съставянето на кабинета през ноември.¹⁶

Намалява песимизмът и в оценките на потребителите за настъпилите промени във финансовото състояние на техните домакинства, и в очакванията им за следващите дванадесет месеца. Общият показател на доверие на потребителите нараства с 4.8 пункта спрямо равнището си от октомври 2014.¹⁷

Тези положителни тенденции не кореспондират с външните знаци за доверието към икономическите перспективи на страната. Предварителните данни на БНБ за първите три месеца на 2015 г. потвърждават силно негативната тенденция (от 2009 г.) за сериозен отлив на чуждестранните инвестиции. Статистиката отбелязва спад от 7% за януари – февруари 2015. в сравнение със същия период на 2014.¹⁸ Общата стойност от 128.2 млн. евро на чуждите капитали, инвестирани в български активи, е най-ниското

равнище, отбелязано през последните 10 години. Най-тревожният индикатор на външно недоверие е драстичното намаляване на инвестициите в дялов капитал като израз на дългосрочни намерения на чуждестранните вложители.

Заклучение

Шест месеца преди местните избори доверието в парламентарните формации дава основание за следната прогноза:

- управляващите формации ще спечелят категорично изборите;
- в случай на общо явяване на изборите, РБ&ПФ могат да формират втора по представителство политическа сила в местната власт;
- левицата – БСП-ЛБ, АБВ и „Атака“ най-вероятно ще претърпят тежко поражение;
- само пет парламентарни формации ще запазят достатъчно доверие към себе си за влизане в следващото Народно събрание; формира се партийна констелация с една голяма партия и четири средни и малки формации.

Вероятно е да се засили междупартийната конфронтация, но тя не е в състояние да повлияе на нашата прогноза.

БЕЛЕЖКИ

¹ <http://www.blitz.bg/news/article/332178>

² Отношение към политическото, доц. д-р Иван Костов, 27.04.2015

³

	ЕРБ	БСП ЛБ	ДПС	РБ	ПФ	АТАКА	АБВ	ББЦ	Други
Алфа рисърч (април)	22,4	10,2	7	5,8	5,7	3,1	2,2	1,1	6
альп (март)	25	14,6	6,3	4,7	4,1	1,9	2		3,1
альп (април)	22,6	14,8	6,4	5,1	3,4	2,5	2		3,1
Екзакта (април)	25,1	12,2	7,5	5,5	5	3	2,5		5,4
Сова Харис (март)	20,2	12,8	7,1	3,4	2,3	2,1	1,6		

http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0415_Public_Opinion_Alpha_Research.pdf; <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2015/218-Political-Economic-Index-April-2015>; <http://bnr.bg/post/100547994/gerb-prodaljava-da-e-parva-politicheska-sila>; <http://novanews.novatv.bg/news/view/2015/03/25/105759/%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D1%85%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%81-%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%B1-%D1%81-202-%D0%B1%D1%81%D0%BF-%D1%81-128-%D0%B0%D0%BA%D0%BE-%D0%BC%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B8%D0%B7%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B8-%D1%81%D0%B0-%D1%81%D0%B5%D0%B3%D0%B0/>

⁴ За да има съпоставимост на пропорционалната подкрепа за партия ГЕРБ, данните за депутатите й през 2009 са само за пропорционално избраните.

⁵ <http://www.blitz.bg/news/article/333106>

⁶ „Ако никой не бъде сменен, ако не стане нищо от конкретните политики, които предлагаме, ако няма подкрепа за законодателните мерки, които Ивайло Калфин предлага, ние просто си събираме багажа и минаваме в опозиция“. . Първанов, 26.04.2015., <http://clubz.bg/17975-pyrvanov-ako-nishto-ne-se-promeni-si-sybirame-bagaja>

⁷ <http://www.bpost.bg/article/35565>

⁸ Георги Първанов за пореден път изрази желание за бъдещо взаимодействие с БСП ЛБ – „Това е преди всичко инвестиция в бъдещето - доброто взаимодействие на местните избори предполага единство на президентските.“. . Първанов, 23.04.2015, http://clubz.bg/17849-abv_i_bsp_s_obsht_kandidat_prezident_zashto_ne

⁹ Посещението на . Първанов по покана на Министерството на отбраната на Руската федерация за участие в международна конференция по сигурността, <http://www.mediapool.bg/georgi-parvanov-zaminava-za-moskva-po-pokana-na-voennoto-ministerstvo-news232862.html>; исканите оставки на министрите на отбраната и външните работи.

¹⁰ Създава се впечатление за организиране на „чистка“ срещу хората на С. Станишев в БСП. Пример в тази посока е поисканата оставка на заместник-председателя на партията Драгомир Стойнев от страна на Явор Куюмджиев. <http://btvnovinite.bg/article/bulgaria/politika/javor-kujumdzhiev-e-poiskal-ostavkata-na-dragomir-stojnev-kato-zam-predsedatel-na-bsp.html>

¹¹ С цел да бъдат избегнати неяснотите и недостоверността при използването на понятията „одобрение, доверие и подкрепа“, настоящият анализ е изготвен съгласно изводите в статията „Отношение към политическото“, доц. д-р Иван Костов, април 2015., където под политическо доверие се разбира – „вербален избор ex ante, който се прави за бъдещето; то е очакване за бъдещи полезни решения и действия на институцията или политика. Дава се на политически субект, защото се вярва в неговата компетентност и честност. Дава се в аванс. Произлиза от

вярата, че тези решения и действия ще увеличат неговата сигурност и ще повишат стандарта и качеството му на живот, че доверениците му ще преследват – общото благо; дава се за реализиране на публичния, а не на групов (институционален или партиен) интерес."

¹² Вж. Бележка ²

¹³ На въпрос относно причините правителството да не се справя добре в определени направления или в дейността си като цяло, „липсата на желание и политическа воля да се извършат реални реформи“, е посочена на трето място, след – „корумпираност на управляващите“ и „непрофесионализъм от страна на хората, на ръководни длъжности“, с 34%; изследване на Алфа ризърч, проведено в периода – 07-15 април 2015.; http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0415_Public_Opinion_Alpha_Research.pdf

¹⁴ Одобрение - „вербално отношение ех postза случили се политически събития, за известно поведение и действие на институции и политици. Одобряващият потвърждава правилността или полезността на извършеното; приема като свои поети ангажименти и договорености; споделя отговорността и застава зад чужди действия. Одобрява се рационално и емоционално; най-често в условия на недостатъчна информираност. Тогава одобрението е повече ирационално, близко е до харесване, нравене и приемане. Поради тази причина одобрението е и най-неясното отношение.“ ; „Отношение към политическото“, доц. д-р Иван Костов, април 2015.,

¹⁵ Персоналният рейтинг на министър-председателя Бойко Борисов отбелязва ръст малко над 7% от началото на втория му управленски мандат; изследване на Алфа ризърч, проведено в периода – 07-15 април 2015.; http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0415_Public_Opinion_Alpha_Research.pdf

¹⁶ <http://www.nsi.bg/bg/content/2002/%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F>

¹⁷ <http://www.nsi.bg/bg/content/2104/%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5>

¹⁸ http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_publication/201502_s_fdi_pub_bg.pdf

**ПЕРИОДИЧЕН ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ,
ЮНИ 2015**

АНАЛИЗ И ПРОГНОЗА ЗА (НЕ)ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ

Този доклад анализира ресурса от доверие на политическите институции, като фактор за тяхната ефикасност и ефективност; анализира общественото мнение за политическите реалности, действията и официалното говорене на институциите.

Докладът не изразява политически и идеологически пристрастия; той не е достатъчно основание за вземането на каквито и да било политически решения; не е в състояние да сподели отговорността за тях. Позовавания, цитирания и изваждане на смисъла от неговия контекст са некоректни.

Този доклад не е предназначен да бъде част от медийния дебат. Той е предназначен да дискутира рисковете пред управлението на страната.

Резюме

Предстоящите избори за местна власт през есента изострят политическото противопоставяне и поставят под въпрос бъдещото взаимодействие на партиите от управляващия съюз. Налице е разколебаване в потенциала за съставяне на самостоятелно правителство от страна на ГЕРБ и РБ, което се дължи на плавен спад в подкрепата за блока. Патриотичният фронт е единствената формация от състава на настоящето НС, която отбелязва устойчив тренд на повишаване на подкрепата към себе си. Това обстоятелство може да стане причина за промяна в поведението на формацията след вота през октомври.

Резултатите на местните избори могат да покажат картина, различна от парламентарната, поради съчетаването на елементите на мажоритарен вот и локални специфики. Резултатите на основните политически сили на тях обаче, ще рефлектират върху тежестта и значимостта им на национално равнище.

Няма съществена промяна в доминиращото обществено недоверие към дейността на основните държавни институции. Наблюдава се нарастване на критичността в оценките за изпълнителната власт, като пряко следствие от липсата на реални резултати в сферите, където бяха създадени високи очаквания за провеждане на реформи.

Доминира оптимизмът в нагласите на бизнеса и потребителите.

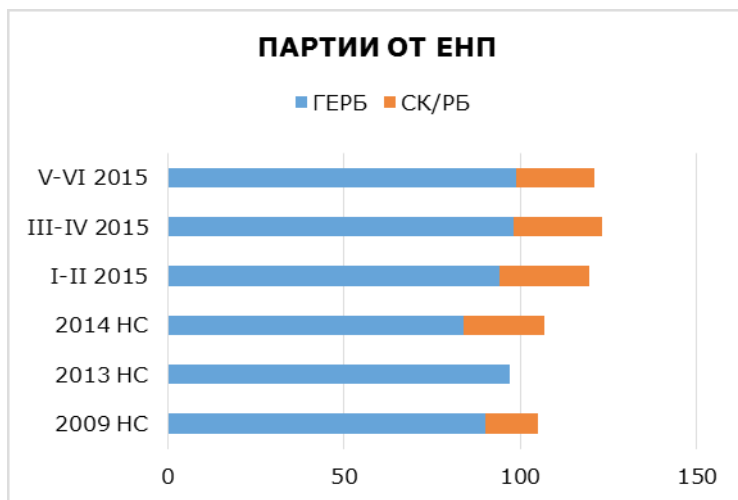
Въведение

Нараства напрежението между основните политически сили преди местния вот през есента. На лице е изостряне на противопоставянето и в рамките на мнозинството. След АБВ, Патриотичният фронт на свой ред отправи явни сигнали в посока на евентуално преосмисляне на подкрепата си за кабинета.¹ Първият тур на предстоящите избори ще бъде показателен за тежестта на отделните формации и в частност, ще изправи партиите от управляващия съюз една срещу друга на повечето места в страната. Това на свой ред е възможно да разколебае бъдещото им взаимодействие на национално равнище. По различни причини, за ГЕРБ, РБ и АБВ това взаимодействие е важно да продължи: за ГЕРБ, поради лидерската му позиция в изпълнителната и законодателната власт, за РБ – поради разколебавашщото се доверие в коалицията, а за АБВ – поради липса на добра алтернатива. В случая с Патриотичния фронт, съществува вероятността коалицията да предпочете самостоятелен път на развитие в рамките на 43-то НС. Причина за това може да стане тенденцията на нарастване на доверието в него.

1. Доверие в партийните формации

След приложение на Методиката за прогноза на парламентарната констелация върху публикуваните сондажи на доверието на избирателите през май-юни 2015 г.,² е изведена независима прогнозна оценка на ЛУР, представена като разпределение на мандатите в следващото Народно събрание.

Перспективите за формиране на самостоятелен мандат в следващо Народно събрание от страна на партиите от настоящата коалиция ГЕРБ-РБ, остават налице, включително и поради липса на управленска алтернатива. Едновременно с това, прогнозата е за до 121 депутата на коалиция от партиите на ЕНП, в ситуация с 5-партиен парламент. Данните сочат, че това е най-вероятният състав на парламента, ако избори за НС се проведат сега, но съществува възможност „Атака“ да преодолее

изборната бариера и тогава самостоятелният мандат на ГЕРБ и РБ ще бъде невъзможен. Това се дължи на намаляването на доверието за РБ, при запазване на това в ГЕРБ.

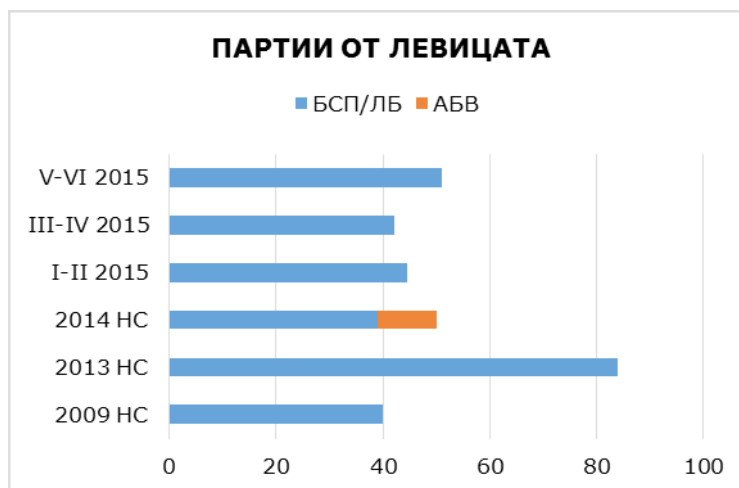
На фона на съхранение на доверието към себе си, **ГЕРБ** се нуждае от убедителна победа на местните избори, за да потвърди лидерската си позиция на национално ниво. До момента партията съумява да максимизира ползите за себе си, доколкото сложната управленска формула разпределя негативите на управлението преди всичко върху малките му партньори. Доверието във водещата партия е такова, че независимо от представянето на останалите три формации през октомври, ГЕРБ едва ли ще инициира промяна на настоящето статукво. Резултатите от тях обаче, най-вероятно ще послужат като основание за задълбочаване на процеса на маргинализация на партньорите.

Причините за намалението на доверието в **РБ** могат да се открият във видимите му вътрешни противоречия, в слабата координация и съгласуваност на действията му, в неуспешните начинания и допуснатите слабости и грешки на неговите министри; включително и поради съсредоточените критики на опозицията върху по-слабото звено сред управляващите.

Реформаторският блок е изправен пред редица предизвикателства. В хода на мандата, коалицията на успява да разшири електоралното си влияние. Следваната от ГЕРБ стратегия все повече руши достоверността на образа му на коректив, на двигател на реформите и на носител на политическа алтернатива. Това последно обстоятелство неизбежно ще рефлектира върху възможностите за постигане на добро представяне на Блока на предстоящия местен вот. От друга страна, все още няма яснота относно формата, чрез която РБ ще вземе участие на изборите. На лице се сигнали, че може и да не бъдат постигнати³ съгласие и консолидация за общо явяване, което разколебава избирателите. Сценарий, в който РБ не се яви като единен субект, особено в най-важните си центрове на подкрепа, поражда риск от допълнително обезверяване на поддръжниците му.

Независимо от слабостите и разколебаното доверие в РБ, партиите от ЕНП запазват шансове за убедителна победа на местните избори. ГЕРБ има възможности със сегашното си доверие да спечели голямото мнозинство от кметските места в областните градове и в общините с над 40 хил. души население. РБ все още запазва шансовете си да участва като ключов партньор в управляващите ²⁰⁰ големите

градове на страната коалиции. Блокът, поради съществуващите отпреди позиции в местните власти, може да подкрепи сегашните кметове на няколко областни града.

Все по-очертаващата се безперспективност на политическия проект на АБВ може да е едно от обясненията за възстановяването на относителното доверие в БСП-ЛБ като единствен сигурен представител на левицата във властта в очите на избирателите.

Кризата в традиционната левица навлезе в следващия си етап, в капана на междуособните войни. Налице са процеси на вътрешен разпад и разделение с дългосрочни последици.⁴ Това предизвика

обичайната за левите избиратели контра-реакция на електорална мобилизация и това е друго възможно обяснение на отбелязания ръст на доверието към БСП-ЛБ.

Въпреки тази мобилизация на избирателите, БСП-ЛБ отива на местните избори без да носи управленска алтернатива, разпокъсана от вътрешни конфликти и не може да очаква добро представяне, ако не предприеме силни и убедителни политически действия. С доверието, което има през юни, коалицията трудно може да спечели изборите в повече от 2 областни града и ще управлява вероятно предимно малки по население общини.

Резултатите от местните избори ще бъдат определящи за бъдещето на БСП, за нейната вътрешна и външна политика, както и за коалиционните ѝ отношения.

Въпреки очевидния неуспех на тази своя стратегия, **АБВ** задълбочава позиционирането си като проводник на руските интереси в България и съвсем плътно се доближава до „Атака“.⁵ Формацията преосмисли оттеглянето на подкрепата си за правителството и изглежда прехвърли амбициите си към президентските избори пред 2016 г. Причината за това поведение е, че, за разлика например от ПФ, тя разполага с ограничени алтернативи пред себе си. В тази

посока следва да бъде разглеждане и връщането на дебата относно провеждането на референдум за промяна на Конституцията и въвеждане на модела на президентска република, инициатирано от лидера Георги Първанов.⁶

Нашата оценка е, че АБВ (подобно на ББЦ) вече не е в състояние да преодолее негативните тенденции и трайно се установява под границата на изборителната бариера. Това означава и слабо забележимо представяне в бъдещите общински съвети.

ДПС продължава опитите си да преодолее политическата изолация, в която се намира официално. Едновременно с това, за да разшири електоралното си влияние, извън традиционните си избиратели, Движението за първи път взе официално решение да участва в коалиция⁷ за местни избори. Изборът на конкретните формации от център-дясно, показва постоянството на опитите за завършване на десния завой, които Движението прави от изборите до сега.

ДПС запазва шансовете си за характерното за партията добро представяне на местни избори и за управление на около 30–35 общини в страната.

Патриотичният фронт е единствената формация в състава на сегашното Народно събрание, която генерира устойчив тренд на повишаване на доверието към себе си. Коалиционните партньори в него демонстрират вътрешно единство и ясно се позиционират преди изборите през октомври, като показват, че не се притесняват да влязат в открита конфронтация по места⁸ със сегашните си партньори в управлението. Тези обстоятелства ни дават основание да предположим, че е налице вероятност поставянето на ултиматум към кабинета да отразява реални намерения, а не увеличаване на политическата тежест (както в случаите с РБ и АБВ).

Фронтът има реални шансове 4–5 месеца преди изборите за първи път да участва със значим брой съветници в общините, включително да спечели общински кметски места.

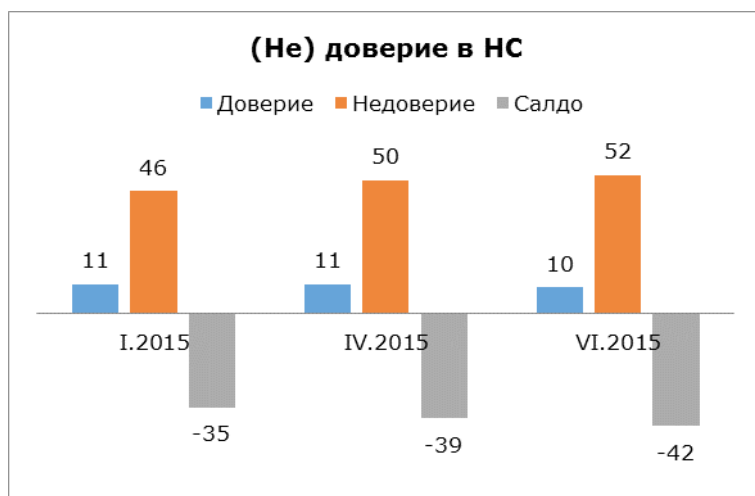
„Атака“ отбелязва стабилизиране на доверието към себе си под прага за влизане в НС. Автентичността на ролята ѝ на защитник на проруските интереси у нас едновременно ограничава и запазва електоралните ѝ възможности. С прогноза за доверие от 2.84%, тя запазва минимални шансове за спечелване на представителство.

Недоброто представяне на партията на местните избори – вероятно с много малък дял от общия брой общински съветници, няма да се отрази съществено на бъдещото ѝ представяне на парламентарни избори. Това се е случвало и преди.

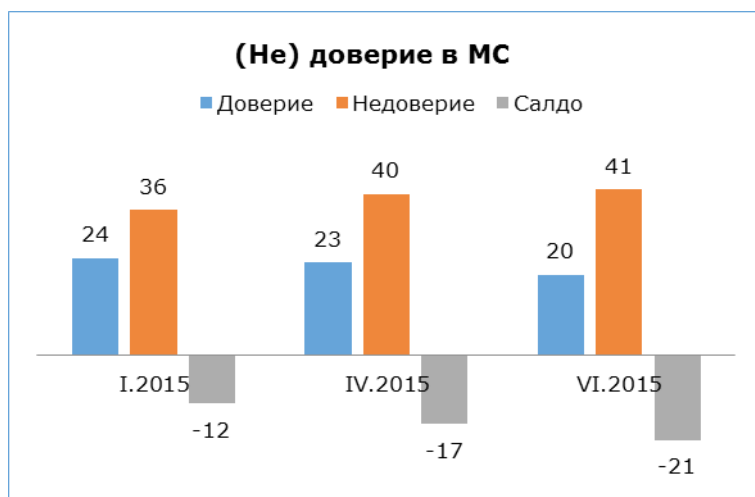
2. Доверие в основните държавни институции

Няма промяна в доминиращото обществено недоверие към дейността на основните държавни институции.

Народното събрание продължава в най-голяма степен да концентрира и да увеличава нетното недоверие (с 3 процентни пункта) на избирателите към себе си.

Причините за това остават същите както тези в последните години. Увеличава се общото разочарование и неодобрение към политическата система на страната. Това нарастващо недоверие е свидетелство и за крехкостта на политическото стабилизиране на страната след кризите и предсрочните избори в 2013 и 2014 г.

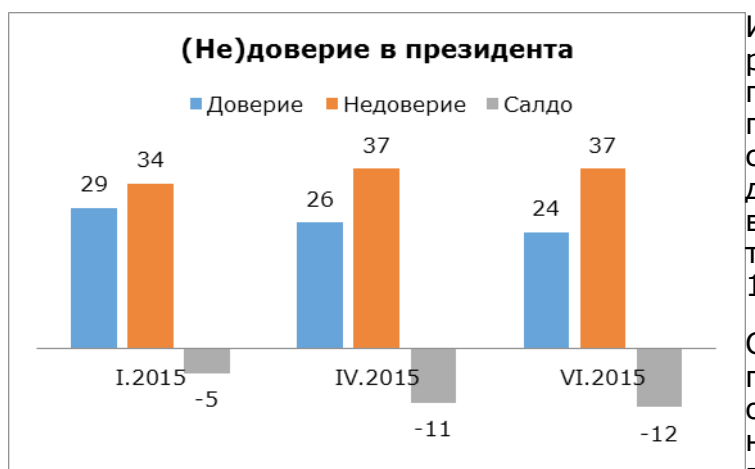

По-бързо нараства разочарованието и критичността от ефективността на правителството. Нетното недоверие в него нараства повече, в сравнение с това на парламента (с 4 процентни пункта).

Тази тенденция се явява резултат на грешки и слабости на министрите, на възникналото напрежение, вследствие на конкретни управленски действия или опити за такива, като съдебната реформа и планираното повишение на цената на тока. Дължи се най-вече на липсата на реални резултати в решаването на проблемите в редица

публични сектори, където бяха създадени високи очаквания за провеждане на реформи.

Личното (не)одобрение на премиера Борисов на този етап остава незасегнато от спада в доверието към ръководената от него институция.

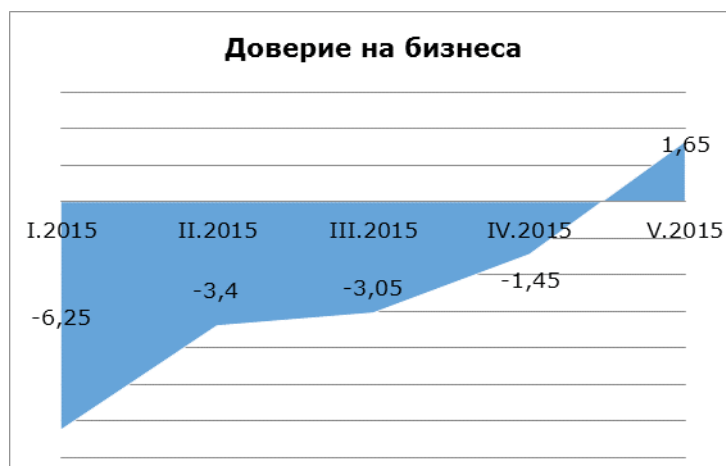
Инициираният от президента Плевнелиев референдум за промяна в изборните правила среща подкрепата на повече от половината българи.⁹ Въпреки това, той също не успява на генерира ново доверие към себе си. Нетното недоверие в него нараства, но с по-бавен темп от това на правителството и парламента (с 1 процентен пункт).

След предсрочните избори позиционирането на президента обективно остава встрани от решаването на най-належащите политически проблеми на страна. Същевременно той

не се ангажира с тях.

3. Други източници на доверие.

През май НСИ отчита чувствително повишаване на позитивните нагласи относно състоянието на стапанската конюнктура, като недоверието продължава да доминира единствено в сферата на строителството.¹⁰

Налице е и повишаване на общия показател, който отразява оценката на потребителите за настъпилите промени във финансовото състояние на техните домакинства и в очакванията им за следващата година, който нараства с 2,6 пункта спрямо равнището си от януари.¹¹

Заклучение

Четири месеца преди изборите за местна власт доверието в парламентарните формации дава основание за следната прогноза:

Резултатите на местните избори вероятно ще покажат картина, различна от парламентарната, поради съчетаването на елементите на мажоритарен вот с локални специфики и заради по-високата бариера за местата в голямото мнозинство от общинските съвети. ГЕРБ, БСП ЛБ, ДПС, ПФ и РБ ще имат много по-доминиращо представителство в местната власт, отколкото имат в 43-тото Народно събрание. ГЕРБ ще спечелят убедително предстоящия вот. Те са с големи шансове да спечелят самостоятелно по-голямата част от местната власт.

Най-уязвими по отношение на своето представяне на местните избори са БСП-ЛБ, РБ, и АБВ. За двете партии от левията изборите могат да станат политически провал и дори да се превърнат в катастрофа. РБ рискува да загуби след изборите част от позициите си в правителството.

БДЦ, АБВ и „Атака“ ще имат много слабо присъствие в общинските съвети с много малки шансове да спечелят изобщо общински кметски места.

Резултатите на основните политически сили на местните избори, ще се отразят на тежестта, значимостта и авторитета им като управляващи или опозиция на национално равнище.

При сериозен успех на местните избори е възможно ПФ да оттегли доверието си към кабинета и да продължи по самостоятелен път към следващите парламентарни избори.

БЕЛЕЖКИ

¹ На 27.5.2015г. Патриотичният фронт излезе с ултиматум към ГЕРБ, съдържащ седем условия, които в случай, че не бъдат изпълнени до 1 юли 2015г., ще бъде оттеглена подкрепата за кабинета „Борисов-2“. http://dariknews.bg/view/article.php?article_id=1443423

²

	ГЕРБ	БСП ЛБ	ДПС	РБ	ПФ	АБВ	"Атака"	ББЦ	Други
Алфа рисърч (юни)	21,9	11,5	7,3	5,7	5,7	3,5	3,2		5,2
Галъп (май)	23,8	14,7	8	4,2	3,8	1,9	3,1		2,8
Екзакта (юни)	24,5	14,4	7,3	6,2	5,1	2,8	3,4		
Медиана (юни)	23,3	18,7	8,9	4	5	2,8	4,3		

³ Наблюдава се процес на самостоятелно издигане на кандидатури за кмет и общински листи в столицата и други градове от страна на двете основни партии в РБ – ДСБ и ДБГ, на фона на противоречиви сигнали относно необходимостта от единна регистрация за участие на формацията. <http://www.blitz.bg/news/article/336868>; <https://www.google.bg/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=%D0%B4%D1%81%D0%B1+%D0%B8%D0%B7%D0%B4%D0%B8%D0%B3%D0%B0+%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B8+%D0%BB%D0%B8%D0%BB%D0%BA%D0%BE%D0%B2+%D0%B7%D0%B0>; http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2015/06/20/2557185_dvijenieto_na_kuneva_durji_na_obshta_registracija_na/

⁴ В края на май бившият депутат Страхил Ангелов и още двама от членовете на БСП – район „Витоша“ напуснаха партията с мотив - „Аз съм от години наред заложник на няколко династии. Ние всички трябва да обслужваме няколко семейства.“

http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2015/05/31/2544433_bivshiat_deputat_strahil_angelov_napuska_bsp/; Последва друго знаково напускане в лицето на дългогодишния издател на вестник „Дума“ – Николай Малинов - „Недопустимо е БСП да си затваря очите пред геноцида спрямо част от украинския народ. Недопустимо е БСП да се държи като враг на Русия“. <http://www.mediapool.bg/nikolai-malinov-napusna-bsp-partiyata-bila-masha-na-amerikanskite-interesi-news235336.html>; с изключване от парламентарната група на БСП ЛБ за малко се размина народния представител Георги Кадиев, заради несъгласие с предложените от него поправки в Изборния кодекс, които разрешават агитация на чужд език по време на предизборните кампании. <http://viaranews.com/2015/06/10/%D0%B4%D0%B2%D0%B0-%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B0-%D0%BD%D0%B5-%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B3%D0%BD%D0%B0%D1%85%D0%B0-%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%B5%D0%B2-%D0%B4%D0%B0-%D0%B1%D1%8A%D0%B4%D0%B5-%D0%B8%D0%B7/>; Кристан Вигенин и Антон Кутев бяха изключени от ръководството на партията. http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2015/06/28/2562054_vigenin_i_kutev_sa_izkljucheni_ot_rukovodstvoto_na_bsp/

⁵ Георги Първанов декларира готовност да предложи за включване в предстоящия през есента референдум въпрос относно позицията на България за наложените санкции срещу Русия – „Ако мнозинството не позволи да се гласува в парламента позиция за отпадане на санкциите, готов съм да предложи този въпрос на предстоящия през есента референдум“, 08.04.2015. <http://www.blitz.bg/news/article/329732>

⁶ „Президентската република ще направи държавата по-силна“, Георги Първанов, 29.05.2015г. http://frognews.bg/news_92069/Parvanov-iska-prezidentska-republika/

⁷ ДПС обяви, че тръгва към местните избори като либерално обединение. Обсъжда се вариантът за издигането на общи кандидатури с НДСВ в столицата и други градове – „Отворени сме към останалите либерални сили в България ... няма да се разсърдя, ако съобщите, че ДПС подава ръка на НДСВ за съвместно участие на вота..“, Лютви Местан, 19.06.2015г. http://news.ibox.bg/news/id_2005428360; Обявено беше и решението на ПП „Синьо единство“ за издигането на общи кандидатури с ДПС в Монтана и останалите общини от областта. http://www.standartnews.com/balgariya-politika/sinyo_edinstvo_i_dps_zaedno_v_montana_za_vota-289968.html

⁸ Депутати от Патриотичния фронт сезираха главния прокурор с искане за разследване по обвинения в корупция на кмета на Пловдив Иван Тотев. <http://bg.b2.mk/news/?newsid=YPiN>

⁹ Според данни на Алфа рисърч 55% от анкетираният смята, че инициаторият от Президента референдум за изборните правила може да донесе позитивни промени в излъчването и контрола над народните избраници. Приблизително толкова е и делът на хората, които възнамеряват да участват във него. http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0615_Public_Opinion_Alpha_Research.pdf

¹⁰ <http://www.nsi.bg/bg/content/11319/%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B2-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%88%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D0%BA%D0%B8%D0%B4-2008>

¹¹ <http://www.nsi.bg/bg/content/13100/%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%81%D1%8A%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5/%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BB-2015-%D0%B3%D0%BE-%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0>

ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ, ОКТОМВРИ 2015

Междинният доклад анализира доверието в политическите институции след изборите за местна власт. Той не изразява политически и идеологически пристрастия.

Докладът не е достатъчно основание за вземането на каквито и да било политически решения; не е в състояние да сподели отговорността за тях. Позовавания, цитирания и изваждане на смисъла от неговия контекст са некоректни.

Този доклад не е предназначен да бъде част от медийния дебат.

Резюме

Местните избори донесоха допълнителна легитимност и устойчивост на управленския формат. Така, на практика, продължава да се затваря цикълът на продължителната политическа криза, започнала в началото на 2013г.

При минимален отлив на подкрепата към себе си и в случай на 5-партиен парламент, управляващата коалиция, в лицето на ГЕРБ и РБ, би получила възможност за съставяне на самостоятелно, стабилно мнозинство от 134 народни представители. Според резултатите от местните избори форматът няма алтернатива в рамките на следващо НС.

За трети, пореден път след изборите за Европейски парламент през 2014г., големите губещи, са трите формации, които открито подкрепят кремълските позиции в конфликта на Русия с ЕС, НАТО и Украйна. Видимо следствие и на тази причина са катастрофалните резултати на БСП на равнище областни центрове и практическото заличаване на „Атака“ от политическата карта на страната.

Сред формациите, които запазват шансовете си за представителство в следващо Народно събрание, ДПС е партията, която регистрира най-висок спад в подкрепата към себе си. Движението губи близо 1/3 от гласовете си през 2014г., като по този начин се доближава, по размери на доверието към себе си, повече до РБ, отколкото до БСП.

Въведение

Отминалите избори за органи на местно самоуправление бяха съпътствани от изключително приглушена предизборна кампания, лишена от идеен сблъсък и съдържателен политически дебат. Общественото внимание по време на вота беше насочено към технологията на избора, към начина на осъществяване, в по-голяма степен от всякога.

Със своите действия по време и след провеждането на двата тура избори, ЦИК и агенция „Информационно обслужване“ хвърлиха сериозна сянка на съмнение върху компетентността и безпристрастността си. Липсата на разяснителна кампания, (намерила пряко отражение във високия брой недействителни бюлетини), многобройните случаи на крещящи нарушения и несъответствия в протоколите, многобройните случаи на протестиране на изборните резултати, скандалното приемане на протоколи в зала „Армеец“, безпрецедентното забавяне на информацията за резултатите и липсата на обобщени данни и до момента за тях и т.н., доведоха до ситуация на хаос и объркване, която силно компрометира и постави под въпрос демократичността на изборния процес в страната.

Докладът анализира доверието в основните партии/коалиции, на основата на качените на сайта на ЦИК резултати от състоялите се в края на октомври местни избори.

Моделът за оценка на резултатите е реализиран при следните предпоставки и допускания:

1. Предмет на изследване са резултатите, получени от всички политически сили, като действителни гласове за регистрираните в страната листи за общински съветници;
2. Използвани са официалните данни на ЦИК за:
 - a. броя на подадените действителни гласове за формациите и броя спечелени мандати от тях в общинските съвети във всички 265 общини в страната;
 - b. изборните резултати от 2014, с цел проследяване на динамиката в подкрепата за основните партии/коалиции. Те са преизчислени, (заради съпоставката с местните избори в 2015), след изваждане на гласовете от чужбина;
3. На основа - действителните гласове, е определена електоралната тежест на парламентарно представените партии;
4. Гласовете за коалициите са разпределени между парламентарните партии, на базата на процентите им при самостоятелното явяване на изборите през 2014; това става по следната формула¹:

$$G_{v15} = G_{K15} * G\%_{v14} / G\%_{K14}, \text{ където:}$$

G_{v15} са оценените гласове за парламентарната партия/коалиция;

G_{K15} са подадените гласове за коалицията K на местните избори в 2015, където K са партиите/коалициите v, l, m и др. ;

$G\%_{v14}$ са подадените гласове за партията/коалицията v в проценти при самостоятелното явяване на изборите през 2014;

$G\%_{K14}$ са събраните на изборите в 2014 гласове на самостоятелно явилите се партии/коалиции v, l, m и др. , от коалицията K, в проценти.

5. Тъй като ВМРО и НФСБ са се явили в коалиция на изборите през 2014, за тегла при тях са използвани самостоятелните им резултати на изборите през 2013, като тези тегла са коригирани с индекс, получен от съотношението на процентите им като коалиция ПФ през 2014г. и сумата на процентите им от самостоятелното явяване през 2013. Тази корекция увеличава теглата на ВМРО и НФСБ при преразпределянето на гласовете им, там където са се явили в коалиция през 2015. Формулите на тези разпределения са следните:

$$G\%_{\text{ВМРО}14}^{\wedge} = G\%_{\text{ВМРО}13} * G\%_{\text{ПФ}14} / (G\%_{\text{ВМРО}13} + G\%_{\text{НФСБ}14})$$

$$G\%_{\text{НФСБ}14}^{\wedge} = G\%_{\text{НФСБ}13} * G\%_{\text{ПФ}14} / (G\%_{\text{ВМРО}13} + G\%_{\text{НФСБ}14}), \text{ където:}$$

$G\%_{\text{ВМРО}14}^{\wedge}$ са оценените проценти на ВМРО за изборите в 2014;

$G\%_{\text{НФСБ}14}^{\wedge}$ са оценените проценти на НФСБ за изборите в 2014;

$G\%_{\text{ВМРО}13}$ са действителните проценти на ВМРО и партньори на изборите в 2013;

$G\%_{\text{НФСБ}13}$ са действителните проценти на НФСБ и партньори на изборите в 2013;

$G\%_{\text{ПФ}14}$ са действителните проценти на коалицията ПФ на изборите през 2014;

6. Използван е резултатът на ББЦ от 2014, преди излизането ѝ от състава на новосформираната коалиция БДЦ.
7. Броят на мандатите в НС при хипотезата - „ако изборите през 2015 бяха за НС“, е разпределен съобразно изискването на 4%-ия праг за влизане в Народното събрание, по следната формула:

$$M_{v15} = 240 * G_{v15} / G_{15}, \text{ където:}$$

M_{v15} е броят на мандатите на партия/коалиция v ;

G_{v15} е броят на гласовете на партия/коалиция v на местни избори 2015;

G_{15} е броят на действително подадените гласове на местни избори 2015.

Основание за последното са следните аргументи:

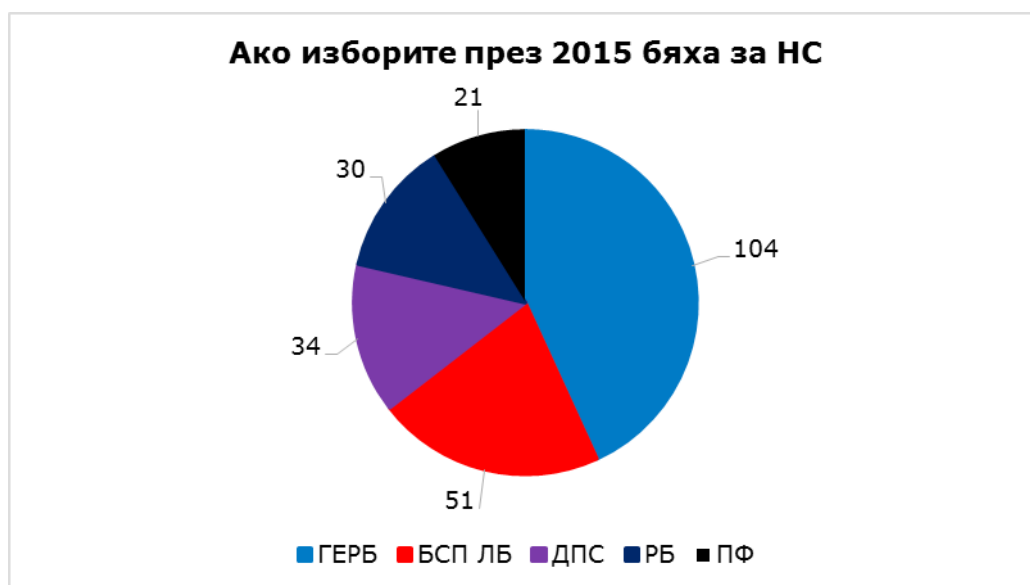
- 1) Въпреки различията в естеството на двата вида избори, година след формирането на настоящия кабинет, те представляват междинна снимка с висока степен на достоверност по отношение на подкрепата за формациите от състава на настоящия парламент;
- 2) На лице е разпръскване от около 15 % от гласовете, към категорията „други партии“, което традиционно се наблюдава и на парламентарни избори;

Подробните данни за обработените резултати и оценените тегла могат да се видят в Приложение 1².

Анализ на резултатите от изборите за местна власт

Получаваме следното хипотетично разпределение на представителството, ако проведените избори бяха за Народно събрание:

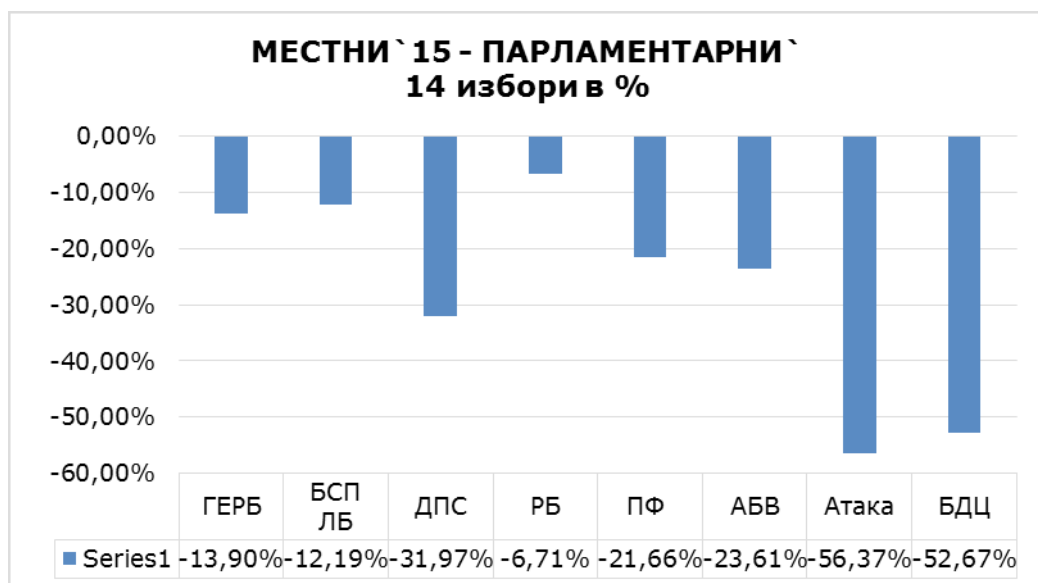

Изводите са следните:

Първо. При минимален отлив на подкрепата към себе си и в случай на 5-партиен парламент (ВМРО и НФСБ се явят отново заедно на парламентарни избори), управляващата коалиция, в лицето на ГЕРБ и РБ, би получила възможност за съставяне на самостоятелно, стабилно мнозинство от 134 народни представители. Тази коалиция няма алтернатива в рамките на Народно събрание, избрано при хипотезата „ако местните избори през 2015 бяха парламентарни“.

Второ. За трети, пореден път след изборите за Европейски парламент през 2014г., големите губещи, са трите формации, които открито продължават да подкрепят кремълските позиции в конфликта на Руската федерация с ЕС, НАТО и Украйна. Категорично отражение на това са катастрофалните резултати на БСП на равнище областни центрове и практическото заличаване на „Атака“ от политическата карта на страната.

Трето. Сред формациите, които запазват шансовете си за представителство в следващо Народно събрание, ДПС е партията, която регистрира най-висок спад в подкрепата към себе си. Движението губи близо 1/3 от гласовете си през 2014г. (от 427 200 на 290 600), като по този начин по доверие се доближава много повече до РБ, отколкото до БСП ЛБ.

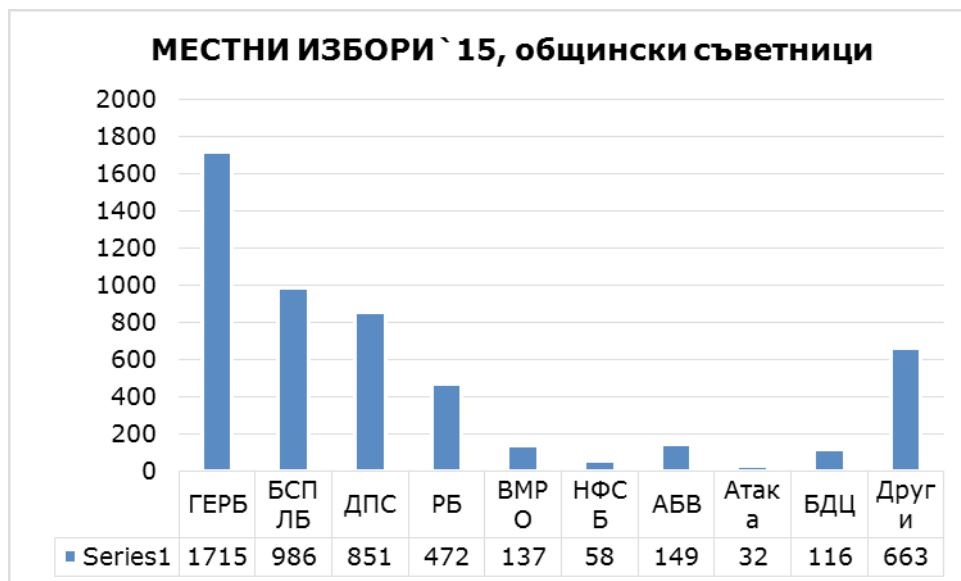

ГЕРБ защити и затвърди мястото си на водеща политическа сила - надхвърли предварително заявените си цели³ и спрямо 2011г., разшири влиянието си в местната власт⁴. Сред основните фактори, обусловили този успех, следва да бъдат отбелязани:

- 1) силният мажоритарен елемент в избора на градоначалници (*ГЕРБ* регистрира голям марж в подкрепата за кандидат-кметовете и общинските си листи, особено в големите градове);
- 2) значението за избирателите на доброто взаимодействие между централната и местна власт за решаването на техните проблеми на местно равнище;
- 3) добре функциониращите и мотивирани от последователните успехи организационни структури.

В същото време, резултатите показват разширяване на политическото присъствие, но не и на електоралното доверие в *ГЕРБ*. Пропорционалният вот регистрира отлив от около 14%, спрямо получените гласове преди година, който е по-голям от отлива на гласове за БСП ЛБ. По този начин *ГЕРБ* няма възможност за самостоятелни мнозинства и в голяма част от общините ще трябва да управлява посредством коалиции.

Доверието в партията не е достатъчно да състави самостоятелно правителство при следващи избори за Народно събрание.

БСП претърпя тежки загуби, от особено негативно естество, доколкото позициите ѝ в местната власт винаги са били от изключителна важност за нея. Загубата на кметската надпревара във всички области на страната потвърди за трети път тезата, че:

- идеологическият завой, който столетницата реализира преди европейските избори от миналата година, по посока на връщане назад към миналото и (геополитически) към Москва, ерозира доверието в нея и вече заплашва характера ѝ на национална лява алтернатива за управление.

На втори план изпъкват второстепенните причини:

- 1) невъзможност да мотивира и предложи успешни кандидати;
- 2) демотивирани и отслабени структури и
- 3) разцепление и задълбочаваща се вътрешнопартийна криза.

На този фон, няма особено драстичен спад в подкрепата (-12.2%), измерен през получените от нея резултати за общински листи. Тя остава втора политическа сила, във формата „БСП Лява България“, с приблизително 15,55% електорално влияние. Това обстоятелство се дължи на съхранение на присъствието ѝ в малките общини.

След тези избори, БСП е изправена пред избор да продължи по посока на извършения идеологически завой или да преустанови конкуренцията си с Атак а и АБВ за про-руските гласове и да се опита да възстанови образа си на европейска левица. В дългосрочен план, подобна стратегия би могла да включи евентуално взаимодействие с АБВ, която да остане титуляр в крайно лявата ниша, и да се превърне в неин естествен коалиционен партньор.

ДПС се провали и в двете основни предизборни цели, които беше поставила пред себе си:

- 1) резултатите от изборите да доведат до промяна на управленската формула⁵;
- 2) да разшири електоралната си география; регистрираните местни коалиции с НДСВ, БДЦ и други, в 36-те общини, извън традиционния ареал на движението, постигнаха само частични пробиви в едва 1/3 от тях⁶.

В действителност провалът на партията нахвърля неуспехът на местните ѝ съюзи. ДПС се лиши от ключови общини в ядрото на своето изборително тяло в Североизточна България - на север от Шумен, до Силистра. Данните показват, че партията е загубила най-голяма електорална тежест (32%), от представените в НС формации, в сравнение с парламентарните избори през 2014г.

Възможните обяснения могат да бъдат разглеждани в няколко, взаимосвързани, посоки:

- 1) Движението е в политическа изолация заради откровено про-ердоганската и про-турска позиция, която защитава в България;
- 2) В ДПС тече процес на вътрешен разпад и изглежда засилващи се противоречия, заради отсъствието ѝ от централата власт и загубата на позиции по места още през 2011;
- 3) Неубедително лидерството след Ахмед Доган и защитата на олигархическите интереси на Дилиан Пеевски – наказана пряко на изборите във Велинград (12,67%, 4 съветника на ДПС от 29);
- 4) Пробивите в т.нар. „ДПС-бастioni“ се осъществяват както с външна намеса, така и следствие на вътрешно разпадане – (по сходен начин ДПС отстъпи от позициите в Русенско, Силистренско и Доспат през 2011, по време на първия мандат на ГЕРБ)⁷;
- 5) Монолитният вот за партията в нейните досегашни общини се оказва подвластен на обективни електорални фактори.⁸

Реформаторският блок постигна резултати, които могат да бъдат определени като успех. Единната регистрация на коалицията, в над 90% от общините, доведе до консолидация на вота и тя отбеляза най-ниския електорален спад, в сравнение с всички представени в НС формации (около 9%). Важни пробиви бяха направени в Плевен, Добрич и голяма част от общинските съвети в областните градове (включително - местния парламент в Кърджали). По тази начин тя защити както собствените си политически перспективи, така и стабилността на кабинета. Основните предизвикателства пред РБ остават:

- 1) липсата на идейна носеща конструкция на взаимодействие между отделните партии;
- 2) отсъствието на лидерство;
- 3) високите очаквания на изборителите за провеждането на реформи в редица сектори, върху които основно се гради доверието във формацията.

Двете основни партии, от състава на Патриотичния фронт, избраха да се явят самостоятелно на изборите за местно самоуправление, като в голяма част от общините предпочитан партньор на ВМРО се оказа Реформаторският блок – (16 местни съюзи, срещу едва 4 – с НФСБ). В следствие това решение беше отчетено като грешка и от двамата лидери, в лицето на В. Каракачанов и В. Симеонов.⁹

Данните показват интересна динамика в рамките на ПФ като национална коалиция. НФСБ губи близо половината от получената от нея подкрепа през 2014 (преизчислена по посочения начин в методологията в т. 5), докато ВМРО отбелязва електорален ръст от около 20% и се превръща в по-голямата от двете формации. Общо Фронтът намалява

електоралната си тежест (-21.7%) и е вторият по загуба след ДПС от формациите, които имат шанс да участват в бъдещо НС. Извън липсата на обща регистрация, неуспехът е свързан с неубедителното смислово уплътняване на патриотичната ниша, на равнище – теми и послания, в по-голяма степен, отколкото – с подкрепата за управляващата коалиция. Фронтьт запазва шансове за представителство в следващо Народно събрание само като единен политически субект.

Местните избори бяха тест относно възможностите на АБВ да се утвърди като дългосрочен проект. Формацията направи несигурна крачка в тази посока като постигна различимо присъствие в голяма част от общините в страната. С пропорционален вот от 3,6% тя остава под/на ръба на избирателната бариера. На лице е тенденция за превръщането ѝ в лидер в про-кремълската категория.¹⁰

„Атака“ и БДЦ се лишават от перспективите си за участие в следващо Народно събрание, губейки над 50% от електоралната си тежест на местните избори в сравнение с тези през миналата година.

Заклучение

Местните избори донесоха допълнителна легитимност и устойчивост на управленския формат. Така, на практика, продължава да се затваря цикъла на продължителната политическа криза, започнала в началото на 2013г. Единствената формация, оспорила стабилността на коалицията - ДПС, претърпя тежко поражение и неизбежно ще се наложи да отстъпи от част от своите позиции; Движението отива към следващите парламентарни избори с още по-влошени позиции, отколкото през т.г. и в още по-тежка изолация, отколкото досега. Местните избори ще имат дългосрочни последици за про-ердоганската и про-турска партия в България.

В рамките на коалиционния формат също няма да настъпят промени. ГЕРБ се нуждае от партньор, доколкото очевидно не разполага с достатъчно подкрепа за самостоятелен кабинет. От друга страна, РБ едва ли ще си постави за цел да търси по съществена роля в управлението, въпреки добрите си резултати. Изборите обаче, дават основание на Блока да увеличи енергията и усилията си да постигне обещаните реформи. Така бъдещето на правителството от тук нататък ще зависи в най-голяма степен от постигнатите резултати, особено в сферите, където бяха създадени високи обществени очаквания като съдебната реформа, антикорупционното законодателство, образованието, здравеопазването и т.н.

Резултатите от местните избори показват, че са налице шансове коалиция на ГЕРБ и РБ да спечели убедително президентските избори на първи тур, ако се яви с общ кандидат, при това, без да зависи от подкрепата или противодействието на ДПС¹¹. Поставени в такава ситуация, партиите от левицата, в това число БСП и АБВ, ще бъдат принудени да направят същото, ако искат да бъдат алтернатива на властовата доминация вдясно.

листата на последните парламентарни избори беше Делян Пеевски.

⁹ Валери Симеонов определи резултатите като неуспех за НФСБ – „Като цяло мога да определя тези избори като неуспешни за националния фронт за спасение на България“, http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2015/11/03/2642002_valeri_simeonov_nedovolen_ot_slabite_si_rezultati_n; въпреки, че отчете доброто представяне на ВМРО, В. Каракачанов изрази недоволството си от отделното явяване на партиите от фронта – „Надписът на сградата на парламента - „Съединението прави силата“, трябва да бъде разбран от патриотичните сили в България.“, http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2015/10/25/2636241_vmro_prizova_partiata_na_skat_da_ne_se_razdeliat/

¹⁰ Според екзит пул на Алфа ризърч, АБВ взима 28% от гласувалите за „Атака“ през 2014г.

¹¹ Идеята беше лансирана от Радан Кънев в хода на кампанията за местния вот: „Аз не случайно призовах и продължавам да призовавам за това в дясното политическо пространство да се проведат предварителни президентски избори.“, Радан Кънев, 13.10.2015г., http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2015/10/13/2628034_radan_kunев_obmisliam_seriozno_ideiata_da_se/

**ПЕРИОДИЧЕН ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ,
ЯНУАРИ 2016**

Междинният доклад анализира доверието в политическите институции след изборите за местна власт. Той не изразява политически и идеологически пристрастия.

Докладът не е достатъчно основание за вземането на каквито и да било политически решения; не е в състояние да сподели отговорността за тях. Позовавания, цитирания и изваждане на смисъла от неговия контекст са некоректни.

Този доклад не е предназначен да бъде част от медийния дебат.

Резюме

Въпреки, че местните избори показаха стабилизация на електоралните нагласи и най-вече съхранение на подкрепата за партиите от управляващия съюз, те бяха последвани от серия събития, които поставят под въпрос стабилността на парламентарното мнозинство и кабинета. Усложняването на геополитическата обстановка и необходимостта от позициониране на партиите във връзка с предстоящите президентски избори на свой ред усилват рисковете от възникване на нова политическа криза. ГЕРБ е единствената формация, която е в състояние, и в същото време има интерес, да предизвика предсрочни избори. Малко вероятно е това да се случи през тази година или едновременно с изборите за президент.

На лице са негативни тенденции в доверието на бизнеса и потребителите на фона на повишаване на външното недоверие към страната.

Въведение

Въпреки, че местните избори показаха стабилизация на електоралните нагласи и най-вече съхранение на подкрепата за партиите от управляващия съюз, те бяха последвани от серия събития, които поставят под въпрос стабилността на парламентарното мнозинство и кабинета: 1) управляващата формула, в лицето на ГЕРБ и РБ, претърпя съществена промяна след оттеглянето на подкрепата за правителството от страна на ДСБ и депутатите от Гражданския съвет; 2) налице са динамични процеси в останалите две поддържащи формации – нарастване на противопоставянето между ВМРО и НФСБ, в рамките на ПФ; стъпки в посока на постепенно разграничаване от страна на АБВ, с оглед на президентските избори; 3) разцеплението в парламентарната група на ДПС, след отстраняването на Лютви Местан от председателското място, неизбежно ще доведе до промяна в поведението на движението; 4) последствията от оставката на правосъдния министър Христо Иванов, след бламирането на част от приетите през лятото промени в Конституцията катализира силно напрежение в правораздавателната система¹; 5) публичното пространство се насища със скандали; ескалира конфликт между отделните власти.

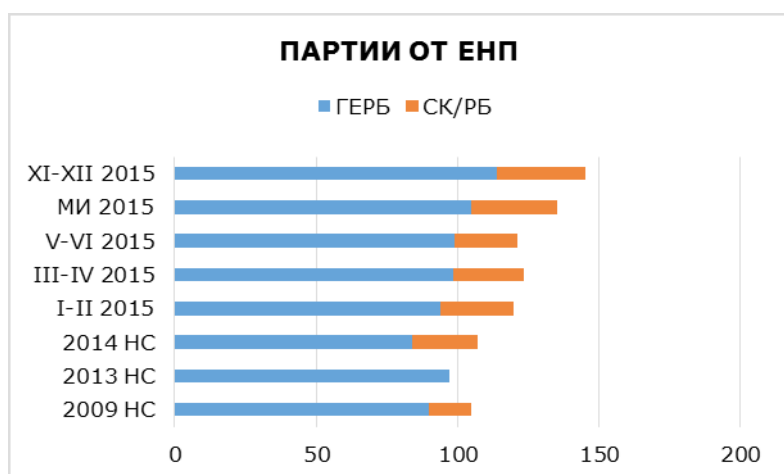
Усложняването на геополитическата обстановка и необходимостта от позициониране на партиите във връзка с предстоящите президентски избори, на свой ред усилват рисковете от възникване на нова политическа криза.

1. Доверие в партийните формации

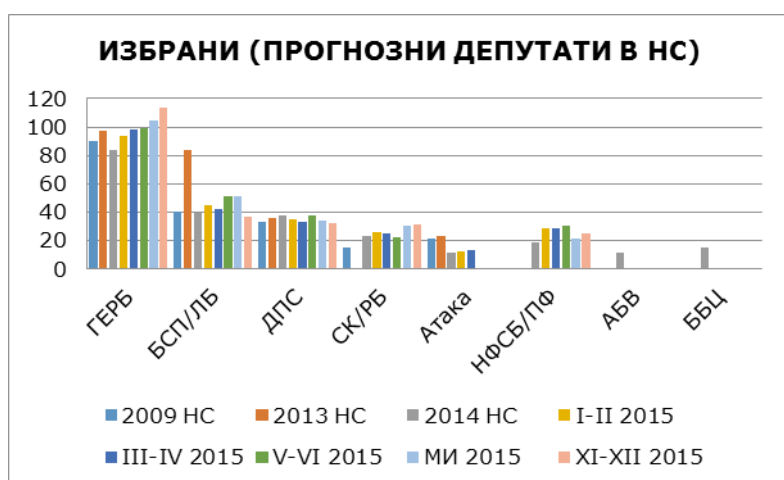
След приложение на Методиката за прогноза на парламентарната констелация е изведена независима прогнозна оценка на ЦАУР, представена като разпределение на мандатите в следващото Народното събрание. Тя е реализирана върху публикуваните сондажи на доверието на избирателите през ноември-декември 2015г.², преди последните събития, засегнали РБ и ДПС и не отчита техния ефект върху общите

нагласи.

В доклада си от месец ноември констатирахме реална възможност за съставяне на стабилно мнозинство (134 депутати) от страна на настоящата коалиция, в лицето на ГЕРБ и РБ. Оценката ни на проведените социологически проучвания, непосредствено след това, показва нарастване на този потенциал до 145 народни представители. В същото време политическите перспективи пред подобно развитие се ограничават. В РБ протичат процеси, които могат да

доведат до неговия разпад. Самостоятелното явяване на отделни части от коалицията на следващ парламентарен вот крие неясен изход, включително риск от невъзможност за преодоляване на избирателната бариера. При такъв сценарий пред ГЕРБ дори могат да се открият шансове за спечелване на самостоятелен мандат за еднопартиен кабинет; „Атака“, АБВ и БДЦ трайно остават извън състава на бъдещо НС.

На местните избори **ГЕРБ** затвърди мястото си на водеща политическа сила. Отслабването на РБ засилва позициите на партията, в рамките на коалиционния формат и възможността ѝ да следва своите политически приоритети.

От друга страна, възходът на доверието в ГЕРБ изглежда несигурен и крехък поради: 1) разколебаване на доверието в премиера Бойко Борисов, който беше намесен в конфликта между съдебната и изпълнителната власт³;

2) компрометиране, в следствие на частичната загуба на легитимност на управленския формат и преките обвинения за задкулисни зависимости от ДПС⁴; 3) възникване на вътрешнопартийна криза, провокирана от опитите за възстановяване на влиянието на Цветан Цветанов⁵.

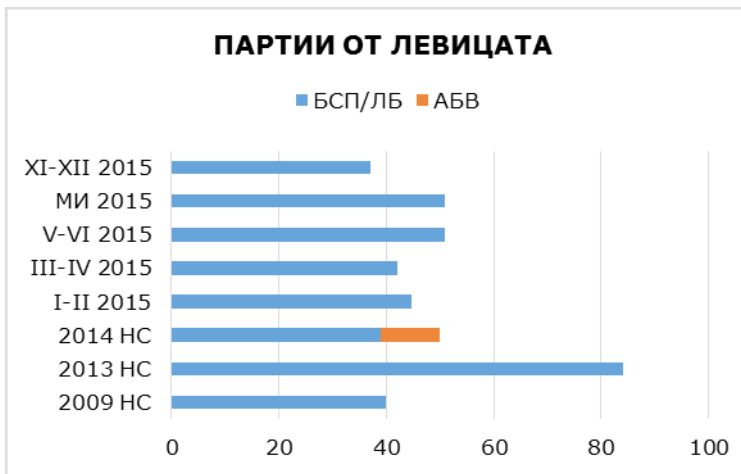
Спадът на доверието в **БСП/ЛБ** се дължи на задълбочаване на процеса на капсулиране и затваряне в капана на вътрешнополитическото противоборство⁶. Действията на основната партия в коалицията са определят в максимална степен от предстоящия през април конгрес. Предприетата инициатива за внасянето на вот на недоверие срещу правителството в сферата на здравеопазването⁷ се появи в отговор на действията на част от РБ и породената от това необходимост формацията поне формално да защити образа си на опозиция. Излъчените послания носят силно ретроградна лява реторика⁸, която не може да прикрие липсата на цялостна управленска перспектива. Левицата губи доверие и подкрепа заради обвързването си с Москва.

Низходящата тенденция на загуба на доверие в **ДПС** се дължи на трансформацията и преориентирането на партията. Избирателите виждат, че нейните възможности за влияние върху политическите процеси в страната⁹ стават все по-ограничени, а това което е останало обслужва интересите на една съвсем тясна върхушка около Ахмед Доган и Делян Пеевски. Движението е изправено пред нов значим срыв на доверие (след като на местните избори изгуби близо 1/3 от гласовете си) и поради накърняване на про-ердогановската и про-турска политика, наложена от Лютви Местан: 1) Движението губи подкрепата на Мюсюлманското вероизповедание, (което за пореден път бе обявено за нелегитимно) като лост за влияние върху традиционните си поддръжници¹⁰; 2) възможна е загуба на гласовете българските изселници в Турция¹¹; 3) възможен е пробив в гласовете на Движението в Кърджали¹² и в Североизточна България. Стартране на нов политически проект от страна на Лютви Местан преди президентските избори е малко вероятно, защото могат да покажат неговата несъстоятелност при реален тест на електоралния му потенциал. Въпреки това, в тази ситуация ДПС най-вероятно ще премине в режим на оцеляване¹³, ще прекъсне „десния завой“ и ще се върне към партньорството с БСП/ЛБ върху про-руски позиции. Сега анализът на ситуацията показва, че от тези позиции не е възможно формирането на управленска алтернатива. В тази посока следва да бъде дешифрирано и решението на ДПС да подкрепи внесения вот на недоверие към правителството. В перспектива изолацията на Движението няма да бъде преодоляна бързо, значимостта му за управлението на страната ще отслабва, а заедно с нея и ще намалява и доверието в партията.

Доверието в **РБ** се разцепи, след като народните представители на ДСБ и Гражданския съвет оттеглиха доверието си от кабинета.¹⁴ От една страна това решение постави ДСБ в състояние на изолация, а от друга делегитимира в голяма степен позицията на останалите четири формации. Анонсираният Анекс към коалиционното споразумение между ГЕРБ и РБ не е в състояние да противодейства на тази тенденция.¹⁵ Без ДСБ¹⁶ и гражданската подкрепа, останалите четири партии от Блока изглежда не разполагат с добри шансове за успешно преодоляване на бариерата на следващите парламентарни избори.

Резултатите от местните избори, които регистрираха намаление на подкрепата в **ПФ** и едновременно промяна на електоралната тежест между ВМРО и НФСБ, провокираха изостряне на противопоставянето между двете основни формации, в състава на Фронта. На лице са явни индикации за следване на самостоятелна стратегия от страна на партията на Красимир Каракачанов, в посока на изостряне на националистическото говорене, усилване на натиска върху кабинета,¹⁷ както и поява на елементи на защита на про-руски и анти-евроатлантически тези¹⁸. НФСБ, от своя страна, запазва дистанция от тези позиции. Двете партии нямат възможности за самостоятелно участие в следващо НС, което най-вероятно ще ги накара да търсят нови партньори: ВМРО по посока на Атака, левицата и ДПС, а НФСБ в център-дясно.

АБВ се опитва със серия активни ходове да възстанови потенциала си да прескочи изборната бариера. Вътрешните конфликти в БСП ѝ позволиха изцяло да обсеби диалога в лявото политическо пространство. Партията на Георги Първанов предложи обща президентска номинация;¹⁹ отправи категорични призови за оставка на Плевнелиев;²⁰ лансира промени в Конституцията, засягащи функциите на държавния глава²¹.

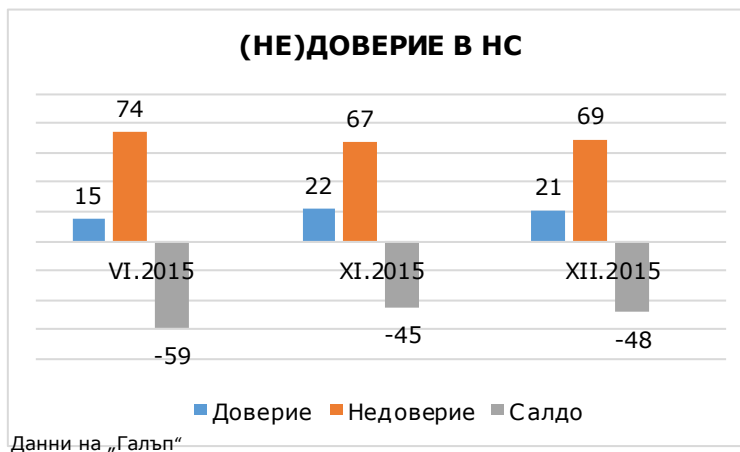
Единен кандидат за президент е вероятна алтернатива на тежкото положение, в което се намират АБВ и левицата като цяло. Подготовката на такава кандидатура в лицето на Ирина Бокова вече започна. В този смисъл спекулирането на АБВ с явяване на Първанов, има изцяло тактически характер²², защото е невъзможно според Конституцията. Президентските избори не са в състояние да възстановят електоралния потенциал на АБВ, но и дават шансове, ако сломи съпротивата на БСП да влезе в една

нова лява коалиция. С приближаването на изборите през есента АБВ ще търси все по-ясно разграничаване от действията на кабинета.

БДЦ и „Атака“ запазват номинално присъствие в политическия живот на страната, без шансове за участие в бъдещо Народно събрание.

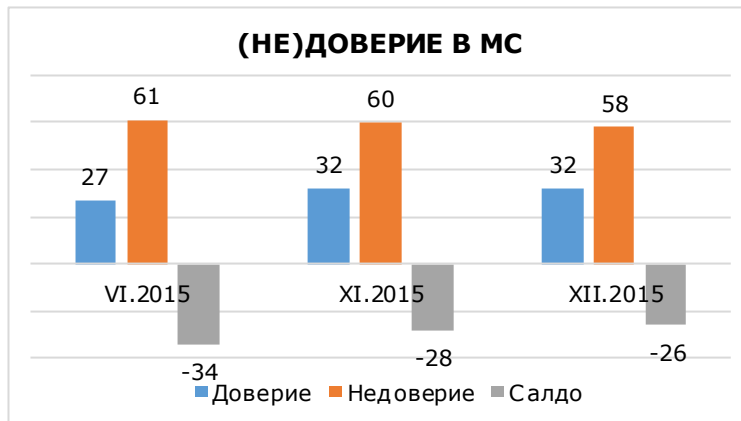
2. Доверие в основните държавни институции

Непосредствено след изборите НС отбелязва слабо понижение на нетното недоверие към дейността си. Процесите на реструктуриране в основните парламентарно представени партии и промяната на управленската формула, обаче, неизбежно ще окажат негативен ефект върху легитимността на институцията в следващите месеци.

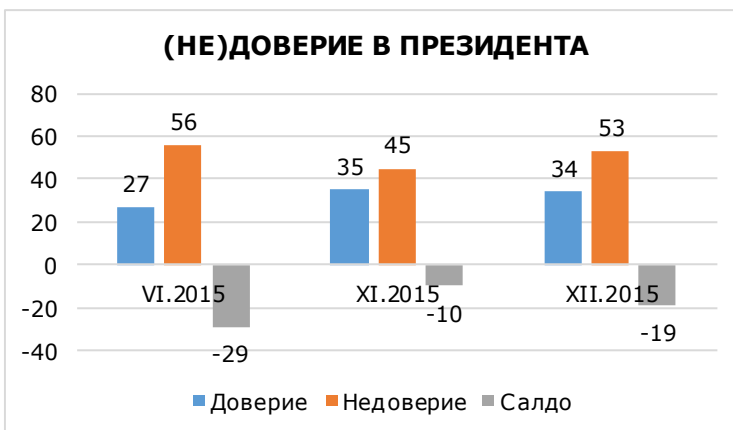
Стратегията за управление посредством плаващи мнозинства, съществено ще се усложни, под

влиянието на нарасналия натиск от страна на ПФ и АБВ върху управлението и вероятната промяна в поведението на ДПС. В същото време нито една формация в рамките на 43-то НС (извън ГЕРБ) не е в състояние да предизвика парламентарна криза.

Следизборната стабилизация на нагласите към кабинета, също може да подлежи на обрат в следващите месеци. Постигането на основната цел на управлението – стабилизация, чрез успешно завършване на пълния мандат на правителството ще следва да се справя с нарастващи рискове. Тази цел ще става зависима от все повече разнопосочни и различни по сила интереси, които техните носители ще се опитват да налагат в политически силно неопределена и

опасна за по-малките формации среда. Това на свой ред ще затрудни процеса на взимане и налагане на управленски решения, което може да доведе до отлив на доверие. Въпреки, че провеждането на трети поред предсрочни избори беше отхвърлено от премиера²³ на този етап, опасността от подобен вариант нараства.

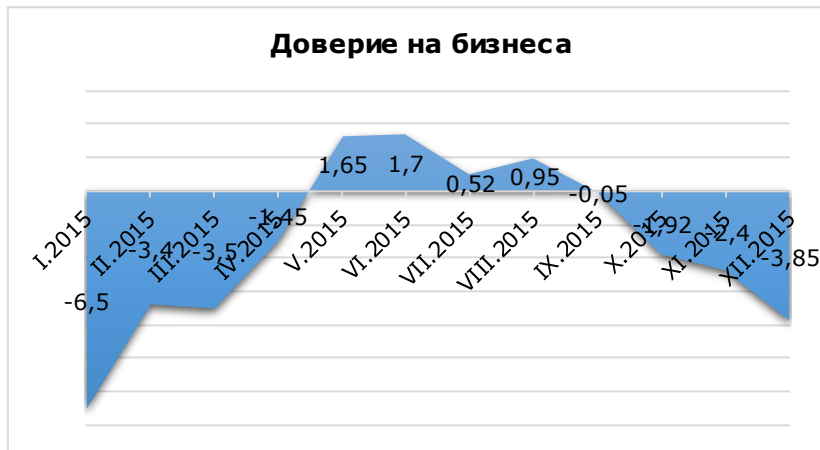
Росен Плевнелиев навлиза в последната година от своя мандат с най-ниско нетно недоверие, в сравнение с останалите институции. Това се обяснява с общо положителната оценка за дейността му, доколкото той съумя да помогне страната да излезе от тежката политическа криза на предсрочни парламентарни избори. Електоралната подкрепа за твърдата му европейска и атлантическа позиция беше потвърдена от успешното представяне

на ГЕРБ и РБ на три последователни избора за Европейски парламент и 43-то Народно събрание и местна власт през 2015.

Основните политически сили, в това число ГЕРБ, са разколебани относно евентуалните си кандидатури за предстоящите през есента избори. Твърде вероятно е номинацията на партиите от левицата (обявена за май) да повлияе на останалите. Настоящият президент декларира готовност за нов мандат, без яснота дали ще получи подкрепата на ГЕРБ за втори път²⁴.

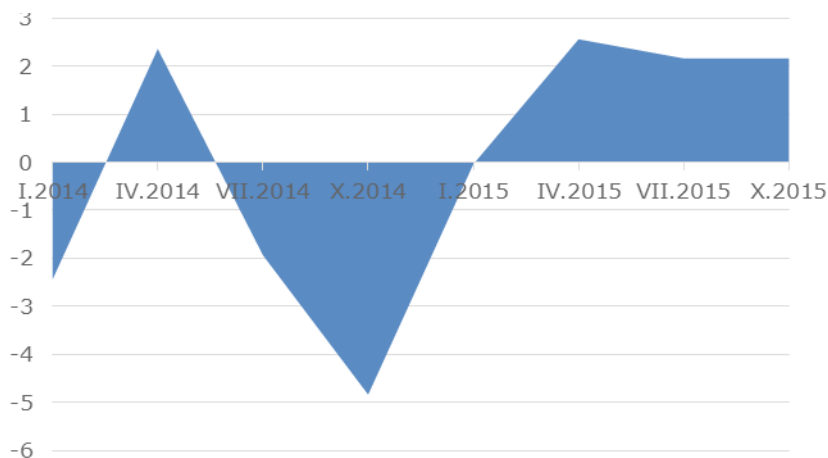

3. Други показатели за доверието

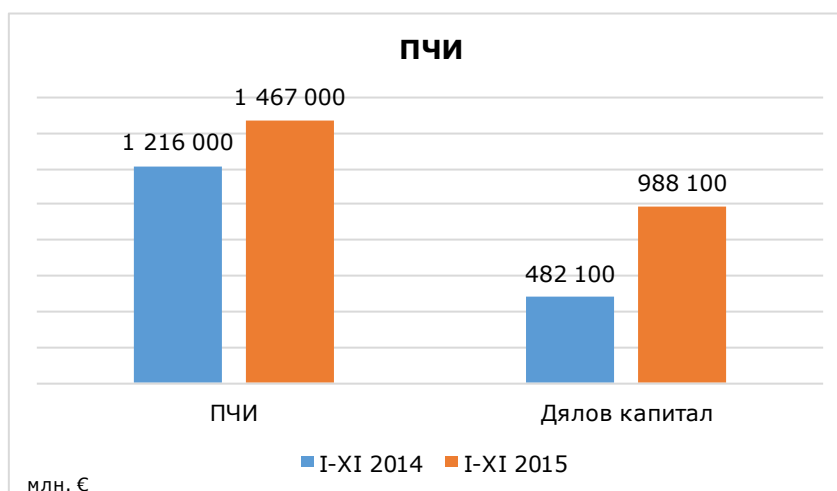
Националната статистика регистрира доминиращо недоверие в нагласите относно стопанската конюнктура в края на изминалата година. Песимизмът в оценките относно настоящата и очаквана бизнес ситуация засяга в най-голяма степен строителния сектор, където стойностите остават отрицателни през целия период. Положителна тенденция е отчетена в търговията на дребно и услугите в средата на лятото,

но в края на годината, те отново отбелязват негативна динамика. Наблюденията в промишлеността на свой ред показват влошаване на очакванията през последните месеци. Въпреки че препотвърдиха подкрепата към настоящия управленски формат, резултатите от местните избори не повлияха да се повиши сигурността и предвидимостта на икономическата среда.²⁵

На лице е резервираност в очакванията на потребителите относно финансовото състояние на техните домакинства, като през октомври общия показател запазва равнището си от месец юли 2015 г.²⁶

Данните показват тенденция на задълбочаващо се външно недоверие към страната от началото на мандата на настоящия кабинет.

На пръв поглед положителен сигнал за доверието дава нарастването на преките чуждестранни инвестиции в страната с 20,6% за периода януари-ноември 2015 на годишна база и в частност – техният ръст под формата на участие в дялов капитал. В действителност обаче, това нарастване се дължи на увеличаването на капитала на

едно дружество в средата лятото²⁷. Конкретната финансова операция формира 61% от общата сума за периода. Ако не се вземе предвид тази еднократна инвестиция ПЧИ в страната ще бъдат около 567 млн. евро, 88.1, от които – в дялов капитал, което представлява сериозен спад, спрямо 2014.

Много ясен знак за външно недоверие са опасенията, които бяха изразени от страна на десет смесени търговски камари в България. В отворено писмо те посочиха като основна причина за намаляващия инвестиционен интерес нереализираната съдебна реформа и недостига на върховенство на закона²⁸ в страната.

Последният доклад за напредъка на България в областта на правосъдието е друг знак за външно недоверие в страната. Той потвърди критиките от предходните, свързани с липсата на резултати в борбата с корупцията, непрозрачност на дейността на Висшия съдебен съвет, нуждата от реформа на прокуратурата и наказателния процес, както и за продължаване на конституционната реформа.²⁹

Изводи

1. Няма обективни електорални нагласи за предизвикване на нова политическа криза. Доколкото съществува риск от такава, той може да бъде генериран от действията на основните политически партии и от съдебната власт;
2. На президентските избори предстои избирателят да даде развързката на процесите на реструктуриране на политическото пространство. Тези процеси се дължат най-вече на вътрешните разцепления в партиите и коалициите и особено на загубата на техните единни политически стратегии. Политическото позициониране е големият дефицит и източник на колебания и нерешителност за почти всички основни политически формации. То ще определи динамиката на доверието в тях в много по-голяма степен отколкото противопоставянията и съперничеството помежду им;
3. ГЕРБ е единствената формация, която е в състояние и в същото време може да има интерес да предизвика предсрочни избори. Малко вероятно е това да се случи през тази година или едновременно с изборите за президент.

Бележки:

¹ Отхвърлянето на част от конституционните промени беше последвано от протести от страна на съдии, прокурори и адвокати. В последствие над 200 съдии подкрепиха позициите на председателя на ВКС, Лозан Панов, и внесоха подписка пред ВСС, срещу възможността за провеждане на проверка за намеса от негова страна в политическия живот на страната. http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2016/01/11/2683342_nad_200_sudii_oficialno_podkrepiha_lozan_panov_pred_vss/

2

	ГЕРБ	БСП ЛБ	ДПС	РБ	ПФ	АБВ	Атака	Други
Алфа рисърч (ноември)	24,5	8,4	6,8	6,5	4,2	3,5	1,8	7,3
Галъп (ноември)	30,9	13,1	6,3	4,2	3,5	1	1,8	3,4
Галъп (декември)	27,1	12,9	6,1	4,8	2,6	0,8	1,7	5

³ Разкритията от аферата „Яневагейт“; Обвиненията за пряка намеса в дейността на съдебната система, заради препратения смс до Лозан Панов. <http://www.mediapool.bg/lozan-panov-obyavi-boikot-na-vss-zaradi-choveka-na-boiko-i-sms-a-news244498.html>

⁴ „В българския национален парламент дясната политика вече е зачеркната от началото на 2015 г. От половин година дясното мнозинство беше ясно и официално подменено от мнозинство на ГЕРБ, ДПС и АБВ“, Радан Кънев, 13 декември 2015г.; http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2015/12/13/2669134_radan_kunев_v_parlamenta_diasnata_politika_veche_e/

⁵ На лице е разгръщане на агресивна кампания на Цветан Цветанов срещу Румяна Бъчварова: 1) обвини я, че е главен виновник за полицейските протести поради липса на комуникация между ръководство и служители в МВР (5 ноември); 2) разкритикува като неуместно поведението ѝ при инцидента с Волен Сидеров в изборната нощ (18 ноември); 3) оспори ефективността на разработения от нея законопроект за електронна идентификация (25 ноември); 4) иронизира оценката на Бъчварова, че атаката срещу МВР е атака срещу сигурността на държавата (13 януари). http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2016/01/13/2685093_cvetanov_posuветva_buchvarova_da_e_po-spokoina_i_da/

⁶ Пленум на НС на БСП отхвърли искането за отстраняване на ИБ на партията. Оставки подадоха членовете на ИБ Драгомир Стойнев, Илияна Йотова и Калоян Паргов. <http://www.focus-news.net/news/2015/11/14/2151832/dragomir-stoynev-iliyana-yotova-i-kaloyan-pargov-podadoha-ostavki-kato-chlenove-na-izpalnitelnoto-byuro-na-bsp-obzor.html>

⁷ <http://www.mediapool.bg/bsp-i-dps-vnasyat-vot-na-nedoverie-za-politikata-v-zdraveopazvaneto-news244500.html>

⁸ БСП/ЛБ внесе законопроект, предвиждащ закриване на Комисията по досиета. http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2016/01/28/2694144_bsp_poiska_sus_zakon_zakrivane_na_komisiyata_po/

⁹ След отстраняването на Лютви Местан, парламентарната група на ДПС напуснаха още пет народни представители. http://clubz.bg/32523-mariqna_georgieva_shte_sledvam_g_n_mestan

¹⁰ Нараства влиянието на Турския Дианет върху българското мюсюлманско вероизповедание. Опасенията в тази посока бяха потвърдени с преизбирането на д-р Мустафа Хаджи за главен мюфтия на Националната конференция в края на януари. http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2016/01/24/2691362_mjusjulmanite_preizbraha_d-r_mustafa_hadji_za_glaven/

¹¹ „Турското население, което живее от 650 години насам в България, не може да подкрепи русофилите. В момент, когато Русия дава признаци за дестабилизация вътре в Турция, Ахмед Доган прави изявления, подкрепящи Русия. Няма как да приемем това и с тази цел провеждаме събрания за разясняване на обстановката в България на изселническите ни дружества по места“, Зюрфеттин Хаджюглу, председател на Конфедерацията на балканските и румелийски турци. http://rodopi24.blogspot.bg/2016/01/blog-post_27.html

¹² Лидерът на ДПС в Кърджали и кмет на Джебел ,Бахри Юмер, напусна партията в знак на несъгласие с изключването на Местан. <http://www.mediapool.bg/trima-deputati-i-liderat-na-dps-kardzhali-napuskat-zaedno-s-lyutvi-mestan-news243541.html>

¹³ Представителите на новото ръководство на ДПС също присъстваха на Националната конференция на Българското мюфтийство. В началото на месец януари съпредседателят на ДПС Рушен Риза, придружен от народните представители Салиха Емин и Ердинч Хайрула, се срещнаха с председателя на основната опозиционна партия в Турция – СНР, Кемал Кълъчдароглу <http://www.vsekiden.com/189360>

¹⁴ Формално те останаха част от групата на РБ, най-вероятно заради Правилника за работа на Народното събрание, според който напусналите дадена парламентарна група депутати не могат да сформират нова, дори и да имат необходимия минимум от 10 народни представители.

¹⁵ Очаква се анекът да бъде подписан до средата на февруари. <http://news.bnt.bg/bg/a/ochakva-se-gerb-i-rb-da-podpishat-aneksa-km-koalitsionnoto-sporazumenie>

¹⁶ Решението на Националното ръководство и Националното съвещание за напускане на коалицията от страна на ДСБ, следва да бъде потвърдено с политическо решение на конгрес през март.

¹⁷ ВМРО поиска оставки в МОН, заради възникналия спор относно промяната на термина, описващ турското владичество в България. <http://fakti.bg/bulgaria/170834-vmro-poiska-ostavki-v-mon>; отказа да подкрепи декларацията на ГЕРБ, призоваваща за оставка на членовете на ВСС. <http://www.bnews.bg/article-147104>

¹⁸ Проруските реакции на К. Каракачанов 1) по повод на сваления Су-24 – „Свалянето на руския самолет е една провокация от страна на Турция. По този начин Турция застава на страната на ИДИЛ.“, 25.10.2015, <http://focus-news.net/news/2015/11/25/2156477/krasimir-karakachanov-pf-svalyaneto-na-ruskiya-samolet-e-edna-provokatsiya-ot-strana-na-turtsiya.html>; 2) след оповестяването на речта на Ахмед Доган – „Ахмед Доган никога не се доближи до радикалния турски национализъм и радикалния ислямизъм, бягаше от тази работа и не позволяваше на турските правителства без значение кой е на власт в Турция да го поставят в положението на обикновен валия... Докато Европа се примири с политиката на САЩ в Украйна, позволи да бъде въввлечена в този конфликт и се стигна до там, че наложи едни санкции срещу Русия, от които губи самата Европа. И то губи десетки милиарди годишно.“ 24.03.2015. <http://www.vmro.bg/%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2-%D1%81-%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%80-%D0%B7%D0%B0-%D1%80%D0%B5%D1%87%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%B0%D1%85%D0%BC%D0%B5%D0%B4-%D0%B4%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D0%BD/>; 3) относно критиките в доклада на Европейската комисия - „Според мен е крайно време ние да покажем, че не сме малолетни и че няма нужда да ни прави някой доклади. Не може всяка година заради доклади да правим подобни циркове“, 27.01.2016, http://clubz.bg/33695-i-karakachanov_nqmame_nujda_ot_dokladi_vseki_ima_pravo_da_prashta_sms_i

¹⁹ Георги Първанов - „Отдавна сме се опитвали да предизвикаме дебат, но сме се сблъскали с високомерието на една политическа централа. Отчаяната битка за запазване на монопола в лявото пространство ще е за сметка на българската политика като цяло, а не само в ляво“, 16.01.2016г., <http://www.segabg.com/article.php?sid=2016011700019985009>

²⁰ Причина за това стана интервю на президента Плевнелиев в Индипендънт, в което той обвини Русия в хибридна война срещу Европа, започваща от Балканите, и индиректно посочи Москва за виновник за хакерските атаки срещу сайтовете на български институции по време на местните избори. http://www.standartnews.com/bulgariya-politika/parvanov_iska_ostavkata_na_plevneliev_za_tsyalosten_prinos-311955.html

²¹ http://www.standartnews.com/bulgariya-politika/parvanov_poiska_promeni_v_konstitutsiyata-318415.html

²² Според Конституцията на РБ - „Президентът и вицепрезидентът могат да бъдат преизбрани на същата длъжност само за още един мандат.“, чл. 95, ал. 1. <http://www.parliament.bg/bg/const>

²³ Бойко Борисов - „Три месеца. Избори. Този път няма да е лесно да се направи правителство. С цялото ми уважение към партиите, да го имат предвид. Какво следва? Месеци на съставяне на правителство. Гарантиран провал, защото многократно съм казал, че с ДПС в управление няма да ме видите, само в опозиция. Тези, които искат вот на недоверие или искат оставка на правителството - БСП, ДПС, „Атака“, ДСБ, шансът им - искат да ни свалят, свалят ни днес, добре, да направят правителство“ http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2016/01/19/2688301_borisov_niama_da_ima_predsrochni_izbori_dori_ivan/

²⁴ Цветан Цветанов - „ГЕРБ ще вземе свое решение за това кой ще е кандидатът за президент на партията и това по никакъв начин не зависи от това дали сегашният държавен глава ще се кандидатира или не. Няма да се съобразяваме с решението на когото и да било. Имаме сериозна подготовка и структури и съм уверен, че кандидатурата ни ще е печеливша“, 20.01.2016, http://clubz.bg/33734-gerb_shte_reshi_za_prezident_nqma_da_se_syobrazqvame_s_plevneliev

²⁵ <http://www.nsi.bg/bg/content/2088/%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B2-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%88%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D1%82%D1%8A%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B8%D1%82%D0%B5>

²⁶ http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/Consumer2015-10_DJ6REER.pdf

²⁷ През август 2014 „Лукойл Нефтохим Бургас“ трансформира стари дългове на рафинерията, в размер на около 900 млн. евро, към компанията майка „Lukoil Europe Holding“, в акции. http://www.dnevnik.bg/morski/2015/08/17/2592110_lukoil_otnovo_vdiga_kapitala_na_rafineriata_v_burgas/

²⁸ http://offnews.bg/news/Ikonomika_59/Investitori-kam-pravitelstvoto-Gubim-zhelanie-da-rabotim-v-Balgariiia_622974.html

²⁹ http://ec.europa.eu/cvm/progress_reports_en.htm

ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ, АПРИЛ 2016

ПЕРИОДИЧЕН ДОКЛАД

Междинният доклад анализира доверието в политическите институции шест месеца преди президентските избори. Той не изразява политически и идеологически пристрастия.

Докладът не е достатъчно основане за вземането на каквито и да било политически решения; не е в състояние да сподели отговорността за тях. Позовавания, цитирания и изваждане на смисъла от неговия контекст са некоректни.

Този доклад не е предназначен да бъде част от медийния дебат.

Резюме

Половин година преди изборите за президент липсва яснота относно кандидатите на основните политически сили. Поради тази причина е рано за прогнози, кой кандидат каква политическа подкрепа от партиите може да получи.

Началната конфигурация, обаче, все по-ясно очертава перспективата те да са превърнат в същински ценностен сблъсък по оста ЕС-Русия. В съответствие с това, има основание да се допусне, че водещите кандидати, с шансове за втория тур, ще бъдат на политическите партии в двата края на посочената ос.

Предстоящия президентски вот ще се проведе на фона на промените в геополитическите обстоятелства, които катализират процеси на трансформация и фрагментация в българската партийната система, започват да въздействат на доверието в ДПС, БСП и по-малките партии, без да засягат водещата позиция на ГЕРБ.

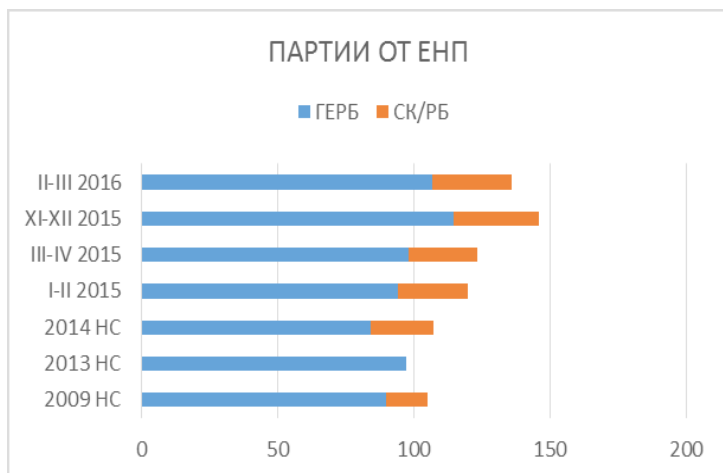
В ситуация на увеличаващ се натиск от страна на ПФ и АБВ, кабинетът изпитва все по-големи трудности при консолидирането на подкрепа за налагане на конкретни управленски решения. Появява се вероятност ГЕРБ да потърси преформатиране на настоящата управленска формула или да предизвика предсрочни избори, непосредствено след президентските.

Въведение

Половин година преди изборите за президент липсва яснота относно кандидатите на основните политически сили. В същото време, в партийната система протичат процеси на трансформация и фрагментация, които засягат почти всички формации, с изключение на ГЕРБ. Промените в геополитическите обстоятелства се превръщат в катализатор на тези процеси. Предизвикателствата, пред които е изправен ЕС в момента, получават силен резонанс на равнището на политическото говорене у нас и водят до засилване на анти-евроатлантическите позиции, без да отразяват реална динамика в обществените нагласи към членството ни в ЕС и НАТО¹.

След приложение на Методиката за прогноза на парламентарната констелация, е изведена независима прогнозна оценка на ЦАУР, представена като разпределение на мандатите в следващото Народното събрание. Тя е реализирана върху публикуваните сондажи на доверието на избирателите през февруари-март 2016².

Управляващият съюз, в лицето на ГЕРБ и РБ, запазва шансове за самостоятелно съставяне на кабинет в рамките на ново Народно събрание (136), въпреки намаляването на това мнозинство в сравнение с периода след местните избори. Подобен сценарий изглежда все по-малко вероятен, доколкото, въпреки формалното съхранение на единството на блока, разцеплението в него се задълбочава, а перспективите за съвместно явяване на формата на следващ парламентарен вот, намаляват³.

БСП/ЛБ запазва шансове за група от над 40 народни представителя. Наблюдава се известно възстановяване на доверието в левицата след тежката загуба на местните избори.

В същото време, процесите от последните месеци, засегнали РБ, и в по-голяма степен, ДПС, очертават нова електорална картина, при която потенциалът на последните е почти изравнен и близък до този на Патриотичния фронт (при провеждане на избори за НС „сега“ трите формации

биха излъчили равен брой депутати – по 29).

Прогнозата показва трайна невъзможност за преодоляване на избирателната бариера от страна на АБВ, „Атака“ и БДЦ.

Това разпределение на доверието в парламентарните партии, отхвърля възможността за наличие на алтернатива на сегашното управление. Народно събрание с пет фракции – една доминираща партия ГЕРБ и четири неголеми формации, означава единствено възможност за правителство на ГЕРБ и партньор(и). Обстоятелството, че ДПС остава обществено неприемлив коалиционен партньор⁴, изправя ГЕРБ пред следните възможности:

- съставяне на мнозинство с ПФ (в случай, че коалицията се запази, шансовете за което изглежда намаляват);
- опит за спечелване на самостоятелен мандат, който няма сериозни шансове за успех, доколкото при избори проведени сега ГЕРБ би взел 107 мандата в НС;
- остава като най-вероятна коалиция с РБ, разбира се, ако тя се запази.

Разпределение на доверието в парламентарните партии означава също, че кандидатът на ГЕРБ е с най-големи шансове за спечелване на президентските избори. Една възможна коалиция на близките до Москва партии като БСП/ЛБ, АБВ, ДПС и ВМРО

би подкрепила и допринесла за свой общ кандидат 37% от общите гласове на президентските избори.

1. Доверие в партийните формации

ГЕРБ остава встрани от сътресенията, обхванали останалата част от политическия спектър. Формацията успя да минимизира възможните негативни ефекти от промяната в управляващото мнозинство, след оттеглянето на подкрепата от страна на народните представители от ДСБ и Гражданския съвет⁵. Публичният образ на партията засега остава незасегнат от възбуждащите се вътрешни конфликти и напрежение. Президентските избори се очертават като предизвикателство пред ГЕРБ, поради риска да се окаже изправен пред по-силна (про-руска) кандидатура, подкрепена от широка коалиция⁶.

БСП/ЛБ продължава да демонстрира активност единствено във вътрешнопартиен контекст. Кризата, обхванала формацията след изборите за ЕП през 2014, се задълбочи след местните избори и все повече налага образа ѝ на лява партия, която не разполага с решения на сегашните проблеми на обществото и държавата.⁷ Данните за доверието ѝ показват, че на този етап тя вече не изглежда убедителна алтернатива на настоящето управление, дори за гласоподавателите от левия политически спектър⁸. Нараства напрежението във връзка с предстоящия конгрес и противоборството за лидерското място⁹. Според направен социологически сондаж от „Галъп“ за изхода от надпреварата между двата основни конкурента, кандидатурата на Корнелия Нинова среща по-висока подкрепа сред привържениците на БСП от настоящия председател Михаил Миков¹⁰. Тези нагласи кореспондират на свой ред с доминиращото желание за издигане на обща (с АБВ и други леви партии) лява номинация за президентския вот¹¹. На този фон, евентуална победа за Миков, носи риск от нови разцепления и оттегляне на доверие от партията.

ДПС е формацията, отбелязваща най-голяма динамика и разколебаване на подкрепата към себе си в последните месеци. Тенденцията на намаляване на доверието в партията е постоянна от последните пет отчитания на ЦАУР. На този етап е рано да бъдат правени категорични изводи относно потенциала на новоучредената партия ДОСТ и размера на последиците от възникването ѝ върху ДПС¹². На лице са, обаче, редица обстоятелства, които предпоставят значими загуби за движението в дългосрочен аспект, най-същественото от които е все по-осезаема подкрепа от страна на Турция за проекта на Лютви Местан. Доколкото и двете формации стъпват върху ясно ограничена електорална база, с минимални възможности за разширяване на подкрепата извън нея, рисковете ДПС да изгуби монопола на политическото представителство върху собствените си избиратели, нарастват. Има вероятност ДОСТ да издигне самостоятелна кандидатура на изборите през октомври не защото има шансове за успех в президентската надпревара, а за да решава изхода от битката за избирателите сред българските турци и мюсюлмани. Отворен остава на този етап въпросът как ДПС ще се преориентира спрямо бъдещата ситуация, като е възможно да бъде принудено да издигне алтернативна на ДОСТ кандидатура за президентските избори.

Няма регистриран сериозен спад в подкрепата към Реформаторския блок, въпреки

оттеглянето на подкрепата от страна на ДСБ и депутатите от Гражданския съвет за кабинета. Потвърждаването на опозиционен курс, но в рамките на коалицията, от Националното събрание на ДСБ показва невъзможността на този етап да бъде търсена подкрепа, извън рамките на формата. В тази ситуация е малко вероятно да се стигне до обща президентска кандидатура на РБ. Ако РБ се яви разделен на президентските избори съществуването му до следващите парламентарни избори ще стане още по формално, с почти отсъстващи възможности да постигне някакви политически резултати в този управленски мандат.

Според оценката на ЦАУР до местните избори през октомври миналата година, ПФ беше единствената формация от състава на настоящето Народно събрание, която демонстрираше устойчив тренд на повишаване на подкрепата към себе си. Препозиционирането на партията на Красимир Каракачанов в посока на про-руската ниша¹³, съпътствано от явното раздалечаване на позициите ѝ с НФСБ¹⁴ и сближаване с АБВ, минимизира възможностите ѝ за по-бъдещ растеж. Възможно е двете формации да подкрепят различни кандидатури на вота през есента, което ще постави политическата им ефикасност и ефективност наравно с тези на РБ.

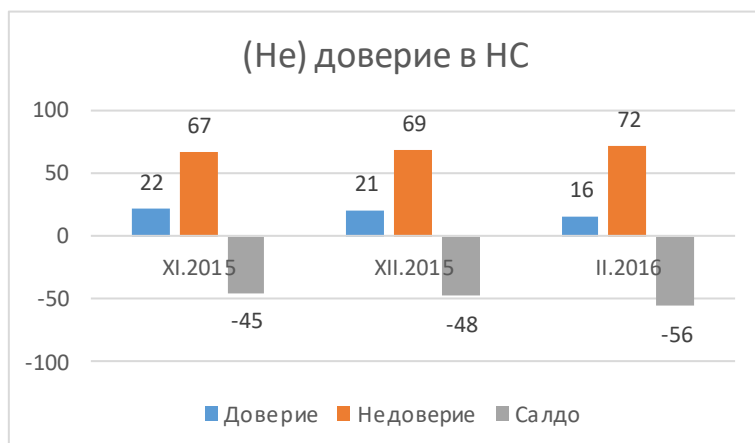
АБВ увеличи значението и възможността да оказва натиск върху настоящето управление, след оттеглянето на ДСБ и народните представители на Гражданския съвет¹⁵. В същото време партията няма потенциал за самостоятелно участие в следващо Народно събрание. АБВ няма никакви шансове при самостоятелно явяване в президентската надпревара; партията няма кандидат, с който да задълбочи битката за доверието на левите избиратели с БСП, неин самостоятелен кандидат ще загуби категорично от кандидата за президент на БКП/ЛБ. И това ще означава нейният окончателен залез от политическата сцена. Неясният изход от ситуацията в БСП принуждава АБВ да търси допълнителни партньори в лицето на ВМРО. Георги Първанов продължава да води дебата относно президентския вот, демонстрирайки желание за формиране на широка коалиция, която да застане зад про-руската фигура в надпреварата.

„Атака“ и БДЦ запазват напълно формално присъствие в политическия живот на страната до следващия парламентарен вот, без никакви шансове за прилични резултати при самостоятелно явяване на президентските избори.

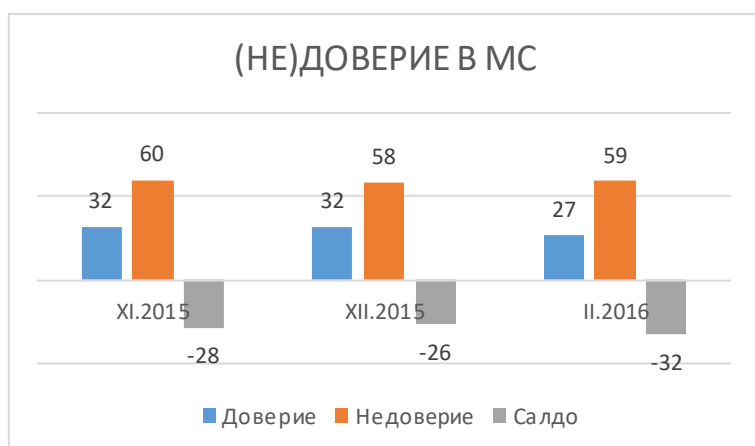
2. Доверие в основните държавни институции

Наблюдава се задълбочаване на негативните възприятия в отношението към основните държавни институции.

С най-бърз темп (11 пункта) нараства нетното недоверие към Народното събрание. Картината на обществените нагласи към парламента продължават да отразява в най-голяма степен общото разочарование от действията на всички власти и партийната и политическа система като цяло. Причини за това могат да се търсят в няколко посоки: законодателни решения, които противоречат на обществените очаквания и на обявените и съгласувани

предварително позиции на парламентарните фракции; в изнасянето на носещите негативи дебати и решения в парламента; в изхажбяването на управляващите партньори и техните вътрешни противоречия.

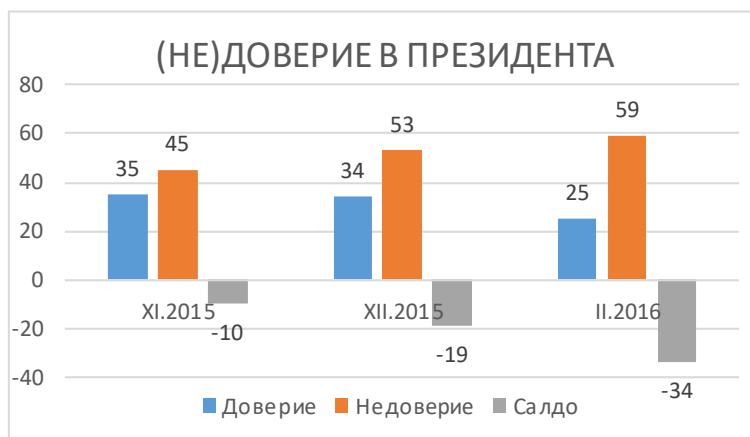
Изпълнителната власт също бележи значителен спад в доверието към себе си.

Тенденцията се явява пряк отзвук както на промяната на коалиционната формула, така и на задълбочаващото се усещане за отсъствие на реален напредък в редица публични сектори. Други фактори са постоянните фокусирани атаки срещу част от министрите в кабинета. Трети фактор е нарастващото подозрение,

подсилено от спрените обществени поръчки, за участие на ДПС и неговата олигархия в консумирането на ползи от управлението на кабинета. Много важен фактор е различното позициониране на управляващите партньори по оста на противопоставяне между НАТО и ЕС от една страна и от друга Русия.

В ситуация на увеличаващ се натиск от страна на ПФ и АБВ, кабинетът изпитва все по-големи трудности при консолидирането на подкрепа за налагане на конкретни управленски решения. Движението с «проби и грешки» става все по неефикасно. Стратегията за управление, посредством „плаващи мнозинства“ е на път да се обърне срещу партията-мандатоносител.

В тази сложна обстановка ГЕРБ нямат достатъчно доверие да наложат категорично волята си в една или друга посока. Затова се появява вероятност ГЕРБ да потърси преформатиране на настоящата формула или да предизвика предсрочни избори, непосредствено след президентските.

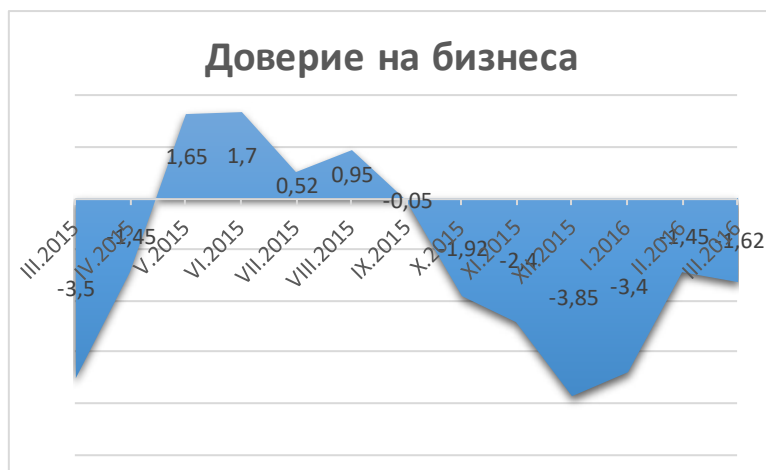
Началната конфигурация на част от основните политически сили за президентския вот през октомври все по-ясно очертава перспективата те да са превърнат в същински ценностен сблъсък по оста ЕС-Русия. Равнището на доверие в настоящия президент Росен Плевнелиев показва, че той притежава потенциал за спечелване на нов мандат (Георги Първанов завърши първия си мандат с доверие, близко до това на Плевнелиев). Крайното решение на ГЕРБ за издигане на президентска

кандидатура ще зависи от оценката на шансовете за успех на възможните кандидати. От друга страна ще зависи в голяма степен от шансовете на кандидата на про-руската част от политическия спектър и подкрепата, която успее да консолидира около себе си.

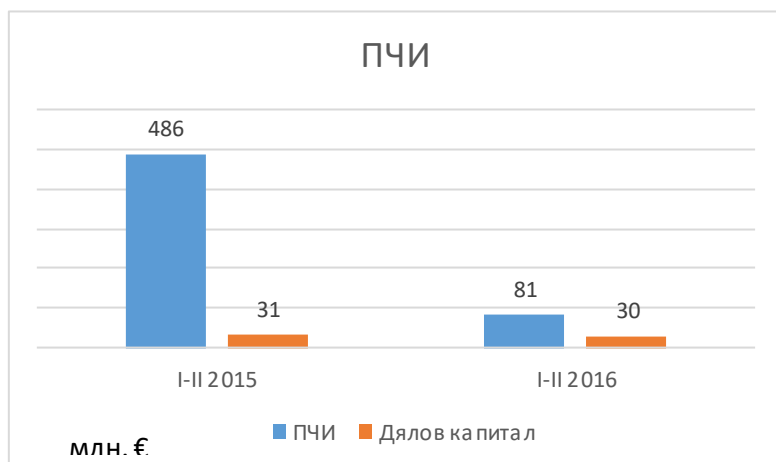
Особеността на президентските избори е, слабата им зависимост от партийната политическа подкрепа. Тази зависимост в България след шест месеца ще бъде още по-слаба отколкото е сега поради нарастващото общо недоверие в политическите партии. В този план качествата на кандидатите ще имат по-голямо значение, отколкото подкрепата, която биха събрали от политическите партии. Оттук се поражда шансът на БСП/ЛБ и рискът на ГЕРБ.

Други източници на доверие.

Националната статистика отчита през март 2016 колебание в нарастването на доверието от страна на бизнеса, което бе характерно от октомври 2015 и през първите месеци на годината. През март, положителната тенденция е регистрирана в три от наблюдаваните сектори – промишленост, търговия на дребно и строителство. По-умерени нагласи се наблюдават единствено в сферата на услугите.

Положителна тенденция е налице и в очакванията на потребителите относно промените във финансовото състояние на техните домакинства, в резултат на което балансовите показатели се увеличават през януари спрямо равнището си от октомври 2015. Има признаци за намаляване на външното доверие в икономическите перспективи на страната. Статистиката на БНБ за преките чуждестранни инвестиции за първите два месеца на годината

отбелязва спад с над 83% спрямо същия период от миналата година, когато те на свой ред бяха спаднали спрямо периода от 2014.

Предвид обстоятелството, че това са предварителни данни, които биват многократно ревизирани в последствие, и отчитайки факта, че в началото на 2015 е осъществена голяма еднократна инвестиция (бургаската рафинерия), не може да бъде направен категоричен извод относно реалното състояние на инвестиционния климат в страната. Следващите месеци следва да потвърдят или опровергават регистрирания негативен тренд.

Изводи:

На лице е прегрупиране на основните политически сили във връзка с предстоящите президентски избори, които ще се превърнат в открит сблъсък на про-евроатлантическите и про-руски партии в страната;

Противопоставянето по оста Брюксел-Москва ще изправи партиите и коалициите от настоящето мнозинство една срещу друга и е в състояние да предизвика голямо вътрешно напрежение;

Появява се вероятност ГЕРБ да предизвикат нови предсрочни избори.

БЕЛЕЖКИ:

¹ Според изследване на Екзакта рисърч, членството на страната ни в Европейския съюз има подкрепата на 70% от българските граждани. Само една пета са критично настроени критично (няма промяна в нагласите през последните 2 години).

За последната година с 11% нараства одобрението за членството на България в НАТО - от 42 на 53%. Тенденцията е още по-значима и заради спада, с 6 на сто, на неодобряващите членството ни в НАТО.

<http://www.bgonair.bg/bulgaria/2016-03-01/22-ot-balgarite-iskat-novi-partii-pokazva-prouchvane-na-ekzakta-risarch-grup>

2

	ГЕРБ	БСП ЛБ	ДПС	РБ	ПФ	АБВ	Атака	БДЦ	Други
Алфа рисърч (февруари)	21,3	10,4	4,9	5,9	4,1	3,1	2,2		6,5
Галъп (февруари)	24,1	11,9	6,8	5,3	3,6	2,3	3,3		2,3
Екзакта (февруари)	24,5	12,2	6	5,5	4,5	2,5	2,9		3,8
Екзакта (март)	24,3	13,2	5,7	5,5	4,5	2,6	2,5		6,4

³ Радан Кънев – „ Не е възможно РБ да се яви отново в този формат на избори, особено на парламентарни.“, 25.04.2016, http://clubz.bg/38761-radан_kynev_reformatorskiqt_blok___vse_po_malko_reformatorski_i_vse_poveche_blok

⁴ При задаването на въпроса – „С отстраняването на Лютви Местан ДПС стана по-приемлива“. 60% - отговарят – „не“, 14% - „да“, а останалите се затрудняват. <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/80-2016/262-Polling-on-Mass-Attitudes-Towards-DPS-DOST-sector>

⁵ ГЕРБ отвори силен фронт на атака срещу ДСБ, както на равнище лидери (Борисов-Кънев), така и на партийно ниво; парламентарната група на ГЕРБ поиска освобождаване на всички постове, заети от представители на ДСБ. http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2016/03/17/2725203_gerb_nastoiava_borisov_da_uvolni_horata_na_dsb_vlastta/

⁶ Извън вариантът за коалиция БСП-АБВ, Георги Първанов предложи съвместна кандидатура на партиите подкрепящи настоящия кабинет, в частност – ВМРО. <http://sofia.topnovini.bg/node/701366>

⁷ БСП ЛБ внесе законопроект, предвиждащ - „да бъдат обявени за престъпни авторитарните режими в периода 1923-1926 г. и 1934-1944 г.“, с аргумента, че който „не подкрепя закона, очевидно подкрепя фашизма“. http://clubz.bg/37644-mikov_da_zapoznaem_mladite_s_fashizma_ne_samo_s_komunizma_

⁸ На въпрос – „Според Вас като цяло може ли в сегашния момент БСП да се справи по-добре от ГЕРБ с управлението на страната“, „Твърди привърженици - 57% - „да“, 37 - „не“. Широко кръг леви избиратели – 47 - „да“, 46% - „не“. <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/80-2016/260-Left-Voters-Snap-Poll>

⁹ Към момента има заявени 32 кандидатури за лидер на БСП.

¹⁰ При открит въпрос кой е подходящ да бъде председател на БСП половината от запитаните гласоподаватели на партията не могат да отговорят. Сред останалите очевидно настроенията за промяна се фокусират в личността на Корнелия Нинова и тя изпъква чувствително пред останалите потенциални кандидатури с близо 30% от споменаванията. В закрит въпрос за избор между наличните кандидатури 60% отбелязват Нинова, а останалите се разпределят между другите кандидатури за момента. <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/80-2016/260-Left-Voters-Snap-Poll>

83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/80-2016/260-Left-Voters-Snap-Poll

¹¹ На въпроса за евентуална обща лява кандидатура за предстоящите президентски избори 66 % декларират желание за общ кандидат за президент с АБВ и други леви формации, срещу 33%, които предпочитат тясна партийна кандидатура. <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/80-2016/260-Left-Voters-Snap-Poll>

¹² Данните показват първоначален електорален потенциал за партия ДОСТ в рамките на 2%. <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/80-2016/262-Polling-on-Mass-Attitudes-Towards-DPS-DOST-sector>

¹³ Красимир Карачанов инициира дебат за отпадане на европейския мониторинг над България. <http://www.mediapool.bg/tsatsarov-gerb-bsp-i-dps-v-obsht-front-sreshtu-ek-news246817.html>

¹⁴ Двете формации излязоха с противоположни позиции за промените в закона за МВР както и поотношение на формирането на граждански отряди за защита на границата с Турция.

¹⁵ Успя да наложи номинацията на Ирина Бокова за генерален секретар на ООН, бяха приети предложенията на АБВ за промяна в съдебната система и антикорупционното законодателство.

**ПЕРИОДИЧЕН ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ,
ЮЛИ 2016**

Периодичният доклад анализира доверието в политическите институции три месеца преди президентските избори. Той не изразява политически и идеологически пристрастия.

Докладът не е достатъчно основание за вземането на каквито и да било политически решения; не е в състояние да сподели отговорността за тях. Позовавания, цитирания и изваждане на смисъла от неговия контекст са некоректни.

Този доклад не е предназначен да бъде част от медийния дебат.

Резюме

На фона на висок обществен интерес към предстоящите президентски избори, кандидатите на основните формации остават неизвестни, три месеца преди вота. Очакваното обявяване на номинациите през септември, скъсява времето и възможностите за разгръщане на същинска кампания и реален дебат. От друга страна, ограничава избора до тесен кръг утвърдени и познати фигури, които ще разполагат с минимален ресурс за електорална мобилизация, извън твърдите ядра.

Ситуацията предполага намаляване на значимостта на качествата на отделните претенденти. Потенциалът им ще зависи в голяма степен от обхвата на подкрепа на издигащата ги политическа сила/сили.

На лице са процеси на реструктуриране в политическата система, под въздействие на промените в геополитическата обстановка. Възникват условия за изостряне на национал-популистките послания и лансиране на нови проекти.

При тази политическа неопределеност, постигането на основната цел на управлението – успешно завършване на пълния мандат на правителството, генерира високи равнища на риск, в частност и за партията-мандатоносител.

Повишава се вероятността за инициране на предсрочни парламентарни избори от страна на ГЕРБ, непосредствено след президентските, на които партията се очертава като най-вероятен победител.

Външните за политическата и социална система знаци за недоверие преобладават сред инвеститорите и сред потребителите.

Въведение

Три месеца преди вота и при висок обществен интерес към предстоящите президентски избори¹, кандидатите на основните формации остават неизвестни. Очакваното обявяване на номинациите през септември, скъсява времето и възможностите за разгръщане на същинска кампания и реален дебат. От друга страна, ограничава избора до тесен кръг утвърдени и познати фигури, които ще разполагат с минимален ресурс за електорална мобилизация, извън твърдите ядра на подкрепящите ги политически сили.

Голямата част от парламентарните партии не се готвят за президентските избори. ГЕРБ са единствената партия, декларирала готовност за участие със самостоятелна кандидатура. В останалата част от парламентарния спектър, се наблюдават опити за консолидация – БСП/ЛБ&БВ и сред партиите от РБ, които на този етап остават с неясен изход.

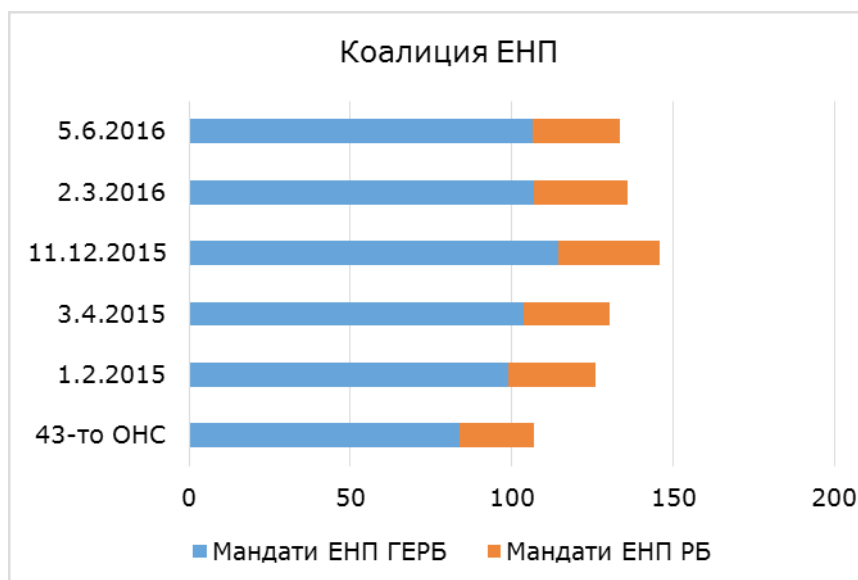
На лице са процеси на реструктуриране в политическата система, под въздействие на промените в геополитическата обстановка. Възникват условия за национал-популистки и дори ксенофобски послания и за опитване на нови политически проекти. 243

При тези предпоставки шансовете на кандидат президентите ще се определят най-вече от доверието в излъчилите ги политически формации. Това прави прогнозата за президентските избори сравнително лесна.

Сравнително доверие в парламентарните формации

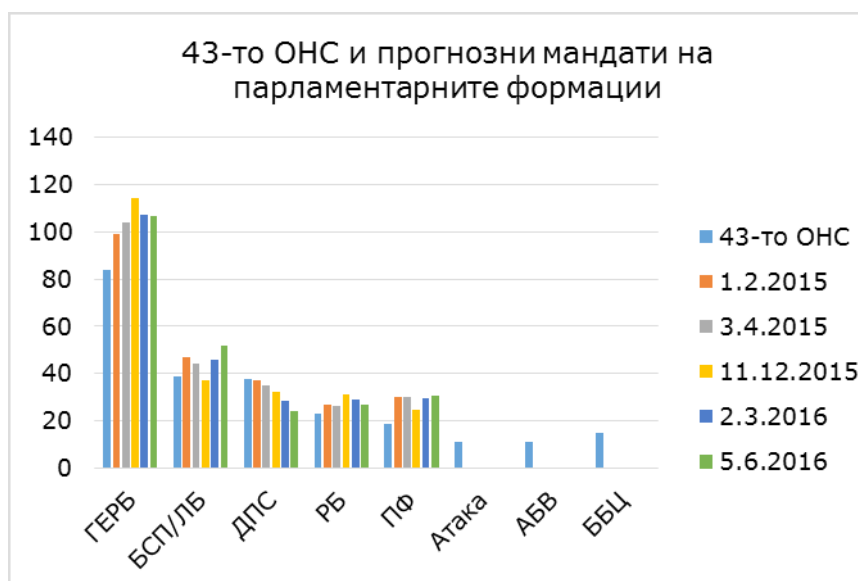
След прилагане на Методиката за прогноза на парламентарната констелация, е изведена независима прогнозна оценка на ЦАУР, представена като разпределение на мандатите в следващото Народно събрание. Тя е реализирана върху публикуваните сондажи на доверието на избирателите през май-юни 2016².

Управляващата „Коалиция ЕНП“: ГЕРБ-РБ съхранява потенциала си за съставяне на нов кабинет (134 мандата), при запазване на доверието към партията-мандатодносител (от 107 през 02-03 на 107 мандата през 05-06.2016).

Отчитаме минимален спад на доверието за реформаторите (от 29 на 27 мандата). Вероятността „коалицията ЕНП“ да избере президент, дори при късно издигане на кандидатури е много висока. Обединението на гласове в

случай на два тура гарантира победата.

В средата на 2016 перспективите за управляващата „коалиция ЕНП“ на следващите парламентарни избори са несигурни. Неяснотата относно бъдещата цялост на Блока се създава от намалялата вероятност за съвместно явяване на съставляващите го партии на следващ вот. Тази несигурност на малкия коалиционен партньор увеличава риска от загуба на мнозинството от управляващите и прави вероятно формирането на

управляващо мнозинство от ГЕРБ с друга(и) формация(и) след парламентарни избори.

Точно това поражда голямото оживление и нови политически проекти. Възможното електорално отстъпление на Блока ще стане много вероятно, особено в случай, че формацията не успее да излъчи общ кандидат за президентските избори.

ГЕРБ навлизат в предизборната кампания със съхранено доверие. Забавянето на номинациите на останалите политически партии предполага състезание между познати кандидатури, независимо от формата. Това допълнително благоприятства шансовете на партията за успех, доколкото тя разполага с предимството на относително най-голям брой фигури с разпознаваем публичен образ. Партията е най-вероятен победител на предстоящите президентски избори.

БСП/ЛБ отбелязва най-висок ръст в подкрепата към себе си от 9.61 на 11.24% (или с 1.63 п. п.) след началото на мандата на 43-то НС. След избора на Корнелия Нинова за лидер е налице покачване на доверието в БСП/ЛБ (от 46 на 52 прогнозиран мандата). Това покачване се превръща в тенденция в последните 6 месеца. В същата посока – на нарастване на доверието действат още два фактора: по-ясното за избирателите на левията позициониране на коалицията спрямо управляващите и енергичната подготовка за президентските избори.

В същото време, идеологическият завой, който левията опита след изборите за ЕП през 2014, към момента е довел до загуба на близо 1/3 от нейния електорат. Линията на позициониране в кремълската ниша, която продължава да доминира³ и затваря потенциала на формацията, изцяло в рамките на твърдото ѝ ядро. Доказателство за отсъствието на корелация между действията на БСП/ЛБ и нейните избиратели (дори на равнище регистрирани членове и симпатизанти) са данните от проведеното вътрешнопартийно допитване „Президентски избори 2016“, което показва недостатъчно желание за съвместни действия с мнозинството от партиите, застъпници на интересите на Москва⁴.

Новото ръководство на БСП се опитва да реши едновременно две задачи: 1) да представи като успех явяването си на президентските избори и 2) да елиминира шансовете на АБВ да бъде нейна алтернатива до следващите парламентарни избори.

От друга страна евентуален бърз провал на проговорите с АБВ увеличава рисковете пред БСП/ЛБ от оставане в изолация. Георги Първанов разполага с по-широки възможности за формиране на коалиция в посока ВМРО и „Народен съюз“. Такова развитие би означавало разпиляване на част от левия вот и противопоставяне на сравнително равностоен коалиционен претендент. Това прави неясен изхода на първи тур; заплахата за БСП/ЛБ е да загуби статута си на втора политическа сила. Това със сигурност ще върне цялата левица отново в състоянието на разпад и трайна невъзможност да се представи за управленска алтернатива.

Негативните тенденции в **ДПС**, които бяха налице още преди възникналата криза, довела до учредяването на конкурентна партия в лицето на ДОСТ, се задълбочават в последните месеци. Движението губи допълнителна подкрепа (около 2%) и изостава след ПФ и РБ. Независимо дали регистрираният отлив има характеристиките на временно разколебаване или не, партията отстъпва от традиционните си позиции на влияние върху българския политически живот в дългосрочен план. Причината е, че от 2014 Движението е в постоянен упадък, като вече отстъпва третата си позиция и ролята си в политическата констелация.

Отказът на Софийския градски съд да регистрира политическа партия ДОСТ⁵ намалява натиска върху ДПС да участва със самостоятелна кандидатура на президентските

избори. Формацията най-вероятно ще осигури подкрепа на втори тур на про-руския кандидат. По-вероятно е тази подкрепа да бъде неофициална. Защото при загуба на кандидата, който е подкрепила, партията ще загуби напълно ореола си на „определяща президента на страната“. И ще рискува да влезе в нова спирала на загуба на доверие, с още по-лоши шансове за следващите парламентарни избори.

Реформаторският блок вече понася електорални щети, след като народните представители от ДСБ и Гражданския съвет излязоха в опозиция. Перспективите пред Блока се влошават от ескалиращите разногласия, от демонстративното автономно поведение, от противоположно заемани позиции на партиите в коалицията, от неубедителното поведение на министрите и накрая, но не на последно място, от ниското доверие към лидерите⁶.

Поради недостатъчното време, евентуална номинация на личност от Гражданския съвет или подкрепа за претендент, извън средите на РБ, има минимални шансове за добро представяне. От първостепенно значение е обаче, самата възможност за издигане на обща кандидатура, а не толкова нейния резултат на вота през октомври, защото тази кандидатура може да се окаже способна да задържи разпада на реформаторите.

Патриотичният фронт бележи ръст на доверието към себе си (с почти 0.5 п. п.) в контекста на засилването на националистическите и популистки нагласи. Фронтът се налага като трета политическа сила (31 мандата през май-юни срещу 29 през февруари-март 2016), пред РБ (27) и ДПС (24).

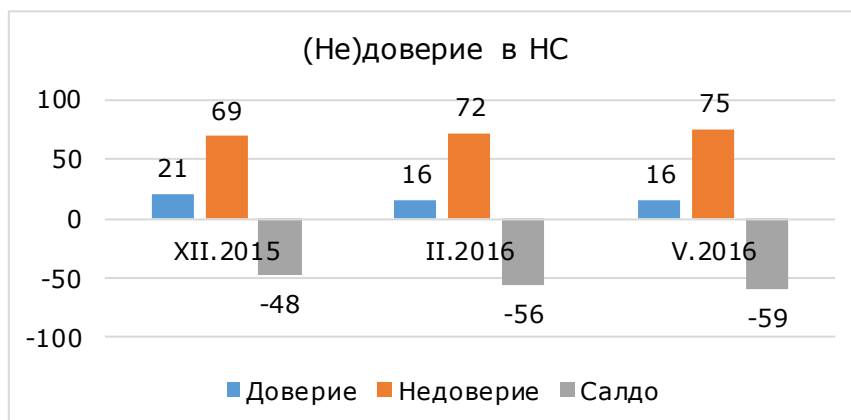
В същото време, противопоставянето между двете основни партии в него се изостря. Под влияние на външнополитическите фактори ВМРО е изтласкана в посока БСП/ЛБ&АБВ. Президентските избори ще се окажат решаващи за бъдещето на коалицията. Рискът при разпад на ПФ е двете му основни партии да не бъдат в състава на следващо Народно събрание или да се окажат там в други коалиционни формати. Последното ще бъде значително по-трудно за НФСБ.

АБВ, „Атака“ и БДЦ и при тази прогноза остават извън състава на бъдещо НС, ако изборите се бяха провели в периода на прогнозите ни. **АБВ** не показва потенциал за самостоятелно преодоляване на избирателната бариера през целия период, след парламентарните избори от 2014. Най-вероятно това определя решението ѝ за напускане на кабинета и парламентарното мнозинство и за търсенето на партньори в лявата и националистическа ниша. Сега АБВ разчита изцяло на БСП/ЛБ. **„Атака“** и **БДЦ** запазват формално присъствие в партийния живот на страната. Те не водят подготовка за президентските избори, което също води до намаляване на доверието на избирателите към възможностите на двете формации да ги представляват.

Социологически сондажи отбелязват възможности за нарастване на доверието за Движение 21 и за хипотетична партия на Слави Трифонов⁷. Движение 21 разчита на БСП/ЛБ за президентските избори, а хипотетичната партия не води подготовка за тях. Скъсените от управляващите и от БСП/ЛБ срокове за кандидат президентска надпревара намаляват възможностите на всички нови политически проекти да излъчат харизматични кандидати и да проведат успешна кампания. Поради това е по-вероятно да не се очаква, че както посочените две партии, така и други политически проекти, ще бъдат в състояние да играят значима роля на президентските избори.

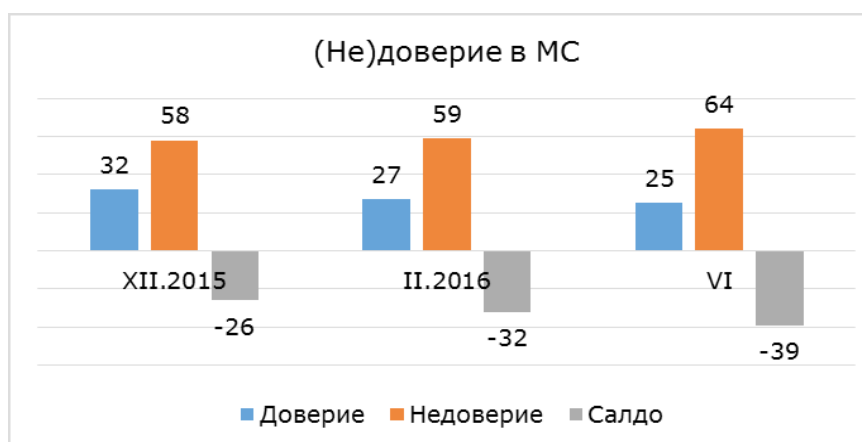
Доверие в основните държавни институции

Промяната в парламентарната и управленската конфигурация, след напускането на АБВ и на част от РБ, задълбочава недоверието в основните държавни институции.

Нетното недоверие в НС нараства с 3 пункта и достига критично ниски стойности. Парламентът остава най-уязвената от общата ерозия,

институция, без перспективи за възстановяване. Предпоставка за това, извън общополитическия контекст в момента, е липсата на силен персонифициращ елемент (за разлика от МС), който да изпълнява функцията на своеобразен буфер на равнище обществени нагласи.

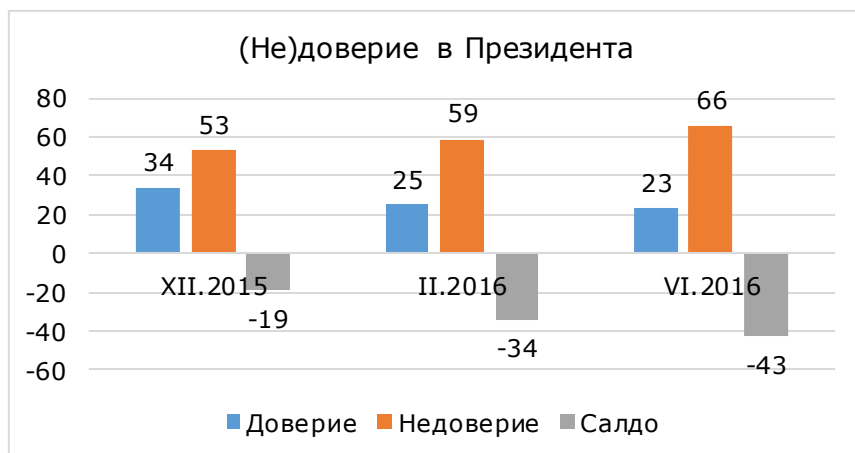
Именно съхраняването на доверието към министър-председателя (3 пункта нетно недоверие)⁸ и част от неговия екип, на фона на липсата на ясна политическа алтернатива на сегашното мнозинство, благоприятстват минимизирането на щетите, след сътресенията в управленската формула. МС отбелязва повишаване на нетното недоверие с 7 пункта,

но на фона на изразени високи предпочитания правителството да завърши пълния си мандат⁹.

В същото време, настъпилите промени предполагат отстъпване от стратегията на „плаващи мнозинства“. Мнозинството се формира аритметически от ГЕРБ, ПФ, част от РБ и част от БДЦ (без Народен съюз). В условията на дълбоко и трайно пренареждане на политическата система, удържането на стабилността на управлението предполага почти непрекъснат режим на преговори и невъзможност за следване на ясни управленски приоритети.

При тази политическа неопределеност, постигането на основната цел на управлението – успешно завършване на пълния мандат на правителството, генерира високи равнища на риск, в частност и за партията-мандатоносител. В тази несигурна обстановка е вероятно инициране на предсрочни парламентарни избори от страна на ГЕРБ, непосредствено след президентските, не само при загуба, а особено в случай

категорична победа, за да се получи отново пълен мандат за управление на страната. Предпоставки за това ще бъдат общата партийна нестабилност и изпреварване на евентуален успешен инженеринг на нови партийни проекти.

Въпреки обявените си намерения за отказ от втори мандат, президентът Плевнелиев продължава да служи за основен фокус на създалата се в партийната система на страната разделителна линия по оста Брюксел - Москва.

На базата на декларираните оценки за неговия мандат, политическите формации се групират в двата

противоположни полюса по следния начин: 1) про-евроатлантически – ГЕРБ, РБ и НФСБ; 2) про-кремълски – БСП, АБВ, „Атака“, ВМРО и част от БДЦ. Тази рамка и най-вече неясната съдба на РБ и ПФ служи за отправна точка на опитите за консолидация в лявата и националистическата ниша. Успехът на тези опити към сегашния момент е повече от несигурен: Няма обявени кандидатури. В ситуация на отлагане на издигането на кандидати от ГЕРБ и БСП/ЛБ намалява значимостта на качествата на отделните претенденти. Потенциалът им ще зависи в голяма степен от обхвата на подкрепа на издигащата ги политическа сила/сили. Това очертава като основна слабост липсата на яснота относно партийните формати за явяване на президентските избори. Това прави минимални шансовете на всички останали партии на предстоящия президентски вот. И при отчетливото доминиране на ГЕРБ прави неговите шансове най-големи за победа.

Позиционирането на основните сили и засилването на относителната тежест на партийната подкрепа за изхода от изборите, ни дава основание да направим следните прогнози за изхода от първия тур на президентските избори:

Първа - най-малко вероятна. ГЕРБ и обща кандидатура на про-кремълските сили (с неофициална подкрепа от страна на ДПС). Подобна кандидатура би събрала на първи тур приблизителна подкрепа от около 26% от имащите право на глас. Тя обаче изглежда малко вероятна от политическа гледна точка, доколкото изисква да бъде постигнат явен консенсус от 5 политически формации. Самият консенсус може да ги обезличи допълнително преди бъдещите парламентарни избори и да се окаже в полза само на БСП/ЛБ.

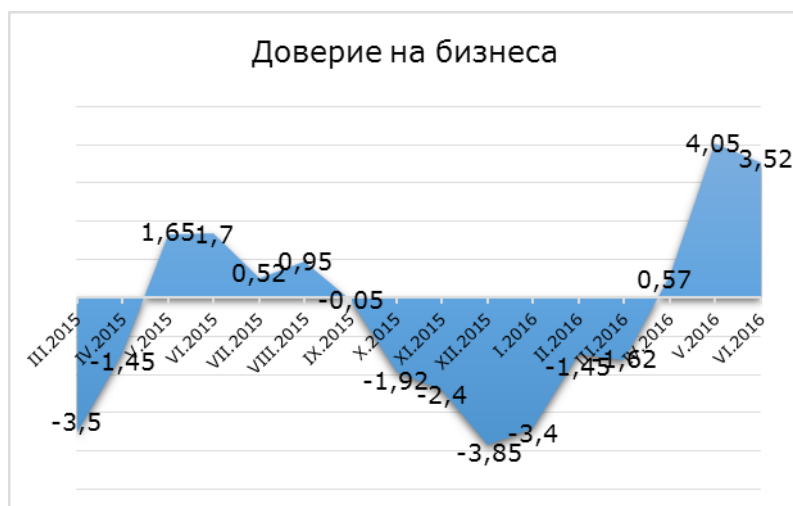
Втора – вероятна. ГЕРБ, самостоятелна кандидатура на БСП/ЛБ (около 12%) и обща кандидатура на АБВ, ПП Народен съюз и ВМРО (около 10%).

Трета – по-вероятна. ГЕРБ, обща кандидатура на БСП и АБВ (около 15%) и обща национал-популистка кандидатура (около 10%).

И при трите прогнози ГЕРБ се очертава като сигурен победител на втори тур, защото по-всяка вероятност ще може да разчита на подкрепа от РБ и НФСБ.

Други източници на доверие

Бизнес климатът бележи неустойчиво подобрене през последните три месеца като излиза на положителни нива. Подобрието се дължи най-вече на нарастване на оптимистичните нагласи в сферите на промишлеността, търговията на дребно и услугите¹⁰.

Данните на НСИ показват противоречиви оценки за подобрене на бизнес климата. Такива ключови реални показатели, като настояща производствена активност, очаквано бизнес-

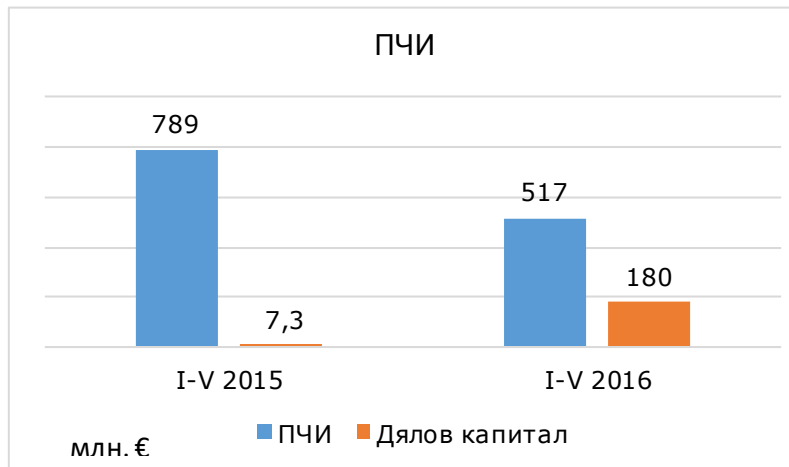
състояние през следващите шест месеца и бизнес климат в промишлеността, бележат спад. Практически застой има при ниво на поръчките и ниво на поръчките от чужбина.

Важен синтетичен показател за доверието на бизнеса в средата е склонността му да поема инвестиционен риск и кредити. Както при ПЧИ, така и при дела на брутно образование на основен капитал (БООК) от БВП, данните не показват нарастване, т.е. отсъства реално подобрене.

Има неустойчива „известна положителна промяна“ и в очакванията на потребителите относно промените във финансовото състояние на техните домакинства, в резултат на което балансовите показатели през април бележат ръст от 1,8 п. п. спрямо равнището си от януари¹¹. „Мненията на потребителите за развитието на общата икономическа ситуация в страната през последните дванадесет месеца, както и очакванията им за следващите дванадесет месеца, са леко влошени спрямо предходното наблюдение.“ (според доклада на НСИ).

Потребителите също не поемат рискове и не вземат повече кредити. Спестяванията нарастват бързо и потреблението остава консервативно, заради рисковете от непредвидени разходи за здравеопазване, образование, лична сигурност. Спестява се и с емиграционна цел. Това е отражение на поскъпването на здравните и образователните услуги, на неефективните публични системи за защита на собствеността и на опороченото правораздаване. Нарастват също така и необходимостта на семействата да заделят допълнителни средства за пенсионери. Пенсионната система провокира основателни и нарастващи тревоги за недостиг на средства на стари години.

Негативните тенденции за задълбочаващо се външно недоверие към бизнес климата в страната се потвърждават в средата на годината.

През първите пет месеца ПЧИ възлизат на 517,3 млн. евро, като намаляват с 34,4% на годишна база.

Положителен сигнал, на този фон, е увеличението в размера на дяловия капитал, който възлиза на 179,9 млн. евро за периода¹².

Тук следва да се прогнозира шокът върху инвеститорите от пуча в Турция. Границата ни с държава с авторитарен и ислямистки режим неминуемо ще провокира

страхове, както при инвеститорите, така и в потребителите. Слабостта на Европа да се противопостави на очевидно развихрящата се диктатура, неминуемо води до страхове, че нито ЕС, нито НАТО имат адекватни инструменти да възпрат евентуална вътрешна и външна агресия на режима в Анкара. Случаят с окупацията на Кипър, както и новото стопляне на отношенията между Ердоган и Путин са крайно негативен фактор върху всякакви инвестиционни и потребителски планове в България в близко бъдеще.

Изводи

1. Намалява значимостта на мажоритарния елемент при избора на кандидата за президент и се увеличава това на електоралната тежест на подкрепящите ги формации;
2. Резултатите от президентските избори ще дадат отговор на протичащите процеси на трансформация в политическия спектър;
3. ГЕРБ се очертават като най-вероятен победител на втори тур срещу кандидат на про-кремълските партии;
4. Повишава се вероятността от инициране на предсрочни парламентарни избори, от страна на ГЕРБ, в опит за противодействие на рисковете пред формацията, в среда на висока политическа неопределеност.
5. Сред инвеститорите и сред потребителите преобладават знаците за недоверие към бизнес и публичната среда.

БЕЛЕЖКИ

¹ Проучване на Алфа рисърч, проведено в периода 8-14 юни, констатира, 59% твърда готовност за участие в президентските избори. http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0616_Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

²

Агенция/формация	ГЕРБ	БСП ЛБ	ДПС	РБ	ПФ	АБВ	Атака	БДЦ	Други
Алфа рисърч (юни)	21,9	12,8	4,5	5	4,9	3,5	2,6	-	4,7
Галъп (май)	24,5	12,4	5,3	4,8	4,3	3	2,6	-	3,2
Екзакта (май)	26,5	15,4	5,4	5,6	4,5	2,4	1,5	-	7,9

³ Поднасянето на цветя на паметника на Тодор Живков от страна на ПГ на БСП/ЛБ; съвместното посещение с АБВ на конгреса на партия „Единна Русия“.

⁴ Желание за коалиция с ВМРО са посочили 36% регистрираните членове и симпатизанти на БСП, с „Атака“ – 32%, с ДПС – 13%. В същото време 49% декларират предпочитание към „Движение 21“. <http://m.novini.bg/news.php?id=363521>

⁵ <http://novinite.bg/articles/116738/Sofijski-gradski-sad-otkaza-da-registrira-partiyata-na-Mestan-DOST>

⁶ Данните на Алфа рисърч (8-14 юни) показват следните равнища на доверие в лидерите на партии от РБ - М. Кунева с 10%, Р. Кънев – 9%, Н. Ненчев – 8%, Б. Лукарски – 6%. http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0616_Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

⁷ Според Алфа рисърч, Движение 21 има подкрепата на 2,6% от имащите право на глас; Галъп регистрира 3% подкрепа за хипотетична партия на Слави Трифонов. http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0616_Alpha_Research_Public_Opinion.pdf; <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2016/284-Political-and-Economic-Index-%E2%80%93-May-2016>

⁸ Според данни на Алфа рисърч – 32% доверие срещу 35% недоверие (8-14 юни) http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0616_Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

⁹ Според данните на Алфа рисърч (8-14 юни) 58% от хората са на мнение, че най-добрият вариант за страната е пълен мандат на правителството, а едва 17% са за бързи предсрочни избори. http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0616_Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

¹⁰ <http://www.nsi.bg/bg/content/2088/%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B2-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%88%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D1%82%D1%8A%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B8%D1%82%D0%B5>

¹¹ http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/Consumer2016-04_507OK5U.pdf

¹² <http://www.investor.bg/ikonomika-i-politika/332/a/chujдите-investicii-narastvat-14-pyti-prez-mai-na-godishna-baza-220892/>

ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ, ОКТОМВРИ 2016

Докладът анализира подкрепата в основните политически партии/институции на президентските избори в сравнителен анализ с местните избори 2015 и извънредните парламентарни избори 2014.

При изготвянето му, безпристрастно и с респект към фактите, са взети всички мерки за осигуряване на обективна и точна информация, а данните, анализите и мненията са базирани на посочените източници по начина и обхвата, изложен в доклада. Анализът не изразява политически и идеологически пристрастия; не третира предмета на изследване – положително или отрицателно.

Докладът не е достатъчно основание за вземането на каквито и да било политически решения; не е в състояние да сподели отговорността за тях. Позовавания, цитирания и изваждане на смисъла от неговия контекст са некоректни.

Авторите не носят отговорност за информация и материали, изхождащи от други източници; не носят пряка или косвена отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в доклада. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на доклада не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали. Докладът не е предназначен да бъде част от медийния дебат; може да се цитира само за изследователски и учебни цели. За нанесените вреди се носи съответната имуществена отговорност.

Резюме

След период на частична, двугодишна стабилизация, резултатите от президентските избори и последвалата оставка на кабинета „Борисов-2“, отварят нов етап на политическата криза, започнала в началото на 2013. Тази криза продължава вече 3 години и се проявява в това, че трети МС и трето НС не успяват да завършат пълния си мандат, да я овладеят и установят политическа стабилност и предвидимост.

Докладът анализира динамиката на подкрепата в основните партии/коалиции, на базата на резултатите от президентските избори. Динамиката е проследена в сравнения с местните избори от 2015 и извънредните парламентарни от 2014. Потърсени са причините за постигнатите резултати на водещите кандидати за президент. Изведени са предпоставките, довели до правителствената оставка.

Направени са изводи относно ефекта на руската пропагандна агресия срещу България и са потърсени основните тенденции в развитието на политическата констелация, преди предстоящите предсрочни парламентарни избори.

Въведение

След период на известна стабилизация, резултатите от президентските избори и последвалата оставка на кабинета „Борисов-2“ отварят нов етап на политическата криза, започнала в началото на 2013. Тази криза продължава вече 3 години и се проявява в това, че трети МС и трето НС не успяват да завършат пълния си мандат, да я овладеят и установят политическа стабилност и предвидимост.

Причините, довели до тази ситуация, са свързани със:

- загубата на доверие от страна на формациите в коалиционния съюз „ГЕРБ-РБ“. Партията – мандатоносител отбелязва по-драстичен спад през първата година от управлението (16,7% – от парламентарните до местните избори) и – 5,57% (от местните до президентските). При РБ регистрираният отлив е по-равномерен – 10,18% (2014-2015) и 12,84% (2015-2016) (виж Приложение 1)¹;
- отказа от заявяване на подкрепа за кандидата на ГЕРБ на втори тур от ПФ и от част от РБ, което на фона на заявените намерения за оставка, може да бъде разглеждано като разпад на парламентарното мнозинство².

Тъй като обществените нагласи, непосредствено след президентските избори, не отчитат наличие на радикални настроения, в подкрепа на провеждане на предсрочни избори³, новият етап на политическата криза е предизвикан от процеси на разпад на политическата констелация, а не от желанието на избирателите за извънредни парламентарни избори.

Методи и основания на анализа

Очакванията президентската надпревара да бъде реализирана само като сблъсък на партийните електорати, не се оправдаха. Причините за високата подкрепа на първия тур за Р. Радев, К. Каракачанов и В. Марешки, извън личните качества на кандидатите, следва да се търсят в:

- Противодействие на избирателите срещу монополното упражняване на властта от страна на ГЕРБ, за което парламентарното мнозинство в 43-НС, не даваше основание. Това обяснява значителния процент на гласове на недоволни избиратели на ПФ и РБ, пренасочени към други кандидати;
- Общественото убеждение за наличие на разширяваща се корупция и олигархия и отказът за самоограничаване, самоконтрол и взаимен контрол на политическия и съдебен елит чрез провеждане на радикална съдебна реформа. Това най-вероятно обяснява значителния отлив на гласове от ГЕРБ към други кандидати и протестното гласуване;
- Разпространяваните успешно национал-популистки убеждения и ксенофобия, на гребена на страховете от нелегалната имиграция в страната;
- Корпоративния и контролирания вот.

На този фон активизираната намеса на Кремъл, който подкрепи с различни средства няколко партии и кандидати, се оказа особено резултатна. Както констатирахме в предишния си доклад⁴, политическият дискурс на отминалата кампания беше основно фокусиран около трите теми, обект на руска пропагандна агресия – „Членството на България в НАТО и ЕС“, „Санкции и контра санкции“ и „Нелегални имигранти“. Именно те бяха и във фокуса на обществения интерес⁵.

Моделът за оценка на резултатите е реализиран със следните данни, предпоставки и допускания:

1. Докладът анализира доверието в основните партии/коалиции, на основата на официалните резултати на ЦИК за:
 - a. броя на подадените действителни гласове на двата тура на президентските избори в 2016 за регистрираните кандидат-президентски двойки в страната и чужбина;
 - b. действителните гласове на парламентарните избори през 2014;
 - c. броят на подадените действителни гласове за общински листи във всички общини в страната;
2. С цел проследяване на динамиката в подкрепата за основните партии/коалиции резултатите от президентските избори са преизчислени (заради съпоставката с местните избори през 2015) след изваждане на гласовете от чужбина⁶;
3. Тъй като ВМРО и НФСБ са се явили самостоятелно и в различни коалиции на местните избори през 2015, при тях е използван обединения резултат на двете формации, към които са добавени гласовете на „Атака“⁷.

4. За целите на сравнението резултатите на „Атака“ са добавени и към тези на Патриотичния фронт от парламентарните избори през 2014;

Подкрепа за парламентарните формации

Сравнението на резултатите на **ГЕРБ** на първи тур с парламентарните избори от 2014 и местните – от 2015 показва, че още през първата година от своето управление партията губи повече от 1/6 от електоралната си тежест (16,17%), като от местните до президентските избори губи още -5,57% (сравнението е извършено с пропорционалния вот за общински листи на ГЕРБ).

Обстоятелствата, които следва да бъдат отчетени преди да се направят заключения са:

- На първия тур на президентските избори ГЕРБ мобилизира 94,4% от своите избиратели на последните местни избори;
- Постелекторалният профил на гласувалите отчита основна загуба на гласове в посока на В. Марешки, Кр. Каракачанов и Р. Радев;
- Данните отчитат рязък скок в нетното недоверие към правителството в хода на самата кампания (през септември -32; през октомври -33; през ноември -41), а не преди нея. В този смисъл неодобрението към дейността на кабинета не може да бъде разглеждано като пряка предпоставка за изхода от президентските избори.

Тези обстоятелства сочат къде следва да се търсят другите конкретни причини за понесената загуба от ГЕРБ. Посочените в началото причини обясняват основния тренд на спадащата подкрепа за партията.

1. Допуснати грешки:

- а. късното обявяване и номиниране на кандидат с високо нетно недоверие (-26 пункта)⁸;
- б. позиционирането на кампанията като партийна;
- в. обвързването на изхода от изборите с оставката на кабинета⁹;

2. Подценяване на мажоритарния елемент, който винаги е бил от ключово значение за успеха на партията. Още на местните избори през 2015 беше отчетен голям марж в полза на кандидатите на ГЕРБ за общински кметове и техните общински листи, особено в големите градове;

3. Липса на периферия на втори тур:

- а. Отказът от подкрепа за кандидатурата на ГЕРБ от страна на управляващите партии, които бяха издигнали кандидат президенти, с изключение на част от РБ¹⁰, разпадна единството на управляващите, преди вторият тур на изборите и независимо от залагането на правителствената оставка, което означава, че правителството е било нежелано от тях;

- b. Ц. Цачева се оказва незапозната с политиката на изпълнителната власт и неспособна да защити управленските действия за възпиране на нелегалната имиграция, за икономическия растеж и растежа на доходите, за успешното усвояване на европейските фондове, в сферата на отбраната и външната политика;
- c. Позиционирането на Ц. Цачева по-близо до евроатлантическите позиции се оказва срещу преобладаващите застъпници на позициите на Москва¹¹.

На първи тур Р. Радев отбелязва около и над двоен ръст в гласовете, получени от подкрепилата го партия **БСП**, в сравнение с местните избори от 2015 и парламентарните от 2014. Увеличение от този порядък не може да бъде обяснено със драстична промяна в рамките на една година на електоралната подкрепа към БСП. Подобни нагласи не бяха идентифицирани нито в последната година, нито в навечерието на президентските избори¹². Нещо повече, победата в столицата и големите областни градове и на двата тура показва, че резултатите не могат да бъдат разчетени като характерен вот за БСП. По-вероятните обяснения за този резултат на Р. Радев на първи тур са следните обстоятелства:

1. Издигането на надпартийна и извън политическия елит кандидатура, подкрепена от инициативен комитет, с предполагаем антисистемен потенциал и лично обаяние и доверие, произтичащо от общото доверие в българската армия;
2. Силна мобилизация в ляво и привличане на гласове от симпатизанти на Ив. Калфин и Т. Дончева поради стратегическо гласуване за най-силния кандидат в електоралната категория;
3. Позиционирането на Р. Радев близо до позициите на Москва;
4. За разлика от Ц. Цачева, структурата на вота за Р. Радев показва разнороден състав. От гласувалите на парламентарните избори през 2014, той успява да привлече (освен от АБВ и Движение 21) висок дял още от симпатизантите на: ББЦ (35,7% – хоризонтален процент), Атака (13,5%), ПФ (10%), РБ (8,9%) и ГЕРБ (8,2%). Отбелязва и най-висока, в сравнителен план, мобилизация сред негласувалите през 2014 – 20,5%¹³. В абсолютен брой гласове той взема най-много гласове от ГЕРБ и негласувалите.

Процесът на концентрация на повлияния от пропагандната агресия на Москва вот за Р. Радев е ясно разграничим още на първи тур. Реалният ѝ ефект, обаче, е сред основните причини, довели до категоричната победа на втори, където той на практика удвоява своя резултат. При отсъствие на заявена подкрепа за нито един от двамата претенденти¹⁴, позиционирането на Р. Радев по основните теми на кампанията, съвсем близо до К. Каракачанов и В. Марешки, му позволява да привлече 64,2% от гласувалите за първия (около 200 000) и 53,8% (130 000) – от гласувалите за втория (демографски профил). Кандидатът, подкрепен от БСП, взема още 91,4% от гласувалите за Пл. Орешарски (около 200 000), 68,2% – от гласувалите за Ив. Калфин и 63,3% – от гласувалите за Т. Дончева¹⁵.

За разлика от него, Цецка Цачева успява да надделее единствено сред симпатизантите на РБ, където получава – 57,3% от гласовете, подадени за Трайчо Трайков. Въпреки това, и сред тази група избиратели Румен Радев регистрира сравнително висок процент – 31,4%. Сред негласувалите на първи тур той взема 49,4%, което се равнява приблизително на още около 100 000 гласа. Трудно би могло да се направи точна оценка, каква част от

структурата на този вот е протестен, но най-вероятно в преобладаващата си част, той е такъв.

За първи път **ДПС** официално застана зад самостоятелен претендент в президентски избори. Резултатите на Пл. Орешарски не могат да бъдат разглеждани изцяло като показателни за потенциала на движението: 1) ДПС заяви подкрепата си за кандидатурата (непартийна, етнически българин) в средата на кампанията; 2) целта беше своеобразно преброяване на гласоподавателите, след създаването на ДОСТ, а не – постигане на пълна мобилизация. Въпреки това, могат да се направят следните заключения относно електоралната подкрепа за Движението:

1. Става траен задълбочаващият се спад в доверието – движението губи 12,7% от електоралната си тежест на местните избори и близо 50% – от тази на последните парламентарни; тези резултати, на фона на промяната в политическата констелация, показват увеличаване на дистанцията с останалите партии и изправят ДПС пред риска да се окажат най-малката формация в състава на следващо НС (при запазване на настоящето изборно законодателство);
2. ДОСТ демонстрира капацитет да привлече гласове, въпреки че не издигна своя кандидатура, а подкрепи Цецка Цачева¹⁶ – показателни в това отношение са резултатите в Турция, където на първи тур Ц. Цачева получава 12 525 гласа, срещу 14 993, подадени за Пл. Орешарски (при едва – 419 гласа за ГЕРБ на последните парламентарни избори); на втори тур тя взема съответно – 21 658, срещу – 14 092 – за Румен Радев. Макар, че Орешарски регистрира най-много гласове в трите традиционни бастиона на ДПС – Кърджали, Разград и Търговище, и тук данните показват пробив от страна на партията на Лютви Местан – в Кърджали Ц. Цачева отбелязва ръст от 5 500 гласа повече, в сравнение с вота за ГЕРБ от 2014г¹⁷;
3. Победата на Р. Радев с голяма абсолютна и относителна разлика в гласовете прави претенцията на ДПС за решителен принос за неговото избиране несъстоятелна, предвид двойно по-малката ѝ електорална подкрепа в сравнение с 2014.

Резултатите на коалиция „Обединени патриоти“, които застанаха зад номинацията на К. Каракачанов, показват двоен ръст в сумарната подкрепа за трите партии (**НФСБ, ВМРО и „Атака“**), в сравнение с местните избори от преди година и близо 200 000 гласа повече, от получените на парламентарните, през 2014. Нещо повече, за разлика от ситуацията при останалите формации, регистрираното увеличение в случая, е равномерно разпределено във всички области на страната. Тези данни говорят за чувствително разширение на национал-популистките избиратели, които преди президентските избори се изчисляваха на около – 400-450 000 гласа. Както и в случая с Р. Радев, причините за успеха са непосредствено свързани с:

1. Успешно разпалените страхове от имигрантския натиск и от неспособността на ЕС и НАТО да противодействат на заплахата – силната антиимигрантска реторика, застъпена от страна на Красимир Каракачанов преди и в хода на президентската кампания¹⁸.;
2. Обещания за повишаване на пенсиите и заплатите. Извеждането на преден план на популистки социални послания като драстично увеличаване на доходите и т.н.¹⁹, затвърждава позиционирането на новата коалиция вляво от политическия център, като на практика преповтаря етапите в развитието на „Атака“;
3. Ефекта от руската пропагандна агресия срещу България превърна „Обединените

патриоти“ в защитници на позициите на Кремъл у нас. Следващите месеци следва да покажат устойчивостта на съюза, доколкото позициите на НФСБ по оста – „Брюксел – Москва“ до този момент се различават от тези на другите две партии.

В случай на съвместно явяване на предсрочните парламентарни избори и при запазване на положителната инерция, коалицията има потенциала да се затвърди като трета политическа сила на следващите парламентарни избори.

РБ съумя сравнително трудно да излъчи обща кандидатура за президентските избори. Постигнатите резултати отбелязват отлив от около 22% от гласовете, получени на парламентарните и около 13%, от тези – на местните избори. Данните от демографския профил на подкрепилите Тр. Трайков констатираят сравнително ниска мобилизация на собствен електорат – 53,9% (след Ив. Калфин – 43,2).

Както и в случая на ГЕРБ, най-голямата загуба на гласоподаватели е идентифицирана в посока на Кр. Каракачанов (12,1 – хоризонтален процент), Р. Радев (8,9%) и В. Марешки (8,2%), срещу едва 2,9% – пренасочени към Ц. Цачева на първи тур²⁰. Комбинацията между протестен вот и засилване на влиянието на руските пропагандни тези, дори след електората на РБ, доведоха до определено високия дял симпатизанти на Т. Трайков (31,4%), подкрепиха Р. Радев на втори тур²¹.

На фона на получените гласове коалицията на РБ формално притежава шансове за спечелване на представителство в следващо НС, но политическите перспективи пред подобна алтернатива се стопяват след вече официалното излизане от състава ѝ на ДСБ²².

Независимо от предизборния ход с напускането на парламентарното мнозинство и опитите за лидиране на номинациите в ляво, **АБВ** остана в изолация. Подкрепата за формацията на Георги Първанов и издигнатия от нея кандидат (3,18%) отчита трайна невъзможност за самостоятелно преодоляване на избирателната бариера.

Резултатите на **В. Марешки** многократно надхвърлиха предварителните очаквания за тях. Анализът на електоралните групи, подкрепиха неговата кандидатура, идентифицира комбинация от проруски и антисистемни нагласи. От гласувалите на последните парламентарни избори през 2014, той получава 29,2% („други партии“), 25% (ББЦ), 17,3% (негласували), 14,2% („ДПС“) и 14,1% („Атака“), като отбелязва сравнително висок дял и сред избирателите на ГЕРБ (10%) и РБ (8,2%)²³. При декларираните намерения за създаване на политически проект²⁴, доверието към него следва да бъде проследено в перспектива, за да могат да се направят по-достоверни изводи относно реалния му потенциал.

Резултатите през аспекта на конфликта „Брюксел-Москва“

След изборите водещите западни информационни агенции направиха връзка с победата на Тръмп в САЩ и на проруския кандидат в Молдова и характеризираха изборът на проруския кандидат Р. Радев като победа за руския президент Вл. Путин. От реакциите в Москва може да се съди, че приемат победата на Р. Радев като своя; смятат, че въпросът за излизане на България от НАТО неизбежно ще бъде в дневния ред по време на мандата му; вече се споменава за „зачистка“ на действащите евроатлантически елити; гледат на предстоящите парламентарни избори у нас като на решителна битка²⁵.

От една страна избирането на Р. Радев може да се тълкува като сигнал за продължаващо ерозиране на подкрепата за евроатлантизма, но от друга – поляризацията на избирателите по оста Брюксел-Москва не се прояви в чистия вид, в който очаквахме да я видим. Немалко от десните избиратели приеха, че Р. Радев е натовски генерал, а Ц. Цачева олицетворява проруската ориентация заради миналото ѝ на партиен секретар. Други, съзнателно подкрепиха проруския кандидат, без да споделят проруската ориентация по същество, за да накажат премиера Борисов. Затова окончателните изводи ще направим след парламентарните избори, които биха могли да дадат по-точен измерител за нагласите на избирателите.

Същевременно по ясно се очертаха някои тенденции в десницата, които правят проблематично организирането на отпор срещу руските аспирации:

- Объркването сред десните избиратели се задълбочава – до невъзможност да различат, кой е проевропейският и кой проруският кандидат;
- Засилиха се ирационалните мотиви сред избирателите на традиционната десница (пренебрегнат бе риска от избиране на проруски кандидат в името на това да бъде свален кабинета „Борисов-2“);
- Продължава фрагментацията на дясното политическо пространство;
- Засили се противопоставянето между самите десни избиратели до ниво междуличностни отношения. (В коментарите във Фейсбук се стигна до множество сблъсъци.)

Разбира се, десет дни след изборите са твърде кратък период, за да се правят изводи за трайността на тези тенденции.

Противно на разногласията по гласуването за президент, сред избирателите на традиционната десница се вижда почти хомогенна съпротива срещу референдума на Слави Трифонов и осъзнаване на рисковете, които носи придаването на законова сила на резултатите от допитването.

Вероятно е да последва активизиране на руската пропаганда в Германия и Франция заради предстоящите избори – в двете страни вече се изказват такива опасения.

Заклучения

1. Президентските избори отчетоха значим отлив в доверието към ГЕРБ и РБ. С доза условност, при хипотеза „Ако изборите бяха за НС“, те не биха имали възможност за съставяне на самостоятелно мнозинство. На фона на процесите на разпад в рамките на РБ и признаците за оттегляне на подкрепата от страна на ПФ, оставката на кабинета „Борисов-2“, беше неизбежна, независимо от резултатите на втори тур; тя се дължи на разпадане на парламентарната подкрепа за премиера.
2. Картината на подкрепата на избирателите на президентските избори 2016 показва дълбока промяна на политическата констелация. Установеният в последните години модел с една доминираща сила ГЕРБ се трансформира в модел с поне три центъра – ГЕРБ, БСП и коалицията на „Обединените патриоти“.

3. Преди следващите предсрочни парламентарни избори четвърти сигурен участник в НС остава ДПС, но с намалена тежест и значение. Вероятността РБ – без ДСБ и Гражданския съвет, и АБВ да преминат изборната бариера е ниска. Има потенциал за поява на нови, популистки формации в следващо НС.
4. Първата от основните цели на руската пропагандна агресия срещу България е постигната – България отново се намира в състояние на политическа криза. За първи път след изборите за ЕП от 2014, е налице успех за кандидатите, застанали категорично зад позициите на Москва по конфликтните теми. Вотът, подаден за тях, съставлява над 53% от всички гласове на първи тур и представлява основната причина за категоричната победа на Румен Радев – на втори.
5. Въпреки, че заради активизирането на протестен вот, поляризацията на избирателите по оста – „Брюксел-Москва“ не се реализира в чист вид, със сигурност може да твърдим, че след разрушаването на политическия консенсус относно членството на България в ЕС и НАТО, руската пропагандна агресия е успяла да нанесе съществени промени и на равнището на обществената подкрепа, увеличавайки противодействието срещу евроатлантическите позиции на страната. Индикатор в това отношение е и отливът на гласове от страна на симпатизанти на ГЕРБ и РБ в посока на проруските кандидати.
6. Последвалите след президентските избори събития сочат, че битката за мнозинство на проруските политически формации в следващото НС навлиза в решителна фаза. Замяната на българските управляващи с „идване на власт на „приятелски сили“ е междинна цел по пътя към следващите – „излизане на България от НАТО и ЕС“ и „превръщането на България в „стабилен съюзник“ на Русия и едновременно плацдарм на Балканите“²⁶. Започналите атаки на прокуратурата срещу целия кабинет „Борисов-2“, включително за щети, нанесени на руска компания, последвани от нова ескалация на атаките на проруските медии, са знаци от решителната фаза.

БЕЛЕЖКИ

¹ Сравнението на президентските избори с местните от 2015 и парламентарните от 2014 е реализирано с известна доза условност, поради различията в естеството на трите вида избори. Въпреки това, то е показателно за тенденциите в доверието към основните партии/коалиции. Резултатите на формациите, издигнали самостоятелни кандидатури има по-висока степен на достоверност, в сравнение с онези, подкрепили кандидати, издигнати от инициативни комитети.

Сравнение на резултатите от При 2016, ПИ 2014 и МИ 2015 по всички подадени действителни гласове							
	общо	ГЕРБ	БСП ЛБ	ДПС	РБ	ОП	АБВ
При 2016							
<i>Действителни гласове</i>	3943004	840396	973408	253722	224639	572673	125489
<i>Процент от гласовете</i>	100,00%	21,31%	24,69%	6,43%	5,70%	14,52%	3,18%
МИ 2015							
<i>Действителни гласове</i>	2833596	889996	440689	290636	257737	238676	102046
<i>Процент от гласовете</i>	100,00%	31,41%	15,55%	10,26%	9,10%	8,42%	3,60%
При 2016 : МИ 2015	139,15%	94,43%	220,88%	87,30%	87,16%	239,94%	122,97%
При 2016 - МИ 2015	1109408	-49600	532719	-36914	-33098	333997	23443
При 2016% - МИ 2015%	-	-10,10%	9,13%	-3,82%	-3,40%	6,10%	-0,42%
ПИ 2014							
<i>Действителни гласове</i>	3112 948	1072491	505527	487134	291806	387363	136 223
<i>Процент от гласовете</i>	100,00%	34,45%	16,24%	15,65%	9,37%	12,44%	4,38%
При 2016 : ПИ 2014	126,66%	78,36%	192,55%	52,08%	76,98%	147,84%	92,12%
При 2016 - ПИ 2014	830 056	-232 095	467 881	-233 412	-67 167	185 310	-10 734
При 2016% - ПИ 2014%	-	-13,14%	8,45%	-9,21%	-3,68%	2,08%	-1,19%

² „Обединени патриоти“ призоваха да се гласува „по съвест“ на втория тур на президентските избори - „Моите избиратели не са овце да им казвам за кого да гласуват, те сами могат да преценят. Нямам моралното право да им кажа за кого да дадат своя вот. Нека гласуват по съвест“, Красимир Каракачанов, 11.11.2016г., <https://newspaper.bg/article/763132>; В последствие Бойко Борисов обяви, че оставката е била неизбежна, заради отказ от страна на ПФ да подкрепят бюджета за 2017г. - „Ние сме водили разговор с Патриотите и те ни казаха, че няма да подкрепят бюджета и в един момент дори и да бяхме спечелили изборите, пак щеше да падне правителството, тъй като нямаше да можем да си приемем бюджета, защото няма да имаме мнозинство. БСП, АБВ, Патриотите са опозиция на кабинета и тогава с какво мнозинство ще правим реформа и ще продължим да работим“, Бойко Борисов, 16.11.2016, <http://www.dnes.bg/politika/2016/11/16/kabinetyt-padashe-dori-i-gerb-da-beshe-spechelila.322526>; на първо четене на законопроект на НС от ПФ гласуваха – „въздържал се“ - <http://www.mediapool.bg/byudzhnet-2017-uspya-da-mine-na-parvo-chetene-news256699.html>

³ Данните на Галъпинтернешънъл, след президентските избори, показват, че порвеждането на предсрочни избори се подкрепя от 37% от анкетиранияте, при – 47% - „против“ и 16%, които се колебаят: [http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2016/339-Presidential-elections-\(Second-Round\)-%E2%80%93-Demographic-structure-for-Bulgaria](http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2016/339-Presidential-elections-(Second-Round)-%E2%80%93-Demographic-structure-for-Bulgaria)

⁴ http://riskmanagementlab.com/bg/fileadmin/user_upload/documents/news/DDI_ID_za_propagandnatga_voina_-_IV__noemvri_2016.pdf

⁵ Данните на Алфа рисърч, показани по време на дебата между Ц. Цачева и Румен Радев, очертаха като най-важни теми мнението на кандидатите относно - „Подредба на външнополитическите приоритети – Русия, САЩ, Турция и другите съседни страни“, на първо място с 87%, следвани от „Политика към бежанците“ – с 86%. <https://www.youtube.com/>

watch?v=poeq7KwGYOI

⁶ Използвани са данните от анализа на ЦАУР на местните избори през 2015: http://riskmanagementlab.com/bg/index.php?id=products&categories_id%5b0%5d=7&categories_id%5b1%5d=8&products_id=106&tx_multishop_pi1%5bpage_section%5d=products_detail

⁷ Коалицията „Обединени патриоти“ (ВМРО, НФСБ и „Атака“), застанала зад кандидатурата на К. Каракачанов и Явор Хотев обяви, че запазва този формат и след президентските избори - „Това е коалиция не само за президентските избори“; <http://www.focus-news.net/news/2016/11/06/2326235/kandidatat-za-prezident-krasimir-karakachanov-teparva-shte-vidite-kakvo-oznachavat-obedinenite-patrioti.html>

⁸ Данни – Алфа рисърч(септември 2016)http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0916_Alpha_Research_Public_Opinion.pdf; За сравнение нетното доверие към Росен Плевнелиев, три месеца преди номинацията, е 34,6 пункта: http://alpharesearch.bg/userfiles/file/Public_opinion_AR_June_2011.pdf

⁹ „Вотът е първият тур на президентските избори. И ако ГЕРБ загуби - вечерта ще получите моята оставка, защото на първи тур се мерят партиите. После вече ще започнат търсене на подкрепа от втори, трети, четвърти. Много пъти на втория тур не излизат хората да гласуват“, Бойко Борисов, 03.10.2016, http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2016/10/03/2837347_borisov_podavam_ostavka_ako_cecka_cacheva_zagubi_na/

¹⁰ <http://www.tvevropa.com/bg/news/bulgaria/view/118705>

¹¹ http://riskmanagementlab.com/bg/fileadmin/user_upload/documents/news/DDI_ID_za_propagandnatga_voina_-_IV__noemvri_2016.pdf

¹² Данните на Алфа рисърч относно партийните електорални нагласи през септември показват подкрепа за БСП ЛБ от 15,7%.

¹³ <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2016/325-Presidential-elections-and-National-Referendum-2016-%E2%80%93-Demographic-structure-for-Bulgaria>

¹⁴ Нито една формация, издигнала/подкрепила кандидат-президент на първи тур (с изключение на ДПС и част от РБ), не декларира подкрепа за някой от двамата претенденти на втори тур.

¹⁵ http://www.gallup-international.bg/images/2016/demo/Demo_bg.jpg

¹⁶ <http://www.vesti.bg/bulgaria/politika/mestan-dost-shte-podkrepi-cecka-cacheva-6060324>

¹⁷ <https://results.cik.bg/pvrnr2016/tur2/president/index.html>

¹⁸ Според данните в изследването на Алфа рисърч от септември сред най-сериозните външни/вътрешни заплахи пред сигурността на България, притокът на бежанци е класиран на второ място, след международния тероризъм с 61%: http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0916_Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

¹⁹ К. Каракачанов лансира идеята за изравняване на пенсиите с прага на бедност от 300 лв. с неизпълнение на това предложение беше аргументиран и отказа от подрепа на бюджет 2017: <http://www.dnes.bg/izbori-16/2016/11/01/karakachanov-niama-da-dopusna-bylgarite-da-izdyrjat-nelegalnite-imigranti.320567>

²⁰ <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2016/325-Presidential-elections-and-National-Referendum-2016-%E2%80%93-Demographic-structure-for-Bulgaria>

²¹ http://www.gallup-international.bg/images/2016/demo/Demo_bg.jpg

²² Радан Кънев обяви напускане на коалиционния формат и старта на нов политически проект, около ДСБ: <http://www.mediapool.bg/radan-kanev-tragva-s-nov-desen-proekt-ostanalite-v-rb-prodalzhavat-bez-dsb-news256406.html>

²³ <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2016/325-Presidential-elections-and-National-Referendum-2016-%E2%80%93-Demographic-structure-for-Bulgaria>

²⁴ http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=1621060

²⁵ Особено изявления на Леонид Решетников в: <http://tsargrad.tv/article/2016/11/16/rusofilija-v-bolgarii-na-podhode-vopros-o-vyhode-iz-nato>

²⁶ http://riskmanagementlab.com/bg/fileadmin/user_upload/documents/news/DRS_ID_oktomvri_2016_III..pdf

**ПЕРИОДИЧЕН ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ,
ЯНУАРИ 2017**

Докладът анализира доверието в основните политически партии/институции два месеца преди предсрочните парламентарни избори. Той не изразява политически и идеологически пристрастия.

Докладът не е достатъчно основание за вземането на каквито и да било политически решения; не е в състояние да сподели отговорността за тях. Позовавания, цитирания и изваждане на смисъла от неговия контекст са некоректни.

Този доклад не е предназначен да бъде част от медийния дебат.

Резюме

Залогът на предстоящите предсрочни парламентарни избори е свързан с това коя от двете основни партии ще успее да надделее. Изходът ще определи конфигурацията на следващия управленски формат. На този етап по-вероятен изглежда сценария за 5- партиен парламент, в който ГЕРБ разполага с повече възможности за съставяне на мнозинство. Единственият, почти сигурен участник, в бъдещия кабинет, са коалицията Обединени патриоти. Фрагментацията в дясно-центристкото пространство заплашва сравнително голяма електорална група да остане без представителство в 44-ОНС, което може да създаде допълнителен фактор на напрежение.

Най-лошият развой на събитията предполага хоризонт пред следващото управление до средата на 2018 (българското председателство на Съвета на ЕС). В най-благоприятната ситуация – изпълнението на цял мандат би означавало излизане от цикъла на политическата криза и постигане на стабилизация. Такъв сценарий, обаче, е малко вероятен, поради липсата както на обществен ресурс, така и на политическо съгласие относно провеждането на необходимите реформи.

Отслабената политическа и институционална система на страната, на фона на задълбочаващите се вътрешни проблеми на ЕС и НАТО и възможността България да остане в тяхната неинтегрирана периферия, увеличават външните рискове, свързани с противодействието на агресивните действия от страна на Руската федерация и Република Турция.

Въведение

Президентските избори белязаха значим обрат в политическия живот на страната. Протестният вот срещу ГЕРБ, чийто кандидат остана неподкрепен от партньорите в управлението, предизвика политическа криза. За първи път подкрепата на избирателите даде превес на кандидатите, застанали открито зад проруските тези по конфликтните теми в кампанията (53% от гласовете на първи тур).

Предстоящите парламентарни избори в края на март следва да потвърдят или опровергават негативната тенденция на развитие на политическата криза и да ни предоставят по-задълбочен поглед върху измеренията на дестабилизиращия ефект на руската пропагандна агресия срещу българските политически и държавни институции и особено върху доверието в тях.

Кампанията на предсрочните парламентарни избори стартира при предпоставките, които се създадоха след президентските избори. Резултатите от тях показаха вероятна промяна в досегашния модел на партийна констелация с един център – ГЕРБ. До него застава коалицията около БСП и на неголямо разстояние от тях - коалицията на Обединените патриоти.

Тези предпоставки дават основание да се очаква парламентарна констелация с два противопоставящи се центъра и трети, който може да участва в коалиция както

вдясно, така и вляво. Третият център се формира от чувствителното разширяване на национал-популисткото електорално представителство по време на президентските избори.

В ляво, концентрацията на подкрепа около БСП на президентските избори и неуспеха на кандидата на АБВ изглежда решиха окончателно спора за лидерството. Това направи необходим опита да се запази и обедини част от вота на леви избиратели около коалицията между АБВ и „Движение 21“.

ДПС ще се опита да преустанови загубата на подкрепа от традиционните си избиратели. На това се противопоставя коалицията на ДОСТ с партията на Касим Дал - НПСД.

На този етап процесите на фрагментация засягат в най-голяма степен дясно-центристкото пространство, където за „Да, България“ и „Нова република“ е най-висок рискът да не прескочат 4-процентния праг. Шансовете на РБ изглеждат по-големи, въпреки, че в средите ѝ отсъства нейният кандидат-президент Трайчо Трайков.

Тези партийни позиционирания определят участниците в изборите с шансове да участват в 44-ОНС.

Залогът на предсрочния вот е свързан с това коя от двете основни партии ще успее да надделее. От това ще зависи и конфигурацията на следващия управленски формат.

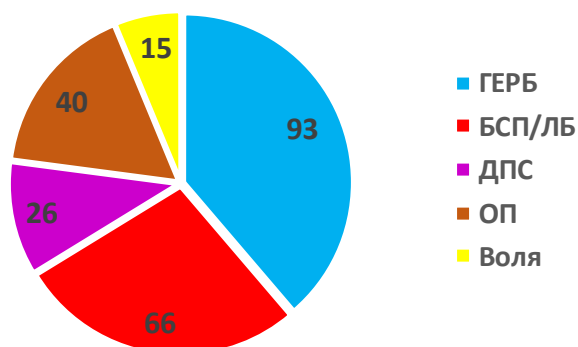
1. Прогнози за мнозинството в 44-ОНС

След приложение на Методиката за прогноза на парламентарната констелация, е изведена независима прогнозна оценка на ЦАУР, представена като разпределение на мандатите в следващото Народното събрание. Тя е реализирана върху публикуваните сондажи на доверието на избирателите през декември 2016-януари 2017¹:

- А. Разгледани са два сценария – с и без участието на РБ в следващото НС. Към момента, според оценката на ЦАУР, коалицията разполага с електорална подкрепа от 3,96%;
- В. Оценката за партия „Воля“ е изчислена, като приемаме за обективни социологическите прогнози за нея. Причината е, че не разполагаме с разминаващи се прогнози за партията и нейни резултати от парламентарни избори, на основата на които бихме могли да коригираме прогнозите;
- С. Коалиционния формат АБВ-Движение 21 не е включен, поради отсъствието на прогнози през януари относно електоралния му потенциал.

Първи сценарий, януари 2017, 44-ОНС с пет фракции (без РБ), висока степен на вероятност (Виж. Фиг. 1).

Фиг.1. Прогноза за състава на 44-ОНС, ЦАУР -
сценарий I

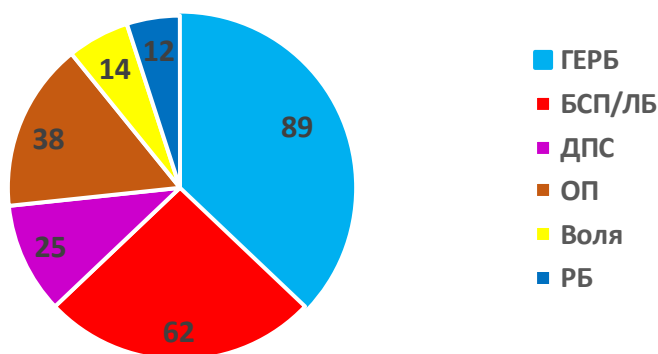

Възможностите за съставяне на управляващо мнозинство и излъчване на правителство при този сценарий биха били следните:

- съставяне на мнозинство между ГЕРБ и ОП (133 мандата) или ГЕРБ, ОП и партия „Воля“ (148 мандата);
- съставяне на мнозинство БСП, ОП и „Воля“ (121 мандата).
- варианти а) и б) със „плаваща“ подкрепа от ДПС.

Въпросителните пред реализацията на някой от двата варианта зависят в максимална степен от решението на ОП и партия „Воля“. Политическото позициониране на коалиция ОП на този етап изглежда по-близо до БСП, заради социално-популистките послания и защитата на проруските тези. Партията на В. Марешки (въпреки проруската си ориентация), от друга страна, гравитира по-скоро към възможен съюз с ГЕРБ, но не е изключено да вземе обратно решение.

Фиг.2. Прогноза за състава на 44-ОНС, ЦАУР -
сценарий II

Втори сценарий, януари 2017,
44-ОНС с шест фракции,
висока степен на вероятност
(Виж. Фиг. 2).

Парламентарната констелация отново прави ОП задължителен участник в мнозинството.

Парламентарното разположение при втория сценарий лишава БСП от възможност за съставяне на правителство с ОП и „Воля“ - би разполагала с 114 мандата; такова управление следва да разчита на гласовете на ДПС и

е вероятно да бъде нестабилно и нетрайно.

Този състав прави по-вероятно възпроизводството на управляващото партньорство в 43-ОНС, но с много по-силно присъствие във властта на ОП и много по-слабо на РБ. Пресъздаване на досегашната управляваща коалиция между ГЕРБ и РБ, със силно доминиране на ГЕРБ – не може да бъде осъществено (общо 101 мандата).

Като по-вероятно се очертава формиране на мнозинство от ГЕРБ, ОП и РБ (139 мандата), което може да включва, и „Воля“ (153 мандата). Тези формации, дори заедно с „Воля“, няма да имат мнозинство за промени в Конституцията, което прави нереалистично да се очаква, че ще предприемат необходимите реформи. 268

Заради значителната тежест на ОП такова правителство вероятно няма да бъде посрещнато добре от евроатлантическите партньори на България и няма да получи подкрепата, която имаше втория кабинет на Б. Борисов.

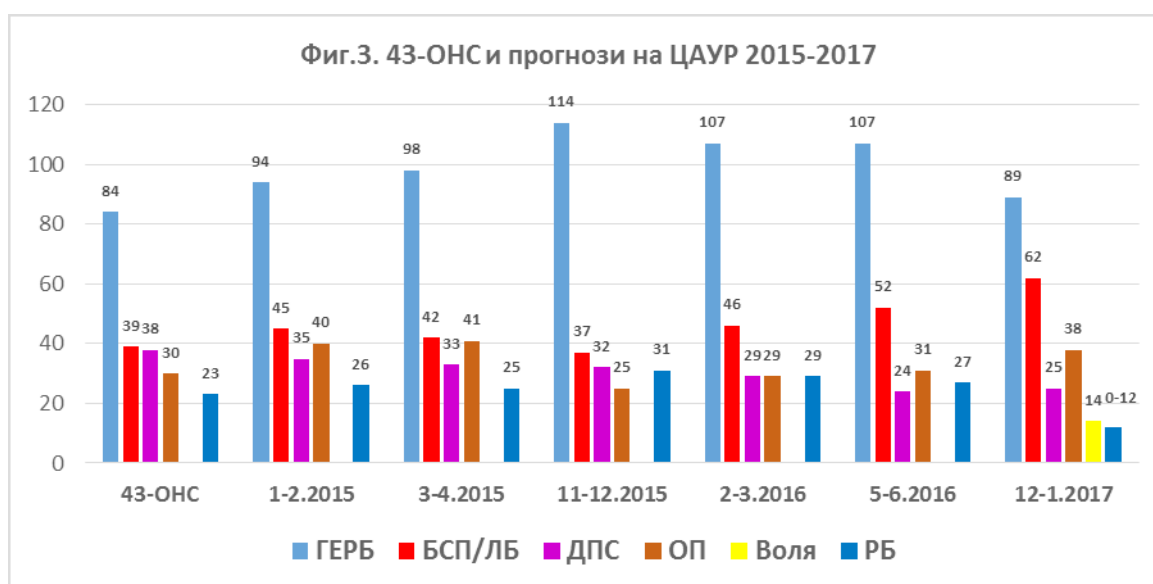
Евентуално управление в този формат ще изисква пълна промяна на коалиционната политика и стила на ръководството на ГЕРБ. Между ГЕРБ и ОП има силно недоверие от времето на тяхното конфликтно партньорство в 43-ОНС, от противопоставянето им на първия и нелоялността, преди втория тур на президентските избори.

Това прави неблагоприятна перспективата пред бъдещото мнозинство за пълен мандат, въпреки голямото мнозинство.

2. Доверие в партийните формации

На Фиг. 3. са показани броят на депутатите в 43-ОНС, разпределени по тези парламентарни формации, които имат шансове да бъдат в 44-ОНС. Оценките на ЦАУР са при хипотезата, че изборите са били проведени в периода, посочен на абсцисата и се отнасят за последните две години.

ГЕРБ запазва мястото си на първа политическа сила и има вероятност да бъде представена с 5 депутата повече отколкото в предишното НС, поради по-малкия брой парламентарни групи. Два месеца след претърпяната изборна загуба и оставката на кабинета „Борисов - 2“, партията демонстрира потенциал за излизане от ситуацията, без последствия върху електоралната си подкрепа. За това допринесе демонстрираното уважение към вота на избирателите, бързата оставка и желанието да се отиде на предсрочни парламентарни избори. Изходът от предстоящите избори за партията и постигането на поставената цел² ще зависят в максимална степен от способността ѝ да възстанови периферията, която изгуби на президентския вот³. Профилът на гласувалите за подкрепения от **БСП** президент Румен Радев показва, че това не е характерен за левицата вот. Социологическите проучвания към момента все още измерват т.нар. конформистка подкрепа, която традиционно се появява като ефект за спечелилата изборите партия. В оставащите два месеца БСП има ог

възможности да удържи гласовете на конформистите, доколкото тенденцията сочи, че шансовете ѝ да направи правителство не са големи. Подадената бърза оставка, от страна на премиера Б. Борисов, и назначаването на служебния кабинет, минимизират възможността за активизиране на протестен вот. Допълнителен риск за постигането на силен резултат от БСП и за отклоняване на леви гласове, се поражда и от обявената коалиция АБВ-„Движение 21“, която се заявява като нейна „ляво-центристка алтернатива“⁴. С известна доза условност на сравнението, самостоятелните резултати на двете партии на местните избори през 2015 показват електорална база от около 140 000 гласа⁵. Въпреки изложените съображения, за първи път след края на мандата на кабинета „Орешарски“, БСП отбелязва значим ръст на подкрепата към себе си и скъсена разлика с ГЕРБ.

Обединени патриоти са формация от състава на 43-НС, която заедно с гласовете на Атака щезапази подкрепата към себе си след прекъснатия предсрочно мандат. Причините за това са само отчасти свързани с отказа от участие в изпълнителната власт. Основното обяснение следва да се търси в страховете на избирателите след имигрантската вълна, които са предпоставка за успех на национал-популистката и социалистическа реторика и послания. В този си състав коалицията се позиционира като трета политическа сила с ключова роля за формиране на следващото парламентарно мнозинство,⁶ роля, която отнема на ДПС. Обратната ситуация е идентифицирана при **ДПС** – тенденцията на нарастващ спад в подкрепата е постоянна при всички отчитания на ЦАУР, след парламентарните избори от 2014⁷. Причинените от кабинета на Пл. Орешарски поражения, обуславят тежкото положение, в което се намира Движението. То изглежда нежелан партньор и от двете възможни мнозинства. Допълнителните предизвикателства, пред които се изправя ДПС, са свързани с прекия конкурент в етническата ниша, в лицето на ДОСТ, който показва капацитет за отцепване на гласове и към който се присъединява партия НПСД⁸. От друга страна, ДПС най-вероятно няма да успее да мобилизира един от важните си електоралните си източници - клиентелистко-корпоративните гласове - влиза в кампанията от позицията на опозиция и на практика няма перспективи за участие в бъдещ управленски формат.

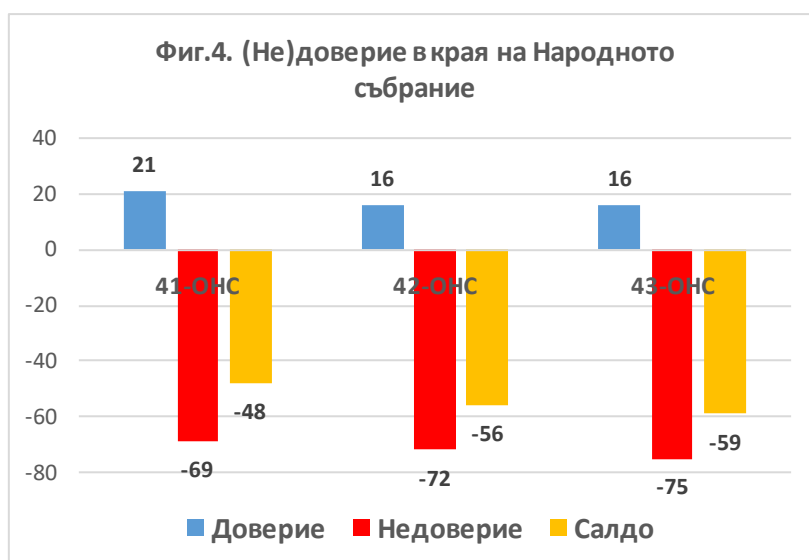
„Воля“ се носи на инерцията от постигнатото на президентските избори от кандидата В. Марешки. Краткото време минимизира перспективите от възникване на други антисистемни, популистки формирания, които да се възползват от създалата се конюнктура. От друга страна, комбинацията от корпоративен вот и позиционирането с действия и стимули в сфери, със силна социална чувствителност, допълнително разширяват възможния електорален мащаб пред партията.

Данните показват сравнително високи обществени очаквания, свързани с поява на нов дясно-центристки проект⁹, след настъпилото разделение в **Реформаторския блок**, последвало напускането на ДСБ и част от Гражданския съвет. В същото време, катализиращия процес на фрагментация и декларираните към момента заявки за самостоятелно участие на трите формации – РБ, „Да, България“ и новата формация, около ДСБ – „Нова република“¹⁰, увеличават риска от невъзможност за спечелване на парламентарно представителство, доколкото размера на електоралната ниша се изчислява на около 300-350 хил. гласа. Шансовете пред двата нови проекта се ограничават в още по-голяма степен, заради недостатъчното време за налагането им. На този етап РБ запазва възможност за преминаване на избирателната бариера (3,96%), най-вече заради създадената инерция и разпознаваемост, но спадът на подкрепата за коалицията показва задълбочаваща се загуба на идентичност и управленска перспектива¹¹.

3. Доверие в основните държавни институции

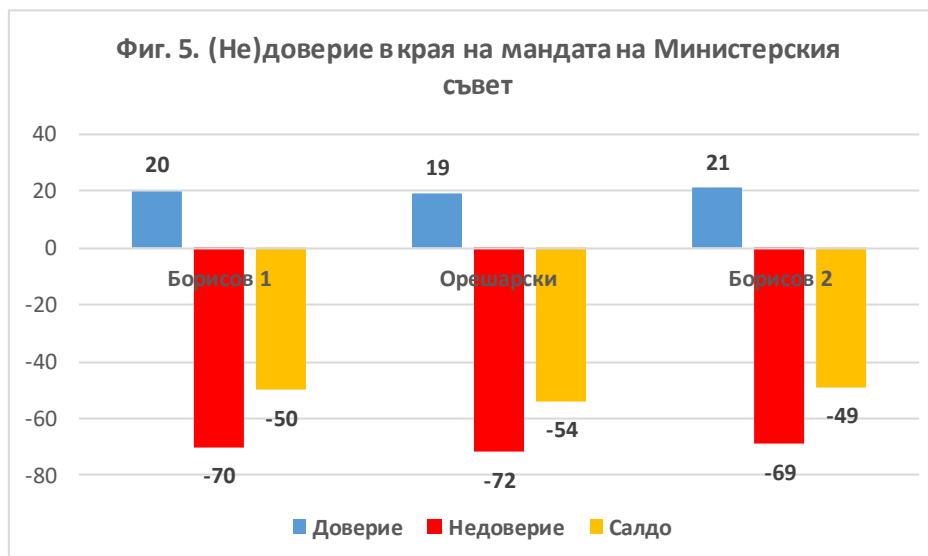
Най-тежко засегнато от продължителната политическа криза, последвала предсрочното прекратяване на кабинета „Борисов-1“, е доверието в **Народното събрание** (Виж. Фиг. 4.)

Проследени в динамика тези показатели демонстрират напълно изчерпвания потенциал за възстановяване на доверието в законодателния орган: 1) трите парламента предсрочно прекратяват мандата си; 2) при близки стойности в края на мандатите е налице значима разлика в темпа на загуба на обществено доверие между тях, доколкото 42-то и 43-ОНС достигат равнището на предходния, почти пълен 4-годишен мандат, съответно в рамките на 1 и 2 години; 2) приблизително от средата на 41-

НС нетното недоверие се установява трайно около -50 пункта; 3) формирането на ново мнозинство на свой ред не успява да донесе характерния първоначален кредит на доверие към институцията¹².

Картината на публичните нагласи към Министерския съвет за същия период показва по-ниско нетно недоверие, в сравнение с парламента (около -30 пункта), но сходни процеси на задълбочаване на ерозията (Виж. Фиг. 5) .

Освен трайната политическа нестабилност, ключовите фактори, които допринасят за разрушаването на образа на основните държавни институции са: необходимостта от формиране на консенсусни модели на управление (в нашите условия те традиционно се ползват с по-ниско доверие от еднопартийните кабинети) и най-вече –

отсъствието на реформи в редица сектори, в които бях създадени високи очаквания за това. На свой ред, лишени от ресурса на общественото доверие, институциите не са в състояние да предприемат необходимите реформи, като по този начин кръгът на политическата криза се затваря.

Президентът Румен Радев встъпва в длъжност с нетно доверие от 41 пункта. В историческа перспектива по-висока обществена подкрепа в началото на мандата си е имал единствено президента Петър Стоянов¹³. Изключително високо одобрение срещат и първоначалните действия на новия държавен глава: 79% от анкетиранияте ги оценяват положително, срещу едва – 8%, изразили негативно мнение¹⁴. С поведението си, със състава на служебния кабинет и с позициите си до момента Румен Радев се опитва да демонстрира известна еманципация от подкрепилата го на изборите партия – БСП. В същото време, линията на защита на проруските тези от кампанията, остава непроменена. Концентрацията на силни обществени очаквания и обстоятелството, че на равнището на публичните нагласи липсват съмнения в неговата евроатлантическа ориентация¹⁵, го превръщат в рисков фактор по отношение на руското влияние в страната.

4. Други признаци на (не)доверие.

В началото на 2017 националната статистика отчита разколебаване и намаление на доверието от страна на бизнеса¹⁶ (Виж. Фиг. 6.). Това става след продължилата 8-месечна стабилизация на бизнес-доверието през изминалата година, когато то отбеляза положителни стойности. Спадът е регистриран непосредствено след подадена от правителството на Б.

Борисов оставка и отразява притесненията на бизнеса от породената политическа несигурност.

Последните данни относно доверието на потребители са от периода преди президентските избори и в този смисъл не отчитат влиянието на промените в политическата конюнктура върху този показател. Те остават приблизително на равнището си от юли¹⁷ и се характеризират с умерен песимизъм относно промените във финансовото състояние на домакинствата.

Предварителните данни на БНБ сочат спад от близо 50% в размера на чуждестранните инвестиции в България на годишна база¹⁸ (Виж. Фиг. 7.) Негативната тенденция се проявява ярко след месец юли 2016. Основен фактор за спада е намалението на инвестициите в дялов капитал. Показателите са представителна оценка за риска за инвестициите в България от страна на чуждестранните

компани.

Двойният спад на практика не отразява действителното положение, доколкото по-голямата част от ПЧИ в 2015 са следствие превръщането на задължения на „Лукойл Нефтохим“ Бургас в собствения капитал и така са отчетени като инвестиции в 2015. Фактически в последните две години доверието на чуждестранните инвеститори в българските власти и икономическа конюнктура е на постоянно много ниско ниво.

Предвид обстоятелството, че това са предварителни данни, които биват многократно ревизирани в последствие, следващите месеци следва да потвърдят или опровергават посочената тенденция.

Изводи:

След предсрочните избори ще продължи модела на коалиционно/партньорско управление, или посредством опирание на „подвижни“ мнозинства. В условията на дълбока и продължителна политическа нестабилност, независимо от партията мандатноносител (ГЕРБ или БСП), ще бъдат в сила следните обстоятелства:

- Ограничени са перспективите за пълен мандат; в най-лошата ситуация хоризонтът на временната стабилизация ще бъде средата на 2018 (българското председателство на Съвета на Европа);
- Изпълнителната и законодателната власти ще разполагат с ограничено доверие за провеждане на реформи, за които ще липсва и политическо съгласие на управляващите формации;
- Максимално възможното постижение ще бъде изпълнението на цял мандат, който да донесе излизане от политическата криза.

Отслабената политическа и институционална система на страната, на фона на задълбочаващите се вътрешни проблеми на ЕС и НАТО и възможността България да остане в тяхната неинтегрирана периферия, увеличават външните рискове, свързани с противодействието на агресивните действия от страна на Руската федерация и

Република Турция.

Бележки:

1

	ГЕРБ	БСП	ДПС	ОП	"Воля"	РБ
Екзакта-декември	26,1	24,9	4	10,5	3,3	3,5
ЦАМ - декември	19,4	17,2	8,5	8,7	4	2,9
Галъп - декември	20,3	18,4	6,3	10,1	5,3	3,3
Алфа рисърч - януари	32,6	28,8	8,2	10,7	4,4	3,8
Галъп - януари	27,6	28,7	8,2	11,9	7,7	4,3

² Целта на изборите за ГЕРБ беше определена от председателя на предизборния щаб Цветан Цветанов като - спечелване на 1 млн. гласа: <http://dnes.dir.bg/news/gerb-tzvetan-tzvetanov-natzionalna-sreshta-25080219>

³ На първия тур на президентските избори ГЕРБ отчете загуба на гласове основно в посока на Веселин Марешки, Красимир Каракачанов и Румен Радев (най-много в абсолютен брой).

⁴ <http://www.mediapool.bg/abv-i-dvizhenie-21-podpisaha-koalitsiya-za-izborite-news259676.html>

⁵ Анализът на ЦАУР на Местните избори през 2015 показва, че АБВ са постигнали резултат от 102043, а „Движение 21” – 38732 гласа.

⁶ Изследване на Галъп интернешънъл показва, че участието на ОП в следващ кабинет е оценено положително от 55% от анкетиранияте, при 43% за БСП и 35% за ГЕРБ: <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2017/349-Quik-Opinion-Poll-on-Current-Political-Situation>

⁷ Според оценката на ЦАУР резултатите на Пламен Орешарски показват загуба от 50% от електоралната тежест на ДПС, спрямо парламентарните избори от 2014.

⁸ <http://dnes.dir.bg/news/lutvi-mestna-npsd-reformatorski-blok-predsrochni-izbori-2017-25181963>

⁹ Според изследване на Екзакта рисърч 25% от анкетиранияте са на мнение, че на страната е нужен нов дясно-центристки проект със силно гражданско участие: http://exacta.bg/?page_id=42

¹⁰ „Да, България” обяви, че няма да участва в коалиционни формати на предстоящите парламентарни избори: <http://www.economic.bg/bg/news/7/hristo-ivanov-otkaza-predizborna-koalitsiya-s-radan-kanev.html>

¹¹ Според изследване на Екзакта рисърч 63% от българите са на мнение, че РБ в сегашния си вид не може повече да бъде успешен политически проект. Това мнение се споделя и от 1/3 от интервюираните, които декларират електорална подкрепа за РБ в настоящия момент: http://exacta.bg/?page_id=42

¹² 41 НС стартира с нетно недоверие от – 14 пункта; 42 НС – с -46; 43НС – с -56. Данни – Галъп интернешънъл: <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2017/346-Parliament,-Government-and-President-Conclusions-on-Mass-Attitudes>

¹³ Данни – Алфа рисърч: [http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0117_Alpha_Research_Public_Opinion\(1\).pdf](http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0117_Alpha_Research_Public_Opinion(1).pdf)

¹⁴ Данни – Галъп интернешънъл: <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2017/349-Quik-Opinion-Poll-on-Current-Political-Situation>

¹⁵ Според изследване на Галъп 78% от избирателите нямат съмнение в евроатлантическата ориентация на Румен Радев, едва 12% са на обратното мнение: <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2017/349-Quik-Opinion-Poll-on-Current-Political-Situation>

¹⁶ Данни – НСИ: <http://www.nsi.bg/node/2002>

¹⁷ Данни – НСИ: <http://www.nsi.bg/bg/content/14551/%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%81%D1%8A%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5/%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%BE%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B2%D27580%D0>

[%B8-2016-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0](#)

¹⁸ Данни – БНБ: <http://bnb.bg/Statistics/StExternalSector/StDirectInvestments/StDIBulgaria/index.htm>

**ИЗВЪНРЕДЕН ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ,
МАРТ 2017**

Докладът анализира доверието в основните партии и коалиции, половин месец преди предсрочните парламентарни избори.

При изготвянето му, безпристрастно и с респект към фактите, са взети всички мерки за осигуряване на обективна и точна информация. На нея са базирани оценките, изводите и прогнозите. Те не изразяват политически пристрастия и не дават аргументи за ползи или за вреди.

Авторите не носят отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията от доклада. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на доклада не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели – докладът не е част от публичния дебат.

Докладът не е достатъчно основание за вземането на каквито и да било политически решения; не е в състояние да сподели отговорността за тях. Позовавания, цитирания и изваждане на смисъла от неговия контекст са некоректни. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

Предизборната кампания до този момент се реализира като сблъсък на двете големи формации – ПП ГЕРБ и коалиция „БСП за България“ (БСП Б). Близките дистанции между третата и четвъртата политически сили, непредвидимият резултат на ПП „Воля“ и позиционирането на коалицията „Реформаторски блок – Глас народен“ (РБ-ГН) около изборната бариера, очертават оставащите седмици и действията на основните формации през тях, като решителни за крайния изход. Залогът от изборите и бъдещата управленска конфигурация ще зависят в много по-голяма степен от резултатите на коалиция „Обединени патриоти“ (ОП), „Воля“ и коалицията РБ-ГН, отколкото от крайния победител.

Участието на РБ-ГН в следващо Народно събрание, на фона на по-нисък от очаквания резултат за ОП, изправя БСП Б пред практическа невъзможност за съставяне на устойчиво правителствено мнозинство.

При запазване на тази тенденция, нараства перспективата за възпроизвеждане на управлението от 43-ОНС, но на основата на коалиционно споразумение или партньорство между трите формации – ГЕРБ, ОП и РБ-ГН. Присъединяването на „Воля“ към мнозинството не може да осигури необходимото конституционно мнозинство за съдебна реформа. Поради популистките предизборни обещания и вътрешни нагласи на формациите от този формат, тяхното потенциално управляващо мнозинство няма да извърши другите необходими реформи за страната. Но би разполагало със средно високи шансове (около 50%) за пълен мандат и излизане от политическата криза.

Отворени и средно вероятни остават и вариантите за съставяне на програмно правителство, подкрепено от ГЕРБ, РБ-ГН, ОП и „Воля“ със скъсен мандат.

Въведение

Предизборната кампания до този момент се реализира като сблъсък на двете големи формации – ПП ГЕРБ и коалиция „БСП Б“. Предизборната им стратегия цели максимална концентрация на общественото внимание върху тях и недопускане на отлив към по-малките формации. Това е особено важно за ГЕРБ, които на президентските избори загубиха значителна част от гласовете на своята периферия от ОП и „Воля“. В тази посока следва да се разглежда и промяната в естеството на дебата – големите национални и външнополитическите теми отстъпиха на посланията, отправени към избирателите за най-чувствителните за тях доходи и пенсии, образование и здравеопазване.

Значително се променя залога от предсрочния вот, който изглежда във все по-малка степен обвързан с това, кой ще вземе най-много гласове на 26 март. Конфигурацията на следващия управленски формат ще зависи преди всичко от следните два фактора: 1) дистанцията между ГЕРБ и БСП Б; и, 2) от резултатите на ОП, на „Воля“ и най-вече - на РБ-ГН. Близките дистанции между ДПС и ОП, непредвидимият резултат на „Воля“ и подобряващите се позиции на РБ-ГН да прескочи изборната бариера, очертават оставащите седмици като решителни за силата на въздействието на двата фактора.

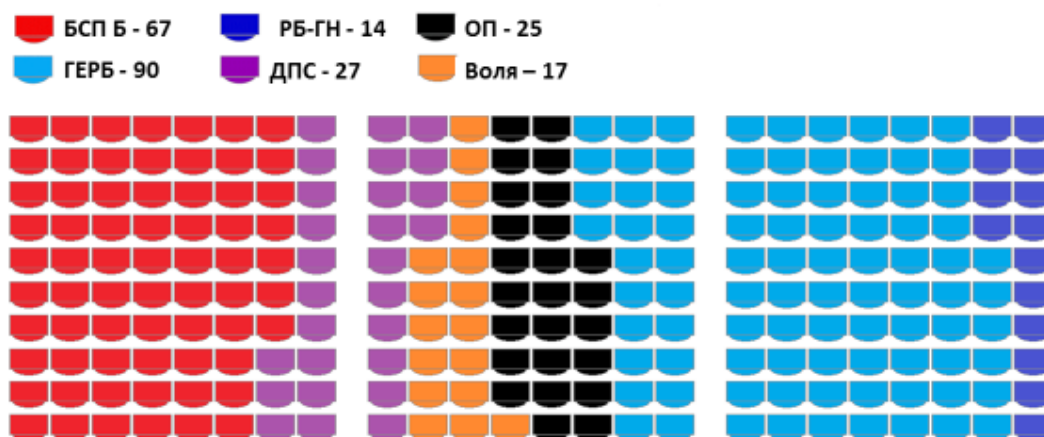
Крайният изход ще зависи от действията и активността на основните формации във времето до 25 март; сондажите показват, че близо 25% от избирателите все още не са направили своя избор¹.

1. Прогноза за мнозинството в 44-то ОНС

Оценката на ЦАУР за разпределението на мандатите в следващото 44-ОНС е изведена с Методиката за прогноза на парламентарната констелация². Тя е реализирана върху публикуваните социологически сондажи на доверието на избирателите през февруари и началото на март 2017³, като са отчетени миналите отклонения на прогнозите на социологическите агенциите от отчетените изборни резултати на политическите формации.

Фиг. 1 Прогноза на ЦАУР за разпределение на мандатите в 44-ОНС

ЦАУР разполага с данните за отклоненията на прогнозите на доминиращата група социологически агенции от реалните резултати на форматите на БСП. Събраните и изчислени от нас данни сочат, че въпросните прогнози са постоянно и едностранчиво завишавани над получените гласове (средно с 25.7% за всички избори в последните години). Това ни дава достатъчно аргументи да оценим прогнозите, които дават преднина на лявата коалиция пред ГЕРБ като малко вероятни (до 15%) и да не ги анализираме.

Анализираме като по-вероятни следните хипотези: I) Ако мандатите на ГЕРБ се реализират с 3% по-малко, каквато статистическа грешка обявяват социологическите агенции, те ще бъдат 88; ако, заедно с предишното условие, коалиция БСП-Б спечели с 3% повече гласове, което допускат агенциите, нейните мандати ще бъдат 69. Тази хипотеза води до незначително разместване депутатите в 44-ОНС, показано на Фиг. 1 и не променя заключенията по-долу;

II) Ако разликата между ГЕРБ и БСП Б е наполовина по-малка от тази в първата хипотеза (8-9 мандата), крайният извод от анализа по-долу остава в сила.

Показаното на Фиг. 1 разпределение на мандатите (ако изборите бяха проведени в началото на март) и горните хипотези, задават следните три възможности:

I. С мандат на ГЕРБ може да се състави управляващо мнозинство в три варианта:

- A. на ГЕРБ, ОП и РБ-ГН (129 мандата);
- B. на ГЕРБ, ОП и „Воля“ (132)
- C. на ГЕРБ, ОП, РБ-ГН, с участие или с подкрепа от „Воля“(146).

II. С мандат на БСП Б съществува единствено следната хипотеза за мнозинство:

- D. на БСП Б, ОП и „Воля“ (= 109 мандата) + подкрепа от ДПС = (136 мандата).

Крайният извод може да се направи още тук при вероятното преминаване на изборната бариера от страна на РБ-ГН и регистрирания отлив на доверие от ОП. БСП Б е изправена пред практическа невъзможност да състави правителство. Нейният вариант D. е малко вероятен и силно неустойчив по следните причини:

- 1) ОП са вътрешно разединени, нямат програма и липсват гаранции за тяхното единодействие в следващото НС;
- 2) „Воля“ се позиционира по-близо до ГЕРБ (според досегашното политическо говорене на лидера на партията);
- 3) ДПС компрометира със своето участие останалите потенциални коалиционни формации, особено ОП, но включително и БСП Б, и това най-вероятно ще доведе до бърз разпад на подобна коалиция, ако тя се състави.

При запазване на настоящата тенденция на доверието, която регистрираме в началото на март, нараства вероятността за възпроизвеждане на управленския състав от 43-ОНС – вариант А, но на основата на коалиционно споразумение между трите формации – ГЕРБ, ОП и РБ-ГН.

Подобно развитие отговаря в известна степен на публичните нагласи, които показват, че дясно-центристкото правителство би получило подкрепата на 36% от анкетираните, при 29% - за лявоцентристко; съответно ОП са приемлив партньор за ГЕРБ, според 12%, а двойно по-малко - 6% - биха одобрили коалиция между тях и БСП Б⁴.

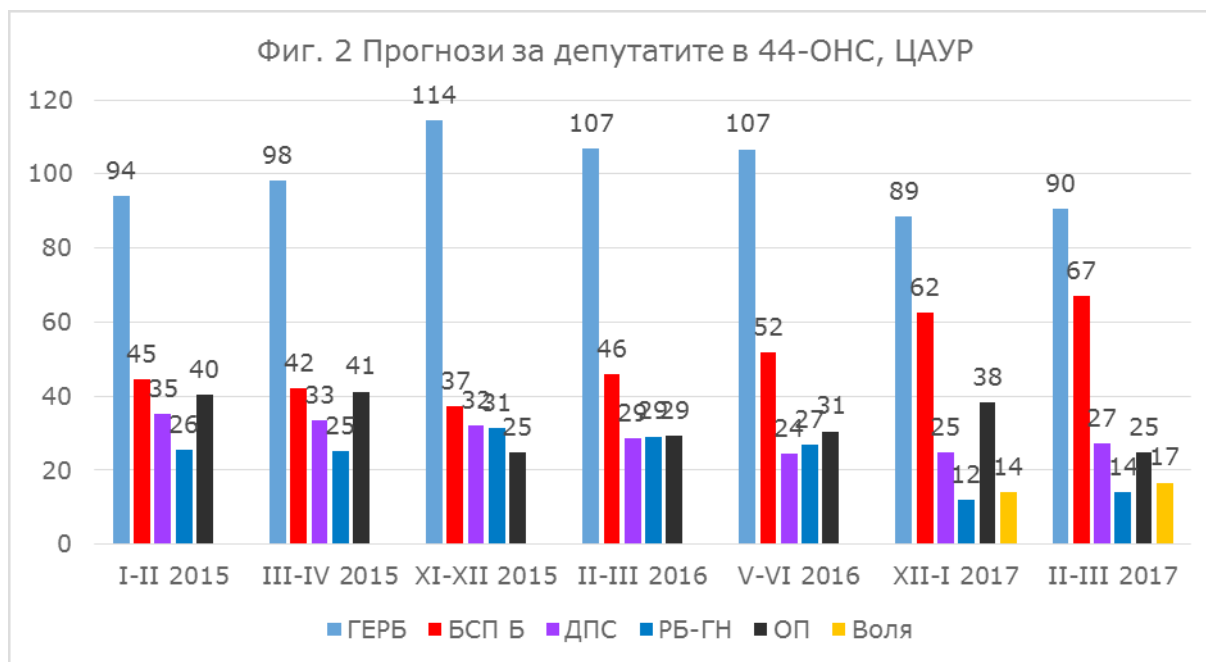
Присъединяването на „Воля“ (формално или неформално) не може да осигури необходимото за радикална съдебна реформа конституционно мнозинство; поради популистката програма на партията, не може да добави подкрепа и за извършване на най-необходимите реформи за страната.

По-широката центристка коалиция би разполагала със средно високи шансове (около 50%) за превеждане на страната през политическата криза, чрез изпълнение на цял мандат. Отворени и средно вероятни остават и вариантите за съставяне на програмно правителство, подкрепено от ГЕРБ, РБ-ГН, ОП и „Воля“ със съкратен мандат от две години⁵.

2. Доверие в партийните формации

На Фиг. 1. са показани броят на депутатите в 43-ОНС на тези парламентарни формации, които имат шансове да бъдат в 44-ОНС. Оценките на ЦАУР са при хипотезата, че изборите са били проведени в периода, посочен на абсцисата, и се отнасят за последните две години.

ГЕРБ съхранява мястото си на първа политическа сила и доверието към себе си от преди месец, но с незначителен ръст от началото на кампанията.

Минимален спад от 0,4% (в сравнение с януари) е налице в личния рейтинг на лидера Борисов (31,9), но одобрението към него продължава да превишава това към Корнелия Нинова (25,3%). Предпоставките, които благоприятстват изхода за партията, са свързани преди всичко със следването на по-умерената и прагматична линия (в сравнение с БСП Б); силните позиции в местната власт и администрации, и ограничаването на възможността за активизиране на протестен вот след подадената оставка.

Предсрочните избори представляват много важен тест относно способностите на партията, която на този етап не мобилизира пълния си потенциал, но запазва шансовете си да го направи в оставащите седмици. В началото на март ГЕРБ изглежда вероятен победител в предсрочните избори за 44-ОНС.

БСП Б стабилизира резултатите си и дори повишава леко доверието към себе си през последния месец. Агресивният и крайно конфронтационен подход в кампанията ѝ позволява да постигне по-висока мобилизация, в сравнение с ГЕРБ, а поведението ѝ на „победител“ ограничава възможностите за отлив на гласове в посока на коалицията „АБВ-Движение 21“ (подобно на президентските избори). В същото време тази стратегия крие и значителни рискове. Коалицията разполага с много по-ограничена периферия и изглежда е достигнала своя потенциал.

Промените в политическата линия и в ръководството на БСП, предприети от страна на новия председател⁶, затвърждават образа ѝ на разтърсвана от вътрешни конфликти, ретроградна лява партия, най-влиятелен защитник на руските интереси в страната. Породеното от тях вътрешно напрежение се потиска на този етап, заради очакванията, свързани с изборите, но поражда опасност от ескалация и нови разделения в бъдеще.

Обединени патриоти не успяват да се възползват от инерцията на резултатите от президентския вот и регистрират отлив, като на практика се позиционират под обединения резултат на ПФ и „Атака“ на старта на 43-то НС. Показателно е и по-ниското доверие в тримата лидери на коалицията, общият рейтинг на които намалява от 16, 76% на 13, 83% през февруари⁷. Причините за това следва да се търсят в: 1) неубедителната до момента кампания⁸; 2) сигналите за нарастващо вътрешно разделение⁹; 3) посланията на формацията (анти-имигрантската и ляво-популистка реторика) губят актуалност и бяха възприети от голяма част от останалите партии.

Данните показват, че е много вероятно позицията на трета политическа сила на ОП да бъде поставена под въпрос - коалицията отбелязва почти изравнени сили с ДПС (съответно - за ОП - 8,11% и за Движението - 8,86%). Решаващо значение ще има мобилизацията в периода до изборите.

ДПС не регистрира значими промени в електоралното си доверие. То остава значително под нивото на резултатите, получени на последните парламентарни избори. Най-големият риск продължава да бъде загубата на допълнителни избиратели от ДОСТ. Според различните оценки обединението, около Лютви Местан, разполага с под 1 % подкрепа (на територията на страната). То, обаче, може да разчита на сериозен ресурс от страна на гласовете от Турция¹⁰, които няма да подкрепят ДПС.

Възникналите скандали с участието на турския социален министър и посланикът в България, показват мащаба и сериозността на атаката срещу ДПС, която успя в това отношение да получи косвена подкрепа от различни страни. Крайният размер на възможните щети за Движението е трудно предсказуем - агенциите не извършват социологически сондажи на български гласоподаватели извън страната.

„Воля“ остава близо до равнището от преди месец. Отсъствието на политическа програма и на други политически говорители, извън лидера Веселин Марешки, както и характера на обявените кандидат-депутатски листи, подчертават корпоративния характер на формацията.

Като най-вероятна се очертава перспективата за невъзможност за повторение на получените резултати на президентския избори, но е трудно да бъде определено със сигурност, заради специфика на този вид подкрепа. Косвен индикатор за възможността „Воля“ да донесе една от изненадите на предстоящия вот е 4-то място на нейния председател в оценките за персонално одобрение (В. Марешки има 22,2% личен рейтинг, само 3 процента, под този на Корнелия Нинова). Партията продължава да регистрира най-големи разминавания в оценките на отделните социологически агенции.

РБ-ГН увеличава шансовете си за присъствие в 44-ОНС (4,57%) след присъединяването на ПП „Глас Народен“¹¹, ЗНС и БДФ. Извън разширяването на състава, основното обстоятелство, което работи в полза на коалицията, е високата разпознаваемост и създаването се обвъркване сред гласоподавателите относно ситуацията вдясно.

Допълнителен силен ефект има самото позициониране на Блока около избирателната бариера, което обичайно повишава електоралната мобилизация сред колективите се

избирателите, които целят да оползотворят своя вот. Поради тази причина има вероятност коалицията да получи гласовете на избиратели, които досега са се доверявали на други десни, дясно-центристки и центристски формации.

 Изводи

Периодът до изборите ще бъде решаващ за резултатите на основните формации и бъдещата управленска конфигурация; БСП Б на този етап демонстрира по-висока мобилизация; ГЕРБ и ОП разполагат с по-широка периферия и възможности; резултатите на „Воля“ и ДПС е трудно да бъдат определени;

В случай на 6-партиен парламент, БСП Б няма да разполага с възможности за съставяне на кабинет, независимо от изхода на единоборството с ГЕРБ;

Като най-вероятна се очертава перспективата за съставяне на мнозинство от ГЕРБ, ОП и РБ-ГН, с открита или конюнктурна подкрепа от страна на „Воля“;

Такова мнозинство няма да има достатъчна основа за провеждане на същински реформи, но ще разполага със средно високи шансове за извеждане на страната от политическата криза, посредством изпълнение на цял мандат.

БЕЛЕЖКИ

¹ Данни – Алфа рисърч - http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0217-Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

² http://riskmanagementlab.com/bg/fileadmin/user_upload/documents/news/METODOLOGIJA_za_ocenka_na_predizborni_proгнози.pdf

³

	ГЕРБ	БСП Б	ДПС	ОП	"Воля"	РБ-ГН
Афис-февруари	24	26	5,7	7,2	4,3	3,8
ЦАМ - февруари	29,2	28,1	9,6	8,7	4	3,7
Сова Харис - февруари	20	20,2	4,1	6,6	4,6	4,1
Алфа рисърч - февруари	31,5	29,6	6,8	10,8	5,7	3,9
Галъп - март	28,3	30,2	8,2	11,9	7,4	4,3
ЦАУР	29,55	21,89	8,86	4,57	5,44	4,57

Оценката за партия „Воля“ е изчислена, като приемаме за обективни социологическите прогнози за нея. Причината е, че не разполагаме с разминаващи се прогнози за партията и нейни резултати от парламентарни избори, на основата на който бихме могли да коригираме прогнозите.

⁴ Данни – Алфа рисърч - http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0217-Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

⁵ Такава идея лансира Красимир Каракачанов – „Българските политици трябва да седнат на една маса и да се разберат за няколко приоритета, които са важни за хората. Какъв е проблемът да се направи програмно правителство?“- http://offnews.bg/news/Izbori_18760/Karakachanov-predlaga-programno-pravitelstvo-sled-vota_648893.html

⁶ За разлика от коалицията „БСП-Лява България“ (13 формации), БСП Б включва в състава си пет формации, всички с крайно ляв, на практика неокомунистически профил; коалицията избра за водачи в част от ключовите си райони лица, непосредствено свързани с руската пропагандна агресия срещу България (Елена Йончева, Тома Томов, Иво Христов).

⁷ Данни – Алфа рисърч - http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0217-Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

⁸ Обединени патриоти не са представили предизборна програма до този момент.

⁹ При напускането си на групата на ПФ народният представител Димитър Байрактаров заяви: „Единият лидер преговаря с БСП, другият – с ГЕРБ, третият – не могат да го намерят“; <http://www.mediapool.bg/eksdeputat-ot-pf-ediniyat-lider-pregovarya-s-gerb-drugiyat-s-bsp-tretyat-ne-mogat-da-go-nameryat-news260139.html>

¹⁰ На парламентарните избори през 2014 ДПС получава 590938 гласа от Турция: <https://results.cik.bg/pi2014/rezultati/32.html>

¹¹ Според оценката на ЦАУР ПП „Глас Народен“ е получила 30575 гласа при самостоятелното си явяване на Местните избори през 2015г.

ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ, ЮЛИ 2017

ОЦЕНКА НА СОЦИОЛОГИЧЕСКИТЕ АГЕНЦИИ 2009 – 2017

Доц. д-р Иван Костов, Полина Крайнева, докторант на свободна подготовка в НБУ

Докладът анализира достоверността на анкетните сондажи на социологическите агенции за изборите за Народно събрание и Европейски парламент, в периода 2009 – 2017.

При изготвянето му, безпристрастно и с респект към фактите, са взети всички мерки за осигуряване на обективна и точна информация, а данните, анализите и мненията са базирани на посочените източници по начина и обхвата, изложен в доклада. Анализът и неговата методология не изразяват политически пристрастия; не третират предмета положително или отрицателно; не дават аргументи за ползата или за вредата от случващото се.

Авторите не носят отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в обзора. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели – докладът не е част от медийния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

Целите на настоящия доклад са да оцени точността¹ на всички предизборни анкетни сондажи, тяхната политическата (без)пристрастност² и професионалната им коректност³ в периода 2009 – 2017. Натрупването и анализът на съвкупности от данни за 6 изборни момента и до 18 статистически наблюдения са достатъчна основа за това.

Приложена е използваната в ЦАУР „Методология за оценка на предизборните прогнози“⁴. По отношение на точността са изведени два критерия – „неочевидни прогнози „успех-неуспех““ и „усреднено отклонение на сондажите от изборните резултати на формациите“. Преобладаващата политическа пристрастност на агенциите по оста „ляво-дясно“ е оценена съобразно съпоставката на сондажите и резултатите на ГЕРБ и БСП (в коалиции). Професионалната коректност е оценена на базата на пет качествени признака.

Анализът и оценките са направени първо за всички социологически агенции, оповестили предизборни сондажи в периода 2009-2017. Според предварително зададени критерии, агенциите са разделени на „постоянни“ и „непостоянни“. Направен е анализ на всяка една от тях.

Изчислени са обобщени оценки на постоянните агенции. Въз основа на тях, агенциите са подредени по тяхната достоверност. Направени са заключения и препоръки към ползвателите на политическите анкетни сондажи.

Определения и въздействия

Всички анализи за доверието в политическите и държавните институции се основават на оповестените данни от социологическите агенции. Затова достоверността⁵ им е от изключителна важност. Тяхната недостоверност може да доведе до погрешни оценки за доверието в институциите и за произтичащите от него политически рискове. Това е причината за разработването на тази тема в докладите за доверието в институциите.

Различаваме три вида политическо отношение на респондентите на социологическите агенции: одобрение, подкрепа и доверие; общо – нагласи. Социологическите агенции сондират нагласите, в зависимост от начина на задаване на въпросите. Тук определяме:

- „Одобрението“, като *ex post* положително отношение – потвърждение, ратификация, поемане на отговорност за извършени чужди действия. Одобрението най-често се дава в условия на частична информираност; близко е до харесване, нравене и приемане. Това е една от причините одобрението – т.нар. „рейтинг“ да се различава от доверието. Одобрението е най-често манипулираната нагласа, защото може да се предизвика със съзнателно създадена обстановка на неопределеност. Питаният може да не конкретизира действието на институцията или политическото решение, за което търси отговор за налично (не)одобрение;
- „подкрепата“, като *in actio (dum operatio)* положително отношение – съдействие, помощ по време на действие. Подкрепата се дава по време на акция, например

- на избори се подкрепя кандидатстваща за властта политическа формация с пускане на бюлетина за нея. Тя изисква от подкрепящия да отиде да гласува или да протестира срещу нещо, или да защити с лично присъствие определена кауза. Подкрепата се дава сега и затова е фокус на преценка за миналото и за бъдещето. Вотът на избори е даване на подкрепа – често е за „по-малкото зло“.

- „доверието“, като ex ante положително отношение – дава се за бъдещето, дава се на конкретна институция, по конкретен въпрос; когато респондентът преценява, че довереникът му ще сбъдне неговите очаквания. Политическото доверие е нетрайно и неустойчиво, поради тази причина, когато очакванията не се оправдаят (например по време на изборна кампания), то се губи или намалява.

Практиката, която следват по-голямата част от агенциите, е да дефинират като „изборна прогноза“ данните, огласени в последната седмица – 10 дни, преди датата на изборите, докато останалите свои резултати, преди и по време на кампанията, определят като – „моментни нагласи“. По този начин, поради по-голямата им отдалеченост от деня на изборите, сами поставят акцент върху по-голямата им несигурност. От гледна точка на въздействието върху избирателите, за формиране на нагласи за гласуване, това деление в наименованието е несъществено. На равнището на масовото съзнание не съществува разлика между двете понятия – избирателите възприемат всяка достигнала до тях информация от социологическите агенции като ориентир за гласуване. Поради тази причина в приложената тук методология е възприет общият термин „анкетни сондажи“ или само „сондажи“, както за „прогнозите“, така и за „моментните нагласи“. Освен това тук теглото на всеки сондаж, в усреднената оценка, се отчита в зависимост от отдалечеността му от изборния ден.

Правим разграничението, че социологическите агенции могат да сондират само за одобрение и за доверие. Изборните резултати са винаги оказана подкрепа. Тя може да е повече от доверието при скрит вот или по-малко – когато то е слабо и недостатъчно за гласуване. Поради това е естествено агенциите да се отклоняват в оценките си от подкрепата, която формациите получават на изборите; да я надценяват или подценяват, но да гравитират около нея, защото доверието във формациите преди изборите е причината за дадената им подкрепа.

От друга страна, избирателите възприемат анкетните сондажи като очаквани изборни резултати. Затова те са неразделна част от всяка предизборна кампания. В идеалния случай тяхната функция е да отразяват динамиката в намеренията на избирателите да гласуват. Изследвания, проведени в редица държави⁶, установяват наличието на корелация между промяната в очакванията за изхода от изборите и промяната на вота на избирателите и повдигат въпроса доколко оповестяваните данни не се превръщат в отделен фактор, оказващ въздействие върху процеса на вземане на решение за гласуване. Темата е обект на широка дискусия, в която все още липсват категорични доказателства, относно същността, посоката и размера⁷ на предизвикания ефект от социологическите сондажи. Разглеждат се две основни хипотези за тяхното влияние – 1) *подтикване към стратегическо гласуване и/или* 2) *формиране на конформистка подкрепа*. И в двата случая се предполага, че избирателят достига до решение за гласуване, което не отговоря на първоначалните му намерения и на истинските му предпочитания относно участващите в изборите формации. Най-уязвими са групата на т. нар. „колебаещи се“ избиратели.

- 1) Стратегическото гласуване strategic vote е мотивирано от желанието на избирателите да повлияят на крайния резултат от изборите; те действат

презумпцията, че техният глас има стойност и се стремят да максимизират ползата от него. В този смисъл, под влияние на предизборните сондажи, определена група от хора могат да: 1) гласуват „срещу“, тоест – с мотива да попречат на дадена партия или кандидат да спечели; 2) оттеглят подкрепата си от дадена партия, защото тя няма изгледи да победи или да прескочи изборителната бариера. Във втория случай те най-вероятно ще са склонни да подкрепят следващата по предпочитание партия, която има по-добри перспективи. В случай, че и тя няма перспективи да управлява, ще се откажат да гласуват. При стратегическото гласуване данните от сондажите променят възприятията за изборната надпревара и за изхода от нея, без да засягат същинските пристрастия към партиите. То засяга повече привържениците на малките формации, при които рискът от пропиляване на гласа и от пропуснатата възможност, е по-висок.

- 2) При конформистското гласуване *conformist vote*, за разлика от стратегическото гласуване, оповестените сондажи могат да засегнат отношението към партиите, доколкото се смята, че избирателите са по-склонни да *възприемат една формация по-позитивно, ако тя има шансове да спечели и обратно*. На такова въздействие са изложени най-силно колебаещите се избиратели. По този механизъм на въздействие сондажите могат да формират конформистско мнозинство.

Тук приемаме основното твърдение в горните две хипотези, че *предизборните сондажи упражняват въздействие върху гласуването на избирателите*. Не подлагаме на изследване тези хипотези. Конкретните параметри на въздействие на сондажите отварят поле за анализ, който изисква съответни качествени и количествени проучвания, в които данните от допитвания са самостоятелен фактор сред останалите, които формират крайното решение на гласоподавателя.

В условията на предизборната надпревара у нас влиянието на сондажите се разгръща и подхранва от публичната и медийна среда, които концентрират голяма част от вниманието на избирателите върху данните от социологическите агенции. Вероятна причината за това, е че съдържателните политически дискусии са рядкост. Така, оповестяваните сондажи най-често се превръщат във водещи теми в печатната и електронна преса, сутрешните блокове и централните новини. Политиците и голяма част от обществеността поставят под съмнение достоверността на данните, без да привеждат аргументи. Медиите не правят проверка за достоверност на данните на отделните агенции, не поемат отговорност за информацията, която разпространяват⁸. Огласяват всички данни еднакво, често цитирайки неофициални източници; нямат своя представа за тяхната надеждност⁹ или, което е по-големия проблем, отказват да поемат отговорност за разпространяваната от тях информация¹⁰. Оттук следва, че въпросът за достоверността на сондажите, се превръща в ключов, както за политическия и обществен предизборен дебат, така и за медиите.

Целите на настоящия доклад са да оцени достоверността на предизборните сондажи в периода 2009 – 2017, през тяхната точност, политическа (без)пристрастност и професионална коректност. По този начин да бъдат подпомогнати потребителите на тези сондажи сами да определят надеждността им. Правим опит да пресрещнем обществен интерес и съмнения относно данните на агенциите, които в последните години често прерастват в директни обвинения за дезинформации и манипулации.

Натрупването на данни за периода 2009 – 2017 ни осигурява възможността за обективна оценка.

Методология за оценка на социологическите сондажи

Оценката на социологическите агенции е направена като е приложена допълнената и разширена „Методологията за оценка на предизборните прогнози“¹¹ на ЦАУР. В нея са формирани критериите – „точност на неочевидните прогнози „успех-неуспех“, „точност на усреднените прогнози“ и „пристрастност и ориентация в „ляво-дясно“.

За всеки отделен *изборен момент* – проведени избори за депутати в Народното събрание и Европейския парламент, предмет на анализ са изборните резултати и сондажите на социологическите агенции за избраните от тях политически формации (партии и коалиции), публикувани през последните 100 дни, преди изборния ден.

Използвани са три вида входящи данни:

- 1) Изборни резултати, по официално обявените данни от ЦИК за общия брой на действителните гласове, подадени за всяка формация само в избирателните секции на територията на страната – сондажите на агенциите се отнасят само за гласоподавателите в страната;
- 2) Мандатите, получени от всяка формация;
- 3) Данни от оповестените сондажи на социологическите агенции. Те могат да бъдат в брой избиратели, в процент, в процент от отговорилите, от заявилите, че ще гласуват, за успешно или неуспешно преодоляване на изборната бариера и пр.¹². Когато данните от сондажите са публикувани в интервални стойности се взема средната стойност.

Данните се обработват предварително за съпоставимост. За всеки изборен момент се правят три типа анализи, които завършват с обобщени оценки. Методологията позволява оценки за качествата на сондажите за всяка политическа формация, които тук не са обект на изследване.

Първи анализ и оценка. Сондажите на социологическите агенции за „успех-неуспех“ на политическите формации се основават на конкретните им изявления за това, че дадена политическа формация ще има или няма да има депутати в НС и ЕП или ако такава отсъства – на база оценката им дали тази политическа формация ще преодолее изборната бариера – съответно от 4% и 5.88%. Ако агенцията не споменава формацията в своите сондажи, се приема, че прогнозата ѝ е за неуспех. Резултатите от тези сондажи много силно въздействат върху предизборните нагласи, затова формират отделен критерий за оценка на точност. Методът за прилагане на критерия „ТОЧНОСТ НА НЕОЧЕВИДНИ ПРОГНОЗИ „УСПЕХ-НЕУСПЕХ“ е следният:

- 1) В случай, че агенцията предвижда, че формацията „ще успее“, или че „няма да успее“ и това се случи, получава оценка 1, ако не се случи – получава оценка -1;
- 2) Ако агенцията допуска, че формацията „може да успее“ и формацията успее – получава оценка 0.5, ако не успее – получава оценка -0.5;
- 3) Тъй като голямата част от сондажните оценки за „успех-неуспех“ са очевидни, те се изключват при формирането на крайния критерий. Изключват се еднаквите прогнози на всички агенции, които са се сбъднали на изборите;

- 4) Критерият е сума от усреднените неочевидни оценки „успех-неуспех“, преминали през горните филтри; сумата може да бъде положително или отрицателно число; усредняването се прави, за да има съпоставимост между оценките на агенциите с повече и с по-малко сондажи;
- 5) Поради нуждата от сравнимост на оценките по този критерий, между всички изборни моменти, всяка оценка по т. 4) се претегля по отношение на най-точната прогноза, която е тази, на агенцията с максималната точност.

Вторият анализ и оценка се основава на данните от оповестените социологически сондажи за доверието във формациите. Тези данни се обработват предварително, за да се гарантира съпоставимост между тях. Обработването става като процентът, посочен от агенцията за дадена формация, се претегли със сумата на процентите за извадката от формации, включени в анализа. Методът за определяне „точността на анкетните сондажи“ включва следните стъпки:

- 1) Процентните сондажи на дадена агенция се обобщават в една процентна оценка на агенцията за изборния резултат на всяка партия, след като се осреднят и претеглят, в зависимост от разстоянието на сондажа до изборния ден, по формула посочена в Методологията (Виж бележка под линия 4). Така например, сондажите направени до 20-ия ден преди изборите, получават максимално тегло 1, а тези след 90-ия ден – 0.1, т.е. – 10 пъти по-малко. Отдалечените над 100 дни от датата на изборите прогнози се пренебрегват, поради незначителната им точност и съответно – тегло;
- 2) За всяка предизборна оценка на агенция за формация се изчислява отклонението ѝ от изборния резултат;
- 3) Изчисляват се квадратично и кубично отклонение на сондажа от резултата: Средното квадратично отклонение на сондажите на дадена агенция от резултатите на формациите отчита степента на точност на нейните прогнози; а кубичното – сравнителното надценяване или подценяване на изборния резултат;
- 4) Средното квадратично отклонение на сондажите на всяка агенция се претегля с това на агенцията, с най-висока точност и така в интервала [0,1] се получава крайната оценка по този критерий за точност.

Третият анализ и оценка за политическата пристрастност на агенцията. „Политическа пристрастност“ определяме като систематично/преобладаващо изместване на анкетните сондажи на дадена агенция в дясно (в полза на ГЕРБ) или в ляво (в полза на БСП (в коалиции)). Тя се оценява по следния метод за всички агенции:

- 1) Изчисляват се разликите между анкетните сондажи и изборните резултати на ГЕРБ и на БСП в нейните коалиции. Разликите са положителни и отрицателни числа, в зависимост от това дали резултатът е надценен или подценен. Ако тези две разлики са с различен знак – е налице очевидна политическа пристрастност – сондажът е ориентиран в полза на ГЕРБ или в полза на БСП (в коалиции);
- 2) Когато и двете формации са едновременно подценени/надценени, от разликата на ГЕРБ, се изваждат тази на БСП (в коалиции) – резултатът е положителен, ако ГЕРБ е с по-голямо завишение или по-малко занижение от БСП (в коалиция) и отрицателен – при противната комбинация;

- 3) Изчисляваме средното отклонение като средна величина на разликите за всички агенции – то е положително, ако оценките на ГЕРБ са завишени, спрямо БСП (в коалиции) и отрицателно – ако са занижени;
- 4) Изчисляваме разликата между средното отклонение и разликата на всяка агенция – тя може да бъде положителна и отрицателна. Тогава определяме агенцията като:
 - a. „ляво пристрастна“, когато нейната отрицателна разлика е по-голяма от средното отрицателно отклонение – тогава тя е подценила по-силно от средното резултата на ГЕРБ или, когато е налице очевидна ориентация – надценила е резултата на БСП (в коалиция) и е подценила този на ГЕРБ;
 - b. „безпристрастна“, когато нейната разлика е по-малка от отрицателното и от положително средно отклонение или когато е завишила/занижила едновременно резултатите на ГЕРБ и БСП (в коалиция);
 - c. „дясно пристрастна“, когато нейната положителна разлика е по-голяма от положителното средно отклонение или когато е налице очевидна ориентация – надценила е резултата на ГЕРБ и е подценила този на БСП (в коалиция).

Горните оценки се допълват от изискванията за професионалната коректност на агенциите. Те са: 1) функционира ли постоянно социологическата агенция; 2) има ли сайт; 3) дава ли достъп до своя архив от наблюдения; 4) оповестява ли официално своите наблюдения или го прави по медийни канали; 5) съобщава ли приложения метод за определяне на извадката; 6) дава ли нужните подробности за проведения сондаж. Тези атрибути са необходими за професионален контрол и оценка от социологическата общност на всеки сондаж.

Общ анализ и оценка на агенциите

Разделяме социологическите агенции на „постоянни“ и „непостоянни“, ако са представили данни : 1) за минимум 3 изборни момента; 2) за минимум 9, от максимално възможните, 18 наблюдения; 3) продължават и сега да сондират доверието¹³.

Агенции	Постоянни агенции							
	Г а л ъ П Интернешънъл	Алфа Рисърч	Сова Харис	Е к з а к т а / НЦИОМ	Медиана	ЦАМ	Афис	ИМП
Избори	6	6	6	6	6	6	5	4
Сондажи	16	14	12	12	10	9	10	9

Непостоянни агенции								

Агенции	Маркет Линкс	МБМД	Скала	Барометър инфо	ЦДП	Тренд	Естат
Избори	3	3	3	3	1	1	1
Сондажи	7	7	4	3	1	3	2

За непостоянните агенции оценките за точност на техните анкетни сондажи са базирани на ограничен брой наблюдения и затова са по-несигурни; отсъстват достатъчно данни, за да се определи тяхната политическа пристрастност.

Обобщаваме резултатите за всички агенции по двата критерия (2К): „точност на неочевидни прогнози успех-неуспех“ и „точност на усреднените прогнози“ като изчисляваме усреднената величина по тях – от оценките на всички агенции (общо), за всеки от изборните моменти. Изчислена по този начин най-точна е неочевидната прогноза „успех-неуспех“ с най-голямото число (2014 НС: 0.508 – средно най-много съвпаднали неочевидни прогнози с резултатите) и най-неточна е тази с най-малкото (2017 НС: -0.096, отрицателното число показва преобладаващи неверни прогнози за неуспех). Обратно е при точността на усреднените прогнози – там най-висока е точността при най-малкото число (2017 НС: 6.570 – най-малкото средно квадратично отклонение на сондажите от резултатите) и най-ниска при най-голямото отклонение (2009 ЕП: 20.760).

Преобладаващата пристрастност за „ляво-дясно“ определяме по средното отклонение на разликите за всички агенции. То е положително, когато оценките на ГЕРБ (на всички агенции, общо) са завишени, спрямо тези на БСП (в коалиция) и отрицателно – при обратния случай. Така получаваме следната картина за точността и преобладаващата ориентацията на всички агенции:

Таблица 1. Оценка на прогнозите за периода 2009 – 2017 на всички агенции

Избори	1. Точност на неочевидни прогнози „успех-неуспех“	2. Точност на усреднените прогнози	2К=1+2	Преобладаваща пристрастност: + ГЕРБ; - БСП
2017 НС	-0.096	6.570	6.474	-4,87, БСП
2014 НС	0.508	8.791	9.299	-4,77, БСП
2014 ЕП	0.367	19.060	19.427	-11,34, БСП
2013 НС	0.259	8.190	8.499	1,30, ГЕРБ
2009 НС	-0.012	12.490	12.478	-12,13, БСП
2009 ЕП	0.498	20.760	21.258	2,39, ГЕРБ

Сравнението между отделните избори показва, че най-близо до реалните резултати агенциите са били в сондажите си за изборите за НС/2017 (2К е 6.474 пункта), а в най-голяма степен са се отклонили – за изборите за ЕП/2009 (2К е 21.258). Оценките за ЕП/2009 и ЕП/2014 отбелязват повече от два пъти по-високи отклонения, от тези за изборите за НС, проведени в същия период. Най-коректни са били представените сондажи за „успех-неуспех“ на формациите за НС/2014 (0.508), а най-некоректни – за НС/2017 (-0.096).

Лявата политическа пристрастност доминира в 4 от 6 изборни момента, като 2017-

натоварени в това отношение, са сондажите за изборите за НС/2009 и ЕП/2014. Двата случая на преобладаваща пристрастност за ГЕРБ, се дължат на сондажите на агенция МБМД – без тези оценки, средното отклонение е близо до 0. Това ни дава основание за заключението, че през анализирания период агенциите са проявили склонност към чувствително занижаване на прогнозите на ГЕРБ, в сравнение с тези на БСП.

Анализ и оценка на постоянните агенции

На Таблица 2 са показани резултатите на агенциите от тази група за точност. Оценките за политическа пристрастност и данните за проявлението ѝ са посочени в Таблица 4.

Таблица 2. Оценки по критериите за точност на постоянните агенции

Избори	Критерии	Алфа рисърч	Афис	Г а л ъ П нтернешънъл	Е к з а к т а / НЦИОМ	ИМП	Медиана	Сова Харис	ЦАМ
ЕП/2009	1.	0,857	-	0,286	0,571	-	1,000	0,571	0,857
	2.	0,560	-	0,421	0,327	-	0,792	0,211	0,546
	1+2	1,417	-	0,706	0,898	-	1,792	0,783	1,403
НС/2009	1.	1,000	0,000	0,333	-0,292	-	-0,778	-0,389	0,194
	2.	0,658	0,185	0,337	0,311	-	0,172	0,358	0,605
	1+2	1,658	0,185	0,670	0,020	-	-0,606	-0,031	0,799
НС/2013	1.	1,000	-0,306	0,893	-0,143	-0,102	0,357	0,786	0,857
	2.	0,041	0,495	0,362	0,171	0,401	1,000	0,358	0,555
	1+2	1,041	0,188	1,255	0,028	0,299	1,357	1,144	1,412
ЕП/2014	1.	0,615	0,051	0,462	0,564	-0,154	0,462	0,615	1,000
	2.	1,000	0,576	0,517	0,849	0,379	0,565	0,319	0,647
	1+2	1,615	0,628	0,979	1,413	0,226	1,026	0,934	1,647
НС/2014	1.	0,804	0,893	0,688	0,000	1,000	0,893	0,188	0,938
	2.	0,608	0,763	0,736	0,959	0,548	0,874	0,240	1,000
	1+2	1,412	1,656	1,424	0,959	1,548	1,767	0,428	1,938
НС/2017	1.	0,000	-0,500	0,000	0,000	-0,750	-1,000	-1,000	0,500
	2.	0,979	0,637	0,345	0,829	0,295	0,224	0,363	0,955
	1+2	0,979	0,137	0,345	0,829	-0,455	-0,776	-0,637	1,455
Средно за 2009- 2017	1.	0,712	0,027	0,443	0,116	-0,001	0,155	0,128	0,724
	2.	0,641	0,531	0,453	0,574	0,405	0,605	0,308	0,718
	1+2	1,354	0,550	0,897	0,691	0,405	0,760	0,437	1,442

В периода 2009-2017 ЦАМ оповестява наблюдения, които са най-близки до изборните резултати, по двата критерия заедно (2К е 1.442) – за точност на сондажите и за средна точност на неочевидни прогнози „успех-неуспех“, за 4 избора. Агенцията е най-точна за НС/2017, ЕП/2014, НС/2014 и НС/2013; най-неточни са оценките ѝ за изборите за НС/2009 (2К 0.799). По третия критерий ЦАМ следва да бъде оценена като – „безпристрастна“. Обявяваните от ЦАМ оценки за формациите не съответстват на професионалните изисквания за коректност: агенцията няма сайт и не публикува архиви; прави прогнози единствено преди избори; често не предоставя необходимите данни относно методиката за определяне на извадката и не дава необходимите описания на проведеното допитване.

„Алфа рисърч“ е със сумарна оценка 2К за средна точност, за периода 2009 до 2017,

от 1.354 пункта. Със сондажите си за НС/2009 (2К 1.658) – тя е най-точна агенция. Най-голямо отклонение на сондажите, от резултатите на изборите, тя регистрира за НС/2017 (2К - 0.979), което се дължи на критерия - неочевидни прогнози „успех-неуспех“ (0.000). Останалите ѝ оценки – за ЕП/2014, НС/2014, НС/2013 и ЕП/2009, са значително над средните, за всички агенции. По третия критерий – „Алфа рисърч“ следва да бъде оценена като „безпристрастна“ – всичките ѝ разлики, са под средните отрицателни и средните положителни отклонения. Резултатите на „Алфа рисърч“ съответстват на изискванията за професионална коректност.

„Галъп интернешънъл“ е със сумарна оценка за точност по двата критерия, за периода 2009 – 2017, от 0.897 пункта, което е 66.2% от точността на „Алфа рисърч“. Без да е най-точна агенция, в който и да е от изследваните изборни моменти, „Галъп“ дава най-верни сондажи за НС/2014 (1.424), а в най-голяма степен се е отклонила от реалните резултати – за НС/2017 (0.345). „Галъп“ е „ляво пристрастна“ агенция, което личи от анализа на разликите ѝ от средните – в 5 от 6 изборни момента те са в полза на БСП (в коалиция). Резултатите на агенцията съответстват на изискванията за професионална коректност.

„Медиана“ е със сумарна оценка за точност по двата критерия, за периода 2009 – 2017, от 0.760 пункта – 56.1% от точността на „Алфа рисърч“. „Медиана“ е най-точна агенция в прогнозирането на резултатите за ЕП/2009 (1.792). Най-неверни данни тя регистрира в сондажите си за НС/2017 (-0.776) и НС/2009 (-0.605), в следствие на изключително ниска оценка по критерия „успех-неуспех“, съответно: -1.000 и -0.778. „Медиана“ е „ляво пристрастна“ агенция. Анализът на разликите ѝ от средните отклонения показва, че в 6 от 6 изборни момента – те са в полза на БСП (в коалиция). Резултатите на агенцията съответстват на изискванията за професионална коректност, въпреки че за разлика от „Алфа рисърч“ и „Галъп“, тя рядко представя сондажи извън предизборна ситуация.

„Екзакта“/НЦИОМ е със сумарна оценка за точност по двата критерия, за периода 2009 – 2017, от 0.691 пункта – 51.0% от точността на „Алфа рисърч“. Тя се доближава до изборните резултати в сондажите си за ЕП/2014 (1.413), а най-много се отдалечава с оценките си за НС/2013 (0.028). Разликите на агенцията от средните отклонения показват, че в 4 от 6 изборни момента, тя е „безпристрастна“ и по 1 път е проявила „лява“ и „дясна“ пристрастност, което е напълно допустимо за обща безпристрастност. Резултатите ѝ следва да бъдат определени като отговарящи на изискванията за професионална коректност.

„Афис“ е със сумарна оценка за точност по двата критерия, за периода 2009 – 2017, от 0.545 – 40.2% от точността на „Алфа рисърч“. Тя е най-близо до изборните резултати в проучванията си за НС/2014 (1.656) и най-далеч от тях – за НС/2017 (0.137). Агенцията е „ляво пристрастна“ – в 4 от 5 изборни момента, сондажите ѝ са в полза на БСП (в коалиция). В 3 от 5 случая е надценила БСП и едновременно с това е подценила ГЕРБ. „Афис“ не отговаря частично на изискванията за професионална коректност – поддържа свой сайт, но на него отсъства архив на проведените сондажи; оповестява своите данни предимно през медийните канали.

„Сова Харис“ е със сумарна оценка по двата критерия от 0,437 пункта – 32.3% от точността на „Алфа рисърч“. Най-верни сондажи тя е представила за НС/2013 (1,444), а най-неверни – за НС/2009 (-0,031). Агенцията е „ляво пристрастна“ – в 5 от 6 случая, оценките ѝ са в полза на БСП (в коалиция). Сред агенциите в групата, „Сова Харис“ (заедно с ЦАМ) отговаря в най-малка степен на професионалните изисквания.

На сайта на агенцията присъства единствено контактна форма, без никакви детайли относно упражняваната от нея дейност.

Институтът за модерна политика (ИМП) е със сумарна оценка за периода от 0,405 пункта – 29.9% от тази на „Алфа рисърч“. Представянето на агенцията е неубедително, като единственият случай, в който тя се доближава до изборните резултати, е в прогнозата ѝ за НС/2014 (1,548). ИМП може да се определи като „ляво пристрастна“ – в 2 изборни момента е завишавала оценките на БСП (в коалиция) и в два – е била безпристрастна. Резултатите ѝ отговарят на изискванията за професионална коректност.

Анализ и оценка на непостоянните агенции

На Таблица 3 са показани резултатите за точност на агенциите от тази група.

Таблица 3. Оценки по критериите за точност на непостоянните агенции

Избори	Критерии	Барометър инфо	Маркет линкс	Тренд	Естат	МБМД	Скала	ЦДП
ЕП/2009	1.	0,571	0,408	-	-	0,000	0,571	-
	2.	1,000	0,207	-	-	0,254	0,854	-
	1+2	1,571	0,615	-	-	0,254	1,426	-
НС/2009	1.	-0,778	0,000	-	-	0,167	-0,389	-
	2.	0,162	1,000	-	-	0,642	0,199	-
	1+2	-0,616	1,000	-	-	0,809	-0,190	-
НС/2013	1.	-	-	-	-	1,000	-0,643	-
	2.	-	-	-	-	0,097	0,210	-
	1+2	-	-	-	-	1,0977	-0,433	-
ЕП/2014	1.	-	-	-	-	-	-	-
	2.	-	-	-	-	-	-	-
	1+2	-	-	-	-	-	-	-
НС/2014	1.	-	-	-	-	-	-	0,313
	2.	-	-	-	-	-	-	0,414
	1+2	-	-	-	-	-	-	0,727
НС/2017	1.	0,250	0,250	0,100	1,000	-	-	-
	2.	0,113	0,673	1,000	0,282	-	-	-
	1+2	0,363	0,923	1,100	1,282	-	-	-
Средно за 2009-2017	1.	0,014	0,219	0,100	1,000	0,389	-0,153	0,313
	2.	0,425	0,627	1,000	0,282	0,331	0,421	0,414
	1+2	0,439	0,846	1,100	1,282	0,720	0,268	0,727

„Барометър Инфо“ поднови дейността си преди изборите за НС/2017 и отново оповести анкетни сондажи, след прекъсване през 2013 и 2014. Средната точност за периода е: 0.439 (2К) – 32.4% от тази на „Алфа рисърч“. Най-добро приближение до изборните резултати агенцията има за ЕП/2009 (1,571). Тя няма собствен сайт, не поддържа архив и оповестява данните си предимно чрез медиите.

„Маркет линкс“ също поднови дейността си преди изборите за НС/2017, след прекъсване през 2013 и 2014. Средната точност на сондажите ѝ за периода (2К) е: 0.846 – 62.5% от тази на „Алфа рисърч“. „Маркет линкс“ е най-близко до изборните резултати на изборите

за НС/2009 (1,000). Няма данни, че е проявила политическа пристрастност, макар за нея, както и за „Барометър инфо“, трите изборни момента не са достатъчни за надеждно определяне по този критерий. „Маркет линкс“ отговаря на всички професионални стандарти.

Сред непостоянните агенции изпъкват „Естат“ и „Тренд“, които за първи път публикуваха данни за последните парламентарни избори през март. „Тренд“ е най-точната, сред всички, по критерия – „точност на усреднените прогнози“ (1,000) и е със средна точност (2К) от 1.100 – 81.2% от точността на „Алфа рисърч“. Тя отговаря на изискванията за коректност на представяната информация.

За изборите НС/2017 „Естат“ е най-точна по критерия – неочевидни прогнози „успех-неуспех“ (1,000). Има средна точност (2К) от 1.282 – 94.7% от тази на „Алфа рисърч“. „Естат“ – не поддържа архив на сайта си за направените от нея политически сондажи. Липсва достатъчно информация, за да се определи нейната професионална коректност.

МБМД и „Скала“ не са представяли изследвания след 2013. За периода до изборите за НС/2013, МБМД е със средна точност (2К) от 0.720 – 53.2% от тази на „Алфа рисърч“. Агенцията предизвика голям скандал с последните си прогнозни сондажи, когато отбеляза най-голямото, отчетено завишение за партия ГЕРБ от резултатите (сред всички прогнози, за всички формации). До преустановяване на дейността си, „Скала“ е отчела средна точност (2К) от 0.268 – 19.8% от тази на „Алфа рисърч“, което е най-ниската стойност сред всички, 15 агенции.

ЦДП има едно-единствено изследване за изборите за НС/2014, което е недостатъчно да бъдат направени заключения.

Обща оценка на постоянните агенции за периода 2009 – 2017

Анкетните сондажи на агенциите следва да са: 1) точни – с малки отклонения от изборните резултати; 2) преобладаващо политически безпристрастни и 3) да отговарят на изискванията за професионална коректност. Можем да отидем към обща оценка за постоянните агенции по всички направления, по следния начин:

- 1) Нормираме средната точност на агенциите, с тази на най-точната агенция, която вследствие на това получава оценка 1, а останалите – по-малко от 1;
- 2) Оценяваме безпристрастността и професионалната коректност с 1, а пристрастността и съответно отсъствието на професионална коректност с 0;
- 3) Сумираме тези три оценки и по получената сума определяме за прегледност ранговете на агенциите.

Правим уговорката, че са възможни и други начини за достигане до обща оценка, но при отчетените съотношения между агенциите, крайният резултат ще бъде близък до получения тук. Нашият резултат е показан на Таблица 4. Не е възможно по посочения начин да се оценят непостоянните агенции, поради това, че за тях няма възможност да се направи оценка за политическа пристрастност.

Таблица 4. Рангове на постоянните агенции

Агенции\Критерии за достоверност	Спрямо най-точната общо за 2009-2017	Пристрастност лява/"без"/"дясна"	Преобладаваща (без) пристрастност	Професионална коректност	Обща оценка	В процент от най-достоверната оценка	Ранг на агенциите
Алфа рисърч	0,939	0/6/0	без - 1	налице - 1	2,939	100,0	I
Екзакта/НЦИОМ	0,479	1/4/1	без - 1	налице - 1	2,479	84,3	II
ЦАМ	1,000	2/3/1	без - 1	отсъства - 0	2,000	68,1	III
Галъп интерн.	0,622	5/1/0	лява - 0	налице - 1	1,622	55,2	IV
Медиана	0,527	6/0/0	лява - 0	налице - 1	1,527	52,0	V
ИМП	0,280	2/2/0	лява - 0	налице - 1	1,280	43,6	VI
Афис	0,381	4/0/1	лява - 0	частична - 0,5	0,881	30,0	VII
Сова Харис	0,303	5/1/0	лява - 0	отсъства - 0	0,303	10,3	VIII

Най-достоверни досега са били анкетните сондажи на „Алфа рисърч“, следвана от „Екзакта“/НЦИОМ (84.3%), а най-недостоверни – тези на „Сова Харис“ и „Афис“, съответно 10.3% и 30.0% от най-високата достигната достоверност.

Заклучения и препоръки

От постоянните социологически агенции 3 са политически безпристрастни – „Алфа рисърч“, „Екзакта“/НЦИОМ и ЦАМ и 5 са с лява пристрастност – „Галъп интернешънъл“, „Медиана“, ИМП, „Афис“ и „Сова Харис“. Отсъства агенция с дясна пристрастност, което е показателно за общата политическа ориентация. Съобразно посочените тук изисквания, две от безпристрастните агенции са професионално коректни и една – не е. Сред три от петте ляво пристрастни агенции, коректността отсъства или е частична.

Социологическите агенции се различават значително по точността на своите сондажи. Без да конструираме теоретичен ориентир за точността им, само като вземем за такъв постигнатото от най-точната агенция, се виждат значителните разлики между тях: ИМП, „Сова Харис“ и „Афис“ са под 2/5 и дори под 1/3, от най-точната агенция, макар да са поставени при едни и същи условия и при това – са политически пристрастни.

Следва да се имат предвид последиците за точността от политическата пристрастност на социологическите агенции. Системно проявяваната пристрастност изкривява трайно в една посока – надценява или подценява изборните резултати. Такава пристрастност в полза на БСП (в коалиции), е проявена от „Галъп интернешънъл“, „Медиана“, „Афис“ и „Сова Харис“ в 86.9% от техните наблюдения. Това следва да се приеме като рецидивиращ опит за манипулация на избирателите. Друго силно

основание за съмнения е отсъствието на професионална коректност при половината от постоянните агенции. Сумирани, двата феномена, рушат доверието на обществото в социологическите наблюдения и в социологията като наука.

Синтезираната тук обща оценка и ранговете следва да бъдат ориентир. Те са валидни само в минало време – не са гаранция за бъдеща надеждност на анкетните сондажи на агенциите; не отричат бъдещата точност, политическа (без)пристрастност и коректност.

Препоръката към Българската социологическа асоциация е да въведе и контролира спазването на професионални стандарти за коректност и да се разграничава навреме от тези, които не ги спазват; да отказва публично социологическата принадлежност на професионално некоректните.

Всички потребители, особено активните участници в обществения и политическия дебат – политици и медии, следва сами да отчитат надеждността на агенциите, на база точността на техните анкетни сондажи, на точността на силно въздействащите им прогнози „успех-неуспех“, да се съобразяват с тяхната политическа пристрастност и професионална коректност. Вследствие на тази информация следва да формират крайната си преценка за това, за колко надеждни ще приемат сондажите на съответната социологическа агенция в бъдеще.

Потребителите са затруднени да отчитат сами достоверността на анкетните сондажи, защото отсъстват социологически агенции, които да балансират данните на четирите ляво пристрастни агенции – сред осемте постоянни агенции няма нито една дясно пристрастна. Затова потребителите могат да си служат със коригираните и усреднени прогнози, които ЦАУР редовно публикува от 2014.¹⁴ Такива прогнозни индекси се публикуват и в други страни, например Peilingwijzer на проф. Tom Louwerse от университета в Лайден в Холандия¹⁵.

БЕЛЕЖКИ

- ¹ „Точността“ на сондажите определяме в зависимост от тяхното съвпадение с реално получените резултати на изборите.
- ² „Политическата (без)пристрастност“ определяме в зависимост от това дали анкетните сондажи надценяват или подценяват изборните резултати на ГЕРБ и БСП (в коалиции), съобразно посочената в текста методика.
- ³ „Професионалната коректност“ определяме като сбора от необходими атрибути за сондажите на социологическите агенции.
- ⁴ <http://riskmanagementlab.com/%d0%bc%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4%d0%be%d0%bb%d0%be%d0%b3%d0%b8%d1%8f-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d1%86%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d0%b8%d0%b7%d0%b1%d0%be%d1%80%d0%bd%d0%b8/>
- ⁵ „Достоверността“ тук определяме като сбор от оценките за точност, (без)пристрастност и коректност на социологическите агенции.
- ⁶ (Nadeau, Cloutier and Guay 1993, Mutz 1992)
- ⁷ Според някои изследвания при пропорционалните изборителни системи той е около 5% от гласуващите (Alvares and Nagler 2000, Blais et al., 2001).
- ⁸ Практиката, която се следва в развитите демокрации, е две или три медии заедно да финансират социологическо проучване, което в последствие се огласява от името на тези медии и съответната агенция. По този начин медиите застават с името си като гарант за достоверността на информацията.
- ⁹ „Надеждност“ на сондажите/агенциите се определя от степента на доверие, която изборителите, политиците и медиите влагат в тях.
- ¹⁰ Практиката на запад много често е една, а понякога две-три медии заедно да финансират един сондаж и той се обявява винаги като „проучване на CNN & USA Today и агенция xxx“, „Figaro & France 2 и агенция ууу“. Т.е. на първо място е медията и после агенцията. Това е отговорния модел - медиите избират с коя агенция да работят, който се прилага във всички развити демокрации.
- ¹¹ <http://riskmanagementlab.com/%d0%bc%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4%d0%be%d0%bb%d0%be%d0%b3%d0%b8%d1%8f-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d1%86%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d0%b8%d0%b7%d0%b1%d0%be%d1%80%d0%bd%d0%b8/>
- ¹² Част от агенциите следват практиката да обявяват прогнозите, в последните 10 дни преди датата на изборите, в интервал – „от-до процента“. В този случай е използвана средната стойност на интервала.
- ¹³ **ПРИЛОЖЕНИЕ 1. Наблюдения на агенциите в изборните моменти**

Агенция/ момент	2009 ЕП			2009 НС			2013 НС			2014 ЕП			2014 НС			2017 НС		
	k1	k2	k3	k1	k2	k3	k1	k2	k3	k1	k2	k3	k1	k2	k3	k1	k2	k3
Алр	X		X	X	X	X	X			X	X	X	X	X		X	X	X
Галъп	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Мед	X			X			X	X		X	X	X	X	X		X		
СвХ	X			X	X		X	X		X	X	X	X	X			X	
ЦАМ	X			X	X		X			X		X	X			X	X	
НЦИОМ/ Екзакта Афис	X			X		X	X	X		X	X	X	X		X	X		X
ИМП								X	X	X	X	X	X	X	X	X		
ЦДП													X					
Бари	X			X												X		
МаркЛ	X	X	X	X		X										X		X
Тренд																X	X	X
Естат																X		X
МБМД	X	X		X	X	X	X	X										
Скала	X			X			X	X										

¹⁴ <http://riskmanagementlab.com/product-category/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BD%D1%82>

[%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8/](#) Такава агрегирани и моделирани данни дава в 2014 и сайта http://www.bgpulse.eu/p/blog-page_8.html

¹⁵ <https://peilingwijzer.tomlouwerse.nl/>

ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ, ОКТОМВРИ 2017

Докладът анализира доверието в основните политически формации и институции, шест месеца след началото на 44-ОНС. Той не изразява политически и идеологически пристрастия.

При изготвянето му, безпристрастно и с респект към фактите, са взети всички мерки за осигуряване на обективна и точна информация, а данните, анализите и мненията са базирани на посочените източници по начина и обхвата, изложен в доклада. Анализът и неговата методология не изразяват политически пристрастия; не третират предмета положително или отрицателно.

Авторите не носят отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в обзора. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели – докладът не е част от медийния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

Единствената съществена промяна, в съотношението на силите между основните парламентарни формации, е отливът на доверие към партия „Воля“, която загубва възможност за участие в следващо НС. Това предпоставя като най-вероятна перспективата за възпроизводство на сегашния коалиционен формат и в следващо НС, с по-голямо мнозинство за сегашната управляваща коалиция, при липса на друга партия, която да е в състояние да преодолее избирателната бариера.

Народното събрание продължава да бъде с най-високо нетно недоверие, без перспективи за подобрене. Министерски съвет поддържа близки до второто правителство на Борисов равнища на недоверие. Основните ресурси, с които той разполага, са – доминиращото обществено желание за установяване на стабилност и невъзможността на БСП Б да предложи алтернативен управленски модел.

Президентът остава единственият, който регистрира положително нетно доверие. С последователната си защита на тезата на Кремъл за сваляне на санкциите той създава напрежение и очаквания за засилване на анти евроатлантическата реторика. Разколебането на общественото мнение относно евроатлантическия избор на нацията ерозира общото политическо доверие преди председателството на Съвета на ЕС.

Доверието на бизнеса не дава основание за еднопосочна оценка: от една страна вътрешното, макар и с колебания осем месеца е с положителни стойности, от друга външното, оценено с преките чуждестранни инвестиции, намалява с 55%.

Доверието в политическата система: със сигурност ще се стабилизира до края на председателството и с висока вероятност – до местните избори 2019. Трайна стабилизация не може да се прогнозира поради отсъствие на реформи.

Въведение

Половин година след предсрочните избори за 44-то Народно събрание е на лице изостряне на политическата конфронтация. Динамиката в новата ситуация се определя преди всичко от противопоставянето между ГЕРБ и БСП Б, което създава усещането за връщане към двуполусен политически модел, за разлика от предишния мандат, когато доминираше констелация с една водеща партия – ГЕРБ. Това се явява пряко следствие от две обстоятелства: 1) активното опозиционно поведение на левицата и 2) в по-голяма степен – ролята на президента Румен Радев чрез директния му конфликт с управляващите.

В действителност, обаче, в периода след изборите ножицата на доверие между двете основни формации се разтваря постепенно, отново в полза на ГЕРБ.

Единствената съществена промяна в съотношението на силите между основните парламентарни партии се явява отливът на подкрепа към партия „Воля“, която загубва перспективи за участие в следващо НС.

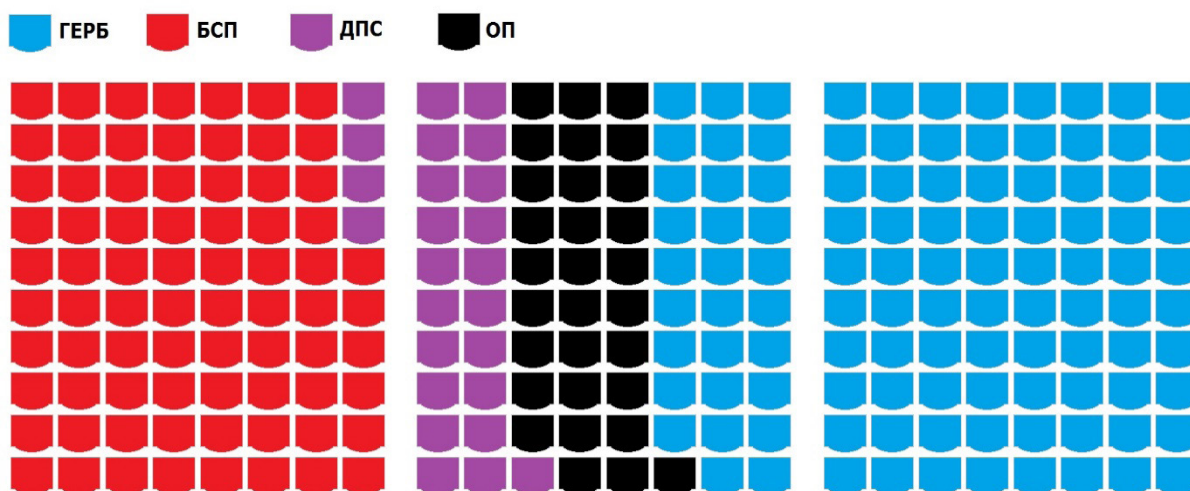
Подготовката за председателството на Съвета на ЕС изпълнява очакваната функция на стабилизиращ фактор за доверието в кабинета. На фона на засилване на външнополитическата активност, то предоставя на управляващата коалиция удобно алиби за изоставяне на дебата относно належащите реформи пред страната. Във вътрешнополитически аспект на преден план излиза темата за борбата с корупцията, която ерозира доверието в ГЕРБ, но и в БСП Б.

1. Прогнози за мнозинството в 44-ОНС

С приложение на Методиката за прогноза на парламентарната констелация, е изведена независима оценка на ЦАУР, за разпределение на мандатите в следващо Народното събрание, „ако изборите се проведат сега“. Тя е реализирана върху публикуваните сондажи на доверието на избирателите през юли-септември 2017¹.

Фиг. 1 Доверие за разпределение на парламентарното представителство.

Издаването на партия „Воля“ от състава на следващо Народно събрание очертава парламентарна констелация от 4 партии, при която:

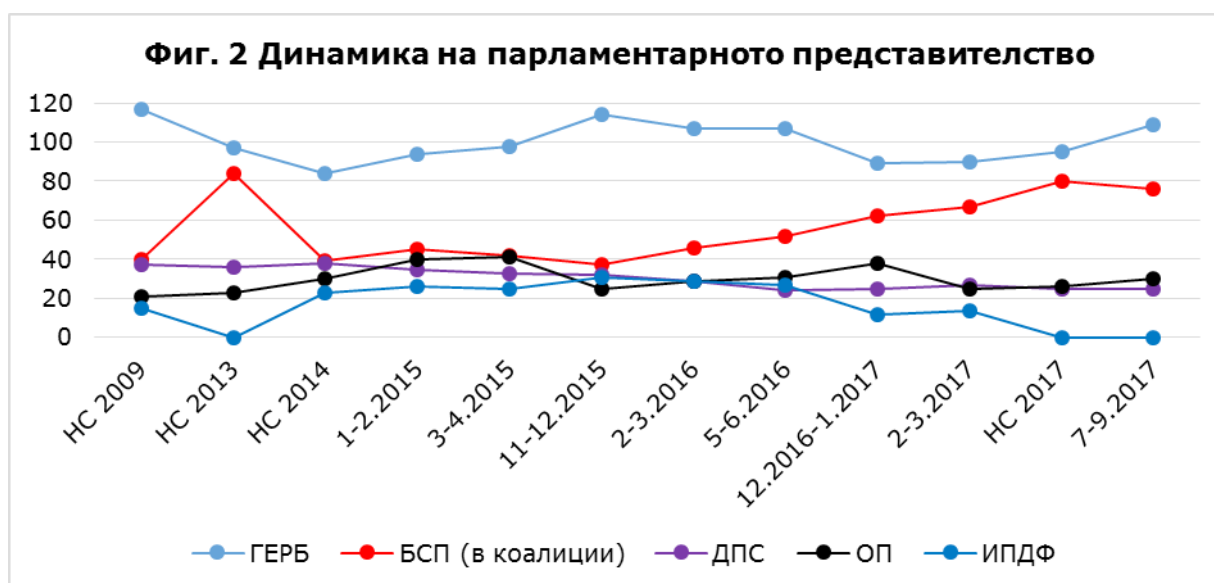
1. Управляващата коалиция в лицето на ГЕРБ и ОП би имала възможността за съставяне на по-стабилно мнозинство (129 мандата), в сравнение със сегашното (121);
1. С парламентарна група от 76 народни представители, БСП Б продължава да бъде изправена пред невъзможност за предлагане на алтернативен, на настоящия управленски модел.

Този състав прави най-вероятно възпроизводството на управляващото партньорство и в следващо Народно събрание.

2. Доверие в партийните формации

На Фиг. 2. е показана динамиката на парламентарното представителство в периода 2009-2017 година. До началото на 2015 са използвани данните от реалното разпределение на мандатите, получени от формациите на изборите за ЕП и НС. След това е представен индексът на ЦАУР, като прогнозна оценка върху публикуваните сондажи на общественото мнение.

*Извънпарламентарни десни формации (ИПДФ) – „Синята коалиция“, Реформаторски блок, „Нова република“, „Да, България“ и РБ (поотделно); ОП – до 2014 – само резултатите на „Атака“, след 2014 – обединени резултати на ПФ+„Атака“, ОП (сега)

Динамиката на доверието към **ГЕРБ** в периода 2009 – 2017 показва:

- 1) Продължава да е политическата формация, с постоянно най-високо доверие в последните 8 години;
- 2) След изборите за 44 ОНС е единствената партия, способна да сформира коалиция за управление на страната.

И в първите месеци, след съставяне на новия кабинет, ГЕРБ запазва мястото си на водеща политическа сила и има вероятност да бъде представена с 14 депутата повече, отколкото в настоящето НС, поради отпадането на „Воля“ и липса на възможност друга политическа формация да премине изборната бариера от 4%. Вследствие на силния натиск от началото на мандата, партията отбелязва известен спад в доверието към себе си (-5,5%)². На втори план, тя е изправена пред вътрешнопартийно напрежение, вследствие на скандалите по места, които ще следва да овладява, с оглед на местните избори през есента на 2019.

Динамиката на доверието към **БСП (в коалиции)**, след 2009, показва:

- 1) Коалициите на БСП не са показали в нито един момент след 2009, че могат да получат най-високо доверие от българските избиратели;
- 2) БСП Б няма потенциал да бъде реална управленска алтернатива, освен при

допускането, че направи коалиция едновременно с ДПС и с ОП. Това допускане изглежда невероятно, защото има потенциал да доведе до разпад и на двете формации.

На този етап БСП Б регистрират осезаем отлив в подкрепата към себе си (-8,39%), в сравнение с резултатите от предсрочните избори. В настоящия парламент тя продължи радикалния подход на противопоставяне с ГЕРБ от края на 43-то НС, търсейки конфронтация във всички сфери. Основен фокус на разгърнатата атака е темата за корупцията. След взаимните обвинения и скандали през летния сезон около „Цанков камък“ и „Суджукгейт“³, левицата постигна известен успех с изнесените разкрития около Делян Добрев и неговата оставка. Следваната стратегия успява на този етап да затвърди и уплътни образа на формацията като реална опозиция. Въпреки това, перспективите за разширяване на подкрепата към нея, остават ограничени, доколкото инерцията от президентския вот намалява, а БСП Б не привлича потенциална периферия със своите политически позиции и послания.

Анализът на доверието към **ОП (НФСБ, ВМРО, Атака)** за последните 8 години показва:

- 1) Устойчиво доверие в тези националистически формации в рамките на около 30 мандата;
- 2) При евентуални предсрочни избори сега формацията на ОП е сигурен коалиционен партньор на ГЕРБ.

Към момента Обединени патриоти успяват да съхранят доверието към себе си и отбелязват минимален спад от 1,62%, спрямо резултатите от 26 март. Този спад се компенсира от изпадането на ПП „Воля“ и позволява на коалицията да увеличи представителството си в бъдещо Народно събрание. Положителна тенденция е налице и в личните рейтинги на двамата от лидерите – Красимир Каракачанов, който се нарежда на второ място след премиера Борисов, с доверие от 29,1% и Валери Симеонов, който също отбелязва ръст от близо 1 %⁴. Предизвикателствата пред формацията са свързани с риска от компрометиране, заради участието във властта (на фона на отшумяващия успех на национал-популистката реторика и послания) и преди всичко – с възникване на напрежение между коалиционните партньори по линията на: 1) все по-твърдата защита на интересите на Кремъл от страна на Красимир Каракачанов и Волен Сидеров⁵; 2) поведението и серията скандали около лидера на НФСБ Валери Симеонов.

Анализът на **ДПС** показва:

- 1) Партията задържа спадналото доверие към себе си след последните избори;
- 2) ДПС продължава да е официално нежелан партньор за управление на страната, въпреки широкото подозрение, че е запазило там значителни позиции. Тази изолацията топи доверието в Движението.

В началото на есенния политически сезон ДПС отбелязва слаба електорална динамика. При избори за НС „сега“ тя би получила същия брой мандати (25). На лице е по-сериозно опозиционно говорене от страна на Движението, в сравнение с предходния парламент, което изглежда цели да поддържа мобилизация, на фона на появилите се сигнали за вътрешнопартийно напрежение⁶.

С прогнозна оценка от 2,8% на този етап „Воля“ загубва шанс за участие в следващото Народно събрание. Негативната тенденция е на лице и в личния рейтинг на лидера на формацията, който отбелязва най-драстичния спад, сред останалите, от 6,8 процентни пункта. Комбинацията от силно популистски профил, липсата на политически опит и съдебните дела, свързани с бизнеса на Веселин Марешки, очертават слизание на партията от политическата сцена, подобно на предишни кратковременни формации.

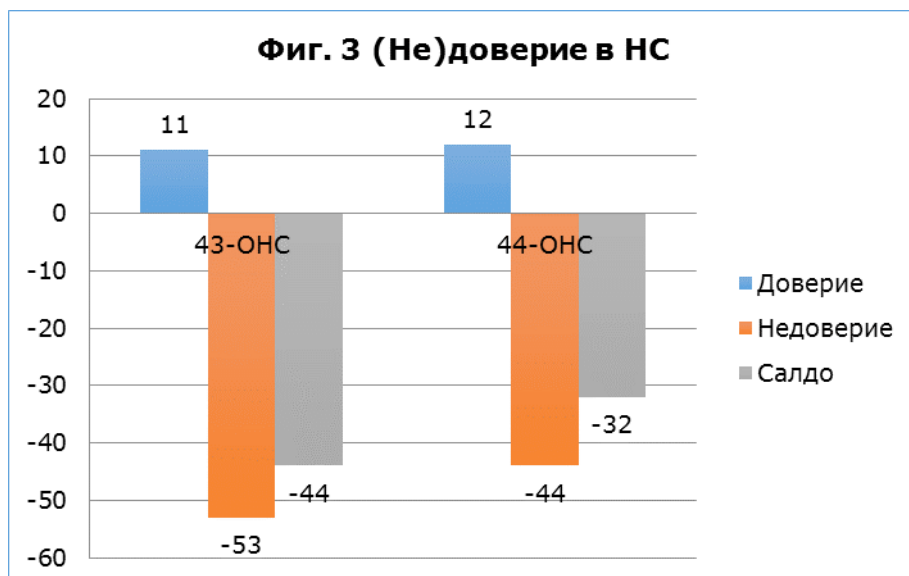
Динамиката на доверието към **извънпарламентарното дясно** пространство показва:

- 1) Ерозия на доверието вследствие на фрагментацията;
- 2) В случай на обединение поне на две от трите формации е възможно влизане в следващия парламент.

В настоящия момент трите формации, в лицето на РБ, „Да, България“ и „Нова република“, се ползва със сумарната подкрепа от 6,5%. Въпреки изборния неуспех, процесите на разделение се задълбочават, като се очертават два основни центъра – партиите от РБ, от една страна и ДСБ с „Да, България“, от друга. Последните демонстрират единодействие в последните месеци и явен опит за дистанциране от останалите⁷. Тази стратегия би могла да се окаже успешна по следните причини: 1) двете формации имат собствена жизнеспособност, което се видя на парламентарните избори; 2) подкрепата, която отразяват анкетните сондажи към РБ, се дължи в голяма степен на инерция и неразбиране относно ситуацията в дясно и тепърва ще се стопява; 3) ДСБ и „Да, България“ нямат противоречия относно отношението си към управляващите, което не може да се каже за партиите от състава на РБ; 4) една от главните пречки пред РБ бяха организационните трудности и невъзможността за отстояване на общи позиции и лидерство. В случай на сформирание на коалиция между ДСБ и „Да, България“ и чрез привличане на други, по-малки партньори, извън СДС и ДБГ, тя би могла да се бори за спечелване на представителство в следващото НС.

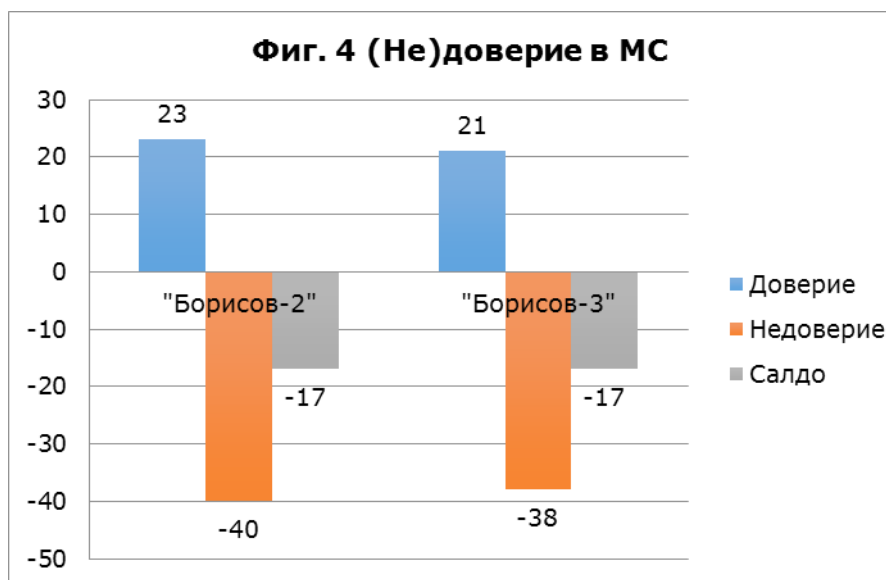
3. Доверие в основните държавни институции

Фигура 3 представя публичните нагласи 6 месеца след началото на дейността на 43-тото и 44-тото ОНС. На лице е пониско нетно недоверие, в сравнение с предходния парламент. От друга страна, крехкият първоначален кредит се стопява с приблизително същия темп⁸. Това за пореден път потвърждава тезата за пълна невъзможност за преодоляване на острия

дефицит на доверие към законодателя, създадена се вследствие на продължителната политическа криза, след предсрочното прекратяване на кабинета „Борисов-1“.

За същия период оценката за дейността на Министерски съвет показва сравнително по-плавен спад, при сходни равнища на доверие към кабинетите – „Борисов-2“ и „Борисов-3“⁹.

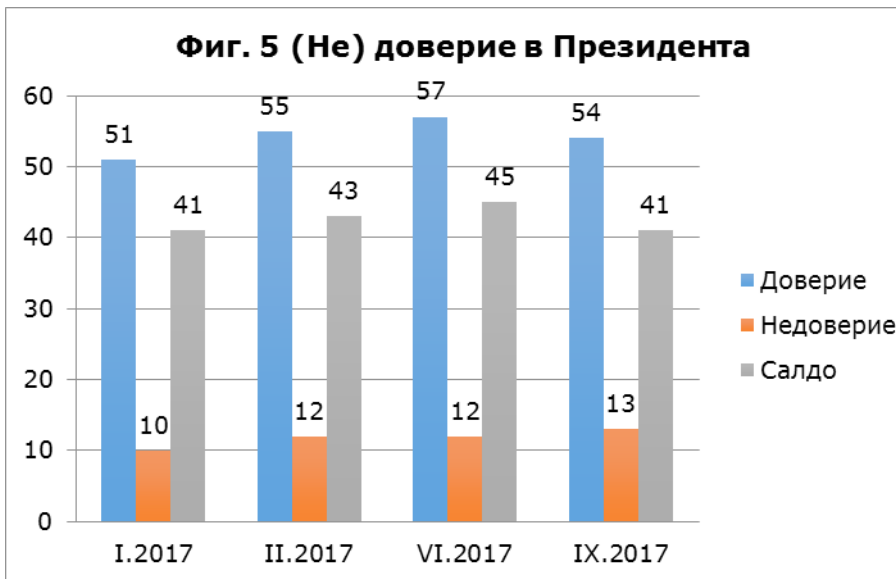

Въпреки недостатъчната подкрепа за правителството, управлението разполага с два съществени ресурса. Единият е доминиращото желание за стабилност – 61% от българските граждани искат кабинетът да изкара пълен мандат, срещу 37,8%, които са на обратното мнение. То е непосредствено свързано и с предстоящото председателство на Съвета на ЕС, което на свой ред изпълнява ролята на стабилизиращ фактор.

Другият ресурс е в невъзможността за формиране на различна, от настоящата управленска конфигурация, доколкото БСП Б, независимо, че укрепва ролята си на опозиция, не е в състояние да предложи алтернативен управленски коалиционен модел.

Потенциалните рискове са преди всичко свързани с евентуални напрежения в самото мнозинство. Важен детайл в тази посока е обстоятелството, че за разлика от предишния мандат, когато действията на правителството получаваха значителна подкрепа от страна на привържениците на коалиционния партньор РБ (25% след първите 6 месеца), зад сегашния формат застават твърдо единствено симпатизантите на ГЕРБ (49%). Сред подкрепящите Обединените патриоти кабинетът разполага с едва 13 % положителни оценки, срещу 41% – негативни¹⁰.

В тази ситуация са налице предпоставки за поддържане на равновесие и установяване на известна предвидимост, но не и за осигуряване на трайна политическа стабилност. Причината за това е пълният отказ от провеждане на належащите пред страната реформи и изместване на дебата към други теми от вътрешнополитическия ред.

След високата обществена подкрепа в началото на мандата, Президентската институция продължава да бъде единствената, която отбелязва положително нетно доверие. Конфликтът с ГЕРБ и персонално с премиера Борисов на този етап не води до отлив на подкрепа, а по-скоро спомага за утвърждаването на Румен Радев като силен властови център. Показателно в това отношение е преобладаващото желание

на българските граждани, председателя на новия орган за борба с корупцията да се назначава от президента (70%), а не от Народното събрание (21%)¹¹.

В същото време, президентът продължава линията на защита на тезата на Кремъл за сваляне на санкциите. Произтичащите от ролята му рискове, нарастват в още по-голяма степен в светлината на председателството на Съвета на ЕС и очакванията за засилване на анти евроатлантическата реторика и опити за разколебаване на общественото мнение относно цивилизационния избор на страната.

4. Други признаци на (не)доверие.

През септември националната статистика отчита леко разколебаване и намаление на доверието от страна на бизнеса с близо два пункта (Виж. Фиг. 6.). Това става след продължилата 8-месечна стабилизация от началото на годината и най-вече – в месеците, след формиране на новото мнозинство¹².

На лице е и оптимизъм в нагласите на

потребителите относно финансовото състояние на домакинствата. През юли, когато са последните измерени данни, показателят бележи ръст от 1,6 пункта, спрямо април, като положителната тенденция се наблюдава, както сред жителите на градове, така и

в селата¹³.

Предварителните данни на БНБ¹⁴ сочат спад от над 55% в размера на чуждестранните инвестиции в 2017, в България на годишна база. Основен фактор за това са намалението на инвестициите в дялов капитал и реинвестирана печалба, които са на минус, съответно с 397.7 и 320.8 млн. Прогнозите са силно негативни, доколкото и двете са индикатор за дългосрочният интерес на чуждестранните компании към България.

Предвид обстоятелството, че това са предварителни данни, които биват многократно ревизирани впоследствие, следващите месеци следва да потвърдят или опровергават тази тенденция.

Изводи:

1. Подготовката на председателството на Съвета на ЕС, на фона на умората от продължителната политическа криза, играят стабилизираща роля по отношение на доверието към управляващата коалиция;
2. Перспективите за изпълнение на цял мандат нарастват и вследствие на обстоятелството, че БСП Б не е в състояние да предложи алтернативен модел на коалиционно управление;
3. На лице е отказ от провеждане на реформаторска политика особено в най-нуждаещия се сектор на прокуратурата и съдебната власт и изместване на дебата към други теми. Това от своя страна очертава невъзможност за постигане на трайна стабилизация в дългосрочен план.

БЕЛЕЖКИ

1

	ГЕРБ	БСП	ЗБ	ОП	ДПС	РБ	ВОЛЯ	ДаБГ	НР	Други	Няма да гласувам
Алфа рисърч 09.2017	25,1	19,3	5,9	4,8	2,2	1,8	1,6	0,8	7,9	30,5	
Алфа рисърч 06.2017	25,7	19,6	6,3	5,2	2,7	3,7	1,5	0,6	5,4	29,3	
Галъп 07.2017	26,7	19,8	7,4	5,8	2,5	2,4			7,5	23,8	
Медиана 07.2017	24	21,5	7,8	6,7	3,5	3,4	1,2		2,4	29,5	
Афис 07.2017	25,7	23,1	5,7	4,9	2,1	3,2			4	31,3	

² Оценката на ЦАУР е изготвена върху проучвания на общественото мнение, преди скандала, свързан с Делян Добрев и Хасковската организация на ГЕРБ.

³ Скандалите получиха широк обществен отзвук. Според проучване на Галъп интернешънъл т.нар. „Суджукгейт“ и „Цанков камък“ са достигнали до огромното мнозинство от избирателите – съответно до 70% и 84%: <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2017/387-Quik-Opinion-Poll-on-Current-Public-and-Politial-Situation>

⁴ Данните са от проучване на Алфа рисърч, преди последните скандали, свързани с Валери Симеонов: http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0917-Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

⁵ Красимир Каракачанов (заедно с Волен Сидеров) се дистанцираха от позицията, изразена в Доклада за националната сигурност, изготвен от МС, че Русия представлява заплаха за националната сигурност на България; впоследствие лидерът на ВМРО открито се появи се на руска конференция за медиите и борбата с тероризма; изрази и подкрепа за предложението за закриване на Комисията по досиетата.

⁶ През лятото се появиха сигнали за разцепление в ДПС по линията Доган-Пеевски. Те бяха отречени с декларация, в защита на Доган по повод ролята му в „Цанков камък“, без споменаване на името на Делян Пеевски: <https://trud.bg/%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F-%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%BF%D1%81-%D0%B0%D1%85%D0%BC%D0%B5%D0%B4-%D0%B4%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D0%BD-%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%B0-%D0%BD/>

⁷ В общата декларация срещу избора на Стоян Мавродиев за шеф на Българската банка за развитие бяха включени: „Да, България“, ДСБ, ДЕОС, „Зелените“ и Български земеделски народен съюз; председателите на ДСБ и „Да, България“ се появиха заедно на протестите срещу съдебната система: http://www.dnevnik.bg/bulgaria/2017/09/21/3046319_pet_izvunparlamentarni_partii_izborut_na_mavrodiev/

⁸ http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0917-Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

⁹ http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0917-Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

¹⁰ http://alpharesearch.bg/userfiles/file/0917-Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

¹¹ <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2017/387-Quik-Opinion-Poll-on-Current-Public-and-Politial-Situation>

¹² <http://www.nsi.bg/bg/content/2088/%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%B3%D0%BD%D0>

[%B5%D1%81-%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B2-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%88%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D1%82%D1%8A%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B8%D1%82%D0%B5](#)

¹³ <http://www.nsi.bg/bg/content/15376/%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%81%D1%8A%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5/%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D1%8E%D0%BB%D0%B8-2017-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8-%D0%BD%D0%B0>

¹⁴ <http://www.bnb.bg/Statistics/StExternalSector/StDirectInvestments/StDIBulgaria/index.htm>

ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ, ЯНУАРИ 2018

Докладът анализира доверието в основните политически формации/институции девет месеца след конституирането на 44 ОНС и в началото на българското председателство на Съвета на ЕС. Той не изразява политически и идеологически пристрастия.

При изготвянето му, безпристрастно и с респект към фактите, са взети всички мерки за осигуряване на обективна и точна информация, а данните, анализите и мненията са базирани на посочените източници по начина и обхвата, изложен в доклада. Анализът и неговата методология не изразяват политически пристрастия; не третират предмета положително или отрицателно.

Авторите не носят отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в обзора. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели – докладът не е част от медийния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

Картината на обществените нагласи към основните институции и политически формации остава без съществени промени, под действието на два основни, стабилизиращи фактора: 1) поемането на ротационното председателство на Съвета на ЕС и 2) нарастването на икономическия оптимизъм. Като най-вероятен за следващо НС продължава да изглежда сценария за парламентарна констелация от 4 партии и повторение на настоящия управленски формат, при по-стабилно представителство.

Народното събрание остава институцията, която акумулира най-високо неодобрение, вследствие и на силно конфронтационния дебат от последните месеци. Министерски съвет демонстрира по-стабилни позиции, като основна заслуга за това има обстоятелството, че на равнището на публичните нагласи, той няма алтернатива. Равносметката за първата година от мандата на президента Р. Радев показва изцяло съхранено и дори нараснало доверие, което утвърждава мястото му на отделен, авторитетен, властови център. Във външнополитически план той продължава да генерира рискове пред страната с позицията си на застъпник на руските интереси.

Декларираните нагласи за настъпващо икономическо оживление, отчетени от социологическите проучвания, не намират израз в данните на националната статистика относно доверието на бизнеса и на потребителите, които отбелязват слабо понижение.

Положителен сигнал представляват предварителните данни на БНБ относно размера на преките чуждестранни инвестиции, които ревизират предишните прогнози за голям спад в техния размер през миналата година.

Направени са изводи от прогнозите за индексите на доверието в политическите формации и от оценките на доверието в основните държавни институции.

Въведение

В началото на годината картината на обществените нагласи към основните институции и политически формации остава без съществени промени, под действието на два основни, стабилизиращи фактора: 1) поемането на ротационното председателство на Съвета на ЕС и 2) нарастването на икономическия оптимизъм¹.

Усещането за известна динамика продължава да се създава в резултат на задълбочаващата се конфронтация между БСП коалиция за България (БСП Б) и ГЕРБ. Ролята на радикална опозиция, на този етап, отчасти постига определени вътрешнопартийни цели в левицата, без да е в състояние да оспори лидерското място на ГЕРБ, както и да предложи алтернативен модел за управление на страната. Последното изпъкна особено ясно в светлината на внесения вот на недоверие срещу кабинета „Борисов-3”².

Агресивната пропагандна война от страна на Руската Федерация в последните

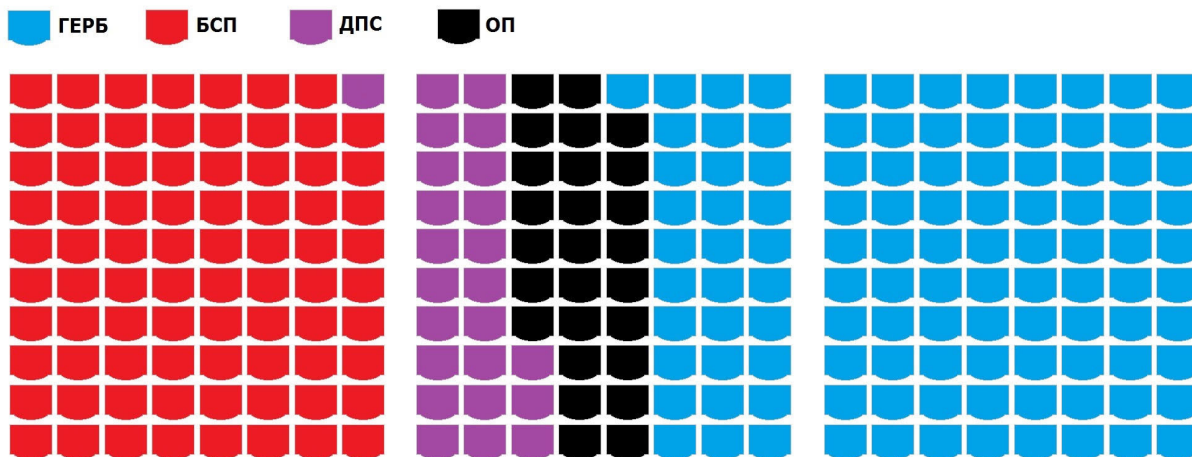
години не е успяла да повлияе съществено върху отношението към ЕС и членството на България в него. Данните показват, че 10 години след приемането на страната, равносметката е силно положителна – 51% от българските граждани смятат, че държавата е спечелила от членството, при едва 26%, които застъпват обратното мнение. За целия период нетното одобрение за членството се запазва в границите на около 35 пункта, като единствено през 2014 (непосредствено след анексията на Крим) отбелязва стойности под 30 пункта (29)³.

1. Прогнози за мнозинството в 44-ОНС

След приложение на Методиката за прогноза на парламентарната констелация, е изведена независима прогнозна оценка на ЦАУР, представена като разпределение на мандатите в следващо Народното събрание. Тя е представена на Фиг. 1 и е реализирана върху публикуваните сондажи на доверието на избирателите през ноември 2017 – януари 2018⁴:

Фиг. 1 Местата в парламента според индексите на доверие „при избори сега“

Източник прогноза на ЦАУР

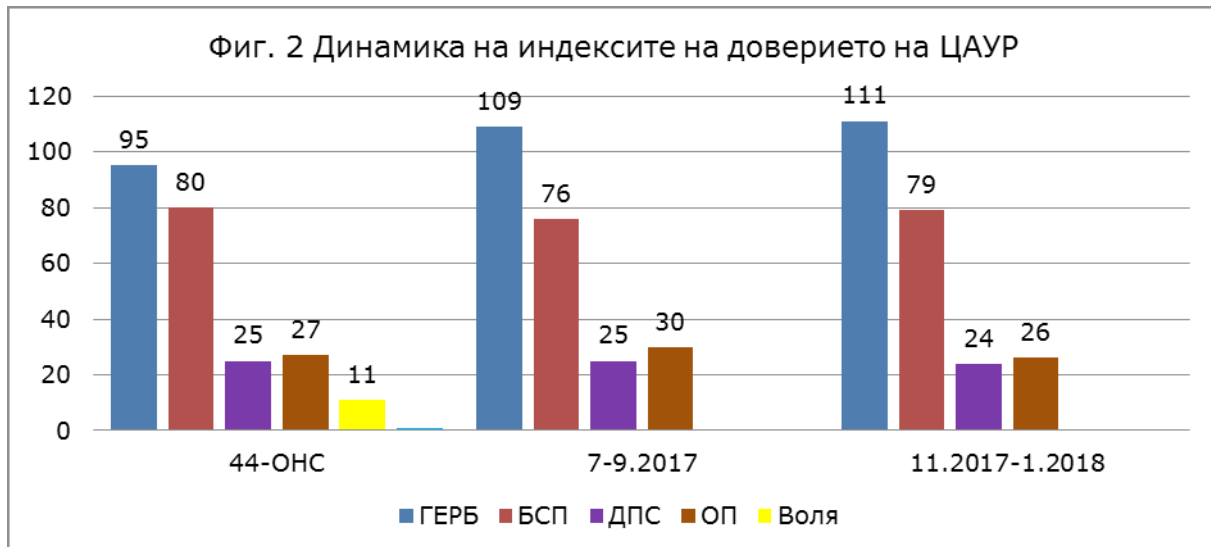
Като най-вероятен за следващо НС, „ако избори се проведат сега“, продължава да изглежда сценария за парламентарна констелация от 4 партии (без „Воля“), при която:

1. би се запазил настоящия управленски съюз, при много по-стабилно от досегашното парламентарно мнозинство (137 мандата).
2. BSP Б не би имала реална възможност за съставяне на кабинет (хипотетична коалиция с ОП – 105 мандата, с ДПС – 103 мандата) и нереалистична коалиция във формат „BSP Б + ДПС + ОП“.

2. Доверие в партийните формации

На Фиг. 2. е показано разпределението на мандатите, по формации, при хипотезата, че „сега“ се е проведат избори за ново Народно събрание.

Източник прогнози на ЦАУР

По-долу са показани данните, които позволяват и сравнението между последните две прогнози на ЦАУР на индексите на доверието в политическите формации.

Таблица 1. Сравнение между прогнозите за доверието от 07-09 и 11-12.2017

Прогноза на ЦАУР от юли-септември								
Формации/показатели	ГЕРБ	БСП Б	ДПС	ОП	РБ	ВОЛЯ	ДаБГ	Нова Р
Индекс на доверие	27,45	20,20	6,36	7,23	2,98	2,27	2,00	1,11
Брой мандати	108	79	25	28	0	0	0	0
Прогноза на ЦАУР от ноември-декември								
Индекс на доверие	26,33	18,69	5,80	6,19	2,23	1,29	1,78	0,99
Брой мандати	111	79	24	26	0	0	0	0
Спад в процентни пункта	-1,13	-1,51	-0,56	-1,04	-0,75	-0,98	-0,22	-0,12
Относителен спад	-4,1	-7,5	-8,8	-14,4	-25,2	-43,1	-11,1	-10,8

ГЕРБ увеличава своето представителство на 111 мандата, поради запазване на относителните си електорални позиции и прогнозата за 4-партийна конфигурация на парламент (без ПП „Воля“). На фона на големия натиск и атаките от страна на БСП Б, партията отбелязва известен отлив в подкрепата към себе си (-1.13 процентни пункта), в сравнение с периода юли-септември. Личният рейтинг на премиера Борисов също остава незасегнат от изострянето на политическата конфронтация, което се дължи най-вероятно на външнополитическата му активност, активната роля при старта на българското председателство на Съвета на ЕС и своеобразното му дистанциране от

вътрешнополитическия дебат.

Обединени патриоти към момента също понасят известни електорални щети, вследствие на участието си във властта (спад от -1,04 пр. п., в сравнение с юли-септември, което обаче съответства на 4 депутатски места по-малко). Освен това атаката на ДПС е насочена срещу тяхната антиевропейска позиция. Въпреки дисонанса в подкрепата за тримата лидери⁵ и обстоятелството, че отношението към кабинета сред симпатизантите на формацията не е напълно еднозначно⁶, коалицията запазва 26 мандата, при „избори за НС сега“. Най-големият риск пред нея е свързан не толкова със загубата на антисистемен имидж, колкото с евентуално вътрешно разцепление⁷.

БСП Б следва политически курс на ожесточена опозиция. Към момента този курс изглежда успешен. Постига следните краткосрочни цели: 1) поддържа сравнително висока електорална мобилизация (спадът за последните месеци е -1.51 пр. п.); 2) позволи на новото ръководство да се утвърди и да надделее във вътрешнопартиен план; 3) на практика елиминира преките конкуренти на формацията в ляво – „Движение 21“ и АБВ. Дългосрочната перспектива на тази стратегия, обаче, е силно ограничена. Радикалната национал-социалистическа реторика отдалечава много БСП Б от образа на модерна европейска левица и от възможността за привличане на нови групи гласоподаватели, недоволни от управлението на ГЕРБ. Нещо повече – в тази конкретна ниша партията има твърде силен конкурент в лицето на ОП, което пролича на отминалите президентски и парламентарни избори. Поддържането на крайно противопоставяне с ГЕРБ може да бъде ефикасно преди предизвикване на политическа криза, като последен най-силен натиск. Такъв политически курс неминуемо започва да се изхабява и да губи своя ефект, защото ситуация е напълно различна. БСП Б не е в състояние нито да предизвика предсрочни избори, нито разполага с достатъчно доверие на избирателите и в парламента, за да предложи алтернатива на сегашните управляващи.

ДПС, в сравнение с юли-септември, инкасира спад от -0.56 пр. п. в рамките на подкрепата си от твърдия си електорат. Известното стабилизиране на формацията, след сериозната загуба на подкрепа в последните две години, се явява резултат на две основни обстоятелства: 1) присъствието на националисти във властта е източник на напрежение, който консолидира нейните привърженици; 2) края на коалицията ДОСТ-НПСД⁸, който може да бъде тълкуван отчасти и като преустановяване на опитите за създаване на директен съперник за етническият вот.

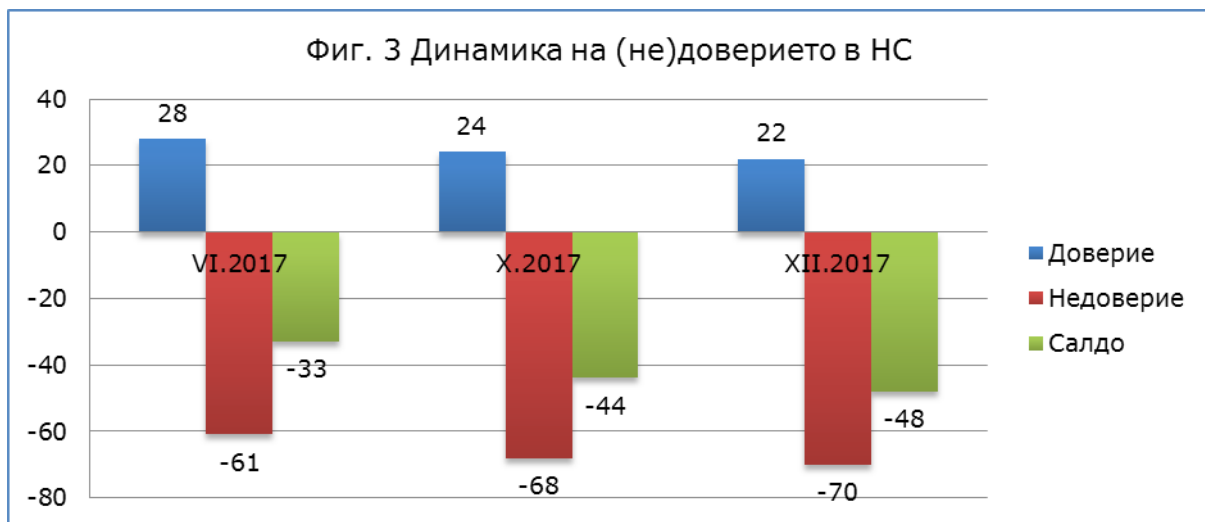
„Воля“ на практика няма перспективи за самостоятелно участие в следващо НС. Партията остава твърдо под прага на избирателната бариера (с подкрепа от 1,9%). В началото на 2018 не се виждат възможности пред нея да преодолее електоралния срив.

Процесите на постепенно сближаване в извънпарламентарната десница дадоха началото на платформата „Български манифест за Европа“ в края на декември, зад която застанаха четири партии – ДСБ и обединението Нова република, „Да, България“, „Зелените“ и ДЕОС. Към тях се очаква да се присъедини и БЗНС, на Николай Ненчев, напускайки РБ. Към момента е рано да бъдат правени прогнози за електоралния потенциал на обединението, доколкото то не е достигнало до широк кръг избиратели и липсват социологически проучвания, които да го измерят. Инициативата е стъпка на разграничаване от РБ, който на практика вече не съществува като коалиционен формат.

Както се вижда от Таблица 1 наблюдаваната от социологическите агенции извънпарламентарна опозиция също губи доверие. Относителният спад на доверието в партиите извън парламента е сравним с този на част от парламентарните формации.

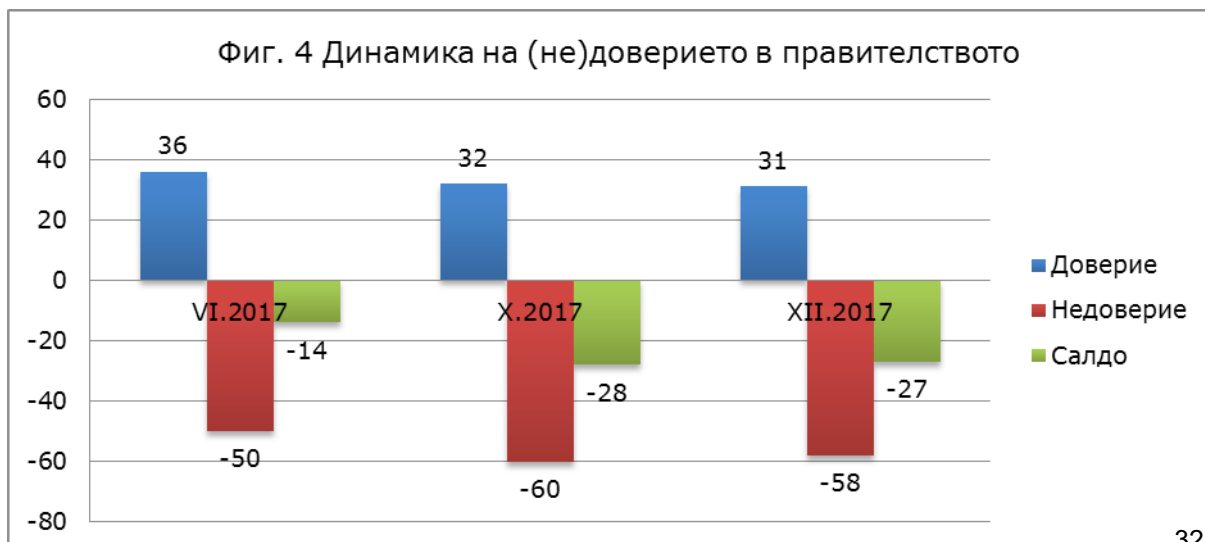

3. Доверие в основните държавни институции

Прогноза Галъп интернешънъл България

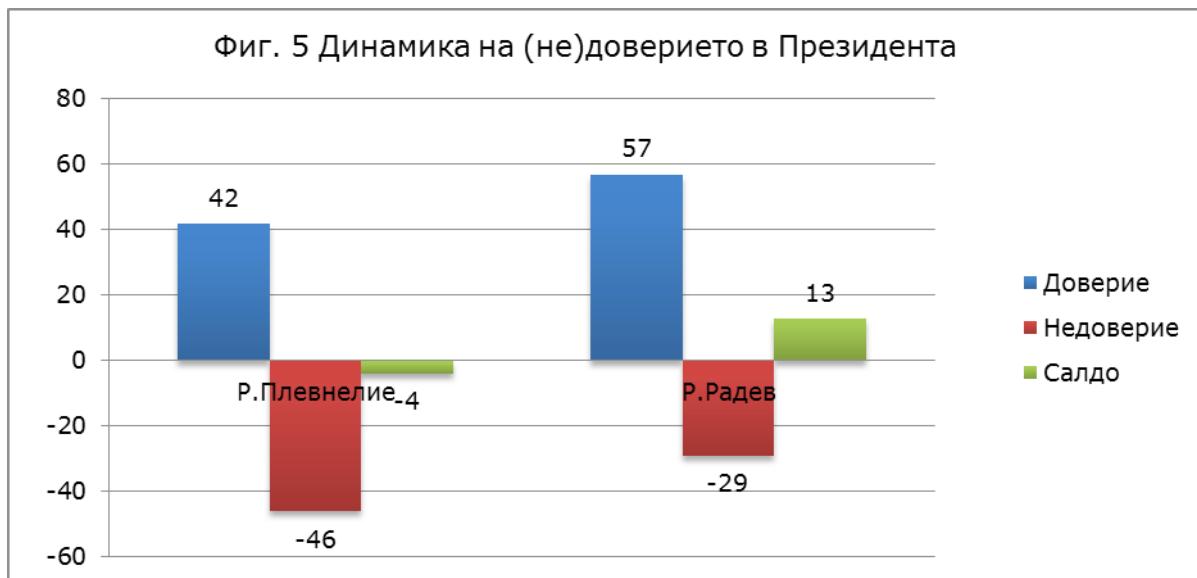
Данните относно обществените нагласи към Народното събрание от началото на неговия мандат⁹ (фиг. 3) показва, че то сравнително бързо изчерпва първоначалното доверие в себе си. Това става най-вероятно и вследствие на създалото се силно конфронтационно противопоставяне между основните политически сили. Нарастващото неодобрение, както се вижда от Фиг. 2 и от анализа на прогнозата на ЦАУР, е насочено към всички парламентарни групи и доминира сред привържениците на всички партии, достигайки най-високи равнища на относителен спад сред симпатизантите на ОП (-14.4), ДПС (-8.8%), БСП Б (-7.5%) и ГЕРБ (-4.1%).

Прогноза Галъп интернешънъл България

Значително по-малко негативни концентрира дейността на правителството¹⁰ (Виж. Фиг. 4). Безспорно заслуга за това в последните месеци има подготовката на европредседателството, косвен индикатор, за което е и ръстът в персоналните рейтинги на министрите¹¹, ангажирани с него. Настъпилото икономическо оживление на свой ред оказва положителен ефект. Въпреки това, основната причина за отсъствието на по-значим спад в подкрепата към кабинета „Борисов-3“ продължава да бъде неговата безалтернативност. Показателни в това отношение са данните, че близо половината от недоволните от правителството не желаят предсрочен вот, защото не виждат кой друг би могъл да управлява страната. Онези, които смятат, че все пак съществува различен вариант са 24%, но едва 16% от тях виждат тази алтернатива в лицето на БСП Б¹².

Евентуални проблеми пред кабинета предстоят след средата на годината, когато на преден план отново ще излязат темите от вътрешнополитическия живот и липсата на реформи, която задълбочава проблемите в редица сектори.

Прогноза Галъп интернешънъл България

Равносметката за първата година от мандата на президента Р. Радев показва съхранение и дори известно нарастване на нетното доверие към него. Това е значим успех, на фона на общата висока критичност към дейността на всички институции. На Фиг. 5 се вижда, че след началото на своето управление, недоверието в президентът Р. Плевнелиев вече бе започвало да преобладава.

Линията на предпазливо и самостоятелно (независимо от БСП Б) поведение на Р. Радев към момента утвърждава мястото му като отделен, авторитетен, властови център. Във външнополитически план той продължава да генерира известни рискове пред страната с позицията си на постоянен застъпник на руските интереси.

4. Други признаци на (не)доверие.

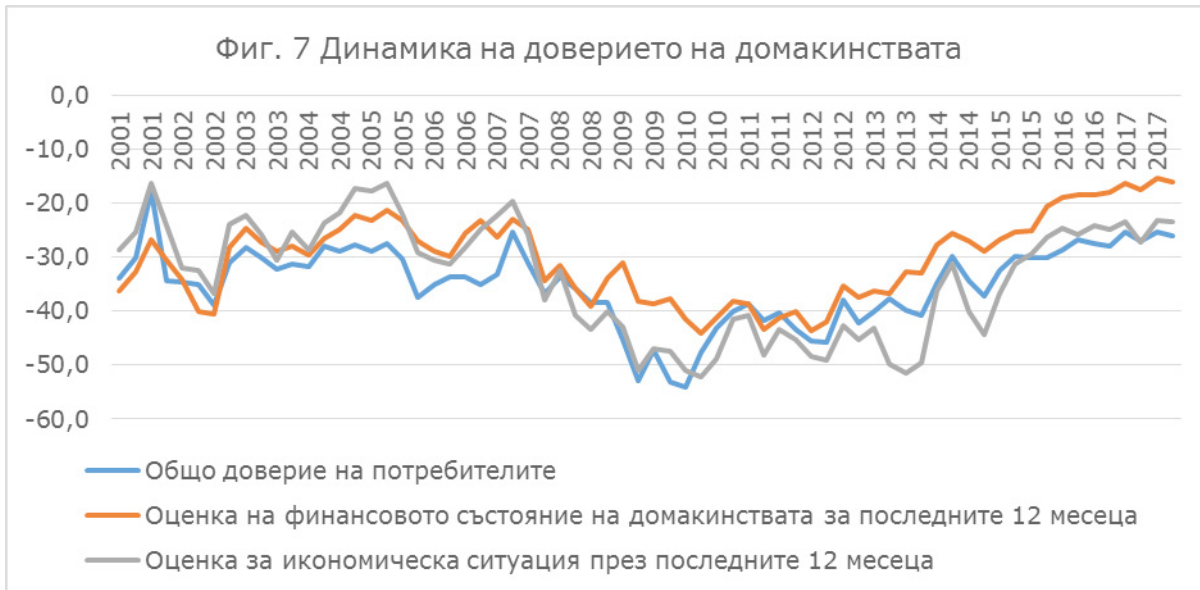
Декларираните пред социологическите анкетьори обществени нагласи за настъпващо икономическо оживление, отчетени в проучванията на агенциите, още не намират израз в данните от наблюденията на националната статистика относно доверието на бизнеса и потребителите.

НСИ регистрира известен спад *на доверието от страна на бизнеса* в края на годината (Виж. Фиг. 6.). Причината е най-вече в сектора на строителството, който е традиционно по-нисък през зимните месеци¹³.

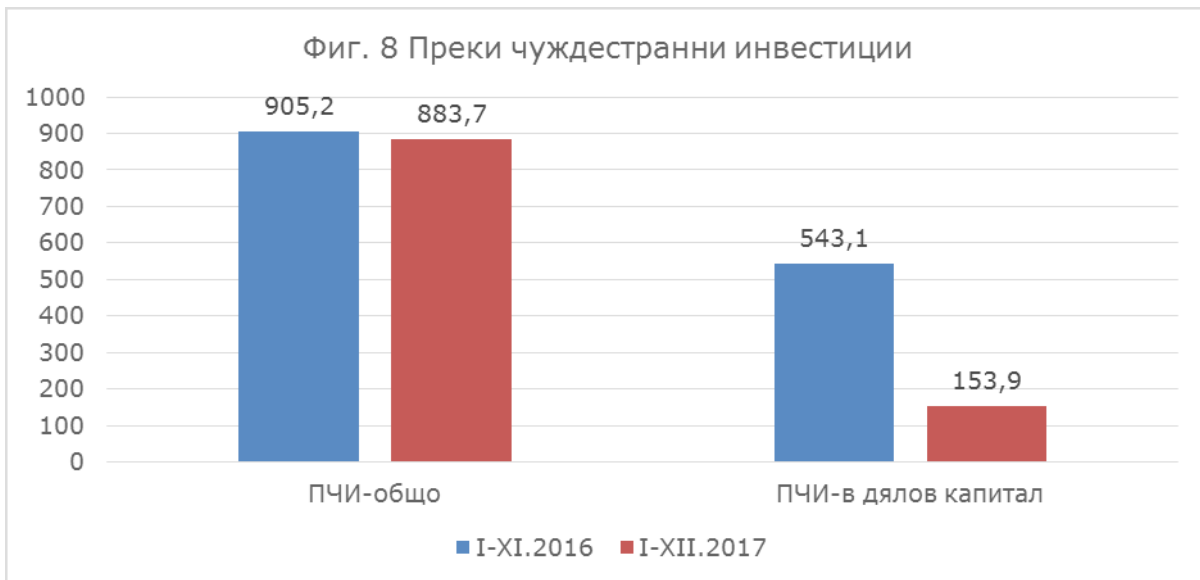
Източник НСИ

През октомври НСИ отчита, че общият показател за *доверие на потребителите* намалява с 0.7 пункта спрямо юли. Общата оценка на потребителите за икономическата ситуация, оценена с баланса на отговорите им, е останала същата. По-резервирани са оценките на домакинствата за финансовото им състояние, според баланса на отговорите им и са нараснали очакванията за повишение на цените. От всички наблюдавани показатели се вижда, че в потребителският песимизъм не са настъпили промени,¹⁴ независимо от отчетената по-висока нагласа за покупка на предмети с дълготрайна употреба, за подобрения на дома и покупка на жилище (вила).

Източник НСИ

Предварителните данни на БНБ сочат спад от 2,4% в размера на *чуждестранните инвестиции* в България през януари-ноември 2017, в сравнение със същия период на предходната година (Виж. Фиг. 8.). Тенденцията на забавяне на спада следва да бъде потвърдена през следващите месеци, когато данните ще бъдат ревизирани.

Източник БНБ

Изводи

- 1. Нараства перспективата за по-трайна стабилизация и след края на евро председателството. Индексите на доверието в политическите формации дават основание да се прогнозира нарастване на вероятността за излизане от рестартираната в 2016 политическата криза, чрез изпълнение на цял мандат на парламента и правителството;*
- 2. Опозицията в лицето на БСП Б и евентуален коалиционен партньор ДПС не разполага с необходимото доверие да предложи алтернатива на сегашния модел за управление на страната; прогнозата при „избори за парламент сега“ сочи, че позициите на двете формации ще отслабнат;*
- 3. Нивата на нетно недоверие на избирателите в правителството и парламента са високи и това препятства формиране на политическа воля за извършване на необходимите непопулярни реформи. Към това се добавя същественото обстоятелство, че липсва политическо съгласие сред управляващите за провеждане на такива реформи;*
- 4. Президентът разполага с най-голямо доверие, за да бъде сериозна институционална опозиция на управляващите.*

Бележки

¹ Данните на Алфа рисърч показват, че в оценките относно личното благосъстояние и перспективите на страната изцяло преобладават положителните нагласи - 55% очакват по-добра година, срещу едва 9% - по-лоша. Резултатите са своеобразен рекорд, след 20 годишно прекъсване:

[http://alpharesearch.bg/userfiles/1217-Alpha_Research_Public_Opinion\(3\).pdf](http://alpharesearch.bg/userfiles/1217-Alpha_Research_Public_Opinion(3).pdf)

² След неуспешни преговори с ДПС, на 17.01.2018г. БСП Б внесе самостоятелно вот на недоверие към правителството с мотив – „невъзможността на кабинета да се справи с основния проблем на държавата - корупцията“. Искането е подписано от 80 народни представители. Към момента позицията на ДПС е, че ще гласува срещу кабинета, но с различни от тези мотиви.

³ Данните са от проучване на Алфа рисърч: http://alpharesearch.bg/userfiles/file/1117_EU_Commission_Survey_Presentation.pdf

4

	ГЕРБ	БСП ЗБ	ОП	ДПС	РБ	ВОЛЯ	ДаБГ
Тренд 12.11.2017	21,1	17,8	5,4	6,3	1,8	1,8	1,4
ЦАМ 10.12.2017	25,9	22,4	4,4	5,1	3,1	0,8	
Маркет линкс 04.12.2017	22,1	16,9	3,8	3,7		1,6	3,1
Екзакта 13.12.2017	27,9	20,7	6,1	5,7	1,4	1,8	0,4
Афис 11.12.2017	27	23	6	8		2,8	
БарИ 18.12.2017	26,2	20,2	5,9	4,6		1,6	
Алфа Рисърч 15.12.2017	25	21,2	5,6	4,7	2	2,1	1,9
Галъп 07.11.2017	26,2	20,2	5	5,7	2,6	1,6	
Галъп 07.12.2017	25,7	18,8	4,6	6,5	2	1,6	

⁵ Кр. Каракачанов (29.9%) продължава да бъде вторият най-одобряван партиен лидер, след Б.Борисов. В. Симеонов обаче губи 3 пункта доверие (от 13.9% на 10.3%), а В. Сидеров остава в дъното на класацията по одобрение – 4.7%: [http://alpharesearch.bg/userfiles/1217-Alpha_Research_Public_Opinion\(3\).pdf](http://alpharesearch.bg/userfiles/1217-Alpha_Research_Public_Opinion(3).pdf)

⁶ Данните на Алфа рисърч, изнесени в предаването „Референдум“, на 16.01.2017г., показват, че вотът на недоверие в кабинета, заради корупция, среща одобрението на 47% от симпатизантите на ОП, срещу 53%, които не го подкрепят: <https://www.bnt.bg/bg/a/vott-na-nedoverie-za-korupsiyata-16012018>

⁷ Заради конфликт с Министерството на регионалното развитие, Волен Сидеров заяви, че не знае как ще гласува на предстоящия вот на недоверие към правителството: https://www.dnevnik.bg/politika/2018/01/19/3115652_siderov_kritikuva_dvama_ministri_i_objavi_che_ne_znae/

⁸ <https://offnews.bg/politika/orhan-ismailov-npsd-veche-ne-e-zaedno-s-dost-na-mestan-670582.html>

⁹ Данни – Галъп Интернешънъл: <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2017/402-Confidence-in-Main-Institutions-%D0%90nd-Political-Figures>

¹⁰ Данни – Галъп Интернешънъл: <http://www.gallup-international.bg/bg/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/2017/402-Confidence-in-Main-Institutions-%D0%90nd-Political-Figures>

¹¹ Лиляна Павлова (ръст от 5 пункта, спрямо септември), Екатерина Захариева (ръст от ³²⁶ 4,4

пункта, спрямо септември): [http://alpharesearch.bg/userfiles/1217-Alpha_Research_Public_Opinion\(3\).pdf](http://alpharesearch.bg/userfiles/1217-Alpha_Research_Public_Opinion(3).pdf)

¹² Данни – Екзакта рисърч: http://exacta.bg/?page_id=42

¹³ <http://www.nsi.bg/bg/content/2088/%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B2-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%88%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D1%82%D1%8A%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B8%D1%82%D0%B5>

¹⁴ <http://www.nsi.bg/bg/content/15620/%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%81%D1%8A%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5/%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%BE%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B2%D1%80%D0%B8-2017-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0>

ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ, АПРИЛ 2018

Докладът анализира доверието в основните политически формации и държавни институции една година след началото на 44-ОНС. Той не изразява политически и идеологически пристрастия.

При изготвянето му, безпристрастно и с респект към фактите, са взети всички мерки за осигуряване на обективна и точна информация, а данните, анализите и мненията са базирани на посочените източници по начина и обхвата, изложен в доклада. Анализът и неговата методология не изразяват политически пристрастия; не третират предмета положително или отрицателно.

Авторите не носят отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в обзора. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели – докладът не е част от медийния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

Четири месеца след старта на българското председателство на Съвета на ЕС, европейският дневен ред беше изместен на заден план от серията скандали, разраснали се във вътрешнополитическия живот на страната. Наблюдава се ескалация на общественото напрежение. Прогнозата на ЦАУР, че периодът ще бъде използван за компрометиране на членството на България, се оправда напълно. Критично ниското доверие в институциите продължава да изпълнява ролята на хранителна среда за манипулации и злоупотреба със страховете на хората.

Като най-вероятен за следващо НС продължава да изглежда сценария за парламентарна констелация от 4 партии и възможност за възпроизвеждане на настоящия управленски формат, при по-стабилно представителство (в случай на запазване на коалицията ОП, перспективите за което се ограничават).

Една година от началото на мандата на 44-тото ОНС нетното недоверие в него продължава да нараства, включително и вследствие на конфронтационното поведение на двете основни политически сили и изключително ниското ниво на провеждания дебат. Расте нетното недоверие и към Министерски съвет, който обаче запазва по-ниски нива на обществена критичност към дейността си. В същото време задълбочаването на противоречията между формациите в управляващия съюз и вътре в ОП на фона на усилване на политическите и пропагандни атаки от страна на Руската федерация срещу България, поставят във все по-голяма несигурност устойчивостта на кабинета. Предвид прогнозната констелация, рискове от възникване на правителствена криза, на този етап, остават ниско вероятни.

Руската пропагандна война срещу България оказва силен резонанс върху политическия процес и решения в последните месеци като по този начин руши доверието на основните ни партньори и отдалечава България от важни перспективи като включването ни в Шенгенското пространство, Еврозоната и т.н. Отказът ни от солидаризиране с общеевропейските позиции изолира държавата в своеобразна периферия, което на свой ред ни превръща във все по-удобна мишена за провокации от страна на Русия. Президентът Румен Радев уплътнява ролята си на основен стълб в този процес, което в светлината на високото обществено доверие, с което разполага, увеличава допълнително рисковете.

На лице са положителни тенденции в доверието на бизнеса и потребителите.

Позитивен сигнал представляват и предварителните данни на БНБ за цялата 2017 относно размера на преките чуждестранни инвестиции, които показват значителен ръст, спрямо предходната година.

Направени са изводи от прогнозите за индексите на доверието в политическите формации и от оценките на доверието в основните държавни институции.

Въведение

Четири месеца след старта на българското председателство на Съвета на ЕС, европейският дневен ред на страната беше изместен на заден план от серията скандали, разраснали се във вътрешнополитическия живот на страната. Наблюдава се ескалация на общественото напрежение. Прогнозата на ЦАУР, че периодът ще бъде използван за компрометиране на членството на България, се оправда напълно. Критично ниското доверие в институциите продължава да изпълнява ролята на хранителна среда за манипулации и злоупотреба със страховете на хората.

Агресивната пропагандна война от страна на Руската федерация срещу България достигна своята върхна точка и в резултат постигна първите си реални победи: 1) българското правителство отказа да експулсира руски разузнавачи, в разрез с решението на над 20 страни-членки на ЕС и НАТО, между които всички основни партньори, като на практика застана изцяло на проруската позиция за „липса на доказателства“¹; 2) вследствие на силния обществен и политически натиск „Конвенция за превенция и борба срещу насилието над жени и домашното насилие“ беше оттеглена от НС и прехвърлена към Конституционния съд с искане за преценка на съответствието ѝ с основния закон на страната². Обществените реакции по тези две теми показаха висока уязвимост от руските пропагандни внушения³.

В същото време, данните показват устойчива положителна тенденция в отношението към ЕС⁴, а последното изследване на Евробарометър ни поставя на второ място, след Литва, по равнище на доверие в блока⁵. Макар и с по-бавен темп, нараства доверието и в НАТО⁶. Интерес представлява сравнението на динамиката на доверие към ЕС и Русия, спрямо миналата година, която е изцяло в полза на съюза⁷.

Обяснението за наличието на силен дисонанс в тези процеси – нарастване на доверие към ЕС и НАТО на фона на заемането на крайни позиции, в разрез с основни техни ценности, следва да се търси в посока на това, че на равнището на общественото съзнание те не са припознати като директна атака срещу цивилизационния избор на страната. Така, въпреки високата си ефективност по отношения на формирането на мнения по определени теми, пропагандната война не е в състояние да нанесе трайни последици върху начина, по който мнозинството от българските граждани осмислят членството на страната ни в двата съюза.

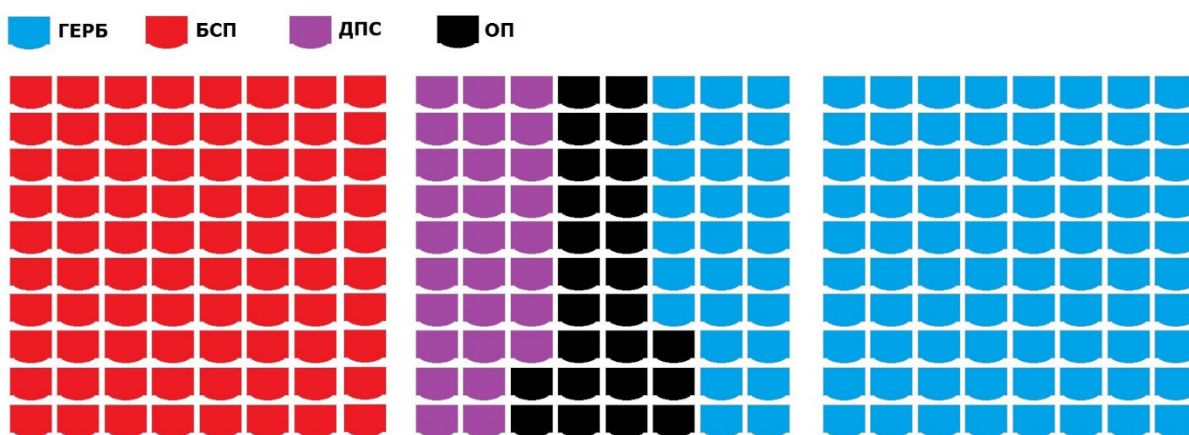
Тя, обаче, оказва силен резонанс върху политическия процес и решения в последните месеци, като по този начин руши доверието на основните ни партньори и отдалечава България от важни перспективи като включването ни в Шенгенското пространство, Евронзоната и т.н. Отказът ни от солидаризиране с общеевропейските позиции изолира държавата в своеобразна периферия, което на свой ред ни превръща във все по-удобна мишена за провокации от страна на Русия.

1. Прогнози за мнозинството в 44-ОНС

След приложение на Методиката за прогноза на парламентарната констелация е изведена независима прогнозна оценка на ЦАУР, представена като разпределение на мандатите в следващо Народното събрание. Тя е представена на Фиг. 1 и е реализирана върху публикуваните сондажи на доверието на избирателите през януари – март 2018⁸:

Фиг. 1 Разпределение на местата в парламента, „ако избори се проведат сега“

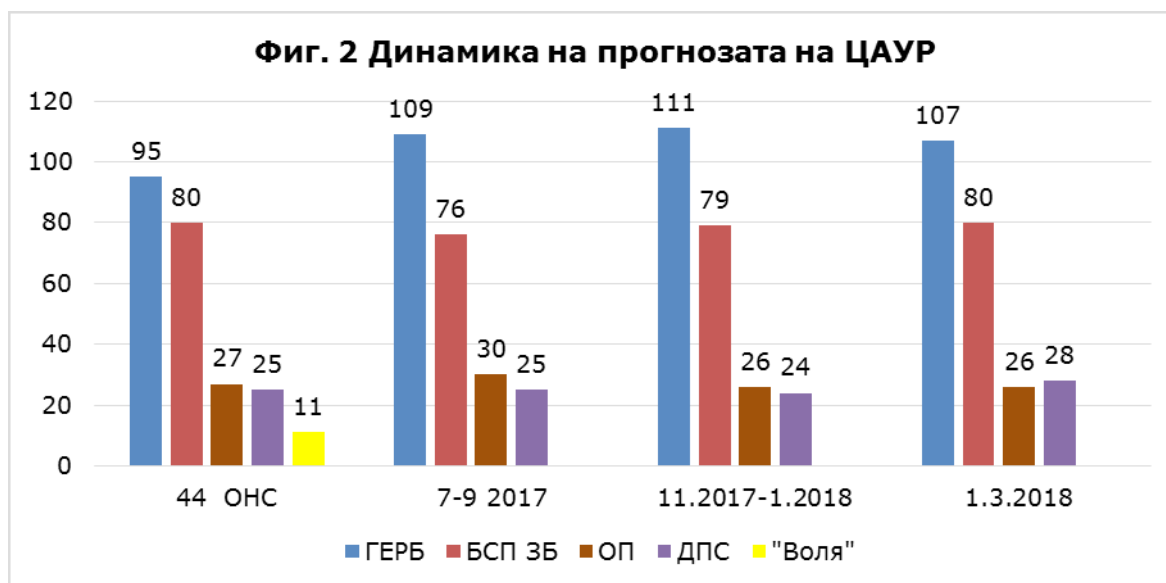
Като най-вероятен за следващо НС, „ако избори се проведат сега“, продължава да изглежда сценария за парламентарна констелация от 4 партии (без „Воля“), при която:

1. се възпроизвежда настоящия управленски съюз, при по-стабилно от досегашното парламентарно мнозинство (135 мандата). Политическите перспективи пред тази възможност в същото време се ограничават, вследствие на задълбочаващите се противоречия по оста „ЕС-Русия“, между трите формации в състава на ОП.
2. БСП Б остава неспособна да предложи реална управленска алтернатива (хипотетична коалиция с ОП – 105 мандата, с ДПС – 108 мандата).

2. Доверие в партийните формации

На Фиг. 2. е показано разпределението на мандатите, по формации, при хипотезата, че „сега“ се проведат избори за ново Народно събрание.

По-долу са показани данните, които позволяват и сравнението между последните две прогнози на ЦАУР на индексите на доверието в политическите формации.

Таблица 1. Сравнение между прогнозите за доверието от 11. 2017 – 01. 2018 и 01 – 03. 2018

Прогноза на ЦАУР от ноември 2017 – януари 2018								
Формации/показатели	ГЕРБ	БСП Б	ДПС	ОП	РБ	ВОЛЯ	ДаБГ	НоваР
Индекс на доверие	26,33	18,69	5,80	6,19	2,23	1,29	1,78	0,99
Брой мандати	111	79	24	26	0	0	0	0
Прогноза на ЦАУР от януари – март 2018								
Индекс на доверие	26,15	19,76	6,75	6,07	1,74	1,50	2,12	1,02
Брой мандати	107	80	28	25	0	0	0	0
Спад в процентни пункта	-0,18	+1,07	+0,95	-0,12	-0,49	+0,21	+0,34	+0,03
Относителен спад	-4,28	-5,8	-7,85	-14,52	-25,69	-43,31	-10,76	-10,77

ГЕРБ намалява своето представителство на 107 народни представители, вследствие на преразпределение на мандатите в полза на ДПС, в ситуация на 4-партиен парламент (без „Воля“). На фона множеството скандали и нарастване на натиска срещу себе си, формацията понася минимални електорални щети към момента – спад от -0,18 пункта, в сравнение с периода ноември – декември. Личният рейтинг на премиера Борисов също запазва равнищата си от последните месеци. Обяснението за това следва да се търси в две посоки: 1) положителния ефект на европейското председателство и в по-голяма степен 2) обстоятелството, че обществените настроения не реагират моментално, тоест – последиците от скорошните събития ще могат да бъдат оценени правилно в следващите прогнози. В действителност партията е изправена пред сериозни предизвикателства, доколкото последните решения поставят под въпрос нейната ясна евроатлантическа линия. Изместването на ГЕРБ в проруска посока, в опит да бъдат удържани обществените настроения по конкретни теми, крие сериозни рискове пред партията. Те са свързани със: 1) загуба на европейска и особено на атлантическа легитимност за премиера Б. Борисов; 2) разочарование и отлив на проевропейски гласове; 3) поява на вътрешнопартийно напрежение, доколкото председателят на ПГ на ГЕРБ Цветан Цветанов показва явно несъгласие с решението на

кабинета⁹ с позицията си по повод експулсирането на руски разузнавачи.

Минимален спад е на лице и в подкрепата за **Обединени патриоти** (-0,012 пр. п., в сравнение с ноември – декември). Взаимните нападки и заемането на противоположни позиции от страна на лидерите на трите формации към момента не се отразяват на равнището на обществените нагласи към коалицията. Въпреки, че играят ролята на стабилизиращ фактор по отношение на статута ѝ в управляващия съюз, те са индикация за задълбочаващ се процес на вътрешно разцепление по оста „ЕС – Русия“. Като все по-вероятен се очертава сценарият за подготовка на бъдещо самостоятелно политическо участие на партиите от състава ѝ.

БСП Б отбелязва ръст в подкрепата към себе си (+1,07 пункта), за първи път от началото на мандата на 44-тото ОНС. Формацията се възползва от серията скандали и изострени обществени страхове. Застава на страната на популистките тежнениа. Плътно следва посланията на президента Р. Радев, в опит да спечели допълнителна легитимност. Радикалният опозиционен курс и натиск (едновременно с действието на други фактори) постави ГЕРБ в отбранителна позиция и доведе до съществени отстъпки по ключови теми от тяхна страна. В същото време левицата няма възможност да извлече значими ползи от създалата се ситуация: 1) все по-враждебната антиевропейска реторика стеснява перспективите пред нея и тя попада в своеобразно електорално плато, без възможност за привличане на допълнителни гласове; 2) парламентарната констелация показва, че тя остава също така неспособна да предложи алтернативен модел за управление. Тези обстоятелства очертават като най-вероятна стратегията за рушене на подкрепата към основния им опонент, в опит за скъсяване на дистанцията между двете формации. В същото време, прогнозните данни за изборите за ЕП през 2019 показват изключително ниска мобилизация за участие в тях сред симпатизантите на левицата, вследствие на което тя изостава на 7% след ГЕРБ¹⁰. В този смисъл тя изглежда принудена да работи за предсрочни парламентарни избори преди следващата година. Това, сама, лявата коалиция не може да предизвика.

ДПС увеличава своята подкрепа с 0,95 пункта за последното тримесечие, вследствие на опитите за постигане на вътрешна консолидация, след сътресенията през миналата година. Въпреки благоприятстващия фактор от наличието на националистическа партия във властта и изразеното желание от страна на организациите на българските изселници в Бурса за постигане на съгласие между партиите, подкрепяни от турското малцинство, възможността за евентуалното обединение изглежда малко вероятна към момента¹¹. Това продължава да поддържа високи политически и организационни рискове пред движението.

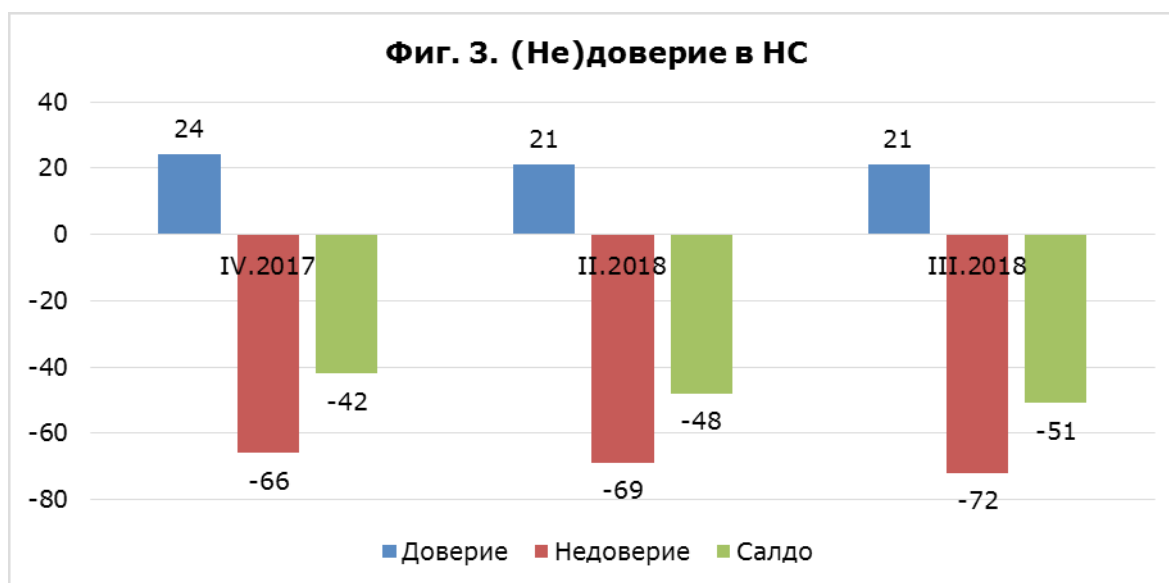
С подкрепата от 1,5% **„Воля“** остава твърдо под ръба на избирателната бариера.

Процесите на сближаване в извънпарламентарната десница доведоха до възникването на обединението „Демократична България“, в състава на което влязоха три партии – ДСБ, „Да, България“, „Зелените“. Евентуалната подкрепа за коалицията е неясна към момента, доколкото все още не е тествана на равнището на обществените нагласи. Съвкупният резултат на две от партиите – ДаБГ и ДСБ (3,12) показва значителен начален потенциал, особено в светлината на практическото разпадане на РБ, след излизането от състава и на „Глас Народен“, ДБГ, както и последните събития в СДС.

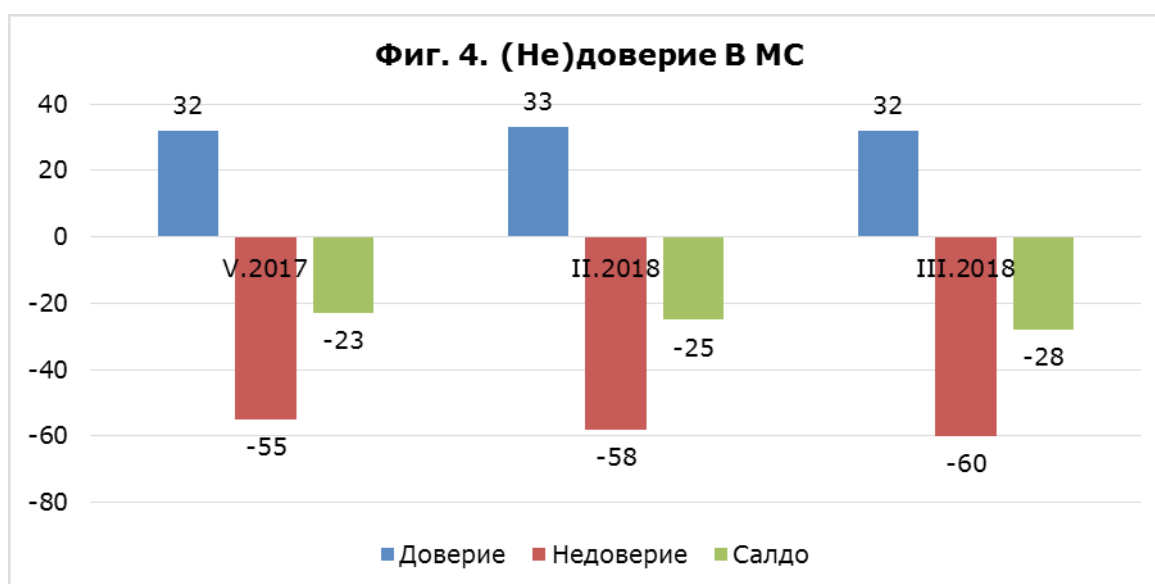

3. Доверие в основните държавни институции

За последния месец нетното недоверие в на 44-тото ОНС се увеличава с 3 пункта¹² (фиг.3). Парламентът продължава в най-голяма степен да концентрира общественото недоволство от дейността на всички институции, включително и вследствие на конфронтационното поведение на двете основни политически сили и изключително ниското ниво на провеждания дебат.

Спад от 3 пункта е на лице и в нетното недоверие към правителството за същия период¹³ (Виж. Фиг. 4), което обаче запазва значително по-ниски нива на обществена критичност към дейността си.

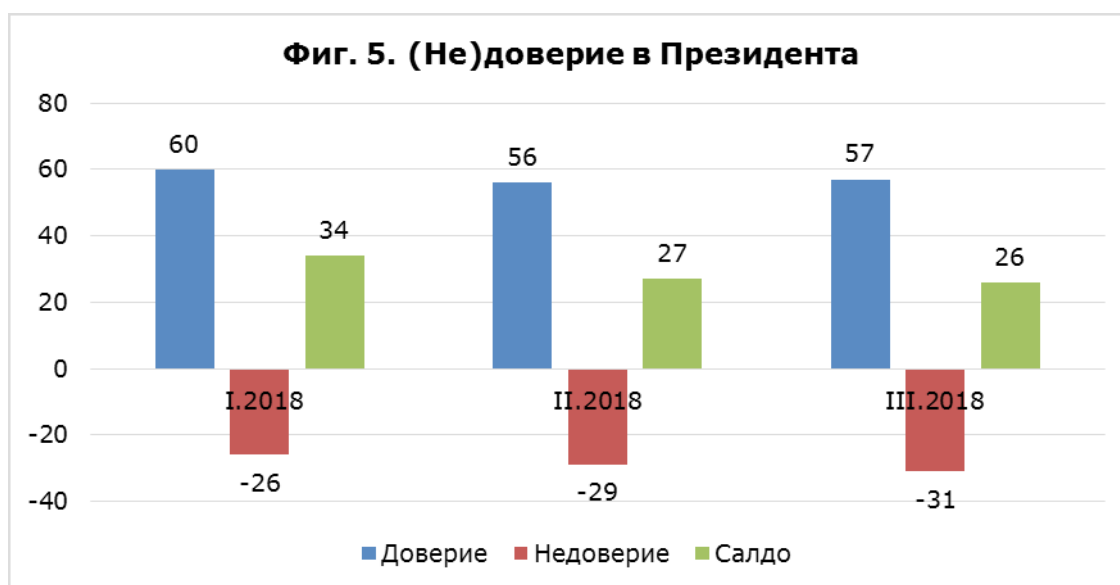

Конкретните събития от началото на годината, в това число сделката с ЧЕЗ, която породи бурна публична реакция, както и напрежението между коалиционните

партньори, намаляват доверието към управляващите и консолидацията на техните симпатизанти.

От друга страна, задълбочаването на противоречията между формациите в управляващия съюз и вътре в ОП, на фона на усилване на политическите и пропагандни атаки от страна на Руската федерация срещу България, поставят във все по-голяма несигурност устойчивостта на кабинета. Въпреки това, предвид прогнозната констелация, рискове от възникването на правителствена криза, остават ниско вероятни.

Президентската институция съхранява високото обществено доверие към себе си и остава единствената, при която позитивните оценки за дейността, доминират над негативните¹⁴ (Фиг. 5).

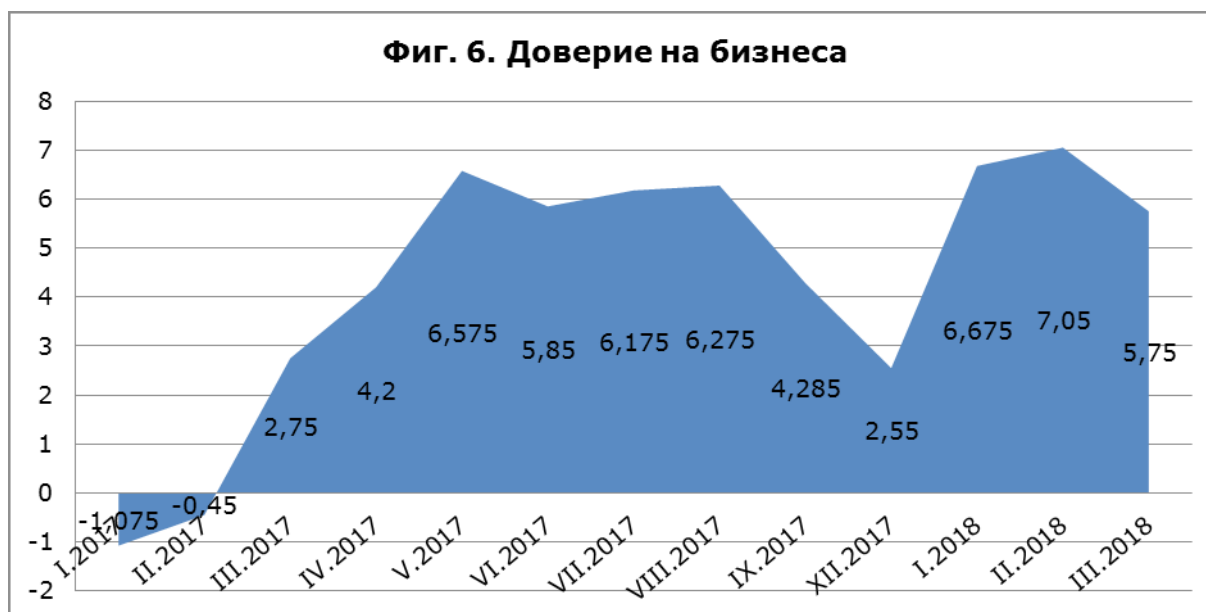

С действията си Р. Радев все повече затвърждава ролята си на водещ опонент на ГЕРБ и на премиера Борисов. Представя се за силен и самостоятелен властови център. От позицията си на голямо обществено и политическо влияние, фигурата на президента се превръща в основен генератор на рискове пред страната, непосредствено свързани с нейната национална сигурност. Декларираното намерение за посещение в Русия, въпреки режима на санкции, наложен от държавите-членки на ЕС и НАТО, както и съдържанието на проекта за декларацията на КСНС, която в същността си изразява отстъпление от правителствената и общоевропейска позиция, представляват изключително тревожни сигнали в тази посока.

4. Други признаци на (не)доверие.

Въпреки известното разколебаване през март, *доверието от страна на бизнеса* в първите месеци на годината, е положително (Фиг.6). Подобрене на стопанската конюнктура, е регистрирано и в четирите основни сектора – промишленост, строителство, търговия и услуги¹⁵.

Източник НСИ

Данните на НСИ¹⁶ отчитат ръст и от страна на *потребителското доверие* от 1.1 пункта, в сравнение с равнището на показателя от октомври 2017 г. Анализът показва, че тенденцията се дължи изцяло на повишено доверие сред градското население.

БНБ отчита ръст от 36.7% (при сравнение с 2016) в размера на ПЧУ (Фиг. 7). За разлика от тогава, обаче над половината от привлечения капитал през миналата година е под формата на дългови инструменти, което говори за разширяване на дейността на вече присъстващи в страната чужди компании и за краткосрочен интерес. Последващите ревизии следва да потвърдят или опровергават тази тенденция.

Източник БНБ

Изводи:

- 1. Въпреки отсъствието на обществени нагласи в тази посока, нараства вероятността от възникване на политическа нестабилност, като следствие от евентуално разцепление на коалицията ОП или поради вътрешните процеси в ГЕРБ; в същото време, предвид прогнозната констелация, рискове от правителствена криза, остават ниско вероятни;*
- 2. Опозицията в лицето на БСП Б не разполага с необходимия обществен ресурс да предизвика политическа криза, нито да предложи алтернатива на сегашния модел за управление на страната;*
- 3. Рисковете от възникване на нов етап на политическа криза нарастват най-вече вследствие на усилване на руската пропагандна война срещу страната и влиянието ѝ върху значителна част от партийния спектър;*
- 4. Отстъплението на България от важни общоевропейски позиции изолира държавата в своеобразна периферия, което на свой ред ни превръща във все по-удобна мишена за провокации от страна на Русия;*
- 5. Президентът Румен Радев уплътнява ролята си на основен стълб на проруското влияние, което в светлината на високото обществено доверие, с което разполага, увеличава допълнително тези рискове.*

БЕЛЕЖКИ

¹ <http://www.mediapool.bg/ofitsialno-bulgaria-nyama-da-goni-ruski-diplomati-news277421.html>

² <http://www.mediapool.bg/gerb-prehvarli-istanbulskata-konventsia-na-konstitucionniya-sad-news274944.html>

³ Данните на Галъп интернешънъл показват, че приемането на „Конвенция за превенция и борба срещу насилието над жени и домашното насилие“ среща неодобрението на 58% от анкетираните, срещу едва 19%, които подкрепят ратифицирането на документа. Според изследване на Сова Харис – за 30% от българските граждани приемането на Конвенцията би довело до въвеждане на трети пол, легализиране на гей браковете и отглеждане на деца в хомосексуални семейства.

Сходни са обществените реакции и по случая „Скрипал“ с – 81% не виждат реални доказателства за вина в ситуацията, като едва за 6% – доказателствата до този момент са достатъчни. Позицията на кабинета да не експулсира руски дипломати получава подкрепата на 61% от запитаните: <https://btvnovinite.bg/bulgaria/obshtestvo/galap-58-ot-chuvalite-za-istanbulskata-konvencija-ne-ja-odobrjavat.html>; <https://offnews.bg/politika/galap-balgarite-sa-na-stranata-na-rusia-po-slucaia-skripal-678229.html>; <https://offnews.bg/analizi-i-komentari/sova-haris-70-ot-balgarite-sa-protiv-gej-brakovete-675486.html>

⁴ Данните на Алфа рисърч показват нарастване на нетното доверие в ЕС с 38 пункта за последните 10 години: http://alpharesearch.bg/userfiles/0318-Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

⁵ https://www.dnevnik.bg/evropa/2017/12/20/3100776_evrobarometur_bulgariia_e_vtora_sred_durjavite_chlenki/

⁶ Данните на Алфа рисърч показват нарастване на нетното доверие към НАТО с 7 пункта за последните 5 години: http://alpharesearch.bg/userfiles/0318-Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

⁷ Данните на Алфа рисърч показват, че Русия губи 13 пункта от нетното доверие към себе си (в сравнение с юни 2017), докато ЕС повишава своето с 12 пункта (в сравнение с ноември 2017): http://alpharesearch.bg/userfiles/0318-Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

⁸

	ГЕРБ	БСП ЗБ	ОП	ДПС	РБ	ВОЛЯ	ДаБГ	НР/ДСБ	Други	Няма да гласувам
Тренд 07.03.2018	21,1	18,4	5,1	6,6	1,6	1,6	1,5	1	3,5	37,6
Тренд 08.02.2018	20,7	18,2	5,2	6,4	1,2	1,5	1,5	1,1	4,1	37,8
Тренд 18.01.2018	21,8	18,3	5,3	6,1	1,9	1,6	1,6	1,1	3,3	36,9
Афис 12.02.2018	25,9	22,4	3,8	7,4		2,5			2,6	35,5
Алфа Рисърч 24.03.2018	23,1	20,5	5,2	5,1		2	1,8	0,6	5,9	33,2
Галъп 16.03.2018	24,8	20,4	6,7	5,7	2	2			9,6	23
Галъп 10.02.2018	24,9	20,1	5,3	5,2	2	1,7			9,4	26,1
Галъп 16.01.2018	26,4	17,9	5,5	6,3	1,8	2,1			9,6	24,2

⁹ „Трябва да се числим към евроатлантическата, а не към евразийската общност. Разбира се, че трябва да поддържахме добри отношения с Русия, но това, което те правят в момента, е недопустимо за XXI век“, Цветан Цветанов, 01.04.2018, https://www.dnevnik.bg/citat_na_denia/2018/04/01/3156486_citat_na_denia_triabva_da_se_chislim_kum/;

¹⁰ Данни: Алфа рисърч: http://alpharesearch.bg/userfiles/0318-Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

¹¹ Лютви Местан опроверга възможността за постигане на обединение между ДПС и ДОСТ: <https://offnews.bg/politika/mestan-putin-iska-da-dokara-na-vlast-svoi-naemnitci-niama-da-se-obed-676397.html>

¹² Данни – Галъп Интернешънъл.

¹³ Данни – Галъп Интернешънъл.

¹⁴ Данни – Галъп Интернешънъл.

¹⁵ <http://www.nsi.bg/bg/content/2088/%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B2-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%88%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%>

[BE-%D1%82%D1%8A%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B8%D1%82%D0%B5](#)

¹⁶ http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/Consumer2018-01_ORB00SD.pdf

ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ, НОЕМВРИ 2018

Докладът анализира доверието в основните политически формации и държавни институции седем месеца преди изборите за Европейски парламент. Той не изразява политически и идеологически пристрастия.

При изготвянето му, безпристрастно и с респект към фактите, са взети всички мерки за осигуряване на обективна и точна информация, а данните, анализите и мненията са базирани на посочените източници по начина и обхвата, изложен в доклада. Анализът и неговата методология не изразяват политически пристрастия; не третират предмета положително или отрицателно.

Авторите не носят отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в обзора. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели – докладът не е част от медийния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

След края на българското председателство на Съвета на ЕС, страната навлиза във фаза на все по-ожесточено политическо противопоставяне. Ситуацията, в която се намира БСП, я тласка към радикализация и търсене на всякакви варианти за предизвикване на предсрочни избори, без да съществуват обективни предпоставки за това, както на равнище парламентарна констелация, така и от гледна точка на обществените нагласи.

Прогнозната оценка на констелацията показва съхранени възможности за повторение на настоящият управленски съюз, с по-стабилно представителство (134 мандата). Нагнетяването на усещането за кризисна ситуация, обаче, в светлината на сътресенията около Обединени патриоти, увеличават рисковете от възникване на вътрешно индуцирана правителствена криза в периода до изборите за ЕП или непосредствено след тях.

Естеството на предстоящите избори предполага нова ескалация на пропагандните атаки от страна на Руската федерация, която и към момента оказва съществен ефект върху поведението на основните политически формации.

На лице е известен спад в нетното недоверие към Народното събрание и Министерски съвет, но данните все още не отчитат влиянието на последните събития. Следващите месеци ще дадат повече яснота относно динамиката на тези показатели.

На лице са негативни тенденции в доверието на бизнеса и потребителите, които търпят спад, след високите си равнища от началото на годината.

Размерът на преките чуждестранни инвестиции също показва значително понижение, на база прогнозни данни.

Направени са изводи от прогнозите за индексите на доверието в политическите формации и от оценките на доверието в основните държавни институции.

Въведение

След края на българското председателство на Съвета на ЕС, страната навлиза във фаза на все по-ожесточено политическо противопоставяне. Продължаващите вече 2 седмици протести на родители на деца с увреждания и отказът на вицепремиерът Валери Симеонов да подаде оставка, след провала на поредния вот на недоверие, станаха повод БСП Б и ДПС да започнат да прилагат практиката на бойкотиране на пленарните заседания. Ситуацията, в която се намира БСП, я тласка към радикализация и търсене на всякакви варианти за предизвикване на предсрочни избори, без да съществуват обективни предпоставки за това, както на равнище парламентарна констелация, така и от гледна точка на обществените нагласи. Последните остават без съществена промяна до момента и показват нисък протестен потенциал и отсъствие на желание за смяна на властта¹. Нагнетяването на усещането за кризисна ситуация, в светлината на сътресенията около Обединени патриоти, увеличават рисковете от възникване на вътрешно индуцирана политическа криза в

периода до изборите за ЕП или непосредствено след тях.

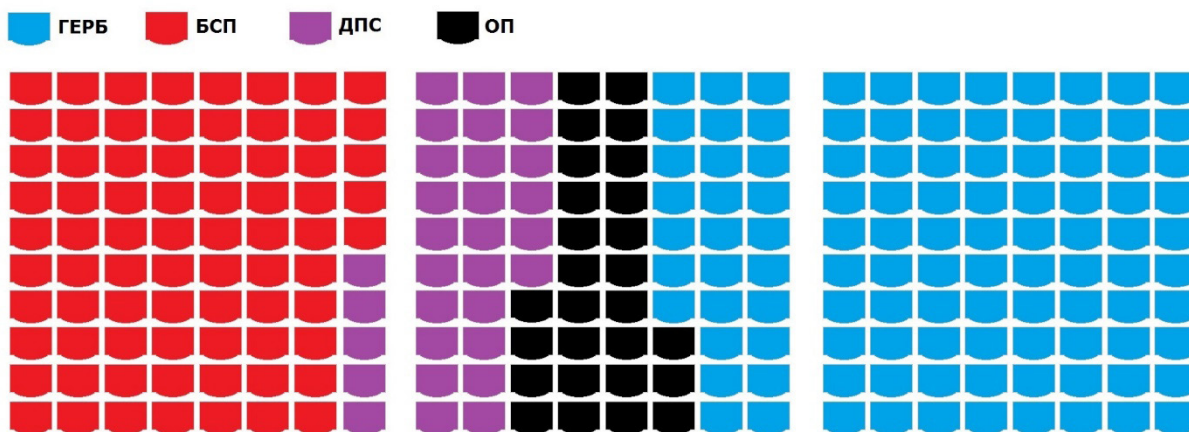
Естеството на предстоящите избори предполага нова ескалация на пропагандните атаки от страна на Руската федерация. Под нейното влияние, на практика всички парламентарно представени формации, с изключение на ДПС, застанаха срещу общоевропейската позиция по случая с Унгария. В същото време, обществените настроения продължават да са в противовес на тези действия – на въпрос относно предпочитания вариант за развитие на ЕС, 54% отговарят, че „при по-голяма интеграция и силен ЕС ще има повече ползи за Европа и за страни като България“, а според 44% – „по-добър за България е вариантът на по-малка интеграция и по-слаб ЕС“².

1. Прогнози за мнозинството в 44-ОНС

След приложение на Методиката за прогноза на парламентарната констелация е изведена независима прогнозна оценка на ЦАУР, представена като разпределение на мандатите в следващо Народното събрание. Тя е представена на Фиг. 1 и е реализирана върху публикуваните сондажи на доверието на избирателите през август-октомври 2018³:

Фиг. 1 Разпределение на местата в парламента, „ако избори се проведат сега“

Като най-вероятен за следващо НС, „ако избори се проведат сега“, продължава да изглежда сценария за парламентарна констелация от 4 партии (без „Воля“), при която:

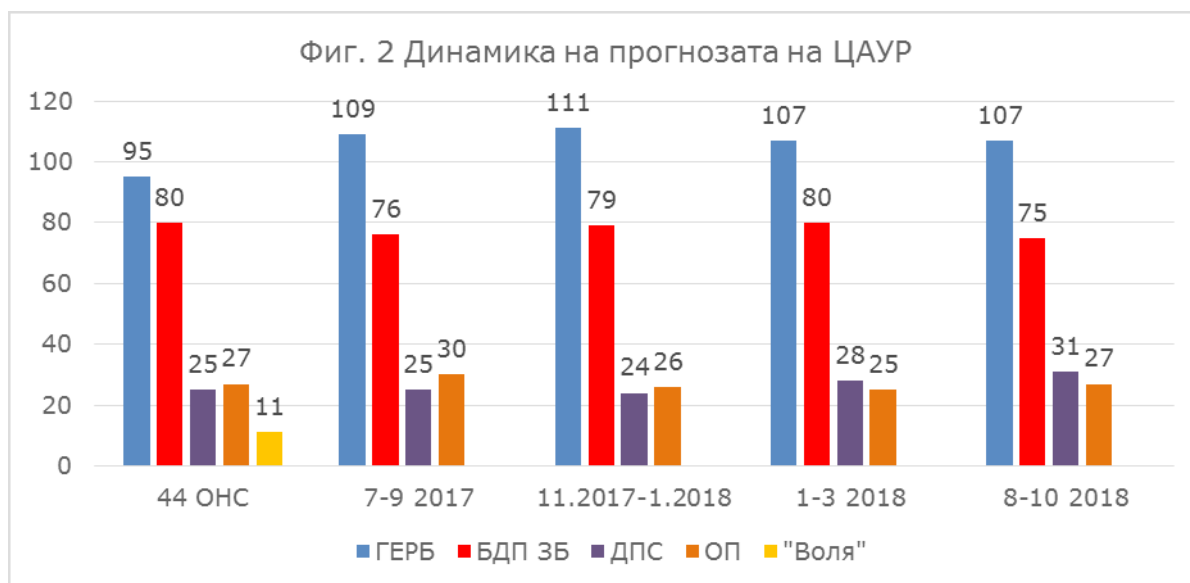
1. теоретично би могъл да се повтори настоящият управленски съюз, с по-стабилно представителство (134 мандата). Тази възможност, обаче, изглежда все по-малко вероятна, вследствие на очертаващия се разпад на ОП, още преди изборите за ЕП през 2019;
2. BSP Б не е в състояние да предложи алтернативен управленски формат – хипотетична коалиция с ДПС събира едва 106 мандата;
3. при евентуален разпад на ОП и последващо по-слабо представяне на отделни части от него, в ситуация на нови парламентарни избори, ГЕРБ е заплашена

също да се озове в ситуация на невъзможност за формиране на кабинет с партия, различна от ДПС (хипотетична коалиция с ДПС дава 138 мандата).

2. Доверие в партийните формации

На Фиг. 2 е показано разпределението на мандатите, по формации, при хипотезата, че „сега“ се е проведат избори за ново Народно събрание.

По-долу са показани данните, които позволяват и сравнението между последните две прогнози на ЦАУР на индексите на доверието в политическите формации.

Таблица 1. Сравнение между прогнозите за доверието от 01-03.2018 и 08-10.2018

Прогноза на ЦАУР от януари-март 2018						
Формации/показатели	ГЕРБ	БСП Б	ДПС	ОП	ВОЛЯ	ДБ
Индекс на доверие	26,15	19,76	6,75	6,07	1,50	
Брой мандати	107	80	28	25	0	
Прогноза на ЦАУР от август-октомври 2018						
Индекс на доверие	25,47	17,89	7,37	6,39	1,31	2,26
Брой мандати	107	75	31	27	0	0
Спад в процентни пункта	-0,68	-1,87	+0,62	+0,32	-0,19	
Относителен спад	-4,96	-7,67	-7,23	-14,2	-43,5	

ГЕРБ намалява с -0,68 пункта електоралната си подкрепа, в сравнение с януари-март 2018, като към момента успява да запази представителството си от 107 мандата в НС (вследствие на преразпределението на гласовете на „Воля“ и на фона на спада БСП Б). Като ключови проблеми пред партията се очертават следните обстоятелства: 1) за разлика от предходния мандат, когато формацията успяваше да насочи общественото недоволство към коалиционния си съюзник и да използва противоречията в него за по-лесно маневриране, в момента тя понася директни електорални щети, заради ситуацията около Обединени патриоти⁴; 2) ГЕРБ затвърждават линията на пренебрегване

в посока на проруската позиция, а това крие значими рискове от загуба на проевропейски гласове⁵; 3) отслабна ефекта на евро-председателството.

Въпреки сътресенията около **Обединени патриоти** тя запазва равнището си на подкрепа от началото на годината и дори отбелязва минимален ръст (+ 0,32 пр. п.) Тази оценка, обаче, не отчита евентуалната промяната в обществените реакции, след събитията от последните седмици. Ескалиращият раздор между Волен Сидеров и Валери Симеонов, на фона на скандалите около тях и продължаващия протест на родителите на деца с увреждания⁶, неизбежно увеличават опасността от загуба на гласоподаватели в дългосрочен план, за което сочат и редица косвени индикатори⁷. На свой ред, агресивното навлизане на БСП Б и по-умереното, от страна на ГЕРБ, в национал-популистката ниша, на фона на свиване на потенциала на самата ниша, чийто своеобразен връх беше достигнат около последните парламентарни избори, вследствие на насищането с пропагандни страхове, допълнително задълбочават рисковете пред коалицията. Под заплахата от дискредитиране и отстъпление в личния рейтинг се намира и вицепремиерът К. Каракачанов, след разкритията за злоупотреби в ДАБЧ. Все по-малки изглеждат перспективите за участие на настоящия формат в изборите за Европейски избори през 2019⁸, като сигналите към момента сочат евентуално напускане на коалицията от страна на „Атака“⁹. Следващите месеци следва да дадат по-категоричен отговор относно динамиката във формацията, както в политически, така и в електорален план.

Най-значим спад, сред парламентарно представените формации, регистрира **БСП Б**, която губи 1.87 пункта от електоралната си тежест. Стратегията на тотален натиск и яростни атаки срещу ГЕРБ, въпреки, че вече месеци наред държат управляващата партия в отбранителен режим, изглеждат все по-самоцелни и не са в състояние да предизвикат търсените резултати. Причината за това продължава да бъде практическата невъзможност на БСП Б да се легитимира като алтернатива на управляващите, което се дължи както на обективната парламентарна констелация, така и в не по-малка степен – на неумението за формулиране на различна управленска представа, основана на конкретни тези и формулиране на решения. Опитът за преодоляване на този проблем, чрез лансирането на „Визия за България“ също завърши с неуспех, доколкото не срещна очакваното обществено внимание. От друга страна, противоречията в партията все повече се изострят и станаха публично достояние след подписката на 50 от членовете на Националния съвет срещу назначението на Йордан Мичев за и. д. главен редактор на вестник „Дума“. Броженията между Националният съвет и Изпълнителното бюро могат да поставят под въпрос лидерското място на Корнелия Нинова. Всичко това тласка БСП Б към още по-крайна радикализация – идеологически (навлизане в национал-популистката ниша, трайно откъсване от образа на европейска левица¹⁰) и политически – започналата практика на бойкотиране на пленарните заседания, в опит за създаване на усещане за някакъв вид кризисна ситуация.

ДПС продължава положителната тенденция на плавен ръст в подкрепата към себе си, която беше идентифицирана и в предишни наблюдения (+0,62 пр. п, в сравнение с януари-март). На този етап изглежда, че Движението успява да ограничи рисковете, свързани с вътрешнопартийното разцепление от последните две години. Силно благоприятстващ фактор за високата мобилизация на неговите симпатизанти продължава да бъде и наличието на националистически партии във властта. Всичко това позволи на формацията да заеме крайна позиция срещу управляващия съюз, в опит за излизане от изолацията, в която беше изпаднала и възстановяване на ролята на значим политически фактор¹¹.

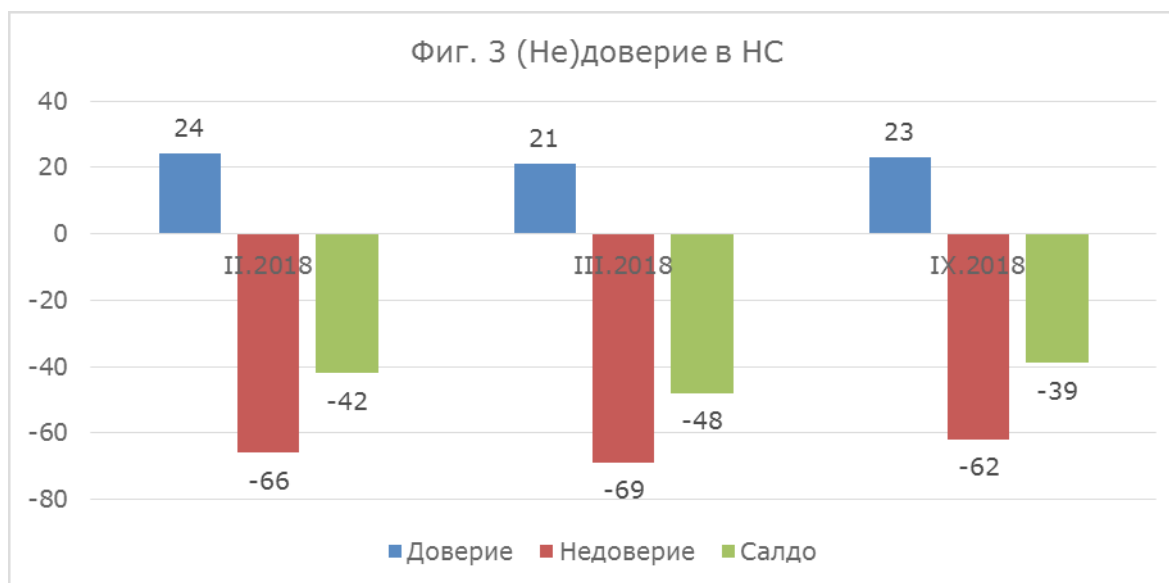
Под ръба на избирателната бариера и без шансове за възстановяване остава партия „Воля“, с подкрепата от 1,31%.

Първоначалната оценка на подкрепата към коалицията „**Демократична България**“, в месеците след обявяването ѝ, показва добър стартов потенциал от 2,26%. Обединението се очертава и като единствен претендент за гласовете на фрагментираната, извънпарламентарна десница. Допълнителните перспективи пред него са свързани с възможността за привличане на разочаровани от промяната в позицията на ГЕРБ, проевропейски ориентирани гласоподаватели¹².

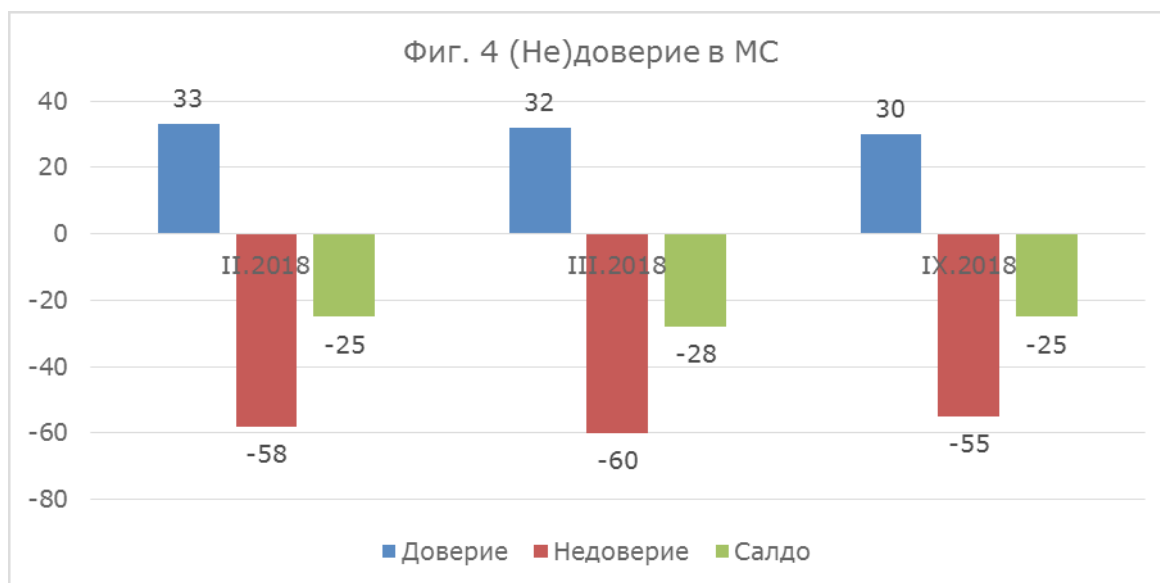

3. Доверие в основните държавни институции

Нетното недоверие в 44-то ОНС намалява с 9 пункта¹³ (фиг.3), в сравнение с месец март. Въпреки това, парламентът продължава да бъде институцията, фокусираща в най-голяма степен общественото недоволство, без изгледи за трайно възстановяване.

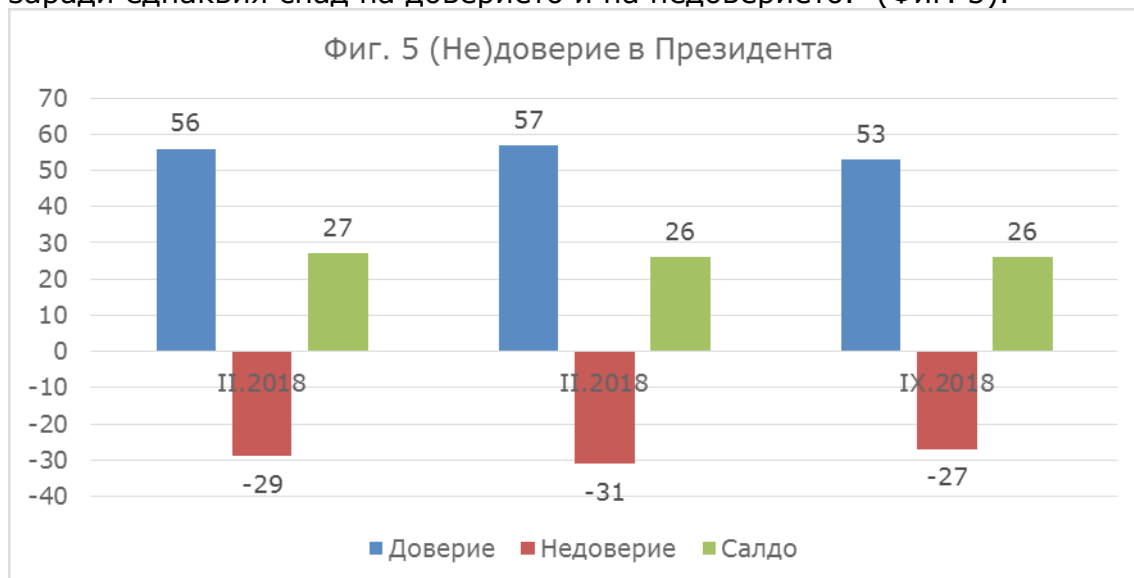

Спад от 3 пункта е на лице и в нетното недоверие към правителството за същия период¹⁴ (Виж. Фиг. 4).

Освен преките негативи, които правителството понася, в ледствие на конкретни свои действия и решения¹⁵, основният проблем, пред него остава задълбочаващият се конфликт между формациите в ОП. В контекста на яростно противопоставяне и непрестанни атаки от страна на БСП Б, това генерира високи равнища на несигурност и руши доверието в управляващите¹⁶. Нещо повече, опасността от разцепление в редиците на патриотите на предстоящите през 2019 избори за ЕП и евентуалното им слабо представяне на тях, крие значителни рискове, доколкото общия резултат на партиите, от управляващия съюз, неизбежно се възприема като индикатор за промяна в политическата констелация.

Президентът Румен Радев запазва високата обществена оценка към дейността си заради еднаквия спад на доверието и на недоверието.¹⁷(Фиг. 5).

Данните показват, че разрасналият се конфликт с управляващата партия и директно с министър-председателя Б. Борисов на този етап не носи негативи за държавния глава, който търпи лек спад в подкрепата към себе си единствено сред симпатизантите на ГЕРБ¹⁸. Сред останалите социални групи, президентът се ползва с доминиращо доверие. В тази посока са и отговорите на директния въпрос „Кой носи основната вина за конфликтите и напреженията между правителство и президент?“. Според 66% вината е основно на правителството, според 34% - на президента¹⁹.

В последните месеци Р. Радев уплътнява статута си на алтернативен, властови център, като се опитва да пази дистанция от БСП Б и все повече да налага изцяло собствена политическа линия. Зачестилите послания срещу политическото представителство, насочени срещу „цялата система“²⁰, наред с допускането на възможността за търсене на „изход“ чрез промяна в конституционния модел на управление²¹, макар на този етап да представляват своеобразно тестване на обществените настроения, говорят за намерения и претенции, надхвърлящи президентския мандат.

4. Други признаци на (не)доверие

През октомври общия показател на *доверието от страна на бизнеса* намалява с 1,4 пункта спрямо септември, когато отчете понижение от 2 пункта (Фиг.6). Така, на практика, е на лице влошаване на стопанската конюнктура за пети поробен месец, след като през май тя беше достигнала своеобразен 10-годишен връх²².

Последните данни на НСИ, от юли, показват намаляване на *потребителското доверие* с 0,6 пункт, в сравнение с предходното наблюдение²³, което се дължи в най-голяма степен на пониженото доверие сред населението в селата.

Предварителните данни на БНБ показват трикратно намаление на размера на ПЧИ в периода януари-август 2018, спрямо миналата година (Фиг. 7). Независимо, че тези резултати ще бъдат многократно ревизирани, силно негативна тенденция се наблюдава по отношение на инвестициите в дялов капитал, които на този етап са отрицателна величина и свидетелстват за засилващо се нежелание на чуждите инвеститори да останат в страната.

Източник БНБ

Изводи:

1. Прогнозната констелация остава без промяна. Въпреки това, нараства опасността от възникване на правителствена криза, вследствие на вероятно разцепление на коалицията на ОП, още преди изборите за ЕП;
2. БСП Б няма потенциал нито да провокира правителствена криза, нито да предложи алтернативен модел на управление;
3. Рисковете пред политическата система се увеличават, доколкото разцепление на коалицията ОП и слабо представяне на отделни части от нея на следващи парламентарни избори, биха поставили и ГЕРБ в ситуация на невъзможност за формиране на кабинет с партия, различна от ДПС;
4. Президентът Румен Радев увеличава рисковете пред политическата система, застъпвайки антисистемни послания.

БЕЛЕЖКИ

¹ Според данни на Екзакта рисърч, делът на българите, които не желаят предсрочни избори възлиза на 50%. За нови избори се обявяват 31%: http://exacta.bg/?page_id=42

² Данни Алфа рисърч: <https://alpharesearch.bg/post/942-otslabeni-pozicii-na-upravliavashtite-pri-lipsa-na-ubeditelna-politicheska-alternativa.html>

³

	ГЕРБ	БСП Б	ДПС	ОП	ДБ	ВОЛЯ	Други	Няма да гласувам
Тренд 11.09.2018	22,9	19,7	6,4	5,7	2,2	1,5	4,7	34,9
Сова Харис 14.09.2018	24,1	20	6,2	4,7	1,5	0,8	1,9	12,6
Алфа Рисърч 30.09.2018	22,2	19,7	6,6	4,7	2,9	2	5,3	36,6
Екзакта 05.10.2018	23,7	20,1	6,1	5,5	2	1	8,1	34,2
Медиана 08.09.2018	23,6	20,1	9	6,6	2	1,8	11,9	25
Галъп 11.09.2018	23,31	20,8	6,6	5,2		2,2	14,7	20,6

⁴ Според данни на Алфа рисърч, 62 %, от запитаните, смятат, че „Каквито и проблеми да създават ОП, основната отговорност за управлението носи ГЕРБ като най-голяма партия“, при едва 34 %, които считат, че вината е на ОП: https://alpharesearch.bg/api/uploads/pictures/Upload/2018_october/0918-Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

⁵ Срещу задействането на наказателна процедура срещу Унгария, която може да отнеме правото ѝ на глас в ЕС, гласуваха 5 от представителите на ГЕРБ в ЕП, а един гласува „въздържал се“: https://www.dnevnik.bg/evropa/2018/09/12/3309685_evropaparlamentut_zadeistva_procedura_za_lishavane_na/

⁶ Народните представители от НФСБ свалиха доверието си в председателя на ПГ на ОП Волен Сидеров, след като той обвини Валери Симеонов, в предаване на партийната телевизия, че призовава за неспазване на канона и открито иска разкол на църквите в Македония и Украйна, както и, че е човек на Сорос: <http://bnr.bg/varna/post/101032747/deputatite-ot-nfsb-svaliha-doverieto-ot-siderov-kato-predsedatel-na-pg-na-op>; след изказването на Валери Симеонов от 19.10.2018: *“Този закон беше започнат като опит да се угоди на една група кресливи жени, които спекулираха с децата си, манипулираха обществото, изкарвайки на пек и на дъжд тея уж болни деца, без грам майчинско чувство и грижа за тях. Просто ги използваша като инструмент за постигането на техните чисто материални цели”* и започналите протести, с искания за неговата оставка, Волен Сидеров призова Коалиционния съвет на ОП на приеме незабавната му оставка от поста вицепремиер.

⁷ Според данни на Алфа рисърч, сред събитията с най-силен отзвук върху общественото мнение, в периода юни-септември 2018, 25 % от респондентите посочват конфликта между лидерите на ОП: https://alpharesearch.bg/api/uploads/pictures/Upload/2018_october/0918-Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

⁸ „Атака“ подаде молба за членство в Алианса на консерваторите и реформистите в Европа (АКРЕ). Сидеров и Николай Барекков („Презареди България“) си поставиха за цел 4 евродепутати на предстоящите избори, ако сформират коалиция: <https://offnews.bg/politika/imame-novina-ot-kishinev-vo-len-i-barekov-praviat-koalicia-kaniat-i-690330.html>

⁹ „Не би било фатално, ако един от двамата вицепремиери Симеонов или Каракачанов подаде оставка и се върне в НС като депутат“... „ГЕРБ е формирана като партия от конструкторите на прехода, от върхушката на БКП, за да измести „Атака“, когато ние бяхме втора политическа сила в страната“, Волен Сидеров, 02.11.2018

¹⁰ Наказателната процедура срещу Унгария получи отрицателен вот от един представител на БСП, двама – отсъстваха и единствено Сергей Станишев я подкрепи.

¹¹ „Или си отива един вицепремиер, или си отива цялото правителство, или позорът е за всички, за цялата държава. Решението да си отиде един вицепремиер е ваше. Решението да си отиде целият кабинет ще го вземе народът“, Мустафа Карадайъ, 24.10.2018

¹² Евродепутатът Светослав Малинов гласува в подкрепа на задействането на наказателна процедура срещу Унгария, а „Демократична България“ излезе с категорична позиция³⁵ тази

посока: https://www.dnevnik.bg/politika/2018/09/13/3310561_demokratichna_bulgariia_kakto_orban_borisov_obicha/

¹³ Данни – Галъп Интернешънъл.

¹⁴ Данни – Галъп Интернешънъл.

¹⁵ Сред тях проучванията на общественото мнение посочват: „Зачестилите пътни инциденти“, „Цената на природния газ“, „Мерките за ограничаване на чумата по животните“ и т.н.: https://alpharesearch.bg/api/uploads/pictures/Upload/2018_october/0918-Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

¹⁶ Според данни на Алфа рисърч, 64 процента, от анкетиранияте, смятат, че „Противоречията в коалицията се изострят, което влошава управлението“, докато само 31 процента застават зад тезата, че „Противоречията са само видими, управлението е добро и стабилно“: https://alpharesearch.bg/api/uploads/pictures/Upload/2018_october/0918-Alpha_Research_Public_Opinion.pdf

¹⁷ Данни – Галъп Интернешънъл.

¹⁸ Ако през юни около 45% от симпатизантите на ГЕРБ са имали доверие на президента, сега делът им намалява до 35 на сто: <https://alpharesearch.bg/post/942-otslabeni-pozicii-na-upravliavashtite-pri-lipsa-na-ubeditelna-politicheska-alternativa.html>

¹⁹ <https://alpharesearch.bg/post/942-otslabeni-pozicii-na-upravliavashtite-pri-lipsa-na-ubeditelna-politicheska-alternativa.html>

²⁰ „Ако политическата класа е неспособна да се справи с проблемите, българите ще бъдат принудени да открият нови пътища за тяхното решаване. Като президент ще вложа своите сили в отстояването на българската демокрация. В диалог и сътрудничество с Вас ще работя за извеждането на страната на нова перспектива за развитие.“, Румен Радев, 04.09.2018

²¹ В лекция пред студенти от Пловдивския университет, на 23.10.2018, попитан дали е дошло време за президентска република, Румен Радев отговоря: „Дали е дошло времето ще проличи от това дали сегашната политическа класа в рамките на сегашната конституция решава проблемите на България. Ако тя е неспособна, отговорите може да се търсят и в конституционна промяна. Тя може да придобие различни форми, но те ще зависят от гражданите, т.е. от вас.“

²² <http://www.nsi.bg/bg/content/2088/%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B2-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%88%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D1%82%D1%8A%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B8%D1%82%D0%B5>

²³ <http://www.nsi.bg/bg/content/2104/%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5>

ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ, ЯНУАРИ 2019

Докладът анализира доверието в основните политически формации и държавни институции три месеца преди изборите за Европейски парламент. Той не изразява политически и идеологически пристрастия.

При изготвянето му, безпристрастно и с респект към фактите, са взети всички мерки за осигуряване на обективна и точна информация, а данните, анализите и мненията са базирани на посочените източници по начина и обхвата, изложен в доклада. Анализът и неговата методология не изразяват политически пристрастия; не третират предмета положително или отрицателно.

Авторите не носят отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в обзора. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели – докладът не е част от медийния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

Три месеца преди изборите за Европейски парламент (ЕП) националната политическа динамика вече се диктува от очакваните резултати и последиците от тях. Както предупреждавахме в прогнозите на ЦАУР спецификата на предстоящия вот ще доведе до ескалация на руската пропагандна агресия срещу България. Именно разделението по оста Брюксел – Москва определя и общото разположение на основните политическите формации в началото на предизборната кампания. След известни колебания в последните месеци, ГЕРБ отново застана зад проевропейската позиция, докато БСП Б, с подкрепата на президента Румен Радев, се опитва да наложи предстоящия вот като тест за или против правителството и окончателно се откъсва от образа на европейска левица, защитавайки проруските тези и послания.

На този етап като най-вероятна се очертава хипотезата за консолидиране на електоралните нагласи около двата основни центъра, ГЕРБ и БСП Б, и ограничени шансове за спечелване на представителство в ЕП от страна на по-малките формации, извън ДПС. Прогнозната оценка за ОП ги поставя на ръба на избирателния праг, но политическата перспектива за съвместно явяване на партиите от коалицията, към момента изглежда минимална.

Подобно развитие заплашва ГЕРБ да остане с по-малко на брой депутатски места в сравнение с БСП Б и ДПС – в съотношение 7:8. Именно по тази причина партията-мандатоносител се опитва да не допусне резултатите да бъдат разглеждани като вот за управляващия съюз. Разпадът на ОП е аргумент в защита на тази позиция. Въпреки това, рисковете от възникване на нов етап на политическата криза след изборите за ЕП, остават високи.

Извън вътрешнополитическия контекст, с оглед на залога пред който е изправен съюзът, е стратегически важно как България ще допринесе за баланса на политическите сили в следващия Европейски парламент.

Налице е слабо повишаване на нетното недоверие към Народното събрание и Министерски съвет. Вследствие на засилване усещането на подготовка за личен политически проект, президентът отбелязва спад от 10 пункта в подкрепата към себе си, достигайки най-ниските равнища от началото на своя мандат.

Въведение

Три месеца преди изборите за ЕП националната политическа динамика вече се диктува от очакваните резултати и последиците от тях. Както предупреждавахме в прогнозите на ЦАУР спецификата на предстоящия вот ще доведе до ескалация на руската пропагандна агресия срещу България. За риск от директна намеса в изборите вече предупредиха председателя на ПГ на ГЕРБ Цветан Цветанов¹ и вицепремиерът Томислав Дончев². Очаквано, руският посланик Анатолий Макаров отхвърли тези твърдения³.

Политическото разделение по оста Брюксел – Москва определя и общото разположение на основните политическите формации в началото на предизборната

кампания. След известни колебания в последните месеци, ГЕРБ отново застана зад проевропейската позиция, докато БСП Б, с подкрепата на президента Румен Радев, се опитва да наложи предстоящия вот като тест за или против правителството и окончателно се откъсва от образа на европейска левица, защитавайки проруските тези и послания.

Извън вътрешнополитическия контекст, с оглед на залога пред който е изправен съюзът, е стратегически важно как България ще допринесе за баланса на политическите сили в следващия Европейски парламент.

1. Прогноза за разпределение на 17-те мандата на България в ЕП

След приложение на Методиката за прогноза е изведена независима оценка на ЦАУР, представена като разпределение на 17-те мандата на България в Европейския парламент. Тя е реализирана при следните съображения:

- 1) използваните данни са от сондажи на общественото мнение⁴ в период, надвишаващ 90 дни от датата на избори, съответно са с ниска степен на достоверност;
- 2) все още не са ясни, както форматите, в които ще се явят някои от основните политически формации, така и конкретните водачи на предизборните листи.

Резултатите от изчисленията са показани на

Таблица 1. Прогноза за разпределението по партии на българските депутати в ЕП

Прогноза на ЦАУР						
Формации/показатели	ГЕРБ	БСП Б	ДПС	ОП	ДБ	ВОЛЯ
Индекс на доверие	36.11	30.01	10.15	8.89	4.66	2.16
Брой мандати	7	6	2	2	0	0

На този етап като най-вероятна се очертава хипотезата за консолидиране на електоралните нагласи около двата основни центъра, ГЕРБ и БСП Б и ограничени шансове за спечелване на представителство в ЕП от страна на по-малките формации, извън ДПС. Прогнозната оценка за ОП им отрежда 2 мандата, но политическите перспективи пред съвместно явяване на партиите от коалицията, към момента изглеждат нищожни.

Подобно развитие заплашва ГЕРБ да остане с по-малък на брой депутатски места в сравнение с БСП Б и ДПС – в съотношение 7:8. Именно по тази причина партията-мандатоносител се опитва да не допусне резултатите да бъдат разглеждани като вот за управляващия съюз. Разпадът на ОП е аргумент в защита на тази позиция. Въпреки това, публичните нагласи показват поляризация по този въпрос – 50% от анкетирания не намират пряка връзка между евроизборите и съдбата на правителството, докато 43% считат, че те в действителност ще изиграят ролята на допитване или своеобразен референдум за бъдещето на правителството и ГЕРБ⁵. Рисковете от възникване на нов етап на политическата криза след изборите за ЕП остават високи.

2. Доверие в партийните формации

При очакваната по-ниска избирателна активност (около 48,2%⁶) се запазва тенденцията за известно предимство на **ГЕРБ** пред БСП Б, което към момента означава 1 мандат повече. В ситуацията, в която единствено три формации биха преминали бариерата от 5.88%, партията би спечелила 1 мандат повече, в сравнение с 2014, при сходни равнища на подкрепа.

Основните рискове пред ГЕРБ са свързани с: 1) по-слаба мобилизация на партийното ядро, доколкото тези избори не представляват директен интерес за актива; 2) електоралните щети, които формацията понася вследствие на цялостната ситуация на напрежение и нестихващи скандали; 3) ограничени възможности за привличане на периферни групи гласоподаватели, на фона на известна консолидация около „Демократична България“.

Към момента **БСП Б**, с подкрепа от 30.01%, получава 2 мандата повече в ЕП, в сравнение с 2014, в следствие на преразпределението от малките партии.

След като следваната от нея стратегия не постигна очакваните резултати, партията избра крайна форма на радикализация чрез напускане на Народното събрание, в пореден опит да предизвика предсрочни избори. Този акт не отговаря нито на конкретния повод, нито на политическата ситуация. Очакванията са той да донесе допълнителни негативи на формацията: 1) БСП Б не успява да аргументира позицията си и да отговори на обвиненията в атака срещу парламентаризма; 2) делегитимира опозиционния си образ; 3) има сигнали за вътрешно напрежение в парламентарната група, свързано със заплатите на народните представители. В тази посока са и наблюдаваните обществени реакции – 55% неодобрение срещу 37% – одобрение⁷.

Извън това, основната трудност пред левицата за предстоящия вот ще бъде слабата мобилизация на нейните симпатизанти, дължаща се на устойчивото антиевропейското говорене в последните две години. Известна възможност за привличане на допълни гласове съществува в посока на разочаровани от разпада на ОП симпатизанти, доколкото БСП Б трайно се настани в национал-популистката ниша. Подобна тенденция беше наблюдавана на втория тур на президентските избори.

ДПС се очертава като третият участник, който ще има сигурно представителство в Европейския парламент. С подкрепа от 10.15% Движението си осигурява 2 мандата, срещу 4, които успя да спечели през 2014, вследствие на разликите в конфигурацията. Предвид възможностите на партията да постига силна мобилизация, на фона на ниска избирателна активност, е възможно ДПС да постигне изненадващ резултат, скъсявайки дистанцията с ГЕРБ и БСП Б и спечелвайки най-малко още един мандат (преразпределен от ОП). Това на свой ред ще утвърди влиянието ѝ върху политическата ситуация в страната.

Формално заедно, **Обединени патриоти** получават подкрепа от 8.89% към момента. Самата оценка на представянето, обаче, се основава на предположението, че ОП ще се явят заедно на изборите за ЕП. Непрекъснатите конфликти в коалицията очертават като най-вероятна развързката, при която 3-те партии ще търсят различен формат за предстоящия вот. Поради това, през февруари 2019, 8.89% за ОП на изборите за ЕП

изглеждат много малко вероятен резултат.

Показателен в това отношение е и сривът в персоналните рейтинги на тримата лидери – Кр. Каракачанов губи седем пункта (от 23.4% на 16.3%), В. Симеонов – шест пункта (от 11.1% на 5.1%), а В. Сидеров остава с 4.9%⁸.

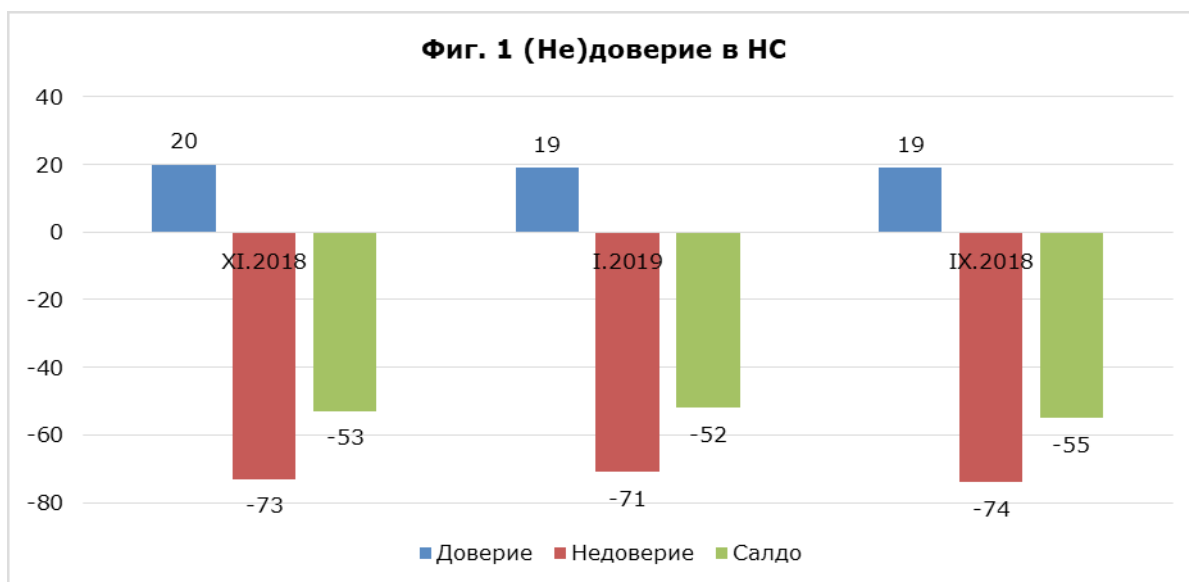
Под избирателния праг засега остава и **„Демократична България“** с подкрепа от 4.66 пункта. Въпреки това обединението притежава потенциал за успешно представяне и спечелване на мандат: 1) налице е устойчив, положителен тренд в подкрепата към него и все по-висока разпознаваемост; 2) проевропейският профил на неговите гласоподаватели предполага силна мобилизация. Представянето на формацията в хода на самата кампания ще има решаващо значение за изхода от нея.

С подкрепа от 2.16% партия „Воля“ няма възможност за спечелване на представителство в ЕП.

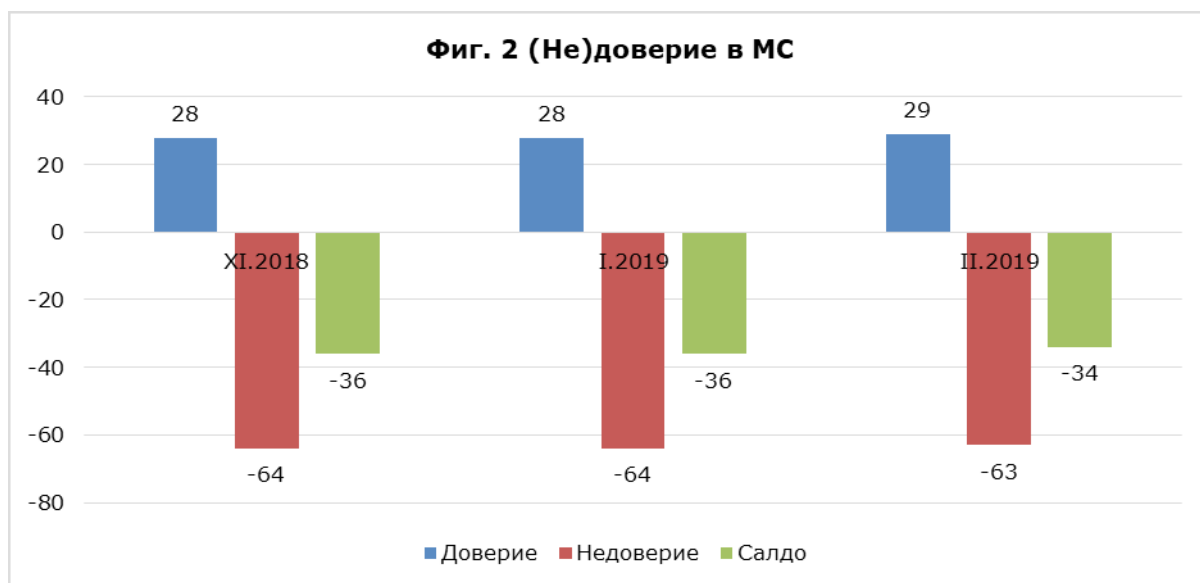

3. Доверие в основните държавни институции

Нетното недоверие към 44-то ОНС нараства с 2 пункта⁹, в сравнение с края на миналата годината (фиг. 1). Перспективите пред обществената оценка за дейността на институцията допълнително се влошават след напускането на пленарна зала от страна на БСП Б, в състояние на нестабилност на парламентарното мнозинство и кворум, с призната зависимост от ДПС¹⁰.

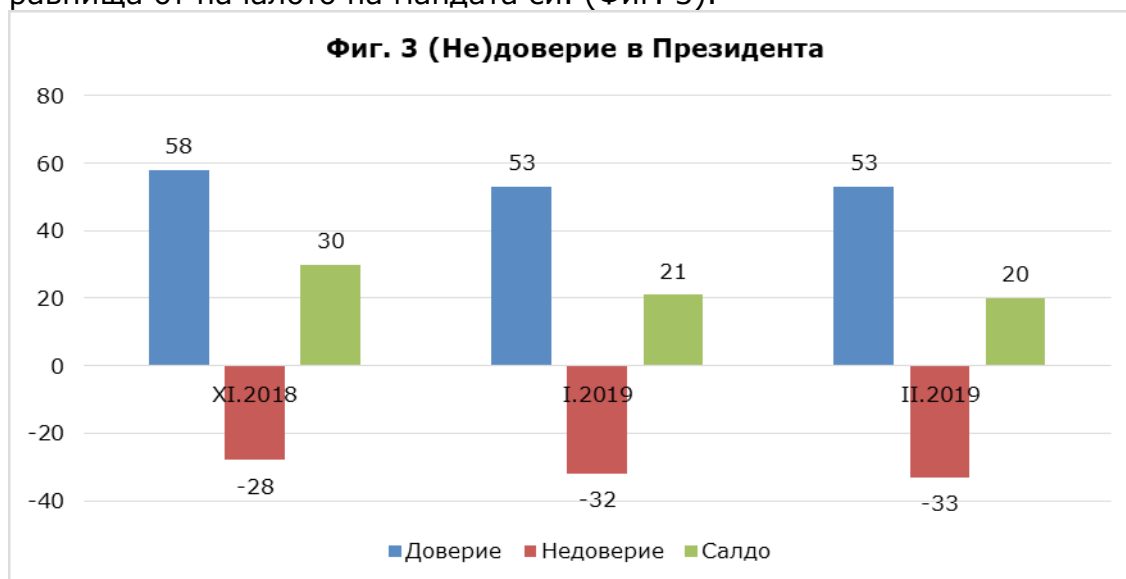
С 2 пункта спада нетното недоверие към правителството за същия период¹¹ (Виж Фиг. 2).

Кабинетът продължава да понася негативи най-вече в резултат на изострянето на политическата конфронтация и коалиционното напрежение между формациите в ОП. Декларациите на лидерите от ОП за подкрепа до края на мандата¹² и очертаващото се като най-вероятно самостоятелно явяване на изборите за ЕП се опитват от части да неутрализират риска от оценка на резултатите от тях като представителни за състоянието на мнозинството в НС.

ГЕРБ, от своя страна, също демонстрира решителност да завърши този управленски цикъл. За целта обаче, тя се нуждае от убедителна победа над БСП Б (+ ДПС), която да ѝ донесе своеобразен рестарт на доверие и да онагледи безалтернативността на настоящия формат. Подобно развитие, обаче, е слабо вероятно.

Въпреки, че запазва положително нетно салдо на доверие към себе си, президентът отбелязва спад от 10 пункта, в сравнения с ноември 2018¹³, достигайки най-ниските равнища от началото на мандата си. (Фиг. 3).

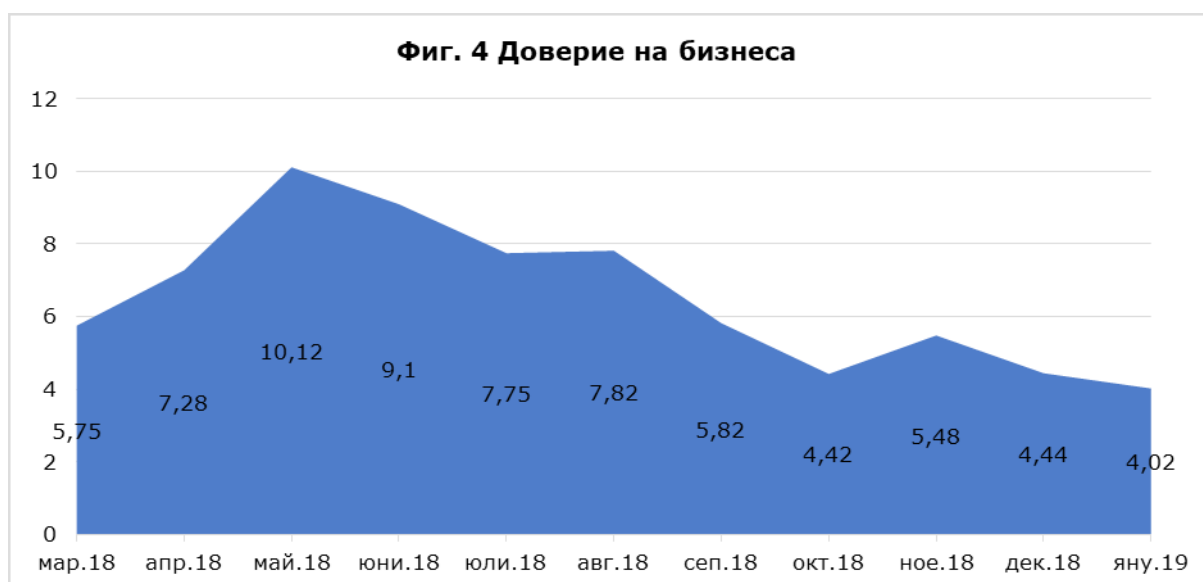
Негативната тенденция се явява резултат на две основни обстоятелства: 1) поредицата от действия, предприети от страна на Румен Радев, затвърждаващи усещането за подготовка на личен политически проект¹⁴. Съпоставката с миналото показва, че традиционно общественото мнение у нас реагира негативно на подобни претенции от страна на държавния глава; 2) крайно про-руската позиция, зад която Румен Радев

застана, като на практика се обяви срещу общеевропейското решение за признаване на председателя на венецуелския парламент Хуан Гуайдо за временен президент. Макар, че тезите на Москва намират одобрение на равнището на общественото мнение, какъвто е и случаят с покупката на новите изтребители¹⁵, в дългосрочен план това крие значителни рискове свързани, както с международна изолация, така и със затваряне в ограничено електорално пространство, без възможност за достигане на по-широки социални групи.

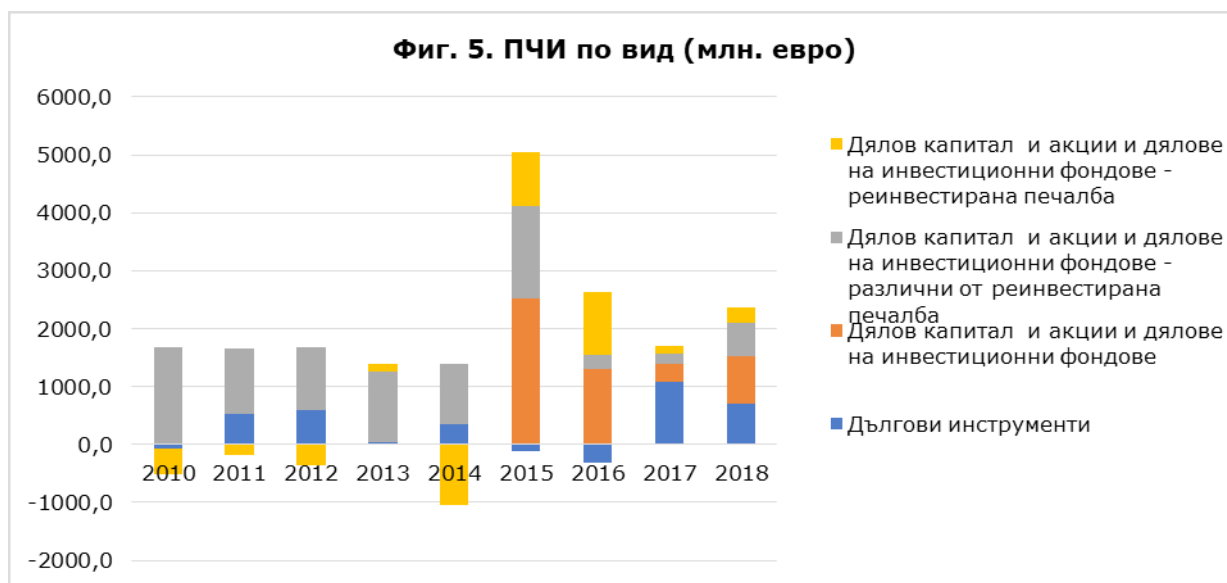
4. Други признаци на (не)доверие.

През януари общият показател на *доверието от страна на бизнеса* намалява с 0.3 пункта спрямо декември 2018. (Фиг.4). Така, на практика, е налице известно задържане на негативните тенденции по отношение на стопанската конюнктура, които се наблюдават след септември миналата година¹⁶.

През януари общият показател на доверие на потребителите се покачва с 1.9 пункта спрямо равнището си от октомври 2018 г., като при населението в градовете увеличението е 1 пункт, а при населението в селата – 2.9 пункта¹⁷.

Направените в България преки чуждестранни инвестиции за периода януари – ноември на миналата година са намалели с 549,7 млн. евро (40,9%) на годишна база, показват предварителните данни на Българската народна банка (БНБ), (Фиг. 5). Независимо, че тези резултати ще бъдат многократно ревизирани, силно негативна тенденция се наблюдава по отношение на инвестициите в дялов капитал, които на този етап са отрицателна величина и свидетелстват за засилващо се нежелание на чуждите инвеститори да останат в страната.

Източник БНБ

Изводи:

1. Предстоящите избори се очертават като лидерски сблъсък между ГЕРБ и БСП. От съществено значение за крайния резултат ще бъде способността на двете формации за мобилизация на своите симпатизанти;
2. ГЕРБ са изправени пред риска да се озоват в ситуация, в която разполагат с по-малко европейски мандата, в сравнение с БСП Б и ДПС. В този план те се стремят да неутрализират риска от оценка на резултатите като национално представителни;
3. Рисковете от възникване на нов етап на политическата криза, след изборите, остава висок, въпреки декларациите на ГЕРБ и ОП за завършване на мандата;
4. С откритото си противопоставяне на съюзническите позиции и защита на пропагандните руски тези, президентът Румен Радев все повече се превръща в заплаха за националната сигурност на страната.

Бележки

¹ Цветан Цветанов, 10.02.2019, „Убеден съм, защото виждам какво се случва в държави на Европейския съюз, знам, че в някои от министерствата се създадоха специални звена, които да работят срещу тази пропагандна дейност“, https://www.dnevnik.bg/politika/2019/02/10/3387932_cvetan_cvetanov_e_ubeden_che_rusii_shte_opita_namesa/

² Томислав Дончев, 11.02.2019, „Нормално е не само да очакваме, но да сме готови за всякакви тип опити за зловредно вмешателство в изборния процес“, <https://nova.bg/news/viaw/2019/02/11/240304/%D0%B4%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B5%D0%B2-%D1%82%D1%80%D1%8F%D0%B1%D0%B2%D0%B0-%D0%B4%D0%B0-%D1%81%D0%BC%D0%B5-%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%B7%D0%B0-%D0%B7%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%BE-%D0%B2%D0%BC%D0%B5%D1%88%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%B2-%D0%B8%D0%B7%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B5>

³ Анатолий Макаров, 11.02.2019, „Няма никакви основания г-н Цветанов да говори така. Не смятаме да се намесваме във вашите предизборни кампании. Никакви указания за това не сме получавали. Българският народ има право сам да избира кой да го представлява на местно, национално и европейско ниво“, https://www.actualno.com/politics/ruskijat-poslanik-kym-cvetanov-ne-se-mesim-vyv-vashite-izbori-news_721333.html

⁴

Агенция (сондаж)/ формация	ГЕРБ	БСП	Б	ДПС	ОП	ДБ	ВОЛЯ	Други	Няма да гласувам
Тренд 17.01.2019	18,3	17,1	6,9	3,5	2	1,6	1,6	45,1	
Маркет линкс 21.01.2019	18,4	15,5	4,8	5,9	3,3	1	5,4		
Медиана 01.02.2019	25,8	25,5	3,8	8,2	1	1	4,2	30	
Афис 19.01.2019	23	24,2	7,7	3,3	2,2	2,5	9,3	22,7	
Алфа Рисърч 19.12.2018	16	14,9	5,1	2,9	2,7	1,9	4,7	51,8	
Екзакта 05.10.2018									
Сова Харис 11.09.2018	20	18,3	5,3	3,2	1,8	1,6	5,1	17,3	

⁵ Данни Галъп Интернешънъл

⁶ Данни Алфа рисърч: <https://alpharesearch.bg/post/946-hladna-distancia-ot-politicheskia-suspens-v-tursene-na-alternativi.html>

⁷ Данни Галъп Интернешънъл

⁸ Данни Алфа рисърч: <https://alpharesearch.bg/post/946-hladna-distancia-ot-politicheskia-suspens-v-tursene-na-alternativi.html>

⁹ Данни – Галъп Интернешънъл.

¹⁰ На 16-ти февруари председателя на ПГ на ГЕРБ Цветан Цветанов призна, че: „Взехме решение в политическата група. Имахме много тежък ден. Наложиха се последващи консултации с „Обединени патриоти“ и впоследствие с ДПС. Това бяха текстове (на ДПС, бел. ред), за които трябваше да се намери някакъв консенсус, за да продължи работата на Народното събрание, да продължи работата на 44-ото Народно събрание и разбира се стабилността, която трябва да гарантираме с успехите, които има правителството“. В последствие, на 21 февруари, той отрече да има договорка с ДПС: „Няма никаква договорка с ДПС. Ако имаше такава, нямаше да изпаднем в ситуацията с кворума при гласуването на промените в Изборния кодекс“. Въпреки това според данни на Галъп интернешънъл - Решението на Борисов не успява да елиминира подозренията, че - 50% споделят от българите споделят мнението, че ДПС е скрит партньор на властта, 28% са на обратната позиция, а 22% се колебаят. Равнището на принципно неприемане на евентуално пряко участие на ДПС във властта остава високо – 58%. На обратното мнение са 36%.

¹¹ Данни – Галъп Интернешънъл.

¹² Волен Сидеров, 19.02.2019: „По-важното е тримата от патриотичния съюз да успеем да кажем ясно – както и да се явим на избори, това няма да се отрази на управлението. Управленският мандат да бъде изкаран докрай, нека Борисов поне веднъж да завърши мандата си докрай, ние сме подписали програма за управление. И това да бъде спазено“

¹³ Данни – Галъп Интернешънъл.

¹⁴ По време на пресконференцията за втората година от своя мандат, на 28 януари 2019, Румен Радев направи няколко знакови изказвания в тази посока: 1) за пръв път заяви в прав текст, че ще подкрепи създаването на нова партия, ако тя отстоява законността, справедливостта и суверенитета и работи за модернизацията на страната; 2) обяви, че предсрочните избори са неизбежни – „не дали, а кога“ и неясно предупреди, че ако в следващия парламент се излъчи компромисна или блокираща се коалиция или пък се състави голяма безпринципна коалиция, това ще е „последното раздаване на картите в тази политическа система“; 3) декларира че създава „Съвет за стратегическо развитие на България“, чиято цел е да предложи алтернативи на икономическия и идеен застои на страната.

¹⁵ Според данни на Галъп Интернешънъл: Мнозинството от българите (59%) подкрепя критичната позиция на президента Радев заради неспазването на обявената за закупуване на нови изтребители процедура, 29% са „против“, а останалите се колебаят: http://www.paragraph22.bg/22-novini/read/galup-52-ot-bulgarite-smiatat-che-predstoishtite-evroizbori-niama-da-sa-chestni?fbclid=IwAR0Morq3z1z1Yai53gHkUNnem_S1PMvQNld3MDOTh7umEvWAwgrocYLpM1Y

¹⁶ <http://www.nsi.bg/bg/content/2088/%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B2-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%88%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D1%82%D1%8A%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B8%D1%82%D0%B5>

¹⁷ <http://www.nsi.bg/bg/content/2104/%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5>

ДОКЛАД ЗА ДОВЕРИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ, МАЙ 2019

Докладът анализира доверието в основните политически формации и държавни институции дни преди изборите за Европейски парламент. Той не изразява политически и идеологически пристрастия.

При изготвянето му, безпристрастно и с респект към фактите, са взети всички мерки за осигуряване на обективна и точна информация, а данните, анализите и мненията са базирани на посочените източници по начина и обхвата, изложен в доклада. Анализът и неговата методология не изразяват политически пристрастия; не третират предмета положително или отрицателно.

Авторите не носят отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в обзора. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели – докладът не е част от медийния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

RAM© 2019. Всички права запазени.

Резюме

Сближаването на позициите на двете основни формации, на фона на нестабилността на парламентарното мнозинство и кворум, може да постави под въпрос съдбата на кабинета „Борисов-3“. Това обстоятелство предопредели посоката на предизборната кампания, която придоби крайно негативен характер и на практика се превърна в открита компроматна война между БСП Б и ГЕРБ. Цялостния контекст, в който всички политически сили разположиха своите послания, изцяло преповтаря темите от националния дневен ред като почти изцяло липсва разговорът по важните за бъдещето на ЕС теми.

Налице е консенсус сред социологическите агенции относно избирателната активност, която се очаква да бъде 32-35 процента. Динамиката на показателя показва спад в хода на кампанията.

Очертават се две основни хипотези, с различна степен на вероятност, в зависимост от представянето на „Демократична България.“ При положение, че коалицията не успее да премине избирателния праг от 5.88 процента – ГЕРБ/СДС биха получили 1 мандат повече от БСП Б (7 мандата), докато при успех на традиционната десница, с оглед на електоралните остатъци на всички формации, най-висока е вероятността именно ГЕРБ да останат с един мандат по-малко и да се изравнят с БСП Б (6 мандата). И при двете хипотези ВМРО може да разчита на 1, а ДПС – на 3 сигурни места в ЕП.

Както се вижда и при двете хипотези условно обединен резултат на БСП Б и ДПС (9 мандата) надвишава този на: 1) ГЕРБ/СДС и ВМРО (8) или 2) ГЕРБ/СДС, ВМРО и ДБ (8), което означава, че в случай, че изборите се провеждаха за национален парламент управляващият съюз би загубил своето мнозинство. Развръзката на изхода ще зависи в максимална степен от резултатите на ГЕРБ/СДС и БСП Б като брой действителни гласове, при положение, че ДПС няма готовност да преустанови неформалната си подкрепа за Бойко Борисов, което прави създаването на ново управленско мнозинство около БСП Б, малко вероятно.

Въведение

Два месеца преди официалния старт на кампанията за ЕП серията апартаментни скандали доведоха до оставки на ключови фигури в ГЕРБ и нанесоха съществени щети върху образа и доверието към партията-мандатоносител. По този начин рязко беше повишен залогът за предстоящия вот като сближаването на позициите на двете основни формации, на фона на нестабилността на парламентарното мнозинство и кворум, може да постави

под въпрос съдбата на кабинета „Борисов-3“. Това обстоятелство предопредели посоката на предизборната кампания, която придоби крайно негативен характер и на практика се превърна в открита компроматна война между БСП Б и ГЕРБ. Цялостния контекст, в който всички политически сили разположиха своите послания, изцяло преповтаря темите от националния дневен ред като почти изцяло липсва разговорът по важните за бъдещето на ЕС теми.

Налице е консенсус сред социологическите агенции относно избирателната активност, която се очаква да бъде 32-35 процента. Динамиката на показателя показва спад в хода на кампанията¹. Този важен факт може да има две възможни обяснения: 1) интензивността на политическите интриги през последния месец разколебава готовността на избирателите да участват в евроизборите; 2) много слабата и неубедителна предизборна кампания.

Нестабилността на обществените нагласи към момента намира отражение в поведението на социологическите агенции, които се въздържат да оповестяват своите данни. През месец май са публикувани само три сондажа. Липсват обявени прогнози на голяма част от основните агенции като Алфа рисърч и Галъп.

1. Консолидирана прогноза за разпределение на 17-те мандата на България в ЕП

След приложение на Методиката, е изведена независима консолидирана прогноза на ЦАУР, представена като разпределение на 17-те мандата на България в Европейския парламент.

Тя показва, че данните от социологическите сондажи представляват явна манипулация по отношение на резултатите на ГЕРБ/СДС и БСП Б:

- Според претеглената прогноза (на всички агенции, публикували сондажи) ГЕРБ/СДС биха спечелили 32.92 процента, а БСП Б – 33.59 процента от гласуващите;
- Приложението на коригиращия коефициент на ЦАУР показва, че за ГЕРБ/СДС ще гласуват 39.87 процента от избирателите, а за БСП Б – 36.16 процента.

Така се очертават две основни хипотези, с различна степен на вероятност:

Хипотеза 1 Консолидирана прогноза за разпределението по партии на българските депутати в ЕП, ако „Демократична България“ не успее да преодолее избирателната бариера – между средна и висока вероятност

Прогноза на ЦАУР								
Формации/показатели	ГЕРБ/СДС	БСП Б	ДПС	ВМРО	ПЗС	Атака	ДБ	ВОЛЯ
Брой мандати	7	6	3	1	0	0	0	0

Хипотеза 2 Консолидирана прогноза за разпределението по партии на българските депутати в ЕП, ако „Демократична България“ успее да преодолее избирателната бариера – средна вероятност

Прогноза на ЦАУР								
Формации/показатели	ГЕРБ/СДС	БСП Б	ДПС	ВМРО	ПЗС	Атака	ДБ	ВОЛЯ
Брой мандати	6	6	3	1	0	0	1	0

Изходът от ситуацията зависи от представянето на „Демократична България“, която към момента активизира 5.62 процента подкрепа. При хипотеза, че коалицията не успее да премине избирателния праг от 5.88 процента – ГЕРБ/СДС биха получили 1 мандат повече от БСП Б, докато при успех на традиционната десница, с оглед на електоралните остатъци на всички формации, най-висока е вероятността именно ГЕРБ да останат с един мандат по-малко и да се изравнят с БСП Б.

И при двете хипотези ВМРО може да разчита на 1 мандат в ЕП. Аргументът за това е, че не можем да приемем коригираната прогноза от 7.42 процента за напълно достоверна. При събирането на резултатите на трите формации – ВМРО, Атака и „Патриоти за Валери Симеонов“ се получава резултат от 11.38 процентни пункта, който чувствително надвишава подкрепата, с която разполагат Обединени патриоти като коалиция. Политическата логика сочи, че коалициите винаги печелят по-висока подкрепа от самостоятелното явяване на отделните им части. Възможно обяснение в случая е, че прогнозата е реализирана на базата на отклоненията за Обединени патриоти, поради липсата на такива за ВМРО от предходни избори. Това е причината да коригираме надолу очакванията за представянето на ВМРО.

Прогнозата за ДПС показва, че най-вероятно движението ще получи 3 сигурни места в ЕП.

2. Вероятно въздействие на резултатите от изборите за ЕП върху политическата констелация

Както се вижда и при двете хипотези условно обединен резултат на БСП Б и ДПС (9 мандата) надвишава този на: 1) ГЕРБ/СДС и ВМРО (8) или 2) ГЕРБ/СДС, ВМРО и ДБ (8), което означава, че в случай, че изборите се провеждаха за национален парламент управляващият съюз би загубил своето мнозинство. Развързката на изхода ще зависи в максимална степен от резултатите на ГЕРБ/СДС и БСП Б като брой действителни гласове, при положение, че ДПС няма готовност да преустанови неформалната си подкрепа за Бойко Борисов, което прави създаването на ново управленско мнозинство около БСП Б, малко вероятно.

3. Доверие в партийните формации

ГЕРБ претърпя значим отлив в подкрепата към себе си в последните два месеца. Това принуди формацията да предприеме решителни действия, в опит да управлява щетите: 1) за първи път в политическата си история ГЕРБ взе решение за участие в избори в коалиция. С мотив, че изпълнява волята на Европейската народна партия (ЕНП), ГЕРБ подписа предизборно споразумение със СДС и даде две места в листата си на кандидати от съюза – Александър Йорданов и Илия Лазаров. След това подписа споразумения с „Обединени земеделци“, ПП „Никола Петков“ и Български демократически форум. В съюза влезе и „Движение Гергьовден“; 2) премиерът Борисов лично пое функциите на председател на Председателския предизборен щаб, отстранявайки от кампанията Цветан Цветанов и 3) рязко увеличи публичните и медийните си изяви.

Предприетите действия доведоха до частично възстановяване на подкрепата и формата **ГЕРБ/СДС** успява да запази първенството си пред БСП Б. Допълнителни основания за това заключение са: 1) загубата на гласоподаватели от ГЕРБ не се трансформира в подкрепа за БСП Б, а по-скоро се измества към категорията на негласуващите; 2) благоприятната икономическа конюнктура, при която НСИ регистрира 5% безработица и 3.4% икономически растеж в края на първото тримесечие на годината, също допринася за удържане на електоралния отлив.

След продължилите с месеци пререкания между лидерите на партиите в **ОП**, трите формации избраха да участват самостоятелно на изборите за ЕП. Въпреки, че това намалява влиянието на формата като цяло, ВМРО изглежда, успява да се възползва от ситуацията и да привлече голяма част от привържениците в електоралната ниша. Водената от А. Джамбаски листа получава подкрепа, достатъчна за 1 място в ЕП, докато „Атака“ и „Патриоти за Валери Симеонов“ остават без възможности да излъчат свои представители. Това ще даде основания на партията на Красимир Каракачанов да претендира за лидерско място във формата и да не се съобразява с партньорите си в степента, в която го правеше до момента.

Към момента **БСП Б** получава 6 сигурни мандата в ЕП, без потенциал да участва в разпределението на мандатите по остатъци. Създалата се ситуация около ГЕРБ даде допълнителен тласък на крайната радикализация на поведението на БСП Б, които на практика изградиха кампанията си изцяло върху линията на анти-ГЕРБ послания, придружени със серия от компромати. Стратегията очевидно не носи очакваните ползи, доколкото левицата не е в състояние да откъсне гласоподаватели от директния си противник. От друга страна, съсредоточаването на националистическия вот около ВМРО, ограничава възможностите за привличане на допълнителни гласове и от тази ниша като на практика оставя БСП Б без никакъв потенциален резерв.

Вътрешнопартийните скандали, възникнали около формирането на листата, крият допълнителен риск да бъдат отблъснати групи гласоподаватели на отделните крила в партията. Бламирането на лидера Корнелия Нинова при подреждането на евродепутатската листа и последвалата декларация, че отговорността за представянето ѝ остава на Националния съвет я постави в силно неубедителна позиция като лидер на кампанията и не ѝ позволява да компенсира сериозните политически дефицити на водача Елена Йончева. Традиционно напрежението беше туширано публично, но въпреки това може да се очаква да повлияе на крайния резултат. Регистрирането под името „Коалиция за България“ на АБВ също може да доведе до загуба на гласове. Всичко изброено извежда на преден план изводът, че БСБ Б отново ще са сред губещите на предстоящия вот, което ще наложи ревизиране на следваната политическа линия и ще предизвика сериозни конфликти в ръководството ѝ.

Вотът в неделя има изключително важно значение за **ДПС** заради необходимостта от укрепване на политическо му влияние, след сътресенията, предизвикани от ДОСТ на последните избори. Това обстоятелство е подчертано от факта, че партийната листа се води от Мустафа Карадайъ, а почетният председател на партията Ахмед Доган излезе с публично обръщение към избирателите на движението, с молба за прошка и призив за мобилизация². Важно обстоятелство е второто място в листата на Делян Пеевски, което на практика означава пренасяне на българския проблем в семейството на европейските либерали. Очакваната подкрепа от 12.3 процента и 3 места в ЕП представлява отстъпление от позициите на формацията. Известна изненада може да се очаква от страна на българите, живеещи на територията на други страни-членки на ЕС. В заключение – ДПС губи от своята подвижност и ще бъде все по-малко склонна да оттегли неформалната си подкрепа от Бойко Борисов и да я пренасочи към Корнелия Нинова.

С подкрепа от 2.82% партия „Воля“ няма възможност за спечелване на представителство в ЕП.

Под избирателния праг, но с реални шансове за 1 мандат, засега остава **„Демократична България“**. В подкрепа на това са валидни следните аргументи: 1) вероятен е феноменът „скрит вот“; 2) единствената позитивна кампания, която се засяга важните европейски въпроси, отговаряйки на очакванията на своите избиратели; 3) създалата се междупартийна конкуренция изглежда, че в по-голяма степен мобилизира, а не разочарова избирателите на формата. От представянето на ДБ зависи дали постоянната стратегия на ГЕРБ за разбиване на традиционната десница ще бъде успешна. За първи път в тази посока партията на Бойко Борисов прибегна до най-силното оръжие, включвайки лица от СДС в листата си.

Изводи:

1. Партиите от управляващия съюз – ГЕРБ и ВМРО ще се озоват в ситуация, в която разполагат с по-малко европейски мандата от реалната и формална опозиция;
2. Това няма да повлияе на политическата констелация, защото БСП Б изглежда не е в състояние да създаде алтернативна управляваща коалиция. Предпоставки за това са, както очакваното второ място за левицата, така и обстоятелството, че ДПС не е в позиция, която да го мотивира да изостави неформалната си подкрепа за Бойко Борисов и да я насочи към Корнелия Нинова;
3. При успех на изборите ВМРО най-вероятно ще претендира за лидерско място в коалицията и ще увеличи претенциите към своите партньори.

БЕЛЕЖКИ

¹ Според данни на Алфа рисърч сигурните, че ще гласуват на 26-ти май намаляват от 35.0% в края на март до 32.9%-в края на април: <https://alpharesearch.bg/post/951-na-starta-na-predizbornata-kampania-za-evropeiski-parlament-namaliavashta-izbiratelna-aktivnost-i-paritet-mejdu-bsp-i-gerb.html>

²

https://www.dnevnik.bg/politika/2019/05/14/3905392_dogan_pomoli_dps_za_proshka_i_poiska_vutreshni_borbi/

Дял II.
Доклади и прогнози, изготвени от УПИЗ
„Количествени методи и моделиране“ (2021–
2023)

КОНСОЛИДИРАНА ПРОГНОЗА НА СОЦИОЛОГИЧЕСКИТЕ АГЕНЦИИ ЗА СЪСТАВА НА 45 ОНС, АПРИЛ 2021

Доц. д-р Иван Костов, Полина Крайнева

Консолидиране на сондажите на социологическите агенции

В седмицата преди изборите Последните социологически агенции публикуват резултатите от своите сондажи. В последните 100 дни са оповестени 25 такива сондажа от 11 източника. Два от тези източници – ЦАМ и Института "Рего" не правят редовни анкети; за тях нямаме оценка за достоверността им и затова техните резултати не участват в консолидираната прогноза. Първият сондаж на Тренд е пренебрегнат поради далечния срок от изборния ден. Така настоящата прогноза се основава на отговорите на над 22 000 анкетирани избиратели.

Консолидирането тук е направено по опростена методика – отсъства предишната фаза на корекция на прогнозите на всяка агенция за всяка политическа формация с усреднените за Последните 9 години отклонения. Основанията за избягването на тази фаза са три:

Първо. ПП "Има такъв народ", Коалиция "Изправи се! Мутри вън", в голяма степен ПП ВМРО (с изключение на изборите за ЕП 2019) и Коалиция "Демократична България" нямат натрупани данни за отклонения на своите прогнози поради това, че не са се явявали самостоятелно на избори. Поради това 4 от 7-те вероятни участника в 45 ОНС не могат да бъдат третирани наравно с ГЕРБ, БСП и ДПС.

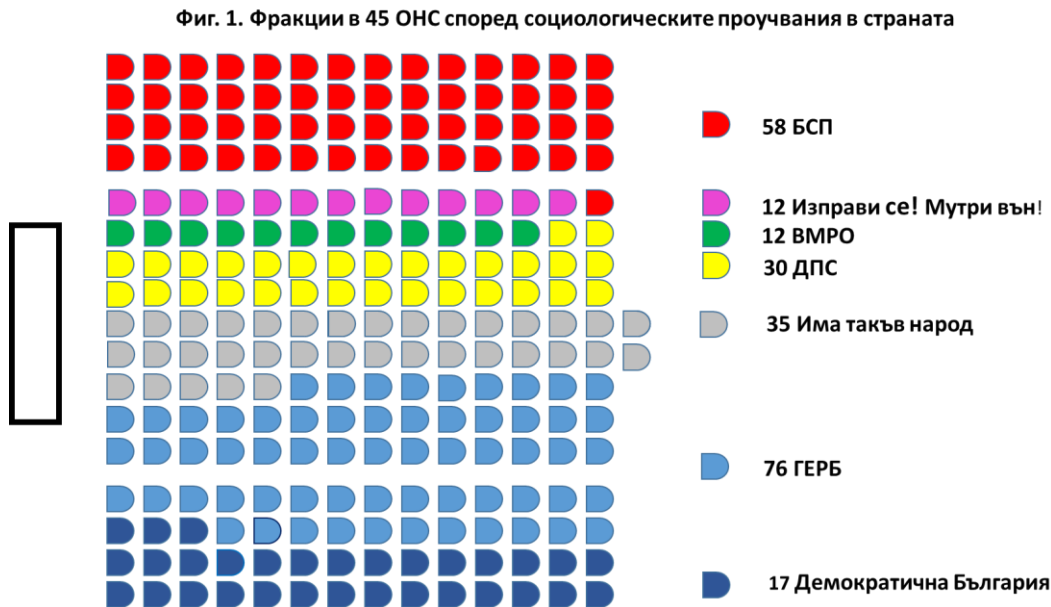
Второ. Има ясни сигнали, че картела от социологически агенции, който причиняваше в последното десетилетие системно надценяване на прогнозите за БСП, е престанал да съществува. Ако направените от агенциите прогнози за БСП в 2021 година бъдат коригирани надолу заради Посоченото системно надценяване, прогнозата за БСП ще се сведе до нереално ниско число.

Трето. Епидемията усложнява много възможността да се прогнозира изборните резултати: несигурност има относно броя на избирателите, които ще отидат до урните; не е ясно лошото управление на здравната криза чии гласоподаватели ще демотивира в по-голяма степен – тези на управляващия блок или тези на опозицията; страхът или съпротивата ще вземе връх.

Консолидирането на сондажите се осъществява със следните стъпки: 1) сумата на резултатите на всяка агенция за политическите формации се нормира до 100%; 2) крайният резултат на всяка агенция за всяка политическа формация е претеглена средна съобразно нарастваща крива, така че по-далечният от изборния ден сондаж има по-малко тегло, а този в последните две седмици - най-голямо; 3) Крайната прогноза за всяка политическа формация е хармонична средна от прогнозите на всичките 9 социологически агенции, като за тегла служат оценките за достоверност на тези агенции на Центърът за анализ и управление на рискове, направени след изборите за ЕП 2019; 4) Получените проценти се коригират със сумата от процентите на партиите, които преминават изборната бариера от 4%; 5) Крайните проценти се умножават по 240 - броя на народните представители и се закръглят в брой членове на парламентарни групи, съобразно методиката, прилагана от ЦИК.

Консолидирана прогноза

На фиг. 1 е показана консолидираната прогноза за състава на фракциите в 45 ОНС:

Социологическите агенции предвиждат 7 парламентарни формации. Сред тях ПП ВМРО е със риск да не прескочат 4-процентовата избирателна бариера при ниска обща избирателна активност и при по-голямо гласуване на българите в чужбина, което въобще не е взето предвид.

Прогнозира се:

- **коалиция ГЕРБ-СДС** да остане първа политическа сила с 20% намалено представителство спрямо 44-то ОНС;
- **коалиция БСП за България** да загуби 27.5% от депутатите, които бе излъчила за досегашния парламент и да отиде на историческото си дъно от 1997 година;
- **ППДПС** с 15% да възстанови фракцията си, но далеч от равнището от 38 депутата от 43 ОНС.

Новите парламентарни групи са на: ПП **"Има такъв народ"**, която се позиционира като 3-та Политическа сила; **коалиция Демократична България – Обединение (ДА България, ДСБ, Зелено движение)** като пета по състав парламентарна група; и, **Коалиция "Изправи се! Мутри въл!"**.

Възможни отклонения от прогнозата на социолозите

Те могат да произтекат от следните две обстоятелства:

Първо. ПП "Има такъв народ" и коалиция "Изправи се! Мутри въл!" се явяват за първи път на парламентарни избори, нямат история в социологическите сондажи, което предполага, че са възможни непредвидими отклонения от консолидираната прогноза. Техният краен резултат ще

бъде зависим както от общата активност на избирателите за гласуване, така и от мобилизацията на протестния вот, която е възможно да се окаже под декларираната пред социолозите.

Второ. Очаква се протестен вот на българите в чужбина. Възможно е там да гласуват около 120 000 души. Този вот е вероятно да бъде между 4.4% - 4.9% от общия. Ако тези две хипотези се изпълнят последствията ще бъдат: а) загуба на 1-2 места от ГЕРБ; б) увеличаване на парламентарните групи на ПП ДПС и на Коалиция Демократична България с по 1 депутат (поради същото обстоятелство тази коалиция получи представителство в Европейския парламент); И, В) По-голям риск за ПП ВМРО.

Следизборна проекция на консолидираната прогноза

Предпоставките, задавани от прогнозата са:

- Коалицията БСП за България не може да състави кабинет дори с участието на ДПС и коалиция "Исправи се! Мутри вълн!";
- Не е възможно съставянето на правителство без участието на ГЕРБ и БСП;
- Възможно е, но е слабо вероятно, формиране на мнозинство с участието на БСП (експертен кабинет с кратък мандат, тип "Беров"); това би означавало депутатите от ПП "Има такъв народ" вкупом да прекосят реката, която ги дели от левицата.

При тези предпоставки основателни са само две хипотези:

Хипотеза I. ГЕРБ могат да възпроизведат досегашния управленски формат само, ако направят коалиция с ПП "Има такъв народ" и при влизане на ВМРО в 45 ОНС. Тогава, както е ставало досега и при същите условия, ще бъдат подкрепени с плаващи мнозинства от ДПС. Без ВМРО в парламента на движението ще се наложи да подкрепя правителство на малцинството.

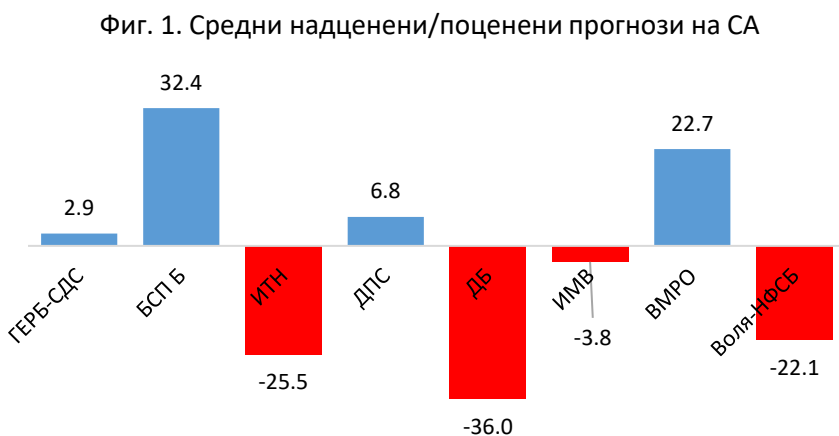
Хипотеза II. Ще бъде невъзможно да се състави правителство. Ще се наложи служебно правителство да направи извънредни парламентарни избори още до септември 2021.

ДОСТОВЕРНОСТ НА СОЦИОЛОГИЧЕСКИТЕ АГЕНЦИИ ПРЕДИ И СЛЕД ИЗБОРИТЕ ЗА 45 ОНС

Доц. д-р Иван Костов, Полина Крайнева, д-р Екатерина Цветанова

1. Оценка на сондажите за политическите формации на изборите за 45 Обикновено Народно събрание

Оценката на сондажните резултати на всички Социологически Агенции (СА) за Политическите Формации (ПФ) е направена съобразно методологията приложена след изборите за НС в 2017ⁱ, като процентните резултати са отчетени само от гласуването в България. На Фигура 1 са показани средните - от всички СА, надценявания/подценявания на всяка ПФ с шанс за парламентарен успех.

Най-точни са процентните сондажи за ГЕРБ-СДС и Изправи се Мутри Вън (ИМВ). Най-неточни и надценени са резултатите на БСП за България (БСП Б), следвани от ПП ВМРО, която е фаворизирана за сметка на конкуренцията за патриотичния вот. И обратно – още по-неточни, но подценени – тези за Демократична България

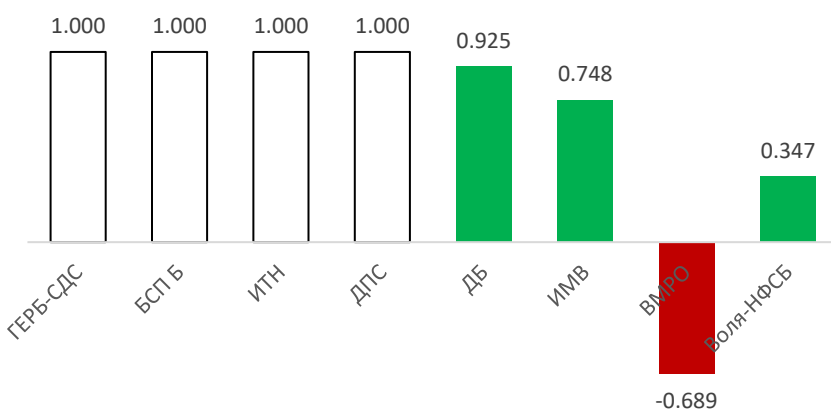
(ДБ). Подценяването на ДБ е много близко до това от изборите за ЕП през 2019, когато то беше - 36,6%ⁱⁱ. Силно подценени са и резултатите на Има Такъв Народ (ИТН). ДПС, чиито резултати са традиционно подценявани (за целия период 2009-2019 общото средно подценяване на движението от всички агенции е -6,6%)ⁱⁱⁱ този път попада в групата на формациите със завишени резултати +6.8% и така всички системни партии са надценени, а всички протестни са подценени.

Оценката на прогнозите „успех-неуспех“ на всяка СА е направена в зависимост от обявените шансове за влизане в 45 ОНС на всяка от посочените във Фиг. 1 ПФ:

- 1, когато агенцията е твърдяла, че формацията със сигурност ще премине и
- 0, когато е твърдяла, че няма да премине бариерата;
- 0.75, когато е обявила, че формацията има шансове за НС и ѝ е дала резултат над 4.5% и
- 0.5, когато е обявила същото, но ѝ е дала резултат около 4%;
- 0,25, когато е твърдяла, че има шансове да премине бариерата, но и е дала резултат под 3.5%.

Посочените верни прогнози за ГЕРБ, БСП Б, ДПС и ИТН са тривиални. Влизането на тези формации в НС не е поставено под съмнение от никоя СА. (виж фиг. 2.) Съответно за това агенциите не получават принос в оценката за точност.

Фиг. 2. Точност на прогнозите "успех-неуспех"

По-неточни са прогнозите за ДБ. Причината се дължи на твърдения на 5 от агенциите в по-отдалечения от изборите период през януари и февруари. Още по-неточни са прогнозите „успех-неуспех“ на СА за ИМВ. Заради това в различна степен се намалява оценката за точност всички

агенции, с изключение на Алфа ризърч и Галъп. ВМРО е в най-висока степен надценена за успех от СА (изключение прави Маркет линкс). Заради това тяхната оценка за точност е намалена.

Изводите за точността на процентните сондажи и на шансовете на ПФ за „успех-неуспех“ сочат, че системни партии ГЕРБ, БСП и ДПС са с общо високо надценяване, като в най-малка степен от тях е бил надценен ПП ГЕРБ, най-високо надценен е нейния коалиционен партньор ВМРО. Силно са подценени и трите протестни формации и най-вече ДБ, както по резултати така и по шансове за влизане в НС.

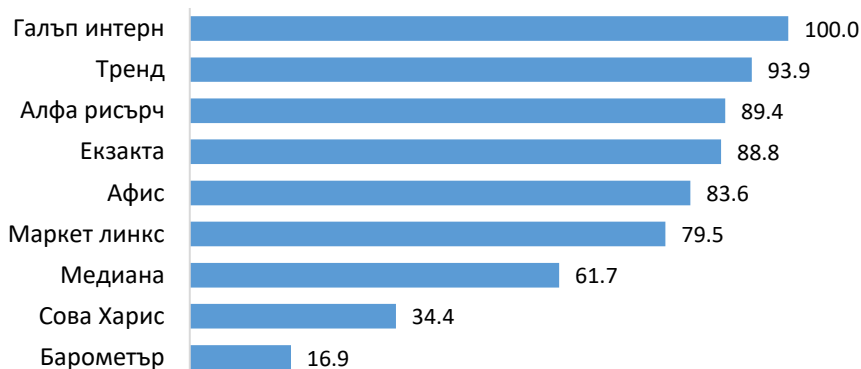
Заклученията са, че преди изборите за 45 ОНС:

1. СА са повлияли на гласуването в полза на парламентарно представените партии, особено с неверните си прогнози за ВМРО и за БСП Б (чиито коалиции са най-високо надценявани в целия изследван от нас период 2009-2021);
2. Разликата между ГЕРБ и БСП Б е представена като значително по-малка, от реалните резултати. Това е оказало негативно влияние върху гласуването за ИТН. СА са твърдели, че протестната партия е несигурен мандатоносител; давали са втори резултат на БСП Б;
3. В най-голяма степен са били разколебавани избирателите на ДБ и ИМВ, особено с внушения, че няма да успеят да преминат 4%-та бариера.

2. Оценка на достоверността на социологическите агенции на изборите за НС 2021

Социологическите агенции, които са правили сондажи и давали прогнози за изборите за НС 2021, са подредени съобразно показаната от тях относителна достоверност на Фигура 3.

Фиг. 3. Достоверност на СА за изборите за 45 ОНС

Най-достоверна е била „Галъп интернешънъл“, следвана отблизко от „Тренд“ и на по-голямо разстояние от „Алфа рисьрч“ и „Екзакта“.

Сред недостоверните агенции са „Медиана“ и особено „Сова Харис“ и „Барометър“.

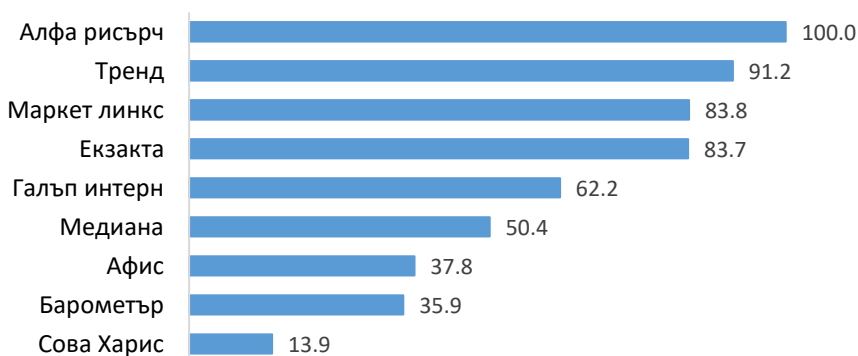
Обръщаме специално внимание на различията

между СА по два от критериите, които влизат в общата оценка за тяхната достоверност – прогнозите за „успех-неуспех“ и проявената пристрастност вследствие надценяване на ПФ от статуквото и подценяване на тези за промяната. **„Алфа рисьрч“ е дала най-точни прогнози**, кои ПФ ще влязат в 45 ОНС и кои – не, следвана от „Тренд“. По този критерий „Галъп“ изостава заради надценяването на вероятността ВМРО да премине избирателната бариера. По втория критерий **„Маркет линкс“ е най-безпристрастната агенция** – надценявала и подценявала е поравно ПФ и от статуквото и от промяната. Най-пристрастните към статуквото са „Сова Харис“ и „Тренд“, които едновременно са надценили всички ПФ от статуквото и са подценили всички – от промяната, следвани от „Галъп интернешънъл“, „Медиана“ и „Екзакта“ – с по едно изключение и „Барометър“ – с две.

3. Оценка на достоверността на СА в периода 2009-2021

На Фигура 4 са класирани по достоверност всички СА, които са публикували сондажи в периода 2009-2021.

Фиг. 4. Достоверност на СА в периода 2009-2021

Въпреки третото място по достоверност на последните избори, за целия разглеждан период „Алфа рисьрч“ запазва позицията си на най-достоверна агенция. Следват я „Тренд“, „Маркет линкс“ и „Екзакта“.

Макар че остава на 5-та позиция, „Галъп интернешънъл“ повишава

средния процент на своята достоверност, заради прогнозите си в 2021. Най-недостоверни остават твърдо „Афис“, „Барометър“ и „Сова Харис“, като последните две дори нямат официален сайт в интернет.

4. Заключение и препоръки

1. Социологическите агенции системно и в значителна степен подценяват резултатите на някои партии, например ДБ. Възможни причини за това, освен масово разпространеното сред гражданското общество подозрение за нарочна манипулация, са - неадекватната извадка на анкетиранияте, която прави системно неточни техните сондажи и предубедена мрежа от анкетъори. Социологическите агенции разполагат с всички възможности, при наличие на желание да отстранят тези причини и повишат достоверността си.
2. Медиите, особено националните, вече 12 години остават некомпетентни в подбора на социологически агенции, чиито сондажи оповестяват и разпространяват сред обществото. Допускат да бъдат огласявани дори такива без сайтове, постоянна дейност и архиви, наред с тези, които се стремят да бъдат достоверни. По този начин стават неволни съучастници на поръчани внушения.

ⁱ <https://offnews.bg/analizi/dostovernost-na-sotciologicheskite-agentcii-2009-2017-664167.html>

ⁱⁱ <https://www.mediapool.bg/za-10-godini-alfa-risarch-e-nai-dostoverna-a-sova-haris-nai-nedostoverna-agentsiya-news295446.html>

ⁱⁱⁱ (пак там)

КОНСОЛИДИРАНА ПРОГНОЗА НА СОЦИОЛОГИЧЕСКИТЕ АГЕНЦИИ ЗА СЪСТАВА НА 46 ОНС, ЮЛИ 2021

гл. ас. д-р Екатерина Цветанова, Полина Крайнева

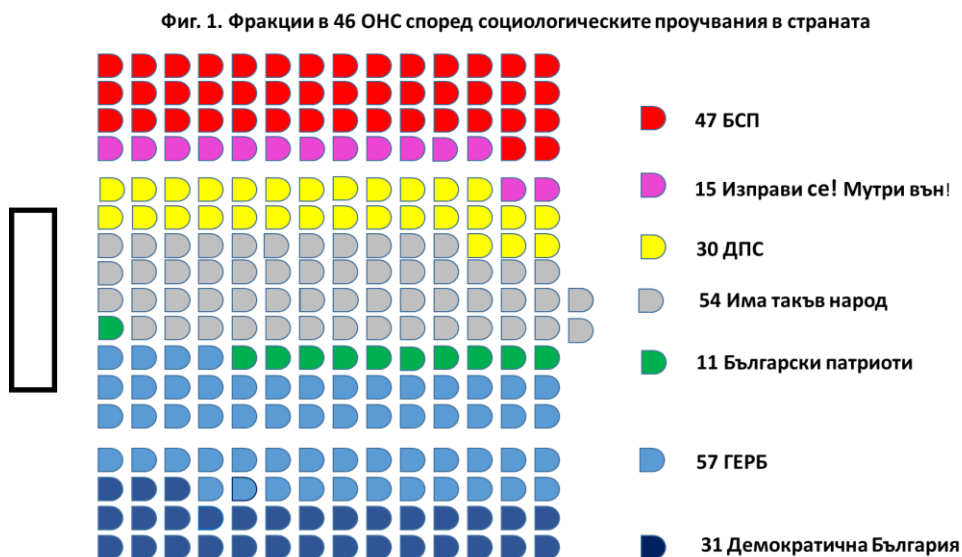
Консолидираната прогноза е направена по следния начин: 1) използват се оповестените от 9 наблюдавани социологически агенции прогнози за всяка политическа формация; 2) средните оценки на всяка социологическа агенция се получават като се претеглят по формула в зависимост от отдалечеността им от изборния ден, като най-голяма тежест имат тези, които са най-близо до гласуването; 3) крайната прогноза за всяка политическа формация е средна претеглена на средните оценки на социологическите агенции с оценките за тяхната достоверност, получени след изборите за НС на 4-ти април [1]ⁱ.

Както и в консолидираната прогноза преди изборите на 4-ти април и тук отсъства коригиращият коефициент на Центъра за анализи и управление на рисковете, при запазване на същите аргументи и в най-голяма степен поради отсъствието на достатъчно данни за отклоненията на агенциите спрямо новите формации в лицето на "Има такъв народ", Демократична България – Обединение и "Изправи се! Мутри вън", които се явяват за втори път на парламентарни избори.

С цел да получим по-реална представа относно реалното разпределение на мандатите в 46-то НС и възможностите за съставяне на управленско мнозинство, са представени две отделни прогнози:

Прогноза според оповестените социологическите проучвания в страната

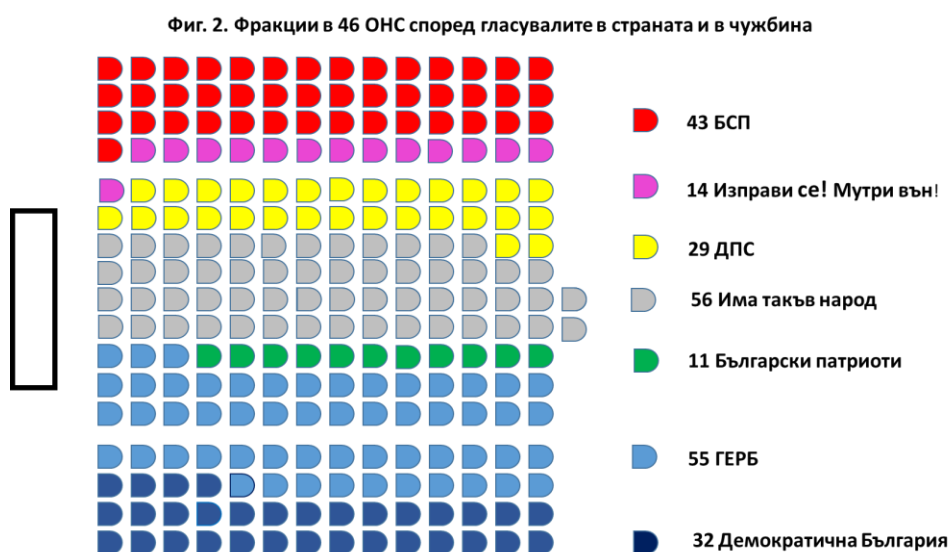
На фигура 1 е показан прогнозираният от социологическите агенции състав на политическите формации в 46-то ОНС:

ГЕРБ се очаква да останат първа политическа сила в ситуация на 7- партиен парламент.

Прогноза според гласувалите в страната и чужбина

Направена е на база първата с добавени две допускания: 1) относителният дял на гласувалите в чужбина отново ще определи почти 12 депутата в 46-то ОНС; и, 2) гласувалите в чужбина ще имат същите предпочитания към политическите формации, както на 4 април. Така се получава следният състав на 46-то ОНС (виж фиг. 2):

Гласовете на българските граждани зад граница решават битката за първото място.

- ПП „Има такъв народ“ увеличава представителството си и е вероятният победител на предстоящия вот с очакваната висока подкрепа от чужбина;
- ГЕРБ-СДС губи повече от 20% от броя на мандатите в 45-ото НС и за първи път след 2009 г. се очертава като втора политическа сила. Парламентарната и политическа изолация, в която формацията изпадна след изборите на 4-ти април, няма изгледи да бъде преодоляна;
- „БСП за България“ запазва сходни равнища на подкрепа и представителност като риск пред нейните гласоподаватели е притеснението, свързано с машинния вот; В сравнителен план формацията губи най-много мандати след преразпределението на гласовете от чужбина;
- „Демократична България“ увеличава своята подкрепа и вероятността да се позиционира като 4-та Политическа сила.
- „Движението за права и свободи“ ще зависи от подкрепата, която партията ще получи в Турция;
- „Изправи се! Мутри вън!“ получава сходна с 45-то ОНС представителност;
- „Български патриоти“ влизат в парламента.

Възможни отклонения на прогнозата и изводи

След промените в Избирателния кодекс броят на секциите зад граница става от 464 на 784, което може да увеличи броят на депутатите избирани в чужбина. Освен това при запазване на тенденциите през последния месец, може да се очаква: ГЕРБ-СДС да загубят още 1-2 мандата, ДПС да увеличат депутатите си с 1-2 и Български патриоти да се окажат с по-висок риск да не преодолеят бариерата от 4%.

Консолидираната прогноза на гласуването в страната и в чужбина сочи, че:

1. ИТН най-вероятно първа следва да поеме отговорността за съставяне на правителство;
2. Няма реалистична възможност ГЕРБ-СДС и БСП да съберат подкрепа и да съставят правителство;
3. Партиите на протеста, въпреки че увеличават подкрепата към себе си, не събират собствено парламентарно мнозинство.

ⁱ <https://www.mediapool.bg/dostovernostta-na-sotsiologicheskite-agentsii-predi-i-sled-izborite-za-45-oto-ns-news320888.html>

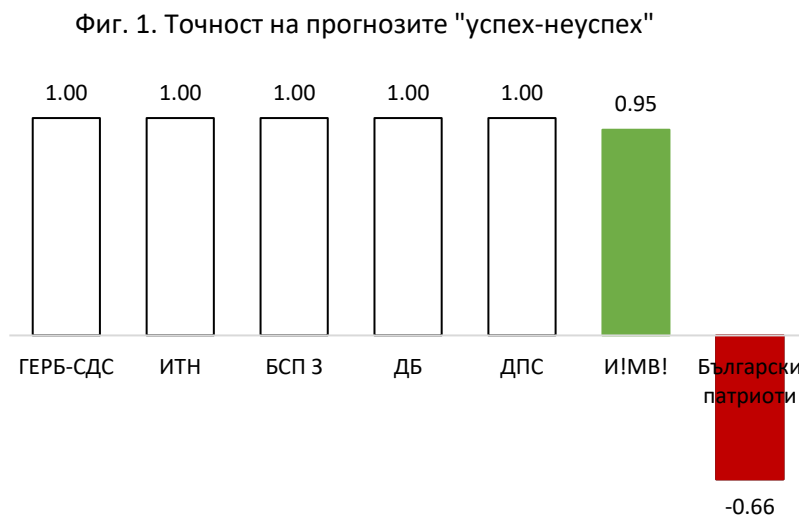
ДОСТОВЕРНОСТ НА СОЦИОЛОГИЧЕСКИТЕ АГЕНЦИИ ПРЕДИ И СЛЕД ИЗБОРИТЕ ЗА 46 ОНС

гл. ас. д-р Екатерина Цветанова, Полина Крайнева

1. Оценка на сондажите за политическите формации на изборите за 46 ОНС

Оценката на прогнозите „успех-неуспех“, т.е. дали една Политическа Формация (ПФ) ще влезе или няма да влезе в парламента, е направена в зависимост от обявените от всяка Социологическа Агенция (СА) шансове за всяка от тях. Оценката е за вероятността и се формира по следния начин. СА получава за оценката си за ПФ:

- 1, когато СА е твърдяла, че ПФ със сигурност ще премине и
 - 0, когато е твърдяла, че няма да премине бариерата;
 - 0.75, когато е обявила, че формацията има шансове за НС и ѝ е дала резултат над 4.5% и
 - 0.5, когато е обявила същото, но ѝ е дала резултат около 4%;
 - 0,25, когато е твърдяла, че има шансове да премине бариерата, но и е дала резултат под 3.5%.
- На Фиг. 1. е показан сумарният резултат от прогнозите „успех неуспех“ на всички агенции.

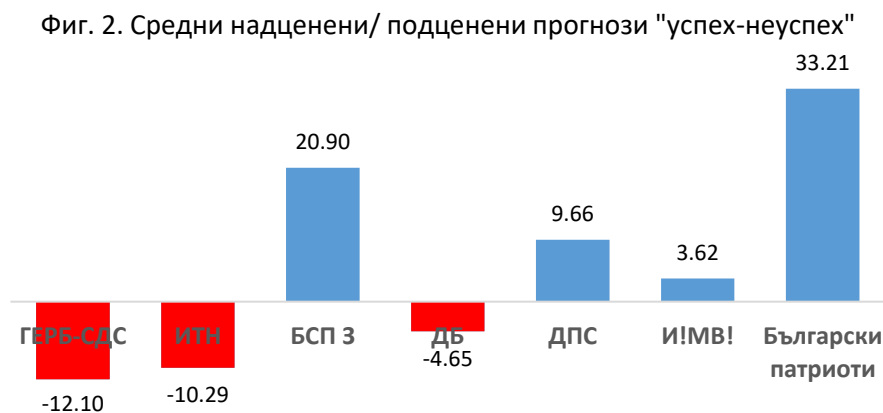
Когато всички агенции са посочили един и същ верен резултат, той се приема за тривиален и затова те не получават принос за крайната си оценка за достоверност.

Прогнозите за ГЕРБ-СДС, Има такъв народ (ИТН), БСП, Демократична България (ДБ) и ДПС са тривиални. Тези формации влизат в парламента според всяка една от СА.

Най-недостоверна е общата прогноза за Българските патриоти (БП). Това се дължи на твърдението на 5 от 9-те агенции, че формацията ще прескочи 4%-ната бариера. Затова СА посочили, че тази коалиция няма шансове да влезе в парламента, получават принос за крайната си оценка за достоверност. Същото се отнася и за тези, които са посочили, че Изправи се Мутри Вън (ИМВ) ще влезе в 46 ОНС.

Оценката за точността на процентите на СА за ПФ е направена съобразно методологията приложена след изборите за НС в 2017¹. Процентните на всяка ПФ след изборите са отчетени само от гласуването в България, тъй като СА не тестват нагласите за гласуване в чужбина.

На Фигура 2 са показани средните - от всички СА, надценявания/подценявания на всяка ПФ с шанс за парламентарен успех. Оценките на отклоненията са в проценти.

Най-точни са процентните сондажи на ИМВ и на ДБ.

Най-неточни и силно надценени са процентите от сондажите за Български патриоти (БП) и БСП за България (БСП 3).

Подценени са, средно и с малка разлика, от всички

СА прогнозите за ГЕРБ-СДС и ИТН.

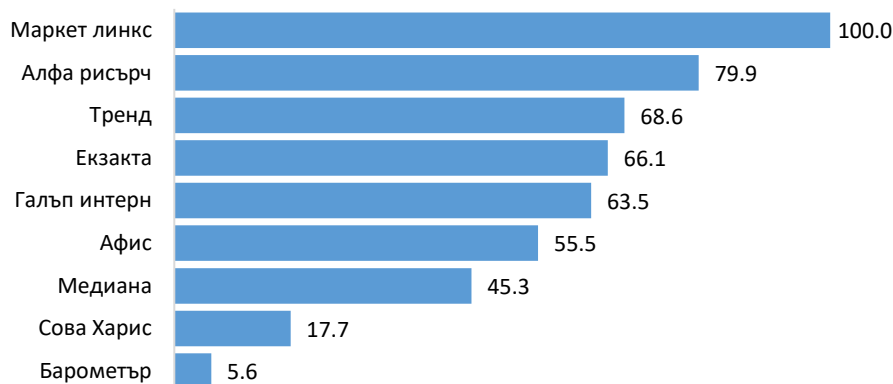
Заклученията са, че преди изборите за 46-то ОНС:

1. Социологическите агенции са опитали да повлияят с прогнозите си в полза на гласуване за коалициите Български патриоти и БСП 3. БСП 3 затвърждава трайно статута си на най-високо надценена измежду всички за целия разглеждан от нас период (2009 – 2021 г.). Същата констатация е валидна и за БП при сравнение с системното надценяване на предишните патриотични формации – ОП и ВМРО на изборите на 4 –ти април.
2. Агенциите отново са подценили две от новите формации – ИТН и ДБ. По-малкият процент подценяване, в сравнение с прогнозите преди 4-ти април, обаче е на лице в ситуация на 7-10 % по-ниска избирателна активност от очакваната и обстоятелството, че ИТН и ДБ единствени отбелязват ръст в подкрепата към себе си. Това дава основание да предположим, че в действителност те са били по-силно подценени.
3. Близкият процент на подценяване на ГЕРБ-СДС и ИТН може да бъде обяснен като: 1) декларираната преди изборите подкрепа за двете формации не се е реализирала в изборния ден във връзка с по-ниската от очакваната активност; 2) предположението, което изтъкнахме в т. 2, че е възможно реалният процент на подценяване на ИТН (като и на ДБ) да е бил по-висок; 3) социологическите агенции са се опитали да избегнат конформисткия вот, фаворизирайки победител и са представили ситуацията като изравнено съревнование между първите две формации като по този начин са допринесли за максимално мобилизиране на техните гласоподаватели.

2. Оценка на достоверността на СА на изборите през юли за НС 2021

Социологическите агенции, които са правили сондажи и давали прогнози за изборите за НС юли 2021, са подредени съобразно показаната от тях относителна достоверност на Фигура 3.

Фиг. 3. Достоверност на СА на избори НС 2021

На последните избори най-точна СА е Маркет линкс. Алфа рисърч е на втора позиция, но на относително голямо разстояние, заради прогнозите ѝ „успех-неуспех“. Тренд, Екзакта и Галъп интернешънъл са съответно трета, четвърта и пета, отчитайки близка достоверност.

Недостовърни са агенциите Барометър, Сова харис и Медиана като те влошават значително представянето си спрямо предходните избори.

Класирането на всяка СА е в зависимост от резултатите ѝ, отчетени по следните четири критерия:

- Точност на нетривиалните прогнози - „успех-неуспех“;
- Точност на прогнозните проценти за всяка ПФ;
- Оценка за проявена „пристрастност“ вследствие надценяване на ПФ от статуквото и подценяване на тези за промяната; и
- Оценка на професионална коректност.

Маркет линкс е с най-точни прогнози по критерий „а“ - кои партии ще влязат и кои – не в 46 ОНС. На втора, трета и четвърта позиция по тези критерии остават Алфа рисърч, Тренд и Екзакта. Последните две социологически агенции постигат равна оценка за точност.

Алфа рисърч е най-точна по критерий „б“ - точността на прогнозните проценти, следвана е от Екзакта и Маркет линкс. Най-неточни проценти прогнозира Барометър и Медиана.

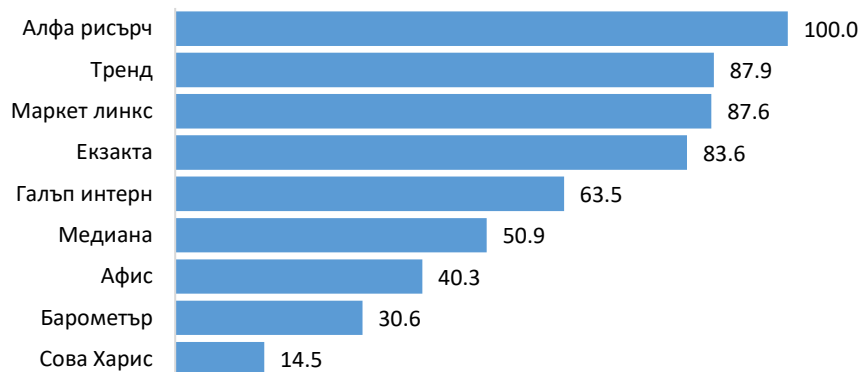
По критерий „с“ Маркет линкс е най-безпристрастната агенция, следвана от Галъп и Афис, защото са надценявали и подценявали почти по равно ПФ от статуквото и от промяната. Най-пристрастна е Барометър, която е надценила всички ПФ от статуквото и е подценила всички от промяната без една формация. Тя е изпреварена от Алфа рисърч, Медиана, Сова Харис, Екзакта и Тренд, които са с по две изключения.

Сова харис и Барометър не отговарят на формулираните от нас показатели за професионална коректност по критерий „д“. Останалите формации ги удовлетворяват.

3. Оценка на достоверността на СА в периода 2009-юли 2021

На Фигура 4 са класирани по достоверност наблюдаваните СА, публикували редовно сондажи в периода юли 2009 - юли 2021

Фиг. 4. Достоверност на СА след НС 2021

Алфа рисърч запазва позицията си на най-достоверна агенция и след последните избори. Заедно с Тренд, Маркет линкс и Екзакта се оформя група от четири по-достоверни от останалите СА.

Категорично много по-недостоверни остават Сова Харис, Барометър и Афис. Оценката за достоверност за целия период на Барометър

се влошава в резултат на недостоверните ѝ прогнози за последните избори.

Галъп интернешънъл и Медиана заемат „златната среда“, ако изобщо може да се използва това понятие, когато се говори за достоверност на социологически агенции.

Заклучение и препоръки

1. Основната прогноза на социологическите агенции, която се оказва невярна, е очакваната избирателна активност, която според различните агенции се движеше в диапазона между 46 – 50 % или 3 – 3,3 млн. души. Въпреки това, наблюденията от предишни наши анализи остават валидни – на лице са политически формации, които устойчиво биват надценявани в предизборните сондажи за сметка на други като ДБ, които са винаги подценени.

2. В периода след изборите на 4-ти април прави впечатление известен стремеж от страна на медиите да ограничават представянето на данни на агенциите, които присъстват в нашите доклади като недостоверни.

ⁱ <https://offnews.bg/analizi/dostovernost-na-sotciologicheskite-agentcii-2009-2017-664167.html>

ДОСТОВЕРНОСТ НА СОЦИОЛОГИЧЕСКИТЕ АГЕНЦИИ ПРЕДИ И СЛЕД ИЗБОРИТЕ ЗА 47 ОНС

гл. ас. д-р Екатерина Цветанова, Полина Крайнева

1. Оценка на сондажите за политическите формации на изборите за 47 ОНС

Оценката на сондажните резултати на всички Социологически Агенции (СА) за Политическите Формации (ПФ) е направена съобразно методологията, приложена след изборите за народно събрание (НС) в 2017¹, като процентните резултати са отчетени само от гласуването в България.

На Фигура 1 са показани средните за всички СА надценявания/подценявания на всяка формация с шанс за преодоляване на избирателната бариера. Оценките на отклоненията са представени в проценти.

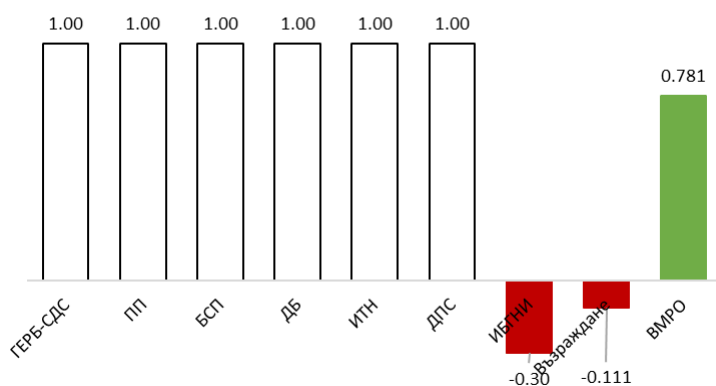
Най-точни са процентните сондажи на ГЕРБ-СДС и ДПС. Традиционно, сред най-неточните и надценените резултати са тези на ВМРО и БСП ЗБ. За разлика от предишните два избора през тази година, когато протестните формации (ДБ, ИТН, ИБГНИ) бяха в групата на най-подценяваните от СА, за изборите на 14 ноември

прогнозите за тях са силно надценени, като ДБ заема второто място след ВМРО. От друга страна, най-неточни и подценени са сондажите за „Продължаваме промяната“. Възможно обяснение за тези отклонения отчасти е вероятността от отлив на гласове от трите партии към ПП в последните дни на кампанията, което беше изтъкнато и от част от социолозите. Другата силно подценена формация е „Възраждане“.

Оценката на прогнозите „успех-неуспех“ е направена в зависимост от обявените от всяка СА шансове за влизане в 47 ОНС на всяка от посочените във фиг. 1 политически сили:

- 1, когато агенцията е твърдяла, че формацията със сигурност ще премине и
- 0, когато е твърдяла, че няма да премине бариерата;
- 0.75, когато е обявила, че формацията има шансове за НС и ѝ е дала резултат над 4.5% и
- 0.5, когато е обявила същото, но ѝ е дала резултат около 4%;
- 0,25, когато е твърдяла, че има шансове да премине бариерата, но ѝ е дала резултат под 3.5%.

Фиг. 2. Точност на прогнозите "успех-неуспех"

Прогнозите за ГЕРБ-СДС, „Продължаваме промяната“, БСП, ДБ, Има такъв народ (ИТН) и ДПС по този критерий са тривиални. Влизането на тези формации не е поставено под съмнение в нито един сондаж. По тази причина те не оказват въздействие върху крайната оценка за достоверност на СА. Най-недостовърни са прогнозите за „Изправи се БГ! Ние идваме!“ (ИБГНИ) и „Възраждане“. Това се дължи на твърдението на 3 от 8 СА, че ИБГНИ ще успее да преодолее избирателната бариера и на други 4 - че ще отчетат

резултат, близък до 4-те процента. „Възраждане“ се явява най-подценената формация, доколкото нито една агенция не прогнозира влизането ѝ в НС.

2. Оценка на достоверността на СА на изборите за НС през ноември 2021 г.

Оценката на достоверността на СА за изборите за НС през ноември 2021 г. е реализирана на база на четири критерия:

- точността на прогнозните проценти за всяка ПФ;
- прогнозите за „успех-неуспех“;
- проявена политическа пристрастност;
- оценка на професионалната коректност.

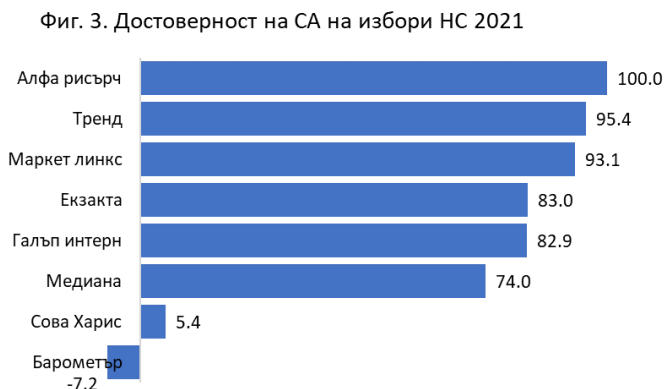
На база на точността на прогнозните проценти лидер е Маркет линкс, следвана от Алфа рисърч и Тренд. Най-неточни са прогнозните данни на Бароматър България.

Тренд е с най-точни прогнози по критерия „успех-неуспех“. На втора и трета позиция са Алфа рисърч и Екзакта. Най-големи отклонения отново отчитат Барометър България и Сова Харис.

В прогнозите за изборите на 14-ти ноември не може да бъде идентифицирана проява на политическа пристрастност от СА към политическите сили на основата на разделението - „партии на статуквото“ и „партии на протестите/промяната“. На практика седем от агенциите (Тренд, Алфа рисърч, Екзакта, Галъп интернешънъл, Маркет линкс, Медиана, Сова Харис) са надценявали и подценявали почти по равно и двете групи формации. Единствената агенция, надценила в прогнозите партиите на статуквото и подценила част от тези на промяна, е Барометър България.

На база на оценката за професионална коректност всички социологически агенции получават по 1 точка, с изключение на Сова Харис и Барометър България, които получават оценка 0 по този критерий, защото продължават да не отговарят на условията, включващи: агенцията да реализира собствени сондажи и да обявява задължителните им характеристики; да обявява сондажите си през собствен сайт; да поддържа архив от данни за своите предишни проучвания; да осъществява проучвания, различни от политически сондажи; да публикува периодични политически сондажи, а не само преди избори.

На база на посочените четири критерия по-горе е изведена обща оценка за относителна достоверност на прогнозите на реализираните сондажи. На фиг. 3 са показани Социологическите агенции, които са правили сондажи и давали прогнози за изборите за НС ноември 2021, подредени съобразно този показател.

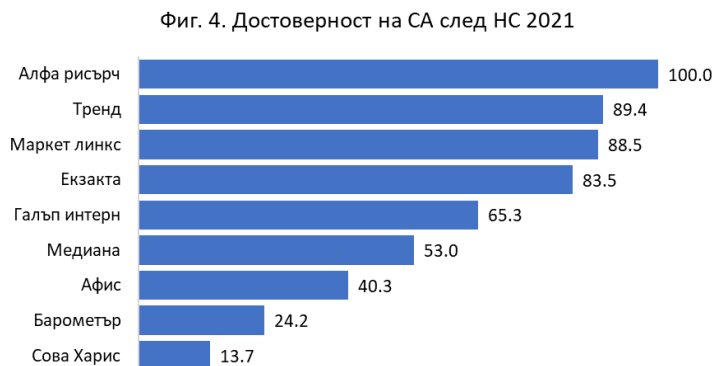

Алфа рисърч този път е най-точна агенция след като на изборите на 4-ти април и 11-ти юли отстъпи тази позиция на Галъп интернешънъл и Маркет линкс. Втората позиция този път е за Тренд, а Маркет линкс се нарежда на третата позиция. Четвърта и пета позиция е за Екзакта и Галъп интернешънъл, които показват близка достоверност. След тях на шеста позиция остава Медиана. В дъното на класацията

трайно се нареждат Барометър България и Сова харис, които дори влошават достоверността си в сравнение с предходните избори. Афис не участва в оценката на достоверността на тези избори, защото не е публикувала прогнози за тях.

3. Оценка на достоверността на СА в периода 2009-ноември 2021

На Фигура 4 са класирани по достоверност наблюдаваните СА, на база на публикувалите сондажи за всички избори в периода 2009 – ноември 2021. Пет от СА - Алфа рисърч, Екзакта, Галъп интернешънъл, Медиана, Сова Харис – участват с реализирани сондажи за най-много избори – общо 11. Афис и Маркет линкс са реализирани сондажи съответно за 9 и 7 избори. Барометър България и Тренд имат по 6 участия, което ги прави СА със сондажи за най-малко избори.

И след последните избори Алфа рисърч запазва статута си на най-достоверна агенция за целия разглеждан период. В групата на агенциите, чийто прогнози запазват сравнително висока достоверност се нареждат още: Тренд, Маркет линкс и Екзакта.

Категорично най-недостоверни агенции остават Сова Харис, Барометър България и Афис. От тях,

само при Афис се наблюдава известно подобрение на достоверността на прогнозите, докато при останалите две СА крайната оценка продължава да се влошава.

В средата на класацията, със значителна разлика от най-достоверните агенции, остават Галъп интернешънъл и Медиана.

ⁱ <https://offnews.bg/analizi/dostovernost-na-sotciologicheskite-agentcii-2009-2017-664167.html>

КОНСОЛИДИРАНА ПРОГНОЗА НА СОЦИОЛОГИЧЕСКИТЕ АГЕНЦИИ ЗА СЪСТАВА НА 48 ОНС, ОКТОМВРИ 2022

гл. ас. д-р Екатерина Цветанова, Полина Крайнева

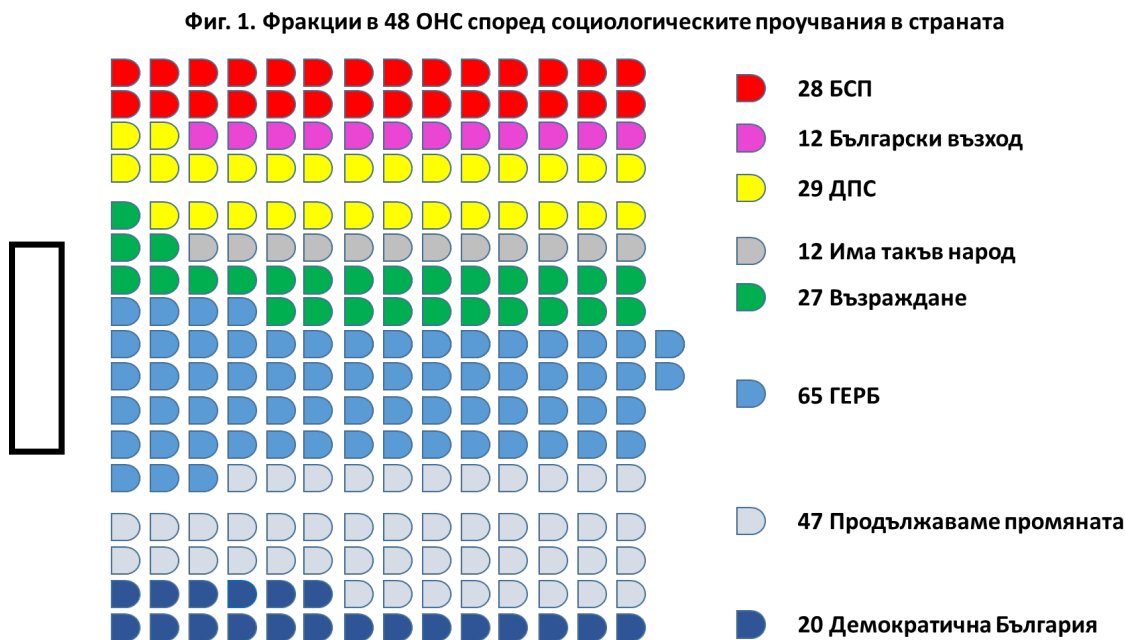
За изготвянето на консолидираната прогноза за състава на 48 обикновено народно събрание е приложен следният подход: 1) използват се оповестените прогнози за всяка политическа формация от 7 от общо 9 наблюдавани социологически агенции; 2) средните оценки на всяка социологическа агенция се получават като се претеглят по формула в зависимост от отдалечеността им от изборния ден, като най-голяма тежест имат тези, които са най-близо до гласуването; 3) крайната прогноза за всяка политическа формация е средна претеглена на средните оценки на социологическите агенции с оценките за тяхната достоверност, получени след изборите за НС на 14-ти ноември 2021 г. [1]ⁱ.

Както и в последните две консолидирани прогнози през април и юли 2021 г. и тук отсъства коригирацият коефициент на Центъра за анализи и управление на рисковете, при запазване на същите аргументи и в най-голяма степен поради отсъствието на достатъчно данни за отклоненията на агенциите спрямо новите формации в лицето на "Продължаваме промяната", Български възход и "Възраждане", които се явяват за първи или втори път на парламентарни избори.

С цел да получим по-реална представа относно реалното разпределение на мандатите в 48-то НС и възможностите за съставяне на управленско мнозинство, са представени две отделни прогнози:

Прогноза според оповестените социологическите проучвания в страната

На фигура 1 е показан прогнозираният от социологическите агенции състав на политическите формации в 48-то ОНС:

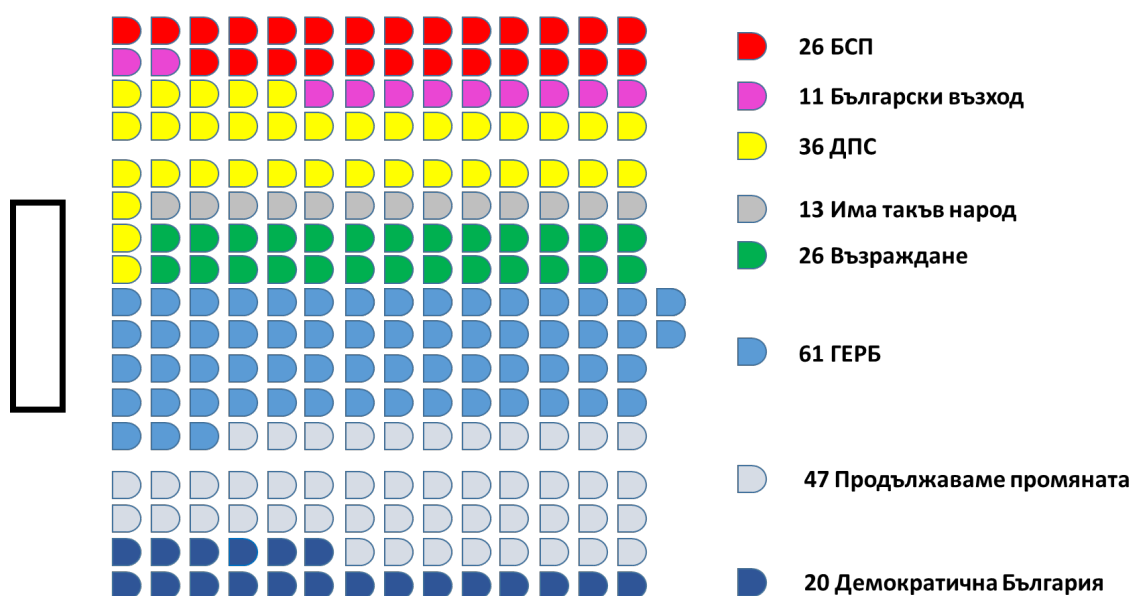

ГЕРБ се очаква да станат първа политическа сила в ситуация на 8- партиен парламент.

Прогноза според гласувалите в страната и чужбина

Направена е на база първата прогноза, но с добавени две допускания: 1) относителният дял на гласувалите в чужбина ще се запази от предходните избори, определяйки 21 депутата в 48-то ОНС; 2) и гласоподавателите в чужбина ще имат същите предпочитания към политическите формации, както на 14 ноември 2021 г. Така се получава следният състав на 48-то ОНС (виж фиг. 2):

Фиг. 2. Фракции в 48 ОНС според гласувалите в страната и в чужбина

- ГЕРБ-СДС губи 4 от броя на мандатите в резултат на гласувалите в чужбина. Въпреки това дори при 61 мандата, те бележат ръст с два мандата в сравнение с 47-то ОНС. Този път политическата формация се очертава първа политическа сила, въпреки че губи най-много мандати след преразпределението на гласовете от чужбина;
- Продължаваме промяната се оформя като втора политическа сила, каквито бяха и прогнозите при предходните избори през ноември 2021 г., когато станаха първа политическа сила;
- „Движението за права и свободи“ и този път ще зависи от подкрепата, която партията ще получи в Турция. Политическата формация би получила най-много мандати от българите, гласуващи в чужбина;
- „БСП за България“ запазва сходни равнища на подкрепа и представителност като риск пред нейните гласоподаватели е притеснението, свързано с машинния вот

- *Възраждане* е политическата формация, за която се прогнозира над 50% нарастване а мандатите спрямо предходния парламент, подреждайки се като пета политическа сила.
- *„Демократична България“* увеличава своята подкрепа и вероятността да се позиционира като 6-та политическа сила.
- ПП *„Има такъв народ“* намалява с над 50% представителството си в 48-то ОНС;
- *„Български възход“* влизат в парламента.

Възможни отклонения на прогнозата и изводи

За предстоящите избори броят на секциите зад граница остава почти непроменени – 755. Мобилизирането на гласуващите в чужбина при ниска избирателна активност в страната може да увеличи броя на депутатите, избрани в чужбина.

Консолидираната прогноза на гласуването в страната и в чужбина сочи, че:

1. *ГЕРБ-СДС* най-вероятно първа следва да поеме отговорността за съставяне на правителство;
2. При направените прогнози на социологическите агенции *Продължаваме промяната*, *БСП* и *Демократична България* не събират собствено парламентарно мнозинство;
3. При такова разпределение на мандатите за да съберат подкрепа и да съставят правителство ще е необходимо сформирването на коалиция от най-малко три политически формации.

ⁱ <https://www.mediapool.bg/dostovernost-na-sotsiologicheskite-agentsii-predi-i-sled-izborite-za-47-ons-news329321.html>

ДОСТОВЕРНОСТ НА СОЦИОЛОГИЧЕСКИТЕ АГЕНЦИИ ПРЕДИ И СЛЕД ИЗБОРИТЕ ЗА 48 ОНС

гл. ас. д-р Екатерина Цветанова, Полина Крайнева

1. Оценка на сондажите за политическите формации на изборите за 48 ОНС

Оценката на сондажните резултати на всички Социологически Агенции (СА) за Политическите Формации (ПФ) е направена съобразно методологията, приложена след изборите за Народно събрание (НС) в 2017ⁱ, като процентните резултати са отчетени само от гласуването в България.

Средните за всички СА надценявания/подценявания на всяка формация с шанс за преодоляване на изборната бариера са представени на фигура 1. Представените отклонения са измерени в проценти. За разлика от предходните избори, при тези надценяванията/подценяванията са в значително по-малка степен като основната неточност е съсредоточена при партиите, които не успяха да преминат изборната

бариера. Най-точните процентни сондажи са тези на ГЕРБ-СДС, ДБ и ДПС. Този път най-надценени са „Изправи се България“ (ИБ), ВМРО и ИТН, които останаха извън парламента. От влезлите ПФ най-надценени са БСП „За България“ и Възраждане. Отново сондажите на „Продължаваме промяната“ (ПП) са най-подценени, следвани от „Български възход“ (БВ).

Оценката на прогнозите „успех-неуспех“ е направена в зависимост от обявените от всяка СА шансове за влизане в 47 ОНС на всяка от посочените във фиг. 1 политически сили:

- 1, когато агенцията е твърдяла, че формацията със сигурност ще премине и
- 0, когато е твърдяла, че няма да премине бариерата;
- 0.75, когато е обявила, че формацията има шансове за НС и ѝ е дала резултат над 4.5% и
- 0.5, когато е обявила същото, но ѝ е дала резултат около 4%;
- 0,25, когато е твърдяла, че има шансове да премине бариерата, но ѝ е дала резултат под 3.5%.

По този критерий прогнозите за GERB-CDS, „Продължаваме промяната“, БСП, ДПС, „Възраждане“, ДБ са тривиални, защото тяхното влизане не е поставено под съмнение в нито един сондаж (фиг. 2). Прогнозата на ВМРО също е тривиална, защото нито една СА не е прогнозирила, че тя ще влезе в парламента. Това е причината те да не оказват въздействие върху крайната оценка за достоверност на СА. Най-недостоверна е прогнозата на ИТН в резултат на

твърдението на 4 от 7 СА, че ПФ ще има резултат около 4-те процента, 2 СА са оценили постигането на резултат над 4.5%, а една СА е прогнозирила, че със сигурност ще бъдат част от 48 -то ОНС.

2. Оценка на достоверността на СА на изборите за НС през октомври 2022 г.

Следните четири критерия оценят достоверността на СА за изборите за НС пред октомври 2022 г.:

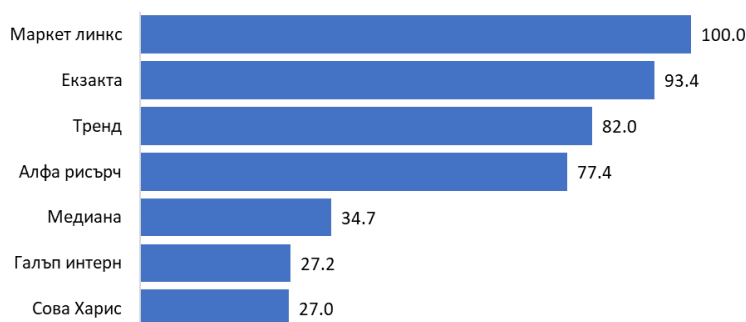
- точността на прогнозните проценти за всяка ПФ;
- прогнозите за „успех-неуспех“;
- оценка на професионалната коректност.

На база на точността на прогнозните проценти лидер е Екзакта, следвана от Маркет линкс и Тренд. Най-неточни са прогнозните данни на Медиана и Сова Харис. Тук ефект оказва липсата на прогнозни данни за партиите, които останаха под 4-ри процентната бариера - „Изправи се България“ и ВМРО, при които на тези избори се наблюдават най-съществените отклонения спрямо реалните резултати.

Тренд и този път е с най-точни прогнози по критерия „успех-неуспех“. На втора и трета позиция са Маркет линкс и Алфа рисърч. Най-големи отклонения отчитат Галъп интернешънъл и Медиана.

На база на оценката за професионална коректност всички социологически агенции получават по 1 точка, с изключение на Сова Харис, която получават оценка 0 по този критерий, защото продължават да не отговарят на условията, включващи: агенцията да реализира собствени сондажи и да обявява задължителните им характеристики; да обявява сондажите си през собствен сайт; да поддържа архив от данни за своите предишни проучвания; да осъществява проучвания, различни от политически сондажи; да публикува периодични политически сондажи, а не само преди избори.

Фиг. 3. Достоверност на СА на избори НС 2022

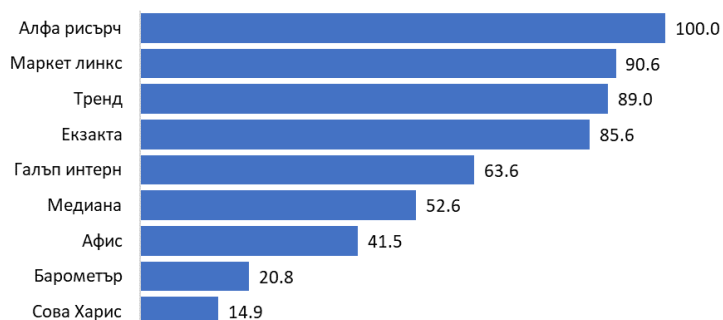
На база на посочените три критерия по-горе е изведена обща оценка за относителна достоверност на прогнозите на реализираните сондажи. На фигура 3 са показани социологическите агенции, които са правили сондажи и давали прогнози за изборите за НС през октомври 2022 г., подредени съобразно този показател.

Този път Маркет линкс е най-точната агенция, вземайки първото място от Алфа рисърч, които оглавиха класацията при прогнозите на изборите през ноември 2021 г., а сега са на четвърто място. Екзакта и Тренд са съответно на втора и трета позиция. Пета и шеста позиция са за Медиана и Галъп интернешънъл. Сова Харис остава на последната позиция, но бележи подобрене спрямо предходните избори. Барометър България и Афис не участват в оценката на достоверността на тези избори, защото не са публикували прогнози за тях.

3. Оценка на достоверността на СА в периода 2009-октомври 2022 г.

На фигура 4 са класирани по достоверност наблюдаваните СА, на база на публикувалите сондажи за всички избори в периода 2009 – октомври 2022 г. Пет от СА - Алфа рисърч, Екзакта, Галъп интернешънъл, Медиана, Сова Харис – участват с реализирани сондажи за най-много избори – общо 12. Афис и Маркет линкс са реализирани сондажи съответно за 9 и 8 избори. Тренд имат 7 участия, а Барометър България – 6, което я прави СА с най-малко избори.

Фиг. 4. Достоверност на СА след изборите за НС 2022

И след последните избори Алфа рисърч запазва статута си на най-достоверна агенция за целия разглеждан период. В групата на агенциите, чийто прогнози запазват сравнително висока достоверност се нареждат още: Маркет линкс, Тренд и Екзакта. Категорично най-недостоверни агенции остават Сова Харис, Барометър България и Афис. При Сова Харис се наблюдава известно подобрене на

достоверността на прогнозите. В средата на класацията, се запазва значителната разлика от най-достоверните агенции на Галъп интернешънъл и Медиана.

ⁱ <https://offnews.bg/analizi/dostovernost-na-sotciologicheskite-agentcii-2009-2017-664167.html>

КОНСОЛИДИРАНА ПРОГНОЗА НА СОЦИОЛОГИЧЕСКИТЕ АГЕНЦИИ ЗА СЪСТАВА НА 49 ОНС, АПРИЛ 2023

гл. ас. д-р Екатерина Цветанова-Георгиева, Полина Крайнева

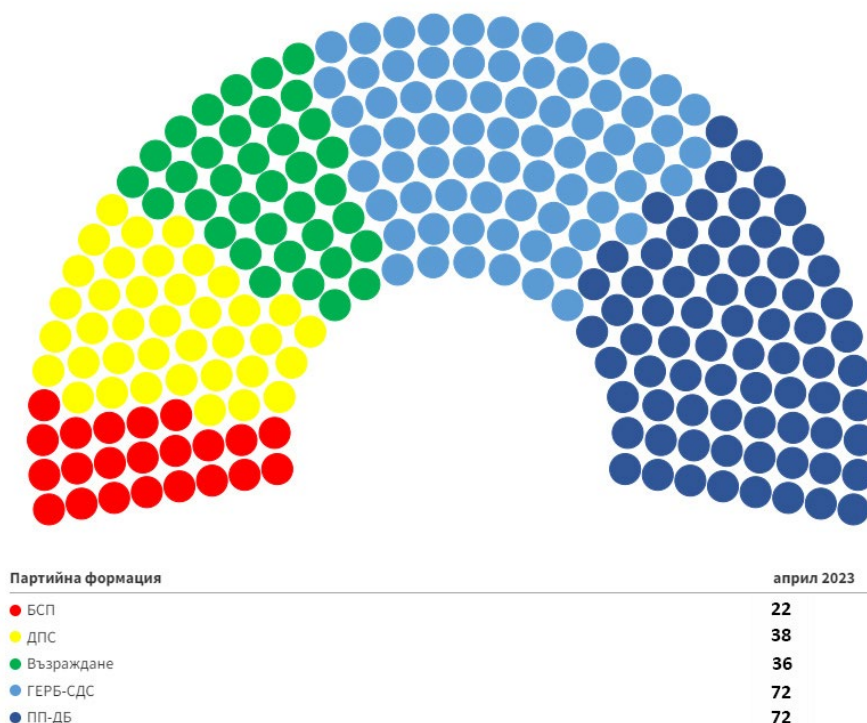
Консолидираната прогноза за състава на 49 обикновено народно събрание е направена на база на следния подход: 1) използват се оповестените прогнози за всяка политическа формация от 7 от общо 9 наблюдавани социологически агенции; 2) средните оценки на всяка социологическа агенция се получават като се претеглят по формула в зависимост от отдалечеността им от изборния ден, като най-голяма тежест имат тези, които са най-близо до гласуването; 3) крайната прогноза за всяка политическа формация е средна претеглена на средните оценки на социологическите агенции с оценките за тяхната достоверност, получени след изборите за НС на 2-ри октомври 2022 г. [1]ⁱ.

С цел да получим по-реална представа относно реалното разпределение на мандатите в 49-то НС и възможностите за съставяне на управленско мнозинство, са представени две отделни прогнози:

Прогноза според оповестените социологическите проучвания в страната

Резултатите сочат равенство на мандатите на първите две политически формации ГЕРБ и ПП-ДБ в ситуация на 5 - партиен парламент (фиг. 1).

Фиг. 1. Фракции в 49 ОНС според социологическите проучвания в страната

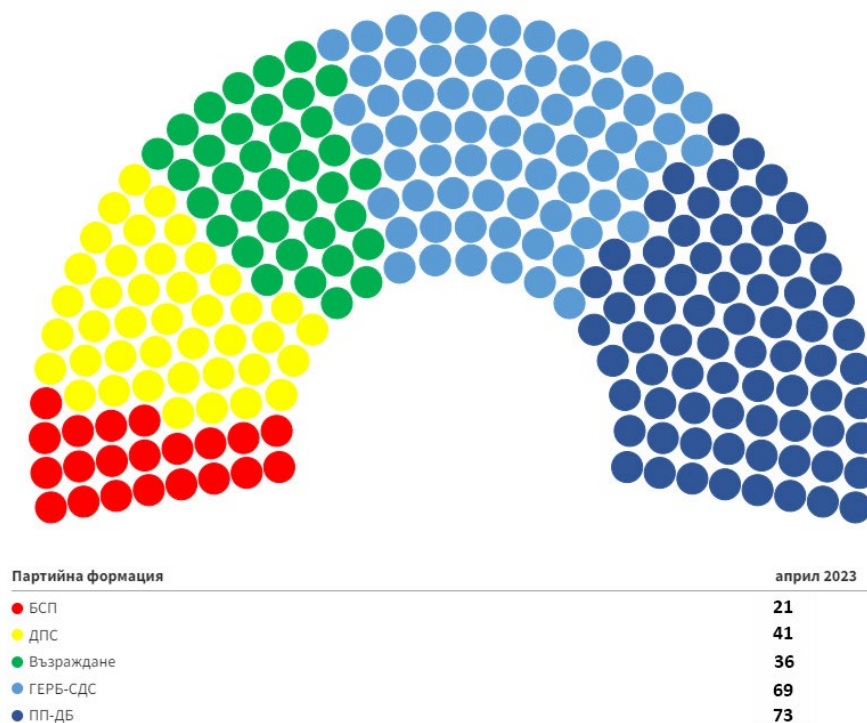

Прогноза според гласувалите в страната и чужбина

Прогнозата според гласувалите в страната и чужбина използва за основа предходната прогноза, но са направени следните допускания: 1) относителният дял на гласувалите в чужбина ще се запази от предходните избори, определяйки 17 депутата в 49-то ОНС; 2) гласоподавателите в чужбина ще имат същите предпочитания към политическите формации, както на 2 октомври 2022 г.; 3) гласоподавателите за коалицията ПП-ДБ ще се запазят в размера от предходните избори в края на 2022 г.

При тези допускания се получава следния състав на 49-тото ОНС (фиг. 2).

Фиг. 2. Фракции в 49 ОНС според гласувалите в страната и в чужбина

- Коалицията „Продължаваме Промяната-Демократична България“ (ПП-ДБ) се нарежда като първа политическа формация, привличайки един мандат от разпределението на гласовете в чужбина.
- GERB-СДС губи 3 от броя на мандатите в резултат на гласувалите в чужбина. Въпреки това дори при 69 мандата, те бележат ръст с два мандата в сравнение с 48-то ОНС. Отчитайки най-значима загуба на мандати след разпределението на гласовете от чужбина, те се нареждат като втора политическа сила.
- „Движението за права и свободи“ и този път ще зависи от подкрепата, която партията ще получи в Турция. Политическата формация би получила най-много мандати от българите, гласуващи в чужбина – 3.

- „БСП за България“ губи 1 вот от гласоподаватели въпреки връщането на възможността за гласуване с хартиена бюлетина.
- „Възраждане“ е политическата формация, за която се прогнозира привличането на 1 мандат повече спрямо тези, в 48-то ОНС, независимо дали се отчитат гласовете на гласуващите в чужбина или не.

Възможни отклонения на прогнозата и изводи

За предстоящите избори броят на секциите зад граница намалява от 755 на 738. Въпреки това мобилизирането на гласуващите в чужбина при ниска избирателна активност в страната може да увеличи броя на депутатите, избрани в чужбина. Връщането на възможността за гласуване с хартиена бюлетина би могло да окаже повишителен натиск върху резултатите на част от партиите.

Консолидираната прогноза на гласуването в страната и в чужбина сочи, че при такова разпределение на мандатите, за да съберат подкрепа и да съставят правителство ще е необходимо сформирването на коалиция от най-малко три политически формации, освен ако първите две политически формации не излъчат общо правителство.

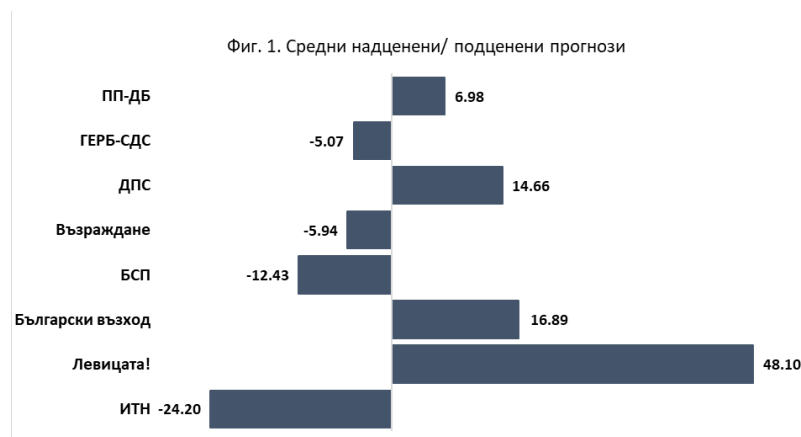
ⁱ <https://www.mediapool.bg/konsolidirana-prognoza-na-sotsiologicheskite-agentsii-za-sastava-na-48-to-ns-news340336.html#comments>

ДОСТОВЕРНОСТ НА СОЦИОЛОГИЧЕСКИТЕ АГЕНЦИИ ПРЕДИ И СЛЕД ИЗБОРИТЕ ЗА 49 ОНС

гл. ас. д-р Екатерина Цветанова-Георгиева, Полина Крайнева

1. Оценка на сондажите за политическите формации на изборите за 49 ОНС

Оценката на сондажните резултати на всички Социологически Агенции (СА) за Политическите Формации (ПФ) е направена съобразно методологията, приложена след изборите за Народно събрание (НС) през 2017. Използвани са процентните резултати само от гласуването в България. Средните за всички агенции надценявания/подценявания на всяка формация с шанс за преодоляване на избирателната бариера са представени на фигура 1. Посочените отклонения са измерени в проценти.

За разлика от предходните избори, при тези се наблюдават надценявания/ подценявания в значително по-голяма степен. Най-ниски отклонения се наблюдават при ГЕРБ-СДС, "Възраждане" и коалицията "Продължаваме промяната-Демократична България" (ПП-ДБ).

БСП е средно подценявана, а ДПС и "Български възход" – в средна степен надценявани. Въпреки че "Български възход" не успя да премине 4-процентната бариера, социологическите агенции прогнозираха влизането ѝ в парламента. Най-надценената политическа формация е новото обединение "Левицата!", а най-подценявана – ИТН, за които почти всички агенции даваха шанс да влязат в парламента, въпреки че сондажите им показваха партията има около 3% от гласовете.

2. Оценка на достоверността на СА на изборите за НС

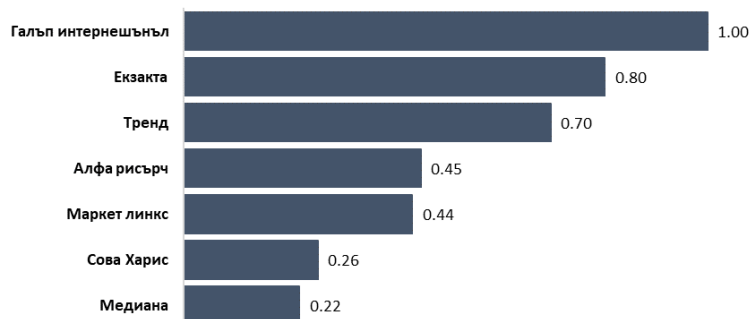
Критериите, с които оценяваме достоверността на СА са следните:

- точността на прогнозните проценти за всяка ПФ;
- прогнозите за „успех-неуспех“;
- оценка на професионалната коректност.

а. Лидер в измерването на точността на прогнозираните проценти този път е Галъп интернешънъл, следван от Екзакта и Тренд. Най-неточни са прогнозните данни на Медиана и Сова Харис. Най-

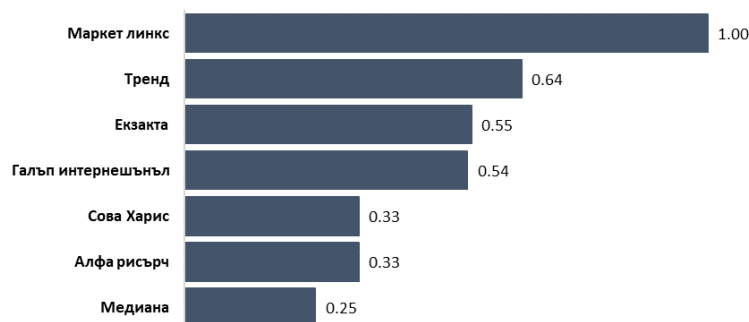
съществен ефект върху точността им има подценяването на ИТН и надценяването на резултатите на "Български възход" и "Левицата".

Фиг. 2. Точност на усреднените прогнози спрямо най-точната СА

б. Оценката на прогнозите "успех-неуспех" е направена в зависимост от обявените от всяка социологическа агенция шансове за влизане в 49-то Народно събрание на всяка от посочените във фиг. 1 политически сили по методиката, приложена след изборите за Народно събрание (НС) през 2017г. По този критерий прогнозите за влизането на първите пет политически формации: ПП-ДБ, ГЕРБ-СДС, ДПС, "Възраждане" и БСП са тривиални, защото нито една социологическа агенция не е поставила под съмнение преминаването им на 4-процентната бариера. Най-недостовърни са прогнозите, че "Български възход" и "Левицата!" ще успеят да влязат в парламента. При ИТН също се наблюдава изразена недостовърност поради твърдението на социологическите агенции, че те вероятно няма да влязат в парламента.

Фиг. 3. Неочевидни прогнози "успех-неуспех" спрямо най-точната СА

Критерият "успех-неуспех" този път се характеризира с отрицателни стойности за всички СА, което се отразява значително върху крайната оценка на прогнозите на СА за резултатите от изборите през април 2023 г. Това се дължи на очакването, че в по-голяма степен "Български възход" и

"Левицата!" ще станат част от 49-тото Народно събрание и в по-малка степен ИТН, а реалните резултати са в точно обратната посока. Най-точна е Маркет линкс, следвана от Тренд и Екзакта. Най-неточни по този показател са Медиана, Алфа рисърч и Сова Харис.

с. На база на оценката за професионална коректност всички социологически агенции получават по 1 точка, с изключение на Сова Харис, която получава оценка 0 по този критерий, защото продължава да не отговарят на условията, включващи: агенцията да реализира собствени сондажи и да обявява задължителните им характеристики; да обявява сондажите си през собствен сайт; да поддържа

архив от данни за своите предишни проучвания; да осъществява проучвания, различни от политически сондажи; да публикува периодични политически сондажи, а не само преди избори.

3. Обща оценка за относителната достоверност на СА за изборите през април 2023

На база на посочените по-горе три критерия е изведена обща оценка за относителна достоверност на прогнозите на реализираните сондажи. На фигура 4 са показани социологическите агенции, които са правили сондажи и давали прогнози за изборите за НС през април 2023 г., подредени съобразно този показател.

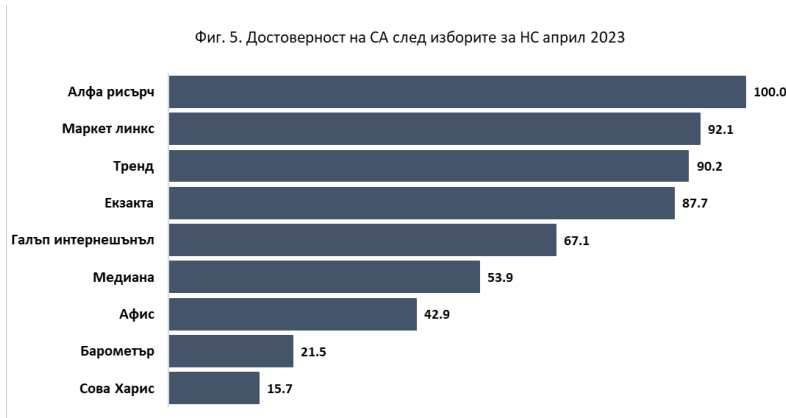

Този път класацията се оглавява от Галъп интернешънъл, изкачвайки се от шеста позиция на предходните избори в резултат на по-високата точност на прогнозните проценти за всяка ПФ. Маркет линкс заема втората позиция, следвана от

Екзакта и Тренд, съответно на трета и четвърта позиция. Алфа рисърч, Медиана и Сова Харис са на последните места, основно заради влошените оценки по критерий "успех-неуспех". Барометър България и Афис не участват в оценката на достоверността на тези избори, защото не са публикували прогнози за тях.

4. Оценка на достоверността на СА в периода 2009 – април 2023 г.

На фигура 5 са класирани наблюдаваните социологически агенции на база на достоверността на публикуваните сондажи за всички избори в периода 2009 – април 2023 г. Сондажи за 13 избори са реализирали пет от агенциите – Алфа рисърч, Екзакта, Галъп интернешънъл, Медиана, Сова Харис. Маркет линкс се изравни с Афис по брой участия със сондажи в 9 избори. Тренд имат 8 участия, а Барометър България – 6, което я прави агенцията с най-малко сондажи за избори.

Въпреки неблагоприятните резултати при прогнозирането на тези избори, Алфа рисърч запазва лидерската си позиция и статут на най-достоверна агенция за целия разглеждан период. Маркет линкс и Тренд запазват втората и третата позиция, повишавайки общата си оценка за достоверност. Четвърта остава Екзакта, която

също бележи ръст. Галъп интернешънъл бележи ръст, но въпреки това се наблюдава значителна

разлика между първите четири и останалите СА. Категорично най-недостовърни остават Медиана, Афис, Барометър и Сова Харис.